vlad mușatescu

„aventuri” aproximative

cartea românească

VLAD MUŞATESCU

„AVENTURI” APROXIMATIVE

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ
1984
Coperta de *V. Olac*

SUMAR (deloc aproximativ, pentru anunţarea aventurilor din paginile ce urmează):

„TOATE PÂNZELE SUS!”
Dactilografă de ocazie
„Negro spiritual”
Zărghit di tăt, şi-ncă bine
Tinereţe fără bătrâneţe

VIVERE MILITARE EST!
Fabrica de generali
Şi-a fost ziua întâia…
Şi-a fost ziua a doua, şi-a fost şi-a treia, şi, uite, tot aşa, până s-au făcut câţiva ani…
„Tristă duminică”
„Ambientalul”

„APĂRAREA ARE CUVÂNTUL”
Concediu de creaţie
Mai sunteţi în viaţă?
Tot ca la „Leul şi cârnatul”
Editor polivalent
Ultimul roman

FUGA ÎN ABISINIA
Preparative
Cifra fatidică
„Noaptea generalilor”
Portul bunei speranţe
Expediţionari pedeştri şi făpturi extraterestre
Evadare din mers

„BALETUL MECANIC”
Arvună la… poeme
Fondul milelor
„Mânzul sălbatic”
Ocluzie „psi”

DE LA BUN ÎNCEPUT – NUMAI MISTERE

IPOTEZA EXERCIŢIULUI

De vreo câţiva ani mă preocupă una din cele mai confuze enigme ce mi-a fost dat să descifrez vreodată. Din păcate, fără sorţi de izbândă.

Şi-asta, de-atunci, de când m-am procopsit şi eu c-un loc de veci în cutia cu sardele din paginile „României literare”, printre cei cazaţi la rubrica de „naşteri şi decese scriitoriceşti”. De aceea, mi se tot întâmplă să mă surprind întrebându-mă (citindu-mi numele şi data naşterii, deocamdată numai asta, cealaltă urmând s-o lecturez mai târziu, chiar mult mai târziu, sper) – unde oare m-am prezentat pe lumea aceasta?

Data o cunosc. Şi din buletinul de identitate, şi din dicţionarul lui Marian Popa, „Literatură română contemporană”, ediţia a II-a. Dar în ce zonă anume m-am ivit? Ei bine, asta-i întrebarea! Extrem de neliniştitoare. Dacă nu chiar terifică.

Oricât îmi suprasolicit memoria, parşiva nu mă ajută deloc. Nu-mi pot aduce aminte nimic, şi pace. Că evenimentul s-a produs la Piteşti, mă rog, mai treacă-meargă, aici se cam ştie ceva. Însă în privinţa străzii şi casei în care am luat pentru prima oară cuvântul – beznă totală. Şi ceaţă. Precum şi unele variante. Care mai de care mai tulburi. Dar şi acelea auzite de la alţii. Eu unul însă, fiind, pe vremea aceea, şi foarte tânăr, ca ejectat în viaţă la numai şapte luni, deci înainte de termenul cuvenit (cum s-ar zice precoce, încă de pe atunci) nu-mi amintesc nimic precis.

Maică-mea susţinea că m-a slobozit prematur, după cum am aflat mai târziu, şi-asta numai din pricina soacră-sii, pe strada Exerciţiului. În locuinţa lui nea Tilică-telefonistu, domnul P.T.T. Constantinescu (fără „R”, deoarece în anii aceia încă nu luase fiinţă Radiodifuziunea română). Într-o noapte de mai, către zorile zilei de 4 ale lunii, anno domini 1922.

— De n-ar fi fost mă-ta mare, care să-mi mănânce sufletul cu intrigile ei – îmi povestea măicuţa ceva mai încolo, când ajunsesem şi eu la vreo cinşpe-şaişpe ani, eventual şi mai mult, că nici asta nu mai ţin minte, te-ai fi născut şi tu, măi băiete, ca toţi oamenii normali, la nouă luni! În casa părinţilor tăi, sau măcar în coşmelia lui bunicu-tău, iar nu la gazde străine de familie. Dar, ce să-i faci, aşa a fost să fie! Cu fitilele ei, hoaşca a izbutit să m-alunge din casa unde m-adusese propriul ei fiu. Şi nici de capul tău ce-o să se mai aleagă, copile, nici asta nu ştiu, că ziua în care te-ai arătat la lumină n-a fost din cele mai fericite… În aceeaşi zi, şi la aceeaşi oră, a murit Anişoara, mătuşă-ta pe care n-ai avut cum s-o cunoşti, sor-mea a mică. Şi-avea numai douăzeci şi doi de ani. Eu eram aici, la Piteşti, în casa de pe Exerciţiului, iar Anişoara trăgea să moară într-un sătuc de pe malul Prutului. Unde bărbatu-său, Serghei-agronomul, plângând în hohote, se chinuia, împreună cu moaşa comunală, s-o ajute să nască. Şi-au murit amândoi. Şi sor-mea Anişoara, şi copilul. În schimb, te-ai născut tu. Şi-ai rămas în viaţă. Nu-i a bună, zău aşa!…

— Ce anume? – am întrebat-o eu, lejer impresionat, dar destul de neplăcut. Faptul c-am scăpat teafăr?…

— De unde ştii că eşti teafăr? – s-a mirat maică-mea. Nu vezi că-ţi umblă mintea numai la prostii? Citeşti ca nărodul, zi şi noapte, ba mai scrii şi poezii!… La altceva mă gândeam. Că-n momentele următoare, adică după ce izbutisem să te-aduc pe lume, şi-ncă destul de greu,

fiindcă ai fost îndărătnic şi căpăţânos încă din pântecele mumă-tii, am auzit-o pe Anişoara cum mă strigă din grădina lui nea Tilică. Dacă nu se duceau taică-tău şi domnul P.T.T. Constantinescu să vadă cine-i în livadă, şi să-mi spună apoi c-avusesem o nălucire, mai intram şi la idei…

De pe atunci excesiv de curios, m-am interesat, adresându-mă maică-mii pe nume, zicându-i, şi eu, cum îi zicea Tatapetre, bunicu-meu:

— Ce fel de idei, OnglIţă daică?…

De fapt, pe maică-mea o chema Olga. Însă bătrânul îi găsise alintarea de mai sus, ţinând nespus la noră-sa. Spre deosebire de Maca-Maia, bunică-mea, care n-o prea avea la suflet. L-ar fi vrut pe fiu-său căsătorit cu o profesoară sau doctoriţă, şi nu cu fata unor ţopârlani de la Poiana-Mare. Şi-aceea furată de la casa părintească.

— Păi, cum să-ţi spun, mi-ar fi trecut prin cap că sufletul Anişoarei se vârâse în trupşorul tău. De altfel, s-ar putea să fie şi-aşa, căci şi soră-mii îi plăcea să citească tot soiuri de romanuri de dragoste, cu conţi şi marchizoaice, până pornea să aiureze… Aşa se face că l-a luat pe Serghei. Pentru că şoldoveanul s-a priceput s-o vrăjească. Întocmai ca-n cartea aia cu madam Bovariu, nevasta farmacistului Flobert, sau cam aşa ceva, că eu n-am răsfoit-o decât în grabă, deşi o aveam la îndemână. O citea mereu Sănduţa, fata lui nea Tilică. Şi-aşa a rămas nemăritată. Din pricina romanului ăla… Toată ziua stătea cu cartea în mână, fuma ca o şerpoaică şi bea la cafele, până o apucau dârdâielile. Atunci pornea să plângă, te lua în braţe, te legăna şi te săruta ca o nebună, şi pleca să se plimbe cu tine prin grădina din fund. Că nici Sănduţa nu era zdravănă… Cred că ea mi te-a smintit!…

Când Ongliţa a pomenit de sminteala mea, care, de fapt, nu consta în altceva decât în faptul că citeam ca un

zurliu, orice şi oriunde, deodată mi-a apărut în faţa ochilor casa lui nea Tilică P.T.T. Constantinescu.

Era o construcţie măruntă şi teşită, cu multe odăi şi odăiţe, având şi-o uriaşă verandă cu geamlâc, retrasă de la stradă, şi-adăpostită sub frunzişul unor tei înalţi, deşi şi stufoşi, plantaţi pe lângă gardul dinspre uliţă, unul lângă altul. De altfel, mai toate casele de pe strada Exerciţiului aveau tei în curte. Iar când înfloreau, aromea întreg sectorul a parfum catifelat şi persistent, trăsnitor, de umbla lumea ameţită de-atâta abur de mirozne năucitoare. Ca şi cum ar fi fost pus la fiert un gigantic cazan cu ceai de tei, îndulcit cu miere de albine.

Gospodăria lui nea Tilică mai cuprindea, în afara grădiniţei de flori, din faţa casei, şi-o livadă întinsă, cu pomi plantaţi alandala, la date diferite, printre care telefonistul cultiva sfeclă, bostani turceşti, pepeni verzi, roşii, ardei graşi, gogoşari, fasole căţărătoare, mazăre, precum şi câteva viţe de vie urcătoare, trecute prin trunchiuri de dud. Via petetistului reprezenta punctul de atracţie al străzii Exerciţiului. Întrucât viţele îşi sugeau seva din rădăcinile pomilor, iar strugurii, cu nişte ciorchini de dimensiunea unor căciuli ciobăneşti, atârnau dolofani printre ramuri, laolaltă cu miriadele de dude mustoase. Iar când acestea, coapte şi răscoapte, porneau să cadă la poalele dudului, mai totdeauna ţi-era dat să calci pe-un covor de marmeladă în stare de fermentaţie lentă, atât de puturoasă şi dulceagă, încât ţi se părea că te afli în incinta unei poverne.

Grădina din fund, cum i se spunea, în realitate era o autentică junglă în miniatură. Fiindcă nea Tilică, mai mult amator decât „agronom”, sădea, planta şi cultiva totul la sentiment, cum îi trăsnea prin cap, fără să ţină seamă de-un plan de cultură. Mai ales că-i plăcea nespus să zăbovească ceasuri de-a rândul în „grădina din fund”, cu osebire pe timpul vipiilor fierbinţi ale verii, tolănit pe

iarba ce-i năpădea livada, la umbra vreunui pom mai frunzos.

Iar panta, destul de abruptă, pe care se răspândeau plantaţiile, îi oferea neasemuita posibilitate de-a visa cu ochii deschişi, privind cuprins de vrajă la panorama oraşului ce i se desfăşura la picioare. De aceea, mai totdeauna, aţipea cucăind, cu ţigara atârnându-i de buză.

Vrejurile şi tulpinile buruienilor îl împresurau de pretutindeni, pitindu-l de ocheadele familiei, care-l credea prăşind şi grijind de legume şi zarzavaturi. Iar vegetaţia luxuriantă, mustind a seve şi miroase de mărar, cimbru şi pătrunjel, ajunsese să capete o dezvoltare atât de sălbatică şi năvalnică, încât împânzise întreg terenul. Lianele vrejurilor de fasole căţărătoare, lăstarii şi copilii roşiilor se împleteau cu ramurile pomilor, şi pe verticală şi pe orizontală, de nu se mai putea strecura printre ele nici măcar o găină.

Însă pentru mine, năpârstoc de vreo patru-cinci anişori, era o adevărată bucurie să mă furişez la joacă în fantastica grădină a domnului P.T.T. Constantinescu.

După ce mă târam de-a buşilea pe sub lăstarii tomatelor, zigzagând printre muşuroaiele cuiburilor de cartofi, mânjindu-mă ca dracul de sucul galben-verzui al frunzişului, după ce mă dădeam huţa, agăţat de vreo creangă de dud, umplându-mă de mustul vânăt-roşiatic al bobiţelor, mă refugiam lângă nea Tilică, şi mă cuibăream la picioarele lui, să dorm şi eu, ca dânsul, care sforăia de se cutremura pământul sub el, obosit de formidabilele aventuri prin livada, via şi grădina bătrânului vrăjitor.

Căci nea Tilică, deşi n-avea pe-atunci mai mult de cincizeci de ani, mi se părea un moş descins din basme. Un moş de poveste, cu totul aparte. Cu statura lui neobişnuită, care nu cred să fi depăşit vreun metru şi jumătate, domnul P.T.T. Constantinescu mă impresiona

prin înfăţişarea sa halucinantă. După ce că se mai şi rădea pe cap, fiind de altfel pleşuv de-a binelea, îşi lăsase nişte mustăţi cumplite, de-o bogăţie incredibilă, de parcă i-ar fi lipit cineva sub nas şi-n jurul gurii un şomoiog de cânepă toarsă. Îngălbenite de tutun şi pârlite de ţigările pe care le fuma până la ultimul milimetru, mustăţile acelea de haiduc îl făceau să semene, şi din pricina capului chilug, cu un Taras Bulba pe plan local. La asta mai contribuiau şi nădragii pe care-i purta, un soi de şalvari din pânză de doc, mai totdeauna atârnându-i pe vine, cu turul prin dreptul genunchilor, precum şi cămaşa de noapte, cusută-n altiţe roşii, cu care ieşea după-amiezile din casă, trasă pe deasupra brăcinarului.

Când bătrânul mag se trezea şi pornea să caşte fioros, mai trosnindu-şi şi oasele, care pârâiau ca nişte surcele, şi mă identifica lângă dânsul, mă lua numaidecât în braţe, bucuros de faptul că-i preferasem tovărăşia, şi mă anunţa, în timp ce ne-ndreptam spre casă:

— Mergem, Sandi taică, să bem un „fiu-fiu” nemaipomenit!... Aşa mi s-a făcut de-o cafeluţă, încât aş da totul de pe lume pentru o ceaşcă plină cu zeamă fierbinte şi aromitoare!

Întrucât, de la botez încă, fusesem prevăzut cu două nume, Vlad, dar şi Alexandru, la dorinţa expresă a bunicului, care avea mania numelor în serial, domnul P.T.T. Constantinescu optase, de altfel ca şi ceilalţi membri ai familiei sale, pentru diminutivul de mai sus. Spre ciuda genitorilor mei. Pesemne, datorită şi faptului că pe fiică-sa o chema tot Sanda. Şi făcea Sănduţa, tot petetistă şi ea, nişte cafele faimoase, de pomină! Indimenticabile, cum se spune astăzi.

Iar la ritualul cafeluţelor de după-amiază, nelipsit în gospodăria lui nea Tilică, eram totdeauna invitat şi eu. Bineînţeles, mi se dădea o ceaşcă plină cu o diluţie ce nu se putea numi cafea. Însă atât de fierbinte, încât suflam

minute de-a rândul deasupra ceştii. De-aceea îi spuneam „fiu-fiu”. Spre încântarea lui nea Tilică şi-a Sănduţei.

Prin 1936, poate 37, la vreun an de la discuţia cu Ongliţa, m-a apucat, deodată, un dor cumplit de casa în care (pare-se) mă născusem. Dar şi de nea Tilică P.T.T. Constantinescu.

Şi, fără să mai stau prea mult pe gânduri, am întins-o glonţ spre strada Exerciţiului. Unde, de peste zece ani nu-mi mai călcaseră paşii.

Le-am găsit destul de dificil. Şi strada, şi locuinţa bătrânului meu de poveste. În cele din urmă am brodit-o, şi mi-a reuşit figura. Mai întâi, am dat de uliţa respectivă.

Însă, spre dezamăgirea mea, şi nu ştiu de ce oare, acum arăta altfel decât în anii copilăriei. Deşi casele rămăseseră aceleaşi şi teii nu se mutaseră din loc. Numai nea Tilică şi Sănduţa, pe care i-am găsit la cafeluţe, în veranda cu geamlâc, fumând ca turcii şi tăcând îngânduraţi, erau alţii. Cu totul alţii. Ninşi de cenuşa timpului. Iar mustăţile bătrânului se pleoştiseră, şi-arătau şi mai pârlite, şi mai gălbejite de câtă nicotină adunaseră în firele lor câlţoase.

M-au privit înlemniţi, nepricepând ce voiam de la dânşii. Nu mă recunoscuseră. Aşa cum, şi eu, era cât pe ce să nu-i mai recunosc.

La un moment dat, Sănduţa, acuma niţel îmbătrânită, căruntă bine, purtând o rochie-uniformă, de telefonistă sau petetistă, a înţepenit cu ceaşca de cafea în dreptul buzelor. Apoi, brusc înveselită, a exclamat:

— Tăticule! E Sandi, tăticule!…

În clipa următoare, mă îmbrăţişau amândoi. Cu plânsul în nas.

— Ce mare te-ai făcut, măi Sandi! – a fost nevoit să constate nea Tilică.

Şi-aşa şi era. De pe atunci pornisem să capăt proporţii. Probabil îmi pria regimul militar. Fiindcă taică-meu, neavând altă treabă decât să mă facă general, mă dăduse la liceul militar „D. A. Sturdza” din Craiova.

Domnul P.T.T. Constantinescu, acuma pensionar, Sănduţa preluându-i postul de şef al oficiului poştal din partea de nord a oraşului, profitând de plecarea Sănduţei, care se dusese să-mi pună de-o cafea, a ţinut să-mi comunice ultimele evenimente din viaţa familiei.

Soţia i se prăpădise, lăsându-l singur pe lume, după ce vieţuiseră împreună aproape patru decenii, iar biata fată, de câte romane de dragoste citise, se-ncurcase c-un bagabont, care-o lăsase cu plodul în braţe, dispărând apoi într-o direcţie necunoscută. Băieţelul era durduliu şi frumos, iar nea Tilică se ocupa de creşterea lui.

— Măi Sandi – a continuat bătrânul, e şi Ducu ăsta un năzdrăvan ce nu s-a mai pomenit. Întocmai cum erai şi tu, la vârsta lui. Mai ţii minte câte năzbâtii mi-ai făcut?… Când te-ai urcat pe acoperişul casei, căţărându-te pe scara proptită de perete, şi n-ai vrut să cobori până ce nu ţi-am făgăduit că-ţi dau două ocale de bomboane fondante, din ălea care-i plăceau Soficăi, răposata de nevastă-mea… Dar când mi-ai spart mandolina? Îţi aduci aminte?… Te aşezaseşi cu poponeţul pe ea, de praf mi-ai făcut-o. Şi, ca să nu se afle, ai fărâmat-o de tot, şi-ai vârât-o în focul din sobă, de-au rămas din ea numai corzile…

Nu-mi mai aminteam de isprăvile de mai sus. Deloc. Tot aşa, cum nu-mi aduceam aminte nici de basmele pe care mi le citea Sănduţa, în serile de iarnă, când maică-mea şi cu taică-meu se duceau la sindrofii şi soarele. La cafeluţă, în timp ce-mi sorbeam, ca pe vremuri, fiu-fiu”-ul, Sănduţa m-a întrebat curioasă:

— Ţie îţi plac cărţile, măi Sandi?…

— De ce mă-ntrebi?

— Vreau să ştiu dacă am izbutit să-ţi transmit dragostea de citit! Atâtea poveşti ţi-am istorisit, atâtea romane am rumegat, numai ca să ţi le pot spune pe înţelegerea ta, încât am căpătat convingerea c-ai să ajungi şi tu un scriitor… Aşa-mi intrase mie în cap, că te faci romancier numai dacă citeşti mult, mult de tot. Ia spune-mi drept, n-ai vrea să fii şi tu un scriitor ca Gib Mihăiescu, care a scris cel mai frumos roman de dragoste, mai tare ca „Amantele celebre”?…

Surprins de interogatoriul Sănduţei, am fost sincer şi i-am mărturisit adevărul:

— Nu! Nu mă interesează… Eu ţin să mă fac marinar, căpitan de vapor! Dar şi detectiv, ca maestrul Sherlock Holmes… Ce-i drept, citesc şi eu pe rupte, însă numai „Aventurile submarinului Dox” şi romanele lui Conan Doyle… De dragoste însă, scriu poezii! Nu ca scriitor, ci ca poet. Ceea ce-i altceva…

Din senin, de unde până atunci pufăise din ţigară şi doar ascultase discuţia noastră, nea Tilică m-a aprobat exploziv:

— Bravo, Sandi! Poeţii-s nişte sfinţi, întocmai ca domnul Mihai Eminescu… Sfinţi care visează cu ochii deschişi!… Că romanele, am văzut eu unde pot duce…

Totuşi, gândurile pe care şi le făcuse cu mine Sănduţa m-au sâcâit multă vreme după întâlnirea aceea de pomină. Şi-am pornit să-mi îmbogăţesc lecturile, diversificându-le. Aveam paisprezece ani. Viaţa mi-era înainte. Şi-aveam tot timpul să visez. Cine ştie, poate mă voi face şi scriitor!

Prin 1943, când publicasem câte ceva, am mai trecut o dată pe la căsuţa lui nea Tilică. Nu mai era! Murise în urmă cu doi ani. Sănduţa, emoţionată, m-a întrebat dacă nu doresc un „fiu-fiu”. Rămăsese singură în locuinţa de pe Exerciţiului, să-l crească mare pe Ducu. Şi i-am cerut voie să mai vizitez grădina din fund.

Jungla dispăruse. N-am găsit decât o imensă pârloagă. Fără pomi, fără vegetaţia fantastică, incredibilă, ce-mi vrăjise copilăria. Cioturile foştilor meri, pruni, cireşi şi vişini arătau ca resturile unei păduri peste care trecuseră diluvii, uragane şi pârjoluri. Scrumite, găunoase, năpădite de mucegaiuri şi muşchiuri intrate în putrefacţie, trunchiurile frânte, retezate de tăişul toporiştilor, scurtate până aproape de nivelul solului, păreau vestigiile unei civilizaţii apuse. Nici duzii cu viţele de vie nu mai fiinţau. Iar în materie de roşii, castraveţi, fasole şi alte legume şi verdeţuri, nici nu mai putea fi vorbă. Până şi iarba de sub poalele foştilor pomi năpârlise, prezentând doar smocuri, ici şi colo, de buruieni uscate, sfoiegite şi sunând bizar la cea mai mică adiere, ca şi cum ar fi fost din tinichea ruginită.

La plecare, după ce sorbisem cu inima crâmpoţită ceşcuţa de „fiu-fiu” oferită de Sănduţa, m-am interesat ce mai citeşte, fără să-i dezvălui că m-apucase şi pe mine patima scrisului, aşa cum visase dânsa.

— Ah, Sandi, dragule, am dat peste o carte nemaipomenită, un roman de dragoste englezesc, de unul Somerset Maugham, tradus de domnul Jul. Giurgea, cel care ne-a dăruit atâtea podoabe din literatura anglo-saxonă… Îi zice „Gran Canaria”! E formidabil…

I-am sărutat mâna de repetate ori, imaginându-mi c-o fac şi pentru nea Tilică P.T.T. Constantinescu, frumosul şi pitorescul bătrân vrăjitor din grădina adormită.

Ale cărui mustăţi haiduceşti zăceau pe undeva, pe-aproape, îngropate sub ţărâna pantei de deasupra oraşului. Fiindcă, la dorinţa sa expresă, cel ce-mi fusese un soi de dublură a bunicului se afla înmormântat chiar în ograda gospodăriei sale, printre cioturile fostei livezi.

Citisem şi eu „Gran Canaria” a lui Cronin. Însă, comparând parfumul florilor de frezia, din romanul britonului, cu aromele şi miroznele grădinii lui nea Tilică,

aceea de altă dată, mi-am zis că sălbaticele flori de demult erau mult mai scumpe inimii mele întristate.

Nu ştiu dacă strada Exerciţiului mai există şi astăzi. Dar asta nu mai are nicio importanţă. Există în sufletul meu. Şi-i suficient!

Întrucât este foarte posibil să mă fi născut şi acolo.

ALTERNATIVA LIBERTĂŢII

Însă tanti Marioara, sora lui taică-meu, era cu totul de-o altă părere. Nu fiindcă ar fi avut ceva de-mpărţit cu Ongliţa, cu care de altfel se-nţelegea destul de bine, ci pentru că ţinea mai mult la Mamiţica, cum îi spunea dânsa bunică-mii, căreia eu îi ziceam Maca-Maia, spre deosebire de ceilalţi nepoţi ce optaseră pentru Maia. Şi numai din dragoste faţă de-a bătrână, pe care dorea s-o apere de „fitilurile" cumnată-sii, mi-a destăinuit adevărul (în versiunea ei, bineînţeles).

Aveam de-acum vreo zece – unsprezece ani, când s-a petrecut memorabila întâlnire cu tanti Marioara. Eram la casa bunicilor de câteva zile, într-o vacanţă fericită şi mult aşteptată. Şi de mine, care-l iubeam ca un nebun pe Tatapetre, bunicu-meu, şi de părinţi, care se vedeau astfel izbăviţi de năstruşniciile zburdalnicului lor de copil.

Într-o seară, pe când o ascultam pe tanti Marioara cântându-mi la pian „Rapsodia a II-a" a lui Liszt, bucata mea preferată, c-un brio de zile mari, încât se cutremura odaia de la drum, unde se afla instalată pianina dăruită de colectivul celor patru fraţi, Eftimie (taică-meu), Valică, Tică şi Vasile, mătuşă-mea s-a oprit deodată, tocmai când se pregătea s-atace finalul. Întorcându-şi spre mine făptura-i pahidermică, vreun metru şi optzeci înălţime şi

vreo sută şi zece ocale (pe cântarul decimal din magazia lui Tatapetre), mi-a spus oarecum emoţionată:

— Mă Vladule, ştii tu că din pricina ta mi-am mutat pianul în salonul dinspre şopru?...

— Păi de ce, bre tanti Marioaro?...

— Fiindcă mă-ta, Ongliţa lu' tac-tu mare, a ţinut neapărat să te nască în odaia de la drum!... Că-i scădea prestijul dacă te făta lângă bucătăria de vară, în camera Mamiţicăi. Dar dacă nu eram eu, să-ţi cânt din primele zile ale venirii tale pe lume, şi tot „Rapsodia" lu' Lişt, la pianul cărat apoi la loc, în odaia asta, o omorai pe maică-ta. Da, mă Vladule, o omorai cu zile... Că de mic ai fost al dracului. Mai întâi te încăpăţânaseşi să nu ieşi din burta mă-tii, şi-a fost nevoie s-alerge Eftimie cu trăsura prin tot oraşul, s-o aducă pe Mili Spiroiu, o vară de-a Ongliţei, ca să te tragă de picioare. De-aia-i zici tu Mama-moaşa, fără să ai habar de ce... După aia, trei zile ai orăcăit fără încetare, chirăind şi plângând ca o fiară, de-i venea mă-tii să-şi ia zilele. Nu-ţi mai spun că-i căşunase pe biata Mamiţica, bălăcărind-o şi ocărând-o, că din cauza ei i s-a născut băiatul ţicnit... Ce vină avea Mamiţica, dacă Eftimie s-a apucat să-şi ia nevastă tocmai de la dracu-n papură? Mă rog, îl priveşte, eu nu mă bag. Acuma-i şi prea târziu... De nu-i dădea lu' Tăticu' prin cap, s-aducă pianul iarăşi în odaia de la drum, cărându-l aproape singur, o mierleaţi amândoi, şi tu şi mă-ta. Cine să se fi gândit la una ca asta, dacă nu tac-tu mare, care nici el nu-i mereu în toate minţile? Eram, de altfel, înnebuniţi cu toţii. Ongliţa nu putea închide un ochi, tu ţipai ca din gură de şarpe, Mamiţica striga la Tăticu', Eftimie se-nchisese în privată, să nu mai audă balamucul din casă, iar eu şi cu tac-tu mare prăjeam pifteluţe la bucătărie. Atunci i-a venit ideea aia trăsnită. Şi mi-a poruncit: „Du-te, fă Mărioară, şi cântă-le ceva ălora din odaia de la drum! Însă tare de tot, să nu-i mai aud chinuindu-se!..."

Şi, fără să mai zăbovească, mi-a dus numaidecât pianina la loc.

Intrigat de faptul că nu-mi aminteam nimic în privinţa celor relatate de mătuşă-mea, am chestionat-o:

— Şi chiar mi-ai cântat „Rapsodia”?

— Cinci ceasuri de-a rândul am muncit la clapele pianului. Ca o vită de povară, de curgeau năduşelile de pe mine. La început am luat-o cu potpuriul naţional al lui Ochialbi, apoi am trecut la nişte sonate de Betovăn, şi-abia când am pornit cu Liştu, de zăngăneau geamurile de la ferestre şi se-adunase lumea în stradă, curioasă să afle ce se-ntâmplă la noi în casă, abia atunci aţi adormit. Ca nişte buşteni. Pusesem atâta suflet în „Rapsodie”, încât mi-au sărit două clape şi mi-a plesnit şi coarda de do aia din stânga, de la başi. Mare minune şi asta. De bucurie, Tăticu’ a băut o sticlă de trăscău de Măţău, fără să se-mbete, şi-a înfulecat o tigaie cu pifteluţe. Mă Vladule, să ştii c-ai s-ajungi şi tu un artist, aşa, ca mine, când ai să fii mare!… Simt eu c-o să fie dandana şi cu tine…

Casa bunicilor, în care trăiau şi tanti Marioara cu nea Ionică Podaşcă, bărbatu-său, se afla pe una din cele mai frumoase străzi ale Piteştiului – strada Libertăţii. Lungă cât o zi de Paşte, pornind din deal, de lângă biserica Sfântu-Gheorghe, şi coborând până-n gârla Doamnei, la barieră. Din păcate, i se mai spunea şi uliţa haznagiilor. Din pricina nenumăraţilor localnici care activau în specialitatea vidanjărilor.

Dacă era adevărat că mă născusem pe strada Libertăţii, aşa cum susţinea tanti Marioara, nu-mi prevedeam cine ştie ce viitor… ca artist. La vârsta aceea, visul meu era să mă fac mecanic de locomotivă.

După ce mătuşă-mea a interpretat şi finalul „Rapsodiei”, punând şi suflet, nu numai muncă de salahor, deoarece aşa arăta când bătea la claviatura pianinei, cuprins de emoţie am întrebat-o:

— Tanti Marioaro, or mai fi rămas ceva pifteluţe de la prânz?… Parcă mi s-a făcut niţică foame!

În cursul dimineţii, Tatapetre şi cu mătuşă-mea tocaseră vreo două ocale de carne, şi prăjiseră ceasuri de-a rândul la piftele, în bucătăria de vară, de sub şopron. Însă la masă, în afară de-un borş de lobodă albă, nu aduseseră decât un castron cu piftele, niciun sfert din ceea ce preparaseră.

Pahidermica făptură a mătuşă-mii, vlăguită de-atâta cântat, tresări din toate mădularele. Privindu-mă câş, tanti Marioara îmi mărturisi neaşteptat de cinstit:

— Mă zgâmboi, să ştii că şi mie îmi dă muzica asta cultivată o foame cumplită! Înseamnă c-ai să te faci precis artist… Acuma mergem amândoi să gustăm cevaşilea. Gata, haidem în beci, că pifteluţele-s puse acolo, la rece. Iar după aia, când ne-om mai prinde şi noi sufleţelele, ne-ntoarcem aici şi-o să-ţi cânt „Într-o piaţă persană”! Ca să ne tihnească…

Biata tanti Marioara! Avea să-şi dea duhul peste vreo trei decenii şi ceva, tot din motive de… piftele.

— Mă Vladule – mi-a spus dânsa, când am vizitat-o la spital cu vreo două zile mai înainte de-a se petrece din viaţă, dacă te gândeşti că n-am mâncat decât un ceaunel de pifteluţe, atâta doar, de ce mai zic ăştia c-am făcut o confuzie intestinală?… Habar n-au de meserie!…

Tot ce era posibil. Deoarece doctorii o ţineau pe-a lor, afirmând că-i vorba de ocluzie. Deci altceva.

La plecare, mătuşă-mea m-a întrebat cu glas înduioşător de stins:

— E-adevărat c-ai scris nişte romane?…

— Mda! Cam aşa ceva…

— Păi vezi! Nu ţi-am spus eu c-ajungi mare?… Cred că baţi la suta de ocale! Las că mă fac eu bine, şi-o să trântesc nişte piftele de regim, din cărniţă slăbuţă, de-o

să te lingi pe buze… Păcat că mi-am vândut pianul, fiindcă, dacă-l mai aveam, îţi cântam Lişţu care-ţi plăcea ţie, până făceam praf corzile… Ai grijă, când mai vii pe la mine, să-mi aduci ceva bun, de-ale mâncării!

O revedeam după cinci zile. La înmormântarea ei. Cu care prilej, la masa de pomenire, s-au servit vreo cinci tingiri cu pifteluţe prăjite. Că mult îi mai şi plăcuseră!

„AMINTIRI DIN COPILĂRIE”

TÂRGUL DE VALE

Taică-meu, de meserie contabil, pomenindu-se promovat în muncă, pe post de casier şi „director” (delegat) al „Băncii Comerciale” de pe Strada Mare, lângă piaţă, a considerat că-i vremea să ne mutăm şi noi într-o casă mai acătării. Şi, pentru a se găsi cât mai aproape de instituţia ce cu onoare conducea, a închiriat casa unuia din clienţii băncii. Acesta, un ţăran-negustor de piei de vită, îşi avea gospodăria la Găvana, iar edificiul de la oraş îl ţinea pentru realizarea de venituri în plus. Pesemne îi mergea bine negoţul, deoarece îşi vârâse banii câştigaţi în alte două proprietăţi, mai lângă iarmarocul din Târgul de Vale, unde-şi aducea, de altfel, şi dânsul marfa sa puturoasă.

„Banca Comercială” funcţiona într-o singură odăiţă, la stradă, dintr-o clădire aflată chiar în buza Pieţii Mari. Tata Eftimie, babacul, era unicul salariat al celebrei bănci. În afară de funcţia de casier, mai făcea şi pe directorul, şi pe contabilul, dar şi pe femeia de serviciu, întrucât l-am văzut de nenumărate ori măturând prin „sediu”. Ce fel de afaceri o fi învârtit banca, asta nu-mi prea dădeam seama. Probabil că se limita doar la primirea de depuneri şi la acordarea unor credite infime, deoarece beneficiile realizate nu-i îngăduiau să-l plătească pe-al bătrân ceva mai bine, încât să se rezume numai la munca din bancă. De aceea, fiind şi tânăr şi harnic, ţinea mai multe contabilităţi, asigurându-le comercianţilor din Piaţa Mare evidenţa registrelor, la zi. Pe care le lucra acasă, până noaptea târziu.

În orice caz, cu ce primea de la bancă, şi cu ce-

ncasa de la negustorii săi, şi-a permis totuşi închirierea casei din Târgul de Vale.

De fapt, toate cele de mai sus le-am aflat ulterior, din relatările maică-mii şi-ale neamurilor. Personal, la cei şase-şapte ani ai mei, n-aveam de unde să mă pricep în chestiile astea cu banca, registrele şi proprietarul nostru de la Găvana. Ceea ce-mi amintesc, şi asta numai într-o oarecare măsură, este casa în care stăteam pe-atunci.

Era o clădire şuie, construită înainte de primul nostru război, cel de la '77, pe-un dâmb ce pornea chiar din caldarâmul bâlciului, ca să urce apoi până-n dreptul grădinii din spate. Abia de-acolo se mai potolea panta, pentru a se transforma într-un platou niţel povârnit.

Odăile erau măricele, înalte şi cu duşumele din scândură de brad, vopsite în roşu. Bucătăria se afla în dos, ajungându-se la ea printr-un coridor îngust şi destul de prelung. Din pricina povârnişului, exista şi un fel de subsol, unde locuia o bătrânică tare cumsecade, coana Filica, şi care ţinea enorm la mine. Aşa că, locuinţa noastră, casa propriu-zisă, se găsea oarecum la etaj. Cu vedere spre iarmarocul de sub ferestrele sufrageriei. Însă, în primii ani, nu bâlciul de joia mă interesa, ci grădina din spate.

De altminteri, greşit i se spunea grădină, deoarece, când ne-am mutat, terenul era în paragină. Mai târziu, cu ajutorul lui moş Apostol, fratele mai mare al bunicului, s-a mai plantat câte ceva pe suprafaţa uriaşei ogrăzi. Dar cu totul la întâmplare. Astfel încât, peste vreun an sau doi, grădina ajunsese să fie şi ea tot o junglă, întocmai ca luxurianta livadă de pe strada Exerciţiului, cea a lui nea Tilică P.T.T.

Cei câţiva pomi fructiferi, sădiţi aiurea, erau acuma năpădiţi de nişte buruieni monstruoase, ale căror tulpini şi vrejuri depăşiseră înălţimea puieţilor de meri, vişini şi cireşi. Straturile cu roşii şi ardei gras, împânzite de

ierburi şi ciulini, dispăruseră sub avalanşa vegetaţiei sălbatice, şi nu-mi amintesc să fi cules vreo roşie din grădina noastră.

Însă farmecul grădinii din spate tocmai în asta consta. Cel puţin pentru mine. Care, de mic copil făcusem o pasiune nebună să mă joc de unul singur prin bălăriile unor atari plantaţii abandonate în grija naturii. Cu atât mai mult cu cât nimeni nu mă ţinea din scurt.

Nici coana Filica, vecina noastră de la subsol. Căreia şi dânsei îi plăcea să se preumble prin grădină. Bineînţeles, urmărind un scop anume. Pe care mi l-a destăinuit într-o după-amiază.

— Maică dragă, ajută-mă să dau de buruiana aia cu lapte!

— Care buruiană, Babilico? – o întrebam eu, care-o botezasem astfel, mai pe scurtătură, deoarece ar fi fost prea lung să-i spun tot numele.

— E una mică şi firavă, din care, dacă o strângi între deşte, slobozeşte un soi de lăptişor! – pornea să mă lămurească bătrâna. Îmi fac din zeama ei picături pentru ochi, că nu mai văz bine, maică dragă… Hai s-o căutăm!

Câte pocinoage nu i-am făcut bietei băbuţe, cu buruienile furnizate de nepriceperea mea. Odată, când i-am preparat diluţia chiar cu mânuţele mele, stropşind pe fundul unei cănuţe o tulpină de iarbă necunoscută, Babilica a rămas chioară aproape o săptămână. Altă dată, i-am picurat în ochi zeamă de usturoi sălbatic, de-a răcnit bătrâna ca o fiară.

Dar nu mi-a purtat pică. Ba dimpotrivă, când se lecuise de căutat buruiana cu lăptişor mă poftea la dânsa în casă şi mă trata cu dulceaţă de cireşe amare.

ILUMINĂRILE

Ceea ce nu m-a împiedicat însă să-mi continui joaca

prin grădina din spate. Mai ales că descoperisem şi plăcerile izolării. Lângă fântâna părăsită, din străfundul grădinii. Unde încercam gustul primelor ţigări. Confecţionate din mătase de porumb, şi răsucite în hârtie de ziar. Cu osebire, „Universul”.

Taman la capăt, lângă gardul vecinului ce-şi avea casa pe cealaltă stradă, care dădea spre bulevardul gării, se găsea „construcţia” puţului. O chiţimie înjghebată din câteva scânduri de brad, putregăite de ploi. Atât de instabilă, încât, într-o bună zi, m-am prăbuşit cu ea cu tot. În groapa de sub fragilul adăpost.

Întrucât nimeni nu folosea fântâna din grădină, am fost găsit şi salvat abia după o aşteptare îngrozitoare de-o zi întreagă. Spre seară, după căutări disperate, maică-mii i s-a părut c-aude un scâncet din fundul grădinii. I s-o fi părut dânsei că-i scâncet, probabil din pricina distanţei, căci eu, de fapt, răcneam şi ţipam din răsputeri.

Când m-a văzut, în loc să se bucure, Ongliţa a purces să strige la mine:

— Ieşi numaidecât de-acolo, că te luminez eu!…

De-aş fi putut ieşi singur, o făceam mai de mult. În primul rând, ca să scap de chestia cu luminarea. Dar, neavând ce face, m-am resemnat să mă las extras de tata Eftimie, cu ajutorul funiei de rufe. După care a urmat spălarea mea, cu furtunul de la cişmea, în mijlocul curţii. Iar abia mai târziu, în casă, am fost şi „luminat”.

Adică, bătut măr! Şi de taică-meu, şi de maică-mea. Cu rândul.

Dacă-i să stăm strâmb şi să judecăm drept, cam meritam luminările întreprinse de genitorii mei. Că nici eu nu prea eram un copil uşor de suportat. În ultimul timp, mai ales, căpătasem şi-un obicei prost. De câte ori mă lua maică-mea cu dânsa în oraş, şi cădeam cu ochii asupra vreunei jucării pe care mi-o doream, sau vedeam

cartofii aceia fantastici, din vitrina cofetăriei lui Borănescu, porneam imediat să mă rog:

— Ia-mi şi mie căluţul ăla!… Vreau cartofi, dă-mi limonadă, cumpără-mi covrigi cu susan, ia-mi, dă-mi, vreau – şi-aşa mai departe, până-i venea maică-mii să-şi ia lumea în cap.

— Ai acasă de toate, şi jucării, şi prăjituri, astâmpără-te! – mă prelucra Onglița.

Eu, nimic. Până să-şi termine maică-mea munca de lămurire, mă trânteam pe jos, oriunde m-aş fi aflat, pe stradă, sau în cine ştie ce magazin, şi orăcăiam la disperare:

— Vreau cartofii lu' Borănescu… Vreau cartofii lu' Borănescu!…

Lumea se-aduna în jurul nostru, privind-o pe maică-mea cu reproşuri în ochi. De voie, de nevoie, Onglița trebuia să mă-ndoape cu cartofii lui Borănescu, să-mi mai comande şi limonadă. Pe când mă delectam cu prăjiturile de mai sus, Onglița avea grijă să mă-ndemne:

— Ia cu mama şi mănâncă, Vladule, că te luminez eu!…

Puţin îmi păsa. Mă durea în cot luminarea făgăduită de maică-mea.

Abia când ne-apropiam de casă, coborând spre Târgu de Vale pe lângă Domnița Bălaşa, biserica din capul străzii, începeam şi eu să scâncesc:

— Măicuţă, nu mă lumina, nu mă lumina, măicuţă, că n-am să mai fac!

O luam de mână, mă pisiceam, îi sărutam ambele mâini, continuându-mi litania:

— Zău că sunt luminat, bre măicuţă!… Haide, bre, de ce ţi-ai căşunat pe mine? Nu mă lumina, te rog, zău că nu-i nevoie!…

— Bine! – consimţea Onglița, oarecum înduioşată de văicăreala mea.

— Dar nu-i spui lu’ tata Eftimie?…

— Dacă o să fii cuminte, n-am să-i spun!

Ei bine, n-am reuşit. Nici cuminte n-am fost, ba dimpotrivă, le făceam din ce în ce mai boacăne. Iar luminarea mea a mers mai departe.

Până la întâmplarea cu turcul.

Era pe-atunci, prin zona noastră, a Târgului de Vale, un individ ce se ocupa cu comerţul ambulant de zaharicale. Îi ziceam „turcu”, deşi arăta mai curând a ovrei. Însă, fiindcă îi plăcea să umble c-un fes pe cap, toată lumea se obişnuise să-i zică aşa, ca mai sus.

De cele mai multe ori, ne trecea prin dreptul casei după-amiaza. Când eu mă jucam pe stradă, cu cercul. Pe care-l mânam c-un băţ intens colorat. Turcul îşi purta tava cu zaharicale pe cap, strigând cât îl ţinea gura:

— Rahat avem, sugiuc avem, ţucăr candel avem, susan avem, covrig avem, de totul estem!…

Necăjit că părinţii nu-mi dădeau bani de buzunar să-mi cumpăr şi eu sugiuc, care-mi plăcea la nebunie, dar şi pentru faptul că turcul refuza, mai totdeauna, să-mi arate bunătăţile de pe imensa tavă, nu ştiu ce m-a apucat atunci, probabil vreun dor de răzbunare, fapt e că m-am luat după turc şi, când am ajuns în spatele lui, i-am împins tava cu băţul pe care-l utilizasem la rotirea cercului.

Iar în clipa următoare, pe loc, am văzut. Şi rahatul cu nucă, şi sugiucul, şi merele trase în zahăr colorat, şi susanul, şi ţucăr-candelul. Risipite pe caldarâmul străzii. Tava turcului zăcea la vreo doi metri, departe de zaharicalele pe care le purtase. Iar turcul, dând cu fesul de pământ, răcnea cât îl ţinea gura:

— Oi, stricat marfa la el!… Cine plăteşte, cine scoate paguba de la el?…

La vârsta aceea, neştiind vorba cu „turcul plăteşte”, am considerat mult mai util s-o iau la goană, abandonând

şi cerc, şi băţ, şi să fug cât mai urgent de pe terenul unde se produsese incidentul.

În timp ce sprintam în forcing, l-am văzut pe turc adunându-şi marfa de pe stradă. Şi mi-am zis, „nu mă mai prinde ăsta cât îi lumea şi pământul!”. De unde să-mi treacă mie prin cap că turcul nu-i chiar atât de prost. În loc s-alerge după mine, a luat cercul şi băţul pe care le părăsisem, şi s-a dus glonţ la coana Filica, de fapt, o veche prietenă de-a sa. I le-a arătat, şi-a întrebat-o cine-i pramatia care obişnuia să se joace cu cercul pe stradă. Babilica le-a recunoscut. Imediat. Indignată că băieţelul ei drag, copilul vecinului, era ocărit cu-asemenea epitete.

— Măi Avrume – i-ar fi spus dânsa, după cum mi-a mărturisit mai târziu, din proprie iniţiativă, Vlăduţu meu e cel mai bun copil din mahalaua noastră! Ce-ai cu el?…

— Vai de mine, Filico dragă, n-am nimic cu boieţelu! Cu tat-so vreau să stei de vorbă…

Şi, pe când goneam disperat, sărind gardurile grădinilor, ca s-ajung cât mai rapid la adăpostul casei părinteşti, luând-o prin dosul privăţii din ograda noastră, turcul stătea la cafele şi taclale cu maică-mea şi tata Eftimie.

Nu l-am depistat de la bun început. Şi nici n-aş fi avut cum. Erau cu toţii în bucătăria de vară. Când taică-meu m-a zărit furişându-mă în casă, a strigat spre mine:

— De ce fugi, dom Vlad?… Ce-ai păţit?…

— Bre tată, se ţine unu după mine, dintr-ăia care bat copiii!

— Aoleu, păi e de rău dacă-i aşa! – a afirmat tata Eftimie. Vino-ncoa’, de te piteşte…

Bineînţeles, încântat de-atâta înţelegere, m-am refugiat numaidecât în braţele lui, vârându-mă cât mai iute în bucătărie.

— El e, Avrume? – l-a întrebat babacu’ pe turc.

— Dacă nu-l baţi, atunci asta-i puşlamaua! – l-a

informat milos turcul, privind speriat la mâinile lui taică-meu, care mă strângeau puternic la pieptu-i de aramă.

— Să nu-l luminezi, Eftimie, că-mi omori copilu'! – a ţipat maică-mea înspăimântată.

— N-avea nicio grijă! – a liniştit-o babacu'. Tu eşti cu luminatul. Am altă metodă… Nici n-am să-l luminez, şi nici n-am să-l dojenesc. Ba dimpotrivă, am să-l invit să mănânce toate zaharicalele ovreiului…

Deşi mă mirase neobişnuita decizie a babacului, la început am fost deosebit de încântat. Şi, în timp ce tata Eftimie se socotea cu turcul Avrum, eu mă delectam cu sugiucul ambulantului. Adunase, nefericitul, aproape toată marfa de pe caldarâmul străzii. Cam cu praf, nisip şi alte deşeuri (probabil şi organice) existente prin piaţa din Târgu de Vale. După ce-am ras tot sugiucul, sugând până şi sforile, am trecut la faza următoare: susanul. În orice caz, când a plecat turcul, extrem de mulţumit de vânzarea făcută, îmi mai rămăseseră merele trase în zahăr, ţucărul-candel şi covrigii.

— Nu face nimic – m-a liniştit babacu', ce-ţi mai rămâne, laşi pe mâine! C-altceva n-ai să primeşti de mâncare… Mai bine aşa, decât să te fi luminat maică-ta!

La câteva minute după miezul nopţii, când alergam prin casă ca apucat, cu olica de noapte într-o mână şi cu nădrăguţii pijamalei în cealaltă, aş fi dat orice să fi fost luminat de Ongliţa. Dar era tardiv. Abia spre dimineaţă mi s-au mai potolit maţele.

Cred că de-atunci nu mai sufăr sugiucul şi susanul. Nici să le văd în ochi măcar. În schimb, am rămas cu patima cartofilor. A cartofilor de cofetărie.

TATA EFTIMIE, TATANAŞU, TATAPETRE ŞI ALŢI TAŢI…

Într-o anumită perioadă, pe când mai crescusem şi

eu şi-mi făceam studiile la şcoala primară de pe bulevard, de lângă Monument, în clasa a doua, relaţiile bătrânilor mei se cam deterioraseră.

Nu ştiu ce-i căşunase Onglişei pe taică-meu, însă mereu îi reproşa că zace prea mult la bancă. Tata Eftimie se făcea că plouă, şi nu-i acorda prea mare atenţie. Până într-o seară, când maică-mea, sosită acasă pe urmele bătrânului, îl informase că-l văzuse cu domnişoara Dina Iliescu, învăţătoarea mea, într-un gang de lângă „Berbec” (un restaurant faimos din Piaţa Mare).

Eram în bucătărie, unde-mi beam singur cafeaua cu lapte, iar babacii se retrăseseră în odăiţa de-alături, să discute în contradictoriu. Fără să ştie nimic de prezenţa mea în preajma lor.

— Şi ce dacă eram cu Iliasca? – se mira taică-meu enervat. Mă interesam de cum stă băiatu’ cu şcoala!

— Eftimie, Eftimie, nu mă minţi, că te vede ăl de sus! – a ţipat la un moment dat maică-mea. De când ai început să *vorveşti* cu putoarea de Iliasca gură în gură? Ce-i făceai, acolo în gang, o căutai la dinţi, sau te pupai cu ea?…

Onglişa, olteancă iabraşă, n-a mai aşteptat explicaţiile suplimentare ale babacului, şi s-a repezit la el să-l sfâşie cu unghiile. Bătrânul, pesemne intrigat de ieşirea maică-mii, s-a apărat trăgându-i o pereche de palme. Atât i-a trebuit Onglişei. Zvârlind în tata cu tot ce-i cădea sub mână, farfurii, pahare, tacâmuri, tăvi şi alte detalii din dotarea ei de zestre, primită de la părinţi, a ripostat pe măsura posibilităţilor ei.

Când am văzut că bătrânul intenţiona să-i administreze maică-mii acelaşi tratament de mai înainte, şi-am auzit-o pe Onglişa strigând în gura mare, „săriţi, oameni buni, că mă omoară Eftimie din pricina Ilieştii, ca să rămână cu ea!”, am început să plâng şi-am luat-o la goană, fugind de-acasă.

Şi tot într-o fugă am ţinut-o, până am ajuns la Tatanaşu.

Tatanaşu, inginerul Ioan Negreţu, fratele mai mare al bunică-mii după mamă, care-i cununase pe-ăi bătrâni şi mă botezase şi pe mine, era sprijinul de totdeauna al familiei noastre. La dânsul se-mprumuta tata Eftimie de parale, la el mergea să se plângă Onglița, luând-o de martoră pe Mamanaşa Veronica, care, pare-se, avusese şi dânsa oarece belele similare cu inginerul de bărbatu-său.

Când m-au văzut, plâns şi gâfâind, dând buzna peste ei în sufrageria unde serveau cina, mai întâi s-au speriat. Însă, după ce le-am comunicat cele ce se petreceau la noi acasă, unde tata se pregătea s-o omoare pe mama, Tatanaşu a pufnit în râs.

— Bravo, Vladule! Halal să-ţi fie… Bine-ai făcut c-ai venit la noi! Aşază-te la masă, şi ia şi gustă şi tu ceva… Lasă, că se-aranjează ele lucrurile…

Mamanaşa Veronica a hâmâit înfundat, ţinând să precizeze:

— Păi da! Că te pricepi la de-al de astea…

Nepricepând nimic, mi-am înfipt furculiţa într-o bucăţică de piept de curcan. Pe care l-am masticat extrem de îngrijorat. Când am terminat, deşi aş mai fi râmnit la o porţie, l-am rugat pe Tatanaşu:

— Hai să mergem, bre Tatanaşule, c-o omoară pe măicuţa!…

— Mergem, mergem, ai răbdare, că mai durează până îi vine de hac! – a-ncercat să mă liniştească prestantul inginer.

În sfârşit, după vreo cinci minute, am pornit către Târgul de Vale. Pe jos. Străbătând mai toată Strada Mare. Când am ajuns în dreptul cofetăriei lui Borănescu, Tatanaşu m-a vârât cu forţa înăuntru, s-a aşezat la o măsuţă şi şi-a comandat o cafea şi-un coniac, iar pentru mine un cartof. Ştia mai de mult că-mi place la nebunie.

De când îşi incitase finii la o prăjiturică, iar eu înfulecasem patru cartofi, unul după altul. Ca pe nimic.

Abia peste vreun ceas şi ceva am ajuns la casa tragediei.

Luminile erau stinse pretutindeni. Numai la bucătărie mai ardea un bec, şi-acela destul de chior.

— Bre Tatanaşule, o fi omorât-o pe măicuţa? – l-am întrebat pe tovarăşul meu de drum.

— Vedem imediat, măi zgâmboi! – mi-a răspuns inginerul.

Iar inginerul, fără să mai bată la uşă, a pătruns furtunos în bucătăria scăldată de penumbre. Unde, la măsuţa de lângă fereastră, maică-mea şi tata Eftimie, aşezaţi unul lângă altul, ca doi guguştiuci, se pupau de mama focului.

Inginerul Negreţu, naşul nostru general, era o figură din cele mai reprezentative a Piteştiului. De când ieşise la pensie, stătea mai tot timpul închis în biroul său, unde rezolva probleme complicate de bridge. Totuşi, fiind un eminent specialist în cărbune, era mereu consultat ca expert într-ale mineritului. Şi mai câştiga şi el un bănuţ, pe lângă cei cuveniţi pentru munca depusă, aproape o viaţă, la schela de la Goleşti.

Tatanaşu se prezenta totdeauna ca un lord. Elegant îmbrăcat, cu guler tare la cămaşă, cravată cenuşie, de-aceeaşi culoare cu stofa costumului, pantofi lustruiţi ca oglinda, operaţie pe care-o executa singur, în fiece dimineaţă, manşete din celuloid ieşindu-i din mânecile sacoului, tuns şi bărbierit, impresiona oriunde s-ar fi ivit.

De când îşi părăsise satul natal, Dobridorul Doljului, ca să plece la învăţătură, abandonând plugul şi secera pe care le mânuise cu îndărătnicie de oltean până la vreo şaisprezece ani, nu mai voise să ştie de portul de-acasă, cămeşa din pânză de in lungă până-n genunchi, şi izmenele ce-i fluturau pe la glezne. Mai avea însă, într-un

sertar al biroului, şi mi-a şi arătat-o odată, o fotografie a lui în costum naţional, cum îi spunea dânsul, luată de-un fotograf de bâlci, într-o duminică de gheluş, hora de la răscrucea drumurilor, când o jucase pe Veronica, Mamanaşa, pentru întâia oară. Pentru ca, după aceea, să nu mai scape din ghearele ei. Îl aşteptase zece ani, de-a rândul, să se-napoieze de la institutul de Mine şi Geologie. Şi, cum se-nfăţişase la casa părintească, având diploma în buzunar, îl şi înhăţase.

Acum, nici Mamanaşa nu mai avea ţinere de minte. Uitase că umblase desculţă, că prăşise la porumb şi mâncase lubeniţă cu mămăligă.

Mamanaşa Veronica ţinea să-şi uluiască neamurile cu sindrofiile pe care le oferea, cel puţin o dată pe lună. Spre disperarea inginerului, căruia nu-i plăceau deloc fasoanele nevesti-sii.

La o asemenea sindrofie, la care fuseserăm poftiţi şi noi, finii din Târgul de Vale, ca să avem prilejul de-a rămâne cu gurile căscate, şi nu din pricina fantasticului bufet (de-a-n picioarelea) servit de naşii noştri, ci datorită personalităţilor ce fuseseră invitate, l-am cunoscut şi eu pe Armand Călinescu.

A sosit cam târziu, pe la nouă seara, însă s-a scuzat extrem de politicos, susţinând că fusese reţinut de nişte conflicte ivite în partidul a cărei organizaţie locală o conducea. Habar n-aveam, la vârsta aceea, ce-nseamnă politică şi ciocnirile cu gărzile despre care pomenea Armand Călinescu. Însă mă impresionase prestanţa şi distincţia omului ce imediat fusese înconjurat de întreaga asistenţă.

Era un bărbat mărunt, impecabil îmbrăcat, şi care, spre stupefacţia mea, purta un geam negru la unul din ochi. Nu ştiam că i se zice monoclu, şi că Armand Călinescu, purtându-l, dorea să-şi ascundă beteşugul de care suferea.

În orice caz, când Tatanaşu i l-a prezentat omului politic pe tata, Călinescu a zăbovit o clipă cu mâna pe creştetul meu şi l-a întrebat pe babacu':

— În ce clasă-i băieţelul dumitale?...

— A doua primară, domnule viitor ministru! – l-a informat tata Eftimie pe Călinescu.

Omul cu monoclu a zâmbit subţire la auzul tentativei de flatare întreprinsă de taică-meu. Apoi, trecând peste gafa bătrânului, mi s-a adresat mie:

— N-ai vrea să vii la noi acasă, după-amiezile, să te joci cu Barbu, băieţelul meu?... E de-aceeaşi vârstă cu tine, dragule, şi i-ar face mare plăcere să aibă un prieten! Învaţă acasă, deoarece-i cam bolnăvicios, şi nu l-am lăsat să meargă la şcoală...

N-am apucat să-i răspund, deoarece, babacu' a făcut-o în locul meu:

— Vine neapărat, domnule ministru, şi-am să vin şi eu, să fiu cu ochii pe el, că-i cam bătăuş, şi n-aş vrea să facă vreun pocinog!...

— Ba poate să se prezinte şi singur, deoarece sunt şi eu pe-acolo, şi sunt convins că se vor juca liniştiţi şi cuminţi... – l-a pus la punct Armand Călinescu pe tata Eftimie.

După care s-a retras cu Tatanaşu Negreţu în biroul acestuia, având de discutat cine ştie ce probleme de-ale lor.

ARMAND CĂLINESCU, BARBU ŞI SUBSEMNATUL

Pe-atunci, neştiind absolut nimic despre cel ce-avea să devină, mai târziu, prim-ministru al ţării, nu eram prea încântat c-am să stau închis în casă, să mă joc cu băiatul omului cu monoclu negru. Ai mei însă exultau. Dacă le intra copilul în casa unui om de vază, aveau şi ei

toate şansele să devină nişte cineva.

Ei bine, nu le-au avut.

Deşi, mai înainte de-a mă expedia de-acasă, la locuinţa lui Armand Călinescu, aflată în plin centru al Piteştiului, pe undeva, pe bulevardul de lângă Monument, mă îmbăiaseră şi mă frecaseră cu săpun de casă de mi se roşiseră ochii şi obrajii de-atâta sodă, deşi mă schimbaseră de rufărie şi haine, dându-mi-le pe cele de duminică, am făcut tot ce-am putut, până s-ajung la adresă, ca să-mi murdăresc costumul de şcolar, cu bluziţă neagră, ca o rochiţă. Din Târgul de Vale şi până la bulevard nu era cine ştie ce distanţă. Dar, pentru a mai scurta din drum, am luat-o de-a dreptul prin grădina din spate, sărind vreo trei garduri şi căzând în câteva băltoace. Încât, când m-am prezentat la casa marelui om, a fost necesar să mă preia menajera familiei şi să mă cureţe de nămol şi scaieţi. Abia după aceea am fost introdus în odaia destinată întâlnirii dintre Barbu Călinescu şi subsemnatul.

Era un salon uriaş, cu pereţii tapetaţi de tablouri, încărcat cu mobilă frumoasă acoperită cu tot soiul de cuverturi pluşate şi catifelate. Atât de impresionant, de-am crezut că mă aflu la teatru. Unde, de altfel, nu fusesem, până atunci, decât o singură dată. Cu prilejul sărbătorii împărţirii premiilor. Când căpătasem şi eu o menţiune. Dar şi-o bătaie de la babacu', fiindcă ratasem premiul al III-lea, punându-i domnişoarei învăţătoare Dina Iliescu nişte pioneze pe scaunul dânsei, de la catedră.

Peste vreo câteva minute, a pătruns în salon Armand Călinescu. Însoţind un băieţel drăguţ şi curăţel, de parcă atunci ar fi fost scos dintr-o cutie de celofan.

— Faceţi cunoştinţă, copii! – ne-a declarat amândurora, zâmbind blajin, tatăl băiatului. Jucaţi-vă împreună, fără să faceţi gălăgie… Vă las singuri, însă să

ştiţi că sunt alături, în biroul meu. Haide, Barbule, arată-i jucăriile tale!

După ce-am examinat încântat avioanele, maşinile, precum şi toate cutiile cu fel şi fel de cartoane colorate, creioane şi gume, acuarele şi pensule, Barbu Călinescu mi-a demonstrat funcţionarea avioanelor şi automobilelor, care mă interesaseră cel mai mult.

Minunându-mă de mecanismele respective, le-am încercat şi eu. Nici nu era atât de complicat. Răsuceai arcul cu o cheiţă, şi-apoi le slobozeai pe covorul din salon. Iar ele mergeau.

Peste vreun ceas şi ceva, când epuizasem toate posibilităţile aparaturii mini, n-au mai mers. Şi eu, dar şi Barbu, îmboldit de geniul meu tehnic, izbutisem să forţăm arcurile într-atât, încât se rupseseră.

Atunci, oarecum plictisiţi de-atâta mecanică, deoarece nu reuşisem să demontăm total mecanismele respective, pentru a vedea ce au în măruntaiele lor, am trecut la jocuri mai umane. De-a v-aţi ascunselea, de-a baba-oarba, şi multe altele, absolut inedite pentru copilul ce n-avusese ocazia să-nveţe aşa ceva la şcoală.

Era un băieţel deştept Barbu, a priceput imediat tehnica jocului în doi. Când a intrat în salon Armand Călinescu, să vadă cum decurge întâlnirea noastră, a rămas înmărmurit. În primul rând datorită nenumăratelor piese risipite pe covor, şi care aparţinuseră jucăriilor mecanice de mai sus, iar apoi, fiindcă n-a mai dat de noi. Barbu era pitit în spatele unui tablou uriaş, desprins de pe perete, iar eu mă ascunsesem în pendula din colţul salonului, o pendulă gigant, ca o mobilă, unde mă agăţasem de barele metalice, aşteptând semnalul de căutare. Pe care trebuia să-l anunţe Barbu.

Vreo două luni de zile, dacă nu şi mai mult, au durat vizitele mele în casa Călineştilor. Omul cu monoclu,

amuzat de mutaţiile ce se petreceau în comportamentul şi înfăţişarea băieţelului său, care nu mai era timid, dar nici atât de curat şi îngrijit, insista de fiece dată să-l ajut pe Barbu la învăţarea celor ce ştiam de la şcoală. Nu în privinţa cărţii, ci în materie de viaţă.

Şi-l ascultam. Barbu se-nroşise în obraji, căpătase viaţă în ochişorii săi de copil ruşinos, învăţase să bea şi cerneală „Pelikan”, să mănânce gumă-arabică, să picteze cu acuarele pe pereţi, mă rog, tot ce putusem şi eu să-i transmit din vasta mea experienţă.

Într-o după-amiază de ianuarie, domnul Armand Călinescu m-a primit la dânsul în birou, m-a tratat cu ciocolată „Suchard”, şi m-a anunţat destul de necăjit:

— Dragule, ne mutăm la Bucureşti! Barbu a plecat de ieri… Îţi mulţumesc mult c-ai făcut atâtea pentru el. De altfel, nici nu-ţi poţi imagina ce-ai reprezentat în casa noastră!… Eşti şi prea mic, ca să înţelegi… Să ne cauţi, neapărat, la vară, când o să venim în vacanţă. Ia spune-mi, ce-ai vrea să-ţi dăruiesc?…

Ce-mi trebuia mie pe vremea aceea? Îmi părea rău de neaşteptata despărţire de Barbu. Altceva nu mă interesa.

Şi i-am trântit-o şi eu, întocmai cum făcuse şi tata Eftimie:

— Nimic, domnule viitor ministru!…

Armand Călinescu a pufnit în râs. Apoi, chemând menajera, i-a cerut să mă conducă până acasă. Şi i-a făcut un semn. Pe care, bineînţeles, nu l-am descifrat imediat.

Abia când am despachetat pachetul înmânat de madamă, c-aşa-i spuneam menajerei, am priceput despre ce fusese vorba. Erau înăuntru, învelite în staniol, zeci de pachete de ciocolată, cât să saturi un regiment.

Nu i-am mai întâlnit niciodată. Nici pe omul cu monoclu, pe care l-am văzut mai târziu doar în ziare, şi

nici pe Barbu. Dar nici atâta ciocolată nu mai ţin minte să fi mâncat vreodată.

În legătură cu ţinerea de minte, sincer să fiu, nu cred că vorbele rostite de Armand Călinescu să fi sunat întocmai cum le-am redat aici. În orice caz, cam aşa le înregistrasem. Şi-astfel îmi rămăseseră în amintirile mele despre fostul prim-ministru, asasinat în septembrie 1939.

Iar Barbu, care învăţa acasă, rupt de păţaniile noastre, ale şcolarilor normali, mi-a zăcut multă vreme în suflet după neaşteptata despărţire. Era atât de interesat de cele ce năstruşniceam la noi în clasă, curios să afle năzbâtiile de care eram în stare, încât mereu mă ruga să-i povestesc ce se întâmplă în afara pereţilor splendidei vile în care locuia, ca într-o închisoare de lux.

Îi străluceau ochii în cap când îi descriam drăciile mele. Cum, în schimbul a două biloaie de sticlă, eram capabil să-nghit, pe nerăsuflate, câte cinci nasturi deodată. Sau, dacă găseam amatori printre elevii mai mari, dintr-a patra, să le-arăt, în recreaţia mare, fotografia soră-mii în costum în baie, contra sumei de cinci lei, echivalentul a trei covrigi cu susan şi patru bucăţi de rahat cu nucă. De fapt, soră-mea neavând decât patru ani, fotografia era a domnişoarei Dina Iliescu, sustrasă din portofelul lui tata Eftimie. Ce-i drept însă, făcea senzaţie. Şi nimeni n-o recunoştea, deşi era învăţătoarea noastră. Motivul era simplu, deoarece-i tăiasem capul, din fotografie, cu foarfeca de unghii a maică-mii. Care, bineînţeles, ar fi preferat să opereze singură decapitarea întreprinsă de mine, dar pe viu. Avea dânsa ce-avea cu respectiva.

Barbu Călinescu, cel care nu văzuse niciodată un bâlci, aşa cum aveam eu posibilitatea s-o fac în fiece joie, mă asculta vrăjit când îi istoriseam, ca într-un reportaj literar, ce reprezenta iarmarocul din Târgul de Vale. De altfel, se pare că, de pe atunci, îmi încercasem şi eu

forţele narative pentru întâia oară.

BÂLCIUL DE JOI

Ce-i drept, aveam la îndemână şi tot materialul. Pentru că bâlciul de joi se desfăşura chiar sub ferestrele casei noastre.

Încă de la crăpatul de ziuă, dinspre oborul de vite şi din deal, de lângă Domniţa Bălaşa, biserica mahalalei, porneau să curgă şi să se-adune în Târgul de Vale puhoaiele de oameni, căruţe, cotigi, şarete, brişti şi alte mijloace de locomoţie cu tracţiune hipo.

Când se lumina de-a binelea, întreaga esplanadă a pieţii era plină de tarabe înjghebate din te miri ce, de căruţe înghesuite, una lângă alta, de mormane de pepeni verzi, bostani turceşti, de grămezi uriaşe de gogoşari, roşii, ardei, castraveţi, de ţărani şi orăşeni, de vânzători şi cumpărători, de neguţători ambulanţi, ce-şi purtau marfa în cârcă, dacă erau limonagii – aceştia fiind dotaţi, pe-atunci, cu nişte recipiente sclipitoare din alamă, cu ţuţuroi, din care-ţi turnau zeama aromată şi slab îndulcită într-o cănuţă de lut, legată cu sfoară de gâtul vasului metalic –, sau pe cap, dacă erau turci, ca de-alde Avrum, în tablale uriaşe de lemn, unde puteai găsi toate zaharicalele de pe lumea asta colorată şi gălăgioasă. Ţărăncile-şi vindeau păsăretul, strigând cuvinte de îndemn sau de ocară, în funcţie de atitudinea cumpărătorului. Din loc în loc, fumegând subţire şi usturător, a ţipirig, se instalaseră focurile ţiganilor care spoiau cazanele şi tingirile gospodarilor.

Însă cel mai mult îmi plăceau, şi-aveam şi motive, grătarele în aer liber ale vânzătorilor de mititei şi cârnăciori. Sau ceaunele uriaşe, puse pe pirostrii, unde fabricanţii de gogoşi înfuriate îşi fierbeau uleiul în care zvârleau bucăţelele de cocă din care, peste câteva

secunde, rezultau pufoasele şi rumenitele lor produse.

Miroasele de mititei şi cârnăciori fripţi pluteau pe deasupra pieţii, împânzind întreaga zonă cu arome de nedescris. Vânzătorii, bătând ritmic cu cleştii în grătare, îşi îmbiau muşteriii, apelând la cele mai pitoreşti chemări:

— Lume, lume, vino, lume, ia cârnaţu şi cu micu'!... Doi lei barosanu, unu, numai, mititelu!... Pâinea clientului şi ardeiul firmei! Cine ia cinci, al şaselea-i pe gratis!... Haide, neamule!...

Deşi mâncam şi-acasă, pe spartelea, nimic nu se putea compara cu mititeii aceia din Târgul de Vale, Pe la zece, zece şi ceva, când bâlciul dădea semne de oboseală, lumea s-aşternea pe înfulecat. Fiecare ce-avea şi ce-i poftea inima. Am văzut ţărănci ce-şi hrăneau copiii cu rahat întins pe-un dărăb de mămăligă, în timp ce bărbaţii lor se-nghesuiau pe lângă grataragii, cumpărau un singur mititel, întocmai cum făceam şi eu, şi rămânând proţăpiţi locului, învăluiţi de fumul plăcut răspândit de micii şi cârnăciorii ce sfârâiau pe cărbunii încinşi, dădeau gata, ca pe nimica, ditamai jimbla de două ocale. Mai cu mititelul legumit îndelung, mai întinzând în străchinile cu ardei pisat, pus la dispoziţie de „firmă”, mai trăgând pe nări miroznele emanate de seul cărnurilor ce se frigeau, îşi potoleau în cele din urmă foamea.

Iar eu, venit cu pâinea de-acasă, mă lăcomeam la micii de bâlci, cerând mereu grataragiilor să mi-i mai frigă, sub pretextul că erau cruzi, prilej de a-mi lua, de fiecare dată, altul în loc, din care încă n-apucasem să muşc, aşa cum procedasem cu cel dat la remediere.

Până, într-o bună zi, la un bâlci de toamnă, când m-a prins cu fofârlica Tatapetre, bunicu-meu. Bătrânul, care asistase în spatele meu la manevrele pe care le întreprindeam, a răbdat cât a răbdat, şi-apoi mi-a tras o

scatoalcă, de-am văzut stele verzi, spunându-mi:

— Să-ţi fie ruşine, mă beşondritule! Hai acasă, să-i spui mă-tii ce-ai făcut, şi să te lumineze ea după cuviinţă… Ne faci neamu' de râs, năpârstocule!…

BREAKFAST, LA BUCĂTĂRIE

Bineînţeles nu mă dădea de gol. Tatapetre, un bătrân de poveste, bărbat ţeapăn şi ciolănos, chel şi miop, şi care se încăpăţâna să nu-şi pună ochelarii pe nas când răsfoia paginile „Dimineţii", ziarul la care era abonat tata Eftimie, mergea cu mine în bucătărie şi i se adresa maică-mii, cu glas tunător, de zbârnâiau ferestrele:

— Onglişă daică, ia fă-mi un ceai dintr-ăla din care ştii matale că-mi place mie… Dar până-i gata, dă-mi şi-un pahar cu apă rece… Şi să nu fie de vişine, că balonează! …

Ceaiul bunicului, sau ce înţelegea dânsul prin ceai, era ceva de groaza lumii. Nici astăzi nu-l pot da uitării. Şi, de altfel, eram bucuros, chiar fericit, să mă împărtăşesc şi eu din fantastica licoare.

Maică-mea îi pregătea doar apa clocotindă, bătrânul preferând să şi-l prepare singur. Iar reţeta era uluitoare.

Cu ceainicul lângă dânsul, bunicul presăra pe fundul unui castron de salată, din cele adânci şi rotunde, un pumn de ceai englezesc. Turna uncropul, până umplea castronul pe jumătate. Apoi, aşteptând să se tragă tăria frunzuliţelor arămii, până ce infuzia devenea aproape neagră, meşterea în alt vas, de cele mai multe ori o strachină smălţuită, de lut, un amestec de vin, cu sare şi piper, diluându-l cu ţuică. Când totul era gata, revărsa peste dohotul din castron conţinutul străchinii, adăugându-i, la urmă, şi-o linguriţă de unt proaspăt, de casă.

Îşi aşeza ceainicul pe maşina de gătit, lăsându-l să fiarbă mocnit, pentru porţiile următoare, şi-şi trăgea servieta lângă el.

Până şi servieta bătrânului era ceva fantastic. Mare cât o sacoşă de voiaj, lucrată din muşama neagră, conţinea cele mai neaşteptate bunătăţi. Tatapetre extrăgea apoi un pacheţel măricel din servietă, învelit în „Universul”, îl punea pe masă, după care se căuta prin buzunarele pantalonilor şi scotea de-acolo un briceag în formă de peşte, cu o singură lamă, dar ascuţită ca briciul, şi pornea să taie, în feliuţe subţiri, salamul de Sibiu, iar alteori ghiudem. Apoi scotea alt pacheţel, tot în hârtie de ziar. Când îl desfăcea, răbufnea în bucătărioară o putoare cumplită, de ne astupam cu toţii îngroziţi nările.

— Acilea ţi-am adus, Onglıţă daică, să guşti şi tălică nişte ţâri uscaţi, ceva ce nu s-a mai pomenit...

Cred şi eu că nu se mai pomenise aşa ceva. Or fi fost ei, ţârii aceia, uscaţi, dar erau şi alteraţi. Însă bătrânul îi consuma în starea în care se găseau, considerându-se imun faţă de orice toxicoză alimentară.

După ce sorbea câteva guri de ceai fierbinte, direct din castronul supradimensionat, dispreţuind linguriţa, pornea să bată ţârii pe masă, cu muchia cuţitului cel mare de bucătărie, până îi transforma într-un soi de curea. Şi-abia după aceea îşi începea micul ospăţ de dinainte de prânz. Lua feliuţe subţiri de salam, le învelea în coajă de lipie caldă, pe care-o aducea în servietă, cumpărând-o de la fratele său, nea Niculae Jimbla, poreclit astfel pentru că ţinea o gheretă de vânzare a pâinii în piaţa dinspre Trivale, şi-mbuca totul dintr-odată. Poseda bătrânul nişte dinţi faimoşi, de-ai fi zis că-s de cal. Când muşca din ţâr, din două, trei mişcări de mandibule nu mai rămânea nimic.

Şi, în decurs de-o oră, dacă nu şi mai mult,

Tatapetre dădea gata trei sau patru castroane de ceai. Înfierbântat la chip, curgându-i năduşelile pe pometţii osoşi şi reliefaţi ai obrajilor, ne oferea şi nouă din bucatele sale. Eram singurul care apreciam totul. Şi salamul de Sibiu, sau ghiudemul, şi ţârii, şi, mai ales, lipia de la nea Niculae Jimbla. Maică-mea se abţinea. Din motive de siluetă.

Când sfârşea de băut ceaiul, bătrânul îşi făcea cruce, se ştergea de sudoare cu o batistă uriaşă, cât un prosop, totdeauna de-o culoare nedefinită, şi-şi strângea ziarele în care fuseseră împachetate merindele preferate.

Apoi se ridica de la masă, mă săruta pe-amândoi obrajii, după care o săruta şi pe maică-mea, însă numai pe frunte, din pricina duhorii ţârilor, şi-şi lua rămas bun spunându-ne:

— Am plecat! Gata!… Ai văzut, mă zgâmboi, că-i mai bun ceaiu ca mititeii din târg? Acuma mă-c la Rodica, la Măgurele, să prânzesc acolo. Am un tren la 12,33. Le duc şi dumilor, Rodicăi şi lu' Vasilică, nişte lipie şi ţâri… Diseară am să fiu la Valică, iau personalu de 7,21, şi poate mâi peste noapte la ei… Onglişă daică, mâne să nu m-aştepţi, că-s la Bucureşti, să-l văz şi pe Tică… Se dă în vânt după ţârii mei… Hai, mă năpârstocule, mai pupă-l o dată pe tac-tu mare, că n-ai să-l mai vezi! Până poimâine…

Aşa era Tatapetre. Părintele rătăcitor, eventual itinerant, care-şi vizita mereu copiii, să le împartă lipie caldă şi ţâri uscaţi.

Mulţi taţi am mai avut şi eu. Tata Eftimie, Tatanaşul, Tatapetre… Şi-apoi au mai urmat şi ceilalţi. Octav, Micu Medina-Bulgaru, iarăşi Octav, Tarcea, ţârcovnicul, Ionel şi Stelică. Cu toţii taţi ai mei, fiind soţii maică-mii Onglişa, în ordinea apariţiei în scenă, pe măsura trecerii timpului şi-a dispariţiei predecesorilor.

În orice caz, datorită prea multor taţi, pe unul

singur l-am iubit din răsputeri, şi-am să-l iubesc cât îmi va fi dat să trăiesc. Sper, bineînţeles, cât mai mult. Şi-acesta se chema Tatapetre, bunicu-meu.

„CASA BUNICILOR”

SĂLAŞUL DE TAINĂ

La capătul de jos, din vale, al străzii Libertăţii, la nr. 43, se înălţa, la figurat, se-nţelege, căsuţa bunicilor. De fapt, era o clădire măruntă, construită în mai multe etape, alcătuită din două corpuri. Cel bătrânesc, din trei odăiţe, lipit de uliţă, cred că era înjghebat din chirpici. Numai celălalt, „salonul” şi dormitorul mătuşă-mii Marioara, apelase la noile materiale, moderne, ale anilor de după primul război mondial, de la 1916, cărămida şi mortarul.

Curtea, sau ograda, cum îi zicea Tatapetre, se cuprindea între casă şi zidul din spate al vecinului. Era mare şi încăpătoare, ceea ce dusese la despărţirea ei în două parcele – grădiniţa de sub nuc, şi bătătura propriu-zisă. Tinda, umbrită de hamei, îngăduia instalarea unei mese, pentru prânzurile din timpul căldurilor. Sau pentru partidele de table, jucate de bunicu-meu cu fie-sa. Nişte întâlniri memorabile, mai totdeauna terminate cu scandaluri de pomină. Când bătrânul, înciudat pe zar, striga de-l auzea toată lumea „băga-mi-aş o sârmă în nas!”, sau bucuros de vreo „scroafă” (orice dublă, de la patru-patru în sus), exclama autofelicitându-se „sunt măreţ, fă Marioaro!”

Grădiniţa, împrejmuită doar într-o parte de-un gărduleţ scund, din lănteţi[1], vopsit în verde, care-o despărţea de bătătură, avea vreo doi corcoduşi, un vişin bătrân şi nucul acela imens, care-o acoperea cu frunzişul său aproape pe de-a-ntregul, şi reprezenta „salonul” de vară al bunicilor, unde se petreceau mai toate reuniunile de familie.

Lângă „salonul” natural, în dreapta, se găsea

1 leaţuri

celebra magazie a lui Tatapetre. În care nimeni n-avea voie să pătrundă, fără învoirea specială a bătrânului. Iar de la magazie, şi mai la dreapta, dincolo de-un alt gard, sau palan, în limbaj local, începea grădina cea mare, livada şi via, grădina de legume şi zarzavaturi. Şi care se-ntindea pe-o lungime de vreo două sute de metri, până dădea-n câmp, şi pe-o lăţime de cincizeci, între grădinile celorlalţi vecini.

Peste drum de magazia bunicului, lipită de corpul cel nou al casei, se afla bucătăria de vară, „şoprul”, cum i se spunea. Un acoperiş de şiţă, povârnit mult şi extrem de jos, care adăpostea maşina de gătit, masa din lemn nerindeluit pe care mânca întreg neamul, scaunele şi „taburetele”, hârdaiele şi tingirile, cazanele şi uriaşele oale pentru sarmale.

Mai târziu însă, când am căpătat drept de acces la biblioteca lui Tatapetre, din podul magaziei, pe la vârsta de doişpe-treişpe ani, şi-am dat cu nasul de cărţile aflate acolo, opţiunile mele literare au dobândit cheag. Bineînţeles, sub îndrumarea permanentă a bătrânului. Care mânca, zi de zi şi ceas de ceas, „carte pe pâine”, ca să utilizez vorbele lui. Fiindcă, de când reuşise să ducă de râpă băcănia de pe Strada Mare, culminând operaţia printr-un faliment strălucitor, de zile majore, se plasase serios pe orbita lecturilor neîncetate. Citea bătrânul în neştire, orice şi oricum, oriunde şi oricând.

De-atunci, pentru mine, casa bunicilor însemna, de fapt, podul magaziei lui Tatapetre.

Mai toate vacanţele, îndeosebi cele de vară, mi le petreceam acolo.

De când cu falimentul, autoprovocat de bătrân, ca să se vadă odată izbăvit de sclavia negoţului impus de Maca-Maia, bunică-mea, Tatapetre îşi cărase tot ce mai rămăsese din băcănie în magazia mare. Rafturi, tejghele, poliţe şi etajere, dulapuri şi mese, totul fusese

îngrămădit într-o neorânduială cumplită. Cu trecerea anilor, acestea intraseră într-o stare de degradare supremă, fără vreo şansă de remediere.

Sertarele tejghelelor se deschideau doar la voia lor. Rafturile, pe mai multe rânduri, înalte de vreo câţiva metri, de trebuia s-ajungi la cel de sus cu scara, şi-aceasta provenind tot de la băcănie, porniseră să crape, cojindu-se de vopseaua iniţială, şi să-şi piardă orizontalitatea, căpătând poziţii din cele mai stranii, proptite la improvizaţie cu tot soiul de şpraiţuri şi scândurele meşterite, probabil, de bunicu-meu.

În realitate, magazia mare devenise depozitul personal al bătrânului, unde nimeni n-avea acces. Cu excepţia mea, de când îl rugasem:

— Tatăpetre, îmi dai voie să mă uit şi eu prin magazia mare? Te superi dacă-ţi răsfoiesc revistele şi cărţile de-acolo?...

— Măi zgâmboi, du-te, dar bagă seama, nu clinteşti nimic de la locul său! – îmi îngăduise bunicul.

Vreo cinci ani, dacă nu şi mai mult, magazia lui Tatapetre a fost cel mai fermecat loc al copilăriei mele.

Neprevăzută cu lumină electrică, uriaşa încăpere părea că zace într-o permanentă penumbră. Abia după ce închideai uşa închegată din scânduri, îţi simţeai privirea din ce în ce mai slobodă.

Cred că erau zile când pierdeam ceasuri de-a rândul în sălaşul misterelor.

Mai întâi scotoceam prin sertarele etajate ale tejghelelor. Într-o dezordine terifică, de te-ai fi crezut la un bâlci fantastic, cu obiecte pitite prin cele mai neaşteptate ascunzişuri, şi pe care le identificai doar după o îndelungă operaţie de degajare, întrucât erau învălmăşite claie peste grămadă, dădeam peste tot soiul de nimicuri, însă purtând în ele cele mai indescifrabile taine ale bunicului.

Ceasuri ieftine, cu capac, din metal obişnuit, multe din ele într-un stadiu de ruginire înaintată, prevăzute sau nu cu lanţuri de buzunar, cutii din tablă, pline cu şuruburi, ace de cravată, butoni de manşetă, nasturi, roţi dinţate minuscule, pesemne demontate de la ceasurile mai sus pomenite, rame de ochelari, monede vechi, de dinainte de 1900, cu găuri la mijloc, bile de sticlă, de la sticlele de limonadă.

Veneau la rând pachetele şi pacheţelele. Înăuntru găseam ilustrate de-acum trei sau patru decenii, mărci dezlipite de pe plicurile legate în alte părţi, acestea cuprinzând scrisorile primite de Tatapetre de la copii şi neamuri, sau sute de etichete îngălbenite de vreme, provenind de la sticlele de băutură vândute cândva în băcănia bătrânului.

În tejgheaua a patra, ultima de lângă scara pe care urcai în pod, bunicul îşi păstra alimentele.

Era ceva de groaza lumii, când vedeai câte lucruri de-ale mâncării putuse îngrămădi acolo bătrânul. Şi, mai ales, câte din ele fusese în stare să uite. În sertarele de jos, mai greu accesibile, găseam cutii cu sardele, ruginite şi cu tabla umflată din pricina gazelor dezvoltate în interior, multe datând dinaintea primului război mondial. Lămâi pietrificate, ambalaje de conserve, oxidate şi deformate, în care nu se putea determina ce anume fusese vreodată, deoarece îşi pierduseră etichetele, bucăţele de costiţă afumată, care, din pricina vechimii lor incalculabile, se uscaseră de-a binelea, rămânând din ele numai sarea şi şoriciul tare ca talpa, şi câteva oase înverzite de mucegaiuri incredibile. Salamuri de duritatea lemnului, ghiudemuri şi babicuri începute şi date uitării, sticle şi sticluţe, cu dop şi fără, despre care era imposibil să afli ce conţinuseră, întrucât nu mai miroseau decât a colb. „Prospăturile” erau mai la suprafaţă, în sertarele de sus. Ţâri uscaţi, acoperiţi de

sare şi pânze de paing, căpăţâni de usturoi, castraveţi fleşcăiţi şi cepe stricate, bucăţi de brânză roase de şoareci, pâine tăiată felii şi deshidratată de timp.

Culmea, însă, era că bunicu-meu „gusta” din toate acestea, mai ales când relaţiile dintre dânsul şi Maca-Maia se deteriorau apreciabil. Şi nu se-mbolnăvea. Decât cu foarte rare ocazii, absolut neînsemnate.

Comorile reale, din magazia mare, se găseau sus, în pod. Jos, bunicu-meu lăsase doar revistele şi cărţile neinteresante. Dar în podul magaziei, unde era şi mai multă lumină, care se strecura acolo prin lucarnele acoperişului, aveai la îndemână tot ce-ţi poftea inima.

Cărţi noi şi de demult, colecţii de reviste, broşuri, ziare şi reviste, „Oglinda lumii”, o revistă ilustrată de pe la începutul veacului, „Universul”, „Dimineaţa”, „Facla”, „Vatra”, „Misterele Parisului”, „Rocambole”, „Fantômas”, „Şoimii” lui Sadoveanu, „Poesii” de Mihai Eminescu, într-o ediţie străveche, Coşbuc, Slavici, Rădulescu-Niger, Vasile Demetrius, Savel, „Tarzan”, „Winnetou”, „Vulturul Morţii”, şi alte sute de fascicule sau volume, unele din ele fără paginile de la început, altele fără paginile de la urmă. Se aflau acolo ziare şi reviste, cărţi şi romane în fascicule, începând de pe la 1880 şi întinzându-se până-n 1940. Să trăieşti şi să tot citeşti!

Asta am şi făcut. Am citit, până mi se umfla capul. Cred că din pricina „umflăturii” capului pornisem şi eu să scriu poezii. Însă ceva mai târziu, când izbutisem să dau gata „biblioteca” bătrânului, dar şi căpătasem gustul „adaptărilor”… literare.

Mi-aduc aminte, oarecum incert, că prima mea aventură mai gravă, tot de la cărţi mi s-a tras. Lui tata Eftimie, aflându-se şi dânsul în posesia unei biblioteci oarecare, însă pe care n-o consideram „valoroasă”, începusem să-i „uşurez” rafturile, cărându-i cărţile la un anticar de pe Strada Mare. Unde, în schimbul lor, făceam

rost de numerele lipsă din „Aventurile submarinului Dox” şi din „Cei trei cercetaşi”. Când taică-meu şi-a depistat volumele lipsă în vitrina anticarului, şi-a aflat de la acesta cine era „vânzătorul”, a venit după mine, la casa bunicilor, şi m-a luat la întrebări.

— Ia ascultă, dom Vlad, de când te-ai apucat să-mi furi cărţile şi să le vinzi la tarabagiul ăla, din centru?…

— Cine-a vândut? Eu?… Nu-i adevărat!

Babacu’ m-a bătut măr, atât de crâncen încât îmi plângea de milă până şi Maca-Maia, care nu mă prea iubea în exces, probabil datorită prieteniei mele cu Tatapetre. Considerându-mă jignit de moarte şi neîndreptăţit, două zile am fugit la ştrandul de pe Argeş. Unde-am dormit prin cabinele de-acolo. Dârdâind. De frig şi de foame. Până la urmă, tata Eftimie, având probabil informatori prin sector, m-a găsit şi m-a târât acasă. Nu m-a mai bătut. Mai ales când i-am dezvăluit adevărul. Că nu furasem, ci doar procedasem la un schimb de cărţi.

— Ce vorbeşti, dom’le! – s-a uluit babacu’. De la cine ai învăţat să minţi în halul ăsta, şi să-nfloreşti lucrurile?

— Nu mint deloc, bre, tată! Şi nici n-am înflorit nimic… Însă aşa văd eu povestea asta, după cum obişnuieşte şi tanti Raliţa!

AVENTURĂ LA MONTE CARLO

Chestia cu tanti Raliţa, mătuşă-mea de pe bulevard, era absolut autentică. De la dânsa deprinsesem gustul istoriilor ce frizau realitatea numai pe de lături.

Era o făptură nemaipomenită, o iubeam la cel mai înalt grad şi-mi plăcea nespus maniera dânsei de-a împopistra anodinul vieţii de toate zilele.

Când îşi făcea apariţia tanti Raliţa, sora mai mică a ţaţei Mariţa, nevasta lui nea Niculae Jimbla, la întrunirile

familiei din grădinuţa cea mică, la umbra nucului bătrân, întreaga asistenţă se-nviora.

Impozantă, trupeşă şi bine hrănită, pusă la punct ca o adevărată damă de oraş, tanti Raliţa o şi-ntreba pe Maca-Maia, încă mai înainte de-a lua loc:

— Puseşi de cafea, ţaţă Caterino? Că mor după o ţigară… Şi fără băutura turcului nu se poate trage în piept!…

Ca printr-o minune, Maca-Maia avea fiertura gata. Şi imediat pornea să-şi oficieze ritualul:

— Măgeanule, asta-i pentru sufleţelul matale, că-i amăruie – declara bunică-mea, depunându-i ceşcuţa în faţă, conform unui protocol numai de dânsa cunoscut, Sorico, ţi-am făcut-o sirop, cum îţi place ţie, Raliţo, ia-o pe-asta, că-i amară foc, fără strop de zahăr, Apostole, Niculae, Mariţo, vouă vi le-am potrivit mai cu năut, iar ţie, Mărioaro, numai naturală, că prea te-ai fleşcăit de la un timp încoace… Ionică, Petre, luaţi-le pe-ăstea, că-s mai groase-n zaţ…

Familia şi musafirii îşi sorbeau cafeluţele fericiţi, fiecare încântat de faptul că bunică-mea nu-i uitase gusturile şi tabieturile. De fapt, bătrâna, oaţă mare, fiersese cafeaua laolaltă, fără să ţină seama de dozarea zahărului sau de adăugarea năutului.

Când isprăveau de băut, Tatapetre o invita pe mătuşă-mea:

— Ia mai povesteşte-ne tu, Raliţo neică, ce-ai păţit când ai fost la băi de mare, tomite în Monticarlu!…

Mătuşă-mea, care susţinea că umblase prin mai toată lumea, privea la asistenţă cu un licăr ascuns în ochi. Apoi întreba:

— Vă interesează? Dacă nu, mai bine apucaţi-vă de table şi taclale!…

Ţaţa Mariţa, care-l suspecta pe nea Niculae Jimbla că-i cam sfârâie călcâiele după soră-sa, o îndemna:

— Ia zi-i, Ralițo, nu mai zăbovi, că-s şi eu curioasă s-auz cum te-ai dat în stambă pe-acolo! Cică la Monticarlu se-adună putorile de pretutindeni…

Tanti Ralița, trecând peste insinuările țățică-sii, demara lent, mai mult pentru a ne bucura pe noi, pe nepoței:

— Păi, cred să fi fost după război, poate prin 22, poa' prin 23, în orice caz, când am fost gata cu casa de la Monument, şi-mi mai rămăsese ceva din moştenirea lăsată de tăticu', fie-i țărâna uşoară, de mi-am zis: „Ce-ar fi să trăiesc şi eu ca o cucoană, şi să mă duc la băi pe Coasta de Azur?!”… Tânără eram, bănişori aveam, ce-mi mai lipsea? Şi-am plecat de la Constanța cu cel mai mare transatlantic din țară, ceva cam în felul „Titanic”-ului, ăla care se scufundase eu câțiva ani mai înainte, de cânta o lume-ntreagă numai „Căpitanu' Roberto, târ, târ”, dansând şi plângând pe-aripile unui vals nemuritor…

— Tanti Ralițo – interveneam eu inoportun, cântă-ne, zău aşa, valsul cu „Titanic”-ul… Niciodată nu ni l-ai spus până la sfârşit… Ia-o de la: „Uite, uite bamporul cum piere!…”

— Mă băiețelule, atâta îl ştiu şi eu! – mă informa mătuşă-mea. Nu vrei s-auzi ce-a fost mai departe, când am debarcat după o săptămână la Montecarlu, pe malurile Mediteranei?…

— Ba cum să nu! – insistam eu, deşi cunoşteam povestea pe de rost.

— Ei bine, în seara aceea am tras la cel mai lux hotel a-ntâia, unde mi s-a rezervat un apartament întreg, cu dormitor şi salon, baie şi tutalegu[2] englezesc… Eram atât de frumoasă pe-atunci, încât s-a prezentat numaidecât la mine directorul stabilimentului. După ce m-a ochit înmărmurit, mi-a zis bâlbâindu-se: „Madmazel, o să vă ținem o săptămână pe gratis, numai să binevoiți a ne

2 tout-à-l'égout - după gust

servi de reclamă! Sunteţi o floare, sunteţi un crin, sunteţi parfumul cel mai fin!” Ce mi-am spus atunci în sinea mea? „Dacă-i bal, păi bal să fie!”… Şi-am comandat imediat, cât ai zice peşte: „Monşer Directior, bate laba şi se face!… Să vină cât mai degrabă, la mine-n odaie, coaforul stabilimentului, cu două manichiuriste, una pentru mâini şi-alta pentru picioare!…” Ce credeţi! Peste cinci minute, au năvălit în apartamentul meu coafezul, manichiristele, başca o cosmetistă, una din farfuzele ălea, care-ţi moaie pieile obrajilor, ungându-te cu toate alifiile şi pomezile…

— Păi, ce ţi-am zis eu, Raliţo! – sărea ţaţa Mariţa. Putori, una şi una… Cum să ieşi altminteri din izină?…

— Da’ de unde, ţaţo – o lămurea mătuşă-mea, fără să-şi piardă firea, că mai întâi m-au vârât în baie… Dar ce baie! Cu lapte amestecat, de iapă şi de măgăriţă. Apoi m-au suit într-un fotel special, unde-am stat tolănită, până mi-au pus părul pe moaţe şi mi-au făcut manichiurile, şi sus şi jos… La urmă, farfuza cu alifiile mi-a aşternut pe faţă un strat gros de untură de cocos… Când m-au terminat, aveam o piele atât de fragedă, rumenă şi netedă, încât ai fi zis că-s piersică… Directorul, care venise să inspecteze cum merg lucrurile, a rămas damblagit. Şi, fără să mai steie mult pe gânduri, mi-a spus pe franţuzeşte, că stătea prost cu româneasca noastră: „Madmazelo, mamma mia, eşti omu’ meu! Ia milionu ăsta de franci, şi joacă-l la cazinoul nostru!”…

— Şi-ai primit banii? – îşi manifesta dezaprobarea ţaţa Mariţa. De la un bărbat străin?…

— Da! Ca să vezi şi să nu crezi!… Vorba Soricăi, să-ţi rămână gura buşbee, că le mai rupe şi ea pe franţuzeşte… Iar când am intrat în salonul ăl mare, al cazinoului, şeful crupierilor m-a întâmpinat cu o cupă mare de şampanie, de-o juma de oca. Pesemne fusese anunţat mai din vreme de director… Lumea de-acolo, o

lume de artişti, ambasadori şi prim-miniştri, m-a aplaudat minute în şir. Însă eu nu mi-am pierdut cumpătul. M-am dus drept la ruletă, şi-am mizat o sută de mii de franci pe numărul 32… Nu ştiu ce m-o fi apucat, dar aşa mi se năzărise mie, că bate la câştig taman 32… Şi-aşa a şi fost. Când am plecat, după miezul-nopţii, purtam în geantă vreo zece milioane de frănculeţi…

— Ce spui, soro! – exclamă stupefiată Sorica Măgeanu. Şi unde-s banii?

— Ai răbdare, ţăţico! La hotel, mă aştepta directorul stabilimentului, care m-a invitat la restaurant, pe banii lui, se-nţelege. La masă au mai luat parte nenumăraţi bărbaţi, care mai de care mai ţanţoş şi fercheş… Un lord englez, un baron neamţ şi cinci duci, marchizi şi conţi franţuji. Le luasem maul, asta e! Se-ndrăgostiseră lulea de mine. Dimineaţa, pe la douăsprezece, când m-am trezit şi-am coborât să-mi beau şvarţul, mă aşteptau în faţa hotelului cinci maşini, cu şoferi în uniforme de amirali. Mi le făcuseră cadou, cu oameni cu tot, cei care petrecuseră la masa mea. Îi lăsasem ţuţ, când le cântasem nişte romanţe de Zavaidoc, şi văzuseră cât sunt în stare să beau şi să mănânc!

Eram copil pe-atunci, dar şi lacom. Şi-am întrebat-o pe mătuşă-mea:

— Şi ce-ai mâncat, tanti Raliţo?

— Păi, ce n-am servit!… Icre negre, cu strachina, apoi din cele de Manciuria, fazani, homari, prepeliţe la cuptor, şalău cu sos remulad, un soi de maioneză cu muştar, iepure împănat cu usturoi şi mirodenii, trompă de elefant rasol, frecată cu sos de piper, ca-n Africa, antilopă la grătar… Dar asta-i altă poveste!… Când am văzut maşinile, mi-am făcut numaidecât o socoteală, şi mi-am dat seama că numai lefurile şoferilor şi benzina aveau să mă lase săracă lipită pământului… Aşa că le-am

refuzat. Lordul englez s-a supărat foc, şi-a ameninţat că se va sinucide singur. I-am trântit-o verde în faţă: „Ete, fleoşc!”. Şi încă pe englezeşte. Asta l-a lăsat praf. Peste o săptămână am plecat. Tot aşa cum am venit. Însă fără un sfanţ în buzunar. Noroc că mi-a plătit biletul de înapoiere directorul stabilimentului, ca să nu-şi facă de ruşine tractirul. Însă cu trenul. Pierdusem toţi banii la ruletă, la baccara şi la poker… Ehei, ce viaţă am dus eu acolo!…

Înmărmurită, lumea tăcea minute în şir, să mistuie în linişte fantastica aventură a mătuşă-mii.

Noaptea târziu, după plecarea oaspeţilor, când rămâneam singur cu Tatapetre, bătrânul mă informa:

— Frumos le mai zice şi Raliţica asta! Şi, dacă stai şi te gândeşti, bat-o cucu de năroadă, n-a plecat în viaţa ei din Piteştiu nostru…

O fi plecat, n-o fi plecat, pe mine nu mă mai interesa realitatea adevărată. Principalul era că, aşa cum o zugrăvea mătuşă-mea, suna şi arăta mult mai pasionantă decât era.

ADEVĂRATUL CĂPITAN AL „TITANIC”-ULUI

NEPOTUL

Întrucât scrierea incertelor mele amintiri despre Tudor Muşatescu (tot atât de pâcloase ca şi cele referitoare la alţi mari scriitori, după cum se va constata mai târziu), a căpătat, pe parcursul depănării lor pe hârtie, dimensiuni mai ample decât îmi planificasem, cred, şi chiar mă tem că voi genera, astfel, în mintea cititorilor şi-a colegilor mei (de artă şi meserii), suspiciuni din cele mai jenante. S-ar putea să fiu bănuit de tentativa unei blamabile glorificări a simţului de familie, având în vedere că port şi eu acelaşi nume.

Ţin să mărturisesc cinstit, cu mâna pe cord (acea pătlăgică intercostală care bate, şi deocamdată încă bine) că mi-am pogorât atenţia asupra dramaturgului nu numai din dragostea mea faţă de scriitor şi de om, dar şi din pur… nepotism!

Unul invers. Fiindcă nu magnificul comediograf îmi era mie nepot, ci pentru că despre mine circulă zvonul cum că i-aş fi nepot.

O să râdeţi, oameni buni, dar nu-i sunt! Adică, nici eu nu prea ştiu precis care-i situaţia…

Pe când eram copil de şcoală, nu dintre cei mai silitori, îl auzeam mereu pe taică-meu bătându-şi gura prin târgul Piteştilor: „Mă, ştiţi voi cine sunt eu? Văru lu’ Muşatescu!”

Şi, bineînţeles, lumea pricepea imediat că-i vorba de „Tudorică”, celebrul autor al „Titanic-Vals”-ului. În special domnul Guţă Popescu, directorul şcolii din Târgu-de-Vale, unde-mi completam studiile elementare, şi care-mi acorda mai totdeauna premiul al III-lea. Cu cunună de nu-mă-uita, sau alte verdeţuri de sezon. Deşi, dacă ar fi

fost după mine, eu m-aş fi lăsat repetent. Pentru purtare necorespunzătoare.

În schimbul a trei sau patru cartofi, plătiţi de colegii de clasă, la cofetăria lui Borănescu, de pe Strada Mare, eram capabil să beau o sticlă de cerneală („Pelikan") de-un litru.

În pofida investigaţiilor mele detectiviste, printre neamuri şi cunoştinţe, apelând chiar, mult mai târziu, şi la nea Tudorică, tot ce-am izbutit să depistez a fost că Eftimie (taică-meu) îi venea dramaturgului un fel de văr de-al doilea, eventual de-al treilea, dacă nu cumva şi mai îndepărtat.

În orice caz, reprezenta o „subîncrângătură" vagamente recunoscută a neamului. Iar nea Tudorică Muşatescu, peste ani, avea să mă prezinte vizitatorilor ce-i onorau pragul casei:

— Ăsta-i Vlăduţ, nepoţelul meu…

Pe-atunci, cred că trăgeam la peste suta de ocale. Cu alte prilejuri, unchiu-meu de-al şaptelea se lăuda cu trupeşia mea, recomandându-mă:

— Vedeţi ce rubedenie am?… De mare calibru! Os de Muşatin, get-beget, plus carne a-ntâia!

Din păcate, spre dezolarea lui nea Tudorică, fratele dânsului, „profesorul" Mihai pusese lucrurile la punct. Eram, cu toţii, numai carne. Fără os. Muşateştii nu descindeau din neamuri domneşti. Ci se coborau, încetişor, dintr-o stirpe de ciobani făgărăşeni, de la Şercaia, fugiţi din imperiul „auto-strungar" (cum îi plăcea dramaturgului să-şi râdă de fostele pretenţii) pentru a se împământeni la Măţăul Câmpulungului şi-a se dedica mioarelor şi produselor obţinute de la binecuvântatele necuvântătoare (caşul, telemeaua, mielul la proţap şi demnităţile de berbec).

Când a fost să-mi cunosc şi eu satul de baştină al bunicului, Măţăul, actualmente Mioarele, am rămas

uimit de mulţimea neamurilor cazate în cimitirul de lângă biserica părintelui Vişan.

Atunci l-am înţeles pe Tudor Muşatescu. Bogatele zăcăminte ale rubedeniilor, din pământul Măţăului, îl îndemnau din străfunduri să-şi sporească neamul. Ţinea la familia cea mare. Şi oricine îi cinstea sălaşul de pe Luigi Cazzavillan, sosind dinspre Câmpulung sau Piteşti, neapărat trebuia să-i fie nepot sau nepoată. Chiar mă-ntrebam, privind la puzderia de neamuri din casa sa, dacă toţi îmi erau, indiferent de grad, verişori sau verişoare, strănepoţi sau mai cine ştie ce crăcuţă din arborele nostru genealogic! Dramaturgul se simţea mândru şi fălos printre cei de-aceeaşi rădăcină şi tulpină.

LA ÎNCEPUT A FOST... POETUL

Când l-am cunoscut pe Tudor Muşatescu, stătea pitit… în pod. În podul magaziei lui Tatapetre, bunicu-meu. Unde-mi petreceam o bună parte din timpul zilei, răscolind cărţile şi revistele depozitate acolo. Doamne Dumnezeule! Ce nu-mi era dat să găsesc printre stivele din cele mai îndepărtate unghere!… Primele mele lecturi de bază, cărţile care mi-au fermecat copilăria.

Aveam vreo unsprezece, doisprezece ani, când am dat peste Tudor Muşatescu. Căci era şi dânsul pe-acolo. Ascuns între două teancuri de „Tarzan” în fascicule şi alte câteva de „Vulturul morţii”, printre „Aventuri în deşertul Saharei”, „De la tron la eşafod”, „Winnetou” şi „Old Shatterhand”.

Nea Tudorică era grămadă. O grămadă de volume, cred că vreo două sute, care purtau pe copertă titlul „Vitrinele toamnei”. Poezii. De Tudor Muşatescu. N-am citit numaidecât versurile, însă m-am grăbit să-l iau la întrebări pe Tatapetre, ce-i cu mormanul acela de cărţi. Şi încă purtând numele nostru.

— Bă zgâmboi – s-a răţoit bunicu-meu la mine, să nu cumva să-i sufli ceva lu’ mă-ta mare, că ne beleşte pe-amândoi!… Tudorică-i un fel de nepoţel de-al meu, om cu carte multă, care-a-nvăţat şi la Paris, iar când s-a-ntors din Franţa, s-a apucat şi-a scos cartea aia cu poezii… Pe banii lui. Şi ne-a rugat, pe mine şi pe tac-tu, s-o ţinem o bucată de vreme la noi, până face rost de parale să-şi plătească tipografia. Altminteri i le ia îndărăt, cărţile, parşivul ăla de Bacria, c-a şi apucat să zică, faţă de lume, la crâşma lu’ Vică, din bariera gârlei, c-a fost un bou şi-un tâmpit, de i-a lucrat pe datorie lu’ bietu’ Tudorică!… Tu să-ţi ţii limba-n gură, şi să taci! Că ţopârlanul de Bacria, bou a fost de când îl ştiu… Totu-i să nu ne dibăcească Maca-Maia, cum îi zici tu lu’ mă-ta mare,

fiindcă-i un soi de rubedenie cu Bacria!

Acasă, la noi, după îndelungi căutări, am dat peste „Vitrinele toamnei” în… magazia de lemne. Vârâte după nişte saci cu rumeguş. La fereală. Nu i-am spus nimic babacului. Şi m-am apucat să citesc. Din poeziile rubedeniei noastre îndepărtate. N-am înţeles mare lucru. Nici nu prea eram dezvoltat intelectual. În schimb, m-a dus mintea, cu prima ocazie, să-l vizitez în scop de afaceri pe anticarul de pe Strada Mare, colţ cu fotograful Mencer, şi să-i vând vreo cincizeci de exemplare din „Vitrinele toamnei”. Pe cincisprezece lei. Cu care mi-am cumpărat, tot de la el, nişte Edgar Wallace. Iar nea Pamfilică, anticarul, s-a prezentat la taică-meu cu pachetul de volume, cerându-i pe el 200 de leuşteni. Nimeni, în Piteşti, nu citea versuri.

De-atunci a rămas taică-meu cu obiceiul de-a-şi lega nădragii numai cu cozondraci, adică bretele, cum se spune astăzi. Deoarece îşi rupsese cureaua de la pantaloni. Pe fundul meu. Mă bătuse atât de cumplit, încât vreo trei săptămâni am mâncat numai în genunchi, la marginea patului. De şezut cumva, nici gând. Aveam un arici în fundul pantalonaşilor.

Taică-meu mi-a explicat apoi ce păcat săvârşisem. Dacă văru-său avea să afle ce i-a făcut băiatul lui Eftimie, neapărat îl băga în vreo piesă de-a lui. Pe tatăl, nu pe fiul. Când i-am replicat, cu năduf, că n-ar fi deloc rău, bătrânul şi-a repetat operaţia de deteriorare a părţii mele dorsale.

În aceeaşi zi, jignit în demnitate, am părăsit casa părintească. Refugiindu-mă, mai întâi, la gârlă. Unde mi-am prăjit la soare excesiv funduleţul, şi-aşa destul de martirizat. Iar mai târziu, pe seară, cătând adăpost la coşmelia lui Tatapetre, de pe strada Libertăţii, şi implorându-l pe bunicu-meu să-mi oblojească zona indolorată. Plângeam şi urlam, în vreme ce bătrânul mă

fricţiona cu trăscău de Măţău (băutura sa preferată, în care aditiva ardei pisat, sare şi niţel piper).

APOI, TITANICUL DRAMATURG

În 1936, poate ceva mai târziu, am „vizionat” o piesă nemaipomenit de haioasă. Care m-a uns pe inimă. La teatrul din Piteşti. Acesta, pe timpurile acelea, funcţiona doar pentru turneele companiilor din capitală. În acelaşi local, la subsol, fiind şi baia comunală de aburi, muşteriii amatori de teatru urcau, după masaj, direct în sala de spectacole.

Piesa se chema „Titanic-Vals”. Iar personajele mi-erau foarte apropiate şi cunoscute. Printre cei care se plimbau pe scenă i-am recunoscut lesne pe taică-meu, pe Maica-Maia, pe Tatapetre, precum şi-o sumedenie de alte neamuri şi prieteni de-ai noştri.

Tudor Muşatescu reuşise performanţa de a-i trece în nemurire. Pe toţi. Cu ticurile şi năravurile lor. La fel cum a procedat şi-n alte piese, indiferent dacă erau originale sau adaptări. Mereu se inspira, din belşug, apelând la caracterele întâlnite pe stradă, în casele rubedeniilor, la Piteşti sau la Câmpulung.

Numai aşa îmi explic de ce-i reîntâlneam mereu, în piesele sale, pe ţaţa Mariţa, care-l ţinea pe moş Nicolae, fratele lui Tatapetre, şi-l bătea întruna la cap să-i repare „Roskopf-Patent”-ul CFR (darul de nuntă, de-acum cincizeci de ani), pe tanti Raliţa, aventuriera şi turista internaţională a familiei, dar care nu părăsise mai niciodată Piteştii, pe nea Apostol, alt frate de-al bunicului, care la 93 de ani călărea bicicleta mai dihai ca Anquetil, pe madam Cerchez şi domnişoara Tonş, vecinii noştri de cartier.

L-am întrebat, odată:

— Nea Tudorică, aşa-i că Spirache, din „Titanicul”

matale, e luat de la noi, de pe strada Libertăţii?…

— Măi pişpirică – mi-a replicat dânsul zâmbind ştrengăreşte, chiar eşti, sau numai faci pe prostul? Cum de ţi-a trecut prin cap una ca asta?… Spirache-i de la mine, din Câmpulung… Dar şi din Bucureşti, Câmpina sau Buzău.

Această convorbire a avut loc cu mult timp după ce-l cunoscusem de-a binelea, la vreo două decenii de când îl găsisem pe autor în pod. Caracterul ei „naiv-profesional” nu-l deranjase pe unchiu-meu. Aflase că-ncepusem să umblu pe la literatură în chip mai serios.

De fapt, cam din 1939, poate '40, ştia că-mi circulă gărgăuni lirici, şi încă puzderie, prin capul meu bostănos de poet în formare.

În toamna acelui an, fiind elev la Craiova, mă-mbolnăvisem grav de teatru. În loc să-mi văd de carte, mă zbăteam cu disperare să nu pierd niciun spectacol. Cetatea Banilor n-avea pe vremea aceea un teatru al ei, ci găzduia, la parterul celui mai vestit liceu din localitate, zis şi „colegiu”, ca să sune mai britanic, turneele echipelor teatrale din Bucureşti. Unul nu-mi scăpa. Şi-aveam şi tehnică.

Mă prezentam la „intrarea artiştilor”, făceam ce făceam şi mă strecuram înăuntru, şi-l atacam pe „şeful” turneului, plin de aplomb:

— Domnule director, îl cunoaşteţi bine pe Tudor Muşatescu?…

— Cine nu-l ştie pe „Tudorică”? – pornea să surâdă, pradă unor plăcute amintiri, interpelatul. Care, de la sine înţeles, nu era deloc director, ci doar vreun administrator de-al companiei respective. Dar de ce te interesează, băieţaş?…

— Fiindcă-s nepotul lui, şi v-aş ruga să-mi daţi şi mie un bilet de favoare!…

Îmi dădea. Nu chiar un bilet de favoare, cu loc

precizat şi la parter. Rupea un colţ de ziar, pe care mâzgălea câteva cuvinte indescifrabile, şi chema un plasator. Acesta mă vâra, la grămadă, printre alţi pomanagii, la „cucurigu”, respectiv balcon II, sau chiar galerie. Cu indicaţia expresă să aplaudăm frenetic la orice apariţie sau replică mai acătării a vedetei spectacolului.

De vreo câteva ori, în loc de „director”, mi-a fost dat să nimeresc peste Puiu Iancovescu, Ciprian, Beligan, Timică sau alţi mari actori, care se ocupau personal de organizarea financiară a turneului. Toţi, fără excepţie, se bucurau auzind numele lui nea Tudorică, şi numaidecât mă expediau la galerie. Odată, marele Iancovescu, grăbit să intre în scenă, m-a apostrofat din mers:

— Ia ascultă, măi ţâncule, câţi nepoţi are Tudorică în oraşul ăsta nenorocit?… C-au mai fost vreo şapte la mine, să-i bag în sală pe de-a moaca!…

N-am mai apucat să-i răspund. Gongul sunase pentru a treia oară. Şi m-am repezit la „cucurigu”, să-mi ocup locul printre ceilalţi „nepoţi”. Colegii mei de clasă, cărora le vândusem pontul cu „nepotul lui Tudor Muşatescu”!…

Până într-o bună zi, când, la un turneu cu piesa „Visul unei nopţi de iarnă”, nu mi-a mai mers figura. Domnul pe care-l informasem că-s neam cu nea Tudorică, un cetăţean simpatic şi râzăreţ, cu privirea sticlind de inteligenţă, m-a prins de mânecă şi m-a chestionat interesat:

— Al cui nepot zici că eşti, măi „şcolerule”?…

Individul îmi părea cunoscut. Parcă-l mai văzusem undeva.

— Domnule director – m-am bâlbâit eu, dumneavoastră nu ştiţi cine-i autorul piesei care se joacă în seara asta?…

— Ba da!

— Păi, cum să vă spun, eu sunt nepotul lui!

— Ce vorbeşti, dom'le!… Atunci îmi pare bine de cunoştinţă, mă bucură chiar… Şi cum te cheamă?

— Muşatescu…

— Formidabil! Ca şi pe mine. Numai că eu mi-s Tudor… Muşatescu! Al cui eşti, mă pişpirică, ia zi-i, s-aud şi eu cum de suntem neamuri?

Îngheţase sufletul în mine. Dar mă podidise şi-un val de fierbinţeală. Eram fericit. Aveam prilejul să-l cunosc, în carne şi oase, pe autorul „Titanic-Vals"-ului.

— Sunt băiatul lui Eftimie, vărul matale de la Piteşti!

— Aoleu! Tu eşti copilul lui Eftimie? Care mi-ai vândut mai multe volume din „Vitrinele toamnei" decât au reuşit toţi librarii din ţară! Vino să te pup!… Păi, să ştii, chiar că-mi eşti un fel de nepot. Nu drept, dar pe de lături, oricum. Aşa cum şi tac-tu mi-e văr de-al nu ştiu câtelea… Cel puţin, după cum se fuduleşte prin Piteşti, trebuie să fie ceva în genul ăsta…

Când s-a terminat spectacolul, nea Tudorică m-a poftit să-l însoţesc. La „supe"-ul pe care-l oferea unul din culturalii oraşului, pre numele său Şaban Făgeţel. Participau toţi actorii, maşiniştii şi coechipierii turneului. Iar când nea Tudorică le-a povestit, printre şpriţuri, cum dăduse fericirea peste el, să-şi regăsească nepoţelul de la Piteşti tocmai la Craiova, şi-n ce împrejurări anume, s-a râs copios, de zdrăngăneau tacâmurile de pe masă. Şi ce masă! Cu purcel de lapte, la cuptor…

Către dimineaţă, la gară, unde îl aştepta vagonul turneului, nea Tudorică m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat, spunându-mi la despărţire:

— Măi pişpirică, să nu uiţi niciodată cum l-ai întâlnit pe unchiu-tău, şi încă fără să-l cunoşti! Ai grijă, să nu mă ocoleşti, dacă vei avea vreun drum prin Bucureşti. Zici că vrei să te faci poet… Aiureli! Te naşti poet, nu te faci. Şi nu-i o meserie. Mai curând o stare de spirit, maladivă, aş

spune. Ca şi filosofia, despre care vorbesc unii c-ar fi ştiinţa de-a alerga după o pisică neagră, care nici nu există, într-o odaie tot neagră, iar alţii susţin c-au şi prins-o! Vezi-ţi de carte. Când ai să isprăveşti cu bine şcoala, şi-ai să simţi că-ţi plesneşte capul de câte poeme forfotesc înăuntru, atunci vino să ne consultăm. Că nu se ştie ce poate ieşi!...

HOP ŞI EU, OM DE TEATRU

Ce-a ieşit, voi relata în alte capitole. Însă pe nea Tudorică nu l-am uitat. Şi-organul însărcinat cu ţinerea de minte, care la mine funcţionează suficient de defectuos, de astă dată a lucrat corespunzător.

Instalat de câtva timp la Bucureşti, ca „poet”, unde trăgeam o mâţă nemaipomenită de coadă, mă jenasem să-l anunţ despre sosirea personalităţii mele în capitală. Pesemne, şi din pricina faptului că nu reuşisem să fac gaură în cer. Iar ca să mă înfăţişez la dânsul în chip de milog, ar fi însemnat să-mi şifonez prestigiul. Pe care nu-l posedam, fireşte.

Până la urmă, am făcut-o şi pe-asta. Eram la mare ananghie. N-aveam un franc, poeziile mi se tipăreau destul de rar, iar când se întâmpla şi minunea, publicaţia respectivă abia de-şi putea plăti datoriile la tipografie, darmite colaboratorii.

Şi-atunci am apelat la Tudor Muşatescu. Indirect. Vânzându-i maşina de scris. Fără să mă fi rugat, dar şi fără să-i cer consimţământul. De fapt, cred c-am fost slab de inimă, şi m-am lăsat impresionat de bocetele unui conţopist de la Societatea Scriitorilor Români. Care ţinea cu orice preţ să devină romancier, însă n-avea la ce să-şi bată capodopera. Nu ştiu ce mi-o fi trecut atunci prin capul meu de zevzec, dar i-am suflat într-o bună zi:

— Nene Pridcule, te fac cu maşină! Are Tudor Muşatescu una de vânzare… Doar mă ştii că-i sunt nepot. Dă-mi un aconto de-o mie de lei, şi-n cel mult o lună îl conving să ţi-o cedeze. E-un „Remington” autentic, formidabil! De n-o să-ţi placă, îţi dau banii înapoi…

— Eşti deştept, baladistule, asta-mi place la tine! – a exclamat în culmea fericirii viitorul mare romancier, care-mi citise vreo câteva din poemele mele în stil baladesc.

Şi imediat mi-a înmânat arvuna cerută. Din păcate, nu eram deloc deştept. Dar nici pe el nu-l prea dădea mintea afară din casă. Pentru că, peste vreo săptămână, întâlnindu-l pe dramaturg la sediul Societăţii, l-a întrebat în ce stare-i maşina. Atunci a aflat Tudor Muşatescu două noutăţi (extrem de importante). Mai întâi că este proprietar de „Remington”, şi-apoi că nepotu-său se vântură prin Bucureşti.

Întrucât n-avusese în viaţa lui maşină de scris, a pornit numaidecât în căutarea podoabei de poet-misit. Şi m-a găsit. La „Café de la Paix”. Unde-mi consumam ultimii leuţi din aconto, în chip de cârnaţi pe fasole (mâncarea mea preferată).

— Haidem la mine acasă, măi pişpirică, să discutăm ceva! – m-a invitat nea Tudorică, extrem de încântat de revedere. Am aflat că eşti prin urbea noastră. Ai început să publici?… Sunt tare curios să-ţi citesc şi eu poeziile!

Mai mult în „stil târât” decât „împins”, am fost condus de unchiu-meu până-n Cazzavillan, unde-şi avea locuinţa. Şi nu-nţelegeam de ce astfel, la modul sportiv, din moment ce privirile îi sclipeau înveselite. Ori era bucuros de apariţia unui nou literat în familie, ori se amuza dinainte, în sine, de surpriza pe care mi-o pregătise. Auzisem că intenţiona să scoată o revistă săptămânală, de umor. Dacă mă băga în redacţie?

În clipa când am rămas singuri în biroul său, numai noi doi, ca între bărbaţi, ne-am dumirit pe deplin.

— Mă blegule – a demarat nea Tudorică, tot bine dispus, că mi-ai vândut „Vitrinele toamnei” încă de când erai copil, asta am mai înţeles-o! Dar acum, când eşti măgar mare şi-ai ajuns scriitor, să te-apuci să-mi vinzi lucrurile din casă, şi încă din cele pe care nu le am, nu mai sunt în stare să pricep!… Ce-i cu tine, dilimache, ţi-ai pierdut minţile? Să-mi faci tu, mie, un asemenea pocinog! Noroc că mi-am dat seama despre ce-i vorba şi

i-am spus cretinului ăla de Pridcu, şi bou pe deasupra, c-am dat maşina la fier vechi, de hârbuită şi dărâmată ce era…

— Tot aşa mă gândisem şi eu, nea Tudorică! – am încercat să-i explic, obrăznicindu-mă. I-am şi spus că, de nu i-o place „Remington”-ul, îi dăm banii înapoi. Credeam că ai mai multe, şi-ai să-mi cadoriseşti şi mie una, s-o fac mărunţiş… C-altminteri, de unde tot scoţi atâtea piese de teatru, adaptări şi localizări?

Nea Tudorică privea la mine uluit şi interzis. Apoi şi-a stupit în sân şi-a răcnit înfiorător:

— Din cap, mă!… Bată-te cucu de nărod, n-am crezut până astăzi că neamul nostru cuprinde şi proşti… Să-i înapoiezi omului banii!

— De unde?…

— De la mine, fleţule! Na, uite două mii de lei. Restul, păstrează-l pentru tine. Şi să nu mai faci aşa ceva cât ai să trăieşti, că te dezmoştenesc! Nimic n-am să-ţi las…

— Mai bine mi-ai da acuma nişte talent, nene Tudorică, zău aşa! Că tare-s tont şi-amărăştean… Iartă-mă! Iartă-mă pentru toate măgăriile pe care le-am debitat aici, iartă-mă şi pentru dobitocenia pe care am săvârşit-o!

— Las-o încurcată şi să nu mai discutăm! E clar că nu prea eşti zdravăn la cap… Şi nici eu, dacă-s capabil să-ţi iert una ca asta!

Dulcele de nea Tudorică! Câte nu mi-a iertat în decursul anilor. Numai într-un singur an, de vreo trei ori îl anunţasem, smiorcăindu-mă, că murise maică-mea. Şi, de fiecare dată, mă finanţase pentru operaţiunile de înmormântare. A patra oară însă, n-a mai suportat. Şi m-a angajat la teatrul „Tudor Muşatescu”. Controlor şef. La bilete.

În perioada aceea, scurtă din păcate, am trăit şi eu

ca un artist. Numai printre oameni de artă.

OMUL" ŞI „MÂRŢOAGA".

Teatrul „Tudor Muşatescu", un soi de prăvălie personală a lui unchiu-meu, se afla pe Lipscani, unde-i acuma sala de spectacole a sindicatelor. Sătul de găinăriile comanditarilor, care-l jefuiau pungăşeşte, nea Tudorică se-ncumetase să-şi înfiinţeze un teatru al său, nădăjduind să-l ţină pe picioare doar cu producţiile proprii.

La ora aceea, când îmi începusem şi eu „activitatea teatrală", se juca pe scena din Lipscani „Doi sergenţi", o melodramă tradusă şi adaptată de Tudor Muşatescu, în care făcea săli pline G. Ciprian. Un actor de mare clasă, dar şi celebru autor al pieselor „Omul cu mârţoaga" şi „Capul de răţoi".

Regizorul Ion Sava, personalitate fascinantă în teatrul românesc, un om de rară ţinută intelectuală, mai totdeauna maliţios şi sarcastic, pregătea punerea în scenă a altor noi premiere. Printre ele, „Două orfeline" (iarăşi o adaptare şi prelucrare de-a lui nea Tudorică) şi-o comedie italiană, pare-mi-se de Eduardo de Filippo.

Viaţa teatrului mă înnebunise. În calitatea mea de controlor şef la bilete, care nu reprezenta cine ştie ce mare brânză, aveam sarcina, trasată personal de director, să-i controlez pe controlorii de bilete. Cât mai atent şi discret. Aceştia, nişte găinari de mică anvergură, îşi mai vârau şi ei la spectacole neamurile, prietenii şi vecinii de cartier. Cam mulţi. Deoarece, deşi sala era mai totdeauna plină, reţeta zilei abia de-acoperea, uneori, cheltuielile. Printre care figura şi „cachet"-ul meu (una sută lei pe seară).

Din plăcerea de-a mă afla printre actori, regizori, regizori de culise, maşinişti şi recuzitori, mă-nfiinţam la

teatru încă din cursul dimineţii.

Repetiţiile se desfăşurau sub conducerea lui Ion Sava. În sală mai erau, în afara mea, uneori şi nea Tudorică, iar cel mai adesea actorul N. Tomazoglu. Restul oamenilor, pe scenă. Dirijaţi de Sava. Care, tolănit într-un fotoliu de orchestră, cu paltonul pe umeri, având în mână textul piesei, indica extrem de plictisit nuanţele necesare, mereu nemulţumit de jocul şi mişcarea actorilor.

Tomazoglu, neavând rol în piesa ce se repeta, şedea lângă mine şi pândea. Totul. Şi felul în care dădea replica Ciprian, marele său prieten, şi schimbările cerute de Sava. Actorul din stânga mea, un individ coborât parcă din lumea imaginată de Dostoievski, fantastic, slab ca un ţâr afumat, cu faţa arsă de febre inexplicabile, trăind intens spectacolul repetiţiilor, mi se părea un devorat de patima teatrului. Cu timpul însă mi-am dat seama de rostul şi tâlcul prezenţei sale la teatru în afara programului.

De îndată ce-şi făcea apariţia, pentru câteva minute, Tudor Muşatescu, descins din biroul său de la etaj, pentru a veghea la desfăşurarea muncii asupra viitoarei premiere, Nae Tomazoglu se şi repezea la el, abordându-l cu glas rugos:

— Nea Tudorică, dă-mi şi mie nişte… Ştii matale ce…

— Dar nu ţi-am avansat şi ieri ceva piţule?… Ce-ai făcut cu ele? Iar te-a curăţat Ciprian?… Ai şi tu niţică răbdare, până deseară, când vom vedea cum stăm cu reţeta…

Apoi, observându-mă şi pe mine, dramaturgul mă lua la întrebări:

— Ce caţi aici, măi pişpirică?… Arzi gazul de pomană, sau n-ai nimic de scris!

— Ba am! Toată noaptea am trudit, nene Tudorică!

Şi-acuma mă refac, uitându-mă la cum lucrează domnu' Sava… E nemaipomenit!…

Cu Tomazoglu mă-nţelegeam de minune. Mă trimitea după ţigări, îmi mai împrumuta câte-un sutic, din avansurile căpătate de la director, îmi îngăduia să-l chibiţez la fantasticele pokere ce se încingeau în cabina lui G. Ciprian.

Imediat ce se încheiau repetiţiile de dimineaţă, teatrul se golea. Rămâneau însă Ciprian. Tomazoglu, şeful electrician şi administratorul. Care, renunţând temporar la prânz şi odihnă, se-aşterneau pe joc, muncind din greu ceasuri de-a rândul, ca la galere, cu cărţile în mână, filând, plusând, parolând sau cipând. Iar eu dârdâiam de emoţie lângă dânşii, văzând cum se mută bancnotele de la unul la altul, având grijă să-i umplu paharul maestrului Ciprian, care-şi ţinea glăjuţa lângă piciorul scaunului, jucând poker în uniforma pe care-o purta în „Doi sergenţi". Deşi spectacolul avea să-nceapă abia pe la opt seara, Ciprian îşi îmbrăcase încă de-acum tunica îmbumbată şi pantalonii albi, colanţi.

Pe la patru, poate cinci, după-amiază, Tomazoglu mă expedia la birtul din colţ, să le-aduc câte ceva de-ale mâncării. La şapte şi jumătate, lăsându-i să-şi continue partida, mă proţăpeam lângă intrarea în sală, să supraveghez mişculaţiile controlorilor de bilete. La opt, începea piesa. Ciprian apărea pe scenă, vârându-şi în buzunarul de la pieptul vestonului bancnotele rămase sau câştigate, aşa cum se cădea unui vajnic sergent din armatele napoleoniene, care, după cum se ştie, erau plini de marafeţi româneşti. Lumea aplauda frenetic, iar Tomazoglu se instala pe-un scaun din ultimul rând, să-l aştepte pe Ciprian. Căci jocul avea să reînceapă după tragerea ultimei cortine.

„Directorul", de îndată ce se-nchideau uşile, îl striga pe administrator şi-i transmitea:

— Mi-l trimiţi pe nepotu-meu la „Continental”, cu ce mai rămâne din reţetă, după ce le plăteşti tuturor bănuţul cuvenit!…

De multe ori, nu mai rămânea nimic. Iar financiarul mă delega pe lângă nea Tudorică doar c-un bilet scris în grabă, şi-un plic în care introdusese câteva bancnote din portofelul personal.

La „Continental”, bairam mare. Unchiu-meu trona la o masă de vreo zece persoane, înconjurat de actori, actriţe, ziarişti şi oameni de teatru. Cu şpriţul în nas, că nu-i displăcea şi amestecul acesta barbar, de sorginte pur nemţească, deşi acorda un constant interes sticluţei de „Aligoté”, consumat fără sifon – când mă zărea şi cântărea cu ochi mijiţi plicul, nea Tudorică exclama brusc înviorat, făcând haz de necaz ştrengăreşte, ca un elev dintr-a 8-a:

— Ei, puicusorule, sparserăm inima târgului!… Bătăliile se câştigă anevoie numai cu doi sergenţi. Mai bine montam „Marile manevre”, şi-aduceam câteva regimente în sală, să le plătească generalu biletele! Ia-ţi şi tu un scaun, şi-aşază-te lângă Puiu Iancovescu…

Îl refuzam politicos, bănuind amarul din inima sa, şi mă reîntorceam la teatru, să-i asist în continuare pe Ciprian şi Tomazoglu. Le eram necesar. Cine le-ar fi făcut plinul?…

Dacă nu mă vindecam de teatru, şi cât mai urgent, aveam toate şansele să mă vindec şi de literatură. Cât am lucrat la bilete, de dimineaţă până-n zori, nu reuşisem să scriu mai nimic. Cu părere de rău, aproape plângând, m-am despărţit de maestrul Ciprian şi Nae Tomazoglu, de mirificele repetiţii cifrate ale lui Ion Sava, de tot ce-mi încântase zilele scurtei mele treceri prin arta spectacolului.

Mult mai târziu, parcă prin '64, l-am mai văzut pe autorul „Mârţoagei”. Îşi legumea glăjuţa de vin, într-o

cârciumioară de lângă catedrala Sfântul Iosif, pe strada Nuferilor. Şedea singur la masă, încruntat, ursuz şi enigmatic, privind în gol ca o statuie din Insula Paştilor. Bineînţeles, nu i-am stingherit meditaţia.

Tomazoglu dispăruse? N-am avut de unde să aflu. Aş fi putut să-l întreb pe nea Tudorică, însă, de când îl părăsisem, lăsându-l fără controlor şef, şi încă fără să-l previn, nu mai avusesem obrazul să-l vizitez.

„PUNGAŞUL”

Abia prin 1950, în primăvara acelui an răscolitor, am îndrăznit să-l caut pe „unchiu-meu”. Aflasem că era pus la păstrare, „pe tuşă”, că nu i se mai juca nimic. Probabil, fiindcă tot se descoperise procesul de putrefacţie a poeziei, apăruse teama de-a nu se extinde şi-asupra dramaturgiei.

Lucram la „Editura de Stat”, ca şef al serviciului de tehnoredactare. Iar un coleg, de la „Cartea Rusă”, îmi povestise că Tudor Muşatescu începuse să fie folosit pentru efectuarea a tot soiul de stilizări şi verificări literare în special la traducerile de piese.

Când i-am căzut pe cap, în locuinţa din Cazzavillan, nea Tudorică tocmai se întorcea de la „Caviar”, o bodeguţă vestită pe-atunci. Bine dispus, cu ochii sticlind, m-a privit surprins plăcut, apoi a exclamat cu zâmbetul pe buze:

— Ia te uită, ce mai buflea!… De când ai abandonat teatrul şi te-ai apucat de editură, ai ajuns măreţ, chiar dublu decât erai. Ce-i cu tine, ce-ai păţit?…

— Glandele, nene Tudorică!… De la glande mi se trage!

— Păi cred şi eu, dacă bagi în tine atâtea momiţe şi măduvioare!

— Nu mă mai necăji şi matale, zău aşa! După ce toţi

endocrinologii mă fac mincinos, când le spun că mă-ngraş mâncând mai nimic, mai mă iei şi matale peste picior!… Sunt tare amărât!

— Ei, nu mai spune! Dar eu de ce nu-s amărât, măi prăpăditule! Acum vreo trei ani aveai editură, „Europolis”-ul, şi umblai după Cezărică Petrescu, după cum ne-a spus la o şedinţă cineva, iar azi eşti la „Editura de Stat”, ce mai vrei?… N-ai ajuns ca mine pungaş, de când nu mă mai joacă niciun teatru! Da, măi pişpirică, asta-i situaţia… Hai, să ciocnim un păhărel!…

„Pungaşul” n-arăta deloc demoralizat. Auzisem că se ocupă de confecţionarea de pungi din hârtie de ziar, dar nu-mi venise să cred. Totuşi, nu era exclus s-o fi făcut şi pe-asta, dintr-un spirit de frondă puştească, vrând să le dea peste nas culturalilor de pe vremea aceea.

Ca întotdeauna, unchiu-meu era cu basca pe cap, fuma ca un turc, iar privirea îi umbla cercetătoare pretutindeni. Mereu aveai impresia că zâmbeşte. Atât interior, cât şi exterior. Gândurile i se oglindeau întruna pe chipul brăzdat de ridurile unui hohot de râs reţinut. Iute în mişcări, ca un prâsnel, mărunţel şi subţirel, îngrijit îmbrăcat, numai în ţoale de soi, nea Tudorică nu-şi găsea niciodată astâmpăr. Curios să afle ce-i în capul tău sau al oamenilor din preajmă, nerăbdător să-şi dea cu părerea, trântindu-ţi câte-un „muşatism” de te lăsa cu gura căscată, era inegalabilul mag al şuetelor de esenţă (pură).

În timp ce-mi sorbeam vinişorul, am încercat să mai ogoiesc din amarurile lui unchiu-meu, povestindu-i din propriile mele belele. După ce i-am împuiat capul cu tot soiul de năzbâtii, i-am declarat înverşunat:

— Toţi mă mănâncă, mai rău ca fiarele!…

— Ei, măi pişpirică, ăştia-s oamenii, mâncători de rahat!…

— Exact! Aici ai ghicit-o! – l-am aprobat eu, dându-

mi seama abia peste o clipă de capcana în care căzusem.

Şi-am renunţat să-l mai compătimesc. Nici n-avea nevoie. Cu firea sa, străluminată de intense descărcări de energie (mentală, bineînţeles), era un caracter bine călit, la cel mai înalt voltaj. Nimic nu-l putea zdruncina.

Niciodată n-am fost un vizitator frecvent al casei de pe Luigi Cazzavillan. Pe unchiu-meu îl vedeam din an în paşte, având şi motive. Atâtea strâmbe şi boacăne îi făcusem, încât mă consideram nevrednic să-l „inoportunez". Însă, în sinea mea, sufeream crâncen. Când mă podideau remuşcările, îmi luam inima-n dinţi şi-i mai trăgeam o fugă pe la nea Tudorică. Cu niciunul din aceste prilejuri, de fapt penibile tentative de apropiere, n-am fost obiectul vreunui reproş. Mereu m-a primit cu braţele deschise. Cred că-n pieptul său de aramă (cum zicea poetul Vasile) funcţiona un cuptor de aur, unde se cocea o pâine cât roata morii.

Odată chiar, prin 1958, poate '60, m-a poftit să-i citesc un manuscris. Două pagini. Atât. Caligrafiate îngrijit, cu litere mari, lizibile. Era un referat. Asupra versiunii româneşti a piesei „Trenul blindat", care trebuia să apară, într-o reeditare, la „Cartea Rusă". Traducerea îmi aparţinea. M-am considerat în al nouălea cer când am terminat lectura. Nu găsisem nicio observaţie.

Iluzii. Iluzii pierdute, vorba lui Honoré (de Balzac). Căci nea Tudorică, zâmbind pe sub mustaţă, mi-a spus stânjenit:

— Măi copile, n-am să-ţi mai zic pişpirică, fiindcă aş comite o improprietate de stil, la suta ta de ocale…

Realitatea era că dramaturgul mă cruţa, deoarece băteam la mult mai mult. Apoi a continuat:

— …mi-am îngăduit să-ndrept câteva mici scăpări din textul pe care mi l-a trimis editura, după mine neînsemnate… Una singură era mai belalie. Nu aparţinea

traducerii tale, fiindcă şi-n ruseşte sună la fel, însă-n limba noastră, atât de plină de sensuri, subsensuri şi contrasensuri, ar fi sunat catastrofic… E vorba de numele personajului principal – Pehlevanov. L-am schimbat în Pelevanov, ca să nu iasă cu scandal! Ar fi râs lumea ca la comègie, deşi piesa lui Ivanov e-o dramă, şi-ncă din timpul revoluţiei de la 917…

Omul de teatru îşi spunea cuvântul.

PLOCONUL

Peste vreo şase ani, când bucăţica de viişoară îmi fusese puternic atacată de invazia bestială a unei ciuperci („bothriotis fuckeliana”) de pe urma căreia obţinusem un vin epocal, demn de-a fi milessimat, o licoare tare, parfumată, bogată în proprietăţi „organoleptice”, cum se exprimă specialiştii fabricanţi de la „Vinalcool”, am îmbarcat o damigeană în „Bombiţă” („Fiat”-ul meu 600 D 100) şi-am demarat în trombă spre Luigi Cazzavillan. Cunoşteam propensiunile comediografului pentru asemenea unicate.

În living-room, cenaclu literar! Unchiu-meu, instalat într-un fotoliu comod, se întreţinea cordial (puţin spus) cu vizitatorii ce-i cotropiseră casa. Trebuia să fi fost într-o vervă nebună, năucitoare, deoarece sosirea mea a adumbrit numaidecât chipurile celor de faţă. De parcă le-aş fi suflat în lampă, şi i-aş fi deconectat de la reţeaua de tensiune reprezentată de nea Tudorică.

Era prin februarie. Iar şuba în care venisem încotoşmănit, încă n-apucasem s-o dau jos. Când m-a văzut triplu de cât mă ştia, unchiu-meu a exclamat îngrozit:

— Ce-i cu tine, pişpirică?… Ba nu, nu-i corect, fiindcă arăţi ca un pachebot, balenieră, eventual chiar balenă!… De unde te-ai procopsit cu burta asta, hapleo?

Nu mi-ai promis c-ai să te pui pe regim?… Nici nu ştiu cum să-ţi mai spun!

Luat astfel în focuri, n-am avut altă soluţie decât să-mi deconspir surpriza. Şi-am scos damigeana de sub şubă. Unde-o pitisem între mesadă şi haină. Legată de gât cu cureaua de la pantaloni.

Când a depistat recipientul (10 litri), dramaturgul a apreciat lovitura mea de teatru, şi m-a prezentat asistenţei:

— Ăsta-i Vlad al lui Eftimie, nepoţelul meu de mare calibru!… Cred c-aţi auzit de el, fiindcă-i omul care machetează mai toată presa noastră. Când era puşti, făcea pe poetul, mai târziu a fost şi editor, iar acuma, neapărat, trebuie să fie director de Gostat… La Tâncăbeşti. Ce-ai acolo, în borţoşica aia? Nu cumva vreun produs lichid din grădina ta de la ţară?… Dă-ţi jos ţundra de pe tine, şi-aşază cu duhul blândeţii damijonul pe duşumea!

I-am dat ascultare. Şi, în clipa aceea s-a declanşat şi catastrofa. Pantalonii, rămaşi fără curea, porniseră să curgă la vale. Încet, ce-i drept. Dar sigur!

Numai unchiu-meu, datorită uriaşei sale experienţe de viaţă, mi-a spălat obrazul de ruşinea care-l înroşise, făcându-l să arate ca un parizer dietetic. Imediat, după ce m-a văzut aşezat, cu brăcinarul pantalonilor în mână, s-a apucat să povestească o păţanie similară, uitând să precizeze cine-a fost eroul.

— Trăsese băiatu' vreo câteva păhărele de aligoté, la „Caviar”, şi nu-i mai păsa de nimic… Pe la şapte, către seară, pe-o ploaie cu clăbuci, a luat-o cătinel spre casă, amintindu-şi că-i făgăduise nevesti-sii să nu zăbovească prea mult prin oraş. Noroc că locuia pe-aproape. Călca niţel cam şui şi legănat, ceea ce l-a determinat să greşească bordura trotuarului. Şi s-a pomenit cu poponeaţa în rigolă. Ud leoarcă, până-n străfundurile

lenjeriei de subsol, a ajuns totuşi acasă, la timp. Şi n-a mai aprins lumina, ci chiar din hol a purces să-şi dea jos pantalonii. Pe întuneric. Plus celelalte detalii ale trusoului de corp. Bâjbâind seminud prin bezna din odaie, a auzit deodată un freamăt suspect în încăpere. Atunci, renunţând să se mai descurce singur, a strigat cu glas uşor împâslit: „Tu eşti, dragă? Aprinde lumina, să-mi caut nişte schimburi!…” Lustra, cu cinci becuri, a funcţionat ireproşabil şi prompt. Scăldând odaia cu toată puterea celor 500 de waţi. Şi, în acelaşi timp, un cor pe patru voci, mixt, a purces să intoneze strident şi disonant: „Mulţi ani trăiască, mulţi ani trăiască, la muuulţi aaani!…” Nimerise în sufragerie. Unde, fiind ziua sa onomastică, nevastă-sa îi organizase o masă de gală, fără să-i fi spus nimic. La care invitase o sumedenie de neamuri şi prieteni. Şi care-l aşteptau pe întuneric, dorind să-i facă o surpriză de pomină… Aşa că, tu, pachebotule, ai scăpat ieftin, cu pantalonii pe tine. Spre deosebire de băiatu’, care inventase striptease-ul înainte de vreme, adică „avant la litru”, după cum spune bunul meu prieten, Lulă, om de cultură binecunoscut.

Nu mai ţin bine minte numele celor prezenţi atunci, dar cred că nu lipseau din living-room Kitty Gheorghiu-Muşatescu, soţia dramaturgului, Bobiţă, fiul său, nişte prieteni şi colegi de-ai acestuia, Dan Deşliu, Goga şi Cuza, ambii redactori-şefi la publicaţii M.F.A. şi M.A.I., precum şi Nixon Ştefănescu, colonel şi-acesta, ca şi precedenţii, şi căruia nea Tudorică îi dăruise porecla de mai sus, datorită uluitoarei asemănări cu omul politic american. Nicolae Ştefănescu era un excelent scriitor de romane detectiviste, şi-un eminent criminalist. Peste ani, avea să piară tragic în timpul cutremurului.

— Ia toarnă din damijonul ăla, să văd şi eu ce-ai pus în el!… Ce gustarăm până acum a fost vin, de-al meu, c-am avut şi eu vie, dar despre cărţălăul tău am auzit

numai poveşti… Hai, dă-i drumul! – m-a mobilizat unchiu-meu, arătându-mi paharele de pe masă (golite).

Peste vreo oră şi ceva, nivelul lichidului din damigeană coborâse la cota de alarmă. Dramaturgul se plasase pe orbita unei verve debordante, fantastice, scânteietoare, emanând din creierul său (în ebuliţie) laserele unor „muşatisme” uluitoare, spontane şi-n proporţie de masă.

— Mă, ştiţi voi în câte teatre mă joacă ruşii?… – a întrebat la un moment dat nea Tudorică. Peste o sută de scene mi-au montat „Titanic-Vals”-ul! Ce-i drept, nici eu n-am văzut cum arată o sută de ruble… Avem o convenţie – noi îi traducem pe gratis, iar ei aşijderea. Singura diferenţă: numărul de spectatori, raportat la populaţie. Mă rog, atâţia avem, cu-atâţia defilăm! Totuşi, sunt fericit că mă cunosc milioane de ruşi, ucraineni, cehi, polonezi, unguri şi alte naţionalităţi, fără deosebire de umor… Nea Spirache al meu navighează prin lume fără paşaport! E ceva!… Nu plăteşte, nu-i plătit!…

Apoi, examinând damigeana, mi s-a adresat direct, ca între producători viticoli:

— Ai băgat ceva în vin, măi pachebotule?… Prea-i tare! Când aveam vie, ţineam mai mult la cursa vinului, şi nicidecum la gradele de pe epoleţi. Plus c-am băut la viaţa mea peste trei vii… Dar cu măsură, viţă după viţă. Ia zi, l-ai îmbogăţit cumva cu zahăr?

— Ferească sfântu, nene Tudorică! – l-am asigurat eu. Să-ţi aduc eu, matale, vin de-a doua? Ăla-l ţin doar pentru fini şi cumetri! Că şi ei mi-aduc găini moarte şi fierte, presărate cu mujdei, să nu le pot stabili data decesului… Îţi mai torn un păhărel?

— Ho! Opreşte-te!… Adică, opreşte-i şi lui Kitty, n-a apucat sărăcuţa să guste nici măcar un strop… Eu m-am cam afumat. Şi nu le mai pune nici băieţilor! Ajungă-le! Dacă nu mă chercheleam, trăgeam şi nişte table de

pomină. Mi-a spus Bebe Ştefănescu-Goangă c-a jucat cu tine, la Tâncăbeşti, câteva partide… Ce nu-s în stare să-nţeleg, e cum de-ajungeaţi să daţi cu zarul şi să mutaţi pulurile?

Luând aminte la zâmbetele ce-nfloriseră pe chipurile asistenţei, am fost nevoit să precizez condiţiile în care se desfăşurase memorabila întâlnire cu ventripotentul solist al Operei Române.

— În fel şi chip, măi nea Tudorică! Când de-a buşilea, când de-a-n picioarelea. C-altminterea nu se putea. Dacă am fi jucat la masă, ar fi trebuit să tăiem câte un semicerc de fiece parte. Nu-ncăpeam, din pricină de volum, ca să zic aşa!

— Nu mai râdeţi, măi, ce-aveţi cu el?… Data viitoare îl fac eu o tablă, să mă ţină minte. Îi dau şi zarul înainte, şi două linii. În materie de table, sunt imbatabil… As, nu altceva!

SFÂRŞITUL PIESEI

Prin 1968, când îmi căutam o oază de linişte, unde să-mi pot duce la bun sfârşit o cărţulie de-a mea, l-am vizitat pe Mihai Muşatescu, fratele dramaturgului, să-mi furnizeze vreo adresă *de ceea ce-ţi trebuie… – mi-a spus nenea Mihai.*[3]

— Du-te la Tudorică, nu mai sta! Îţi face rost numaidecât de ceea ce-ţi trebuie… – mi-a spus nenea Mihai.

— Păi, l-am căutat, şi nu-i acasă!

— Nici n-are cum să fie, de vreme ce-i la Rucăr… Acolo îşi petrece vacanţele, de ani de zile. De fapt, din moment ce tot ai să te călătoreşti într-acolo, fă-mi şi mie un serviciu. Treci prin Câmpulung, pe la madam Olteanu, coloneasa, şi spune-i să-mi dea borcanele. Ştie dânsa

3 pasaj cu eroare de tehnoredactare în originalul tipărit.

despre ce-i vorba…

La Rucăr am ajuns cu bine. Via Câmpulung. De unde încărcasem în „Bombiţă” peste 60 de borcane. Pline. Cu dulceţuri şi şerbeturi. De cireşe amare, vişine, fragi şi zmeură.

Pe nea Tudorică l-am găsit schimbat. Deşi cu zâmbetul pe buze, arăta altfel. Manifestând o voioşie niţel forţată şi-o poftă de lucru ostentativă. Ceva nu era în regulă!

Ne-a primit bucuros, pe mine şi pe bulgăroaica de nevastă-mea, cum îi plăcea şi dânsului să-i spună. Dar a refuzat damigeana pe care i-o adusesem.

— M-au oprit de la vin, nefericiţii ăia de doctori! Nu mai am voie nici măcar să-i citesc numele scris pe hârtie. Ştiţi ce, până-mi isprăvesc textul pentru „Urzica”, mergeţi să prânziţi cu Kitty… Eu sunt la regim, iar la masa altora nu-mi mai place să casc gura. Mai ales când se bea şi se mănâncă, iar eu doar privesc!

L-am lăsat înaintea unui catastif, cam cât un registru comercial, în care-şi scrijelea zilnic celebrele-i vorbe de duh.

Spre seară, m-am răzgândit. Am renunţat la gazda de care-mi făcuse rost soţia dramaturgului, şi-am întins-o la Bucureşti. Se petrecea ceva ciudat cu unchiu-meu. Împotriva firii lucrurilor.

Abia mai târziu, peste vreun an, trecând pe la nea Tudorică, am aflat că zace la pat, în odaia de sus. Nu mai primea pe nimeni. Am întrebat-o pe tanti Kitty:

— Chiar atât de rău se simte?… Ieri i-am citit în „Urzica” cele zece „muşatisme”, şi se vedea cât de colo că-s scrise recent!

— Le scrie din greu, numai eu ştiu cât pătimeşte Tudorică până le aşterne pe hârtie…

În aceeaşi secundă, din odaia de la etaj s-a auzit un vacarm sinistru. Bufnituri, vase sparte, scaune

răsturnate.

— Ce se-ntâmplă? – am întrebat-o înlemnit pe mătuşă-mea.

Soţia dramaturgului îşi frângea mâinile, privindu-mă înspăimântată.

— Iar îi este rău… Şi nu mă lasă nici să-i trec pragul! Pesemne a încercat să coboare din pat. E supărat foc pe doctorul care-l îngrijeşte… După ce i-a interzis să pună picătură de băutură în gură, încă de anul trecut, acuma i-a permis să bea la discreţie. Şi vin, şi coniac… Iar Tudorică nu mai vrea. Alaltăieri mi-a şi spus, înjurându-l creştineşte: „Dacă ştia c-am să mă curăţ, de ce nu m-a lăsat să trăiesc omeneşte?… O lună barem. Rezultatul, tot ăla era!”

Eram năucit de cele auzite. Nici nu mai sunt sigur că vorbele de mai sus mi-au fost transmise de mătuşă-mea, sau doar mi le-am imaginat, ca posibile. Tot aşa cum, parcă, nea Tudorică ar fi spus în ultimele zile, nu se ştie cui: „Asta-i culmea! Am făcut o lume întreagă să râdă, şi-acuma-s unii care mă plâng. Să nu-ţi vină să mori… de râs?”

L-am reîntâlnit pe nea Tudorică pe scena căminului cultural de la Câmpulung. În chip de portret. Surâdea şugubăţ, bucurându-se de succesul echipelor ce evoluau în cadrul Festivalului de satiră şi umor „Tudor Muşatescu”, sub panoul care-l înfăţişa, aşa cum fusese totdeauna în viaţă.

Iar eu eram în sală, ca preşedinte al juriului, alături de dramaturgul Gheorghe Vlad. Râdeam în hohote, laolaltă cu sutele de spectatori din sală. La un moment dat, mi-am părăsit locul, rugându-l pe Vlad să mă scuze:

— Măi oltene, mă duc niţel până afară, să iau o ţâră de aer…

— Ţi-e rău? – s-a interesat Gheorghe Vlad.

— Nu prea, însă mi-am amintit că i-am făgăduit lui

nea Tudorică să-l fac o tablă! Poate fac rost de nişte zaruri… Plec să-l caut!

— Mă, tu eşti nebun? – s-a speriat dramaturgul.

— Deloc! Încă… Dar parcă-l aud ce-o să spună, când m-o vedea acolo, sosit pe nepusă masă: „Ia te uită cine vine! Nepoţelul meu de mare calibru, pe post de pământean extraterestru, şi încă imponderabil! La greutatea lui, curată performanţă…”

* * *

De altfel, în afară de nea Tudorică, dacă stau şi-mi suprasolicit memoria, au mai fost şi alte rubedenii, de astă dată strict autentice, care au contribuit la zgândărirea latentelor mele înclinaţii (să-i zicem) literare. Deşi, mai curând, le-aş spune aventuroase. Sau, combinat, aventuros-literare. Şi-asta, încă din primii ani ai tinereţii dintâi. Pe când mă pregăteam să-mi absolv, cu brio, ma non troppo, studiile… primare. Parcă prin 1932…

DULCI STICLEŢI AI TINEREŢII

VACANŢA MARE

Terminând cu bine, fără probleme grave, clasa a patra primară, urma să mă pregătesc pentru festivitatea înmânării cununii. Fiindcă eram şi premiant. Spre uimirea mea. Dar şi-a întregii familii. Evenimentul avea să aibă loc la teatrul de deasupra băii comunale. Pe scena căruia urma să mă dau în spectacol. Ca recitator şi ca membru al echipei de dansuri.

O săptămână întreagă, instruit „de-al bătrân", am studiat intensiv vreo câteva poezii. Care lui îi plăceau nespus, iar mie nu-mi intrau deloc în cap. M-ai ajutat, cu câte-o scatoalcă după ceafă, mai încurajat şi de Onglița, care mă hrănea, pentru întărirea ţinerii de minte, numai cu cacao cu lapte şi miere pe pâine cu unt, ajunsesem, oarecum, să reţin câte ceva.

După amiezile, repetam la infinit, cu echipa, dansul „Alunelul". Singurul pe care-l puteam juca, însă ca un buştean.

În ziua fatidică, a serbării şcolare de sfârşit de an, după ce-mi primisem cununiţa, de emoţie am uitat totul. Şi poezia, şi paşii dansului. Şi, pentru ca să fie completă catastrofa, zărindu-l pe taică-meu în primele rânduri ale sălii de spectacol, l-am strigat înspăimântat:

— Tăticule, scapă-mă de-aici, că nu mai ştiu nimic!…

Succesul a fost monstru.

De aceea, poate, am fost pedepsit să-mi petrec vacanţa de vară la casa bunicilor, pe strada Libertăţii. Tata Eftimie şi Onglița plecau la băile Govora. Ce să spun, dânşii îşi imaginau că, neluându-mă cu ei, aveau să mă-nveţe minte! Aiurea. Pe mine mă durea-n cot. Eram în al nouălea cer. Şi nu numi eu, ci şi bunicu-meu.

Tatapetre, care fusese în sală când cu spectacolul de

pomină, şi-mi apreciase contribuţia, râzând în hohote de câte ori îşi reamintea de ea, m-a întâmpinat cu braţele deschise.

— Lasă, mă zgâmboi, c-o să petrecem amândoi o vacanţă de vară nemaipomenită!… N-ai de ce să-ţi faci inimă amară. Că ce-ai păţit tu acolo, am păţit şi eu… Altfel însă. Ehe, sunt ani de-atuncea. Mulţi, chiar foarte mulţi. C-acum mi-s bătrân, iar pe vremea aia eram tânăr şi semeţ. Mie, mi s-a întâmplat pocinogul în beci…

— Cum aşa, în beci?… – m-am interesat eu nedumerit. Dănţuiai „Alunelul” acolo?…

— Taci, mă, că eşti prost! De jocuri populare ne-ardea nouă? Era pe timpul întâiului rezbel al lumii, când năvăliseră nemţoii în oraşul nostru, iar eu stăteam mai mereu pitit în pivniţă. Nu că mi-ar fi fost frică, doar mă ştii cât mi-s de curajos, dar ca să păzesc butoaiele… C-aveam băgate la beci, şi trăscăul adus de la Măţău, de la pungaşul ăla de Bacria, socru-meu, şi vinişorul cărat de la Drăgăşani, de la cumătrul Pantazică… Mă, şi furau nemţii ăia, de băgaseră groaza în lume… Cum se lăsa noaptea, călcau curţile şi casele oamenilor, în căutare de băutură şi mâncare. Că erau hămesiţi, mă zgâmboi, de parcă n-ar fi mâncat de la zidirea pământului… Din păcate, mai eram şi-n zilele Crăciunului, şi mai fiecare îşi tăiase porcul. Iar eu, mai deştept, ascunsesem în beci tot ce-mi dăruise animala, şi toba, şi caltaboşii, şi cârnaţii afumaţi, şi muşchiul şi pecia, jumările, şuncile şi costiţa… Îmi luasem cu mine şi-o bâtă, că de-ndrăzneşte vreun neamţ să intre în pivniţă, să am cu ce-l otânji după ceafă! Tot aşteptând să vină tâlharii ăia, am simţit că mă apucă foamea… Trecuse de miezul nopţii. Noroc c-aveam la îndemână tot ce-mi trebuia. Şi-n vreme ce stăteam la pândă, doar întindeam mâna, şi tăiam cu briceagul, de ici de colo, ori o halcă de tobă, ori o bucăţică de cârnat… Mă, şi mi s-a făcut deodată o sete, de-mi venea să mor,

nu altceva! Băgase mă-ta mare, Maca-Maia, cum îi spui tu, o putină cu murături în fundul pivniţii, să fie cât mai departe de butoaie, ca să nu tragă vinul şi ţuica miroase. Şi mi-am astâmpărat setea cu moare… De-a dreptul din zăcătoare. Oi fi aţipit după aia, n-oi fi aţipit, dar spre crăpat de ziuă, aud că dă careva să coboare scara beciului… La lumina felinarului de ploaie pe care-l atârnasem de-o grindă, ce-mi fu dat să văz? Doi nemţi cu ceaunele lor de tuci pe căpăţână… Şi-mi zic: „Petre, ţin-te bine, că bandiţii vor să te prade!”. Înşfac bâta de coadă, să mă proptesc mai abitir în ea, şi aştept să văd ce-au de gând tâlharii. Când s-au înfipt la slănină, a pornit să mă doară sufletu’. Că era munculiţa mea. De necaz, dar şi din pricina sforţării cu care mă proptisem în ciomag, poate şi din cauza cârnaţilor afumaţi stropiţi cu moare de murături, n-am mai avut ce-i face şi-am slobozit un oftat… Dar atât de ţeapăn, că s-au speriet şi nemţii. Când au început să-şi mai scoaţă şi levorverele, m-a durut sufletu’ şi mai avan, şi-am oftat iarăşi. Că mă dureau şi maţele! Ăia au dat să strige: „Vasisdas! Vasisdas! Vasisdas?” De unde să pricep eu, cioban de la Măţău, limba lor încurcată. M-am tras pe după putină, şi le-am zis şi eu pe nemţeasca mea: „Vasisdas ca Vasisdas, dar să-l vezi pe Vasisdoi, ce mai stă după butoi!”. Auzind vorbă de om, nemţii s-au avântat către mine. De unde mă aflam pitit, le-am otânjit una peste ţurloaie, de-au căzut amândoi cu nasu-n putină!…

Mândru de vitejia bunicului, l-am întrebat, mort de curiozitate:

— Şi pe-urmă, Tatăpetre, ce-a mai fost?

— Păi, după aia a-nceput dănănaia… I-am legat cu funia de rufe şi i-am arestuit în beci. La vreo câteva zile, îmi spune Caterina, adică mă-ta mare, că-i plină uliţa de nemţi. Îţi dai seama, îi căutau pe-ăia doi. Intrau din casă-n casă, cotrobăind peste tot. Când au venit şi la noi, şi-au

coborât în pivniţă, i-am otânjit şi pe-ăştia. Trei erau. Şi i-am legat cot la cot cu-ăilalţi doi... De-acuma, o să-l vedeţi şi voi pe Vasisdoi, mişeilor!” le-am zis eu. Într-o săptămână, strânsesem vreo şapte soldăţoi în beci. De m-au lăsat sărac. Că doar trebuia să le dau şi lor cevaşilea de-ale mâncării. Şi mi s-au dus şi cârnaţii, şi toba, şi caltaboşii. Nemţii, până la urmă, mâncaţi bine, băuţi bine, nu mai voiau să plece din pivniţă. Când a dat peste noi o patrulă întreagă de-a lor, i-a eliberat pe băieţii din pivniţă. Şi nu mi-au făcut nimic. Au înfulecat ce mai rămăsese din porc şi-au băut toată moarea, după care mi-au şi mulţumit...

Când mi-a repetat povestea, în vara aceea de basm, şi-încă de mai multe ori, Tatapetre îmi relata de fiece dată alt final la păţania lui cu Vasisdoi... Uneori otânjise doar patru nemţi, alteori rezulta că se adunaseră la dânsul în pivniţă efectivele unui întreg regiment. Avea şi bătrânul un dar de-a fabula nemaipomenit.

E clar, se vede, că-i vorba de-o meteahnă a familiei!

Până şi-n privinţa autobiografiei sale, pe care-l rugam să mi-o istorisească amănunţit, dornic de-a-mi cunoaşte obârşia, avea mai multe versiuni.

Episodul cel mai fluctuant însă era cel cu Maca-Maia, bunică-mea. Dar îl nara cu-atâta haz şi tâlc, încât era o plăcere să-l asculţi pe bătrân.

Susţinea Tatapetre, într-una din variantele reuşite, c-o furase pe Caterina sa din casa lui socru-său, Bacria, de la Măţău, cioban înstărit, cu multe oi şi fete de măritat în bătătură. În noaptea când se petrecuse răpirea, din motive de beznă greşise mireasa, şi-o urcase în căruţă pe sora mai mică a bunică-mii. Îşi dăduse seama de eroare abia când ajunsese la Piteşti. Unde, a doua zi, pe la prânz, se prezentase şi Bacria, sosit la mare urgenţă de la Măţău, c-o falcă-n cer şi una-n pământ, dar şi cu Caterina în brişcă.

— Tâlharule – răcnise la el Bacria, acuşi să te văz ce-i faci! Că, dacă ai stricat-o pe-aia mică, o iei şi pe ea de nevastă… De Caterina tot n-ai cum să scapi, de vreme ce i-ai făgăduit c-ai s-o furi!

Sora bunică-mii, plângând în hohote, pretindea să rămână cu Tatapetre, flăcău vânjos şi frumos, deşi n-apucase s-o „strice”. Maca-Maia, răgind şi dânsa, zicea că nu-l lasă pe Petre al ei pentru nimica în lume.

Situaţia fiind realmente dilematică, bunicu-meu îi declarase lui Bacria, care aştepta un răspuns:

— Uite ce-i, baciule, eu ţi le iau pe-amândouă! Dar îmi dai o sută de oi?…

Scârţanul de socru-său, surprins de soluţia propusă, o luase de păr pe-aia mică, o suise în brişcă şi, dând bice cailor, îi strigase lui Tatapetre, pornind înapoi spre Măţău:

— Nu-ţi dau nimic, mişelule! Ţi-ajunge o oaie… Păstrează-ţi-o pe Caterina!… Şi să nu vă mai văz în ochii mei…

Dar nimeni nu se putea pune cu fata baciului de la Măţău. Caterina Bacria, muiere iabraşă şi răzbătătoare, îi turnase lui bunicu-meu şapte copii, îl ajutase să-şi ridice casa din pământ, şi să-şi facă un rost în viaţă. Mai ales când îl convinsese pe pungaşul de Bacria, înduioşat de puzderia nepoţilor, să-i dăruiască nedoritului ginere bănuţii necesari pentru deschiderea băcăniei de pe Strada Mare.

Poveste încurcată şi asta, cu băcănia.

— Mă – zicea Tatapetre, Maca-Maia asta, a ta, e şi ea din neam de ciobani, tomite ca mine, dar de când se văzuse la oraş, i se urcaseră fumurile la cap… Şi-a ţinut neapărat să ne facem boieri, cu prăvălie şi vânzători, cu bănuţi la teşcherea. Neam prost, măi zgâmboi, că şi tac’su s-o lăcomit totdeauna! Dar nici că eu nu mi-s tâmpit… Şi le-am făcut-o!

Când se inaugurase băcănia, cu sfeştanie slujită de trei popi, bunicu-meu plânsese. Nu de bucurie. Ci de inimă amară.

— Auzi, mă, să mă-nţolească pe mine în straie de cioclu, ca pe chelneri, şi să mă silească să fac sluj în faţa domnilor care veneau să cumpere o sută de grame de ţucăr-candel, pentru căţei, şi să pup mâna cucoanelor, când nici n-aveam de unde şti în ce-o vârâseră!... N-am înghiţit găluşca, aşa să ştii.

Şi-am ştiut. Din cele aflate de la bătrân.

La vreo patru luni de la deschidere, sătul de neguţătoria impusă de nevastă-sa, Tatapetre se şi încurcase cu Panaghia, casieriţa băcăniei, o nepoată de-a lui Bacria, adusă de la Măţău. Apoi, când Maca-Maia avusese cunoştinţă de aventura bunicului, şi-angajase o altă casieriţă, îi făcuse şi Dorofeei figura. Şi-ncă vreo altora patru, sau cinci. Însă om cumsecade, avusese grijă de bietele fătuţe, le scăpase din ghearele bunică-mii, le înzestrase şi le găsise şi bărbaţi, cununându-le şi botezându-le pruncii.

Poate aşa s-ar explica faptul ciudat, că-n Piteştiul meu natal am dat de nenumărate ori peste oameni străini, dar care semănau nemaipomenit cu bunicu-meu, sau cu tata Eftimie, nea Valică, Vasile, Tică şi Marioara, de parcă ar fi fost fraţi adevăraţi. Asta ar fi culmea, să posed în afara unchilor mai sus citaţi, şi-alţii nelegitimaţi!

În orice caz, plictisit de moarte, bătrânul avusese o idee de milioane. Să anexeze băcăniei o mică bodeguţă. Curat de milioane! Fiindcă, în mai puţin de doi ani, dăduse un faliment răsunător. De n-ar fi avut bodega, Tatapetre n-ar mai fi scăpat atât de uşor. Însă acolo, în cămăruţa din spatele băcăniei, reuşise, împreună cu puzderia de prieteni pe care şi-i strânsese în jurul său, să-şi bea şi să-şi consume mai toate produsele ambelor

unităţi alimentare. Depăşind de mai multe ori planul anual de vânzări, în numai câteva luni.

În ziua aceea fericită, când bunică-meu trăsese obloanele şi-şi cărase acasă acareturile prăvăliei, s-a mbătat atât de crâncen, încât nu s-a mai trezit din beţie aproape un an.

Bineînţeles, nu l-au iertat niciodată, nici Maca-Maia, nici copiii. Însă bătrânului puţin îi păsa. Şi totdeauna a avut grijă să le-o plătească, fiecăruia după cuviinţă.

Şi nu din dor de răzbunare. Ci din plăcerea de-a-şi râde de ei.

„TALENTE” ÎN FAMILIE

Toţi erau plini de harul fabulaţiei. Mai pe scurtătură zis, exagerau, plăsmuiau, se lăudau, ba mai şi minţeau, de-ngheţau apele.

Prima era bunică-mea, Maca-Maia. La petrecerile nevinovate, de sub nucul din grădiniţa mică, o vedeam cum îşi ridică degetul mic, imaginându-şi c-aşa-i elegant, la modă, mai distins, îşi ducea ceaşca de cafea la buze alene, sorbea niţel, după care demara:

— Ce ziceţi, drăguţeilor, nu-i aşa că-i nemaipomenită? Petre, ia seama şi nu mai suge ca din troacă. De câte ori nu ţi-a zis Valică să te porţi ca un domn? Ştii, Sorico, băiatul a fost peţit de-o contesă, fiindcă o să fie avansat căpitan, dacă nu şi maior. E-atât de priceput şi deştept, încât i-a lăsat pe toţi cei de la regiment cu gura căscată! De-aia-i dentist… Îi are în tratament şi pe generalii de la divizie!… Ce-ţi mai face hăndrălăul, Măgeanule?… Bagă-i minţile-n cap şi fii cu ochii pe el… Eu mi-am ţinut băieţii în frâu, Măgeanule, că i-am dat pe la învăţături înalte, de i-am făcut tobă de carte! Aţi auzit că Tică pleacă-n toamnă la Paris? E deştept foc Tică al meu, le sporovăieşte pe franţuzeşte, mai dihai ca o *frailain*! Se face actor, că-i un comic ce nu s-a mai văzut…

Nea Tică, cel mai mare din băieţii lui bunicu-meu, era librar în Bucureşti, pe strada Doamnei. Într-adevăr, avea în sânge simţul umorului. Şi, mai ales, poseda şi unitatea de măsură necesară, pentru a-şi evalua darul înnăscut. Deoarece, nea Tică, mai totdeauna, făcea singur haz de pretenţiile lui de-a ajunge actor de comedie, ba încă şi-n filme.

— Băi fraţilor-cumnaţilor, eu m-am dus la Viena să joc în filme mute. Ei bine, când am ajuns acolo, toate

studiourile treceau pe sonor. Cu nemţeasca mea, abia de eram capabil să cer un şvarţ. Totuşi, au fost oameni de treabă, m-au filmat într-o secvenţă de comedie, cu unul din cei mai mari comici ai lor, Hans Moser, dacă aţi auzit. El juca într-un rol de baron, iar eu trebuia să fac pe valetul… Nenorocirea a fost că, atunci când Hans Moser mi-a cerut să-l îmbrac, eu, nepricepând ce voia de la mine, l-am ajutat cam forţat să-şi dezbrace hainele, lăsându-l doar în izmene… Scena avea un haz nebun, dar nu era prevăzută de scenariu. Şi, pe loc, m-au dat afară. Cu mulţumiri!

Fantaza şi unchiu-meu. Pentru că, mai târziu, Tatapetre m-a informat că, în realitate, nea Tică fusese la studiourile de la Viena, însă cei de-acolo îi oferiseră doar un post de garderobier. Când îi ţinuse paltonul lui Moser.

Iar la Paris, renunţase să mai plece. Şi se justifica:

— Aş putea juca acolo alături de Elvira Popescu… Dar n-am nicio şansă. Vorbeşte franţuzeşte mult mai prost decât mine. Or, de-asta o folosesc studiourile pariziene, pentru accentul ei oribil!…

Bietul nea Tică! N-a apucat să joace niciodată în vreo comedie, pe scena vreunui teatru, sau în cine ştie ce film. În schimb, toată viaţa şi-a jucat propriu-i rol. Şi, mai comic decât ăsta, după câte i-a fost dat să păţească, nici că se putea.

De câte ori a încercat să se căsătorească, totdeauna a dat chix. Avea, din păcate, şi-o idee fixă. Că, mai înainte de-a o lua de nevastă pe respectiva, aceasta trebuia supusă unei probe de adaptabilitate la traiul în comun. Niciuna din pretendente n-a reuşit. Şi numai din pricina ticurilor lui nea Tică. Obiceiul lui nenorocit, de-a-şi spăla nasul cu o pompă de cauciuc uriaşă, din cele pentru clistire, în faţa amatoarelor de căsnicie, le-a alungat pe toate. Ca şi năravul gimnasticii de dimineaţă, în chiloţi, pe muzică de Wagner.

Până la urmă, burlac permanent, mai mult de nevoie decât din convingeri prea ferme, se dedicase cărţilor şi cititului. Iar în odaia dânsului, cât un hambar, că alta nici nu avea, poseda o bibliotecă invidiabilă. Din care m-am aprovizionat mereu, începând din fragedă copilărie, şi până la petrecerea lui de pe acest pământ.

Nea Valică fratele preferat al tatii, care-l stima nespus datorită excesului de citate, maxime, aforisme şi locuţiuni latineşti cu care-şi împopistra conversaţia, era, de fapt, gomosul familiei. Mereu cu nasul pe sus, tânjind totdeauna spre „excelsior”, după cum îi plăcea să spună şi să sublinieze.

Dentist excelent, spre bătrâneţe dăduse în darul... scrisului. Era capabil să „compună” orice: tratate de sexologie, astrologie, O.Z.N.”, parapsihologie şi chiar ocultism. N-am văzut niciunul din ele. Nici publicat, dar nici în manuscris. Şi, totuşi, biroul său trebuie să fie burduşit de mapele cu respectivele opere.

Unchiul Vasile, cel mai mic dintre băieţii lui Tatapetre, era înzestrat cu talentul relaţiilor. De la vânzătoarea din magazinele pe care le lua la rând, şi-n care pătrundea prestant, recomandându-se chiar din prag: „Eu sunt doctorul... sper c-aţi auzit de mine, nu-i aşa?” şi până la soţia generalului de divizie, aflată la dânsul în tratament. Vânzătoarea, epatată, nu-l uita, şi mereu îl servea cu prioritate. Iar doamna general, de asemenea. Fiindcă, în materie de femei, unchiul Vasile medic ginecolog, era neîntrecut. De-aia îl lăsase prima nevastă.

Nea Ionică Podaşcă, bărbatul mătuşă-mii Marioara, mi-era cel mai drag dintre „nenii” mei. Din păcate, singurul său talent era vinişorul. Cu care însă, spre deosebire de ceilalţi unchi, nu se lăuda. Conversa cu sticloanţa liniştit, în pace şi onor, fără să facă din asta vreun motiv de făloşenie sau fudulie. Moldovean, avea

darul de-a povesti cele mai banale întâmplări din viaţa sa de inginer agronom, cu-atâta farmec şi simţ al culorii, încât aveai impresia că-l asculţi pe Sadoveanu. Slăbiciunea naraţiunilor sale, după mine, consta totuşi în faptul că nu inventa nimic, ci reda lucrurile aşa cum se petrecuseră.

Noroc că-l completa tanti Marioara. Care înflorea totul, până nu mai ştiai ce-i realitate şi fantezie. Însă talentul dânsei, absolut autentic, şi cu totul inexplicabil, în urbea noastră provincială, era muzica. Cânta la pian, dumnezeieşte!

Domnişoară bătrână, până la o anumită vârstă, când naşul Tocilă o căpătuise cu nea Ionică, cântase de dimineaţa şi până seara târziu, atât de pasionat şi cu-atâta îndârjire, încât ferestrele odăii de la drum, unde-şi ţinea pianina, nu mai aveau de mult chit la geamuri. Din cauza trepidaţiilor. Intrau în rezonanţă, şi numaidecât le cădea chitul.

Pe cât îi era sufleţelul de gingaş, când îl interpreta pe Chopin, topindu-se de duioşie, pe-atât era de mătăhăloasă biata tanti Marioara, zidită din belşug de bunul Dumnezeu, înaltă cât un dulap, şi lată cât altul, dar cu două uşi.

Când circula prin casă, fie alergând s-aducă la masă, fie deplasându-se în direcţia pianului, legănându-se ca o balenieră, pentru a se depune pe taburetul rotund, cu ax reglabil, şi care trebuia schimbat la fiecare două luni, se cutremura toată locuinţa bunicului.

În afară de pian, mai avea şi patima gătitului. Cozonaci, sarmale şi pifteluţe (că nu-i plăcea să le zică chiftele) ca ale ei, nu cred să mai fi gustat vreodată.

La mesele de familie, de Crăciun sau de Paşte, când ajungeam la desert, şi mătuşă-mea îşi prezenta celebrii ei cozonaci (cu nucă, în strat gros de cel puţin un deget), ne oferea şi piesa ei de rezistenţă: „Impromptiu op unul

de Franţ Şubăr”. Şi nu se mai oprea. Până seara, când se întuneca, şi trebuia să pună de cină.

În vara aceea, poate cea mai fericită din tinereţea mea timpurie, mătuşă-mea s-a ocupat de mine ca de copilul ei personal. Mă-mbăia în fiece sâmbătă, la spălătoria de rufe, unde mă vâra în copaia cea mare, dintr-un singur brânci, ceva mai smucit, şi-mi freca pielea, până se-nroşea ca un parizer autentic, c-un bolovan de săpun de casă, cât toate zilele. Dacă porneam să smiorcăi, din pricina clăbucilor ce-mi mai intrau în ochi, mă pocnea cu săpunul după ceafă, de vedeam stele verzi.

Apoi, ca pe-o nimica, mă extrăgea din copaie şi, înfăşurat într-un cearşaf de cânepă, mă purta pe braţe până-n odaia bunicului, de lângă cea de la drum, unde se găsea pianina, şi, depunându-mă la asudat în patul bătrânului, îmi cânta „Rapsodia a doua” a lui Franz Liszt. Până mă uscam de-a binelea.

După aceea, urma răsplata cuminţeniei mele. Că mă lăsasem lăut, fără s-o şterg de-acasă, aşa cum făceam în alte dăţi. Tanti Marioara, ca să nu răcesc, îmi servea înaintea cinei ceea ce dânsa numea „faivocloc”-ul. Şi care consta dintr-o cană uriaşă de cacao cu lapte, pe puţin o juma de litru, şi-un dărab de pâine unsă cu unt. Însă aşa cum îi plăcea mătuşă-mii, care mânca împreună cu mine, adică felia de jimblă tăiată gros, de-un deget şi ceva, iar untul întins cu lingura.

Culmea era că, seara, la masa în jurul căreia se instala tot familionul, mai eram în stare să mănânc tot ce mi se punea în farfurie. Şi fasole bătută, dar fasole, nu glumă, dintr-aia de „cinci la bob”, conform expresiei preferate a bunicului, care, spunând astfel, vorbea metaforic, şi-un morman de pifteluţe prăjite la ceaun, cu piure de cartofi, şi gogoşi înfuriate, ca încheiere. Era ceva de groază, nebunia lumii, nu altceva! Totuşi, iată c-

am supravieţuit.

Cum anume, vom vedea mai târziu!

„NUNTĂ CU BUCLUC”

Pe la sfârşitul lui august, când bătrânii mei se-napoiaseră de la Govora, mă îngăduiseră în continuare să rămân la casa bunicilor. Nu de altceva, dar trebuiau să mai dea o fugă până la Bucureşti, să-şi comande ţoale festive. Pentru nunta lui nea Valică.

Şi nunta asta, de mult anunţată, dar şi mai mult aşteptată, avea să devină o pagină memorabilă în analele familiei. Ca martor ocular, deoarece urmau să plece la nuntă cu toţii, cu căţel şi cu purcel, printre aceştia, deci, şi eu, îmi amintesc destul de bine, cu unele „lipsuri”, fantastica deplasare a tribului nostru către îndepărtatele meleaguri ale Bucovinei, unde avea să se petreacă înnobilarea unchiului meu.

Căci, zău aşa, nea Valică avea să se căsătorească, destul de bizară chestie, chiar cu vlăstarul, mai bine zis „vlăstara” unei familii aristocratice. Despre care nimeni n-auzise, însă, vreodată.

Recent, printre hârţoagele mele, am dat peste invitaţia la nuntă. Un cartonaş elegant, de culoarea untului topit, tipărit cu cursive, gălbejit de trecerea atâtor ani. Dar şi nespus de grăitor. Iar textul face toate paralele. De-aceea, îl şi reproduc. Schimbând, foarte puţin, numele părţii adverse, adică al familiei cu care aveam să ne-ncârligăm. Nu-i exclus să mai fie careva din ei în viaţă, şi să mai am şi belele cu-aceştia, sau cu moştenitorii lor.

„Hamilcare de Rowitzky et Nathalie de Rowitzky, ont l’honneur d’annoncer le mariage de leur fille Haline avec le Dr. Capitaine Valère M…”

Iar pe partea din dreapta a „ferparului”: „Pierre et Catherine M… ont l’honneur d’annoncer le mariage de leur fils Valère avec Mademoiselle Haline de Rowitzky”.

La subsol, precizarea parametrilor geografici: „La

cérémonie de la noce aura lieu à Parlivache d'en Bas (Boukowine) le 3 septembre 1932".

Hai că era tare, şi încă de tot. Mai ales că, după afirmaţiile lui Tatapetre, care era cătrănit rău din pricina trăsnăii lui fiu-su, Parlivache d'en Bas nu era altceva decât Pârlivaca din Vale, un cătun pierdut printre satele lipovenilor pripăşiţi în Bucovina.

Călătoria de la Parlivache s-a efectuat cu personalul. La clasa a III-a, Tatapetre şi cu mine, iar restul familionului în unicul vagon de-a I-a. Bunicul fusese îmbrăcat, încă de la îmbarcarea din Piteşti, într-un frac închiriat de la un magazin specializat în ţoale pentru „Nunţi, Botezuri, Pompe Funerare", din Piaţa Mare. Frac cu coade!

Jignit de moarte, până am ajuns la cătunul cu pricina, bunicu-meu a făcut tot ce i-a stat în putinţă să răstoarne cu fundul în sus lucrurile. A pierdut o bună parte din darurile de nuntă, ce-i fuseseră încredinţate de taică-meu, şi-a tăiat cozile fracului, cu prima ocazie, în gară la Rădăuţi, tot aşa cum a procedat şi cu ghetele de lac dar care-l strângeau cumplit fiindu-i cu două numere mai mici, despicându-le cu briceagul bombeul. Apoi, din halta facultativă, unde coborâsem pentru cătunul Pârlivaca din Vale, şi până am ajuns la „curtea" grafului Hamilcare Rowitzky, cu „landoul" acestuia, trimis în întâmpinarea noastră, a izbutit să dea gata trei sticle de trăscău de Măţău, împărţindu-le frăţeşte cu vizitiul lipovean, un bătrânel simpatic foc, Akim Akimîci, după cum se recomandase.

Când landoul a tras în ograda „castelului", o bătătură de ţară obişnuită, erau amândoi atât de chercheliţi, încât, cuscrilor ieşiţi să vadă ce-i cu gălăgia din faţa casei, Tatapetre, în chip de salut, chiar de pe capra harabalei, de lângă Akim Akimîci, le-a strigat voios: „Bine v-am găsit, fraţilor, şi să-mi trăieşti

Gamilcare Mocofanovici şi tu Nataliţo Porkofievna!”. Vizitiul îi vânduse informaţia, comunicându-i bătrânului numele stăpânilor săi. Iar Akimîci, stupind la picioarele grafului, l-a dojenit ca un părinte: „Ai, ai, ai, Gamilcar Mitrofanovici, iar băut la tine minţile, beţivan-prostovan! Şi tu, Nataşa Prokofievna, şi tu băvut, vede la nas! Ptiu, ciort vas vozmi!”…

Bineînţeles, numai printr-un fantastic efort de memorie am fost în stare să-mi amintesc scena de-atunci. În privinţa cuvintelor rostite, nu garantez însă nimic. Abia mai târziu, când fusesem la lipovenii din Deltă, şi-i auzisem vorbind, mi-am imaginat cam ce i-ar fi putut spune nefericitul de Akimîci lui Hamilcare de Rowitzky.

Cel mai corect, totuşi, îi pronunţase numele bunicu-meu, atunci când îl strigase „Mocofanovici”. Căci, într-adevăr, era un mocofan şi-un ţopârlan nemaipomenit, de clasă. Nici gând să fie cumva „graf”, sau conte, cum susţinea nea Valică. Fiind însă cel mai înstărit neguţător de piei de vită din cătun, lipovenii săi îl înălţaseră în slăvile cerului, făcându-l, pentru uz intern, pe plan local, şi graf, ceea ce, tot pe plan local, nu-nsemna mai nimic.

Şi s-a observat cât era de neam prost, mocofan, cum bine îi zisese Tatapetre, când ne-a cazat pe toţi, întreg tribul sosit de la Piteşti, într-o singură cameră, prevăzută doar cu două paturi. Şi nici să gustăm ceva nu ne-a oferit, anunţându-ne că vom mânca destul la masa de gală.

Norocul nostru că-l posedam cu noi pe Tatapetre, care se-avea de-acum bine cu Akimîci, şi, după ce-a dat câteva târcoale prin bucătăria „fraţilor”, unde pregătirile erau în toi, ne-a adus de-acolo o pulpă de berbec fript, pitită şi-aceea sub pulpana fracului.

La ceremonia nupţială propriu-zisă, adică masa de seară, cu dans şi muzică, bunicu-meu a produs senzaţie. Beat cui, le-a făcut un cazaciok de pomină pe mai toate

muierile neamului Rowitzky. Numai cu naşa nu i-a mers figura. Un autentic monument al naturii, lipoveancă bătând, precis, la o sută şi cincizeci de ocale, dar şi corespunzător de înaltă, ca-n cele mai actuale tabele de la clinica de boli metabolice, l-a săltat pe Tatapetre doar într-o palmă, după care a purces să se rotească prin salonul de dans cu dânsul, atât de năvalnic şi vertiginos, încât bătrânul s-a pomenit curând fără pantaloni.

După mai puţin de-un an, Valere divorţa de Haline (de fapt, Galina), datorită pretenţiilor acesteia de-a-şi continua lecţiile de călărie. Neavând cal, mai toţi ofiţerii regimentului de cavalerie din localitatea apropiată îi împrumutau animalul lor. De la sublocotenent, şi până la colonel. Desigur, pe rând şi-n ordinea gradului ierarhic. Ce-ar fi putut face bietul meu Valică?… Decât, cel mult, să le scoată dinţii. Că tot era stomatologul garnizoanei. Însă cavaleriştii Galinei erau tineri şi vânjoşi, nişte vlăjgani de toată frumuseţea. Şi n-ar fi avut niciun rost să se pună cu ei.

Spre norocul său, nea Valică a dat mai târziu de-o femeie tare cumsecade. Cu care s-a căsătorit normal, fără ţâfne şi fasoane, ca după aceea să-i nască două fete. Tanti Ariadna, se-nţelege, iar nu unchiu-meu.

EXPEDIŢII MARITIME

Odată înapoiaţi de la Pârlivaca din Vale, mai aveam la dispoziţie vreo zece zile de vacanţă. Pe care le-am utilizat la maximum, citind ca un căpiat „Aventurile submarinului Dox” şi încercând să transpun în viaţă, măcar în mică parte, cele aflate din fasciculele săptămânale ale celebrului roman serial. De-aş fi ştiut mai dinainte de existenţa lui, poate c-aş fi făcut rost de-o barcă. Însă, fiind cam târziu, m-am avântat în primele mele expediţii maritime, apelând la copaia cea mică, din spălătoria bunică-mii.

În dimineţile călduroase, ale acelui început de septembrie blajin, mă strecuram pe lângă şopru, pătrundeam în spălătorie şi, cu copaia în cârcă, mă furişam prin grădina lui Tatapetre, luând direcţia gârlei Doamnei, sărind gardurile vecinilor, ca să mai scurtez din drum.

Odată ajuns la undele tulburi ale gârlei, cocoşat de greutatea copăii bunică-mii, mă tolăneam pe nisipul înfierbântat, gâfâind corespunzător de istovit. Îmi dădeam jos cămăşuica şi pantalonaşii scurţi, având grijă, mai întâi, să scot din buzunare pachetul de ţigări şi chibriturile, după care-mi aprindeam încântat prima „naţională”. Pe-atunci, nu ştiam că marinarii fumează numai ţigări americane, sau pipă, şi nici nu se iviseră pe piaţă vânzătorii din umbră de „Kent”-uri!

Când consideram că mă zvântasem suficient, pentru a lansa ambarcaţiunea la apă, porneam să-mi caut o joardă, sau ceva similar, ca să-mi servească de ghionder, eventual ca vâslă. Nu era o problemă, având în vedere că mai toţi copiii din mahalaua noastră se-mbulziseră în jurul meu, curioşi să vadă cum se poate naviga într-o copaie. De altfel, nici eu nu prea aveam idee, de ce să m-ascund după deget. Cu ajutorul lor, total dezinteresat,

făceam rost de prăjina necesară, ruptă din vreo salcie crescută pe malul gârlei, şi, cu bâta în ambele mâini, mă lăsam împins pe valurile apelor, cu copaie cu tot.

— Ţin-te bine! – urlau entuziasmaţi colegii mei de generaţie, alergând de-a lungul gârlei, în speranţa că, odată şi-odată, le voi ceda şi lor nava.

Cursul, destul de rapid, al râului Doamnei, m-a purtat la început mai pe lângă mal, unde nu-mi era teamă c-am să mă scufund. Când însă, la un vârtej, am simţit că ambarcaţiunea trepidează sub mine, şi-şi manifestă intenţia s-o ia spre firul apei, am zvârlit cât colo prăjina, care şi-aşa nu-mi folosise la nimic, şi m-am agăţat de crăcile unei sălcii pletoase.

— Ţine-te bine! – mi-au strigat iarăşi însoţitorii de pe mal.

M-am ţinut, bineînţeles. Atât de ţeapăn, încât curentul gârlei mi-a furat copaia de sub picioare, lăsându-mă suspendat. Prea mult n-am fost în stare să mă ţin, şi, la vreo câteva minute, mi-am dat drumul în vârtejul apelor. Ţipând disperat:

— Săriţi şi prindeţi copaia, c-altminteri dau de belea!

Dusă a fost. Purtată de valuri, a pierit la orizont. De altfel, niciunul din copii nu ştia să-noate ca lumea, ca să aibă curajul, de-a se zvârli în gârlă, după ea.

Dus am fost şi eu. Până-n fundul gropanului de sub salcie. Cred c-atunci mi-am dat seama că-s un înotător înnăscut. Deoarece, dând din mâini şi din picioare, alandala şi la nimereală, am izbutit să ies numaidecât la suprafaţă. Era pentru prima oară când îmi încercam puterile în acest gen sportiv. Mai înainte, doar îmi imaginasem că mă pricep la înot, bălăcărindu-mă în gârla Doamnei. A doua oară, peste vreo patruzeci de ani, la mare, pe plaja de la Vama Veche, era să mă-nec chiar la mal. Unde apa nu trecea de-o jumătate de metru. Ce

să-i faci!

Am ajuns la casa bunicilor abia pe-nnoptate. Despuiat şi zgâriat de spinii şi ghimpii glădiţelor de la gardurile escaladate. Rămăsesem şi fără ţoale, încât avusese cineva grijă să mi le pună deoparte, şi fără copaie. Care, la ora aceea, pesemne plutea la vreo sută de kilometri distanţă.

Flămând ca un câine, frânt de oboseală, m-am refugiat în magazia mare. Unde am dat peste Tatapetre, căruia i-am mărturisit isprava. Bătrânul, amuzându-se copios, m-a hrănit cu ce-avea şi dânsul la îndemână, nişte ţâri uscaţi şi-o bucată de pâine. Când m-a văzut sătul şi, oarecum, liniştit mi-a spus zâmbitor:

— Mă zgâmboi, nu-ţi mai fă inimă amară! Să-mi dai să citesc şi eu chestia aia cu submarinul, iar mâine, dacă n-află mă-ta mare de pieirea copăii, o luăm pe-a mare, şi-ncercăm amândoi să ne dăm pe gârlă…

N-am mai avut parte. Maca-Maia a constatat imediat dispariţia copăii. Şi bunicu-meu nu s-a mai încumetat să-şi probeze şi dânsul aptitudinile marinăreşti. Însă eu, ani de-a rândul, am tot visat să navighez.

„TOATE PÂNZELE SUS!”

DACTILOGRAFĂ DE OCAZIE

Minunata aventură s-a petrecut după vreo zece ani. Când trecusem (în vara lui '41, cam prin iunie sau iulie), de la „Curentul literar”, la un alt săptămânal cultural, ceva mai generos (în materie de onorarii) şi care se chema... „Chemarea vremii”. De fapt, tot de corectură trebuia să mă ţin şi-aici. Iar de locuit, în aceeaşi clădire. În baie. Pe care o transformam, noaptea, în dormitor. Aşa cum procedasem şi la revista citată mai întâi. Faţă de care, în schimb, n-aveam niciun avantaj. Acelaşi inconfort, aceeaşi saltea, confecţionată ad-hoc din prisoasele numărului recent apărut. Numai etajul era altul. Mai sus. La al cincilea. Dar şi ultimul.

Blocul „Curentul”, de pe Domniţa Anastasia, adăpostea şi chiriaşi. Bunăoară, în garsonierele etajului la care fusesem avansat, în afara redacţiei „Chemării vremii”, mai locuiau Willy Reichstadt (un ginecolog aflat sub protecţia lui Pamfil Şeicaru, proprietarul şi directorul „Curentului”), menajera doctorului, o negresă superbă, Aurel Vasilescu, stenograful lui Şeicaru şi, ulterior, un soi de secretar particular al lui Zaharia Stancu, precum şi Aurel Tita, secretarul de redacţie al „Curentului literar-magazin”. Ori Tita, ori Velicu, asta nu mai ţin minte precis, care din ei căpătase garsoniera de lângă lift. Însă n-are importanţă, deoarece amândoi erau, cum se spune în folclorul suburban, „băieţi de salon”. Şi-şi meritau, pe bune, sălaşul de peste noapte. Continuau să mă publice, deşi plecasem de la revista condusă de ei.

Ba şi mai mult, Ioan Velicu, „maestrul” meu, al cărui discipol şi protejat mă consideram, sau „ţuţăr”, conform nomenclatorului de pe atunci, rămăsese acelaşi om de treabă.

Suflet păgubos şi duios, avea grijă de subzistenţa subsemnatului, garantându-mă pe lângă poetul Mitică Cosma, lăptarul de la iaurgeria din apropiere, colţ cu Brezoianu.

— Măi Mitică, dă-mi o poezie pentru revistă, şi dă-i şi băiatului ăstuia să mănânce… Sâmbăta-şi încasează banii, ca şi mine, şi până atunci n-are un leuştean! – îi spunea Velicu bietului iaurgiu.

Poetul zâmbea şters, privind cu ochii săi spălăciţi, de culoarea sticlelor de sifon, către bucătăria locantei, unde trebăluiau maică-sa şi tat-su, macedoneni dârji şi scârţănoşi. Şi, pe furiş, deocamdată ne strecura câte-un castronaş de iaurt, aşteptând momentul prielnic să poată lansa o comandă mai babană spre oficiu. Când se ivea, striga înveselit:

— Mămico!… Cinci spanace cu miel, şapte ochiuri la capac, cinci iahnii de cartofi, trei fripturi pe varză şi două ciorbe de văcuţă, cu faţă!

Veniseră doi muşterii. Mari şi laţi. În afara noastră, care arătam, pe-atunci, subţiri şi mititei. Surplusul comenzii era pentru noi. Că mânca şi tecuceanul meu de maestru, ca un poet!… De mine, nu mai vorbesc. Scriam şi eu versuri. Cu toptanul.

În timp ce ne servea bucatele, Mitică îi şoptea „maestrului”:

— Ioane, dacă mă prinde babacu’, mă rupe-n bătăi! Şi s-a dus dracului şi poezia… Astă noapte am scris-o, în gând, că nu ne lasă bătrânu’ să ardem lumina după unşpe! Până mâncaţi voi, tu şi cu Marincu (pseudonimul meu de la data aceea), o trec numaidecât pe hârtie…

Noi atacam ochiurile, iahniile şi „spanacele”… Iar Mitică trudea la tejghea, pe-o bucată de hârtie ruptă dintr-o „faţă de masă”, de fapt resturi de la rotativele ziarului de-alături, transcriindu-şi din memorie poemul de peste noapte. Lăptarul era un „suprarealist naiv”.

Nimeni nu-i descifra scriitura. Nici la propriu, nici la figurat. Totuşi, versurile sale sunau bizar de plăcut.

După ce-am renunţat să mai căutăm „mielul” din spanac, Velicu mi-a anunţat vestea cea mare, în timp ce-şi ştergea farfuria cu o bucăţică de pâine:

— Să fii după-amiază la redacţie, că vin cu Tudoran la tine!… Şi, dacă-ţi bagi minţile-n cap şi te pui pe lucru, câştigi şi tu un bănuţ… Altminteri, ai să umbli toată viaţa după carnea de miel din spanacul bătrânilor Cosma. Care-i doar o fata-morgana, ce nu se zăreşte decât la orizontul imaginaţiei noastre flămânde. Ăştia sunt în stare să gătească dintr-un (aşa-zis) miel, şi cinci sute de porţii. Ca Iisus, la Caana[4] Galileei…

— Îmi publică Tudoran baladele?… Are revista lui?…

— Nu-ţi publică nimic, bernebecule!… El o să fie publicat. Lucrează şi la „Evenimentul”, anexa de seară a „Curentul”-ul, în cadrul paginii culturale…

— Şi ce-o să câştig eu, dacă-l publică pe el?

— Ai s-o afli şi pe-asta! Haidem, bibicule, la treburi!…

Mitică-lăptarul, văzând că ridicăm ancora, ne-a surâs blajin şi l-a întrebat pe Velicu:

— Trec totul la matale în cont?

— Dar de ce?… Deschide-i şi lu’ Marincu o rubrică în registrul tău cu poezii şi socoteli!… Unde-i poemul?…

Iaurgiul i-a întins o fleaşcă de hârtie, cât tava pe care servise la masă, plină cu versuri. Scrise cu creionul. Acelaşi cu care totalizase, pe dosul hârţoagei, contravaloarea consumaţiilor.

Pe când aşteptam să-mi apară „maestrul”, cu omul pe care mi-l trimitea soarta în ajutor, meditam lirico-epic la personalităţile literare ce frecventau iaurgeria lui Cosma. Ce oameni! Unul şi unul! Care mai de care mai talentat şi dăruit. Coca Farago, C. Fântâneru, Mircea

4 denumirea localităţii în limba engleză. În limba română: Cana.

Streinul, Mihai Apostolescu, Ion Vlad, Bucuria Manătoru, Ion Sofia Manolescu, Traian Lalescu, Larian Postolache, Dimitrie Stelaru, Anişoara Odeanu… O generaţie! mai târziu, întăriţi financiarmente, ne mutam cu toţii la „Café de la Paix”. Altă viaţă! Nu mai consumam iaurt, ci şvarţuri. Din păcate, credit ioc. La vremuri de ananghie, iarăşi făceam cale întoarsă către stabilimentul dulcelui Mitică-lăptarul. Aveam conturi. Încă deschise (şi neachitate).

Pe la şapte, spre seară, în birourile pustii ale redacţiei s-au arătat Velicu şi însoţitorul său.

— Dânsul e Radu Tudoran, prietenul şi colegul meu de la ziar… Uită-te bine la el, şi ţine-l minte! Va fi celebru, are un roman… Iar amărâtul ăsta, Răducule, e poetul Marincu, adus de mine de la Craiova. Nu-i băiat rău, dar îl zgârmă neîncetat pofta să scrie, zi şi noapte, şi de-aia n-are niciodată un franc!

După prezentări, Velicu s-a trântit pe-un fotoliu hodorogit, iar colegul său, neplăcându-i praful stârnit de „maestru”, când luase loc, a renunţat la celălalt fotoliu şi-a rămas în picioare, aruncându-mi priviri cercetătoare.

Intrigat de prestanţa acestui romancier necunoscut, şi preocupat de câştigul făgăduit de Velicu, am început şi eu să-l cântăresc din ochi.

Era un tânăr frumos şi viguros, bine croit de maica natură, înalt şi suplu, strâmt în şolduri, îmbrăcat în straie boiereşti moderne, de-o tăietură sportivă, care se mişca alintat, felin, cu obrajii întinşi, bronzaţi, sănătoşi, peste care tocmai se aşterneau vigoarea şi virilitatea vârstei, probabil vreo treizeci de ani, şi nişte ochi blajini, calzi, extrem de prietenoşi, iradiind numai bunătate. În orice caz, arăta cu totul altfel decât scriitorii de la iaurgerie, obosiţi şi măcinaţi de lipsuri. Plus că era şi purtătorul unei serviete din piele de viţel, de-o splendidă nuanţă bej-deschis.

Velicu fuma nepăsător. Tudoran, deschizându-şi geanta, a scos dinăuntru un teanc de caieţele subţiri, din cele utilizate în şcoli. Cred că erau vreo patruzeci, dacă nu şi mai multe.

— Domnule, acesta-i romanul meu… Dacă mi-l poţi dactilografia, în două exemplare, şi cât mai repede, bineînţeles, mi-ai face un mare serviciu!… Deocamdată, îţi dau o mie de lei, drept aconto, iar când vei fi gata, primeşti şi restul… Cât vei considera dumneata de cuviinţă! De fapt, care ţi-i numele matale? Marincu?… N-am mai auzit până acum, sună oarecum neobişnuit…

— E pseudonimul meu literar… Altminteri, mă cheamă Muşatescu! Marincu e numele de fată al mamei…

— Aha! N-ai vrut să fii confundat cu Tudor, nu-i aşa?… Aşa cum nici eu n-am dorit să fiu confundat cu fratele meu, Geo Bogza. Tudoran e tot un pseudonim! Ei, ce zici, te interesează propunerea mea?

Romancierul îmi aştepta răspunsul surâzând. Fără să mai zăbovesc, i-am declarat ritos:

— Cum să nu! De-abia aştept să vă citesc romanul, direct din maşina de scris. Ce titlu are?…

— „Un port la răsărit”! Îţi place?…

— Dar bineînţeles, de vreme ce-n tinereţe fost-am şi eu un bătrân navigator! E-n regulă, chiar în seara asta mă apuc de lucru…

Radu Tudoran, parcă liniştit, mi-a înmânat un plic, în care, probabil, se afla arvuna. Apoi, tot din servietă, a extras un volum. A scris ceva, în grabă, pe fila de gardă, şi mi l-a dat zâmbind:

— Astăzi a apărut! Cuprinde nuvelele mele din tinereţe, când n-apucasem s-ajung un bătrân romancier… Poimâine plec la mare, şi nădăjduiesc, la înapoiere, peste vreo lună şi ceva, să-mi pot citi „portul” dactilografiat!…

Velicu îl trase după el pe Tudoran, ca şi cum s-ar fi grăbit să mă vadă la lucru, şi-mi strigă din prag:

— Ai grijă, Marincule, plăteşte-ţi contul la Mitică!… Pune-te pe treabă şi nu mă face de ruşine…

„NEGRO SPIRITUAL”

@Ei bine, l-am făcut!

În loc să m-apuc de dactilografierea romanului „Un port la răsărit”, pe care l-am vârât într-un sertar, am luat la lectură volumul dăruit de Radu Tudoran. Se chema „Oraşul cu fete sărace”. Şi-am citit până-n zori, renunţând să mă culc în baie. Cartea era pasionantă, tulburătoare. Iar una din nuvele („Şase monede albe”) îmi era cunoscută. O mai citisem în „Azi”, săptămânalul editat de Zaharia Stancu. Însă purta altă semnătură (Pătraşcu). Pesemne tot vreun pseudonim. Şi mi se înfipsese atât de pregnant în memorie şi suflet, prin erotismul frust, dur şi amar, încât n-am putut-o uita. Nici astăzi.

Şi-aveam şi motive. În dimineaţa următoare, flămând şi istovit, în loc să mă odihnesc, am sunat, incitat de recitirea nuvelei respective, la uşa garsonierei învecinate. Unde dormea Myriam. Negresa doctorului Reichstadt. Pe care, în acelaşi moment chiar, voiam s-o iubesc trăsnitor, fulgerător, bubuitor! De unde şi până unde mă apucase nebunia, nu ştiu. Mai mult ca sigur, cred că datorită numai prozei lui Tudoran.

Suflet mare, tigresa m-a primit călduros (normal pentru vara aceea torefiantă). Apoi mi-a redus sensibil năbădăile agresive, hrănindu-mă corespunzător. După care m-a dus la culcare. În garsoniera doctorului. Absent din localitate, fiind în vacanţă. La munte. Eram în culmea fericirii. Cine mai avea, ca mine, o iubită exotică şi africană get-beget?…

Impresionată de gradul meu de sfârşeală, Myriam m-a vârât în pijamaua lui Reichstadt. Să mă simt gentleman. După care, spre disperarea mea m-a părăsit, urându-mi:

— Dormi cu mama, puişor, că tanti are treabă!… Merge să-ţi spele cămaşa şi să-ţi calce hainele…

Până să-i declar c-aveam alte planuri cu persoana ei, negresa a pierit din odaie. Şi cât aş fi dorit să conversez cu dânsa. Despre Senegal, Somalia, Nairobi, Khartum şi Sudan, plus alte teritorii africane. Deşi, între noi fie vorba, le cunoşteam ca-n palmă, din vastele mele lecturi de specialitate („Aventurile celor trei cercetaşi” – roman în fascicule). Ceva era în neregulă, nu decurgea ca la carte!…

Totuşi, am adormit buştean. Pe la miezul-nopţii, Myriam a pătruns în cameră. Destul de zgomotos. Cântând, cu glas dogit: „At a id a wabala”, probabil o piesă de rezistenţă din jazzul african. Ea neagră, odaia neagră, cufundată în întuneric, n-am putut-o desluşi. Dar nici veioza n-am aprins-o. Dacă era nudă?… În orice caz, Myriam nu s-a jenat. Alt temperament. Deoarece, peste o clipă, s-a prăvălit peste mine. În pat. Aici începea să fie ca-n carte (v. Tudoran). Mă rog, oarecum. Căci, nu era moartă după mine, ci moartă de beată. Trăsnea şi duhnea a poşircă, de ziceai că-i butoi. Când am dat s-o sărut tropical, un dublu răcnet a răsunat în beznă!

Unul, precis, al meu. Care constatasem că Myriam, apelând la cine ştie ce străvechi practici ocult-africane, îşi lipise mustăţi.

Al doilea, tot precis, al doctorului Reichstadt. Înapoiat acasă pe nepusă masă. Într-o avansată stare de delir etilic. Şi care pornise să urle şi să răcnească:

— Mariţo, ce cauţi tu în patul meu? După ce că te-am cules de pe maidanele Teiului-Doamnei, mai vii să-mi spurci şi aşternutul?… Dă-te jos din pat şi-aprinde

lumina, că te snopesc în bătăi…

Bineînţeles, am recurs la veioză. De ce să mă bată pe întuneric, şi nevinovat pe deasupra? Văzându-mă, doctorul a lăsat-o mai moale:

— Ce faci aici, domnule poet?… În pijamaua mea! Dezbrac-o imediat, c-altminteri chem poliţia!

Hainele erau la Myriam (Mariţa din Teiul-Doamnei). Noroc că Reichstadt, bine magnetizat, a trecut de cealaltă parte a baricadei şi, înduioşat de destăinuirile mele, a început să lăcrimeze, răgind ca o vacă după viţel:

— Ce necaz pe noi! După ce că ne jupoaie legionarii, nici pe voi, artiştii, nu vă lasă să trăiţi omeneşte! auzi vorbă, să n-ai haine, nu tu o cămaşă… Păi, unde trăim?… În baie, aşa cum spui? Nu se poate! Îţi dau un costum de-al meu, şi-ţi fac cadou şi pijamaua… Şi-n noaptea asta, rămâi să dormi la mine…

A doua zi, bietul doctor, ruşinat de beţia pe care o trăsese, şi-a ţinut cuvântul. Dăruindu-mi o pereche de haine, două cămăşi şi nişte pantofi. Tot trebuia să le predea la un ştiu ce fond al „Patronajului” Miţei Antonescu. Şi ne-am despărţit buni prieteni.

Mare lucru şi puterea literaturii! Dar nici imaginaţia mea, lesne de încins, nu era de ici de colo… Numai astfel mă putusem pricopsi cu aberaţii acustic-evolutive, de tipul Mariţa-Myriam!

ZĂRGHIT DI TĂT, ŞI-NCĂ GHINE

Multe am mai păţit, în materie de afect, de pe urma răscolitoarelor şi fascinantelor scrieri ticluite de pana maestrului Radu Tudoran.

În după-amiaza zilei, când scăpasem cu bine din braţele devorantei negrese, precum şi-ale pătimaşului Reichstadt, am luat primul caieţel din teancul adus de Tudoran. Şi imediat am declanşat operaţiunea „Dactilografiere”. Aiurea! După primele trei pagini, şi-acelea arătând ca vai de capul lor, deoarece lucrasem în

stilul „un deget”, m-am lăsat învăluit şi cucerit de strania acţiune a cărţii. Şi n-am mai fost în stare s-o las din mână.

Două zile am citit şi-am trepidat, caieţel după caieţel, până am ajuns la cuvântul „sfârşit”. Când terminasem, arătam ca picat de pe altă lume.

Murise Nadia! Personajul principal. Iar eu eram distrus. Şi sufeream ca un câine.

Mai întâi, fiindcă pierise eroina cărţii. Şi-apoi, ceea ce era şi mai cumplit, îmi dădusem seama că n-am să-mi pot respecta promisiunea. După calcule provizorii, la ritmul în care băteam eu, socotisem că voi isprăvi dactilografierea „portului” în minimum doi ani!…

Disperat, am abandonat totul, am mai citit o dată romanul, cu infinite delicii, şi-am aşteptat resemnat catastrofa: întoarcerea autorului. Care, spre surprinderea mea, s-a înapoiat mai curând. După nicio lună. Însoţit de-o splendidă femeie. De altminteri, amândoi erau frumoşi. Ca nişte statui, de bronzaţi ce erau.

— Am venit mai devreme, domnule Marincu… Sunt cu soţia! Cum stăm cu dactilografierea romanului?…

— Amestecat, maestre! Dumneavoastră ceva mai prost, eu niţel mai bine, deşi n-am de unde să vă-napoiez banii…

— Nu-nţeleg! Ce bani? – s-a arătat mirat Radu Tudoran.

— Arvuna… Nu-s în stare să bat la maşină, şi nici nu mă pricep… Am citit, în schimb, de două ori cartea!

— Chiar ţi-a plăcut? – s-a interesat maestrul.

— Enorm! De când am terminat-o, nu mai sunt om, ci jumătate înger şi restul diavol! – i-am mărturisit (parţial) realitatea. Îmi pare tare rău că v-am încurcat…

— Nu-i nicio supărare… Şi nici în privinţa banilor nu-i cazul să-ţi faci griji. Mă rog, ar fi fost mai bine dacă

ai fi terminat-o de dactilografiat, şi nu de citit. De fapt, eu sunt vinovat. Trebuia să mă adresez unui profesionist, şi nu unui amator… Văd eu ce fac, am să mă descurc în vreun fel… Apropo, dumneata cum te mai descurci?…

M-am despărţit de maestru şi de manuscrisul romanului cu inima în ralantiu. Ce să-i fi spus, că nu mă descurcam deloc?

Ba chiar invers! Din pricina Nadiei, mă vârâsem într-o aventură incredibilă. De dragoste. Penibilă şi tragică, totodată. Dădusem peste femeia visurilor mele. Literare. Şi-o chema tot Nadia.

Ca-n melodramele ieftine, totul se declanşase de la un telefon. Soneria zbârnâise strident, ridicasem receptorul. O voce melodioasă, fragedă, c-un lesne sesizabil accent întrebase:

— Matali eşti, Marişico?… Şi faşi? Nadia-i aşilea!

— Nadia, tu eşti? Trăieşti?…

— Da di şi să nu trăiesc?… Şine-i acoloşica?

— Radu Tudoran! Scriitorul care ţi-a dat viaţă, dulce Nadia…

— Şi vorghieşti, bre, te-ai zărghit di tăt? Şine-mi eşti matali, ia voroghieşte mai tari! Abia te-auz, di parc-ai hi o scrânghiţă…

I-am vorbit. Neîntrerupt. Un ceas şi ceva. Încercând s-o învălui în vraja cărţii lui Tudoran, continuând să mă dau drept autorul romanului, povestindu-i evenimentele din „Un port la răsărit”, ca şi cum ar fi fost trăite de mine, implorând-o să-mi spună cine este, să nu-nchidă telefonul.

Ilarianta poveste de dragoste (exclusiv telefonică) a dăinuit vreo lună şi ceva. După ce se-napoiase maestrul. Nadia refuzase să-mi comunice numărul telefonului sau adresa. Şi nici să-mi spună cine se ascundea în spatele glasului, nu se-nvoise. Şi era un glas de-o gingăşie şi muzicalitate indicibile. Mă suna ea, la redacţie, în fiece

noapte, şi conversam amor până după miezul-nopţii. Nadia mă alinta, spunându-mi René. Bănuiesc, astăzi, că fermecătoarea posesoare a vocii era, cu siguranţă, cam tare de ureche, şi-l confundase pe Radu cu René. Dar era frumos, suna ca-n romane!

Până-n ziua când, câteva seri la rând, n-a mai sunat (Nadia).

Abia în cea de-a patra zi am auzit-o. Nu era ea. Ci o altă voce, hârâită şi cu plânsul în nas:

— Conaşu Reneu?... Eu mi-s, Chiva... Când s-o prăpădit doamna, sărmănica de ea, mi-o poruncit cu limbă de moarte să vă dau un telefon... Şi să vă spun c-a citit o carte de-a matale, una cu fete sărmane şi stricate, şi că tare i-o plăcut, şi că tare ar vrea să n-o uitaţi nici pe dânsa!... Era cam scrântită, săraca, şi n-am priceput ce-o dorit să zică prin asta. La vârsta ei, ce să-i faci, se mai întâmplă... Dar a murit sănătoasă, de bătrâneţe... O şi trăit destul, şeptezeci şi şepte de ani... Ajungă-i, şi fie-i ţărâna uşoară! Să n-o uitaţi, conaşu Reneu, m-auzirăţi?...

Nici astăzi, anno domini 1982, n-am uitat-o. Pe Nadia mea. Dar nici maestrului nu i-am spus vreodată despre transferul de identitate, operat fără de ştirea sa. Mi-ar fi plăcut să arăt ca dânsul, şi-atunci şi acum, când a rămas acelaşi adolescent suplu şi agil. În definitiv, nu se produsese nimic iremediabil. Păcătuisem în numele său, doar pe sârma telefonului. Şi-avusese şi bătrânica o bucurie, sper!

TINEREŢE FĂRĂ BĂTRÂNEŢE

Până după terminarea războiului, n-am mai avut inima să-l caut pe Radu Tudoran. Abia în 1947, întâmplător, m-am revăzut cu maestrul. La librăria „Socec”, de pe Calea Victoriei. Am avut impresia că s-a bucurat. Însă eu, şi mai abitir. Deşi, încă nu-i înapoiasem arvuna.

Totuşi, numai de banii mei nu-i ardea. Cel puţin aşa

am dedus atunci, din cele spuse de maestru.

— Îmi pare bine că te văd, domnule Marincu, sau cum te-o mai fi chemând acum! Ce mai faci?... Pentru că eu n-aş putea spune acelaşi lucru, deşi chiar zilele astea mi-a apărut noul meu roman „Întoarcerea fiului risipitor”... Dar am o sumedenie de necazuri. M-am apucat să-mi construiesc un vas, ceva mai mare decât un cuter... Aproape doi ani am muncit, la Brăila, într-un hangar bătut de curenţi, trasând totul cu mâinile mele, pe podea, cu genunchii îngheţaţi de ger, ajutat doar de-un marangoz... Şi încă n-am rezolvat nimic... Până la stabilizarea, de săptămâna trecută, milioanele zburau ca nimica. 90%, din ce-mi expedia săptămânal editura cheltuiam pe materiale. Acuma, mi-ar trebui vreo cinci mii de kilograme de plumb, pentru chilă... De unde să le găsesc?... Mă rog, probabil că voi renunţa la yacht! Dar să lăsăm frecuşurile vieţii... Hai cu mine, la Montaureanu, să iau un exemplar din „Fiul risipitor” şi să-ţi scriu câteva cuvinte pe carte!

* * *

În 1959, pe când îmi construiam bojdeuca de la Tâncăbeşti, meşterul Tihan, un excelent zidar din Siliştea-Snagovului, m-a îndemnat să merg la Ghermăneşti şi să văd o casă ridicată de el, chiar pe malul lacului, pentru un cetăţean care-avea şi navă lansată la apă.

Înfiorat de-o presimţire, l-am chestionat imediat:

— Cum îl cheamă, nea Marine, pe omul de la Ghermăneşti?...

— Chiar că-i om, şi încă om mare, cu suflet! Scrie cărţi şi poveşti, şi banii şi-i zvârle pe corăbii... Îi spune Radu Tudoran!

Având în vedere pocinogul pe care i-l făcusem, m-am jenat să-l caut pe maestru. Dar mă simţeam măreţ,

ştiindu-mă vecin cu dânsul.

Abia peste vreo zece ani, luându-mi inima-n dinţi, m-am suit în „Bombiţă” şi m-am dus la Ghermăneşti. Pe-o ulicioară, ce trece pe lângă dispensar, cotind apoi la stânga, printre porumbişti şi tarlale, am răzbit la casa maestrului. O clădire normală, ingenios proiectată, în mijlocul unei „obrăţii” (cum se spune la noi, în sector) plantată cu arbori şi tufe de tuia, trandafiri şi gazon. Lacul clipocea la douăzeci de metri, însă „corabia” nicăieri.

Din pricina porţii înalte, admiram toate acestea peste gardul curţii învecinate. Când mă străduiam să depistez nava, m-am auzit strigat:

— Ce faci aici, domnule?…

Un bărbat înalt şi suplu, mlădiu, semănând vagamente cu maestrul, probabil vreo rubedenie, mă privea amuzat din pragul casei. Era despuiat, doar cu slipul pe el, ars de soare ca un indian, într-o culoare ce tindea să vireze spre stacojiu, precum o tingire de aramă.

— Aş vrea să-l văd pe maestrul Tudoran! Eu sunt…

— Te ştiu, te ştiu, dar de ce n-ai sunat la poartă?… De-aia te-am întrebat ce faci aici, lângă gardul vecinului. Credeai că nu te-am recunoscut?…

Era chiar romancierul. Şi n-aş fi zis. Timpul nu-şi imprimase pecetea pe trupul şi chipul său. Doar părul i-l argintase niţel.

— Poftim prin faţă, să-mi vezi şi mie casa!

— Vin numaidecât! – m-am grăbit să-l asigur, total buimăcit.

Şi-am luat-o de-a dreptul prin grădina din stânga, julindu-mi braţele în aracii tomatelor. Peste o clipă, pătrundeam în bătătura romancierului. Unde-am zăbovit câteva ceasuri bune. La taclale. În decursul cărora mă zgârma mereu un gând, şi nu mă-ncumetam să-ntreb.

Până la urmă am zis-o:

— Coane Răducule, cum faci, dom'le, de rămâi întruna tânăr?… Navigând cu corabia despre care mi-a pomenit zidarul Tihan?

— Eşti nemaipomenit, pe toate le ştii! – a chicotit Radu Tudoran. Îl cunoşti şi pe Tihan?… N-am nicio corabie. Ci doar o barcă, niţel mai măricică. Şi de care tinereţe vorbeşti?… Hai să fim serioşi! Duc o viaţă simplă, naturală, mănânc puţin, mă mişc mult… Asta-i secretul, la îndemâna oricui… Nu sunt şi n-am fost niciodată un mâncău. De altfel, unica mea masă e cea de la ora apusului. Până atunci, nu consum decât lapte prins. Doar pe la şapte seara, mă hrănesc oarecum. O salată bogată, puţină carne friptă, şi-o sticlă de vin… Dar vin să fie, bătrân şi deloc dulceag…

A mai trecut un deceniu. I-am dăruit şi eu cărticelele mele. În cursul verii, mă vizitează la Tâncăbeşti. Venind pe bicicletă. 18 kilometri, dus-întors. Ne consultăm în probleme de grădinărit şi pomicultură. Îi zic „maestre", sau „coane Răducule", şi-mi zice „măiestrică" (întocmai ca-n romanul meu „Extravagantul Conan Doi"), iar neveste-mii îi spune „bulgăroaica", apelând iarăşi la unul din personajele mele.

Niciodată, când îmi cinsteşte casa, n-acceptă să servească ceva.

— Nu te supăra – îmi spune, mă ştii doar că nu pun nimic în gură până la ora mea de masă!…

Fantastic om şi meşterul Răducu. Când să mănânce, dacă mereu îl întâlnesc prin cele mai neaşteptate locuri? Mă duc la Gruiu, cu maşina, să-l vizitez pe Franz (Munteanu), dau peste romancier. Pedalând calm pe şosea. Înconjoară lacul Snagov. 35 kilometri. Trec prin Colentina, îl văd străbătând parcul Plumbuita. Pe jos. De la locuinţa dânsului, vreo 12 kilometri.

Vara, toată ziua-i pe lac. Sau la mare, unde se

prăjeşte la soare. Când scrie?…

— Măiestrică, am anotimpul meu anume – îmi dezvăluie şi-această taină, care se-ntinde din toamnă şi până-n primăvară. Şi tot aşa, ca şi-n trecut, scriu pe caiete de şcoală. Şi nu lucrez la birou, ci aşezat într-un fotoliu, cu caietul pus pe braţul acestuia. Uneori mai folosesc o planşetă micuţă, să am un suport mai dur. Cu ani în urmă, obişnuiam să scriu în pat, cu spatele rezemat de câteva perne. Acuma nu mai pot…

Mai zilele trecute a oprit niţel la Tâncăbeşti. Venea de la Bucureşti. Pe bicicletă. Şi-am discutat despre tomate, monilioza prunelor şi paraziţii care-i atacau trandafirii. Priveam la maestru uluit. 27 de kilometri parcursese până la mine. Şi n-arăta deloc obosit. Îmi adusese „Retragerea fără torţe" (al doilea volum din ciclul „Sfârşit de mileniu"), iar neveste-mii „Un port la răsărit". Cuprins de-o febră ciudată, l-am luat eu la recitit. Şi m-am reîntâlnit cu personaje dragi mie: Nadia, Maximov, Nagavişka, Şura, Valea şi Musea. M-am cufundat iarăşi printre vişinii din grădina Gutulenkăi, aşteptând s-aud din nou întrebările sfioase ale fetelor din carte, după ce băteau încetişor la fereastră: „pătifon iesti?", „radio iesti?"

Avusesem în mâna mea manuscrisul romanului, o cunoscusem pe Nadia (la telefon), îl cunoscusem pe autorul cărţii. Retrăiam o tinereţe, destul de năbădăioasă şi aiurită, şi încercam să-mi explic simţămintele ce mă legaseră, şi mă apropie şi astăzi, mai abitir chiar, de veşnic tânărul romancier. De fapt, prin cărţile sale, mă ajutase să nu mă simt niciodată bătrân înainte de vreme. Datorită lor, am fost şi-am rămas un romantic nevindecabil, din categoria trăsniţilor. Visez şi-acum la cuterul „Miladul", navigând cu „Toate pânzele sus", călătorind imaginar „La nord de noi înşine", şi vrând, apoi, să străbat teritoriile „Frumoasei adormite"!

Nimic nu mă mai poate opri. Intru în „Casa domnului Alcibiade”, citind cutremurat întâmplările acestui sfârşit de mileniu, despre care povesteşte Radu Tudoran, şi-abia aştept să purced la „Retragerea fără torţe”.

Dacă voi izbuti să-mbătrânesc frumos şi sănătos, am ferma convingere că-mi va fi dat să citesc încă un nou ciclu de romane: „Început de mileniu”. Eu să trăiesc! Fiindcă maestrul, hai să fim serioşi, n-are probleme. Radu Tudoran întruchipează, cu brio, lozinca sub care defilau prin viaţă străbunii noştri: Tinereţe fără bătrâneţe!

Sau, cum scandau romanii, „vivere militare est!” Adică în traducere liberă, la sentiment, să trăieşti ţanţoş şi voios, ca un oştean, şi să lupţi mereu, fără să te dai bătut. De altfel, pare-mi-se, maestrul a urmat şi dânsul liceul militar. La Mănăstirea Dealului. Spre deosebire de mine, care n-am avut această şansă. Deşi, nici cel de la Craiova, în care pătrundeam zglobiu, prin examen de admitere, în toamna lui 33, nu era de lepădat.

VIVERE MILITARE EST!
FABRICA DE GENERALI

Bănuiesc că totul mi s-a tras de la nea Valică, unchiu-meu. Avea fratele tatii o meteahnă urâtă, sâcâitoare, din pricina căreia am avut destule de îndurat. Intelectualul familiei, adăpat la Institutul Medico-Militar cu tone întregi de latină, ca orice viitor doctor, rămăsese cu mania de a-şi accentua spusele cu citate, maxime şi aforisme culese din clasicii romani. Indiferent dacă se potrivea au ba. Iar nenea Tică, librarul, avansase şi ideea că frate-său învăţase pe din afară tot sectorul roz din „Nouveau petit Larousse”, acela în care dai peste perlele înţelepciunii anticilor, numai ca să-şi epateze interlocutorii.

Nu ştiu cum or fi reacţionat alţii, însă pe taică-meu îl câştigase de partea ultimului dicton prins după ureche. Într-atât îi împuiase capul cu „vivere militare este” (nea Valică adăugând şi-un „e” inexistent în dicţionar), încât babacu’ se lăsase convins să mă dea la liceul militar. Deoarece la celelalte instituţii similare din ţară examenele se terminaseră de mult, mai era doar un singur stabiliment ce nu-şi completase locurile, motiv pentru care ţinea o sesiune examinatorie suplimentară – liceul militar „D. A. Sturdza”, de la Craiova.

Şi-aşa, a început supliciul.

Meditaţii, de dimineaţa şi până seara, vizite medicale, cu care prilej se constatase că eram cam „grăsuţ” şi că trebuia să slăbesc urgent patru ocale, deplasări la Craiova, pentru înscrierea la examenul de admitere, exerciţii de gimnastică, alergări şi curse. Iar acestea, toate, în decursul a numai două săptămâni.

Şi-am reuşit. Nu la examen, deocamdată. Ci să slăbesc corespunzător. Drept, care, când am ajuns la Craiova, taică-meu a fost nevoit să mă transporte, de la gară la hotel, cu trăsura. Abia mai mă purtau picioarele.

Tata Eftimie, că deh, era şi dânsul ditamai director de bancă, dar ce fel de bancă, mai bine să nu pomenim, a ţinut să-şi păstreze rangul. Şi-am tras la cel mai lux a-ntâia hotel din Cetatea Banilor – "Minerva”. La etajul al treilea. Că era mai ieftin.

Imediat ce ne-am instalat în cameră, una c-un singur pat, am simţit cum mă ia cu leşin. Şi m-am lăţit ca o plăcintă pe dispozitivul pentru aşezarea geamantanelor.

— Mă, ce-i cu tine, ţi-e rău? – s-a speriat babacul.

— Da, bre tată, îmi vine să mor! – l-am liniştit eu.

— Ce te doare, şi unde?

— Aici! – i-am indicat locul suferinţei. La inimă…

Bineînţeles, inima mea era burticica. Că mă şi durea, fir-ar ea să fie, de parcă era sfârtecată de sute de

gheare.

Bătrânul a stat niţel pe gânduri, mai revenindu-şi din spaimă, după care a decis:

— Perfect, dom Vlad! Suspendăm regimul… Până luni, când dai prima probă, la română, mai avem două zile. Ai să te hrăneşti normal, că dacă-mi pici la examen, din cauză de anemie, n-o să-mi plătească Valică toate cheltuielile!… Haidem la masă, jos, la restaurantul hotelului. Se zice că-i cel mai bun din oraş…

Era! Mi-am dat seama numaidecât, după cei dintâi cinci mititei consumaţi. Când am ajuns la friptură, iar taică-meu la a doua sticluţă de „Segarcea”, deveniserăm amândoi de nerecunoscut. Eu îmi recăpătasem vigoarea şi voioşia, iar babacu’ se-nroşise la faţă ca un muşchi de vacă. Încheind cu nişte prăjituri senzaţionale, bătrânul nu-şi mai făcea niciun fel de griji în privinţa mea. Privea viitorul plin de încredere, iar eu priveam cu jind la cartofii din farfurioara aflată în faţa individului ce-nfuleca la masa de lângă noi. Era un tip durduliu, şi care se pricepea să-i „aranjeze”. Căci nu erau cartofi prăjiţi, ci din cei de cofetărie, cum aveam şi noi, la Piteşti, în vitrinele lui Borănescu. Trei avea înainte-i. Şi-i despica răbduliu şi tacticos, cu linguriţa, săpând în corpul lor dolofan nişte şanţuri suficient de adânci, ca să le umple irigându-le cu rom. Îmi lăsa gura apă, uitându-mă la el. Şi nu m-a lăsat inima, şi l-am abordat pe babacu’:

— Măi tată, ia-mi, bre, şi mie, nişte cartofi dintr-ăia, din care mănâncă domnul de-alături!…

— Păi, cum aşa, nu ţi-am dat două cataifuri?

— Dar ce, ălea-s prăjituri? făcute numai din clăbuci de spumă? Hai, te rog, comandă-i lu’ nenea chelneru câţiva cartofi! Barem doi.

— Şi dacă ţi se face rău?

— Mie?… N-avea teamă, c-am mai mâncat şi patru deodată, cu Tatanaşu, când am fugit după dânsul, să-l

aduc acasă, fiindcă te-apucaseşi să discuţi cu măicuţa! Nu mai ţii minte?…

— Bine! Dar să n-avem vorbe…

A doua zi, fiind duminică, după micul dejun, ne-am dus să ne plimbăm prin Craiova. Pe jos. Până am ajuns la parcul Bibescu. Aici, în centrul uriaşei rezervaţii, numai arbori bătrâni şi alte amenajări forestiere, era un lac cu bărci, iar lumea se deconecta trăgând la rame.

— Bre tată, hai să ne dăm şi noi cu luntrea! – l-am rugat pe babacu', smiorcăindu-mă.

Apreciindu-mi ideea, peste cinci minute închiria o barcă. Iar peste alte cinci, vâslea entuziasmat, rotind ambarcaţiunea pe loc. Văzându-l că nu se pricepe, i-am propus să mă lase pe mine la rame. Pesemne plictisit de inaptitudinile sale marinăreşti, bătrânul a acceptat.

Pe când îmi încercam puterile, vârând superficial în apă vâslele, am izbutit două performanţe deodată. Să-ndrept luntrea, dar şi să-l zvârl în lac pe babacu'. Pocnindu-l în cap, lejer, cu una din rame, care-mi scăpase din undele bălţii. Tata, nefiind înotător, a dat să strige după ajutor, bănuind că-i posibil să se-nece. Din fericire, apa-i venea doar până la genunchi. Oarecum liniştit, s-a urcat iarăşi în barcă. Cu care prilej a răsturnat-o.

După chinuri prelungite, amândoi uzi şi vlăguiţi, am reuşit să scoatem ambarcaţiunea la mal. Bineînţeles, mai întâi a trebuit s-o ridicăm la suprafaţă, şi-abia când am golit-o de apă, cu pălăria bătrânului, a devenit aptă de-a fi trasă la edec, apelând la cureaua de la pantalonii lui taică-meu. Odată aflaţi pe coastă, am fixat luntrea de-o salcie, legând-o cu-acelaşi dispozitiv, şi-am purces să ne dezbrăcăm de haine. Pe care le-am pus la uscat, întinzându-le pe crăcile rămurosului arbore. Iar noi, goi puşcă, ne-am tolănit pe iarbă, să ni se zbicească pielea. Abia spre amurg, când soarele apusese, şi eram flămânzi ca nişte ogari, am putut să ne-mbrăcăm ţoalele jilave.

Tata, care nu mai scosese o vorbă de când căzuse în lac, dar nici după ce plătise vâslele pierdute şi opt ceasuri de utilizare a bărcii, fără să se fi plimbat cu ea, se uita la mine îngândurat. Eram amândoi la o masă din restaurantul hotelului, încercând să ne astâmpărăm foamea. La un moment dat, îl aud:

— Dom Vlad, nu ştiu ce-o să mă fac cu tine!… Ce fel de general ai s-ajungi, dacă mănânci ca sparţii şi te mai ţii şi de năzbâtii?… Se duce armata noastră de râpă, cu militari de-al de-ăştia. Fii atent, mâine încep examenele! Ce zici, le iei?… Eşti suficient pregătit, te simţi în stare?… Mai bine, spune-mi acuma, deschis, fără teamă, să plecăm acasă, şi să nu cheltuim bănuţii de pomană…

— Bre tată, n-am probleme! – l-am asigurat pe bătrân. Doar ştii cât am învăţat… Dacă nu ies primul, precis voi fi al doilea!

Am fost primul. Exact cum îi făgăduisem lui tata Eftimie. Dacă eram al doilea, nu mai intram la liceul militar. Căci fusesem primul din coada listei celor admişi. Al treizeci şi unulea!

Noroc că răspunsesem la oralul de română excepţional. Şi căpătasem un zece, cât mine de mare, când îi dezvăluisem profesorului examinator titlurile cărţilor pe care le citisem. Aflând că ştiu şi-o mulţime de poezii pe dinafară, în special din domnul Minulescu, despre care se vorbea c-ar avea oarece legături cu urbea noastră, îi şoptise ceva profesorului de matematică, şi obţinusem şi la această materie, în care nu prea străluceam, un cinci salvator. Mai târziu, îmi era dat să aflu că omul care mă răsucise pe toate feţele în privinţa lecturilor mele era şi el un fel de scriitor, chemându-se C.D. Papastatopol. De altfel, şi astăzi îi mai întâlnesc numele, dedesubtul articolelor pe care le semnează în revista craioveană „Ramuri”. Fie-i numele binecuvântat!

După trei zile, plecam la Piteşti. Să-mi iau rămas

bun de la casa părintească, de la bunici, de la tot ce-mi fusese drag. În săptămâna viitoare, trebuia să mă prezint la liceul militar „D. A. Sturdza”, cu taică-meu, ca să-mi preia straiele de civil, eu urmând, de-acum înainte, să fiu îmbrăcat în uniforma pusă la dispoziţie de stat. Plus cazarea în internatul stabilimentului, şi masa de la cazan. Altă viaţă! Adio piftele, adio zbenguiala prin grădina bunicului!

ŞI-A FOST ZIUA ÎNTÂIA…

Operaţia de predare a copiilor, de către părinţi, se petrecea într-o anexă a internatului, despre care mai apoi aveam să aflu că se cheamă „baie”. Era, de fapt, o hală extrem de mare, cât un grajd pentru treizeci de cai, eventual viţei sau boi, podită cu ciment şi-având pereţii mâncaţi de igrasie. Iar într-un ungher al încăperii, o construcţie bizară, ca un soi de bunker din beton.

Ca nişte berbecuţi la stână, adunaţi lângă o strungă, de faţă cu-atâta lume străină, mamele sau taţii viitorilor colegi, cu lacrimile-n nas, am fost siliţi să lepădăm hainele în care sosiserăm, şi să rămânem despuiaţi. Apoi, unul după altul, treizeci şi unu din generali „in spe”, am defilat pe dinaintea celor doi „recepţioneri”. Frizerul instituţiei, un ovrei simpatic şi blajin, care-şi înfigea maşina de tuns electrică în căpăţânile noastre, lăsându-ne chilugi într-un timp record, şi majurul sanitar, de la infirmerie, care, c-un şomoiog de cânepă muiat în gaz, ne freca „bila” şi-o anumită regiune de sub burtică.

Părinţii au fost invitaţi să ne aştepte în curtea liceului, de unde aveau să-şi ia rămas bun de la „domnii elevi”.

Iar noi, ca o turmă de miei, am fost îmbulziţi de majurul sanitar în buncărul despre care am pomenit mai sus.

— Mă, ne-a informat majurul cel rotofei, asta-i baia de aburi! Să nu vă speriaţi când o ţâşni vaporii… După ce

se-nmoaie jegul de pe voi şi vă săpuniţi bine, dăm drumul la duşuri, şi treceţi sub ele să vă clătiţi… Când vedeţi că s-a oprit apa, ieşiţi numaidecât afară! Înţelesu-m-aţi?…

Sigur că nu. Habar n-aveam ce ne-aşteaptă. Când ne-am pomenit singuri în camera aceea luminată doar de-un bec chior, am avut impresia că suntem înmormântaţi de vii. Iar când aburul a pornit să ţâşnească din orificiile prevăzute în pereţi guiţam ca purceluşii de lapte duşi la tăiere. Urla instalaţia de produs vapori, de parcă era o batoză de treierat. De spaimă, am înlemnit cu bucăţile de săpun „Cheia” în mână. Numai la oprirea aburului ne-am mai revenit. Opăriţi de vaporii prea fierbinţi, duşurile au reprezentat doar o altă modalitate de-a recepta căldura. Căci şi apa, care ţâşnea din stropitorile de deasupra noastră, era la fel de clocotitoare. Abia după vreun minut, sau două, a curs ceva mai rece. Ca gheaţa. Strânşi unul într-altul, nişte puişori de găină rămaşi fără cloţă, adăstam îngroziţi oprirea apei.

Când am ieşit, eram aşteptaţi de nişte soldaţi de la magazie. Care ne-au înmânat fiecăruia „efectele” personale, plus uniformele. Ciorapi albi de bumbac, izmănuţe scurte, cămăşi fără guler, bocanci, moletiere, două perechi de pantaloni kaki, unii pentru zilele obişnuite, din cursul săptămânii, şi-alţii lungi, de duminică, şi tunica, tot kaki.

Iar din clipa următoare, s-a dezlănţuit infernul.

Căci nimănuia nu i se potriveau ţoalele militare. Noroc că ne-au povăţuit soldaţii aceia, oameni şi ei, să schimbăm între noi efectele.

Când, cu chiu cu vai, am izbutit să ne vedem îmbrăcaţi, după îndelungi tratative, în piciorul drept purtam un bocanc ceva mai mic decât în stângul, moletierele le înfăşurasem şi eu, cum mă ajutase capul, în jurul pantalonilor ce-abia mă-ncăpeau, tunica îmi

atârna până-n dreptul genunchilor, iar chipiul îmi stătea doar pe vârful căpăţânii tunse cu numărul zero, dacă nu chiar două zerouri. Singurul lucru ce-mi venea bine, nedepinzând de vreo dimensiune, era pamponul, sau egreta, cum îi spuneau magazionerii. Ce-i drept, mie îmi stătea, însă chipiului nu. Fiindcă se-ncăpăţâna să nu rămână fixată ca lumea. Mereu îmi cădea. Dispozitivul de prindere, o clemă din sârmă galvanizată, era defect. Încă din fabricaţie.

Gata îmbrăcaţi, ne-a preluat subofiţerul Metz, omul ce-avea să se ocupe, de-acum încolo, de sufletele noastre.

Figură ştearsă, la o primă vedere, elevul plutonier Metz, căci elev era şi el, ca şi noi, însă-n ultima clasă, când se împărţeau grade, de la caporal în sus, plutonier fiind maximumul, s-a dovedit apoi un excelent pedagog. Înţelegător, pricepând spaimele noastre, ne-a mânat în curtea interioară a liceului militar, să ne prezinte în noua postură părinţilor.

Spre deosebire de noi, care păţisem ce păţisem, şi nu eram deloc încântaţi, ba mai căzusem şi pradă unor gânduri negre, chiar negre de tot, în privinţa zilelor grele ce ne aşteptau, genitorii noştri erau în al nouălea cer. Mândri şi făloşi, îşi bombaseră piepturile, bucurându-se de pe acum de generalii ce le vor orna neamul.

Până la masa de prânz, prima pe care urma s-o servim ca pensionari ai internatului, căpătam o învoire de două ore. Mai mult pentru a ne fotografia la un atelier din apropierea liceului, pentru ca, la despărţire, părinţii să aibă cu ce pleca acasă.

Şi-astăzi mai am, în albumul de familie, fotografia de-atunci. Mă uit la ea, şi nu-mi vine a crede ochilor. Doamne, bleg mai arătam! Cu pantalonii căzuţi pe vine, din pricină că le desfăcusem brăcinarul, fiindu-mi nespus

de strâmţi, cu vestonul ce atârna ca un sac, dar strâns de centiron, cu chipiul pe creştet, împodobit cu egreta ce da să se culce, precum un moţ de curcan fleşcăit, cu ochi de viţel speriat – numai ofiţer superior nu s-ar fi zis c-o să iasă din mine.

Şi nici n-a ieşit!

Altfel îmi imaginam eu viaţa militară. Dacă-mi aduc bine aminte, în clipa când babacu' m-a dus la fotograf, cred că i-am şi spus:

— Bre tată, nu vreau să mă tragă ăla în poză! N-ai văzut cum se-mbrăca, în „Submarinul Dox", căpitanul Farow?… Că doar ţi-am arătat şi matale cărticelele. Avea tunică din piele, şi caschetă de marinar, nu ţoale ca ăstea, care mă mănâncă prin toate părţile. Nici nu ştii ce ţepoasă-i ştofa uniformei care-i pe mine!…

— Lasă, nu te mai plânge, că mă faci de râs! – m-a repezit tata. Militarii trebuie să fie bărbaţi, nu nişte căcăcioşi… Ai să ai şi tu uniformă frumoasă, de paradă, ca nen-tu Valică! Cu pantaloni negri, lampas albastru şi veston roşu aprins, de zici că-i cocoş, nu altceva…

— Adică, bre tată, după matale, nenea Valică-i bărbat?… N-ai auzit ce-a zis Tatapetre, când ne-am întors de la nuntă! I-a spus-o în faţă, răstindu-se la dânsul: „Bă, fătălăule, să nu te mai văz în ochii mei… Piei de-aici, cu vaca aia, a ta, de Galina!"… Ce-o fi vrut să-nţeleagă prin asta? Ce-i aia, un fătălău?…

Babacu' s-a încruntat. Abia într-un târziu mi-a răspuns:

— Dom Vlad, să nu te mai aud că vorbeşti aşa de unchiu-tău, că te pocnesc de nu te vezi!… Tac-tu mare i-a zis „flăcău", şi tu n-ai priceput vorba, aia e…

Pe la douăsprezece şi ceva, în curtea liceului, a avut loc scena sfâşietoare a despărţirii de părinţi. Noi smiorcăiam, pe unii îi apucaseră nevoile, iar alţii voiau să-şi dezbrace uniforma şi să plece acasă, în vreme ce

taţii şi mamele ne-mbărbătau, bătându-ne pe umăr.

De data aceasta, spre deosebire de mulţi dintre colegii mei, m-am arătat cu-adevărat bărbat. Demn, cu inima crâmpoţită, am refuzat să-l sărut pe bătrân, i-am strâns doar mâna, ca între oameni de-aceeaşi vârstă, şi i-am spus:

— Du-te, bre tată, du-te acasă liniştit! Oi vedea eu cum mă voi descurca pe-aicea... Hai, du-te mai repede, că-i ora prânzului, şi ne cheamă ăştia la masă, cu trompeta! Dacă ai şti ce foame mi-e, n-am mai zace atâta... Adio! Sau, cum zice tanti Raliţa: „Adio, şi-un praz verde, ce-am iubit nu se mai vede!”...

Din păcate, informaţiile mele erau incomplete. Prânzul ne-a fost oferit mult mai târziu. Şi fără trompetă. Mai întâi a fost necesar să fim prezentaţi comandantului şcolii, colonelul Popescu-Corbul. Care era o figură! Un om de-o cumsecădenie nemaipomenită. Iar fiu-su, peste ani, avea să devie scriitorul Vintilă Corbul. Deocamdată, era doar elev, şi el, al liceului militar „D. A. Sturdza”, cu grad de plutonier.

Vai de capul bietului Metz... Până a izbutit să ne adune la un loc, treizeci şi unu de pisoi înspăimântaţi, îndureraţi de plecarea părinţilor, până ne-a explicat ce-i aia un pluton, şi cum trebuie să stăm în poziţia de drepţi, încolonaţi, ce-nseamnă „pe loc repaus”, şi alte comenzi necunoscute nouă, îl trecuseră toate apele.

Când a sosit comandantul liceului, urmat de suita sa, vreo cinci sau şase căpitani, maiori şi locotenenţi-colonei, plutonierul Metz era un om terminat. Îngălbenit la faţă, tras, de parcă ar fi escaladat Everestul, cu năduşeala prelingându-i-se pe sub chipiu, a luat poziţia de drepţi şi-a dat raportul.

Colonelul Popescu-Corbul a dat şi el din mână, în semn că n-are niciun rost toată „milităria”, şi s-a apropiat de plutonul nostru. Care numai pluton nu se putea numi.

Curios să-şi examineze mieluşeii, comandantul ne-a privit îndelung, apoi a pornit să-l întrebe pe fiecare din noi: de unde suntem, cum ne cheamă, ce lucrează tatăl şi ce vrem s-ajungem. Răbduliu, amuzat chiar, asculta blajin tâmpeniile debitate de noi. Când a fost în dreptul meu, a zâmbit pe sub mustaţă, şi m-a interogat:

— Câte kilograme ai, măi copile?…

Iute la minte, şi-având deja în cap învăţămintele transmise de Metz, am răspuns curat milităreşte:

— Să trăiţi, domnule colonel, sunt elevul Vlad, din plutonul clasei întâia, şi-am unşpe kile!…

Comandantul m-a privit surprins. Probabil din pricina isteţimii cu care-i răspunsesem.

— Ce vorbeşti, băieţel! Numai unsprezece? Păi, după cum arăţi, aş fi zis că baţi la vreo patruzeci…

— Să trăiţi, domnule colonel, m-am exprimat greşit… Am patruzeci de ani şi unşpe kile, adică, pardon, pe dos… Unşpe kile, şi patruzeci de ani… Ba nu, iar am sfeclit-o! Unşpe şi patruzeci, mă-nţelegeţi, nu-i aşa?

— Perfect, măi copile! – m-a asigurat părintele nostru, al tuturor. Şi ce-ai vrea să te faci, când ai să ieşi ofiţer?…

— Submarin, să trăiţi, domnule colonel!…

— Ce? – a pornit să râdă în hohote comandantul.

— Căpitan de submarin, domnule colonel, să trăiţi, asta am vrut să spun, dar m-a luat gura pe dinainte, prea repede, căpitan pe submarinul Dox!…

Corul de râsete, declanşat de halucinanta mea declaraţie, a sporit când colonelul mi-a aprobat opţiunea, spunându-mi:

— Bravo, căpitane, asta-i să ajungi! Comandant de submarin… Bineînţeles, dacă marina noastră va avea unul pe dimensiunile tale!… Că eşti cam rotofei şi durduliu, căpitane Vlad Farow!…

Pe când eram bucuros s-aud din gura comandantului

că ştia cine-i căpitanul Farow, vestitul navigator de pe „Dox”, colonelul s-a adresat bălaiului nostru de şef:

— Elev-plutonier Metz, ai să te ocupi personal de silueta „submarinului” nostru… Vorbeşti cu doctorul, cu majurul Tuţă, de la infirmerie, cu profesorul de educaţie fizică, şi-ntr-o lună te prezinţi la mine cu elevul în formă de torpilă… Fără excese însă, ai grijă!

Metz a avut grijă! Ca un frate mai mare. Excesele le-am comis eu. Simpatizat de bucătar şi bucătărese, totdeauna mi-am completat regimul la care fusesem încadrat. Era şi normal să capăt un supliment de hrană, după alergările la care mă supunea Stănculescu, profesorul de gimnastică.

În prima noastră zi de liceu militar, am avut parte însă de-o masă „ca la mama acasă”. Metz nu prididise încă să se ocupe de soarta mea. Până ce ne căpătuise pe toţi, să ne-nveţe care vor fi locurile noastre în sala de mese, unde să ne spălăm pe mâini şi multe alte chestii, eu şi apucasem să mă înfrupt din bucatele servite. Ciorbă de cartofi, cu cărniţă de purcel, cârnaţi de casă pe fasole, iar la desert, cremşnit.

Când şi-a adus aminte de mine, era tardiv. Picase norocul pe capul meu, şi nimerisem la o masă de numai zece elevi. Iar porţiile, aduse pe platouri pentru şase persoane, câte două la fiecare masă, prisosiseră. Fiindcă mai era şi-unul căruia nu-i plăceau cârnaţii, îi răsesem şi ăstuia farfuria. Başca porţia mea, plus cele două rămase fără muşterii. De cremşnituri, nu mai pomenesc. Le lichidasem şi pe ele, deşi pasiunea mea erau cârnaţii pe fasole.

Umflat ca un ţâfoi, abia îmi mai trăgeam suflarea. De unde să ştiu eu că, după-amiază, la vreo două ceasuri mai încolo, avea să aibă loc un meci de fotbal amical. La care urma să asiste şi colonelul Popescu-Corbul. Cu care prilej, la încheierea partidei, urma să fie executată o

fotografie memorială. Bobocii şi comandantul lor.

Încântat de faptul că voi asista la un meci, ceea ce nu mai văzusem până atunci, m-am prezentat voios pe terenul de sport al liceului, împreună cu întreg plutonul.

Comandantul şi suita şedeau pe nişte bănci aduse din sala de mese, iar noi aşteptam sosirea echipelor. Care, din nu ştiu ce motive, întârziau să-şi facă apariţia.

Dar, peste câteva minute, îmi era dat să aflu pricina.

Căci plutonierul Metz, conform ordinelor superioare, a format din plutonul nostru două echipe, colonelul fiind dornic să-şi dea seama de condiţia fizică a berbecuţilor săi.

Şi-a început cea mai senzaţională partidă de fotbal din viaţa mea. Prima, dar şi ultima, la care am fost participant. De cât băgasem în mine, pârâia şi trosnea fasolea în maţele mele ca-ntr-un cazan sub presiune. Bineînţeles, nimeni dintre noi n-avea habar de ce-i aia fotbal. Întrucât însă ni se dăduse o minge, şi trebuia s-alergăm după ea, mi-am făcut datoria.

ŞI-A FOST ZIUA A DOUA, ŞI-A FOST ŞI-A TREIA, ŞI, UITE, TOT AŞA, PÂNĂ S-AU FĂCUT CÂŢIVA ANI

Că ne culcam, când se dădea stingerea, cu trompeta sau cu soneria, la nouă ori la zece seara, şi că ne trezeam (mai bine zis eram treziţi, forţat) la cinci şi jumătate, sau la şase, iată, asta nu mai ţin minte. Însă şi-astăzi, la cinci decenii de-atunci, am rămas cu obiceiul, sănătos după părerea mea, să mă scol cu noaptea-n cap. Pe vremea aceea însă, era un coşmar. Când mi-era somnul mai dulce, mă pomeneam zgâlţâit de umăr şi mobilizat de elevul-caporal Mătuţă:

— Scoală, elev, c-a sunat deşteptarea, iar dumneata-mi cloceşti în pat!… Unde te trezeşti aici?…

Elevul-caporal, care avea în grijă dormitorul nostru, era şi el tot un amărât de cursant al liceului militar, dar,

după opt ani de cătănie, îi intrase-n sânge disciplina. Şi, bineînţeles, voia să ne-o inculce şi nouă. Dumnezeule, de ce-ai creat şi infernul internatelor, nu-ţi ajungea gloria de ziditor al lumii ăsteia? Aşa gândeam în primele luni de viaţă militară. Cu timpul, i-am înţeles. Şi pe Atotputernicul, şi pe caporalul Mătuţă. Fără iadul de pe pământ, ce farmec ar mai fi avut oare cel care ne-aştepta dincolo?

O săptămână sau două, în fiece seară m-am culcat plângând. Cugetând la casa părintească, la soamnele de pomină pe care le trăgeam în pătuţul meu, din care nimeni nu mă trezea la asemenea ore. Ulterior, câte nu învaţă omul? – când suna deşteptarea, mă vâram sub patul pus la dispoziţie de liceul militar, să nu mă găsească Mătuţă, şi mai picoteam vreo jumătate de ceas. Renunţând la spălatul de la „lavabou”.

Lavaboul – unde trebuia să gonim în pas alergător, numai în izmănuţe şi cu pieptul gol, să ne clătim ochii şi să ne spălăm „până la brâu”, era o sală imensă, prevăzută cu jgheaburi de tablă şi ţuţuroaie de alamă, cu robinet, friguroasă şi igrasioasă, slab luminată, în care dârdâiam ca toţi dracii. Că nici apă caldă nu-mi amintesc să fi debitat vreodată instalaţiile lavaboului. Numai rece, şi-aia ca gheaţa.

Noroc că, după aceea, urmau exerciţiile de înviorare. Sub conducerea profesorului Stănculescu. Când ne mai încălzeam şi noi sufleţelele, gonind ca apucaţii, cu dânsul în frunte, prin uriaşa curte a liceului. Pe care-o ocoleam de cel puţin trei ori, în pas alergător. Ei bine, chestia asta, cu alergatul, mă adusese la disperare. Niciodată nu izbuteam, când se ordona echiparea, şi-aceea cronometrată, să-mi înfăşor ca lumea moletierele. Iar în timpul „încălzirii”, mai totdeauna mi se desfăceau. Şi amabilul Stănculescu, tânăr vânjos şi-mbrăcat într-un trening albastru, care nu-i dădea

probleme, întreba mereu:

— Elev, drepţi! Ce faci acolo?…

Acolo, însemna pământul. Fiindcă, împiedicat de moletierele desfăşurate şi-atârnându-mi de glezne ca nişte cozi de comete, întruna cădeam, poticnindu-mă, sub picioarele plutonului dezlănţuit. Şi, la comanda profesorului, din poziţia „de-a buşilea” treceam la cea verticală, ca să-i pot răspunde.

— Să trăiţi, domnule profesor, îmi legam moletierele!

— Ce vorbeşti, elev! Şi chiar reuşeşti, aşa cum stai, culcat pe burtă?… De mâine, să-mi vii la exerciţii fără moletiere! Lasă, că scot eu din tine osânza…

Bietul Stănculescu îşi făcea iluzii. Dar i-am păstrat o frumoasă amintire. Pentru că, la terminarea „încălzirii”, când ne-ndreptam spre sala de mese, să luăm ceaiul de dimineaţă, dobândisem o atare poftă de mâncare, datorită şi exerciţiilor suplimentare ce-mi fuseseră impuse, încât, până să fie aduse cănile cu ceai, lichidam mai toată pâinea din faţă. De n-ar fi fost drăguţi soldaţii ce ne serveau, n-aş mai fi avut cu ce să-mi mănânc parizerul, salamul sau magiunul care însoţeau ceaiul. Totdeauna îmi strecurau un sfert de pâine intermediară în plus.

Şi, dacă mai aveam şi norocul de-a fi de jurnă la bucătărie, în dimineaţa respectivă, unde totdeauna existau prisoase, eram un om făcut. Până la orele opt, când începeau cursurile. Dacă nu, eram expediat la dormitor. Iar asta mi se întâmpla mai mereu. Nereuşindu-mi nicicum figura cu „făcutul patului”, eram pedepsit să le refac pe toate. Patruzeci, la număr. Cu care ocazie mai dădeam iama prin dulapurile personale ale colegilor. În care se mai găsea câte ceva de-ale mâncării.

„Făcutul patului” era chinul de pe lume. Avea şi

elevul-caporal Mătuţă, şeful nostru de dormitor, o goangă a lui, un fel de idee fixă. În aşa fel trebuia să întindem cearşaful pe saltea, încât să „sară banul” pe el. Încercasem noi tot soiul de „inovaţii”, în materie de gospodărie, cum ar fi fost, de-o pildă, legatul colţurilor cearşafului şi petrecerea lor pe sub saltea. Însă Mătuţă era total nereceptiv.

Dar la nasturi, tot i-am venit de hac. Altă goangă, şi-asta. Ne obliga să-i coasem atât de ţeapăn, încât să ţină la orice probă. Iar sistemul său, destul de simplist, era s-apuce nasturele între degete, şi-apoi să-nvârtă vestonul în jurul lui. Rareori rezista vreunul. Până mi-a dat mie prin cap, spre bucuria colegilor, care m-au şi premiat, cedându-mi cinci porţii de cârnaţi pe fasole, ideea să fac rost de „nasturi automaţi” (de fapt, nişte nasturi metalici, care se capsau prin presare). Când s-a apucat Mătuţă să-i verifice, neştiind nimic de ultimele descoperiri din tehnica industriei vestimentare, niciun nasture n-a cedat. Năduşise caporalul tot învârtind la vestoane. Şi le-a rotit şi răsucit, până s-a rupt stofa. În final, mârâind şi bombănind, a acceptat să dea la reparat vestonul, pe banii lui, cu condiţia să nu mai utilizăm „nasturi automaţi”. Dar, de-atunci, nici nu ne-a mai bătut la cap.

Ba chiar, ceva mai târziu, încercase să se-mprietenească de-a binelea cu plutonul. De când, nu mai ţin minte care din noi, îl surprinsesem intrând la un hotel din piaţa aflată în spatele Tribunalului. Iar dirigintele nostru, locotenentul Mitică Popescu, ştia prea bine ce intenţiona să lucreze acolo Mătuţă. Că doar nu era să-şi închirieze o cameră la hotel, ca să doarmă în ea. În plină zi. Şi încă de duminică, zi de învoire în oraş. Dacă voia să se culce, rămânea la dormitor, şi nu mai ieşea la plimbare, ras de două ori, dat cu odicolon şi pudrat cu cretă pisată în mojarul de la laboratorul de chimie.

„TRISTĂ DUMINICĂ”.

Cu învoirile de duminică, ce ne mai îndulceam şi noi viaţa. Visam la ele toată săptămâna. Existau şi favoriţi ai sorţii, care posedau neamuri în oraş, şi-aceştia puteau părăsi liceul începând de pe la orele zece. Ceilalţi, amărăştenii, plecau imediat după masa de prânz.

Pe când promovasem în clasa a doua, începusem şi eu să capăt gustul ieşirilor în oraş. Mai ales de când ni se schimbase comandantul, în locul colonelului Popescu-Corbul fiind numit un alt colonel, parcă Urziceanu. Faima acestuia nu era prea îmbucurătoare. Venea de la liceul militar din Târgu-Mureş, unde băgase spaima în toată lumea, elevi şi ofiţeri. Din prima zi, cu ocazia prezentării raportului, examinase degetele tuturor cursanţilor. Şi ne bălăcărise, cum îi venise la gură. Ne prinsese cu mâinile nespălate, cu unghiile netăiate, cu nasturii nelustruiţi, cu pantalonii necălcaţi. Şi-n aceeaşi săptămână, s-a pus şi pe capul nostru. Fiecare elev a primit un regulament, operă literară a colonelului Urziceanu, un soi de cod al manierelor elegante ofiţereşti, în care sta scris cum să ţii furculiţa, cum să sorbi ciorba, cum se utilizează cuţitul, cum te adresezi comandanţilor, părinţilor, doamnelor şi domnişoarelor, cum se face o invitaţie la dans, şi, mai ales, în ce direcţii trebuie manevrată periuţa de dinţi, de sus în jos, şi nu invers, şi, sub niciun motiv, pe orizontală. De-aceea aşteptam duminicile, ca să mai scăpăm de prezenţa obsedantă a colonelului.

Întrucât taică-meu, care mă vizita cam trimestrial, aranjase c-un maior drăguţ şi serviabil, probabil şi interesat, să mă ia la el la masă cu prilejul fiecărei învoiri în oraş, eram şi eu, acum, printre cei care plecau încă din cursul dimineţii. Nu mai înainte de-a trece prin faţa colonelului Urziceanu. Acesta stătea la poartă, de parcă ne-ar fi aşteptat, şi-ncepea să ne aprecieze ţinuta. Ajunsesem să dorm numai pe pantalonii vârâţi sub

saltea, ca să obţin dunga dorită de colonel.

Când scăpăm cu bine de sub furcile caudine, o şi-ntindeam către locuinţa maiorului Alexandrescu. Drăguţ om. Durduliu şi oacheş, lucindu-i ochii în cap de câte ori ne aşezam la masă, mai având şi norocul unei soţii înţelegătoare, de cum intram în casă, ne şi poftea la sufragerie.

Căci nu eram singurul elev luat în gazdă „la masă”. Totdeauna eram însoţit de Pleşoianu, lălâiul meu coleg de clasă. Băiat bun, totuşi. Mai ales că nu era un mâncăcios. De-ar fi fost, dădea faliment birtul maiorului.

— Îţi place ciulamaua de pui? – mă chestiona zâmbăreţ domnul Alexandrescu, acuma dezbrăcat de uniformă, şi rămas numai în pantalonii de cizme, cu papucii de casă-n picioare, în cămaşă şi fără cravată, ca tot omul la casa lui.

— Da să trăiţi! – îi răspundeam eu, lăsându-mi de pe acum gura apă.

— Dar pilaful?

— Şi!

— Şi din care mâncare să-ţi servim, c-a preparat nevastă-mea şi una, şi alta?

— Din amândouă, domnule maior, să trăiţi!

— Păi ai să poci băga atâta în tine? – se minuna maiorul.

— Poc! Adică, să trăiţi, pot!

Cum să nu fi putut? Că gătea şi soţia maiorului, nenorocire mare, nu altceva. În sensul bun al sintagmei. Orice fierbea, prăjea şi frigea, era atât de gustos, încât îţi lingeai degetele.

După ce terminam cu osânda prânzului, maiorul ne poftea să-l părăsim, întrucât dânsul dorea să se culce. Şi ne sfătuia să vizităm muzeul militar, cu precădere. De altminteri, era şi normal. Vreo doi ani lucrase acolo.

În jur de trei şi jumătate, ne duceam la cinema

„Apollo”. Care-avea şi-o cofetărie, la parterul clădirii în care funcţiona cinematograful. Cu câte-o pungă de bomboane în mână, vizionam, cu gurile căscate, de ne scăpau acadelele dintre măsele, filmul de mare succes al anului, o producţie americană („King-Kong”) în care rolul principal era susţinut de-o gorilă înspăimântătoare. Dacă nu se apela la un avion de vânătoare, care-a mitraliat la mare fix maimuţa-gigant, aceasta ar fi fost în stare să demoleze tot New York-ul.

Pe la şase, ieşind de la „King-Kong”, ne-am dus direct la muzeul militar. De fapt, îl mai vizitasem. Însă-mi adusesem aminte că exista acolo un avion, ca exponat, o fosilă din războiul de la 916. Dacă, ultima oară, mă aprovizionasem cu nişte cartuşe extrase dintr-o carabină Manlicher, acuma aveam de gând să mă urc în avion, şi să văd cum aş proceda în cazul unui atac aerian asupra gorilei. Nu de altceva, dar în timpul din urmă îmi căzuse în mână un roman în fascicule („Ocolul lumii în avion”) şi abandonasem visul de-a deveni căpitan de submarin, optând pentru pilot de vânătoare. În orice caz, gusturile mele evoluaseră. Una-i să mori în apă, sub nivelul mării, şi-alta în văzduh, luptându-te cu „King-Kong”.

De-aici mi s-a tras beleaua. Căci, numai ajutat de blegul de Pleşoianu am izbutit să ies din avionul expus la muzeu, şi căruia i se blocase dispozitivul de închidere a pilotului în carlingă. Mai aveam o jumătate de ceas până la ora când trebuia să ne prezentăm la liceu. Grăbit, am coborât din scaunul pilotului de-a dreptul pe aripa aparatului de zbor. Care, datând dintr-o epocă revolută, era din pânză cerată kaki, întinsă şi lipită pe lonjeroane din ţevi şi şipci de lemn. Piciorul mi s-a dus până la genunchi în adâncurile structurilor de susţinere, era vorba de stângul, iar dreptul îmi rămăsese deasupra. Crăcănat, i-am strigat lui Pleşoianu:

— Trage-mă repede afară, că-ntârziem la apel!…

Vai de capul omului, când mai e şi neîndemânatec. Dar şi de-al meu, care mă dădusem pe mâna lui. Căci bietul Pleşoianu, speriat de paguba pe care-o adusesem muzeului militar, mai întâi a încercat să mă scoată pe sub aripa aparatului de zbor, ca şi cum aş fi putut trece prin ea. Până la urmă, după ce s-a suit lângă mine, perforând şi el pânza planului în vreo două locuri, a izbutit să sfâşie o bună bucată din acoperământul aripii, şi să mă coboare de pe sfârtecatul avion. Şi care, acuma, arăta ca şi cum s-ar fi întors dintr-o crâncenă bătălie aeriană. Victorios, dar făcut harcea-parcea.

Din fericire, fuseserăm singurii vizitatori ai muzeului. Iar paznicul dormea liniştit în ghereta sa, cu sticluţa lângă el. Altminteri, cine mai ştie, poate c-ar fi trebuit să plătim (avionul) de nou.

Din păcate, la liceu, când am ajuns năduşiţi şi gâfâind, fuseserăm tot singurii întârziaţi la apel. Iar în poartă ne aştepta colonelul Urziceanu, asistat de ofiţerul de serviciu.

— Pe unde mi-ai umblat, elev? – mi s-a adresat zâmbind câineşte.

— Am fost cu avionul, să trăiţi, domnule colonel! – am raportat sufocat, nedându-mi seama ce vorbesc.

— Ei, nu mai spune! Şi-a aterizat cu-ntârziere?...

Până l-am lămurit despre ce cursă aeriană fusese vorba, colonelul era mai de mult lămurit. În privinţa sorţii noastre.

— Locotenent – s-a zborşit Urziceanu la ofiţerul de serviciu, pe-ăsta grasu îl pui de planton, schimbul doi, la dormitoare, şi pe-ălălaltul la bucătărie.

De la ceasurile 12, din noapte, şi până la 4, am stat de planton la „ceas”, pe culoarul dormitoarelor. „La ceas”, însemna lângă pendula aflată în apropiere de odaia ofiţerului de serviciu. Trebuia să stai lipit de ea, în poziţie de drepţi, patru ore de-a rândul. Dacă te prindea

cumva somnul, şi încercai să te sprijini de „ceas”, bestia de agregat pornea să-şi bălăngăne barele de rezonanţă, dându-te de gol.

În noaptea aceea l-am blestemat şi pe colonel, şi pe „King-Kong”, care nu se deosebea prea mult de comandantul nostru, şi pe cretinul ce-şi închipuise că aviaţia-i joacă. Şi, pe când priveam îngrozit la acele cadranului, ce parcă înţepeniseră, mi-am amintit de aventurile lui George Farow, băiatul căpitanului de pe submarinul „Dox”, şi, brusc, am renunţat definitiv la visul de-a mă face pilot, revenind la prima opţiune, mai veche şi mai sănătoasă. Mai ales că nu observasem să aibă la muzeul militar vreun submarin, pe care să-l cerceteze curioşii de teapa mea. Deci, tot căpitan de marină era mai bine!

„AMBIENTALUL”.

Şi, iaca-aşa, treceau anii! Când un planton de noapte, când o învoire în oraş. Duminica. Dar din ce în ce mai rar. Că nu prea stăteam bine cu disciplina, şi-adeseori eram pedepsit să zac încazarmat. De fapt, mi se creau condiţii optime pentru lecturile mele demăsurate. C-abia prideam să mai citesc volumele ce-mi burduşiseră pupitrul din clasă şi dulăpiorul de deasupra patului, din dormitor, acolo unde ne păstram efectele personale.

Dacă n-aş fi avut nişte profesori excepţionali, poate c-aş fi abandonat plăcerea dulce a lecturilor libere, în afara celor impuse de manuale.

Dar la geografie îl ascultam pe Ion Dongorozi, om plin de haz, ale cărui lecţii erau prilej de desfătare, dânsul mai mult povestind decât predând, purtându-ne pe continente odată cu istorisirile scrise ale marilor exploratori. De la Dongorozi aflasem despre Livingstone şi Stanley, el ne îndemnase să le citim cărţile, ce tocmai apăruseră în biblioteca „Energia”, editată de Fundaţii.

De altfel, în curând aveam să aflăm că profesorul nostru era, în realitate, scriitorul umorist Ion Dongorozi. Autor al mai multor volume de schiţe şi nuvele.

Şi mai ne predau şi-alţi dedulciţi la literatură. Lucrul acesta se simţea din maniera în care-şi ţineau lecţiile, care sunau a naraţiuni pasionante, de pură sorginte scriitoricească. C.D. Papastatopol şi Ion Scânteie, literaţi disimulaţi, tineri şi ambiţioşi, erau preferaţii noştri.

Spre deosebire de alţi profesori, mai ţepeni şi băţoşi, care ne înspăimântau prin severitatea lor. Însă, numai datorită durităţii, probabil aparente, ajunseserăm să învăţăm „Istoria antică”, citind-o, ca pe-un roman, din cartea lui O. Tafrali, un volum gros de vreo 600 de pagini, în afara manualului impus de directorul de studii, poreclit Pelikan. Dascălul de istorie, pe care-l ştiam numai de „Ţiganu’”, un bărbat mătăhălos, cu păr argintat, răcnea la noi prefăcut, avertizându-ne:

— Domnilor elevi, la mine numai Dumnezeu capătă zece! Dacă vă dau un şase, şapte sau opt, să-l pupaţi în fund pe Atotputernicul… înseamnă că s-a ndurat de voi, iar mie mi-a luat minţile!

Cu Miltiade Ioanid, lucrurile mergeau mai anevoios. Poet cu volume, venea la cursuri în ţoale de gală, totdeauna la negru, cu cravată gris-perle, plimbându-se printre bănci şi dictându-ne pagini întregi din Zola. Era o nenorocire dacă te prindea cu vreo greşeală. Iar în materie de verbe neregulate ale limbii franceze, era intratabil. În orice caz, lăsându-mă corigent în fiece an, am izbutit să mă procopsesc cu bruma de franceză pe care-o posed, ca să fiu în stare să-i citesc, în original, pe Balzac, Flaubert şi-alţi monştri ai literaturii planetare.

Ce-i drept, tot Miltiade Ioanid mă trecea, în toamnă, la examenele de corigenţă. Normal. Nici nu şi-ar fi permis să nu mă promoveze, după ce mă chinuise toată vara, meditându-mă, în grădiniţa căsuţei din Piteşti,

unde venea să-şi petreacă vacanţa. Bun prieten de pahar cu taică-meu, acceptase, într-un moment de rătăcire, să-mi perfecţioneze precarele cunoştinţe de gramatică, ortografie şi vocabular. Pe-atunci, ajunsesem să-l urăsc. Acuma, gândesc cu drag la dânsul. Ba şi mai mult, dând la un anticar peste volumele sale, i le-am şi citit. Nu era poet rău!

Plutonul nostru, nedestrămat în decursul anilor trăiţi împreună, era alcătuit din cele mai felurite specimene. Copii de avocaţi, ţărani, doctori, meseriaşi, ingineri, directori şi comercianţi, datorită vicisitudinilor vieţii de militar, uitasem total de mediul în care crescusem. Terorizaţi de elevii-caporali, care ne mâncau sufletul cu instrucţia, eram cu toţii uniţi. Iar cei mai buni la carte, spre nedumerirea multora, erau elevii proveniţi de la ţară.

Exista chiar şi-o explicaţie, pe care ne-o prezenta mai totdeauna Ţucă, vecinul meu de bancă:

— Mă, nouă ne bubuie mintea, fiindc-am mâncat toată viaţa numai ceapă, usturoi, verdeţuri şi fasole!… Aşa să ştiţi! Iar de Crăciun tăiam porc, şi de Paşti mielul!… Pă voi v-au nenorocit mizelurile voastre, de la oraş… De-aia n-aveţi nimic în cap, şi nici puteri în braţe!… Ia uitaţi-vă la tăntălăul ăla de Palliu, e lung cât o prăjină, şi-l dobori cu două deşte…

Elevul Ţucă Alexandru strigat la catalog Ţucă Al., motiv pentru care-l alintam zicându-i „Ţucal”, avea perfectă dreptate. Nu ştiu dacă în privinţa principiilor alimentare pe care le profesa, însă, în ce-l privea pe Palliu Toma, găliganul bălai căruia îi spuneam „Fetiţa”, nu greşea deloc. Pe cât era de lungan şi neterminat, pe-atât se dovedea de molâu şi bleg. Mereu era înfrânt în luptele noastre, alegându-se numai cu vânătăi şi zgârieturi. Întocmai ca şi mine. Ce-i drept, fiind cam rubicond şi niţel mâncău, pricină pentru care fusesem

dublu poreclit: „Haplea” şi „Buflea”, din bătăile de seară mă pomeneam nu numai cu vătămările obţinute de Palliu Toma, dar mai totdeauna mă procopseam şi cu dureri de noadă.

Până s-a supărat „Fetiţa” odată, după o încăierare ceva mai ţeapănă. Atât de straşnic i se cătrănise inima, încât, după vacanţa de vară, când ne-napoiaserăm cu toţii la internat, voioşi şi puşi pe năzdrăvănii, bălaiul le-a tras un toc de bătaie celor ce-l umiliseră, o demonstraţie de „close-combat”, de-i lăsase năuciţi. Nimănuia nu-i venea să-şi creadă ochilor. Palliu Toma arăta la fel. Pe din afară. La baie însă, când ne-am despuiat pentru aburi, ne-a înfăţişat nişte muşchi, vânjoşi şi puternic reliefaţi, de-am rămas cu gurile căscate.

Nimeni n-a mai îndrăznit să-i zică „Fetiţa”. Din ziua aceea, de pomină, i s-a spus numai Tommy. Şi-a devenit şi prietenul meu cel mai bun şi de nădejde. Plus c-aveam şi eu, cel mereu pus în inferioritate, un apărător terifiant.

Cândva, la câtva timp după întâmplarea cu pricina, când stăteam şi noi la poveşti, rămaşi singuri, l-am întrebat pe găligan:

— Mă Tommy, cum ai făcut, măi, de-ai ajuns atât de tare?…

— Hăplişor taică, n-a fost deloc uşor! – mi-a mărturisit Palliu. Am încercat să aplic reţeta lu’ Ţucă Al… În loc să-mi petrec vacanţa la părinţi, l-am rugat pe tata să mă trimită la unchiu-meu, frate-său, ceva mai tânăr decât babacu’, şi care e brigadier silvic într-un sat de pe balta Brăilei… Toată vara am tăiat şi-am spart lemne, am mâncat ceapă, fasole, usturoi şi-alte ierburi dintr-astea. Iar serile, când venea unchiu-meu de la pădure, ne luam la trântă dreaptă. Şi-atâta m-a buşit şi m-a dat de toţi pereţii, de m-a făcut om… Aia e!…

Bineînţeles, l-am rugat imediat să mă facă şi pe mine om. Palliu nu s-a lăsat mult solicitat. Dar, după

primele tentative de luptă dreaptă, am renunţat de urgenţă. N-aveam aptitudini. Şi-apoi, marinarii nu-s toţi bătăuşi. Mai ales căpitanii de submarine „Dox”!

În afara lui Tommy, erau şi-alţi băieţi care-mi plăceau. Copii neprihăniţi, încă nu-nvăţaseră să mintă şi să-nşele. Pe unii îi admiram pentru statură, pe alţii pentru isteţime. Era unul, de la Pătârlagele, un mărunţel foc de isteţ, căruia-i spuneam „Guguţă”, şi cu care mă văd şi-n zilele de-acum, când e doctor, director de spital. Pe-ăsta, orice-ai fi făcut, nu-l puteai duce cu anasâna. Pricepea rapid unde-ţi umbla mintea, şi numaidecât te-ntorcea şi răsucea. Şi câţi n-au mai fost! Băieţi iuţi la „inteligenţă”, ca Fănel Predoiu sau Şerban Marinescu, dotaţi de la natură cu toate harurile, cum era Hâncu, conpiteşteanul meu, sau cum se dovedea a fi, şi-a fost şi după aceea, Boştinaru, zis şi „Broscoi”. Singurul mai ciudat, pe care nici astăzi n-aş putea zice că l-am priceput, era Decebal Prişcăreanu, sau ceva în genul acesta, că nu-i mai ţin minte numele. Oltean, de pe undeva din preajma Băileştilor, era un negustor înnăscut. Şi-aşa a şi rămas.

Deocamdată, prin anii aceia, clientul său cel mai fidel îi eram eu. Iar relaţiile noastre comerciale se rezolvau pe socoteala schimburilor în natură. De tip troc. El îmi ceda porţia lui de cârnaţi de casă pe fasole, iar eu mă achitam prin cremşniturile de la desert. Întrucât cârnaţii se serveau de două ori pe săptămână, joile şi duminicile, iar cremşniturile numai duminica, la un moment dat aveam o balanţă pasivă de minimum treizeci şi ceva de prăjituri. Mai ales că, Decebal, cumpărând de la alţi colegi, îmi furniza uneori şi câte trei porţii de cârnaţi.

Cu ocazia întâlnirii promoţiei noastre, după douăzeci şi cinci de ani, de organizarea căreia se ocupase chiar Decebal Prişcăreanu, la masa oferită, pe banii noştri, la

Cercul Militar, oltenaşul n-a uitat să-mi amintească de datorie. Mai aveam să-i dau vreo zece cremşnituri.

Din tot plutonul, treizeci şi unu de elevi, doar doi rămăseseră militari. Colonelul Cătulescu şi colonelul medic Mitică Fera. Restul, ca şi când nici n-ar fi auzit de militărie, se dovedeau nişte civili înrăiţi. Atât de înrăiţi, încât, atunci când am început să apărem în salonul ce ne fusese rezervat, exclamam exploziv, nevenindu-ne să credem: „cum măi, tu eşti Ciofu?… Nu se poate! Tu eşti Ţucă Al, zis şi, ştii tu cum…? E nemaipomenit! Nu mai semeni deloc cu tine!”

Într-adevăr, nu mai semănăm cu noi, cei ce fuseserăm odată berbecuţii aceia duşi la grămadă în camera băii de aburi. Abia după un timp am început să identificăm în memorie figurile de-acum un sfert de veac. Apăreau din senin, nespus de pregnante, ca şi cum atunci s-ar fi developat filmul ce ne înregistrase chipurile. Tristă chestie! Cine-ar fi crezut că suntem în stare să uităm în halul acesta. Totuşi, faptul că neuronii mai funcţionau, dând la iveală mutrele celor de-altădată, era îmbucurător. Scleroza noastră se dovedea numai incipientă!

Decebal, care abia mă recunoscuse, când aflase că sunt „Buflea” îşi amintise imediat de cremşniturile cu care-i rămăsesem dator. Acuma, era pictor de vază, lucra enorm, de toate şi orice. La despărţire, numai atunci îmi şoptise că-i pictor de firme şi panouri. Nu exista panou publicitar, pe niciuna din autostrăzile noastre, care să nu fi fost pictat de el.

Altminteri, nici nu mi l-aş fi imaginat pe Decebal. Nu era omul care să se rezume doar la tablouri într-un singur exemplar. Şi nici cu replici nu s-ar fi mulţumit. Lui îi trebuiau sute de còpii, pe care numai tehnicile multiplicatorii i le puteau realiza. Şi-acuma, de câte ori trec cu „Bombiţa” pe lângă vreo pancartă-reclamă de pe

autostrada Bucureşti – Ploieşti, îmi apare în minte şi chipul lui Decebal Prişcăreanu.

Din păcate, la cele două reîntâlniri ale promoţiei, nu i-am avut printre noi pe ofiţerii ce ne dădăciseră.

Iar pe unul din ei, tare mult aş fi ţinut să-l revăd. Era o figură. Şi, în afară de asta, mai avea un merit. Căpitanul „Moment”, cel care, la un moment dat, ne fusese comandant de pluton şi diriginte, era fratele bun al scriitorului Gib Mihăescu.

Scundac şi ciolănos, mereu cu pantalonii pe vine, în ciuda cizmelor ce-i mai susţineau nădragii, crăcănat şi cu uniforma mai totdeauna soioasă şi mototolită, congestionat la faţă, parcă speriat de poznele pe care eram capabili să i le facem, pricină din care ochii îi erau întruna „alergători”, urmărindu-ne pretutindeni, Emil Mihăescu-Moment era un tip fabulos şi de-o rară gingăşie sufletească.

Comenzile sale, indiferent de natura lor, trebuiau neapărat să fie însoţite de precizarea „moment”.

— Elev, te prezinţi mâine, moment, la raport, se-nţelege?

— Am înţeles, să trăiţi, domnule căpitan!

— Ia arată-mi, moment, ce citeşti acolo, m-auzi?

— „Călătoriile lui Cook”, să trăiţi!

— Dă-le-ncoa, să le văd! Moment, pricepi comanda?

— Fugi la bucătărie! Moment!…

— Pe loc repaus! Moment!

Şi tot aşa, până s-a ales cu porecla de „moment”. Pe care, la un moment dat, a aflat-o. Şi nu s-a supărat. Ba chiar i-a făcut plăcere.

Totuşi, nimic din făptura sa nu exprima iuţeala, rapiditatea, urgenţa, acceleraţia. Dimpotrivă. Mişcările, mimica feţei, privirile îi erau încete, într-un inexplicabil ralantiu.

Abia în ultimul an petrecut la liceul militar „D. A.

Sturdza”, când ajunsesem în clasa a V-a aveam să cunosc şi-o altă faţetă a nefericitului Milică Moment. Într-o vacanţă, de fapt, un concediu de boală, cu care prilej fusesem trimis acasă, la reconfortare, după oreionul ce se abătuse asupra clasei noastre, m-am pomenit într-o noapte, la noi acasă, la Piteşti, cu căpitanul meu. Habar n-avusesem, până atunci, că se-mprietenise la toartă cu taică-meu, şi că, din când în când, mai trăgeau câte-un chefuleţ împreună. Păstraseră însă secretul amiciţiei lor nu numai faţă de mine, care, oricum, nu contam, dar şi de maică-mea se feriseră. Motivele? Necunoscute!

De-aici i s-a tras şi lui tata Eftimie necazul cu Onglita. Deoarece, cu mult după miezul-nopţii, când căpitanul Mihăescu ne bătuse la fereastră şi ceruse găzduire, nu era singur. Venise însoţit de-o doamnă.

Întrucât maică-mea ar fi trebuit să fie la Calafat, în vizită la nea Giuică, dar nu mai plecase din nu ştiu ce pricină, apariţia perechii picase cum nu se poate mai prost.

De voie de nevoie, ca să salveze aparenţele, babacu' o informase pe Onglita că Milică Moment era comandantul şi dirigintele meu, şi că venise să constate dacă m-am refăcut.

— Ce tot spui acolo, Eftimie! – s-a mirat maică-mea. Dar individa aia, cu voaletă neagră, ca o paţachină, e şi ea ofiţer la liceul militar, unde-nvaţă fiu-tu?...

— Taci, tu, nu vorbi prostii! – a liniştit-o bătrânul. E nevastă-sa!

— Ei, nu mai spune! După ce că n-are nici verighetă, de ce-i tot pupa mâna crăcănatul? Unde-ai mai pomenit bărbat care să-i sărute mâinile nevesti-sii, în loc s-o pupe-n bot?... Tu, de ce nu faci la fel?

— Asta-i bună! – s-a fâstâcit tata. Aşa deodată, când abia am cunoscut-o?...

— Păi da, dacă eram la Giuică, aveai tot timpul s-o

cunoşti!… Mă Eftimie, mie de ce nu-mi pupi mâinile, că la noi mă gândeam adineauri? Lasă, că mai discutăm amândoi! Deocamdată, merit să-mi pupi şi picioarele, că nu-i dau afară din casă… Dar mâine dimineaţă, când am să mă scol, să nu-i mai văd aici! Ai înţeles?…

Bietul taică-meu, după ce Onglița a plecat să se culce, a fost nevoit să-l prelucreze pe Milică, chemându-l la un pahar de vorbă. În bucătărie. Şi i-am auzit discutând, din odăiţa mea, de unde ascultasem şi conversaţia de mai sus, uluit de sosirea căpitanului.

— Măi Milică – îl chestiona babacu', nu mi-ai suflat o vorbă, când mi-ai telefonat, că vii cu fufa după tine! Cine-i putorica?…

— Moment, că-ţi spun tot! – scâncea nefericit căpitanul, numai în izmene şi cămaşă. Este o telefonistă, de la noi, din Drăgăşani, şi se ţine scai de capul meu, s-o iau de nevastă…" Nu ştiu cum să scap de ea! Ce mă fac?… Când a auzit că plec la Piteşti, a fugit după mine la gară şi s-a suit şi ea în tren, să afle cu cine-o să mă văd… Ce-mi trebuie mie căsătorie, aşa, la moment?… Mâine plec la Bucureşti, să-l consult şi pe Gib, frate-miu, să-l aud ce zice. A scris atâtea romane cu femei, încât trebuie să se priceapă la chestii dintr-astea. Eu, la viaţa mea, n-am avut de-a face decât cu dactilografe, secretare şi telefoniste!… Amărât şi fără de noroc am fost, de când mă ştiu, şi nici de-acum încolo n-o să fie altfel…

Imediat ce m-am înapoiat la Craiova, l-am rugat pe căpitanul Milică să-mi împrumute şi mie cărţile lui Gib Mihăescu. Încântat de interesul pe care-l manifestam pentru opera fratelui său, a doua zi chiar mi-a adus „Braţul Andromedei", „Rusoaica" şi „Donna Alba". Întrucât îl auzisem spunând că Gib scrie romane cu femei, m-am apucat să le citesc nerăbdător. Nu erau pentru vârsta mea. Însă le-am mâncat, nu altceva. Într-atât mi-au tulburat minţile, încât ajunsesem să-mi

înlocuiesc colegii, la plantoanele de noapte, ca să pot reciti anumite capitole. Când mi-a completat teancul de cărţi, căpitanul mai furnizându-mi şi-alte volume ieşite de sub condeiul lui Gib Mihăescu, pare-mi-se „La Grandiflora” şi încă vreo câteva tomuri de nuvele, am făcut pe dracu-n patru să fiu cât mai des „elev de serviciu”... la bucătărie. Începuse şi mie să-mi miroase a femeie!

Iar la liceul nostru militar, unicele exemplare ale sexului respectiv se găseau doar la bucătărie şi spălătorie. Bineînţeles, n-aveam nicio şansă. Eram un mucos mărunţel şi bondoc, iar ajutoarele bucătarului-şef erau numai muieri de tipul robust, mătăhălos, unele din ele chiar şi cu mustaţă, şi care se giugiuleau doar cu soldaţii de la curăţitul cartofilor şi-al zarzavaturilor.

Ce-i drept, nici pe mine nu mă ocoleau. Însă le plăceam nespus, pentru că apreciam arta lor culinară. Mă mângâiau şi pe obraji, de mă treceau curenţi „alternativi” (când fierbinţi, când reci), şi-mi făceau un locşor la masa lor, servindu-mă cu chifteluţe calde, cârnăciori fripţi pe plită şi alte preparate de-ale zilei. Numai că nu mă mâncau din ochi, văzând cu câtă poftă înfulecam. Deşi, fie vorba între noi, aş fi preferat invers. Să le pap eu pe ele!

Era acolo, la bucătărie, un soldat cu care legasem mare prietenie. Un ardelean ţeapăn şi vânjos, care, terminându-şi perioada de instrucţie, fusese repartizat la dispoziţia bucătarului-şef. De câte ori mă vedea „elev de serviciu”, se-alătura numaidecât taburetului pe care şedeam, aşezându-se pe ciuci, şi pornea să-mi povestească. Fel de fel şi vrute şi nevrute. În timp ce ciuguleam din tigăiţa oferită de Frusina, ajutoarea cu care ostaşul în termen Gorun Avesalom se-avea bine, omul meu îşi declanşa recitalul, cu ţigara pe buze.

— Dom elev, dac-ai fi la noi în sat, la Sohodolul

Şimleului, te-am alege musai primar! Că tare eşti grăsuţ şi frumos, ca un bivol tânăr… Ce să-i faci, n-avem norocu ăsta! Când Dumnezeu drăguţu, slăvit fie-i numele, s-a apucat să-mpartă sorţii, ai noştri or întârziat. Şi nu mai rămăseseră decât frumuseţea şi prostia. Şi ne-a rugat Atotputernicu s-alegem. Acum, au stat şi-ăia de s-au cugetat, primarele şi cu fişcalu, şi i-au zis: „Doamne, nu ne trebe frumuseţea, că-i trecătoare!”… Şi-am brodit-o. Că prostia rămâne… De-aia ne-a ieşit vorbă, cum c-am fi bătuţi în cap, noi ardelenii. Dar nu-i aşa! Ba dimpotrivă. Gândim mai încet, e drept, dar cu tâlc…

Aveam să-mi dau seama câtă dreptate are Avesalom, chiar în clipele următoare, când a dat peste noi căpitanul Dugăeşescu, în ziua aceea „ofiţer de serviciu” pe tot liceul. Văzându-l pe Gorun cu ţigara în gură, a strigat la el fioros:

— Soldat, nu ştii că n-ai voie să fumezi aici?…

— Da, să trăiţi, domnule căpitan, ştiu, dar eu nu trag în piept!

Ofiţerul a chibzuit rapid, apoi, considerându-se lămurit, i-a comunicat ostaşului:

— Bun! Aşa mai merge…

Atent la schimbul lor de idei, mi-am zis că nici cu regăţenii nu stăm rău. Le bubuia şi lor mintea, nu se lăsau mai prejos.

În afară de setea de carte, datorită unei iniţiative a colonelului Urziceanu aveam să-mi satisfac şi alte înclinaţii artistice. Profesorul nostru de muzică, Ionel Geantă, cel care avea să devină violonistul renumit, de mai târziu, îi propusese comandantului înfiinţarea unei orchestre a liceului. Iar colonelul, după ce ascultase, la vreo două luni de la începerea repetiţiilor, valsul „Valurile Dunării”, în interpretarea noastră catastrofală, dispusese transformarea orchestrei în fanfară. Om de gust, îşi dăduse seama că, pentru nişte viitori militari de

comandă, numai marşurile aveau şansa să sune ca lumea.

Ionel Geantă, dezamăgit, a părăsit liceul, plecând să-şi dea vreo câteva doctorate. Pe care le-a şi susţinut, cu brio. În afara directorului general al liceelor militare, generalul Ioan Dumitrescu, zis şi „Chibrit”, care poseda patru sau cinci licenţe şi doctorate, numai Ionel Geantă avea să-i depăşească performanţa. Până la urmă, din cele aflate de la colegi, cu prilejul întâlnirii promoţiei, ajunsese profesor universitar. Merita. Era un bărbat adevărat, de excepţie. Care ne cucerise din prima clipă când ne predase.

Majurul adus să pună bazele fanfarei, un tip caraghios şi realmente înzestrat, convingându-se de urechea mea muzicală, m-a promovat imediat în formaţia liceului, propunându-mi trombonul mare. Apoi, când uriaşul instrument mă cocoşase de tot, de-ajunsesem să beau şi trei litri de apă, ca să-mi umezesc gura uscată de-atâta suflat, şi-l dezafectasem gripându-i clapele cu sacâz, moş Câţu m-a trecut la tobă.

— Domnule elev, dacă te prind că-mi strici şi toba, fac raport la general!… – m-a ameninţat disperat majurul.

— Am înţeles, să trăiţi, dom majur!…

Şi nu i-am stricat-o. Ci-am căutat s-o întreţin cât mai bine. Ungându-i pielea de rezonanţă cu ulei de gătit. Toba n-a mai sunat corespunzător. Emitea un bubuit atât de înfundat, de-ai fi zis că-i un buhai ce trage să moară.

Până să mă raporteze majurul Câţu, am ieşit singur la raport. Adresându-mă comandantului nostru de pluton, locotenentul Mitică Popescu:

— Domnule locotenent, dumneavoastră, care mă cunoaşteţi atât de bine, care-mi cumpăraţi şi cărţi din oraş, în timpul liber, trebuie să mă-nţelegeţi… Dorinţa mea cea mai fierbinte-i să citesc, nu să bat toba! Vă rog,

din suflet, scăpaţi-mă de fanfara militară…

Dumitru Popescu, tânăr ofiţer de viitor, dar şi om de înaltă carte, m-a înţeles numaidecât. Totuşi, ca pedeapsă disciplinară, m-a trecut la biblioteca liceului, să ajut la înregistrarea cărţilor. Mă nenorocise, ce să spun! Atunci am trăit cele mai frumoase zile din viaţa mea. În fiece după-amiază, când îmi terminam orele de meditaţie, mă duceam la bibliotecă. Ajutam, şi eu, pe ici pe colo, dar mai mult citeam. Chiar şi noaptea, după ce se dădea stingerea.

Şi nu numai cărţile aflate la îndemână, ci, mai ales, pe cele obţinute din oraş. Fie prin intermediul lui Dumitru Popescu, zis şi „Miticuţă”, fie cumpărate de mine. Căci căpătasem obiceiul să vizitez, cu orice ocazie, când mai eram şi eu învoit, anticăriile de pe Madona Dudu.

Iar achiziţiile mele nu puteau fi citite oriunde. Ci la fereală. Ori în penumbra bibliotecii, ori internându-mă la infirmerie. C-aveam şi noi infirmeria noastră, a liceului. Deservită de majurul Tuţă. Sanitarul, cel care ne dădea cu petrol la sosirile din vacanţă, când constata că manifestăm simptome de febră, ne vâra urgent la pat. Îi era o spaimă nebună, să nu se pomenească la liceul nostru cu cine ştie ce epidemie.

— Elev, spune drept, unde te doare? – întreba majurul sanitar Tuţă.

— La burtă, domnule plutonier major, să trăiţi!

— Mai pune-ţi o dată termometrul! – mă ruga el, îngrijorat.

După cinci minute i-l arătam.

— 38, 5! E mult… Ferească Dumnezeu de vreo tifoidă!…

Săracul Tuţă. De unde să ştie că-mi injectasem o fiolă de vaccin antitifoparatific, cu ajutorul caporalului de la infirmerie. Care, contra sumei de zece lei, putea să-ţi

administreze orice.

Aveam mai multe sisteme de-a ne provoca febra. Mai întâi încercam cu creta. Dacă mâncam o cretă întreagă, puteam ajunge până la 37, 5. Însă cu vaccinul, obţineam rezultate superioare. Cel mai sigur, dar şi nedureros, era ceaiul însă. Dimineaţa, când majurul Tuţă trecea să ne dea termometrele, pentru a le vârî la subsuoară, aveam grijă, pe neobservate, să le ţinem câteva secunde în ceaiul aflat pe noptiera fiecărui pat. Servit anume de caporalul cu pricina, la temperatura necesară.

O singură dată nu-mi reuşise figura. Când îi prezentasem termometrul lui Tuţă, acesta a îngălbenit brusc, şi m-a întrebat bâlbâindu-se:

— Dom elev, ce simţi?...

— Nu mai simt nimic, domnule plutonier majur, să trăiţi!

— Cred şi eu! Ai 42 de grade... Vai de capul meu! Asta-i meningită. Fug să chem salvarea de la spitalul militar!...

Nefericitul de caporal greşise ceaiul, înfierbântându-l prea mult.

Când a sosit maşina salvării, şi mi s-a luat iarăşi temperatura, prezentam doar 35, 5... Şi-am fost lăsat în grija lui Tuţă. Care, înnebunit, din oră în oră îmi măsura febra. Frecându-mi termometrul, de data aceasta reuşeam s-o stabilizez la 37, 8. Suficient pentru a rămâne în continuare internat.

Căci şi internările astea îşi aveau rostul lor. Sau ca să nu mă prezint la teze, şi să le dau ulterior, de unul singur, când toată clasa colabora cu mine, prin fiţuicile transmise, sau ca să citesc ultima carte apărută în „colecţia celor 15 lei”.

La infirmerie, aveam imensul avantaj de-a nu mi se controla lecturile. La o anumită dată, întrucât mă

reîntorceam mereu „la vatră”, ajunsesem să am noptiera burduşită cu cele mai neaşteptate volume de literatură şi paraliteratură.

În foarte bună vecinătate, coexistau şi „Întunecare”, şi „Uşa cu şapte broaşte” (Edgar Wallace), „Ion”, „Macul roşu”, „Hârdăul lui Satan”, „Doctorul Fu-Manchu” (Sax Rohmer), „Lupul singuratic”, Camil Petrescu şi Agatha Christie, Drumeş cu Dorothy Sayers, Sadoveanu alături de Conan Doyle, ba chiar şi Balzac, Dostoievski, Zola, împreună cu Arsene Lupin, Rocambole şi Bozambo.

Iar în următoarele zile, abia aşteptam să mi se facă rost de-o carte ce storsese lacrimi cu duiumul. Încă nu-i ştiam titlul, deoarece caporalul sanitar nu reţinuse de la nevastă-sa decât numele autorului, care suna cam ca cimitirul Bellu.

Abia peste două decenii şi ceva, poate mai puţin, îmi era dat să-l cunosc pe autor. Personal.

„APĂRAREA ARE CUVÂNTUL”.
CONCEDIU DE CREAŢIE

În lunga vară fierbinte a anului 1950, prin iulie, îl convinsesem pe Ioan Aszody, directorul de pe atunci al „Editurii de Stat”, unde mă străduiam, în continuare, să pun baze serioase noii meserii de tehnoredactor, ca şef al acestui serviciu, creat în 1948, să-mi încheie un contract pentru un roman de aventuri pseudoştiinţifice (arheologice) şi enigmistic totodată, intitulat „Uragan la Toprak-Kala”. Bun titlu. Bun şi eu…

Numai că nu izbuteam, mai defel, să purced la scrierea cărţii. Doamne, şi ce documentaţie îmi întocmisem… Pe vremea aceea eram înnebunit după fascinanta activitate a arheologilor investigatori. Nu mai spun că-mi intrase în cap, bineînţeles fără niciun temei, nefiind în posesia unei pregătiri de specialitate, o idee fantasmagorică. Citisem o lucrare despre civilizaţia

Horezmului, dispărută inexplicabil prin beznele istoriei, laolaltă cu vestita ei capitală, „cetatea de pământ” (recte „Toprak-Kala”). Hălăduind prin Dobrogea, avusesem brusc revelaţia. Horezmul nu pierise ci, în cadrul migraţiilor dinspre Asia, se transferase la noi, pe litoral, la adăpost de alte migraţii, mult mai necruţătoare, năvălind de la nord-est.

— Jancsi-baci – îi declarasem directorului, dacă-mi reuşeşte pasienţa, precis mă bagă la Academie, secţia istorică!… Am găsit „cetatea de pământ” itinerantă a populaţiei horezmice. De fapt, am dat peste mai multe, vreo cinci la număr, pe Valea Carasu. Şi nu uita, dragă Jancsi-baci, avem o sumedenie de localităţi cu numele de Horezu prin ţară… Şi-n Vâlcea, şi-n Dolj, şi-n Olt, ca să nu mai pomenesc de Horezu din Braşov, altul în Sălaj, şi-un Hurezani în Gorj! E clar, îţi dai seama, cum s-au diseminat horezmienii în decursul veacurilor…

— Ascultă la mine şi bagă minţile la cap! – îmi mai reducea din avânt şi energie Aszody. Dacă nu te astâmperi, la spital „Central” bagă!… De când te-a fătat mămica arheolog? Tu eşti bolund, nu altceva. Ai încurcat cutiile (voia, de fapt, să spună borcanele) şi la editură, atunci când ai inventat tehnoredactarea, traducând greşit din ruseşte cuvântul redactare tehnică, şi ai obligat direcţia înfiinţeze serviciu pentru tine… Ce mai vrei acum?

— Să-mi scriu romanul, în pace şi onor!

— Cine te opreşte, mo? – se mira Aszody.

— Matale, Jancsi-baci! Nu-mi creezi condiţii… Toată ziua sunt nevoit să trag la jug, ocupându-mă de cărţile altora. Când să-mi văd şi eu de romanul meu?…

Ioan Aszody era un om de fier. Conducea editura, părăsită recent de P.N., cu brio, împreună cu Şi cu Lăzărescu, cârmind abil ambarcaţiunea instituţiei noastre prin tot soiul de maelstromuri. Vechi ilegalist,

umblat prin mai multe ţări europene, în anii antebelici, practicase o serie de meserii. De la reporter internaţional, al unor publicaţii ardeleneşti de limbă maghiară, până la aceea de „sertisseur”, adică montor de pietre scumpe în atelierele de bijuterii. Vorbea excelent franceza, mult mai cursiv şi fluent decât româna. Însă, în pofida faimei de dur, motiv pentru care în clandestinitate i se spunea „Granit”, manifesta multă înţelegere pentru tinerii cu idei şi forţă de muncă.

Cu timpul, mă apropiasem de dânsul. Încântat de legenda care-l înconjura. Dar şi de autenticele istorisiri cvasi-detectivistice pe care le debita în clipele sale mai bune, când avea poftă de vorbă şi de-un păhărel de coniac. Totdeauna poseda în cabinet, ascunse de vederea inoportunilor, cutia cu seringa pentru injecţii, fiolele cu insulină şi-o sticlă de Martell. Diabetic cu stagiu, susţinea că numai coniacul, şi doar cel bătrân şi de înaltă calitate, care se păstrează în butoaie de stejar, cu cercuri care nu ştiu ce-i fierul, mai poate preîntâmpina ceva din ravagiile produse de acţiunea mişelească, subterană, a parşivei maladii. Fiind un excelent vasodilatator, afirma Aszody, nobilul distilat reducea sensibil din urmările catastrofice ale microangiopatiilor instalate de diabet.

Bietul Iancsi-baci! S-a petrecut din viaţă acum vreun deceniu şi ceva. Din pricina unui accident vascular. De-atunci, sunt un duşman declarat al oricăror băuturi, inclusiv apa cloraminată. Prefer vinul. Natural, bineînţeles. Sănătos şi fără trei sau cinci stele, precum are (uneori) coniacul. Stelele-s mult mai frumoase, după câteva pahare de vin, decât imprimate pe etichete de lux, sofisticate. Vorba ceea, cu gardu’ şi leopardu. Care, parafrazând, ar trebui să sune: „afară-i vopsit ambalaju, înăuntru e talaju!”

Îmblânzit şi înduioşat de jălaniile mele, durul s-a înmuiat şi mi-a propus, neaşteptat de generos:

— Uite ce faci, Muş (aşa mă alinta în momentele de intimitate colegială), îţi iei un concediu de creaţie, cu plată sau fără, asta o să mai vedem noi, te urci în maşina editurii şi pleci la Sinaia. Avem vila noastră, te instalezi acolo şi dai drumul la carte… Ideea ta mi se pare interesantă şi trăsnită, se vede că ai ceva la creier! Şi treci şi pe la casierie, să ţi se dea un avans în contul romanului… Am să telefonez la contabilitate, chiar eu…

— Jancsi-baci – am exclamat eu în culmea fericirii, ţin-te bine, că vin să te pup!

— Stai blând şi nu apropia la mine, că te plesnesc! Ştii că nu-mi plac bărbaţii…

Avea dreptate. Uitasem de slăbiciunea sa pentru femei. Şi încă una păcătoasă, de tip spiritual. Pur.

MAI SUNTEŢI ÎN VIAŢĂ?

Ajuns la Sinaia, cu bine, şi încă transportat, cu arme şi bagaje, de maşina editurii, mi-am descărcat catrafusele în faţa vilei Editurii de Stat. Geamantane cu cărţi, hârtie, documentaţie, „Erika”, fidela mea maşină de scris, boarfe şi alimente dietetice, plasate într-o coşniţă de nevastă-mea, care mă credea un serios partizan al regimurilor preconizate de endocrinologii de la „Parhon”.

Numai că vila era a Uniunii compozitorilor. După cum m-a informat o splendidă reprezentantă felină a obştei respective. Din fugă. Deoarece se grăbea să plece la o baie de soare. Numai în şort şi bikini.

Lejer demoralizat, am purces să bat din poartă în poartă. Până am dat de-o vilă a scriitorilor. În pragul căreia m-a întâmpinat Tătălici Bratoloveanu, autorul romanului „Oameni la pândă”, editat de mine la „Europolis”. Pupături, îmbrăţişări, ca între rodate tombatere. Nu era singur. Lângă dânsul se afla şi se foia nerăbdător un bătrân, spelb şi acoperit de scrumul vârstei, niţel adus de spate, în ciuda staturii ce depăşea

normalul, şi care-şi sprijinea mâna pe umărul unei fetiţe firave cu ochi luminoşi şi de-o culoare nedefinită.

Dându-şi seama de impoliteţea sa, Tătălici s-a grăbit să mi-l prezinte, invers decât s-ar fi cuvenit:

— Petre Bellu şi nepoţica sa!…

Aici nu mai ţin bine minte dacă a spus nepoţică sau fetiţă. Mă rog, nu mai are importanţă, după atâta amar de vreme.

Imediat am receptat numele şi, pe loc, mi-a şi intrat în funcţiune unul din releele implantate în cortex. Şi numaidecât mi-au apărut în faţa ochilor copertele unor cărţi din colecţia celor „15 lei”: „Apărarea are cuvântul” şi „Cazul doamnei Predescu”. La data când se iviseră pe piaţă, cu mare tam-tam, Petre Bellu devenise, în doi timp şi trei mişcări, o celebritate a zilei.

Niţel emoţionat, i-am strâns călduros mâna, şi i-am declarat cu infinită simpatie:

— Maestre, domnule Bellu, nici nu vă imaginaţi cât sunt de bucuros să vă cunosc! Şi încă în viaţă… Credeam că nu mai trăiţi. De-atâţia ani, o veşnicie, nu s-a mai pomenit numele dumneavoastră. Oarecum şi normal, la venerabila dumneavoastră vârstă!…

— Păi câţi ani îmi dai, scumpule? – s-a arătat surprins popularul romancier.

— În niciun caz mai mult de şaptezeci, maximum şaptezeci şi doi!

De fapt, îi mai scăzusem ceva, de la mine, din etatea pe care-o arăta manifest.

— Halal de măiculiţa mea, parastasu ei de viaţă, dacă mai mă ţin încă atât de bine! – a exclamat încântat Petre Bellu. Bravo mie, domnule dragă! Anul ăsta împlinesc cincizeci şi patru de ani. E bine?

În aceeaşi clipă, am simţit cum îmi paralizează coardele vocale. Şi nu i-am putut, evident, răspunde nimic. Bratoloveanu îngălbenise, eu mă-nroşisem, iar

fetiţa aceea plăpândă icnea înăbuşit, gata să plângă. O făcusem de oaie!

Petre Bellu, sesizând ridicolul situaţiei în care mă vârâsem singur, cu propriile şi sensibilele mele antene apreciative, m-a scos cu mâinile lui din găleată. Chicotind amar, m-a invitat cu glas blajin:

— Hai cu mine, domnul meu, să-ţi arăt unde-i vila editurii matale. Deşi îţi par un matusalem, am să-ţi ajut la căratul bagajelor. Unde le-ai lăsat?…

— În faţa vilei compozitorilor!

— Perfect! Ăştia nu fură. Decât rareori. Şi numai melodii auzite la radio, când îl potrivesc pe Londra, Paris sau Roma… Iar în ultimul timp, şi pe Moscova!…

Condus de Petre Bellu, Tătălici Bratoloveanu şi fetiţă, am ajuns, în sfârşit, la casa de odihnă a Editurii de Stat. O vilă impunătoare. Dar la vreo doi kilometri distanţă de locul unde mă debarcase şoferul. Ce-o fi avut cu mine?… Urlase invidia în el!

Trei geamantane le cărasem eu, cu chiu cu vai, mai ales cu vai, iar celelalte trei bunii mei tovarăşi de drum. Mai dificultos a fost cu urcatul. Fiindcă responsabila mă cazase la ultimul etaj. Unde se afla unica odaie prevăzută c-un singur pat. Când am izbutit, scăldat de toate sudorile iadului, să pătrund în cameră, mi-au scăpat geamantanele din mână, picioarele mi s-au înmuiat şi m-am lăţit ca o plăcintă (cu carne) la podea. Noroc că m-a adunat de pe jos Petre Bellu. C-un singur braţ. În care avea o putere de taur. Şi nu s-ar fi zis…

Gâfâind intermitent şi intensiv, m-am prăbuşit apoi pe-un scaun, privind cu ochi dilataţi, de exoftalmic, la Petre Bellu. Acesta îmi întindea, nu ştiu de unde-o fi găsit-o, o mânecă de haină.

— Iartă-mă, dragule – porni romancierul să-mi explice, tare mai eşti greu… Dacă ai fi avut şi matale vreo şaizeci de chile, mai treacă-meargă, însă cred că

baţi la dublu. De-aia ţi s-a desprins haina, când te-am ridicat cu duhul blândeţii. Iartă-mă, n-am vrut, dar ce să-i fac, am o mână de fier, de fost tâmplar-dulgher… Lasă, c-am să-ţi povestesc eu, în zilele pe care-o să le petreci aici, cum de-am ajuns să-mbătrânesc înainte de vreme, ba mai procopsindu-mă şi cu o oftică pe deasupra, muncind ca un câine, din zori şi până-n noapte!…

Prima zi din concediul de creaţie am închinat-o problemelor organizatorice. Descărcându-mi geamantanele, aranjându-mi apoi lucrurile. După un timp, întrucât se apropia ora prânzului, am pornit în căutarea îngrijitoarei vilei. Să mă ajute la prepararea mesei. Îi lăsasem în păstrare alimentele cărate de-acasă, să le pună la beci. Nişte cartofi, vreo cinci chile, morcovi, două găini, tăiate, curăţate şi băgate niţel la cuptor, să nu se strice, precum şi-o grămadă de salate verzi, cât să hrăneşti un salon întreg de grăsuni puşi la slăbire. Aşa cum mi se ceruse şi mie de către endocrinologii de la clinica „Parhon". De-aceea plecasem de la Bucureşti cu grădina după mine, decis să nu apelez la serviciile cantinei scriitorilor, de pe Furnica. Aveam, de altfel, şi două obiective majore în faţă: să slăbesc minimum zece ocale, şi să-mi isprăvesc în maximum o lună prima redactare a romanului „Uragan la Toprak-Kala".

La realizarea obiectivului nr. 1 m-a ajutat, eficient şi prompt, Juliska-neni, mai sus citata responsabilă a casei noastre de creaţie. Peste vreo oră şi jumătate m-a poftit la masă, în sufrageria de la parter. Să servim prânzul împreună. Împreună cu dânsa şi cu băiatul ei, instalator la vilele din preajmă.

N-am prea înţeles de ce se autoinvitaseră. Asta la început.

Juliska-neni, o excelentă gospodină, femeie masivă, butucănoasă şi trupeşă, gătise într-un timp record. Şi cele două găini, pe care le transformase în paprikás cu

găluşti (fantastic!), şi toţi cartofii aduşi de mine, prăjindu-i în untură, la ceaun, cu ceapă şi boia. Îngrozit de cele puse pe masă, întreaga mea subzistenţă pe-o lună, am întrebat-o neliniştit:

— Ce-ai făcut, Juliska-neni, vrei să mă nenoroceşti?… Nu ţi-am spus că sunt la regim, şi că trebuie să mănânc foarte puţin? De ce-ai gătit atâta?…

— Fost-a musai, dom'le dragă!… Găinile strică, nu ţine, cartofele putem, aruncat jumate la porcu'! Dacă nu mâncam acuma, mâne murim… Chemat la masă şi pe Gyula, dăm ajutor… Pe urmele vedem noi facem. Juliska vaca avem, brânza dulce, lapte acru, facem şi pe dracu'… Dacă nu slăbeşte domnu' zece kilogramuri, Juliska sparge capu' de peretele!

Resemnat, mai ales că argumentele femeii păreau logice, am ras, alături de Gyula şi Juliska-neni, întreg ceaunul cu crumple şi tot paprikaşul. O cratiţă de şase. Litri, capacitate.

De-a doua zi însă, aveam să-ncep o viaţă nouă. Absolut lactată. Mă rog, asta mai rămânea de văzut.

TOT CA LA „LEUL ŞI CÂRNATUL”.

Pe la şapte, după-amiază, mâncat bine, odihnit bine, urcam în forcing aleile de pe dâmbul unde se aflau vilele de creaţie. În căutarea lui Tătălici Bratoloveanu şi-a lui Petre Bellu. Să le mulţumesc pentru tot ce făcuseră.

N-am dat de ei. Abia când am ajuns pe Furnica, lângă cantina creatorilor, l-am zărit în sala de mese pe autorul „Oamenilor la pândă”. Şi nu era singur. Cina. împreună cu Lila, nevastă-sa, femeie răzbătătoare şi vajnică, şi cu Gigel, băiatul lor, elev în clasa a opta. Am renunţat să-i deranjez. Nici nu se făcea. Iar Petre Bellu, nicăieri.

Pe drumul de costişă, ce ducea la prima crâşmă din apropiere, am interceptat nişte efluvii de mititei. Cu totul

mobilizatoare. Şi mi-am zis pe loc, amintindu-mi de poetul nostru: „Mai lung îmi pare drumul, acum la-ntors acasă!”. Şi-am mas la birtuleţul atât de incitatoriu. Să-mi mai trag o clipă sufletul. Dar şi trei mititei mici. Dietetici. Adică fără pâine. Carnea, lucru ştiut, nu îngraşă.

Poate nu m-aş fi lăsat ispitit în exces de-acele miroase dumnezeieşti, dacă n-aş fi auzit un răcnet fioros, larmoaiant, de peste 110 decibeli:

— Te văd, te văd, aicea sunt, matale nu mă vezi?...”

L-am văzut imediat. Că textul prea suna a romanţă. Era Petre Bellu. Aşezat la o măsuţă, lângă artistul de culoare închisă care toca frenetic şi cu abnegaţie la ţambalul hodorogit şi dezacordat.

— Maestre – i-am zis eu încântat (realmente), îmi pare tare bine că te-am găsit! Pot să iau un loc lângă matale?

— Dar bineînţeles! Tot aveam de gând să-ţi fac o vizită la vila editurii, să mai stăm de vorbă... Dacă nu dădeai de mine, te găseam eu, cu siguranţă. Şi-aşa nu pot dormi...

Într-adevăr bucuros de neaşteptata întâlnire, mai ales într-un asemenea mediu, m-am răzgândit în privinţa celor trei mici. Şi-am comandat şapte. Să fie. Conversaţia cu popularul scriitor putea să dureze.

Petre Bellu, sprijinit în ambele coate pe tăblia mesei, asculta pierdut finalul recitalului oferit de ţambalagiu. Acesta, extenuat, după ce-a rasolit o „ţigănească în călcâie”, cu care-şi încheia prima parte a concertului, a înşfăcat o farfurie adâncă din cele de ciorbă, a şters-o cu mâneca de resturile zemii, şi-a pornit spre noi. Zâmbind cleios şi năduşit, ni s-a adresat mieros:

— Pur la miuzic, silvuplé, că din asta halim, mânca-v-aş!

Bellu i-a zvârlit o bancnotă în farfurie, felicitându-l:

— Mi-ai plăcut, mă balaoacheşule! Parc-ai fi de pe la

noi, din Bucureşti… Ia spune-mi, n-ai cântat cumva, cândva, la „Leul şi cârnatul”?

— Da’ cum să nu, coane Belleo! De-acolo te ştiu şi eu pe matale. Te ţin minte de când dădeai la rindea, chiar lângă crâşmă, coane Belleo, şi mă tot întrebam dacă n-ai fi cumva neam cu ţintirimul… Că ofticos erai şi pe-atunci! Şi să nu-mi mai spui balaoacheş, că mă supăr, coane Belleo! Mă cheamă Gheorghe, zis şi Ţilimindriu, şi mi-s rom de la Ţigăneşti-Ilfov… Auzi?

— Aud, că n-oi fi surd…

Scriitorul privi dulce la silueta instrumentistului ce se furişa printre mese cu farfuria în mână, apoi se adresă chelnerului:

— Mai dă-mi un ţoi de prună, măi Floştomoc, să fie cinci cu ăsta!

— Şase, maestre, c-am fost şi eu corijănt la aritmetică, într-a doua primară…

— Fie şi şase, puiule, că n-o să-ţi tragă ţie Bellu în piept, nu-i el omu’ ăla!…

Părul cam vâlvoi al romancierului îi atârna pe frunte, câteva şuviţe ajungându-i până la ochi. Cenuşa vremii, presărată peste chip, îl făcea s-arate ca un exponat de la muzeul de istorie, o mumie din cele aduse cu mari greutăţi din Egipetul faraonilor.

Bea măsurat, încet şi prelung, legumind tăria din ţoi. La un moment dat, după o lungă tăcere, în răstimpul căreia se gândise la cine ştie ce, romancierul îmi spuse. cu glas hârâit:

— Asta-i viaţa, domnule dragă! Printre oameni dintr-ăştia mi-am trăit-o… Ca de-alde Ţilimindriu şi Castel Floştomoc… Printre lăutari, chelneri, meseriaşi de-ai mei, muncitori eu braţul, ca şi mine, şi-am fost şi-n mişcare, la social-democraţi, şi încă din copilărie am ştiut ce-i amarul injustiţiei sociale. M-am născut în apropierea unei case cu fete de-nchiriat, dragule, nişte

amărâte ce-şi vindeau stârvul pentru un dumicat de pâine!…

În secunda aceea, mi-am zis c-ar fi timpul să-l întreb şi eu pe Bellu. Ceea ce mă frământa mai demult. Nu de când îl cunoscusem, în dimineaţa de azi, ci de când îi citisem, cu ani în urmă, „Apărarea are cuvântul”.

— Domnule Bellu, chiar ai trăit experienţa descrisă în vestitul dumitale roman?…

— Altminteri, cum l-aş fi scris, măi omule? – mi-a declarat nedumerit maestrul, privindu-mă cu ochi mijiţi. Asta l-a determinat pe Panait Istrati să mă recomande editurii „Ignatz Hertz”, de pe Calea Victoriei, peste drum de poşta mare… Faptul că se petrecea într-o casă de târfei

Auzind numele lui Panait Istrati, am tresărit.

— Meştere dragă, nu te supăra, îl cunoşteai mai de mult pe Istrati?

— Cum să nu, de vreme ce, atâta timp, peste un an, i-am fost om de încredere şi secretar particular!…

În noaptea aceea, prima mea noapte la Sinaia, n-am mai apucat să adorm. L-am ascultat povestind pe Petre Bellu. Până s-a crăpat de ziuă. Avea un dar nemaipomenit de-a evoca întâmplări şi oameni. Istorisea plăcut, nuanţat, molcom şi blajin, când relata despre oameni de bine, furios şi cu interjecţii agresive, când se referea la anumite păţanii întunecate din zbuciumata sa viaţă.

L-am condus la vila sa pe la opt. Dimineaţa. Abia atunci i se făcuse somn. Însă eu, după aceea, n-am mai reuşit să lipesc pleoapă de pleoapă. Mă urmăreau tărăşeniile relatate de romancier. Dar şi revoltele sale. Şi, mai ales, revolta mititeilor pe care-i ingurgitasem la birtul de lângă Furnica, şi care începuseră să-mi chinuiască maţele. De om pus la regim. Noroc c-am înghiţit o lingură de bicarbonat, din borcanul pus de

nevastă-mea în bagaje, şi pe care avusesem grijă să-l aşez pe poliţa din baie.

Din păcate, nu şi-a făcut efectul.

Pe la vremea prânzului, m-a trezit Juliska-neni, să mă poftească la masă. Trebăluia ceva prin camera de baie şi tot boscorodea. Am întrebat-o, intrigat de întârzierea ei acolo:

— Ce te supără, Juliska-neni?

— Vreau curăţ chiuveta, şi nu găsesc borcan „vim”! …

„Vim”-ul se afla pe noptiera mea. Şi-am tăcut mâlc. Nici el nu făcea doi bani. Pe post de bicarbonat.

EDITOR POLIVALENT

Pe seară, iarăşi m-am dus să-l ascult pe Ţilimindriu, la birt. Petre Bellu era la locul său. Lângă ţoiul cu prună. Dar şi pus pe poveşti. Cum m-a văzut, mi-a făcut semn să vin la el.

— Mănânci ceva? – m-a întrebat romancierul înfometaţilor.

— Nu ştiu ce să fac… De obicei, n-am voie să mănânc seara. Însă, nici la prânz nu s-ar putea spune că m-am săturat… Mi-a dat Juliska-neni, îngrijitoarea vilei, numai brânză de „veci”! În chipul ăsta nu se poate trăi, şi nici a viţel nu arăt, să mă hrănesc numai cu lapte şi subprodusele sale…

A zâmbit pe sub mustaţă, deşi n-o avea, şi m-a încurajat:

— Vezi-ţi de treabă, omule, şi nu te lua după doctorii ăştia! Care viţel, că eşti cât un bou, pardon, taure!…

Astfel îmbărbătat, i-am comandat lui Floştomoc un muşchi de vacă pusă la regim de slăbire. Să nu se poată bârfi c-am abandonat bovinele. Dar nici dieta.

Petre Bellu, privindu-mă satisfăcut de fermitatea pe care-o manifestasem, a pornit să povestească:

— Panait Istrati era un om nemaipomenit… Nu se

uita la bani. Mai ales când îi avea. Când i-am fost secretar, locuia la hotel „Union”, unde-avea o cameră mare, cu două paturi, la etajul al cincilea… De multe ori, nu ieşea din casă o săptămână întreagă. Ori era bolnav – oftică! – ori se punea pe scris. Şi scria, fără oprire, zi şi noapte. Când şi-a adus nevastă nouă, pare-mi-se de la Brăila, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, n-a mai părăsit odaia aproape o lună. Şi nici ea. Eu mă ocupam de toate, de cumpărături, de presă, de relaţiile cu Hertz, editorul lui şi-al meu… Şi ăsta era o figură ieşită din comun. Dotată însă cu geniul negoţului de carte… Tipărea, deodată, câte patru sau cinci romane în fascicule zilnice. Când apărea unul nou, prima fasciculă o trăgea într-un tiraj uriaş, de vreo sută de mii de exemplare, şi-o distribuia gratis. Vulpoiul, avea grijă ca ultimele rânduri să-l lase pe cititor cu sufletul la gură. Dacă voia să afle continuarea, neapărat trebuia să cumpere, a doua zi, fascicula următoare. Hertz a pus astfel pe piaţă mai multe din romanele lui Karl May, „Tarzan”-ul lui Edgar Rice Borroughs, „Vulturul morţii” şi altele. Tot el edita şi celebra colecţie a celor „15 lei”, în care au apărut Dreiser, Edgar Wallace, Baroneasa d’Orezy, cu „Macul roşu”, şi-n care m-a editat şi pe mine, cu „Apărarea are cuvântul”… Panait Istrati mi-a scris prefaţa, iar Hertz m-a tipărit, la prima ediţie, în 50.000 de exemplare…

— Formidabil! – am exclamat eu neîncrezător, oprindu-mă din masticaţie.

— …păi stai, c-a urmat şi-o a doua, şi-apoi „Cazul doamnei Predescu”… Ai mai pomenit, oare, un tâmplar socialist, care s-ajungă scriitor, şi încă tipărit de cel mai mare editor burghez? Uite, aşa s-au petrecut lucrurile. Bineînţeles, având şi reviste, editate tot de el, mi-a organizat şi-o campanie publicitară fantastică. În ziua când mi-a avansat primii bani, a mâzgălit ceva pe-o

bucăţică de hârtie, şi m-a expediat la casierie, unde-am şi încasat 30.000 de lei. Ca o culme, Hertz folosea la editură numai trei sau patru redactori. Care, pe vremea aceea, se chemau funcţionari. Nici azi nu-i pot uita pe Lia Hârsu, Şt. Freamăt şi Jenică Vulpescu. Oameni amărâţi, lucrând de dimineaţă până seara, aplecaţi asupra manuscriselor, corectând singuri şpaltele, fără corectori, comandând ilustraţii. La fiece fasciculă, Hertz îi dădea ilustratorului 500 de lei. Bani mari, pe-atunci. Însă desenatorul casei era un transfug rus, alb, unul Sirin… Formidabil, şi-ăsta. Capabil să facă şi douăzeci de ilustraţii pe zi. Le lucra pe colţul mesei, cu o sticlă de vodcă „Smirnov” lângă el, ascultându-l pe Freamăt, care-i povestea scena ce se cerea zugrăvită. N-avea timp să citească textul. Artist desăvârşit. În stare să-ţi facă portretul văzându-te din spate. Hertz îl plătea domneşte, tot aşa cum proceda şi cu Istrati. De-atunci însă am rămas pe drumuri. Până-n ziua de azi, nu mi-a mai apărut nicio carte. Poate acum, dacă voi avea noroc, îmi va tipări editura „C.G.M.”, a sindicatelor, marele meu roman despre viaţa docherilor din portul Constanţei…

— Îl ai gata, meştere? – l-am întrebat mort de curiozitate.

— De patru ani… Deocamdată se află dat la cules, iar paginile, la corectura a doua, i-au fost încredinţate spre verificare lui N., un ştăbuleţ de la Ministerul culturii… Ehe, nu-i ca la Hertz! Ăsă se ocupa de vânzarea cărţii, n-o mai lua la purecat. Şi nici nu-l interesa!

Ne-am despărţit cu mult după miezul nopţii. De data asta, mi-era un somn de adormeam pe mine. Deşi mă sâcâiau laudele aduse de Petre Bellu lui Hertz, am dormit ca un buştean. Şi-am avut grijă, înainte de-a mă culca, să-nghit şi-o lingură de bicarbonat, iar nu „vim”.

A doua zi, renunţând la serviciile lactate ale responsabilei, i-am mărturisit stânjenit:

— Dragă Juliska-neni, de azi încolo mănânc la cantina scriitorilor. Mă las de regim. Atâta timp cât o să dureze scrierea romanului la care lucrez! Nu te supăra!…

— Nu-i bai, dom'le dragă! Şi-aşa am băgat la dumneata peste un chil de brânza de vacă… Mult…

ULTIMUL ROMAN

La cantină, după desert, m-am pomenit cu Petre Bellu, invitându-mă să mă conducă la vilă.

— Şi-am să-ţi povestesc mai departe cum a fost cu Hertz!…

— Coane Bellule, iartă-mă, oi fi fost dumneata social-democrat, dar nici noi, ăştia de-acum, nu suntem mai prejos de editorii dumitale burgheji! Ştii cum l-am lansat pe Tătălici Bratoloveanu, prietenul nostru?… Că şi eu am fost editor, şi mai sunt încă…

— Ei, cum? Aşa cum m-a lansat Hertz pe mine? – s-a arătat interesat bătrânul.

— Mai dihai! – am afirmat eu, hotărât să-i iau maul. Când a venit la mine cu „Oameni la pândă”, trimis de Ilka, şefa mea, care răspundea de îndrumarea editurii „Europolis” şi m-a văzut, la cei douăzeci de ani ai mei, că mă dau şi mare editor, mai c-a vrut să-şi ia cartea şi să plece aiurea… Dar nici eu nu m-am lăsat moale, ci l-am bătut la cap, cu ideile mele, şi încă în aşa hal, încât l-am convins să rămână şi să-mi dea mână liberă, să procedez cum voi crede de cuviinţă…

— Ei, nu mă înnebuni! – a rânjit neîncrezător Bellu.

— Ba am să te înnebunesc, când ai s-auzi! I-am dat cartea la cules, şi i-am expediat un fotograf acasă… L-a fotografiat în curtea locuinţei, cu nevastă-sa şi fără ea, cu Gigel şi fără, în pijama şi fără, la maşina de scris şi fără, mă rog, în fel şi chip, de parcă ar fi fost Greta Garbo… Şi, până să fie gata paginile pentru „bun de tipar”, i-am şi imprimat un pliant de opt pagini, cu poze

şi autobiografie. Care urma să fie introdus între paginile cărţii. Ţi-a făcut aşa ceva Hertz al dumitale, coane Bellule?…

— Nu prea! Şi nici nu-s fotogenic…

— Dar ce, Tătălici este vreun Charles Boyer sau Gary Cooper? Dar asta n-a fost tot. Când am avut gata volumul, înainte de-a-l pune pe piaţă m-am dus la ziarul „Momentul”, o fiţuică de scandal, care apărea dimineaţa, sau poate după-amiaza, asta nu ştiu precis, şi le-am plătit 60.000 de lei… Am cumpărat, astfel, un loc de lux, pe pagina întâia a ziarului. Unde, a doua zi, a apărut un titlul pe cinci coloane… Cu literă cât palma!

— În care anunţai apariţia romanului? – a presupus Petre Bellu.

— Sigur că nu! Anunţam altceva. Titlul suna astfel: „Scriitorul Liviu Bratoloveanu, dat în judecată de eroul romanului său «Oameni la pândă», riscă să fie arestat!”… Ce zici, e tare?

— Omule, eşti tare şi mare! Chiar mai mare decât Hertz…

— Cred şi eu! Dar şi mult mai greu…

Petre Bellu m-a abandonat în faţa vilei. Părând total năucit. Păşind şui, umblând cocârjat şi târşâindu-şi picioarele, se îndrepta spre crâşma lui preferată. Unde concerta „non-stop” ţambalagiul Ţilimindriu, vechiul său cunoscut de la „Leul şi cârnatul”.

Apoi, în săptămâna care-a urmat, în vreme ce depuneam eforturi inumane să demarez cu romanul „Uragan la Toprak-Kala”, uragan ce nu voia deloc să se dezlănţuie, Bellu m-a vizitat frecvent, uneori şi de două ori pe zi. Iar serile le petreceam împreună, la crâşmă, până noaptea târziu, în discuţii interminabile.

De fapt, nu erau chiar discuţii. Mai curând aş spune un monolog, rar întrerupt de intervenţiile mele, al popularului romancier. Care-şi depăna aceeaşi poveste. A

vieţii sale de muncitor socialist, proprietar de atelier de tâmplărie, care simţise la un moment dat nevoia să spună ceva, şi numai datorită întâlnirii sale cu Panait Istrati avusese posibilitatea s-o facă.

Cu timpul, mi-am dat seama că Petre Bellu repeta la nesfârşit aceleaşi elemente autobiografice. Prezentându-le însă, de fiecare dată, cu adăugiri şi revizuiri insesizabile. Până ce, deodată, am realizat că romancierul era într-adevăr un scriitor dăruit. Cu harul plăsmuirii. Versiunea iniţială a poveştii sale nu mai semăna deloc eu ceea ce relata la ultimele noastre întrevederi. Cu atât mai mult cu cât, spre nedumerirea mea, totul era învăluit într-o deliberată imprecizie. În orice caz, ceva îl frământa.

Odată mi-a spus:

— Dacă Panait Istrati a fost considerat un Maxim Gorki balcanic, de ce n-aş fi şi eu un Istrati al mahalalelor bucureştene?… Al viermilor din Grant, Gropile lu’ Oatu, Cuţarida sau Popa Nan… Şi ce-i deranjează pe unii c-am fost patron de atelier? Cu ce-am greşit? Se vede însă că n-am suferit îndeajuns, asta e!…

O săptămână întreagă, nu l-am mai văzut prin Sinaia. Tătălici m-a informat, după un timp, că romancierul fusese chemat la editura din Bucureşti. Telegrafic.

Când s-a înapoiat din capitală, mi s-a părut dezamăgit şi pierdut. Şi asta, în ciuda faptului că se întorsese cu romanul său cel nou. Gata tipărit. Un volum impresionant, de-un format rar uzitat, de-aproape opt sute de pagini. Mi l-a arătat, extrăgându-l dintr-o servietă prăpădită şi decolorată.

— Ultimul meu roman… Altul nu mai sunt în stare să scriu! Nu-i aşa că arată frumos?…

Impresionat, l-am îmbrăţişat pe bătrân şi i-am sărutat mâna. Nu ştiu ce mă apucase. Bellu, la fel de

mişcat, mi-a mulţumit încurcat, şi n-am priceput de ce, după care mi-a spus:

— Eh, omule, omule, dacă te-aş fi avut pe matale ca editor, alta ar fi fost mişculaţia!…

Abia spre seară, când l-am întâlnit pe Bratoloveanu, aveam să aflu ce voise să-mi transmită Bellu.

— Ai văzut cartea bătrânului? E fantastică! Dar i-a fost oprită… N., de la Ministerul culturii, n-a avut curajul să-i dea drumul, de unul singur, şi-a înaintat-o spre avizare lui M., şeful său direct… Iar ăsta, până una alta, a dispus să se mai aştepte cu difuzarea romanului. N-are timp să-l citească…

N-a avut nici mai târziu.

Atâta îl cunoscusem pe Petre Bellu. O lună. Dintr-o vară fierbinte. De fapt, nici n-aş putea afirma că l-am cunoscut. Fusese doar o întâlnire întâmplătoare. Însă tulburătoare.

Chiar stau acum şi mă întreb, oare să nu mai existe nici măcar un singur exemplar din masivul roman al bătrânului? Ar merita căutat şi găsit. Barem pentru a i se îngădui lui Petre Bellu să ia cuvântul. În apărarea sa. Fie şi acum. Căci şi lui i se cuvine un loc, de veci, cât de mititel, în istoria literaturii.

Dacă-i să stăm strâmb şi să judecăm drept, tot acolo ar merita să fie cazat, într-un ungher măcar, şi Mihai Tican Rumano. Unul dintre cei dintâi scriitori de-ai noştri, mare călător. Dacă nu-i citeam cărţile despre continentul negru, nu mă aventuram într-acolo.

FUGA ÎN ABISINIA

PREPARATIVE

Când mă întorsesem din vacanţa de Crăciun, reîmprospătat cu lecturi senzaţionale şi plin de forţe diabolice, simţeam că nu mă mai rabdă picioarele. Mă zgârma un dor de ducă, nemaipomenit!

Mai multe elemente contribuiseră la noua mea stare (să-i zicem) psihică. O carte despre Abisinia, pasionantă, a lui Mihai Tican Rumano, un concetăţean de-al nostru, fiind câmpulungean de baştină, precum şi romanul în fascicule (săptămânale) „Cei trei cercetaşi”. Ambele mă-nnebuniseră de-a binelea, umplându-mi capul cu cele mai halucinante visuri. Nu mă mai interesa s-ajung căpitan de submarin „Dox”, nici pilot de vânătoare. La ora actuală, nu-mi doream altceva decât să fiu explorator. Şi, neapărat, în Africa. Întocmai ca Stanley şi Livingstone. Cărora le citisem şi lor cărţile.

Iar elementul final, cel ce-a pus capac la toate, era războiul din Abisinia. Senzaţia de primă pagină a majorităţii ziarelor.

Din fericire, nu eram singur în situaţia de mai sus. Căci prietenul meu de nădejde, de năzbâtii şi năzdrăvănii, Tommy Palliu, coleg de clasă şi tovarăş de lecturi, se-ntorsese şi el cu mintea tulburată de ultimele evenimente. Citise „Cei trei certaşi”, îi savurase pe Livingstone şi Stanley, îl ştia şi pe Tican Rumano. Deci, era tocmai copt. Pentru expediţia fantastică ce-mi trăsnise prin cap s-o întreprind. Dacă mergea cu mine, aveam alături un atlet mai dihai decât Pongo, negrul lui George Farow, băiatul căpitanului de pe submarinul „Dox”.

Într-o noapte, fiind amândoi de planton, bineînţeles că pedepsiţi disciplinar, i-am dezvăluit gândurile ce nu-mi mai dădeau pace:

— Măi Tommy, ce zici de chestia asta cu Abisinia? Îţi dai seama că ce se petrece acolo e parcă anume pentru noi?... Din ziare, nu se poate pricepe mai nimic, totu-i înconjurat de mister! Unii ţin cu italienii, alţii cu Negusul... Noi, eu şi cu tine, care ştim mai totul despre africani, din ce-am citit până acum în „Cei trei cercetaşi”, noi de-a cui parte suntem? Nu-mi spune, că-ţi

spun eu. De-a nici unuia! Până s-ajungem acolo, să vedem cu ochii noştri ce se-ntâmplă, nu ne dăm cu nimeni. Este?

Cu ochii căscaţi, Palliu mă asculta hăbăucit.

— Păi, cum s-ajungem acolo? – m-a întrebat după un timp, începând să vadă despre ce era vorba.

— Uite ce-i, măi Palliule, eu m-am săturat de militărie! Zilele următoare, intrăm în teze… Decât să mă internez din nou la majurul Tuţă şi să-nghit iarăşi crete întregi, mai bine fug. Fug în Abisinia… Am planul meu! Mergem cu trenul, până la Dunăre, acolo luăm o barcă, ne lăsăm pe apele gârlei şi-ajungem la Constanţa…

— Dar Dunărea nu se varsă-n mare la Constanţa! – m-a avertizat năuc Tommy. Cred că mai în sus, pe undeva, pe la Brăila…

— Nu contează! Am hărţi, le studiem, şi-aflăm noi pe unde s-o luăm, ca să dăm în port… În port, nu mai avem probleme! Ne strecurăm pe-un vapor, şi-o-ntindem către Abisinia…

De emoţie, Palliu îngălbenise.

— Şi mă iei şi pe mine? – s-a interesat neîncrezător.

— Dar bineînţeles! Dacă vrei să trăieşti marea aventură… Ca Stanley! Sau ca doctorul Livingstone… Dacă nu, rămâi aici, că eu tot fug!

— Atunci, măi Hapleo, fugim împreună! Păcat că nu mai avem încă un băiat serios, să fim trei, ca şi „cei trei cercetaşi”…

— Nu-i nimic! Merge şi-aşa… O să fim doi cercetaşi!

— N-am nimic împotrivă, numai un lucru nu pricep, ce-o să facem acolo, în Abisinia?

— Vedem la faţa locului… În funcţie de situaţie. Ori acţionăm pe cont propriu, ori ne-nrolăm în legiunea străină! Că trebuie să aibă şi ei aşa ceva, nu numai franţujii… Fie italienii, fie Negusul! Totul depinde de partea cui e dreptatea…

De fapt, chestia cu dreptatea, nefiind încă lămurită, nici pe plan mondial, rămânea mai la urmă. Când vom fi pe teritoriul Abisiniei. Până atunci, ne stăteau în faţă o sumedenie de probleme organizatorice.

Şi-n următoarele două zile, timpul grăbindu-ne, că se apropiau tezele, ne-am ocupat de procurarea unui atlas, a unei busole, sustrasă din laborator, a unui săculeţ cu merinde, în lipsa, deocamdată, a unui geamantan pe care speram însă să-l cumpărăm de ocazie, de la vreun coleg amator să facă rost de parale. Numai că nici noi nu stăteam prea bine cu marafeţii. Şi-asta era una din cele mai arzătoare chestiuni.

Cu merindele pentru drum, m-am descurcat destul de lesne. Aranjându-mă să fiu „elev de serviciu” pe bucătărie. Cu care prilej mi-am vârât sub tunică un parizer întreg, două pâini intermediare şi vreo cinci cârnaţi. Mai mult, n-aveam nevoie. Urma să pescuim din Dunăre proteinele necesare. În cazul când călătoria pe apele fluviului avea să dureze mai mult de două săptămâni, cât calculasem eu. Iar pe vapor, acolo, fiind pe mare, tot din peşte ne vom hrăni. Clar, ca bună ziua…

Mai existase un caz celebru, în analele liceelor militare, când un elev fugise în lume. „Cazul Papariza”. Din păcate, nu cunoşteam amănunte în privinţa finalizării temerarei sale acţiuni. Aceasta intrase în legendă, fără a se comunica rezultatele cercetărilor întreprinse de autorităţile noastre tutelare. Unii vorbeau c-ar fi ajuns pe Amazoane, unde s-ar fi refugiat într-un trib necunoscut, care-l proclamase şef pe viaţă, alţii spuneau c-ar fi ascuns pe-o insulă din Pacific. Pentru noi, principalul era că nu murise de foame. Deci, se putea trăi şi aprovizionându-te din mers. Exact, cum intenţionam să procedăm şi noi.

De altfel, pentru unele detalii, decisesem împreună cu Toma să procedăm la inspiraţie. În ultimul moment. În

noaptea de pomină, când aveam să sărim gardul liceului militar. Într-o sâmbătă, spre duminică!

CIFRA FATIDICĂ

De felul meu, sunt total antimistic. Dacă, pe când eram copil, mă mai duceam pe la biserică, mai mult atras de colaci şi tava cu colivă, din clipa în care mă procopsisem cu o notă de „unu”, la materia religie, am refuzat orice contact cu popii şi lăcaşurile sfinte. Căci părintele Zaharescu, profesorul ce mă notase astfel, atât de infam şi nedrept, întrucât îi recitasem „Crezul” într-o versiune oarecum proprie, mult literaturizată, nu era om. Adică un om care să inspire credinţă. Când mă auzise spunând: „Şi l-au spânzurat pre dânsul în zilele lui Pilaf din Pontu…”, urlase ca scos din minţi:

— Să ieşi afară din clasă, antihristule! Dacă la vârsta nevinovăţiei eşti în stare să proferezi atari mârşăvii, ce-o să iasă din tine, când ai să fii ditamai hăndrălăul? Un Belzebuth?… Te las repetent, satană ce-mi eşti! Ai un unu, cât ţine de mare… Piei din faţa mea!

Am ieşit din clasă lejer speriat. Şi-am ajuns şi mare, şi nici Belzebuth n-a pătruns în sufletul meu. Iar cu Satana şi Dumnezeu, n-am prea avut niciun fel de relaţii. Decât rareori. Când mai înjuram, citându-le numele.

Totuşi, cred în cifrele fatidice. În definitiv, e-o chestie de matematici superioare, ceva în legătură cu calculul probabilităţilor, sau ceva asemănător, că nici cu „aritmetica” n-am stat prea bine. Nici în şcoală, şi nici ulterior.

Însă am constatat, pe pielea mea, că cifra 27 îmi prieşte. Pe 27 februarie am fugit în Abisinia, într-un 27 de august m-am luat cu nevastă-mea, bulgăroaica de Penke, la 27 noiembrie, hotelul „Evropeiskii”, din Leningrad, unde mă aflam, la etajul al III-lea, a luat foc, şi-am scăpat nevătămat, pe data de 27 mi-au cam apărut toate cărţile, şi tot într-un 27, parcă aprilie, am câştigat o

„Dacie 1300”, la CEC.

Şi iacă, sosise şi ziua fatidică. Mai exact, spus, noaptea. De sâmbătă, spre duminică. 27 februarie.

La nouă, fără un minut sau două, că nici ceasul ofiţerului de serviciu nu era vreun „Omega-cronometru”, se dăduse stingerea. Până pe la zece, întreg dormitorul nostru, al elevilor dintr-a cincea, se foise şi se vânzolise, negăsindu-şi somnul. Unii şopocăiau între ei, alţii se hârjoneau, ba mai se şi băteau cu pernele. Numai noi, eu şi cu Palliu, ca niciodată, făceam pe adormiţii, cuminţi în somnul nostru prefăcut ca nişte sfinţi mucenici. Dar după ora de mai sus, totul s-a scufundat deodată într-o linişte terifiantă. Tulburată totuşi, din când în când, de pufăiturile, sforăielile şi alte zgomote intime ale domnilor elevi.

Atunci am considerat că sunase şi ceasul nostru. Am mai privit o dată cadranul „Doxei” rablagite pe care mi-o dăruise taică-meu. Acele arătau 11, 47! Formidabil. Însemna că, fără voia mea, aţipisem niţel. Din fericire, nu era aşa. Ceasornicul stătuse. Şi, deşi l-am întors la repezeală, învârtindu-i ţumburucul respectiv, n-a mers nici după aceea. Se defectase, sau, poate, îi rupsesem arcul, din grabă. Dar nu era cine ştie ce problemă, de vreme ce-aveam un nemaipomenit simţ al timpului şi-al orei exacte. De altfel, m-am autoverificat, împrumutând „Junghans”-ul lui Guguţă Constantinescu, care-şi avea patul lângă al meu, şi-şi ţinea ceasul sub pernă. Erau orele 11 şi ceva, fix! Sosise timpul…

Cu ceasul lui Guguţă la mână, pe care urma să i-l returnez la înapoierea noastră din Abisinia, cu mulţumiri, bineînţeles, că nu era el omul care să pună la ficaţi dispariţia unui amărât de ornic, i-am suflat tovarăşului de drum, aflat în culcuşul din dreapta mea:

— Tommy, haide, că-i dăm drumu’!…

Probabil emoţionat şi el, nu-mi răspunde nimic. Dar

nici nu dă semne că m-ar fi auzit. Mă apropii de Palliu, pâş-pâş, şi-mi dau seama că nici n-ar fi avut cum. Adormise, nenorocitul.

În schimb, îl aud vorbind pe Boştinaru:

— Unde, tăticule, unde mă duci?…

Vorbea în somn, după cum îi stătea în obicei. Şi încă destul de tare, căci se găsea la vreo trei paturi distanţă de mine. Liniştit oarecum, deşi tresărisem niţel, îl zgâlţâi pe Palliu, spunându-i:

— Haide, bleago, scoală-te odată!…

Tommy se trezeşte, cască de-i trosnesc fălcile, şi mă întreabă privind la mine blajin, cu ochii lui de „Perlan-albastru”:

— Măi Hapleo, ce-ar fi să plecăm mâine după-masă, de-a dreptul din oraş, că tot avem învoire!… Mi-e un somn, de-mi vine s-adorm pe mine, zău aşa…

— Oi fi având tu învoire, eu însă nu! Dă-i bătaie, şi nu mai zăbovi, c-avem încă atâtea de făcut… În curând va fi miezul-nopţii!

NOAPTEA GENERALILOR”.

Văzând că judecam just şi lucid, Tommy s-a îmbrăcat numaidecât, conform înţelegerii noastre. Mai întâi cu uniforma de toate zilele, pantalonii kaki, pe picior, cu moletiere, tunica respectivă, cu centură, şi-abia apoi, peste cele de mai sus, uniforma de oraş, cu pantaloni bleumarin, lungi, vestonul cu revere, centura albă, cu cataramă nichelată, şi beretă cu cocardă. Când a fost gata, m-a întrebat:

— Şi-acum ce-i facem?

— Ne-ncaltă în bocancii! Nu vezi c-am uitat să-i luăm şi suntem numai în ciorapi?… După aia, trecem la „aprovizionare”!…

Peste câteva minute, cercetam mai toate dulapurile personale ale generalilor („in spe”) din dormitor. În căutare pe parale. Precum şi-a oricărui lucru ce ne-ar fi

putut fi necesar în expediţie.

Băieţii dormeau în pace şi onor, iar noi operam cu inimile îndurerate. Vor înţelege oare, şi vor fi capabili să ne ierte vreodată? Trecând peste remuşcările ce ne frământau, în numele măreţei noastre cauze, într-un timp relativ scurt, reuşisem s-adunăm 247 lei, două stilouri „Kaweco”, pentru eventuale cadouri de oferit în Abisinia, trei bricege, ca să avem cu ce lupta în junglă, precum şi valiza pe care refuzase să ne-o vândă Ţucă Al. Nu i-am fi luat-o, dacă n-am fi considerat că-i riscant să ne cărăm merindele într-un sac, ceea ce-ar fi dat naştere la bănuieli, şi n-am fi ştiut-o goală de orice conţinut.

Ajutat de Palliu, am transferat alimentele în valiză, împachetând parizerul într-o cămaşă, deoarece cam începuse să capete miros. Apoi, trăgându-l pe găligan lângă mine, i-am spus:

— Tommy, fii atent, pe drumul nostru, fără de întoarcere, se poate întâmpla orice! Pentru cazul când am rămâne temporar despărţiţi, în junglă sau la Addis-Abeba, împărţim de pe acum banii şi-o parte din obiecte… Ţine, na-ţi o sută de lei, două bricege, că eşti mai voinic şi priceput la lupte greco-romane, şi-un stilou… Restul, şi-alimentele, am să le car eu. E bine?

— Ştiu eu?… De fapt, tu eşti şeful expediţiei! Dar ce zici, n-ar trebui să le lăsăm băieţilor o scrisoare, să le spunem de ce le-am împrumutat banii şi unde ne ducem?… Să rămână cu gura căscată, când or afla că navigăm pe Dunăre spre Abisinia!

— Asta ne mai trebuie! Te-ai tâmpit chiar de tot? Păi, măi Tommy, dacă le dezvăluim traseul, pornesc toate regimentele pe urmele noastre. Totuşi, am să le scriu un bilet. Şi-n care am să spun c-am plecat în Brazilia… Pricepi figura? Ca să ajungi în America, trebuie s-o iei către apus, exact pe dos decât direcţia în care mergem noi… În felul ăsta îi aiurim, şi-or să ne caute la graniţa de

vest! Hai, că sunt deştept, zău aşa…

Cu două uniforme pe noi, mişcându-ne anevoie şi greoi, după câteva minute ne furişam pe uşa dormitorului. Pe care avusesem grijă, încă din cursul după-amiezii, s-o ung la balamale cu nişte unt luat de la bucătărie. Răzbind în coridorul luminat de-un bec chior, însă pustiu la ora aceea, am iscodit spre „ceas”, unde trebuia să fie elevul planton. Spre norocul nostru, nu era. Dispăruse.

Profitând de absenţa plantonului, ne-am strecurat în curte. Şi, tot ţinându-ne pe lângă zidurile liceului, am ajuns, cu bine, lângă clădirile unde erau baia şi spălătoria. În spatele cărora se ridica împrejmuirea din cărămidă netencuită a întregului complex.

La poalele ei, am stat o clipă, să ne mai tragem sufletul. Noaptea era destul de călduţă, deşi ne găseam la sfârşitul lui februarie. Nu mai ţin minte dacă exista şi vreo lună pe cer, însă numai lumină nu ne trebuia. Căci ajungea şi-aceea furnizată de felinarele desfăşurate de-a lungul zidirii înconjurătoare.

— Cum sărim gardul? – s-a interesat Palliu.

Uite, la chestiunea asta nu mă gândisem. Dar am găsit pe loc soluţia, şi i-am propus:

— Măi Tommy, tu te faci capră, eu mă sui în cârca ta, apoi pe culmea zidului, şi-aşa mai departe… Haide, că pierdem trenu!

În realitate, nici nu ştiam la ce oră aveam tren spre Corabia, şi nici dacă exista unul direct.

Palliu a procedat în consecinţă, nemaiîntrebându-mă ce înţelegeam prin „şi-aşa mai departe”. Şi de-ar fi făcut-o, ar fi fost degeaba. Că nu ştiam nici eu. S-a plecat pe ciuci, m-am căţărat în cârca lui, iar de-acolo am încercat să ajung partea de sus a zidului împrejmuitor. Când am izbutit, după nenumărate tentative nereuşite, m-am considerat fericit. Năduşisem ca un cal de curse.

De jos, Palliu mă privea uimit. Era clar că-l frământa ceva. Peste o clipă s-a explicitat:

— Mă Hapleo, de ce ne-am pus pe noi două uniforme?…

— Pentru orice eventualitate! – l-am lămurit instantaneu, dar absolut neconvingător. Că nici eu habar n-aveam de ce.

— Şi eu, cum ajung sus?

— Tras de mine! – i-am rezolvat şi chestiunea asta.

În minutele următoare, cu chiu cu vai, am aflat şi eu ce vrusesem să-nţeleg prin acel „şi-aşa mai departe”… Căci era foarte departe de posibilităţile mele. Când l-am apucat de mâini pe Palliu, să-l trag spre mine, am constatat că-mi era imposibil. Atârna tare greu. Şi nu mi-aş fi imaginat, cu statura lui filiformă, de lungan. Dar oasele contau, nu carnea macră. Bine c-am avut o idee de milioane, şi i-am comunicat:

— Zvârle-mi valiza, şi-apoi porneşte să sari pe loc! Am să te prind la momentul potrivit, când ai s-atingi înălţimea necesară, şi-am să te salt mult mai uşor…

Palliu s-a conformat. Valiza a căzut de cealaltă parte a zidului, pe caldarâmul străzii, bufnind înfundat, iar Tommy a-nceput să ţopăie. După vreo câteva încercări, zece sau cincisprezece, m-a ajuns neaşteptat de rapid. Succesul era deplin. Deoarece, fără să-l mai apuc de mâini, Palliu se şi afla pe cuşma zidului. Iar eu, împins brutal de atletul bălan, mă aflam… în stradă. Pe jos. Unde căzusem de la vreo trei metri. Înălţimea împrejmuirii.

Năucit, gemând şi cocârjat, m-am ridicat să-l ajut pe Palliu la coborât. Făcându-mă capră. Când a aterizat pe spatele meu, mi s-a mai îndreptat spinarea. Dar am şi icnit din adâncul măruntaielor.

Vreun sfert de ceas nu m-am mai putut mişca. Abia într-un târziu, sprijinit de Tommy, am pornit-o spre gară.

Cale de vreo trei kilometri. Pe jos. Că nu era să ne-necăm ca ţiganul la mal, luând o trăsură, iar birjarul să ne denunţe.

Palliu purta valiza, mă purta şi pe mine, oarecum şi într-o oarecare măsură, iar eu păşeam crăcănat, durându-mă toate mădularele. Atunci i-am dezvăluit tovarăşului de expediţie:

— Vezi de ce-am îmbrăcat două uniforme? Ca să mai anihilăm din eventualele lovituri… Nu uita că-n Abisinia se dau lupte, şi s-ar putea să fim confundaţi, ori cu italienii, ori cu oameni de-ai Negusului. Şi-ntr-un caz, şi-n altul, precis ne vor lua la bătaie, înţelegi?… Aşa că, bine-am făcut! Totul trebuie gândit… De-aia sunt şeful expediţiei, şi tu apărătorul meu…

Peste un ceas, ne găseam pe peronul gării din Craiova.

Era ora două. Din noapte. Sălile de aşteptare, pline de lume. Călătorii, în aşteptarea trenurilor, dormeau chinuit, pe băncile sau lăzile de nisip din incinta încăperilor. Geamurile, pe dinăuntru aburite, iar pe dinafară mânjite de funinginea miilor de locomotive, zăgăzuiau orice privire.

Niţel dezorientaţi, am căutat panoul cu sosirile şi plecările din gara Craiova. Când am dat de el, în holul gării, acolo unde se aflau casele de bilete, cu casieri adormiţi la ghişeu, l-am studiat înfriguraţi. Deodată, arătându-i o anumită poziţie lui Palliu, i-am spus entuziasmat:

— Am găsit! Plecăm la Corabia… Port dunărean, cu cale ferată… Uite, la 3, 20 avem un personal!… Iar de-acolo, luăm barca şi ne lăsăm pe Dunăre, la vale… În cel puţin trei săptămâni, debarcăm la Addis-Abeba!

— Păi ce, Addis-Abeba e port? – s-a arătat curios partenerul meu de expediţie, mereu neîncrezător în cunoştinţele mele geografice.

— Trebuie să fie! Altminteri, n-ar fi avut pe unde să intre în Abisinia crucişătoarele italienilor…

La ora indicată de panou, după ce ne cumpărasem doar un singur bilet, ca să mai facem şi noi niscaiva economii, urcam în trenul ce-avea să ne ducă la Piatra-Olt, nu la Corabia. Aici, trebuia să schimbăm trenul, şi să luăm o cursă locală, care abia aceea făcea legătură cu Corabia.

Până ce-am ajuns la Piatra-Olt, am tras un puişor de somn. Că eram frânţi de oboseală. Trecuserăm prin atâtea încercări, încât nici foame nu mai simţeam. Când, în zori, ne-am suit în cursa de Corabia, i-am adresat lui Palliu o întrebare ce-mi stătea pe limbă mai de mult:

— Măi Tommy, unde-i valiza cu proviziile de drum?…

— A, păi nu ţi-am spus? – s-a mirat bălanul. Am lăsat-o în sala de aşteptare, de la clasa a II-a, în gara Craiovei… Puţea de trăsnea, nu altceva! Cred că parizerul tău se stricase…

— Vai de capul nostru, bleago! Ne-ai lăsat nemâncaţi… Mă rog, lasă, c-aranjez eu lucrurile. Decât parizer împuţit, mai bun e-un peşte proaspăt, pescuit cu mâinile noastre!

— Cu mâinile, poate, că undiţe tot n-avem! – a conchis filosofic Palliu, culcându-şi capul pe umărul meu, pregătindu-se de încă o porţie de somn.

Care, însă, n-avea să dureze, deoarece peste vreun ceas coboram în gară, la Corabia. Tocmai când se luminase de-a binelea, de ziuă. Cu ajutorul sclipitorului soare al dimineţii, am avut ocazia să constatăm că portul nu se afla chiar în mijlocul oraşului. Mai aveam de mers, pe jos, până s-ajungem acolo.

PORTUL BUNEI SPERANŢE

Târâş-grăpiş, am depus toate eforturile şi-am izbutit să ne prelungim suferinţele. Cu două uniforme pe noi, cu soarele acela bizar, ce ne fierbea creierii în cap, la sfârşit

de februarie, cum până atunci nu se mai pomenise, am bătut drumul spre port mai mult îmboldindu-ne reciproc. Abia ne mai trăgeam picioarele, de nedormiţi ce eram. Dar şi flămânzi.

Văzut de sus, de pe dâmbul în vârful căruia ne aflam, portul arăta magnific. Valurile Dunării albastre scăldau cu apele lor tulburi şi nămoloase cheiul. La care era tras un unic şlep, ruginit şi murdar.

Cuceriţi de farmecul curgerii undelor, pentru un moment am uitat de foamea ce ne măcina măruntaiele. Dar când am descifrat, chiar în dreapta noastră, firma unui birt popular, ne-am amintit instantaneu de greaua încercare ce ne aştepta. Căci, rămaşi fără valiza în care ne pusesem multe speranţe, de-acum încolo trebuia să ne hrănim pe parale.

Iar dinspre intrarea în birt răbufneau nişte arome de varză călită, atât de ameţitoare, încât i-am declarat lui Palliu:

— Tommy, acum ori niciodată, asta fuse-a noastră soartă, trebuie să mâncăm ceva, fiindcă nu mai răspund de succesul expediţiei! N-avem altceva de făcut… Şi-apoi, trebuie să prindem şi puteri. Că n-o să meargă singură luntrea pentru Abisinia, fără să tragem şi noi la rame… Luăm amândoi o porţie de varză, fiartă sau călită, cum o fi, şi-o-mpărţim frăţeşte, juma-juma!…

Birtaşul, un nene tare cumsecade, mai întâi s-a mirat de prezenţa în locanta sa a doi domni elevi de liceu militar, şi care la vremea aceea s-ar fi cuvenit să fie la şcoală, şi-abia apoi s-a ndurat să ne-ntrebe ce dorim.

— Domnule patron – i-am zis eu, ca unul mai priceput în chestii de artă culinară, dar şi ca şef al expediţiei noastre, ce fel de varză ai gătit astăzi, de miroase până-n oraş a mâncare de lux?…

— A! Păi varza mea cu carne e faimoasă, o ştie toată Corabia! – m-a informat birtaşul, pe loc încântat de

aprecierile mele. De altfel, în afară de peşte, care nici nu se găseşte, altceva nu prepar, pe timp de iarnă, decât numai mâncăruri cu varză: sarmale de varză, varză călită, ciolan pe varză, varză de post, varză cu cartofi…

Simţind că mă ia cu leşin, l-am rugat să oprească enumerarea, şi i-am cerut să-mi precizeze:

— Cât costă o porţie de varză cu carne?…

— Zece lei! – mi-a declarat birtaşul.

— Şi fără carne?…

— N-am aşa ceva! Şi nici nu m-am gândit vreodată că s-ar putea mânca fără… Dar nu vă faceţi griji, la mine-i ca la cinema, militarii au reducere, plătesc pe jumătate! Să vă servesc câte-o porţie?…

Nu l-am mai consultat pe Palliu. Şi-aşa, cea mai mare parte din bani se afla asupra mea. Şi i-am comandat jovialului birtaş, care numai că nu ne mânca din ochi, plăcându-i pesemne cum arătam în uniformele noastre:

— Domnule patron, ca să-ţi facem plăcere, dă-ne câte două porţii!… Suntem pe drum, venim de departe, abia am căpătat o permisie de zece zile, pe caz de boală, şi încă mai avem de călătorit. Chiar mult de tot!

— Şi unde mergeţi, nu vă fie cu supărare? – s-a arătat interesat cumsecadele patron.

— În Abi…

Noroc că m-am oprit aici. Căci ne-am fi dat numaidecât de gol. Însă i-am completat, improvizând la nimereală:

— …sănăul Moldovenesc, la capătul lumii!

— Şi pe la noi, cu ce ocazie? – a insistat pe drept intrigat birtaşul, uitând de varza noastră.

— Vă spunem tot, numai daţi-ne să mâncăm! – l-am asigurat, cătând să trag de timp.

— Aoleu! Bată-vă cucu să vă bată, vă lăsasem flămânzi… La mine-n casă, unde toată lumea haleşte pe

sparte! Bine, imediat vine băiatu'!

Bălanul de Palliu privea la mine terifiat, cu ochii săi de sticlă albastră. Cu glas leşinat, de om ce trage să moară de inaniţie, m-a întrebat în şoaptă:

— Unde vine Abisănăul ăla?

— Nu ştiu, şi nici nu există, dar îi găsesc eu un loc pe hartă!

După ce-am ras castroanele de varză cu carne aduse de birtaş, în care pusese mai mult de două porţii, şi care meritau banii, varza fiind gătită excepţional, cu miroase de cimbru şi piper, cu boia şi cărniţă de la ceafă, grăsuţă şi fragedă ca ugerul de văcuţă, i-am declarat omului ce ne privise încântat cu câtă poftă mâncasem:

— Nici la mama acasă, la noi, la Abisăneşti, n-am mai gustat aşa ceva!… E nemaipomenită varza dumitale… Şi carnea…

Fericit, birtaşul mi-a precizat:

— Carnea nu-i a mea, şi nici varza, că le-am luat de la socru-meu! El mă aprovizionează, că suntem părtaşi la afacere… Mare porc, dom'le, şi Triftor ăsta, c-aşa-l cheamă pă socru-meu. Păi, ori suntem părtaşi, şi facem pe din două, ori ne tragem în piept, furându-ne unii pe alţii… Mi-a pus la socoteală cincizeci de chile, iar la cântar erau numai patruzeci şi opt. Mare minune, dacă n-o snopesc diseară în bătăi pe fii-sa, adică nevastă-mea… Să mă ştie tac'su de frică!… Dar nu ziseseţi că sunteţi din Abisănău? Adinioarea aţi spus parcă altfel, Abisăneşti, sau cam aşa ceva…

— Abisănăul e cătunul, iar Abisăneştii-s comuna, şi-are mai multe sate şi cătune: Abisanii, Abisocii, Abisinia…

— Da, da, da, de-asta am mai auzit, zău aşa! – s-a declarat mulţumit birtaşul. Dar pe la noi?…

Venise şi clipa suferinţei. Dacă înghiţise găluşca cealaltă, cu Abisinia, eram grozav dacă i-o vâram pe gât

şi pe-asta, pe care i-am debitat-o cu voce plină de falsă emoţie:

— Vezi matale, domnule patron, noi ăştia, de la Abisinău, n-am văzut în viaţa noastră o apă mai mare, aşa cum e Dunărea sau Marea Neagră. Şi ce ne-am zis, dacă tot ne-au trimis acasă, din pricina gâlcilor, c-a fost mare epidemie de oreion la noi, la liceu, ia hai să ne-abatem mai la vale niţel, să dăm ochi cu Dunărea… Doamne Dumnezeule, şi ce n-am da să ne plimbăm şi noi odată cu barca!

Înduioşat de minciunile mele, birtaşul m-a bătut respectuos pe umăr şi mi-a vândut cel mai senzaţional pont posibil:

— Domnule elev, văz că sunteţi copii cuminţi şi neumblaţi, şi-mi pare bine c-aţi vrut să cunoaşteţi şi locurile noastre, care nu-s de ici de colo, aşa c-am să v-ajut eu să vă daţi cu barca pe Dunăre… Şi nici parale n-am să vă iau pe varză, c-am văzut cum aţi mâncat-o! Să fie de pomană, întru amintirea porcului de socru-meu, c-o să moară şi el, n-o să trăiască o sută de ani, cât lumea şi pământul… Uite ce faceţi, vă duceţi devale, la debarcader, unde-i şlepul ăla prăpădit, strigaţi la Barba Gogea, c-aşa-i zice grecului, şi-i spuneţi că v-am trimis eu, să vă deie luntrea de-o plimbare… Iar după ce isprăviţi cu distracţia, să treceţi iarăşi pe la mine, să-mi povestiţi şi mie cum a fost, că tot nu-i tren până la noapte… E bine?…

Cum să nu fie bine! Mare baftă şi pe capul nostru. De mâncat pe degeaba mâncasem, acuma urma să căpătăm şi barcă. Tot pe degeaba. Că, dacă i-o luam grecului ăla, datorită recomandaţiei birtaşului, şi plecam cu ea la Constanţa, să ne-mbarcăm pe vapor, mai mult ca sigur că-l punea pe patronul localului să i-o plătească. Totuşi, nu eram eu omul ăla, care să-l las în pagubă pe cumsecadele birtaş. Aveam să-i trimit banii din Abisinia,

prin mandat poştal, imediat ce-aveam să dăm de nişte aur. C-aşa citisem – Abisinia era plină de filoane de aur, chiar şi nativ.

Pe Barba Gogea abia am reuşit să-l trezim. Dormea în cabina lui de pe şlep, ca un butuc. De pe cheu, neavând cum să urcăm la dânsul, am fost nevoiţi să zvârlim pe bordul ambarcaţiunii cu pietricele. Însă atât de puternic au făcut să bubuie tabla harabalei, că grecul s-a ivit imediat pe bord. Se vedea cât de colo că era un autentic marinar, întrucât, în afara izmenelor lungi, cu gâţe, restul corpului îi era înveşmântat numai eu elemente specifice: caschetă de căpitan, cu cozoroc împodobit cu ornamente metalice daurite, veston de matroz, cu trese argintii, iar de sub acesta se zărea şi celebrul maiou cu dungi alb-albastre orizontale.

Deşi privea la noi urât şi mânios, i-am astâmpărat numaidecât curiozitatea:

— Domnule căpitan, ne-a trimis la dumneavoastră nenea ăla, de la birt, să stăm niţel de vorbă!…

— Bravo, băieţelu, pricepi la grade, îmi plaţe, se vede militaru de la tine… Stai niţel, s-arunc punte!

Îi trecuse supărarea. Cred şi eu, de vreme ce-l avansasem căpitan. Peste un minut, s-a înapoiat cu o scândură, şi-a zvârlit-o între cheu şi vas.

— Treceţi, băieţii, nu frică la voi! – ne-a invitat Barba Gogea.

Numai dorinţa de-a ne vedea în posesia bărcii ne-a furnizat curajul să păşim pe scândura aia, de nici zece centimetri lăţime. Altminteri, nici dracul nu s-ar fi încumetat. Şi nu ne-a fost deloc uşor, cu cele două uniforme pe noi, şi încă după o noapte nedormită ca lumea.

Odată aflaţi pe bordul şlepului, Barba Gogea ne-a poftit în cabină să-i spunem ce voiam de la dânsul. Şi era o mizerie în chiţimia „căpitanului”, de-am rămas, pe

viaţă, cu cea mai jalnică impresie despre marina fluvială.

— Ia ziceţi, băieţii, de ce trimis Basanaga?…

Bănuind că ăsta trebuia să fie numele birtaşului, i-am povestit grecului despre dorinţa noastră. S-a arătat imediat binevoitor. Ne-a condus la luntrea ce plutea pe apele Dunării, în spatele şlepului, legată cu o funie de vas. A tras-o lângă şlep, şi ne-a arătat o scară pe care ar fi trebuit să coborâm. Din nefericire, era o scară din frânghie. Totuşi, susţinut de Tommy şi de babalâcul de Barba Gogea, am izbutit să mă „lansez” în barcă. Mai mult lunecând. Când Palliu a fost şi el lângă mine, „căpitanul” a arătat vâslele şi ne-a avertizat:

— Băieţii, dacă trage curentul tare, nu speriat… Barba Gogea ţine bine!…

N-am înţeles ce voia să spună simpaticul marinar. Decât mai târziu. După vreun ceas şi ceva. Vreme în care am tras la rame de-am înnebunit. Soarele ne ardea în scăfârlie, uniformele duble ne încinseseră pe dedesubt, năduşisem ca nişte cai de tracţiune, şi respiram din ce în ce mai astmatic. Numai luntrea nu se mişca din loc. Precis, cauza era curentul apei, citat de „căpitan”.

Nu era el de vină, totuşi.

Ci funia. Care ţinea mica noastră ambarcaţiune legată de şlep. Ce-i drept, o mai slobozise vreo cinci metri Barba Gogea, ca să ne lase o oarecare libertate de mişcare. La urma urmei, vlăguiţi cum eram, se prea putea ca şi forţele noastre muşchiulare să nu fi corespuns necesităţilor unei navigaţii fluviale. Una-i să te plimbi cu barca pe-un lac de agrement, şi alta să te lupţi încrâncenat cu cursul apelor unui fluviu de dimensiunile Dunării.

Disperat, Palliu m-a întrebat, ştergându-şi sudorile ce-i şiroiau de sub bereta bleumarin:

— Ce-i facem, Hapleo? Am impresia că n-ajungem la Constanţa!…

Realizând penibilul situaţiei, l-am încurajat:

— Mă Tommy, cercetaşii nu se lasă! Schimbăm mijlocul de transport. Renunţăm la barca pe valuri, şi ne urcăm în tren… Şi tot ajungem noi, odată şi-odată, la Constanţa visurilor noastre. Nu de altceva, dar Abisinia ne-aşteaptă!… Haidem sus, la Barba Gogea, să-i mulţumim pentru luntre, şi-apoi ne ducem la nenea Basanaga. Poate se-ndură de noi, şi ne dă ceva de-ale mâncării…

Barba Gogea şi-a luat un afectuos rămas bun de la noi, făcându-ne nenumărate semne cu ambele mâini. Curat marinăreşte. Ce om! Pâinea lui Dumnezeu, nu altceva. Rezemat de cabină, numai în izmenele acelea fantastice, legate cu gâţe în jurul gleznelor, dar de la brâu în sus un adevărat lup de mare, cu veston plin de trese argintii şi caschetă daurită, era o arătare de vis. Până nu ne-am depărtat suficient, n-a intrat în chiţimia lui.

Basanaga ne-a primit voios, plin de-un entuziasm inexplicabil, mândrindu-se cu performanţele noastre nautice. Despre care nu ştia nimic. Dunărean autentic, îşi iubea atât de nestăvilit fluviul ce-i curgea prin faţa birtului, încât ne-a mai oferit, pe gratis, o porţie de varză cu carne. Deşi încă nu se făcuse de ora prânzului, soarele abia ridicându-se spre crucea cerului, am acceptat bucuroşi. Când am dat gata castroanele cu varză, ştergându-le cu miez de lipie fierbinte, proaspăt scoasă de la ţest, de nu mai era nevoie să fie spălate, birtaşul ne-a întrebat:

— Şi-acuma, până la noapte, când pleacă trenul, n-aţi vrea să-mi vedeţi şi oraşul, domnilor elevi?…

N-aveam niciun interes să ne-ntoarcem în Corabia. Ne mai depista cine ştie ce ofiţer. Că tot era zi de duminică, în care aveau şi ei liber, şi umblau prin oraş după domnişoare.

— Nene Basanaga – am luat eu cuvântul, mai curând am vrea să ne plimbăm pe malul Dunării! E-atâta de frumos, iar timpul pare să fie cald, încât ne-ar face plăcere să-ţi admirăm meleagurile.

— Bravo, măi dom'le elev! Şi-apoi veniţi din nou la mine, să vă mai dau o varză cu carne… Ca masă de seară!…

Pe când mărşăluiam în pas voios pe malul apei, bătuţi în cap de arşiţa acelui soare neobişnuit de strălucitor şi cald, urmând curgerea Dunării la vale, Palliu, intrigat de mersul grăbit pe care i-l impuneam, m-a întrebat nedumerit:

— Încotro ne ducem, măi Hapleo, de-alergăm în halul ăsta? Gara-i în oraş, şi n-o să găsim niciun tren pe malul gârlei!…

— Taci din gură, şi măreşte pasul, bleago!… O să luăm trenul mai târziu, când ajungem la Turnu-Măgurele… Lucrurile au început să se-mpută! Prea a stăruit nenea Basanaga, birtaşul, şi-ncă în două rânduri, să ne întoarcem la el… Ceva nu-i în regulă! Tare mi-e teamă să nu fi intrat la idei. A băgat atâta varză cu carne în noi, fără să ne ceară un ban, încât nu-i treabă curată! Că nu i-om fi căzut noi cu tronc la inimă, de să-şi ducă prăvălia de râpă, hrănindu-ne pe gratis… Înţelegi?…

Palliu nu-nţelesese. Căci, după vreo trei minute de gândire intensă, l-am văzut că se opreşte locului, şi, privindu-mă drept în ochi, mă iscodeşte:

— Ia ascultă, măi Hapleo, ce-ţi trece prin cap? Care Turnu-Măgurele? Şi cum ajungem acolo?…

Bălanul atlet începea să-mi creeze probleme. Nu era greu de cap, însă pricepea mai încet. Aşa că l-am luat cu binişorul, explicându-i pe-ndelete:

— Tommy dragă, trebuie să ni se piardă urma! Neapărat!… Dacă ne ducem în gară, la Corabia, ne iau ca din oală… Mai ales dacă birtaşul o fi anunţat

garnizoana. Fiindcă nu suntem atât de cretini, să ne lăsăm prinşi cu una cu două, le dejucăm planurile! Până la Turnu-Măgurele mergem pe jos, cătinel cătinel, pe malul Dunării, că şi Turnu-i port la apele fluviului… Şi trebuie să dăm, odată şi-odată, de el… Totul e să ne ţinem de cursul gârlei! Acuma m-ai priceput?…

— Mda! – mi-a bodogănit necăjit Palliu. Dar or să ne ţină picioarele?… Şi câţi kilometri avem până la Turnu?…

Din păcate, atlasul geografic şcolar, cu hărţile, se afla în valiza abandonată în gara Craiovei. Deci, n-aveam posibilitatea să-i răspund corespunzător curiosului meu partener.

— N-are importanţă! Faţă de cât avem de călătorit până-n Abisinia, ce mai contează o sută de kilometri în plus?

— Şi n-au să ne caute pe malul apei?

— Nu! Căci Basanaga ne-aşteaptă… Ştie că ne-a plăcut varza lui!

EXPEDIŢIONARI PEDEŞTRI ŞI FĂPTURI EXTRATERESTRE

Mânaţi de frică, dar şi de dorul de-a ne trezi cât mai curând în Abisinia, am tot mers şi-am tot mers, până ni s-au umflat picioarele-n bocanci. Geaba i-am descălţat şi i-am agăţat pe umeri, legaţi de şireturi, că nici aşa nu ne-a fost mai uşor. Soarele ne prăjea scăfârliile, de sub beretele bleumarin ne şiroiau năduşelile, uniformele ne-ncingeau trupurile istovite, iar puterile începeau să ne lase.

Ce-i drept, mai făceam noi câte-un popas, la umbra vreunei sălcii pletoase, însă fără frunze, dar ziua se-apropia de sfârşit. În pofida acelei zile nespus de calde şi senine, a peisajului de vrajă ce ne-nconjura, a miriadelor de ţânţari ce se treziseră la viaţă, cu mult înainte de timpul lor, eram totuşi niţel neliniştiţi.

Când a pornit s-amurgească, iar noi ne continuam

marşul, am zărit la orizont, tot pe malul fluviului, o construcţie măruntă, văruită recent, cu nişte gâgâlici de oameni ce se-nvârteau prin preajma căsuţei. Ajungând mai aproape, l-am oprit pe bălan şi i-am mărturisit îngrijorarea ce mă cuprinsese:

— Tommy, cred c-am încurcat-o! Dacă nu-s ăia de colo grăniceri, să-mi zici mie cuciu… Că nu-i nimeni nebun şi ţicnit, să-şi ridice casă pe malul gârlei, departe de orice aşezare omenească!

— Şi ce-i de făcut? Dacă-ţi zic cuciu, scăpăm de ei?… – m-a întrebat aiuritor Palliu.

— Hai, fii serios, şi nu te ţine de bancuri! Dacă stăm şi gândim bine, trebuie să fie pe-aproape şi vreun sat… Altminteri, de unde s-ar aproviziona ăia de la postul de grăniceri?… Părăsim malul, şi-o luăm la stânga, peste câmp. Până dăm de vreo localitate… Altă soluţie nu văd!

Şi-am procedat în consecinţă, pornind spre necunoscut. Soarele încă n-apucase s-apună, şi mai puteam desluşi înaintea noastră. Din nefericire, datorită căldurii de peste zi, pământul se cam dezgheţase, şi-acuma păşeam mult mai anevoie, clefăind cu tălpile desculţe prin câmpurile ce deveneau din ce în ce mai mocirloase.

Abia pe-nserate, după ce soarele se scufundase în apele fluviului, şi-ntunericul pornise să ne-nvăluie, am auzit lătrat de dulăi ciobăneşti şi-am zărit clipind o luminiţă palidă.

Eram salvaţi!

Şi-am purces în direcţia hărmălaiei dezlănţuite de javre. Nămolul de sub picioarele noastre era şi mai moale, şi, când am fost în apropierea luminiţei aceleia, probabil o lampă cu gaz, din fereastra vreunei locuinţe, abia ne mai puteam descleşta tălpile din noroiul gros ca mămăliga.

În clipa când mi s-a părut că desluşesc şi casa cu

pricina, pesemne vreo iluzie optică, n-am mai fost în stare să înaintăm. Dulăii se dădeau şi mai dihai la noi.

Atunci, îngroziţi de spaimă, ca nu cumva să fi nimerit în vreun gropan cu nisip mişcător, dar înnămolit, aşa cum păţiseră cei trei cercetaşi, în nu mai ştiu care fasciculă, a cărei acţiune se petrecea în Mozambic, am purces să răcnim pe două voci:

— Allooo! Alloo!… Săriţi, oameni buni, că ne ducem, la fund!

Când răguşisem de-a binelea, şi nu mai izbuteam să emitem decât nişte răgete cvasibovine, luminiţa şi-a sporit intensitatea şi-apoi, peste o clipă, s-a luminat şi cadrul unei uşi. În pragul căreia a apărut un ţăran în cămeşoi de noapte. A privit în direcţia noastră, dar nedistingându-ne, a strigat:

— Mă, care eşti acolo mă, şi de ce ţipi aoleu?… Ce caţi la mine-n ogradă, şi mai şi behăi?…

— Nene, vină-ne într-ajutor, că ne ducem la fund! – l-am strigat eu, abia acum văzând că nimerisem în bătătura unei gospodării, neîngrădită, ce-i drept, şi-a cărei casă era la doi paşi de noi.

— Păi ce faceţi acolo, în groapa de var?…

— Haide-ncoace, nene, nu mai zăbovi!… Suntem călători, şi-am rătăcit drumu'…

Scenele ce-au urmat le-am văzut mai târziu în unele filme cu Stan şi Bran. Gospodarul, mai întâi, ne-a liniştit, spunându-ne că-n groapă nu mai avea var, ci doar balegă şi că să nu ne facem griji, şi să-l aşteptăm până aduce funia dobitoacelor, din grajd.

Împreună cu nevastă-sa, ţaţa Ghergana, după cum i-am zis noi mai încolo, ne-au legat pe-amândoi cu funia, petrecându-ne-o pe sub subsuori, şi, scremându-se din răsputeri, au izbutit de ne-au extras din gropan.

Pahomie şi Ghergana, făpturi nemaipomenite, şi pe care n-am să le uit cât am să trăiesc, şi-au distribuit după

aceea sarcinile. Ţaţa Ghergana s-a apucat să ne spele rufele şi ţoalele, iar nenea Pahomie, dându-ne să-mbrăcăm nişte cămăşi de noapte, de-ale lor, ne-a vârât în casă, la căldurică, să cinăm laolaltă cu dânsul.

Abia în vreme ce mâncam cu toţii, alăturându-ni-se şi muierea omului, au purces să se-ntrebe ce-i cu noi. Însă manifestând o bună-cuviinţă şi lipsă de curiozitate atât de pline de gingăşie, încât mi-am luat inima-n dinţi şi le-am mărturisit adevărul. Adevărul adevărat, iar nu înflorit sau estompându-l cu minciunele nevinovate.

La auzul isprăvii noastre, ţaţa Ghergana şi-a făcut cruce şi şi-a pus mâinile-n cap, iar nenea Pahomie şi-a dus palma la gură. Într-un târziu, ca şi cum ar fi bocit, şi-a dezlegat baierile inimii:

— Măi copii, copii, vai şi-amar de capetele voastre proaste! Oare nu v-aţi cugetat la ce-or fi suferind părinţii?… Să-i lăsaţi la bătrâneţe, fără un sprijin, fără o vorbă bună, uscându-vi-se oasele pe cele pustiuri… Şi chiar vă-ntărâtaţi să plecaţi la Abisionul ăla, de care mi-aţi pomenit?… Hai, că nu se poate!…

Mă cam treceau şi pe mine gânduri asemănătoare celora exprimate de cumsecadele nostru Pahomie, însă dorul de aventură era mult mai puternic. Înghiţindu-mi părerile de rău, odată cu ultima bucată de mămăligă caldă, cu care ştersesem tingirea unde fuseseră prăjite ouăle servite de gazde, am mai încercat să le explic, din nou, ce-nseamnă să descoperi pământuri noi, necunoscute, să-ntâlneşti alte făpturi de pe planeta noastră. Zadarnic! Amândoi, întoiegiţi cu mâinile la gură, ascultau şi dădeau din cap.

Renunţând, l-am întrebat pe nenea Pahomie:

— Bre nene, cum ajungem noi la Turnu-Măgurele?…

— Păi, cum să vă spun, tot pe jos… Că pe la noi nu umblă autobuzele de călători ale păgânului ăla de Aronescu, din Islazu Oltului… Dar am să vă călăuzesc eu,

până la Olt… Îl treceţi cu bacu, fiindcă podu’ l-a luat apele, şi mai departe, o să vă călăuzească bunul Dumnezeu!… Acuma, haidem la culcare, că trebuie să fiţi morţi de oboseală. Auzi, dom’le, ce să le trăsnească prin minte capsomanilor ăştia! Deh, ce să-i faci, capete seci, devle necoapte… Pune, fă Ghergano, aşternuturi curate pe laviţa din dosul sobei, să-i culcăm pe călătorii noştri!

Cred că-n viaţa mea, de până acum, n-am mai dormit ca-n noaptea aceea. Din păcate, astăzi nu-mi mai amintesc de numele satului. Deşi gazdele mi-l spuseseră. Totuşi, de oricâte ori am trecut Oltul, n-am mai dat în drumurile mele de localitatea cu pricina. Ca şi cum nici n-ar fi existat vreodată. Dar a existat, de vreme ce-i ţin minte pe ambii gospodari, de la marginea satului acela.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, ţaţa Ghergana ne-a întâmpinat cu hainele noastre uscate şi călcate, cu lapte fierbinte, ouă fierte şi lipie caldă. Iar omul Pahomie, înţolit de sărbătoare, ne-a condus până la malul Oltului, să ne-mbarce pe bac.

În timp ce aşteptam sosirea pontonului de transbordare, l-am întrebat, după ce mă consultasem în prealabil cu bălanul meu de Palliu:

— Nene, te superi pe noi, dacă-ţi dăm doar cincizeci de lei pentru osteneala matale şi-a ţaţei Ghergana, a amândurora?…

Prefăcându-se mânios, Pahomie, sau cum l-o fi chemat, s-a răţoit la mine înfuriat:

— Cată-ţi, bre, de treabă, şi nu zvârli bănişorii! Mi-s om serios, şi-avem şi noi puţoi, de vârsta voastră, daţi la oraş să-nveţe meserie, şi-apoi, cu ce-o să vă mai plătiţi biletul de vapor, ca să vă ducă-n Abisionul ăla, care v-a smintit minţile?… Mai bine luaţi bocceluţa asta, din partea Gherganei, că v-a pus în ea nişte merinde pentru drum…

Cu greu, când s-a apropiat de malul gârlei bacul, l-

am convins s-accepte un stilou „Kaweco”, din cele două pe care le luasem cu noi.

EVADARE DIN MERS

Impresionaţi de învolburarea apelor Oltului, la revărsarea lor în Dunăre, era să nu observăm, când am coborât de pe ponton, căruţa trasă lângă ghereta paznicului. Rezemat de roţile din spate, un ţăran tânăr, spătos şi aşezat turceşte, se ospăta voios cu praz, brânză uscată şi mămăligă rece.

Mirându-mă că nu-i era frig, din moment ce-şi lua gustarea de dimineaţă aşezat de-a dreptul pe pământul niţel îngheţat, m-am apropiat de posibilul proprietar al căruţei şi l-am luat pe de departe:

— Bună dimineaţa şi poftă bună, nene! A matale-i brişca?…

— Bună, a mea-i! Poftim la masă…

L-am refuzat politicos, având grijă să nu-l jignesc, dezvăluindu-i că mâncasem, după care l-am întrebat încotro călătoreşte.

— La Turnu, puştiule!… Vrei să te duc pân-acolo, ai?…

— Da, dacă se poate, şi mai sunt şi cu colegul meu, ăla lunganu, de colo!…

— Îl iau şi pe dânsul! Ce-mi sunteţi, de umblaţi îmbrăcaţi în uniforme?…

I-am turnat aceeaşi poveste născocită, că suntem elevi de liceu militar, şi că suntem trimişi acasă, din pricina unei epidemii. Ne-a spus să-l aşteptăm, până-şi încarcă peştele lui frate-său, paznicul şi manevrantul bacului, să-l ducă la piaţa din Turnu.

Pe la vremea prânzului, coboram din brişcă binevoitorului nostru cărăuş. Atât de binevoitor, încât n-a vrut să primească niciun leuţ. Ba ne-a mai şi dăruit trei crăpceni pe care i-am vârât în bocceluţa căpătată de la ţaţa Ghergana.

— Şi-acuma, măi Hapleo, ce-i facem? – s-a interesat dezorientat Palliu, privindu-mă cu ochi rătăciţi.

— Mergem la gară, aflăm ce trenuri avem pentru Constanţa, iar după aia ne ducem la restaurantul de-acolo şi mâncăm şi noi ceva!

— Cu ce bani?...

— Fără! Păi, nu ne-am procopsit cu peştii ăia? Unu-l dăm bucătarului, pe-al mai mare, ca să ni-i prăjească pe ceilalţi doi...

N-am avut parte de crăpcean prăjit. Tocmai în clipa când ne pregăteam să traversăm piaţa, dorind să cerem informaţii în privinţa drumului către gară, lângă noi a oprit o trăsură, şi ne-am auzit strigaţi:

— Ei, domnilor elevi, ce-i cu voi pe-aici?...

Din trăsura descoperită, cu coşul tras pe spate, un colonel borţoşel ne examina destul de curios. Era un ofiţer de intendenţă, judecând după epoleţi. Pe capră, lângă ordonanţa care făcea şi pe vizitiul, stăteau îngrămădite o sumedenie de paporniţe. Cu păsări vii, vârâte înăuntru până-n gât, de le rămăseseră doar capetele afară, cartofi, praz şi alte bazaconii ce nu se puteau depista.

— Să trăiţi, domnule colonel, suntem în permisie specială, din motive de epidemie de oreion!...

— Ce vorbiţi, măi copii – ne-a replicat ofiţerul ăla, de manutanţă, pe-un ton din cele mai bănuitoare, păi n-aţi suferit în noiembrie de epidemia aia? Că şi fiu-miu e la „D.A. Sturdza”... În ce clasă sunteţi? Ia urcaţi în trăsură, să-mi povestiţi mai en-gros şi en-detail ce-nvârtiţi în oraşul nostru!... Hai, mai repede, elev, grăbeşte pasul!

Până am ajuns, ca nişte boieri, cu trăsura, la locuinţa colonelului, am avut tot timpul să-i spunem că oreionul izbucnise din nou şi fuseserăm expediaţi de urgenţă acasă, dar că ne abătusem din drum, să vedem şi noi cum este Dunărea, despre care învăţasem atâtea la

geografie, fără să ştim însă cum arată la faţă.

Dar şi colonelul a apucat să ne informeze că băiatul lui era coleg cu noi, în clasa a cincea, că-l chema Sebastián Popovici, şi că încă nu sosise acasă. Când am auzit că-i tatăl lui Sebastián, pe care-l ştiam prea bine, fiind chiar şi prieteni cu el, am crezut că-mi vine rău. Nemaiştiind ce să-ndrug, m-am lăsat purtat de prima inspiraţie, şi i-am comunicat colonelului:

— Păi, domnule colonel, să trăiţi, Sebi trebuie să pice şi el, dintr-o clipă într-alta... Că noi am sosit la Turnu cu o maşină de ocazie, şi i-am luat-o înainte!

— Aha! Bun, e-n regulă, domnilor elevi... Până vine Sebi, sunteţi invitaţii mei! Haidem în casă, să ne-aşezăm la masă, că ne ia madam Popovici la trei păzeşte... Suntem în întârziere, fiind trecute de unu şi jumătate!

Bineînţeles, numai de mâncat nu ne-ardea. Asta, în momentele imediat următoare. Mai târziu, când mama lui Sebastián Popovici, bucuroasă de oaspeţi, şi încă la modul realmente sincer, deoarece era vorba de colegii odraslei sale personale, ne-a întins în faţă o supă de pasăre, cu găluşti, şi-apoi câte-o farfurie plină cu pilaf de pui, dar şi cu ciuperci, am uitat de beleaua ce căzuse pe capul nostru.

Coloneleasa, încântată că-i apreciasem bucatele, ne-a mai oferit şi-un desert, nişte prăjiturele de casă. Şi-ntruna ne chestiona în privinţa lui Sebi al ei. Că ce mai face, că dac-a scăpat de oreion, că are, sau n-are, note bune, cum mai stă cu burtica, deoarece când fusese în vacanţă suferise mult cu stomacul.

— Păi cum să nu sufere, să trăiţi, doamnă colonel! Aşa cum gătiţi dumneavoastră, gustos şi gras, şi-ncă din belşug, era normal... – m-am pornit eu să-i cânt cucoanei.

Şi nu minţeam deloc. Căci durdulia madam Popovici era o autentică artistă. Se pricepea într-ale bucătăriei, aproape ca şi tanti Marioara, mătuşă-mea de la Piteşti.

Întrucât şi colonelul înfulecase cât patru, după masă s-a retras să se-ntindă niţel la pat. Madam Popovici, lăsându-ne singuri, cu prăjiturelele, s-a dus la bucătărie. Probabil pentru a-şi spăla vasele.

Acuma, sechestraţi în sufrageria colonelului, aveam la ce gândi. Şi, întrucât obişnuiesc să gândesc rapid, i-am şi spus lui Palliu:

— Mă Tommy, am feştelit-o!… Cred că domnul colonel nu s-a pus pe aghioase şi sforăială, ci-a pornit să dea telefoane după telefoane la Craiova, să afle ce-i cu noi, dar şi cu Sebastián… Dacă n-o-ntindem imediat, mâine suntem duşi la Craiova înapoi, şi-ncă legaţi cobză! Oţ mare colonelul, dar nici noi nu suntem tâmpiţi… Ne-a atras într-o capcană, întocmai cum l-au amăgit gangsterii din Singapore pe căpitanul Farow, comandantul „Dox”-ului! mai ţii minte?…

— Ţiu, cum să nu ţiu! – m-a asigurat bălanul cu ochi albaştri. Dar la ce m-ajută acuma submarinul

— Bă, tu eşti prost ca noaptea! De-aia te-am întrebat dacă-ţi mai aminteşti, ca să procedăm şi noi întocmai, adică să sărim pe fereastră, de la etajul al treilea, şi-apoi să fugim încotro ne-or vedea ochii…

Palliu m-a privit interzis. Apoi mi-a grăit blajin, după cum îi stătea în obicei:

— Dacă, o dată, mă mai faci de prost, află că te pocnesc, de nu te vezi!… Şi-am cu ce… Uită-te la braţele mele. Eu nu-s prost, ci bleg! Ceea ce-i altceva, altă mâncare de peşte, să ştii!…

— De-acord, măi Tommy! M-am grăbit, iartă-mă. Dar acuma, hai să-i dăm bătaie şi să ne luăm valea… Sărim pe fereastră!…

Bălanul iarăşi dădea semne că nu-i mulţumit de ceva. Deoarece l-am auzit obiectând:

— Cum să sărim? N-ai văzut că suntem la parter?… Pe unde să ne urcăm la etajul al treilea, cum ziceai tu, de

vreme ce casa asta n-are etaje?… Zău, că nu te pricep!

Într-adevăr, la „materia” pricepere, tovarăşul meu de drum stătea cam prost cu-nvăţătura. Totuşi, ca să nu-l enervez, l-am luat cu duhul blândeţii:

— Tommy dragă, am să-ţi explic mai târziu cum vine figura asta, deocamdată să nu mai zăbovim! Haidem…

În clipa imediat următoare, mă îndreptam către fereastra sufrageriei. Deoarece pe pervazul acesteia erau două cărţi ce-mi împiedicau deschiderea batantelor, le-am vârât în buzunarul din stânga al vestonului, să le am pentru orice eventualitate. De mult nu mai citisem ceva. Apoi am sărit peste prichici, cu bine. Căzând. De la aproape doi metri înălţime. Peste o tufă de trandafiri uscaţi şi ghimpoşi, rămasă neîngropată în toamnă. Iar sufrageria, am constatat cu-acest prilej, nu era la parter, după cum susţinuse Palliu, ci oarecum mai sus, întrucât locuinţa colonelului poseda dedesubt un soi de demisol. Palliu a avut mai mult noroc. Fiindcă a aterizat în cârca mea. Presându-mă, astfel, şi mai adânc în ţepii lăstarilor de roze. Din fericire, cele două rânduri de uniforme mi-au prins bine. Şi de astă dată. Pentru a nu ştiu câta oară.

După ce bălanul a descălecat din spinarea subsemnatului, târându-ne pe sub fereastră şi furişându-ne pe lângă zidurile casei am izbutit să răzbatem în stradă. Care, la ora aceea, era pustie. Fiind duminică, lumea se afla la masă, sau, în cel mai rău caz, îşi dormea liniştită somnul de după-amiază.

Numai aşa îmi explic de ce n-am dat peste nimeni, care să ne informeze în privinţa drumului spre gara oraşului. Numai datorită instinctului am brodit calea cea bună. Şi, la vreo două ceasuri mai târziu, ne făceam apariţia printre garniturile mărfarelor trase la triaj. Că nu eram atât de naivi, încât să ne plimbăm pe peronul gării de pasageri. Unde, datorită alarmei date de bunul colonel Popovici, precis eram aşteptaţi de vreo patrulă a

garnizoanei din Turnu-Măgurele.

Oricum, mai înainte de-a se însera, n-avea niciun rost să declanşăm investigaţii, pentru a obţine date în privinţa trenului de Constanţa. Deşi, la un moment dat, când Palliu s-a supărat din nou, deoarece îl dojenisem că uitase să ia bocceluţa dăruită de ţaţa Ghergana, bălanul şi-a exprimat îndoiala c-ar exista posibilitatea vreunei curse directe Turnu – Constanţa.

— Nu face nimic – l-am liniştit eu. Un lucru e sigur, şi-anume că toate trenurile trebuie să plece, odată şi-odată, din gară. Ori spre Bucureşti, de unde oricând putem lua unul spre mare, ori spre Craiova. Iar ca să n-ajungem iarăşi de unde-am plecat, va fi suficient să-l întrebăm pe orice frânar de marfar. Fiindcă, Tommy dragă, de data asta, nu vom călători la clasa I, ci la „bou vagon”… E şi mai sigur, şi mai comod, dintr-un anumit punct de vedere. Întrucât nimeni n-o să ne caute prin trenurile de marfă…

În aşteptarea nopţii, ne-am cuibărit amândoi în ghereta unui „bou-vagon”, chiţimia aceea de la capătul vagonului, unde, de obicei, stă frânarul ce-l însoţeşte. Până una alta, amintindu-mi de cărţile din buzunarul vestonului, mi-am zis că n-ar fi rău să-mi arunc ochii asupra lor. Astfel, mai omoram timpul.

Cele două volume, aparţineau unui singur roman. Spre surprinderea noastră, purta semnătura lui Cezar Petrescu. Şi se intitula „Baletul mecanic”.

Destinul ni-l dăruise pe Cezar Petrescu! Şi, mie cel puţin, tare bine mi-a prins. M-a ajutat să uit de unele inerente dificultăţi apărute în calea expediţiei mele spre Abisinia.

Aşa cum, peste ani, Cezar Petrescu avea să-mi ofere un sprijin concret, pentru depăşirea altor belele. De-aceea nu l-am uitat niciodată. Iar în memoria mea afectivă, romancierul a rămas definitiv pecetluit ca

vrăjitorul ce scrisese „Baletul mecanic”. Până şi îmbinarea acestor două cuvinte a ajuns să capete o anume semnificaţie în mintea mea înclinată mereu spre aventură şi păţanii ieşite din comun.

„BALETUL MECANIC”.
ARVUNĂ LA... POEME

Iarăşi încurcasem borcanele… Nu reuşeam deloc să mă ţin serios de corectura „Curentului literar-magazin”. Mai defel. Aveam gărgăuni liricoidali, şi pace! Voiam să mi se publice tot ce-mi trecea prin cap şi aşterneam pe hârtie, iar gazeta care mă utiliza nu poseda atâta spaţiu. Mai erau şi alţi doritori să-şi vadă numele tipărit. Aşa se explică de ce, cam la două, trei săptămâni, îmi făceam bagajele şi-mi dădeam demisia.

Cred că-n vara lui 1940, parcă prin iunie, părăsisem din nou, pentru a nu ştiu câta oară, redacţia suscitatei reviste. Şi mă refugiasem, cu ultimii mei bănuţi, într-un turn de fildeş subteran (aproape). Închiriasem o cameră mobilată, pe undeva, la margine de Bucureşti, pare-mi-se prin preajma pieţii Chibrit. La subsol. Era o încăpere igrasioasă, subdimensionată, teşită şi învăluită de umbre, lipsită de aer, la capătul unui coridor labirintic, alături de alte patru sau cinci „boxe”. Aici am purces să „creez” demenţial, scriind zi şi noapte, maldăre de maculatură poetică. În schimb, nimeni nu se înghesuia să mă publice. Iar finanţele mi se epuizau rapid. Disperat, într-o seară, am recurs la bunăvoinţa vecinilor, rugându-i să-mi împrumute nişte parale, până la proximele mele încasări (cvasi-imaginare).

Atunci am avut ocazia să-i cunosc mai bine. Nici ei nu erau mai breji. Domnişoara Angelica, maseuză universală de mahala, m-a tratat cu refuz, spunându-mi că are clienţi. Aceştia, care-şi recuperau vigoarea musculară lăsându-se pe mâna bătrânei domnişoare, erau la fel de amărăşteni ca şi mine. Precupeţi de mâna a

doua, sâmbătă aveau bal, şi-o plăteau în natură. Fie cu o bucată de telemea, fie cu roşii, castraveţi şi ceapă rămase de la vânzarea săptămânii. În orice caz, inimă de mamă, în loc de bani mi-a „împrumutat" un sfert de pâine şi-o felie de slană râncedă. Bune, şi astea! Băieţii de-alături, şase vagabonzi jegoşi şi zdrenţari, locuind toţi într-o singură odăiţă, m-au invitat înăuntru. Să-i ajut la număratul unui purcoi de mărunţiş. Şi-apoi, să-l transform în fişicuri. Erau vânzători de ziare. Lucrau de la miezul nopţii, când începea pânda apariţiei cotidienelor, şi până la primele ore ale dimineţii, când îşi vindeau marfa, strigând cât îi ţinea gura titlurile de senzaţie de pe pagina întâi. Mi-au dat şi ei un fişic (zece lei), pentru aportul meu dezinteresat, şi mi-au furnizat o informaţie de milioane:

— Ascultă, mă prăpăditule, c-am auzitără că eşti poet, de ce nu te duci tălică la nea Pandele, ăla care stă în cămăruţa de lângă scară? E şi el ziarist! Lucrează la „România", jurnalu lu' dom Petrescu. Poate te vâră şi pe tine-n pâine acolo!…

— Dar ce-nvârte la ziar? – l-am întrebat pe şeful băieţilor, un ţărănuş dezgheţat şi negricios, cel care-mi dăduse ideea, şi părea să cunoască mai bine lumea ziaristică.

— Învârte poarta, că-i de-aia cu roată, ca la palatu telefoanelor, când intră dom Cezărică! zice că-i secretarul lui…

Pe nea Pandele nu l-am găsit în apartamentele sale. Însă, când dam să plec, m-am auzit strigat:

— Pe mine mă caţi, bă?…

Era un individ fals fioros, rotofei şi îndesat, mărunţel şi-nţolit la mare fix. Tocmai părăsise camera maseuzei, roşu la faţă şi năduşit, ca şi cum atunci ar fi ieşit de la baia cu aburi. Deci, pe el îl prelucrase! Minţise Angelica, sau precupeţii fuseseră înaintea lui Pandele, în primul

round?… Nimic nu era exclus. Domnişoara noastră putea să maseze şi-un regiment, într-atât era de voinică şi masivă. Cât un şifonier. Cu trei uşi. Şi nimeni nu s-ar fi încumetat să atenteze la pudoarea ei, chiar şi-n colectiv. S-ar fi ales cu ciolanele zobite. Dintr-o singură labă, putea face din oricine ceas extraplat. Şi nu chiar neapărat elveţian („Doxa” sau „Omega”).

Deşi părea crunt şi înspăimântător, nea Pandele era în realitate o făptură blajină, afabilă şi săritoare.

— Lasă, mă nefericitule, că pun eu o vorbă bună la dom Cezărică, şi om te fac!… – m-a asigurat portarul maestrului, după ce-am stat la un pahar de cărţălău. Vino mâine la ziar, cam pe la unşpe, când soseşte şeful de la poker! Lucrează, dom’le, nenorocire mare, ce nu s-a pomenit. Noaptea la club, ziua la ziar… N-am mai văzut om, care să ţină atâta la dârvală… Hai, mai înfulecă o bucăţică de brânză, că tare pari flămând…

Dacă-mi reuşea pasienţa, datorită recomandaţiei lui Pandele, aveam toate şansele s-ajung şi eu un cineva. Cezar Petrescu, pe lângă cotidianul „România” (organ al Frontului Renaşterii Naţionale), mai edita şi „România literară”, o revistă de literatură şi artă, nespus de frumoasă şi bogată. În toate cele. Şi pagini multe, şi ilustraţii, şi poezie din belşug. Doar câteva poeme să-mi publice, vreo zece, şi n-aveam să mai umblu pe la coada mâţei, s-o mulg.

A doua zi, la ora stabilită, stăteam de planton lângă uriaşa uşă rotativă mânuită de vecinul meu. În mână ţineam un teanc de pagini, cu versurile scrise în perioada albastră („subsol” Chibrit), şi-n inimă parcasem un camion de speranţe.

Nu ştiam prea bine cum arată directorul „României literare”, însă-i văzusem poza prin presă. Când şi-a făcut apariţia, dinspre strada Academiei, păşind obosit şi alene, Pandele mi-a şuierat printre dinţi:

— Uite şefu'… Şo pe el!

— Păi stai, măi nene!… N-ai zis că vorbeşti cu dânsul?…

— Nu mai zăbovi, că pierzi trenu! Du-te şi dă-i hârtiile, şi-am să-i fac şi eu cu ochiu'!

Între timp, Cezar Petrescu se apropiase de intrare. Extrem de elegant, într-un costum gri-deschis, dintr-o ştofă fresco, subţire şi răcoroasă, purtând tinereşte o pălărie de pai, tot cenuşie, cu o faţă istovită şi ochii încercănaţi, călca fără grabă, părând cufundat în gânduri. Era un bărbat aparte. Fără o frumuseţe de vedetă la modă (Gary Cooper sau Errol Flynn). Mai curând aparţinea grupului olteano-moldovenesc, aşa-numit „frumos şi ochios”. Statura medie, trupul niţel cam împlinit, privirea vioaie şi cercetătoare, de-o strălucire jovială, îl făceau să se deosebească de masculii anodini care populau trotuarul.

Mi-am luat inima-n dinţi şi i-am ieşit în faţă. Dacă nu-i adresam cuvântul, cred că nici nu m-ar fi observat. Ar fi dat peste mine. Însă am apucat să-i spun, gâfâind de emoţie:

— Maeestre… Domnule Cezar… dom'le Petrescu… Iertaţi-mă, vă rog, dar aş dori să vă prezint… adică, mai întâi, scuzaţi, să mă prezint pe mine… Sau, nu… Aş vrea… Ştiţi, am nişte poeme… Nu mă-ncumet!…

Marele romancier privea la mine înveselit brusc. Se oprise lângă uşa păzită de Pandele, şi mă examina oarecum interesat. Apoi mi-a întrerupt „bâlba” ce-ameninţa să nu se mai termine:

— Ei, băieţaş!… De ce să nu te-ncumeţi?… Ce-oi fi eu, muma-pădurii, vârcolac sau balaur cu şapte capete?… Dă-mi poezelele, şi-am să le citesc mai târziu. După-masă plec la Moldova mea cea dulce, să-mi isprăvesc romanul. Dar în toamnă, la înapoiere, probabil prin septembrie, vino şi mă caută, să-ţi spun părerea despre

versurile matale! E bine aşa?

— Ştiu eu, maestre?… Şi până-atunci, ce mă fac?

— A! Asta-i problema?… Păi îţi plătesc pe loc poeziile, ca să mai ai olecuţă de răbdare!

Ca un bancher, din aceia care-şi poartă milioanele la ei, şi-a scos portofelul şi mi-a pus în mână un teanc de bancnote.

— Ai noroc… Fiindcă am avut şi eu! Adineauri l-am atacat pe Georgescu-Delafras, de la editura „Cugetarea”, să-mi aconteze romanul… Dacă nu-i picam pe cap în dimineaţa asta, plecam fără un sfanţ la mine. Jigodiile lui, de la administraţie, îmi spuseseră că-i la mare. Acuma te las, să văd ce-i pe la ziar. Ne revedem la toamnă…

După ce romancierul s-a strecurat pe uşa rotită de Pandele, acesta, zâmbăreţ în exces, m-a tras lângă cuşca lui şi mi-a oferit un scaun. Pesemne, iute la minte cum era, îşi dăduse şi el seama că nu mă mai ţineau picioarele.

— Ţi-am spus eu că te fac om!… Cât ţi-a dat? – m-a iscodit Pandele.

Abia atunci am numărat banii. Erau vreo trei mii de lei. Năucit de-a binelea, am dat să mă ridic. Însă n-am fost în stare. M-a ajutat vecinul meu de subsol, informându-mă încântat:

— Mă amărâtule, eşti un băftos nemaipomenit! La calicii ăilalţi, care-l aşteaptă în hol cu poezii şi articole, nu le vâră-n mână mai mult de-o mie… Dar nu rămâne unu, care să nu-şi primească obolu, din partea şefului… Aşa-i el, suflet mare, de faliment!

FONDUL MILELOR

În septembrie, după abdicarea regelui şi venirea la putere a generalului Antonescu, zadarnic l-am mai căutat pe romancier. Ziarul fusese desfiinţat, aşijderea şi „România literară”.

Noroc cu Pandele, rămas şi el fără serviciu, însă tot vecin de palier (pardon, subsol) cu mine, care mi-a comunicat adresa maestrului.

Îmi reluasem slujba la „Curentul literar-magazin”, şi-aveam asigurată pâinea cea de toate zilele. Şi pâinea, şi fasolea. Însă mă simţeam dator să-l vizitez pe romancier, anume ca să-i mulţumesc pentru gestul său. Astfel încât, într-o bună dimineaţă, cam pe la zece şi jumătate, m-am înfiinţat la uşa unui apartament dintr-un bloc de pe C.A. Rosetti. Şi-am sunat. Destul de timid…

Mi-a deschis o bonă, m-a supus unui scurt interogatoriu, şi, când a auzit că-s din breaslă, m-a poftit înăuntru.

Cezar Petrescu lucra în „cabinetul” său de creaţie. O încăpere uriaşă, bine bătută de lumina zilei, cu pereţii căptuşiţi de cărţi. Biroul era imens, cât o masă de ping-pong, masiv şi extrem de dur. Am simţit asta pe pielea mea. Când mi-am betegit genunchiul de el.

Învăluit de nori de fum (de ţigară), romancierul tocmai îşi fierbea cafeaua. Pe o spirtieră, aflată chiar lângă dânsul, pe birou.

— Poftim, ia loc şi hai să bem o cafea… Îmi pare bine că te văd, şi rău că nu ţi-am mai putut publica poeziile. Însă vezi ce vremuri trăim! Nu mai am ziarul şi nici revista. Iar în privinţa mea, se poate întâmpla orice… Ce mai faci, cum te descurci?…

— Prost, maestre… Ca-ntotdeauna! Ăsta mi-i norocul. Pe zi ce trece, totul îmi merge de-a-n-boulea…

— Măi dragule, de data aiasta stau prost cu banii. Uite ce-i facem, îţi dau o scrisoare de recomandaţie pentru doctorul Băcescu, secretar general la departamentul muncii, sau cum i-o fi zicând acum, c-au întors ăştia ţara cu fundul în sus… Neamul nevoii, ăştia suntem noi! Are un fond special şi-o să te-ajute. Vine iarna, şi-o să-ţi trebuiască un adăpost ceva mai cald…

La departamentul muncii am pătruns destul de uşor. Un prieten de-al lui Pandele lucra acolo. Ca uşier.

Secretarul general, un individ extrem de simpatic, a citit scrisoarea maestrului, m-a cercetat neîncrezător, de sus şi până jos, apoi mi-a spus în şoaptă:

— Chiar eşti prieten cu Cezărică?… Pe timpurile astea, mulţi n-ar mărturisi-o! Mă rog, ia să vedem ce se mai poate face acum… Că, deh, cine ştie cât mai m-or ţine ăştia pe-aici. Deocamdată, îţi dau o semnătură în alb, te duci cu hârtia la Mihăilescu, omul meu de la casierie, şi-o să-ţi arate el cum s-o completezi… Şi mai vino şi-n octombrie, pe la sfârşitul lunii. Dacă mai sunt secretar general, repetăm figura!

Am mulţumit. Nedumerit total. Şi-am plecat în căutarea casierului. Nu pricepeam deloc ce se-ntâmpla! Ce păţise romancierul, de nu era recomandabil să ai relaţii prea strânse cu dânsul?

Mihăilescu, un tip livid, parcă înspăimântat, m-a întrebat cum mă cheamă şi mi-a scris cu mâna lui textul necesar, pentru ca apoi să-mi ceară să-l semnez. După ce mi-am depus autograful, mi-am aruncat un ochi asupra hârtiei. Şi-am rămas cu tocul în gură. Nenorocitul îşi bătuse joc de mine. Căci cererea suna astfel: „Subsemnatul Vlad Muşatescu, poet, actualmente muritor de foame şi fără adăpost, vă rog să binevoiţi a-mi aproba un ajutor din «Fondul milelor», de la capitolul bugetar «Cerşetori». Cu stimă, etc.”

Până s-apuc a mai zice ceva, m-am şi trezit în mână cu două mii de lei. Casierul, presimţind c-am să eman vreo prostie, bănuind indignarea declanşată de denumirea dată de buget, m-a temperat părinteşte:

— Fii cuminte, măi băiete, şi nu-ţi face probleme… Nu eşti singurul scriitor care apelează la „Fondul milelor”… Roagă-te să ni-l ţie pe doctor în funcţie, c-altminteri… Aia e! Şi-acum întinde-o, şi să nu te mai văd

pe-aici… până-n luna ailaltă!

Ca să-mi revin, fiind, în plus, şi mort de foame, m-am deplasat de urgenţă la „Modern” (restaurant de rangul I). Şi n-am găsit altceva pe lista de bucate, decât „spinare de porc mistreţ pe varză călită, cu smântână şi sos de cimbru”. 240 de lei porţia! Ca pentru ciocoi.

O fi fost „Modern”-ul local de lux, dar şi-n materie de găinărie, nu se putea plânge, tot lux era. „Spinarea de mistreţ” am găsit-o abia târziu, după ce lichidasem un munte de varză. Sub forma unei feliuţe subţirele şi subdezvoltate, cât un flec de pus pe talpa unui pantof. De copil.

Când m-am dus la Cezar Petrescu, să-i transmit salutările lui Băcescu, dar şi adânca mea recunoştinţă, şi i-am povestit păţania, romancierul s-a distrat copios. Mai să moară de râs. Considerându-mă neînţeles, am ţinut să mă explic neapărat:

— Nu văd ce-ar fi de râs, maestre! Decât că, neamul prost, tot neam prost rămâne, asta e! De unde să fi ştiut eu, provincial de import, care n-am mâncat la restaurant decât iahnii de fasole, şi încă la iaurgeria lui Mitică-lăptarul, poetul Cosma, de pe Domniţa Anastasia, că porcul mistreţ e jivină rară, de pădure, şi, când umblă prin capitală, devine boier trufaş, costisitor la vedere…

— Nu neam prost, copile dragă, ci neamul nevoii, ăsta-i adevărul adevărat! – m-a lămurit prozatorul. Cine te-a pus să mergi la fandosiţii ăia?…

— Fudulia!… Bine că m-am dus de unul singur. Fiindcă îmi trecuse prin cap, vrând să mă grozăvesc, să-i invit şi pe Dimitrie Stelaru cu Tiberiu Tretinescu… Că varză ar fi fost de-ajuns, să saturi un sat!

— Ba n-ar fi fost deloc rău… Îi ştiu, pe-amândoi! Necăjiţi şi mereu fără o para chioară în buzunar. Parcă nu i-am publicat în „România literară” şi nu i-am trimis tot eu la Băcescu? Şi pe câţi alţii încă!…

MÂNZUL SĂLBATIC”.

Am avut bucuria, încărcată de emoţie, să-l revăd pe Cezar Petrescu. În primii ani după război. Prin 1946. Când ajunsesem director de editură. La „Europolis”. Cu aprobarea şefilor mei (din umbră), am ţinut neapărat să-l contactez. În nădejdea că-l voi convinge să accepte a fi „autorul de casă” al lăcaşului nostru de literatură progresistă.

Mă bizuisem şi pe faptul că, la ora aceea, parcă pe scena Naţionalului, se juca o piesă a romancierului („Mânzul sălbatic”, sau pe-aproape), scrisă în colaborare cu Vintilă Russu-Şirianu. Un text cu teză, de pe poziţii ultrademocratice.

Întrucât îl cunoscusem pe nea Vintilă, la „Viaţa Sindicală”, l-am rugat să-l tatoneze pe Cezar Petrescu, să vadă dacă era dispus să treacă la noi, cu arme şi bagaje.

Peste numai câteva zile, m-am trezit cu Vintilă Russu-Şirianu la sediul editurii, din magnificul bloc „Cristal Palace” (subsol). Era şi nea Vintilă o figură. Din cele mai fabuloase. Permanent agitat, răscolit de idei mereu în schimbare, frenetic, fără pic de astâmpăr, preocupat neîncetat de plasarea pieselor, romanelor şi poeziilor pe care încă nu le scrisese, dar îi clocoteau cumplit în minte. Şi-avea o minte!… Ca un cazan de locomotivă, totdeauna sub presiune.

Mi-a răcnit chiar din prag:

— Ia-ţi haina şi haidem!… Ne-aşteaptă Cezărică, la el acasă. Îi surâde ideea noastră, mai ales că editura „Naţionala – Gh. Mecu” îi face zile amare… Să luăm un taxi, altminteri întârziem. Plătesc eu!

Romancierul ne-a primit frumos: cu cafele şi ţigări (americane). În acelaşi cabinet pe care-l ştiam prea bine. Mai încărunţise niţel, mai slăbise, ochii îi erau şi mai încercănaţi, însă tot vii şi scăpărători.

— Bine, domnule (nu-mi mai zicea „copile”, sau

„băiete”, mai crescusem şi eu oleacă, vreo douăzeci de chile), să nu mă cauţi nici în zilele de azi, când aflu că eşti editor?… Parcă am fost prieteni, nu-i aşa, cândva, nu demult!

O clipă am crezut că-ngheţ. Mi-a fost teamă că are să amintească de Băcescu şi de „Fondul milelor”, şi încă faţă de Vintilă Russu-Şirianu, care îşi imagina că sunt editor de-o viaţă întreagă, şi nicidecum (fost) „poet”. Dar Cezar Petrescu, om cald şi generos, discret şi trecut prin ale „vieţii valuri” (la diverse nivele), m-a scutit de ruşine.

Dimpotrivă, în loc să purcedem la discutarea problemelor pentru care, de fapt, mă găseam acolo, s-a pus pe povestit:

— Vezi, dragule, fila asta de hârtie, eu totdeauna o împart în trei. Pe două părţi îmi aştern rândurile romanului la care lucrez, iar o treime o rezervpentru intervenţiile ulterioare. Şi scriu, ca un şcolar silitor, numai cu tocul şi peniţa… Am şi motive anume. În răstimpul cât duc peana s-o înting în cerneală şi-o aduc înapoi, deasupra paginii, regândesc fraza care urmează… Când termin totul şi scriu „sfârşit”, las cartea la dospit… Abia după o lună o reiau, şi-i bag tot soiul de adăugiri, replici, precizări de comportament, dacă nu chiar şi schimbări de acţiune…

Neobosit, la fel de vioi şi proaspăt, ne-a preparat iarăşi un rând de cafele. Continuând, în acelaşi timp, cu încântătorul său accent moldovenesc:

— Numai eu şi Balzac, după câte ştiu, am mai băut atâta cafea… Peste o òca, în douăzeci şi patru de ore… Nefericită performanţă! El a murit în plină maturitate şi efervescenţă creatoare, iar mie inima-mi dă semne… Doctorii mă consiliază să lepăd fumatul. Nici că mă gândesc. Mai am de scris o sumedenie de romane din ciclul „Cronica românească a veacului XX”. Când am să le dau gata, fără tutun şi cafea? Şi nu orice cafea! Mi-o

fierb singur, aşa cum fac şi acum, la spirtiera de pe birou, într-un ibric de aramă, care se-ncinge mai omogen şi rapid, îi culeg caimacul, uite-aşa, de două sau de trei ori, până să dea în fiert, şi-abia apoi o torn, după ce se potoleşte din clocot, în ceşti dintr-astea, groase-n buză şi la trup, cele mai potrivite fiind acelea din dotaţia vagoanelor-restaurant, de la C.F.R., care-s bune şi pentru marghilomane… Ştii ce-i marghilomana?… A, păi e formidabilă! Cafea fiartă în rom, niţel diluat cu apă. Coţcarul de Marghiloman a născocit-o, pe când era, de fapt a fost toată viaţa, ministrul domeniilor regale… Ei, gata, ia gustaţi din divina licoare!… Dacă o vreţi mai dulce, adăugaţi zahăr, se află în borcănelul de lângă spirtieră, mie însă-mi place amăruie, aşa cum m-au învăţat turcii, la Ada-Kaleh…

Abia către prânz, la instigaţia lui Vintilă Russu-Şirianu, s-a ndurat romancierul să trecem la aspectul editorial al întâlnirii noastre.

— Dragul meu – mi s-a adresat maestrul, în cel mult două luni termin „Mânzul sălbatic”, transcripţia în proză a piesei pe care am scris-o împreună cu Vintilă… Dacă te interesează, putem semna imediat şi contractul!

— Perfect, maestre! m-am grăbit să declar, încântat c-o să-l am pe marele romancier la „Europolis”.

Apoi, mai reducând ceva din entuziasm (având în vedere că trebuia să capăt aprobarea şefilor), am precizat:

— Mâine pregătesc textul contractului, şi stabilim telefonic când să vin cu banii… Şi, poate, ceea ce m-ar interesa deosebit, mai discutăm şi-n privinţa celorlalte lucrări ale dumneavoastră…

Succesul pe care-l repurtasem, nu numai că a stârnit aplauze la scenă deschisă, în rândurile… celor doi şefi ai mei, Ilka şi Grişa, dar a declanşat şi-o autentică deflagraţie printre sectoriştii culturali. Astfel încât, după

consultări de rigoare, la care personalitatea subsemnatului n-a fost invitată, Ioşka, şeful nostru, hotărâse ca, la convorbirile cu Cezar Petrescu, să participe şi M., responsabilul cu cadrele scriitoriceşti. Bine că nu mi-l vârâse pe gât şi pe autorul unui celebru eseu, nu-i mai ţin minte titlul, în care abundau perle de tipul „turle şi sobe” sau „terra incognita, hic sunt leontes” (sau ceva de-aceeaşi factură latino-aforistică), în care-l citase pe şeful său direct de 27 de ori, în vreme ce părintele popoarelor lumii era pomenit numai de 14. Probabil, de-aia-l pedepsise!…

Din dorinţa de-a păstra o perfectă conspirativitate, l-am anunţat pe maestru c-am să vin împreună cu „unul” din consilierii editurii. Când i-am dezvăluit numele, Cezar Petrescu a rămas indiferent şi rece. Era clar că nu urmărea presa literară. Mai bine!

OCLUZIE „PSI”.

După cum mi-a fost dat să aflu mai târziu, M. transformase întâlnirea cu Cezar Petrescu într-o acţiune a sa, personală. Comunicase asta la o şedinţă cu scriitorii, la care participase şi nea Tudorică (Muşatescu), pe vremea aceea de meserie „pungaş” (adică fabricant de pungi din jurnale, pentru pieţarii de la Mătache Măcelaru). Şi, cu prima ocazie, unchiu-meu îmi suflase ştirea, mândru că M. menţionase, cu acel prilej, şi numele meu. Avea şi dânsul un nepot, mai în faţă!

Din păcate, tot de la galerie am vizionat spectacolul.

Pe la şase, după-amiaza, ne-am înfiinţat „in corpore” (eu şi cu N. M.) la maestrul Cezar Petrescu. Acesta, asistat de Vintilă Russu-Şirianu, ne-a primit sărbătoreşte, de parcă ar fi fost Crăciunul. Îmbrăcat festiv, în sufragerie, unde, pe masă, se aflau expuse nişte plăcinte moldoveneşti cu poalele-n brâu, de leşinai numai văzându-le, precum şi câteva butelcuţe cu vin de Cotnar

(de casă, de la un prieten producător viticol).

Cezar Petrescu mânca şi bea zdravăn, sănătos, fără complexe, iar nea Vintilă de-aşijderea. Numai eu sufeream în tăcere, lăsându-mi gura apă, supravegheat îndeaproape, inchizitorial, de privirile îndrumătorului ce-mi fusese anexat. Să mă ating de vin, ioc! M. ceruse pentru amândoi, pretextând nu ştiu ce gastrită, apă de la ţuţuroi.

Neintimidat de prezenţa „consilierului”, despre care s-ar fi putut afirma că înghiţise o prăjină de rufe, maestrul, referindu-se la romanul pe care urma să-l contracteze cu noi, o luase pe după leuştean şi se avântase într-o serie de poveşti haioase, din cariera sa jurnalistică.

— Tot timpul, cât am fost director la „România”, ziarul regelui, nu era săptămână să nu fiu poftit la palat… Carolică făcea pe aristocratul, umflându-se-n pene, deşi nu ştia să bea cum se cuvine o şampanie. Mare ţopârlan şi beleaua asta de monarh… De multe ori agita şampania din cupe, cu scobitoarea!… Bunicu-său, bătrânul de la 77, dar şi de la 907, cel puţin nu-şi dădea aere, şi nici nu-şi invita supuşii la poker, aşa cum făcea Carol. Ne jecmănea ca pe hoţii de cai, pe mine, care-s un as în materie, şi pe Malaxa… Numai Urdăreanu îşi mai îngăduia să câştige câte un pot… Din prostie! Banii pe care mi-i dădea la ziar, îi lua îndărăt la poker… Vă place pokerul, domnule consilier?… Jucaţi?…

M., care înverzise ascultându-l pe romancier povestind despre relaţiile strânse cu regele, i-a răspuns înţepat:

— Eu?… Nicicând!… Pe mine nu mă lasă cănştinţa…

Totuşi, vrând să profite de momentul favorabil ce se ivise, întrucât romancierul tocmai mânca o plăcintă, cu poftă de om sănătos, a pornit să debiteze doctoral cum înţelegea el colaborarea cu scriitorul, emanând o serie

de idei la modă, extrem de utile pentru orientarea cărţii ce urma să fie editată de noi. Dar a ţinut-o pe linia asta, cam vreo jumătate de oră.

Cezar Petrescu fuma nervos şi-l digera buimăcit pe M., Vintilă Russu-Şirianu îl aproba dând din cap, de nevoie, ca un cucernic slujbaş sindical ce era, deşi eu mai curând aş fi zis că picotea moţăind, din motive de Cotnar.

La plecare, convenisem cu maestrul să ne încredinţeze şi reeditarea celor trei volume ale romanului „1907”. M. garanta apariţia, numai datorită prefeţei pe care avea s-o scrie anume.

A doua zi, i-am plătit romancierului cincizeci de milioane (bani vechi) în contul drepturilor de autor (la „Mânzul sălbatic”). În privinţa lui, 1907”, care deja era cules la editura „Naţionala-Gh. Necu”, trebuia să întreprind tratativele de preluare.

Abia peste o lună l-am vizitat iarăşi pe Cezar Petrescu. M-a primit cu binecunoscuta-i afabilitate. Însă apoi şi-a dat drumul nervilor, declarându-mi încruntat şi indispus:

— Dragul meu, nu-s capabil să scriu un rând… Mă obsedează mutra şi ciudatele teorii ale consilierului matale. Nu ştiu dacă-l ţii minte pe Guguf, din „Baletul mecanic”, în cazul când l-ai citit, însă am senzaţia c-a reînviat şi umblă printre noi, ca un strigoi, şi-anume în făptura omului pe care mi l-ai cărat aici, la mine în casă…

După două săptămâni, m-am trezit cu Vintilă Russu-Şirianu. La editură. Îmi adusesg o servietă burduşită cu bani.

— Ce-i cu ăştia, nea Vintilă, i-ai câştigat la loterie?

— Drepturile de autor ale lui Cezărică! Ţi le înapoiază. Nu se mai simte în stare să scrie romanul… Iar mie, de unul singur, mi-e frică…

— Şi cu „1907”, ce facem?…

— Mai rău! Vrea să-l refacă total. Dar numai după ce-o citi prefaţa lui M., ca să-şi dea seama cum ar trebui să sune just! Te roagă să nu te superi, şi să-l vizitezi oricând îţi face plăcere…

N-am mai avut plăcerea. Şi nici curajul. Ce să-i fi spus? Că M. mă amână, cu prefaţa lui eseistică, de la o săptămână la alta, că, la un moment dat, analizând mai serios cartea, nu mai consideră necesară apariţia lui „1907”?

Ca o culme, ceva mai târziu, fără ajutorul filosoficelor consideraţii ale marelui eseist, romancierul a izbutit să mai scrie câteva cărţi de succes. Şi şi-a revăzut şi romanul răscoalelor ţărăneşti. Fără prefaţa lui M. Deşi, dacă mă strădui să-mi aduc aminte, parcă a apărut ceva despre „1907”, purtând semnătura „consilierului” meu. Dar nu sunt deloc sigur. După atâţia ani, memoria tenşală!

În schimb, şi astăzi mă urmăreşte obsesiv chestia cu Guguf, din „Baletul mecanic”, romanul cel mai drag inimii mele din opera lui Cezar Petrescu. Ce-o fi vrut să spună atunci romancierul, când afirmase că personajul reînviase printre noi?

Am recitit cartea, l-am întors pe Guguf pe faţă şi pe dos, l-am comparat cu sosia lui (în viaţă, şi bine mersi), şi care i se păruse maestrului a fi un fel de strigoi. Ei bine, n-am găsit nimic alarmant.

Cezar Petrescu „fusese în eroare”! M., după cât îl cunoscusem, era mult mai îmbârligat şi abscons. Atunci. Acum, au cam trecut nişte ani peste noi. Peste toţi. Învăluind în uitarea timpului şi oameni, şi fapte. Opera maestrului însă a rămas. Ce să mai spui de una ca asta? Curat balet… Şi mecanic, pe deasupra!

Întocmai cum constatasem de altfel, pe pielea mea, în urmă cu aproape patru decenii, dacă nu cumva şi mai

mult, că există totuşi un anume mecanism al baletului vieţii. Mai ales în legătură cu fuga mea în Abisinia.

Care, spre surprinderea marilor exploratori porniţi în fantastica şi nebunatica expediţie, avea să capete dimensiuni din cele mai neaşteptate.

ÎNTOARCEREA DIN ABISINIA

UN TREN NUMIT DORINŢĂ

Nici n-apucasem să mă cufund ca lumea în pasionantele pagini ale „Baletului mecanic”, care mă şi prinseseră, şi chiar într-atât încât nu băgasem de seamă că-ncepuse s-amurgească, după primele treizeci de file ale cărţii şi-a făcut apariţia un nou personaj. Nu în desfăşurarea acţiunii romanului, ci la noi, în cuşca frânarului. Era un nene plin de funingine şi uleiuri minerale, purtând asupră-i o lădiţă de lemn, negricioasă şi-aceea, precum şi-un felinar metalic, din cele utilizate de „C.F.R”. Uniforma, slinoasă şi mototolită, uzată 80%, îşi pierduse culoarea iniţială, albastru închis, probabil, şi-acuma se spălăcise, bătând înspre nuanţa ce se cheamă „vânt turbat”.

Surprins că ne găseşte ghemuiţi pe bancheta din chiţimia rezervată personalului feroviar, şi-a dat cascheta pe ceafă, şi-a pornit să ne examineze intrigat, mângâindu-şi mustaţa căruntă. Apoi ne-a întrebat, mort de curiozitate:

— Mă, ce-mi sunteţi voi, militari au şcolari?… Şi ce neam de uniformă-i asta, de semănaţi a jumătate ofiţeraşi, jumătate elevi?…

— Nene, noi suntem elevi, într-adevăr, dar de liceu militar! – i-am declarat eu niţel fâstâcit, neştiind ce hram poartă ceferistul.

— Ei, nu mai spune! Vas că să egzicstă şi licee pentru ofiţeri? Ca să vezi şi să nu crezi… Şi ce cătaţi acilea?

Palliu amuţise. Mai bine. Altminteri, cine ştie ce

gugumănie ar mai fi debitat. Tot eu l-am lămurit pe încărunţitul feroviar.

— Am primit o permisie, pentru caz de boală, şi-am vrea s-ajungem la Constanţa!… Dar ne-a pus sfântu să ne-abatem din drum, ca să vedem şi noi cum arată Dunărea… Din pricina prostiei, cheltuind mai mult decât ne-ngăduia punga, iacă, am rămas fără bani, şi nu mai avem cu ce călători până acasă…

Mirat de înclinaţiile noastre turistice, ceferistul s-a scărpinat sub nas, nevenindu-i să creadă că mai sunt şi-asemenea elevi bătuţi în cap. Nemulţumit totuşi de aiuritoarea mea explicaţie, a insistat:

— Bine, măi frate, dar acolo, la liceul ăla militar, al vostru, nu v-a învăţat la geografie că nu există cale ferată, de-a dreptul, de la Turnu la Constanţa?… Ce profesori, dom'le!

— Aşa-s toţi, nene, habar n-au de mersul trenurilor! – m-am plâns şi eu, imaginându-mi că-l înduioşez pe feroviar. Oare n-ai putea să ne spui şi nouă, cum să facem şi să dregem, ca s-ajungem în portul de la mare? Uite, te-am răsplăti, c-avem nişte stilouri şi câteva bricege… Ce zici?

Bătrâiorul a surâs mânzeşte pe sub mustaţă, apoi ne-a declarat:

— Dacă vreţi să ieşiţi la mare, mai întâi trebuie s-ajungeţi la Bucureşti, şi-abia de-acolo, schimbând trenul, s-ar putea să răzbiţi şi până-n port, la căşile voastre!… Iar trenul ăsta, marfarul în care v-aţi urcat, taman la Bucureşti pleacă. Peste o jumătate de oră. Eu mi-s frânarul vagonului, şi-l însoţesc până la triajul Gării de Nord…

Încântat de norocul ce se abătuse asupra noastră, l-am implorat pe expertul în frâne:

— Nene, nu ne lăsa, du-ne şi pe noi cu matale! Dacă nu-ţi plac bricegele şi stilourile, îţi dăruim câte-o

uniformă, poate ai copii, şi-or să le prindă bine… Că mai avem una, pe dedesubt!

Părând că se lasă înduplecat, frânarul, după o clipă de gândire, s-a învoit, spunându-ne:

— Bine! Haidem la „bou-vagon”, tragem obloanele, ne-ncuiem pe dinăuntru, vă dezbrăcaţi de ţoale, să văz ce fel de uniformă mai aveţi, şi-apoi, dacă-mi place, vă duc până la Gara de Nord…

Zis şi făcut!

Adică, n-am ajuns la Bucureşti.

Ci, după peripeţii aproape indescriptibile, numai până la Chitila. Ceea ce, fie vorba între noi, nu-i chiar atât de rău. Că nu era să fim fraieri cu cioc, şi să ne lăsăm înhăţaţi în gara cea mare a capitalei. Patrulele forţelor armate nici n-ar fi aşteptat altceva, decât să le cădem în mână, ca musca-n lapte.

Mai dificultos a fost cu „parada modei” demonstrată de mine şi de bălanul de Palliu. Imediat ce ne-am urcat, împreună cu nenea ceferistul, în „bou-vagon”-ul respectivului, ne-am dat jos uniformele bleumarin, iar după aceea şi costumul kaki, cu moletiere. Nenorocirea era că vagonul de marfă nefiind prevăzut cu lumină interioară, frânarul nu avea posibilitatea să aprecieze calitatea ştofei în care ne-mbrăcase liceul militar „D. A. Sturdza”. Doar când şi-a aprins felinarul, abia atunci şi-a putut da cu părerea. Prilej cu care ne-a spus:

— Mă copii, n-am nevoie de hainele voastre, nici ca cum!… Am vrut însă să văd, până unde vă poate duce mintea. Că, nu vă fie cu supărare, nu s-ar zice că vă dă afară din casă, zău aşa! Păi, ce-oţi fi crezut voi, că mă duceţi pe mine, om bătrân şi trecut prin toate necazurile vieţii?… De ce nu mi-aţi mărturisit adevărul, că umblă ăia, de la garnizoană, după voi, şi vă caută cu patrula în toate trenurile de călători? I-am auzit vorbind în gară, între ei, că sunt în căutarea unora ca de-alde soiul

vostru… Ce-aţi făcut, mă năpârstocilor? Mai întâi îmbrăcaţi-vă, să nu-mi răciţi dracului, să vă mai am şi pe suflet. Apoi, o să-mi povestiţi din fir-a păr, totul, fără minciuni!…

Înlemniţi la auzul celor dezvăluite de ceferist, ne-am luat ţoalele pe noi, la mare grabă, că-ncepusem să cam dârdâim de frig, ruşinaţi cum nu ni se mai întâmplase.

Bătrânelul ne asista, luminându-ne cu felinarul, zâmbind amuzat şi dând din cap. Când am fost gata, l-am întrebat:

— Ne duci la gară, nene, să ne predai patrulei?…

— Taci, mă copile, ce mi-s eu?… Mişălul mişeilor? Stăm aici, până porneşte marfarul nostru, şi-n vreme ce-o să gustăm cevaşilea de-ale mâncării, voi o să-mi istorisiţi de ce sunteţi daţi în urmărire…

Frânarul, făcându-ne semn să ne-aşezăm lângă el, în jurul lădiţei sale de lemn înnegrit, a deschis-o, folosindu-se de-o cheiţă, şi, pe-un ziar, a-ntins merindea adusă de-acasă, s-o aibă la drum. Câteva cepe vinete, din cele dulci, de apă, o bucată de brânză, potroacă de sărată ce era, un pumn de măsline şi-o felie groasă de slănină afumată. În loc de pâine, un dărab uriaş de mămăligă rece.

Gustând agale din bucatele oferite, în calitate de şef al expediţiei în Abisinia i-am relatat ce păţisem până la ora aceea, precum şi ce aveam de gând să întreprindem în continuare. Când am isprăvit, şi de mâncat şi de povestit, ceferistul şi-a strâns jurnalul, căci altceva nu mai rămăsese. Tăcând mâlc. După ce şi-a încuiat lădiţa, s-a uitat la noi lung, cercetându-ne cu atenţie.

— Mă copii, ăia, de la liceul vostru militar, n-au şi doctori de cap pe-acolo? Cum de nu v-aţi cătat, să aflaţi ce gărgăuni vă umblă prin minte?… Zău, că nu sunteţi zdraveni! auzi vorbă, să fugiţi tomite-n Abisinia… E nemaipomenit! Nu-mi vine să-mi crez urechilor… Şi cum

o să ajungeţi la Africa?

— Cu vaporul, nene! – i-am declarat eu. Totul este să ne vedem în portul Constanţa, că după aia nu mai avem probleme…

— Dacă nu reuşim să ne strecurăm pe-un vas, atunci ne rugăm de vreun şofer de camion, să ne ia şi pe noi în cabină!

Ceferistul a pufnit în râs. L-am înţeles şi l-am aprobat numaidecât. Tăntălăul mă făcuse de râs.

— Bravo vouă, numai aşa veţi dovedi să vă vedeţi în Abisinia aia!… Mă rog, vă priveşte. În orice caz, să-mi scrieţi de-acolo, cum aţi călătorit cu automobilul peste câteva mări şi oceane… Iată, porneşte şi marfaru nostru! Staţi aici şi nu vă arătaţi la obloanele vagonului, când trecem prin staţii, că eu mă-c la cabina mea de frânar… În apropiere de Bucureşti, fac eu ce-oi face, şi mă-ntorc la voi, să vă spun ce-aveţi de sucit şi de-nvârtit, ca să nu vă prinză, ca din oală, patrulele din Gara de Nord…

Am călătorit minunat, ca să nu zic chiar sublim. Dârdâind de mama focului, culcaţi într-un ungher al „bou-vagon”-ului şi vârâţi unul într-altul, în nădejdea să ne mai încălzim olecuţă. Sufletul! Nici gând să ne treacă tremurul ce ne cuprinsese.

Bietul Tommy Palliu, oricât ar fi fost el de atlet şi găligan, părea mai rebegit decât mine. Făptură nobilă şi devotată, nu se plângea de necazurile ce se abătuseră asupra noastră, şi nici nu mă-nvinuia cu nimic. Deşi aş fi meritat, întrucât îl băgasem în aventura asta superbă.

Doar mai mă-ntreba, din când în când:

— Măi Hăplişor, cum o fi vremea în Abisinia, tot atât de răcoroasă?

Iar eu, bazându-mă pe unele lucruri din „Cei trei cercetaşi”, plus Stanley şi Livingstone, îl linişteam:

— Aiurea! Care „răcoroasă”, în inima Africii?… Acolo-i ecuatorul, bleago, şi-o să murim de căldură, nu

de frig!… Altă viaţă!

Când ne era şi nouă somnul mai dulce, şi picoteam scuturaţi de dârdâielile noastre şi-ale „bou-vagon”-ului, ne-am pomenit treziţi de-un bubuit infernal. Cineva bătea în obloanele de tablă. Speriaţi, ne-am repezit să vedem despre ce-i vorba. Era frânarul nostru. Trenul oprise într-o haltă, sau cam aşa ceva, şi ceferistul se străduia să deschidă vagonul.

— Măi copii, a venit vremea să ne despărţim! – ne-a informat dânsul. Am trecut de Chitila, şi-acuma aşteptăm să ne deie intrarea la triaj… Coborâţi numaidecât, nu mai zăboviţi! O luaţi de-a lungul liniei, şi-o să vă furişaţi şi voi, cum oţi putea, în Bucureşti… Na-vă şi câte cinci lei, s-aveţi de tramvai! Părerea mea-i să vă duceţi acasă, la părinţi, că numai ei ştiu ce-i în sufletul lor… Când ajungeţi, să-mi scrieţi, la gara din Turnu-Măgurele, să ştiu şi eu ce-aţi mai dres. Mă cheamă Ion Pe. Mărin, zis şi Onu, mă cunoaşte o lume-ntreagă… Daţi-i bătaie!…

MISTERELE BUCUREŞTILOR

Impulsionaţi de îndemnul transmis de frânar, dar şi de frică, am coborât urgent din vagon şi ne-am luat valea. De-a lungul căii ferate. Încă nu se luminase de ziuă, dar şinele sclipeau suficient în bătaia stelelor geroase ale acelui început de martie. Se dusese căldura anormală din ziua precedentă, şi-acuma chiar pornea să fulguiască încet.

Ore de-a rândul, am mers şi-am tot mers. Rătăcind de nenumărate ori printre marfarele staţionate în gările de triaj întâlnite pe parcurs, şi care-şi aşteptau intrarea în capitală, sau stăteau garate pentru formarea unor noi garnituri. De câte ori întâlneam în cale ceferişti sau oameni obişnuiţi, din afara cadrelor feroviare, ne piteam prin cabinele pustii ale frânarilor, pe sub vagoane, în tenderele locomotivelor părăsite, şi care rugineau de cine ştie când pe liniile moarte, sau în compartimentele

de clasa a III-a, ale unor vagoane de călători, scoase din circulaţie, fără geamuri la ferestre, cu băncile în parte demontate, cu uşile bălăbănindu-se în bătaia viforniţei ce se dezlănţuia.

Când am ajuns în gara Basarab, ne-am considerat izbăviţi de suferinţe. Eram în marele oraş, unde nimeni n-avea să dea de noi. Scăpasem de greu. După ce-am răzbit şi-n Calea Griviţei, trecând podul de fier de peste calea ferată, ne-am pomenit nas în nas cu o simigerie. Pe uşile căreia răbufneau până-n stradă aburi de covrigi calzi.

În afara banilor dăruiţi de frânar, mai aveam vreo şaptezeci de lei. Cu care nădăjduiam s-ajungem, indiferent cum, la Constanţa. Deci, nici gând să ne-atingem de ei. Însă Palliu, dragul de el, tremurând tot, şi de frig, dar şi de foame, a avut o idee de milioane.

— Măi Hapleo, ştii la ce m-am gândit? Până se potolesc lucrurile, şi n-or să ne mai caute cei de la garnizoană, stăm vreo câteva zile în Bucureşti… Am aici o mătuşă, soră de-a mamei, şi-o să tragem în gazdă la ea… Vedem noi ce-o să-i spunem! Deocamdată, hai să cumpărăm nişte covrigi calzi, că nu mai pot de ameţeală…

— Şi unde locuieşte mătuşă-ta?…

— Nu prea ştiu adresa, însă am mai fost pe la dânsa, acum vreo patru ani… Este undeva, într-un cartier mărginaş, căruia-i zice Apărătorii Patriei, sau cam aşa ceva… Întrebăm, şi până la urmă tot o brodim. Casa aş recunoaşte-o şi dintr-o mie!…

După ce ne-am prins sufleţelele cu covrigi fierbinţi, abia atunci scoşi de la cuptor, şi câte două felii de dovleac turcesc copt, iarăşi am purces la drum.

Interesându-ne, din om în om, am aflat care-i calea de urmat. Şi, pe la amiază, în vreme ce viforniţa se-nteţise, am bătut la portiţa unei căsuţe din Apărătorii

Patriei. Nu stătea acolo mătuşa respectivă. Ci la vreo cinci sute de metri mai departe, după cum ne-a informat persoana ce ne ieşise în întâmpinare, când văzuse că n-aveam de gând să renunţăm la a-i demola gardul.

Pe palanul din faţa locuinţei căutate, era şi-o firmă: „Croitor de lux”. Palliu, entuziasmat, a exclamat:

— Asta-i! Numai de-ar fi acasă unchiu’ Mituş…

Era. Adică erau amândoi, şi unchiu-său Mituş, şi mătuşă-sa. Când l-au recunoscut pe Tommy, au rămas cu gurile căscate.

— Ce-i cu tine, Tomiţă?… Te-au dat afară de la şcoală?… Şi cine-i băiatu’ ăsta?… Haideţi înăuntru, că-i frig, şi n-o să stăm de vorbă în curte! a grăit careva din viitoarele noastre gazde.

Croitorul de lux, unchiul lui Palliu, era un bărbat firav, scofâlcit înainte de vreme, cu pometţii ieşiţi în afara obrajilor palizi, iar nevastă-sa arăta şi mai rău. Femeie mărunţică, tare drăguţă, mereu cu zâmbetul pe buze, era atât de slabă şi plăpândă, c-ai fi putut-o ridica într-o singură palmă.

Tocmai luau masa de prânz. Farfuriile fuseseră puse pe masa de lucru a croitoriei, iar deasupra godinului din atelier colcăia un ceaun de tuci. Tanti Tica, fiindcă aşa mă rugase să-i spun, ne-a adus şi nouă câte-o farfurie şi ne-a poftit să mâncăm împreună cu dânşii. În afară de mâncarea de cartofi din ceaunel, n-aveau nimic altceva. Iar nea Mituş s-a scuzat, informându-ne că treburile-i merg prost de tot şi că mai mult nu-şi poate îngădui.

Bălanul de Palliu, la rândul său, i-a comunicat că nici noi nu stăm mai bine. Eram plecaţi de la liceu într-o permisie excepţională, rămăsesem fără bănuţi, pierzându-ne portmoneele pe drum, şi-l aşteptam pe taică-meu, de la Piteşti, să ne-aducă finanţele necesare. Deoarece intenţionam să plecăm mai departe, acasă, la Tommy, să-i vizitez şi eu oraşul în care se născuse,

Brăila.

Hai, că de data asta, o-ntorsese binişorel atletul. Nici nu mi-aş fi închipuit că-i mergea mintea la asemenea scorneli. Iar când croitorul l-a întrebat de ce nu trăsese la colonelul (un alt unchi de-al lui Palliu, după cum aveam să aflu), bălanul îi spusese că-i sătul de-atâta militărie, şi că nu-i făcea nicio plăcere să locuiască la nen-su.

Încântat că fusese preferat, nea Mituş ne-a atras atenţia totuşi:

— Măi copii, noi suntem tare strâmtoraţi! Nu-s comenzi deloc, acuma lucrez pantaloni de serie, pentru marii croitori din centru… O să vă mulţumiţi şi voi cu ce-avem.

Bineînţeles, am ţinut să le declar şi eu:

— Tanti Tico şi nene Mituş, sunteţi nişte oameni de aur!…” Imediat ce dăm de parale, că, deocamdată, babacu-i plecat din Piteşti, şi-abia peste vreo trei, patru zile va sosi la Bucureşti, vă vom înapoia toate cheltuielile făcute cu noi!…

În noaptea aceea, pe care n-am s-o uit niciodată, am dormit străbătut de cele mai negre gânduri. La cină, bieţii Mituş şi tanti Tica ne hrăniseră cu resturile din ceaun. Apoi, stingând lampa cu gaz, ne poftiseră la culcare. Pe masa de lucru a atelierului. În afară de odaia în care croitorul îşi făcea meseria, n-aveau altă încăpere. Şi nici pat. Asta era toată locuinţa lor. O masă uriaşă, pentru exercitarea profesiei de croitor „de lux”, la care nea Mituş era ajutat şi de nevastă-sa, două taburete, din lemn de brad negeluit, godinul cu care se-ncălzeau şi pe care şi găteau, precum şi-un dulap în care-şi adăposteau hainele şi materialele primite de la clienţi, sau de la croitorii din centru. Numai maşina de cusut, un „Singer” străvechi, uzat şi mâncat de rugină, putea fi considerată piesă de valoare. Restul – sărăcie lucie.

Pe masa de lucru, tanti Tica aşternuse pătura pe care se călcau pantalonii de serie, întrucât Mituş era specializat în nădragi, şi ne-nvelise cu o plapumă imensă, de patru persoane s-ar fi putut spune. După ce ne-a văzut căpătuiţi, s-a suit şi dânsa în „pat”. Iar mai târziu, când terminase să răscolească acei câţiva cărbuni din godin, a venit şi nea Mituş.

Sfiindu-ne, niciunul din noi nu-şi dăduse jos hainele de pe dânsul. Şi bine-am făcut. Căci, peste noapte, godinul răcindu-se, s-a lăsat un frig în atelierul croitoriei, atât de cumplit, încât am fi tremurat cu toţii ca nişte pui de găină. Însă eram îmbrăcaţi, înghesuiţi unul într-altul, şi ne ţineam reciproc de cald.

Către dimineaţă, când frigul se-nteţise, iar eu cam începusem să dârdâi, am simţit-o pe Tica vârându-se-n mine. I se făcuse milă de nepoftitul oaspete. Dumnezeule! I se ridicase rochia până la brâu, şi pulpele îi erau atât de fierbinţi, de-au pornit să mă treacă valurile de fierbinţeală. Prunc neprihănit, m-am lăsat învăluit de darurile Ticăi. Până ce, nemaiputând îndura, am vrut să mă-ntorc cu spatele. De altfel, mişcare imposibil de realizat, întrucât eram tuspatru înghesuiţi pe-un spaţiu de numai vreun metru şi jumătate. Iar Tica m-a cuprins şi-n braţe, suflându-mi la ureche: „Prosticelule!”… Şi-am adormit la loc, mai adânc. Tremurând în continuare. Din alte motive.

Dimineaţa, nea Mituş având de lucru, ne-am sculat de pe la cinci. Tica a aprins lampa de gaz, a făcut focul în godin şi-a pus un ceainic la fiert. Peste un sfert de ceas, ne poftea la ceai. O fiertură în care turnase câteva picături, de esenţă, un erzaţ probabil, care doar colorase apa, şi pe care am îndulcit-o cu magiunul pe pâine oferit de gazdă.

Când am observat-o pe Tica privindu-mă cu ochi anormal dilataţi, am crezut că intru în pământ de ruşine.

Sesizând jena ce mă cuprinsese, mătuşa lui Tommy mi-a mai servit o cană de ceai, şoptindu-mi:

— Bea şi te-ncălzeşte, prosticelule!…

Am cătat cu coada ochiului la nea Mituş. Dar el şi-ncepuse să tragă la maşină.

Imediat ce-am terminat cu ceaiul, le-am spus gazdelor că plecăm să vedem şi noi oraşul, şi c-o să ne-ntoarcem abia spre seară. De prânzit aveam să gustăm ceva, la nimereală. De fapt, mâncarea nu mă mai interesa. Abia aşteptam să ne culcăm iarăşi, cu toţii împreună. Remuşcările nedându-mi pace, l-am zorit pe bălan să grăbim pasul.

Când am ajuns în centru, pe Calea Victoriei, Tommy s-a interesat de planurile mele:

— Acum ce-i facem, Hapleo, că, dacă mai stăm mult la mătuşă-mea, o lăsăm săracă!… Ai văzut cât sunt de sărmani, bieţii de ei…

— Cam aşa-i! Numai noi lipseam din casa lor…

— Cred că vom fi nevoiţi să mergem totuşi la unchiu-meu, colonelu!

— Nu mai e cazul! a rostit un glas gros şi răguşit, din spatele nostru.

Palliu a tresărit brusc şi şi-a întors numaidecât capul. Când a văzut cine era persoana ce se vârâse în vorba noastră, a îngălbenit şi s-a bâlbâit penibil:

— Ne… Ne… Ne-ne-ne Tătăsică! Matale erai?…

Peste o jumătate de ceas, colonelul Tăsică, unchiul lui Palliu, căci el era, fericit că dăduse de noi, ne târâse la Palatul telefoanelor. De aici, în câteva minute obţinuse Piteştiul, şi-a pornit să discute înfrigurat cu taică-meu.

După aceea, în clipele următoare, ne-a urcat, cam în brânci, ce-i drept, într-un taxiu şi ne-a descărcat la domiciliul dânsului, undeva pe Uranus. Pe Tommy l-a zăvorât într-o odăiţă de la subsol, iar pe mine în closet.

— La patru, după-amiază, vine tac-tu, să te ia în

primire!… – m-a avertizat colonelul, un malac de vreo doi metri înălţime şi un metru pe lat. Şi-o să te-nveţe el minte să-mi mai seduci nepoţelu cu ideile tale tâmpite de vagabont…

În spaţiul restrâns ce-mi fusese rezervat, am avut suficientă vreme să gândesc la noua situaţie creată.

„Nu-i nimic – mi-am zis în sinea mea, o să mănânc pe pofta inimii, când m-o scoate tata Eftimie din cloaca ăstuia! Că, dacă nu-mi oferă o masă de gală, ca pentru întoarcerea fiului risipitor, cu viţel gras la cuptor şi-o vadră de cartofi prăjiţi, şi s-apucă să mă mai şi ia la bătaie, atunci îi spun deschis, verde-n faţă – fug din nou la Abisinia, cu prima ocazie”.

Deocamdată, cel puţin în anul acesta, pierdusem cursa. Deci, adio Addis-Abeba, adio călătoria spre Africa, ascuns în calele cine ştie cărui transatlantic.

Cel mai rău îmi părea, nu de expediţia ratată, ci de faptul că pierdusem orice nădejde să mai dorm pe masa din „croitoria de lux” a lui nea Mituş, alături de Tica. Şi eu, care abia aşteptam să vină noaptea, să mă vâr sub plapumă, laolaltă cu toţi ceilalţi, câte iluzii îmi făcusem de pomană!

ÎN SÂNUL FAMILIEI

Pe la patru şi-un sfert, exact cum presupusese colonelul Tăsică, am fost eliberat din fetida mea carceră şi predat, în bună stare şi nevătămat, lui taică-meu. Care, exact pe dos decât presupusesem eu, nici nu m-a luat la bătaie şi nici nu m-a certat. Dar nici nu mi-a spus vreo vorbă. S-a limitat să-şi ia un cordial şi rece rămas bun de la temporara mea gazdă, întrebând-o dacă n-are ceva de plătit pentru cheltuielile de cazare şi masă, pentru ca apoi să mă ducă de mână, niţel cam strâns, ca şi cum s-ar fi temut să n-o iau la fugă, până la taxiul ce-l aştepta în faţa locuinţei colonelului.

Din Uranus şi până la restaurantul „Calul bălan”,

din preajma Gării de Nord, tata Eftimie a tăcut mâlc, aruncându-mi doar, din când în când, câte-o privire rău prevestitoare.

Spre surprinderea mea, după ce-a plătit taxiul, babacu' m-a invitat să pătrundem în sordida sală de mese a restaurantului. Printr-un gest doar, şi nimic mai mult. Intrigat, l-am urmat căzut pe gânduri, din cele mai negre. Când am zărit-o pe maică-mea aşteptându-ne, aşezată la una din mese, am rămas înlemnit. Numai la asta nu mă aşteptam.

M-am repezit să-i sărut mâna. Onglița m-a strâns în braţe, cu ochii podidiţi de lacrimi, spunându-mi tot soiul de cuvinte mângâietoare. Numai la taică-meu s-a răstit ameninţător:

— Eftimie, nu uita ce ţi-am spus, dacă te-apuci să-l luminezi, să ştii că mă omor! M-auzi?...

— Te-aud!... Stai liniştită...

Apoi, întorcându-şi faţa spre mine, m-a întrebat cu glas tremurând, neaşteptat de blajin:

— Ia spune, dom Vlad, mâncăm ceva?... Sau nu-ţi mai e foame?...

— Ba mi-e, tăticu' meu bun, şi încă tare de tot!

Babacu' l-a chemat pe chelner şi i-a cerut lista de bucate. Pe care, incredibil de afabil, ne-a citit-o de la un capăt la altul, cu-aceeaşi voce tremolată. Nu mai înţelegeam nimic. Se-ntâmpla ceva neobişnuit cu bătrânul. Abia când i-a picurat prima lacrimă, urmată apoi de-un şiroi impresionant, mi-am dat seama de grozăvia isprăvii săvârşite. Iar după ce tata a mai şi purces să vorbească, adresându-mi-se în mod special, m-am jurat că n-am să mai fug cât voi trăi în Abisinia.

— Dom Vlad – grăia tata Eftimie, de astăzi înainte n-am să te mai bat niciodată! Nici nu meriţi, dar nici nu vreau să-mi mai faci pocinogul pe care mi l-ai făcut... Acuma, suntem bărbaţi în toată firea! Gata, asta am avut

de spus. Ce-ai pofti să mănânci, din lista de bucate?

— Tăticule, dacă nu mai eşti supărat, şi-am să mă port în aşa fel, de-acum încolo, încât să nu te mai supăr vreodată, aş râmni la nişte cârnaţi pe fasole, aşa, ca la Tatapetre acasă!

— Bun! Şi-altceva? – s-a interesat bătrânul, oarecum convins de angajamentul meu.

— Păi, încă o porţie de cârnaţi şi tot pe fasole!…

Ongliţa, înduioşată de modestele mele pretenţii, l-a mobilizat şi dânsa pe babacu':

— Ia-i, Eftimie, tot ce-şi doreşte… Am bicarbonatul la mine!

Pe seară, când mai rămăsese aproape un ceas până la plecarea acceleratului de Piteşti, şi zăboveam la masă, iar bătrânul apucase deja să golească o sticlă de vin înfundat, deodată l-am auzit întrebându-mă:

— Ia spune-mi, măi Vladule, încotro voiaţi să vă duceţi, de-a fost nevoie să fugiţi de la liceu, încă şi-n chipul în care aţi făcut-o?…

— Dacă-ţi spun adevărul, n-ai să râzi de mine?

— Păi, cum aşa? N-am zis că suntem de-acuma bărbaţi?… Ia zi!

— În Abisinia!

— Cum? În Abisinia, ca prietenul meu Mihai Tican Rumano?…

— Exact, tăticule…

— Vai de mama lui, să vezi ce-o să-i fac! El v-a băgat în cap chestia asta… Că i-am citit şi eu cartea! Bravo ţie! Ca să vezi unde te poate duce o carte citită înainte de vârsta cuvenită… Şi-ai mai răsfoit şi alte poveşti dintr-astea, cu călătorii în Africa?… Nu de altceva, dar ca să ştiu unde să te caut, data viitoare!

— De ce să te mint, bre tată, sigur c-am mai citit… Însă ţi-am promis că n-o să-ţi mai pricinuiesc necazuri!

— Deie Domnul să fie aşa! – s-a mirat şi bătrânul de

cuminţenia ce-l cuprinsese pe fiu-său.

Pe la miezul nopţii, debarcam cu toţii la Piteşti. Taică-meu, niţel afumat, ne-a propus să mergem pe jos acasă, să mai luăm şi noi puţin aer curat.

Mi-a prins şi mie bine. Deoarece în noaptea aceea am dormit buştean, visându-mă în Abisinia, în fruntea unei expediţii numeroase, din care nu lipseau Basanaga, birtaşul de la Corabia, Barba Gogea, „lupul de mare”, Palliu, oamenii buni din preajma Islazului, frânarul Onu, şi, mai ales, Tica din Apărători.

În cele trei zile, cât am zăcut în sânul familiei, am avut parte numai de vizite. Curioşi să-l vadă pe „evadatul” de la Craiova, se-nfiinţaseră la casa noastră, din Târgul de Vale, şi Tatapetre, bunicu-meu, şi Maca-Maia, urmaţi apoi de tanti Marioara, nenea Valică, stomatologul, unchiu’ Vasile, nea Tică-librarul şi o sumedenie de cunoscuţi şi prieteni de-ai noştri. De fapt, de-ai lui taică-meu, căci eu n-aveam nevoie de-aşa oameni în preajma mea. Că nu fusese unul care să nu mă prelucreze, cât mai pedagogic cu putinţă, atrăgându-mi atenţia că sunt băiat mare şi nu se cade să-i feştelesc onoarea domnului Eftimie, dedându-mă la asemenea acţiuni aventuriste.

Numai bietul Tatapetre, când am rămas o clipă singuri, mi-a spus o vorbă bună:

— Mă zgâmboi, de ce n-aţi venit la mine, să mă luaţi cu voi?… C-aş fi ştiut cum să vă-ndrumez, s-ajungem cât mai iute la Abisinia aia, a ta. Scăpăm şi eu de gura Caterinei, mă-ta mare, şi vedeam şi lumea!

PROCES ŞI SENTINŢĂ

Dând urmare telefonului primit de la comandantul liceului militar, tata Eftimie, deloc indispus (şi-asta n-o mai înţelegeam), în cea de-a patra zi de când mă înapoiasem din Abisinia, înţolit la mare fix, s-a urcat, împreună cu mine, după cum era şi normal, în trenul de

Craiova. Unde trebuia să mă predea autorităţilor de sub oblăduirea cărora evadasem în condiţii atât de inexplicabile (pentru acestea, şi nu în ce mă privea, căci ştiam prea bine de ce şi cum îmi luasem valea).

Ce-i drept, în răstimpul zilelor precedente, babacu' mai făcuse două drumuri. La Bucureşti. Unde se-ntâlnise cu nea Mişu Spiroiu, pe vremea aceea comandant al Şcolii de Război (aşa se chema pe-atunci Academia Militară), un fel de neam de-al nostru, fiind soţul lui tanti Mili, mai cunoscută de mine sub numele de „mama-moaşa", deoarece contribuise la aducerea mea pe lumea asta. Apoi, cu prilejul celui de-al doilea voiaj „de afaceri", fusese condus şi prezentat de nea Mişu Spiroiu generalului Ion Dumitrescu-Chibrit, şeful tuturor liceelor militare din ţară. Toate acestea le-am aflat mai târziu, e de la sine înţeles. După ce s-a dat sentinţa în cazul „fugarilor în Abisinia".

Întrucât, de-aceea mă dusese bătrânul la locul crimei. Ca să asist la „proces". Procesul meu şi-al lui Palliu Toma.

În aşteptarea zilei fixate, pentru a compărea în faţa completului de judecată, şi eu, şi Tommy am fost internaţi la infirmerie. Daţi în grija majurului sanitar Tuţă. Ca nu cumva să ne-mbolnăvim înainte de proces. Asta le-ar mai fi trebuit! Că nu le-ajungea beleaua cu elevii ce-o întinseseră chiar de sub ochii lor vigilenţi, de ofiţeri de elită, anume însărcinaţi cu formarea noilor cadre ale armatei regale. Dacă ne mai şi scăpau din vedere, şi ne procopseam cu cine ştie ce maladie, se zisese cu cariera lor. Care, la ora aceea, era serios primejduită. Nu noi eram cei morcoviţi, ci comandantul liceului militar, directorul de studii, diriginţii şi majurii ce se dovediseră incapabili să ne insufle spiritul militar.

Cu ocazia izolării noastre, într-o rezervă specială, de şase paturi, în care eram sechestraţi numai noi, iarăşi se

comisese o gravă eroare militaro-pedagogică. Fiindcă, lăsându-ne împreună, deşi supravegheaţi permanent de bietul majur Tuţă, care-şi pierduse şi somnul, eu şi cu bălanul ne distram de minune.

În loc să fim preocupaţi de soarta ce ni se pregătea, ne reîncepusem lecturile interzise. Aprovizionaţi de colegii de clasă, ce nu-şi puteau ascunde admiraţia faţă de noi şi de aventura noastră fantastică. Când ni se umfla capul de-atâta citit (Doamne, şi ce nu citeam!) piteam sub saltele fasciculele pe care le devorasem şi ne puneam pe tabinet. Iar în momentele de saturaţie, că mai existau şi dintr-astea, ne reîntorceam la „Bill Gazon”, „Excentric-Club”, „Harry Taxon”, „Cei trei cercetaşi” şi „Aventurile submarinului Dox”.

Iar seara, după ce majurul Tuţă ne servea personal cina, extrem de atent să nu ingurgităm niscaiva alimente greu digerabile, şi-astfel să ne stricăm la burtă, tocmai în timpul procesului, şi să-i facem de ruşine îndelungata sa experienţă de sanitar, ne puneam pe discutat paginile lecturate.

Palliu, ceva mai temperat acum, mai visa totuşi la „expediţia” organizată de personalitatea subsemnatului.

— Ce zici, măi Hapleo, mai apucăm noi vreodată să vedem Abisinia? Dacă se termină războiul ălora, până ne eliberează din închisoare? Că eu aşa văd lucrurile, ne judecă, ne fac harcea-parcea, şi-apoi ne vâră la temniţa militară… Aşa mi-a spus nea Tăsică, unchiu-meu, că-i colonel, şi se pricepe la de-alde-ăstea…

Mila pe care mi-o stârnea bietul atlet, de astă dată mult diminuat în faţa ochilor mei, mă îndemna să-l prelucrez cu duhul blândeţii.

— Mă Tommy, Abisinia nu-i de tine! Şi nici de mine, deoarece i-am promis tatii că nu mai fug nicăieri… Dacă eram mai mari, şi-aveam vârsta necesară, nu ne mai prindea hoţomanul de unchiu-tău, cât îi lumea şi

pământul! C-atunci am fi avut atâta minte, şi să nu ne plimbăm ca vodă prin lobodă pe Calea Victoriei, în plin Bucureşti… Ehe, altfel procedam!

Bălanul, devenit brusc interesat, mă lua la întrebări:

— Cum, mă?… Cu avionul?…

— Iarăşi vorbeşti prostioare! Care avion?… Ce, ne pricepem noi să mânăm ditamai barabafta? Nu, dom'le, cu trenul, cu căruţa, cu orice mijloace de locomoţie, numai cu vaporul nu… Şi, în loc să fi fugit de la liceu, sărind gardul şi expunându-ne la riscuri, fugeam de-acasă, în timpul vacanţei de vară. Aranjam o chestie grandioasă, aşa ca-n „Bill Gazon”. Tu te făceai că mă inviţi la tine, să petrec vreo două săptămâni, eu, aşijderea, mă făceam că te invit la Piteşti, să vizitezi oraşul şi împrejurimile, tot vreo două săptămâni… Pricipeşti figura?…

— Nu! – mărturisea Palliu uluit.

Şi de ideea mea, şi de faptul că nu-nţelegea mai nimic.

— Fii atent, bleago! În felul ăsta, invitându-ne reciproc, nimeni nu se mai lua după noi. Nici babacii, care ne credeau unul la altul, nici comandanţii noştri, care ne ştiau în vacanţă… Înţelegi? Între timp, conform unei înţelegeri dinainte stabilite, ne-ntâlneam la graniţa cu Jugoslavia, treceam pe jos, sau cu o căruţă frontiera, apoi luam un tren, tocmindu-ne cu vreun frânar, şi-ajungeam în Italia…

— Altă frontieră?…

— N-are importanţă! Acolo ne-nrolam în legiunea străină italiană, ăia ne duceau în Abisinia şi, la faţa locului, vedeam noi de partea cui e dreptatea. Dacă nu era de-a italienilor, ne prezentam voluntari la Negus…

— Păi, cum aşa, nu la abisinieni?…

— Palliule, mă beşleagă, stai prost cu istoria… Negusul e şeful Abisiniei, împăratul ţării, care-i

înconjurat de-o sumedenie de căpetenii, ce se cheamă, pe limba lor, Ras… Ras Mehmet, Ras Abibulah şi-aşa mai departe… Rang mare, mă, ceva mai înalt decât generalii! …

Entuziasmat, atletul exclamă:

— Formidabil, măi Garibaldi! Nemaipomenit…”

Era rândul meu să mă arăt uluit:

— De unde şi până unde-l mai scoseşi şi pe Garibaldi?

— De la nenea Tăsică! Aşa-ţi zicea el că eşti un aventurier, întocmai ca Garibaldi, care atrăgea tineretul în tot soiul de acţiuni peste hotare, îndemnându-l să fugă de la şcoală! De altfel, m-a şi pus să scriu chestia asta pe-o hârtie, dictându-mi, ca la lecţiile de ortografie… Spunea c-o să-mi prindă bine la proces, când comisia are să-şi dea seama că-s nevinovat…

— Şi ce te-a mai pus să scrii, bleago?

— Că mi-ai povestit de cei trei cercetaşi, de submarinul lui Dox, că mi-ai dat să citesc despre mecanismul baletelor, ţii minte, cartea aia, din gara de la Turnu… Şi că mi-a plăcut extraordinar de mult cum povesteşti, şi cât eşti de pornit pe fapte mari. Ce, nu-i adevărat?… Am minţit cu ceva? Numai de bine te-am vorbit, de-aia-ţi zicea şi nea Tăsică, Garibaldi… Pricepi?

— Mda! din păcate… Mă Tommy, mă, tu erai băiat deştept, şi te dădeai în vânt după cărţile pe care le citeam împreună! Cum dracului de nu ţi-a intrat nimic în cap?…

Numai la asta nu m-aş fi aşteptat. Căci, într-adevăr, Palliu era un elev dotat, înzestrat de la maica natură cu suficientă inteligenţă. Le gândea el mai încet, ce-i drept, însă şi când cugeta mai adânc, nu-l mai scoteai dintr-ale lui.

Şi-astăzi mi-a rămas dragă amintirea sa. Şi nu-l pot uita nicidecum. A fost un excelent tovarăş de drum, şi la

bine şi la rău. Dar şi om de caracter. După cum s-a văzut mai târziu, la proces.

Deoarece la proces, când ne-au adus în faţa completului de judecată, Palliu Toma, elev dintr-a cincea, de la liceul militar „D.A. Sturdza” n-a spus nimic altceva decât adevărul.

Dar s-o luăm metodic, ca la carte. Să fim epici, cum se spune.

Luni dimineaţa, după gustarea de la orele zece, majurul sanitar Tuţă ne-a condus pe-amândoi în cabinetul comandantului şcolii, colonelul Urziceanu. Acolo, aşezaţi în jurul unei mese lungi şi înguste, tronau membrii completului ce-avea să ne judece. În fruntea mesei, Urziceanu. La stânga şi la dreapta tatălui nostru, ca să zic aşa, Ionescu-Pelikan, directorul de studii şi căpitanul Emilian Mihăescu, comandantul nostru de pluton, dar şi dirigintele clasei. Ceilalţi patru, ofiţeri diriginţi, aduşi acolo ca să se-nveţe minte şi să nu-şi mai neglijeze elevii. Cel puţin aşa mi-am imaginat eu. Că-mi şi umbla creierul pe la tot felul de supoziţii.

Stând în poziţie de drepţi în faţa „călăilor”, aşteptam plin de curiozitate desfăşurarea evenimentelor. Fără să fiu câtuşi de puţin emoţionat sau speriat. Mi-era indiferent ce-urma să mi se întâmple. Şi-asta, drept să fiu, de când citisem, chiar în dimineaţa aceea, ultima fasciculă din „Dox”, în care George Farow scăpase cu bine din ghearele unui trib de canibali, care voia să-l pună la fiert, într-un cazan de ciorbă.

Deşi, dacă-i pe bune, în cazul în care „călăii” ar fi intenţionat să mă vâre şi pe mine la fiert, într-un cazan de la bucătăria noastră, precis ar fi obţinut un borş ardelenesc clasa întâia. Eram şi cam grăsuţ, de-atâta şedere la infirmerie. Numai bun de servit la castron.

Dar n-a fost să fie chiar aşa.

Ionescu-Pelikan, directorul de studii şi care primise

rolul de procuror, a rostit un rechizitoriu fulminant. Din care reieşea, spre stupefacţia mea, dar şi-a lui Palliu, că eu fusesem capul relelor – seducându-l şi îndemnându-l să fugă împreună cu mine. Ca mărturie de bază, Pelikan a citit „in extenso” declaraţia lui Tommy, furnizată comandantului chiar de cel incriminat.

Nu ştiu ce nu i-a plăcut lui Urziceanu din „compunerea” bălanului, căci, după ce Pelikan şi-a isprăvit rechizitoriul, cerând eliminarea mea din toate liceele militare, i s-a adresat pe neaşteptate tovarăşului meu de călătorie:

— Elev Palliu Toma, dumneata ai scris ce ne-a citit domnul căpitan?

— Da, să trăiţi, domnule colonel!

— Şi de unde ştii cine-a fost Garibaldi? – a insistat colonelul.

— De la unchiul meu, Tase Palliu, comandant de pompieri! Dânsul mi-a dictat declaraţia…

— Adică, nu-i din capul dumitale?

— Nu, să trăiţi! Din capul lui nea Tăsică…

Urziceanu l-a privit urât pe Ionescu-Pelikan, apoi ne-a invitat frumos să părăsim cabinetul:

— Ieşiţi afară, exploratorilor, şi-aşteptaţi în anticameră până elaborăm sentinţa.

Peste nici cinci minute, am fost rechemaţi. Iar severul Urziceanu, cu mâna deasupra gurii, ca să nu-i observăm zâmbetul, l-a rugat pe directorul de studii să ne citească sentinţa. Care, în linii mari, se rezuma la mutarea disciplinară a celor doi elevi, pentru abateri de la regulamentul de serviciu.

Eu eram trimis la liceul militar „Ferdinand”, iar Palliu la cel din Târgu-Mureş.

În aceeaşi zi, în cursul după-amiezii, am fost expediat la Piteşti. Unde urma să aştept ordinul de trimitere la noul meu domiciliu şcolar, precum şi foile de

drum.

Pe elevul Palliu Toma nu l-am mai revăzut. Patruzeci şi ceva de ani am tot încercat să dau de urmele sale. Fără succes. În repetate rânduri, am mai fost prin Craiova, şi niciunul din foştii colegi nu ştia vreo adresă la care să-l caut. O singură dată am avut impresia că voi reuşi să-l găsesc. Când, la cenaclul literar al doamnei Elena Farago, cineva a pomenit de-un anume Palliu. Care publicase o poezie într-un ziar local. Dar era un Paliu, cu numai un „l”, şi-l mai chema şi Bucifal.

Iar scumpa doamnă râsese în hohote, afirmând că nu-i posibil ca un autentic poet să semneze astfel. Vorba aceea, îşi tăia singur cracul de sub picioare. Întocmai cum era s-o pat şi eu. La acelaşi cenaclu.

ALB ŞI MORT CA ZINCU...”

...ÎN CASA ELENEI FARAGO

Prin 1939, eventual 40, că nu-mi mai aduc prea bine aminte, declanşasem o febrilă corespondenţă cu revista „Curentul literar-magazin”. De fapt, cu Ioan Velicu, poet acum uitat, secretarul gazetei, care se ocupa şi de „poşta redacţiei”. Şi, ca să nu exagerez în exces, nu mă adresam chiar lui, personal, ci de-a dreptul rubricii, imaginându-mi însă că dânsul era cel care-mi deschidea şi citea scrisorile.

Pe-atunci eram elev la liceul comercial „Gh. Chiţu”, din Craiova, unde repetam clasa a VI-a, fiind de felul meu extrem de silitor, permanent însetat de învăţătură. Aceeaşi clasă o mai urmasem şi la Bucureşti, tot la un liceu comercial, „Max Aziel”, unde ajunsesem direct de la liceul militar „Ferdinand”, eliminat pentru grave abateri de la disciplină.

Bineînţeles, spre încântarea mea. Dar şi disperarea părinţilor. Deh! Ei m-ar fi dorit general de armată, în vreme ce mie nu-mi surâdea decât meseria de poet. De aceea mă exmatriculaseră, fiindcă-mi vândusem la

anticari cărţile de şcoală, ca să-mi cumpăr romane şi volume de versuri, şi, în plus, mai rămăsesem şi repetent. [5]

Pentru a reprezenta poetul ideal, cel puţin în viziunea mea, nu-mi lipsea decât o maladie specifică (de preferat ceva pulmonar, vreo oftică sănătoasă). Căci talent aveam, ca şi acum, ehe! cu ghiotura. Mai greu era însă cu nea Mitică Koch (baccilul). Nu se lipea deloc de carcasa subsemnatului. Şi-avea şi motive, deoarece cântăream, încă de pe atunci, vreo şaptezeci de ocale (la 17 ani!).

Totuşi am insistat. Cu abnegaţie. Consumând întreaga rezervă de cretă din dotaţia clasei. Realizam astfel o temperatură anormală, în jur de 37, 6. Ceea ce-o îndemna pe maică-mea să-mi suplimenteze prânzurile şi cinele, din teama de-a nu deveni realmente debil şi anemic, ba şi tuberculos pe deasupra. Ca prim rezultat, peste două săptămâni trecusem de 74 de kile, şi nici nu mai reacţionam corespunzător după ingurgitarea de calciu şcolar. Devenisem creto-rezistent, probabil.

Demoralizat, câteva nopţi de-a rândul am stat şi-am scris patru cicluri de poeme fundamentale. Înduioşător de triste şi melancolice. Şi, astfel, a purces corespondenţa mea cu gazeta mai sus citată. Plin de speranţe – deoarece mai publicasem ceva stihuri în revista liceelor militare, la îndemnul minunaţilor mei profesori, de la „Ferdinand”, Augustin Z.N. Pop (escu) şi George Dorul Dumitrescu, semnate cu tot soiul de pseudonime, de la Arthur W. Bassarab, A.V. Infernus, şi până la Conrad Balthasar – aşteptam nerăbdător şi tensionat, sâmbătă de sâmbătă, să citesc la „poşta redacţiei” răspunsul responsabilului de rubrică.

De astă dată, apelasem la un nou pseudonim, Alexandru Vlad Marincu. Primele nume îmi aparţineau,

---

5⁎ Versiune absolut nerealistă, curat apocrifă.

în conformitate cu certificatul de naştere, iar cel de familie reprezenta numele de fată al maică-mii. Numai în chipul acesta căpătasem convingerea că n-am să fiu depistat de directorul liceului, Cioică, un personaj profund antiliterar, care ţinea cu tot dinadinsul să confecţioneze din noi contabili eminenţi, utili cetăţii banilor, şi cât mai ostili activităţilor artistice.

Numai fantastic de blajina Elena Farago, directoarea bibliotecii municipale „Theodor Aman”, doamnă şi poetă de renume naţional, îmi cunoştea o parte din fabricatele mele versificate şi adevăratul nume.

Ca tânăr aspirant la eternitate, frecventam cu asiduitate cenaclul organizat în casa domniei-sale, unde se vehiculau tone de versuri, proze olteneşti, epigrame şi anecdote din culisele plăpândei vieţi literare locale.

Eram singurul care mă distingeam, de departe, dintre famelicii cavaleri ai înaripatului Pegas. Însă numai datorită trupeşiei, arătând mai mult decât rubicond, obrajilor plesnind de sănătate, bucălaţi şi îmbujoraţi, cât şi ambiţiei de-a mi se admira privirea mistuită de febrele celestelor mele elucubraţii.

Într-o seară, de pe sofaua pe care dirija, tolănită alene, şedinţa cenaclului, doamna Farago mi-a făcut un semn să mai rămân. După ce-au dispărut şi ultimii scriitori în devenire, marile speranţe ale literaturii române de mâine, mirabila făptură mi-a şoptit cu glasul ei stins şi obosit de-o ascunsă suferinţă:

— Măi copile, treci sâmbătă seara pe la mine… Mi-a telefonat Velicu, de la Bucureşti, că-mi face o vizită. Aduce cu el şi ultimul număr din „Curentul literar”, în care a publicat două poeme ale unui debutant din urbea noastră, un tânăr aflat pare-se în pragul trecerii spre nefiinţă… Vrea neapărat să-l vadă, până nu va fi prea târziu… Poate îi dai o mână de ajutor, să-l găsească. Are adresa, dar nu cunoaşte deloc Craiova…

— Nu-i o problemă, mărită doamnă! – am asigurat-o eu, distrus de nenorocul ce se abătuse asupra mea.

Mi-o luase altul înainte. Un ofticos autentic şi talentat, nu unul închipuit, ca mine, care continuam să mă-ngraş pe zi ce trecea.

Mergând îndurerat spre casă, tot încercam să-l identific pe necunoscutul poet, trecând în revistă figurile colegilor de cenaclu, candidaţi la „nefiinţă”. Zadarnic! Or fi arătat ei famelici şi costelivi, însă erau cu toţii plini de energia tinereţii. Mai ales când îi vedeam mâncând ca sparţii, din mormanele de sandvişuri oferite de minunata gazdă a visurilor noastre.

Sâmbătă, pe la şapte şi ceva, mă strecuram, pâş-pâş, în casa doamnei Farago. Salonul era scăldat de penumbre, iar lângă sofaua dânsei, cufundat într-un fotoliu, având-o în faţă pe Coca Farago, fiica poetei, un bărbat frumos şi tuciuriu, bronzat de la natură, purtând pe chip o curiozitate calmă, privea la mine lejer contrariat. Apoi m-a întrebat imediat, nemaiaşteptând să-i fiu prezentat:

— Va să zică, matale îmi eşti Alexandru Vlad Marincu?...

Era clar că-i vorbise doamna Farago şi despre aspiraţiile personalităţii mele. I-am răspuns destul de sfios şi amărât:

— Eu mi-s, din păcate!... Dacă vreţi să mergeţi acuma la fericitul dumneavoastră muribund, maestre Velicu, vă stau la dispoziţie!

— Nu mai e nevoie... Firavul meu poet, plăpând ca un puf de păpădie, şi-a făcut apariţia! – a grăit zâmbind enigmatic secretarul de la „Curentul literar”.

Apoi a continuat:

— Cunoşti versurile astea: „Măi Marincu, măi Marincu, de ce eşti alb şi mort ca zincu?...” Poftim revista, să le citeşti tipărite. Deşi nu s-ar putea zice că

eşti pe cale să-ţi dai duhul chiar atât de curând. Ţi-am publicat două din poemele trimise. M-am grăbit să le dau publicităţii, deoarece mereu mi-a fost teamă că n-am să te mai găsesc în viaţă, judecând după sinistra încărcătură de maladivă tristeţe existentă în scrisorile matale…

Marea doamnă a poeziei a chicotit înfundat, iar Velicu, privindu-mă şugubăţ, mi-a întins un exemplar proaspăt ieşit de sub tipar din gazeta ce cu onoare conducea.

L-am înşfăcat rapid. După care am fugit din salon ca din puşcă. De bucurie. Dar şi ruşinat. Mai ales că n-apucasem să-i înfăţişez doamnei Farago, mai dinainte, poemele expediate la Bucureşti, pentru a-i cere o părere.

La mult timp după această întâlnire, mai spre toamnă, când mă şi instalasem la Bucureşti, pe post de corector la „Curentul literar”, Velicu mi-a dezvăluit adevăratul motiv al sosirii sale la Craiova. Se-ndrăgostise nebuneşte de Coca Farago.

Şi-aşa s-a făcut că n-am ajuns poet, ci m-am apucat de proză!

EXILATUL DE LA CAPĂTUL LUMII

SUB ESCORTĂ

Pentru predarea mea în cele mai bune condiţiuni, la liceul militar „Ferdinand”, de la Craiova fusese expediat un gradat, pare-mi-se caporal sau sergent, având misiunea să mă însoţească până la destinaţie, cu toate actele necesare, inclusiv dosarul „Fuga în Abisinia”, precum şi foile de drum. De-acolo, urma să se-ntoarcă singur, cu efectele mele personale, adică uniforma primită de la „D.A. Sturdza”, ciorapii, bocancii (neapărat cu şireturile în bună stare), bereta, cămaşa şi izmănuţele, centura şi mănuşile, cravata cu culorile liceului şi mantaua de iarnă (fără niciun nasture lipsă).

Sosise la Piteşti într-o după-amiază de vineri. Tata

Eftimie îl cinstise numaidecât cu un pahar de vin, poftindu-l la bucătărie, unde maică-mea avea să pună de masă. Personajul era un oltenaş isteţ, simpatic foc, se prezentase reglementar, spunându-şi numele şi misiunea pe care o primise. Apoi, se-ntinsese cu babacu' la taclale şi băutură. La cină, pe când şedeam cu toţii la masă, Titi Pici se ospătase înfulecând ca un spart, dar şi bând trei sticle de vin. Bineînţeles, împreună cu bătrânul.

— Domn Eftimie – îi declara Pici lui taică-meu, să n-aveţi nicio grijă în privinţa elevului!… Că eu mai fusei de vreo câteva ori la „Ferdinand”. Tot cu treburi de-ale noastre. Dar nu de pomană. Că-mi adusei de-acolo chiar, şi-un vagon de lubeniţe, de le vându-i în piaţă la Craiova. Că ce-mi zisei, dacă fuşi plecat, mă Pici, barem învârte-te şi tălică de niscaiva marafeţi… Mai fură şi-alţi gradaţi prin locurile ălea, tot cu misiune, dar nu luară nica, şi se-ntoarseră cu buzele umflate, de tonţi şi nătăfleţi ce-mi erau… Olţenii-s oţi, domn Eftimie, daţi în mă-sa! Nu-i duce fiştecine cu preşu…

— Bravo, măi Pici, să ştii că-mi placi! Chiar aşa-i… Oţi mari! îl aprobă înflăcărat babacu'. Ce meserie ai, în civilie?

— Grădinar, conule Eftimie! maică-mii rămase fără om în casă, că taicu se prăpădi şi el, ca tot ţăranu, şi m-avu numai pe mine. Cu ce să mă deie la şcoală?… Muncim pe brânci, şi vindem de toate pe piaţa Calafatului. Că noi suntem din Desa, pe-aproape… Şi ciuşcă, şi dovlete, şi pătlăgici. S-avem ce pune-n gură, şi noi şi boierii de la oraş!

Pe la miezul nopţii, Titi Pici era cui. Iar taică-meu, praf şi pulbere. Numai aşa se explică de ce-a acceptat să-l finanţeze pe caporal, când avea să-şi termine stagiul şi-o să fie lăsat la vatră, pentru a-şi mai cumpăra un pogon de pământ, în vederea extinderii operaţiunilor de grădinărie.

Înainte de culcare, caporalul m-a avertizat:

— Dom elev, la cinci sunăm deşteptarea! Trinu pleacă la şase, şi-avem cale lungă de bătut împreună… Hai, că-i bună, văzui şi Piteştiu, fiin’că pe-acilea nu mai fui nici ca când!

Încă din zori, Ongliţa mă trezi, m-ajută la îmbrăcat, îmi făcu geamantănaşul, vârându-mi înăuntru cărţile de şcoală, merindea de drum şi câteva pachete de ciocolată. Apoi, la bucătărie, unde babacu’ şi Titi Pici se dregeau, clătindu-şi beregăţile cu nişte coniac, ne servi tuturor un breakfast copios, să nu călătorim cu burţile goale. Ochiuri cu costiţă afumată prăjită, cafea cu lapte, pâine cu unt, cozonac cu nucă.

La despărţire, l-a implorat pe Titi Pici să nu mă scape din ochi, m-a îmbrăţişat plângând în hohote, de parcă aş fi plecat la război, după care s-a refugiat în casă, pentru a nu fi de faţă la îmbarcarea noastră în trăsura adusă de bătrânu’, taman din Piaţa Mare.

Tata Eftimie, în schimb, a venit cu noi, la gară. Unde, când m-a urcat în tren, a ţinut să-mi spună, în chip de rămas bun:

— Dom Vlad, fii atent ce-ai să citeşti pe-acolo! Ţine-te de carte şi nu de romane… Hai, du-te-n moaş-ta, că m-ai omorât cu trăsnăile tale, exploratorule!…

Până la Bucureşti, caporalul a dormit buştean. Îl ajunsese oboseala din ajun. Ca măsură de siguranţă, avusese totuşi grijă să-şi petreacă centironul pe după diagonala mea. Că, pentru drum, eram obligat să port uniforma de paradă, cu toate harnaşamentele reglementare.

În Gara de Nord, Titi Pici m-a cărat după dânsul pretutindeni. Şi la restaurant, unde-a băut trei halbe de bere, să-i treacă arsurile provocate de coniac, şi la „Informaţii”, ca să afle ce trenuri aveam spre răsărit, şi la casa de bilete, pentru a-şi viza foile de drum.

De odihnit, ne-am odihnit abia când ne-am văzut în trenul de Iaşi. Pe la cinci. După-amiaza. Călătoream la clasa a III-a, şi deocamdată eram singurii pasageri din compartimentul prevăzut cu bănci de lemn. Atât de dure, încât îmi simţeam oasele trecându-mi prin carne. Din care, slavă Domnului, nu mă puteam plânge că n-am destulă.

La un moment dat, caporalul m-a întrebat:

— Ce zici, domn elev, mâncăm şi noi cevaşilea?…

— Ba bine că nu, domnule caporal! Chiar mă miram că nu ţi-i foame…

Titi Pici, care purta în spate un fel de raniţă, ca la manevre, şi-a dat-o jos din cârcă, a extras dinăuntru câteva cepe, o bucată de brânză, un praz cât un baston, şi-o pâine neagră, pesemne primită de la magazia liceului militar, pentru ca apoi să mă poftească să gust din bucatele sale.

Ca să nu rămân mai prejos, am deschis şi eu geamantănaşul. De unde am scos merindea pentru drum pregătită de maică-mea. Şniţele, şuncă, pui fript, cozonac, pâine albă. Să tot mănânc. Cel puţin o săptămână. A mâncat caporalul, deoarece eu am fost mult mai tentat de prazul şi ceapa prezentate de Pici.

Om ordonat, după ce-am isprăvit cu masa, caporalul a strâns totul, vârând la loc, în raniţa sa şi-n geamantănaşul meu, resturile micului şi excelentului ospăţ. Iar firimiturile le-a adunat în căuşul palmei, şi le-a zvârlit sub bancheta de lemn, împingându-le şi cu talpa bocancului. Să nu se vadă. După aceea, oftând de sătul ce era, m-a întrebat cu osebit respect:

— Domn elev, chiar fugişi în ţara negrilor, după cum îmi zise căpitanu’ Milică Mihăescu?… Că tare mult mai ţinea la tălică, de vreme ce-mi spuse să-mi ţiu ochii deschişi, să n-o iei iară din loc! Cum fu, bre?…

Mi-era drag Titi Pici. Şi, aproape două ceasuri, unul

după altul, i-am relatat la amănunt aventura mea din Abisinia. Exact şi întocmai, fără să uit nimic. Explicitându-i şi motivaţiile. Când am isprăvit, ostenit de-atâta sporovăială, caporalul şi-a luat cascheta de pe cap şi-a dat cu ea de pământ, exclamând încântat:

— Muică!... Trăii s-o auz şi pe-asta! Împopistrată minte mai avuşi, domn elev... Zamă-ţi fu în cap?

Niţel dezamăgit, i-am povestit apoi, deşi eram cam pe-adormitelea, câteva din aventurile echipajului submarinului Dox. Cam cât s-ar fi cuprins în vreo zece fascicule. Titi Pici m-asculta fascinat, exprimându-şi uimirea, din când în când, cu sintagme de tipul: „bată-i cucu să-i bată”, sau, cel mai adesea „daţi în mă-sa, bre!”. Când mi-am simţit gura uscată de-atâta vorbă, şi-am încercat să-mi închei serialul printr-o lovitură de teatru, cu fuga lui George Farow din mâinile canibalilor, am renunţat. Mulţumind cerului. Caporalul aţipise. Cu capul pe umărul meu. Iar eu crezusem, tot timpul, că-şi luase poziţia aceasta, numai ca să m-audă mai bine.

Fireşte, am adormit şi eu. Şi nu m-am trezit decât a doua zi, spre dimineaţă, când trenul intra în gara Ieşilor.

Altă coborâre, alte alergături, iarăşi vize şi paravize, şi iar urcă-te în tren. Altul, un personal, cursă locală, ce trebuia să ne ducă mai departe, până-n oraşul de destinaţie. Unde-am ajuns nespus de târziu, pe la sfârşitul zilei. Garnitura oprise în mai toate staţiile şi haltele, apoi luase foc o osie, şi-aşteptaserăm într-o gară mică şi nenorocită vreo cinci ceasuri, cel puţin. Astfel că, neavând ce face altceva, deoarece lichidaserăm rezervele alimentare ale amândurora, am fost nevoiţi să mâncăm nişte dovleac copt, vândut de ambulanţii ce se-nvârteau pe peron, şi să ne-adăpăm cu o băutură locală, un fel de bragă acidulată şi care spumega înspăimântător, cumpărată şi aia de la alţi vânzători de ocazie.

Când am debarcat în gara oraşului, se-nnoptase de-a binelea. De fapt, trenul intrase mai de mult în staţie, stătuse vreo jumătate de oră, iar apoi fusese tras pe-o linie moartă. Noi însă rămăseserăm în vagon. Ne era frică să ne mişcăm. Ba chiar să şi tuşim sau să strănutăm.

De-atâta dovleac cât băgaserăm în noi, şi peste care mai turnasem şi lichidul acela spumant, terifica mixtură ne fiersese în maţe.

Abia peste două ceasuri ne-ncumetasem să coborâm. Cu foarte multă atenţie. Temându-ne să nu ne luăm cumva zborul în sus, ca nişte aerostate, dirijabile sau zeppeline.

Pesemne şi Pici gândea ca mine, deoarece mi-a propus, la ieşirea din incinta gării:

— Domn elev, hai s-o pornim pe jos, până la liceul militar! Poate ne mai slobozim o ţâră… Ne otrăviră oţii ăia, bătu-i-ar Dumnezeu să-i bată de chisnovaţi!… Nu-i mult de mers, că eu mai fui pe-acilea de vreo câteva ori…

Într-adevăr, după primii doi kilometri, ne-am simţit mai uşori. Iar după ultimii trei, c-atâţia mai erau, ni se făcuse şi foame. Scăpasem de baloanele ce ni se umflaseră în pântec.

Era într-o duminică, ziua în care ajunsesem la poarta liceului militar „Ferdinand”. Însă noaptea, în jur de ceasurile unsprezece. Şi ceva. De aceea, probabil, la început n-au vrut să ne primească cei care erau de gardă. C-aţipiseră şi ei, sărmanii. Doar atât, cât să-i tragă un puişor de somn. Iar noi le picasem pe cap, să le stricăm bunătatea de odihnă. Şi nici cu ofiţerul de serviciu n-a fost treaba mai uşoară. Mai întâi, nu-l găsiseră. Nicăieri. După aceea, când dăduseră de el, la bucătărie, unde dormea în dosul cuptorului, se supărase foc. Răcnind şi tunând, ordonase să fim duşi la culcare în odaia-etuvă, din dotaţia infirmeriei.

Indignat, am ridicat şi eu tonul!

— Domnule locotenent, să trăiţi, cer să fiu scos la raport. Chiar la comandantul liceului. Nu-s purtător de exantematic, ca să mă băgaţi la etuvă!…

I-a sărit ţâfna şi mai dihai. Şi iar a ţipat:

— Elev, ascultă comanda la mine! Te duci la etuvă, aşa cum am ordonat. În altă parte n-am unde să te cazez, iar etuva, la ora asta, nu-i încălzită… Şi ştiu bine ce-am de făcut. Iar în privinţa raportului, fii liniştit. Îţi aranjez eu unul, de-ai să mă ţii minte… La stânga-mprejur, marş! Executarea!…

PLUTONUL DE EXECUŢIE

După cele câteva ore de somn, îngrozitoare, când am dârdâit în odaia-etuvă, laolaltă cu Titi Pici, la ceasul deşteptării am fost preluat, din ordinul ofiţerului de serviciu, de sanitarul infirmeriei. Care m-a dus la baie, mi-a preluat efectele şi le-a predat caporalului însoţitor, iar apoi, despuiat, m-a vârât în magazia administraţiei, să-mi caut o uniformă pe măsură.

Gata echipat, am băut de-a-n picioarelea un ceai din raţia bolnavilor internaţi, iar mai târziu am fost însoţit în faţa sălii clasei a cincea. Din care urma să fac parte. Iar însoţitorul, cu dosarul meu sub braţ, nu era nimeni altul decât ofiţerul de serviciu, cel care mă întâmpinase la sosire. Dar totodată şi dirigintele clasei mele.

Bietul Pici, la despărţire, îmi urase noroc şi noroace, cât mai multe şi mai băftoase (redau întocmai vorbele sale). Halal de-aşa noroc…

Pe coridor, a avut loc adunarea plutonului clasei a cincea. Ordonată de locotenentul cu mapa, locotenentul… Hait, că i-am uitat numele. Deşi nu era un nume obişnuit. Ceva în genul: Popescu, Ionescu, Dumitrescu şi-aşa mai departe. Bine că nu mi-a rămas înfipt în memorie. C-ar fi fost păcat!

Când elevii se aliniaseră pe trei rânduri, dirigintele

m-a arătat cu degetul şi-a cuvântat:

— Domnilor elevi, înaintea voastră se află un coleg nou de clasă, însă unul cu totul aparte – mutat disciplinar la noi, de la liceul militar „D. A. Sturdza” din Craiova. O adevărată ruşine a şcolii noastre de elită… Un individ recalcitrant, suspect de lecturi interzise, imoral şi nedisciplinat, care mai şi discută ordinele primite. I-am citit dosarul cu care ne-a fost expediat, sub escortă, şi-am rămas îngrozit aşa cum, sper, veţi rămâne şi voi, când veţi afla ce-a săvârşit domnul elev. A fugit din liceu, sărind gardul, cu gândul să evadeze, unde credeţi? – în Abisinia. Şi nu de unul singur, ci atrăgând în mişeleasca sa aventură şi-un alt elev, un tânăr nevinovat, dar care s-a lăsat amăgit de minciunile fugarului, aici de faţă… Priviţi-l!… Nu vă încredeţi în ochii săi nevinovaţi. La liceul nostru, nu-i va merge ca pe roate. Voi face, şi vom face, cu toţii, orice ne va sta în putinţă, ca să scoatem şi osânza din el, pentru a-l readuce pe calea cea bună. Dacă nu vom reuşi, va trebui să-l eliminăm din rândurile noastre!…

Un murmur lesne sesizabil s-a făcut auzit. Iar chipurile viitorilor mei colegi arătau brusc înviorate. Surprins, i-am privit mai atent. N-aş fi putut spune că păreau chiar îngroziţi de cele aflate. Ba dimpotrivă, am avut impresia că-i interesa cazul meu, dorind să afle cât mai multe detalii. Pesemne, ca să mă poată judeca şi mai aspru.

Vrând să profite de momentul psihologic ivit din senin, ca o mană cerească, dirigintele s-a adresat plutonului:

— Are cineva de pus vreo întrebare?

Un vacarm infernal, greu imaginabil, s-a dezlănţuit în clipa imediat următoare.

Pedagog, locotenentul a încercat să potolească spiritele, ordonând:

— Linişte, elevi! Nu sunteţi un pluton de execuţie. Dacă vreţi să vă manifestaţi indignarea, prezentaţi-vă doleanţele prin monitorul clasei!… Ia spune, elev Melnic, ce-ai vrut să-ntrebi?…

— Să trăiţi, domnule locotenent, aş vrea să aflu, în numele clasei noastre, dacă noul nostru coleg a izbutit s-ajungă în Abisinia! Şi, dacă da, să spună cum a făcut, pe unde a călătorit, ce lucruri interesante a văzut? Apoi, am mai vrea să ştim ce cărţi interzise a citit?

Comandantul de pluton a rămas cu gura căscată. Înroşindu-se la faţă, din ce în ce mai intens, de-ai fi crezut că-i pe cale să facă un atac de apoplexie, după câteva minute, poate mai puţin, a purces să răcnească înfiorător:

— Ruşine! Sunteţi nişte elevi pierduţi pentru armata noastră… A şi pătruns molima aventuristică printre voi. Mă duc imediat să raportez situaţia creată, de-o gravitate extremă, domnului colonel Volbură Poiană-Năsturaş, directorul nostru de studii!… Dacă nu-l va îndepărta numaidecât pe factorul defetist din mijlocul vostru, mă voi adresa comandantului, domnului colonel Ghika… Şi-am să-mi dau demisia din armată, în cazul când nu voi obţine satisfacţie!… Pluton, ascultă comanda la mine! Drepţi! La stânga-mprejur!… Direcţia, spre clasă! De unde nimeni nu are dreptul să iasă, până nu mă întorc de la raport… Executarea!…

Marele pedagog n-a mai fost nevoit să-şi prezinte demisia din armată. I-au acceptat doar mutarea la un regiment din oraşelul apropiat. Pe loc. Fără vreo insistenţă din partea sa. Şi nici din cea a suscitaţilor colonei. Le fusese suficient să-l asculte pe diriginte. Care nici nu s-a mai înapoiat, pentru a comunica plutonului rezultatul demersului întreprins.

În schimb, a venit, păşind agale şi zâmbitor, directorul de studii, Volbură Poiană-Năsturaş. Care m-a

luat de braţ, văzându-mă speriat de cele auzite şi întâmplate, şi m-a introdus în clasă, odată cu dânsul.

— Ei, copii – a întrebat colonelul, care din voi doreşte să şadă în aceeaşi bancă, alături de noul coleg?... Hai, spuneţi, nu vă sfiiţi, că nu-i ciumat!

În secunda următoare, zeci de mâini ridicate mă solicitau ca tovarăş de bancă. Colonelul, mulţumit de reacţia clasei, m-a cazat chiar dânsul, personal, într-una din băncile de lângă catedră, unde m-a primit încântat un băiat negruţ, cu ochi mari, curioşi, neastâmpăraţi şi iscoditori.

— Bravo, Sergiule! Ai grijă de el, să-i arăţi ce are de învăţat, fiindcă a pierdut aproape o jumătate de trimestru...

Apoi, adresându-se celorlalţi elevi, le-a spus:

— Copii, vedeţi-vă de meditaţii!... Peste o jumătate de ceas începe prima oră de lecţii. Deocamdată, vi-l răpesc pe noul vostru camarad de clasă şi de pluton, să-l prezint şi domnului colonel Ghika, comandantul liceului nostru... Cu bine, elevi! La revedere, şi să fiţi cuminţi...

— Să trăiţi, domnule colonel! – a strigat într-un glas toată clasa, ridicându-se-n picioare. O să fim!

INTEROGATORIU, CU DUHUL BLÂNDEŢII

L-am urmat liniştit şi cu sufletul împăcat pe Volbură Poiană-Năsturaş, care înainta pe coridoarele liceului, spre cabinetul său, păşind agale şi balansându-şi trupul. Era un bătrâior blajin, cu părul argintiu, niţel cam rotofei, scundac, extrem de îngrijit la ţinută. Nu mai ţin minte cărei arme aparţinea, căci ofiţerii noştri proveneau din mai toate specialităţile (artilerie, infanterie, intendenţă, geniu etc.) dar cred că era cavalerist, deoarece umbla numai în cizme prevăzute cu rozetă, ca să nu-ncurce stângul cu dreptul, după cum se glumea pe socoteala ofiţerilor pe cai. De altfel, avea şi picioarele cam crăcănate. Din fericire însă, capul conta, şi nu

ţurloaiele. Şi-avea un cap nemaipomenit, dulcele şi scumpul colonel Volbură Poiană-Năsturaş. În care funcţiona, intensiv şi eficient, o minte luminată şi plină de înţelegere pentru elevii săi ceva mai săriţi de pe şine. Ca de-alde mine, bunăoară.

Eram liniştit şi uitasem de spaima pe care o trăsesem, deoarece, încă de când trecusem pragul sălii de clasă, colonelul mă bătuse pe umăr şi-mi spusese să nu-mi mai fac griji în privinţa dirigintelui. Fără să-mi precizeze că n-aveam să-l mai văd niciodată. De fapt, de mult voiau să scape de el. Asta aveam să aflu mai târziu, odată cu întreg plutonul nostru. Care numai că n-a organizat un miting de bucurie.

Când am pătruns în cabinetul directorului de studii, acesta i-a cerut caporalului din anticameră să-i aducă o cafea mare, şi-apoi s-a aşezat în fotoliul din spatele biroului.

— Hai, băieţaş, şezi şi matale în fotoliul acela! Până soseşte comandantul liceului, să stăm şi noi olecuţă de vorbă…

— Am înţeles, să trăiţi, domnule colonel! Pesemne, doriţi şi dumneavoastră să mă prelucraţi, ca la carte… Dar n-am omorât pe nimeni, domnule colonel, vă dau cuvântul meu de militar! – i-am declarat bătrânelului, nedându-mi seama că sărisem peste cal.

După ce-am luat loc în fotoliul indicat, Volbură Poiană-Năsturaş şi-a aprins ţigara pe care şi-o răsucise singur, luând câteva fire de tutun dintr-o cutie metalică de pe birou, aşternându-le pe-o foiţă „Job”, îndoită între degetul mare şi cel arătător, şi adăugând apoi smocuri întregi de tabac auriu, până obţinuse grosimea necesară, absolut neobişnuită, aproape cât un crenvurşt. În timpul operaţiei, tăcuse mâlc. Însă zâmbise pe sub mustaţă. Când a venit caporalul cu cafeaua, abia atunci m-a învrednicit cu o privire plină de curiozitate. Ca şi cum nu

m-ar fi văzut până atunci. Sorbind din ceaşcă, şi-asta de dimensiuni anormale, şi trăgând din ciubucul în care-şi vârâse ţigara, m-a mai măsurat o dată din ochi. Apoi mi-a spus, fals indignat:

— Aoleu! Păi, aşa-mi grăieşti tu mie, măi copile? Uiţi în faţa cui te afli?… Dar de unde să ştii, dacă nici n-ai auzit de numele meu, până acum?… După cum am citit în dosarul întocmit de foştii tăi comandanţi, nu ţi-au plăcut decât romanele de aventuri… Cred şi eu… La vârsta ta, când nu visam s-ajung militar de carieră, şi mie-mi plăceau. La nebunie!… De fapt, băieţele, să-ţi dezvălui un secret. Sub hainele astea, ca să-ţi zic şi eu ceva, de-ai să rămâi cu gura căscată, se află un poet! Nu ţi-a căzut niciodată în mână vreun volum de-al meu, de versuri?… Ia spune-mi, măi militarule?

În aceeaşi clipă, mi s-a declanşat un releu din circuitele mele neuronice. La biblioteca liceului militar de la Craiova, unde lucrasem o vreme, dădusem în dese rânduri peste nişte cărticele semnate Volbură Poiană-Năsturaş. Bineînţeles, nu le citisem. Pe timpurile acelea, poezia nu-mi spunea nimic. N-aveam organ pentru stihuri.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule colonel, v-am văzut cărţile, dar nu ştiam că sunt ale dumneavoastră… În dreptul numelui autorului, nu era trecut şi gradul!

— Asta ar mai fi trebuit, ca să mă compromit definitiv! – a exclamat zâmbitor Volbură Poiană. N-ar fi trebuit să iasă militar din mine, măi copile, aşa cum, sper, n-o să iasă nici din tine… Dar aşa a fost să fie. Viaţa-i nemilos de crudă!

Cred c-am stat împreună „de vorbă” două ceasuri închegate. Volbură Poiană-Năsturaş, realmente interesat, m-a iscodit în privinţa lecturilor mele, a părinţilor, a neamurilor, îl ştia, dealtfel, şi chiar foarte bine, pe nea Tudorică Muşatescu, pe care-l adora, şi m-a pus să-i

povestesc, la mare amănunt, şi cât mai epic, întreaga aventură cu fuga în Abisinia.

Pe când ajunsesem la finalul neaşteptat, de la Bucureşti, colonelul a pornit să râdă în hohote, de se ţinea cu mâinile de burtă. Tocmai în clipa aceea a pătruns în cabinet un alt colonel, ceva mai în vârstă decât dulcele meu interlocutor. Şi l-a întrebat pe Poiană-Năsturaş:

— Ce faceţi aici, măi Volburică? Beţi cafele şi tiutiun, ca turcii la Istanbul, ba mai şi vă distraţi?… Ce se-ntâmplă?…

— Ghika dragă, hai încoace, s-asculţi şi tu ce i-a dat copilului ăstuia prin cap! El este elevul pe care ni l-a expediat Urziceanu, de la Craiova, ştii chestia, nu?…

— Fugarul? Care-a vrut s-ajungă tocmai în Abisinia, ca să-l scoată pe Hailé Sélassié din belea?… Am aflat câte ceva, de la generalul Chibrit, când am fost la Bucureşti, săptămâna trecută…

Auzind că-i vorba de comandantul liceului militar „Ferdinand”, am sărit din fotoliu ca şi cum aş fi fost catapultat, şi-am înţepenit în poziţie de drepţi. Nu ştiam ce să fac, să mă prezint reglementar, sau s-aştept să fiu întrebat.

N-a mai fost nevoie, deoarece colonelul Ghika, un impunător bărbat, înalt şi mătăhălos, cu o faţă lată, grăsuţă şi cernută de trecerea anilor cu pecinginea timpului, cărunt şi mişcându-se ca un pahiderm, s-a aşezat numaidecât pe fotoliul părăsit de personalitatea mea şi mi-a comandat cu glas înveselit:

— Pe loc repaus, elev! Cată-ţi un scaun, şi treci înaintea noastră, să-mi povesteşti şi mie cum ai călătorit până la africanii tăi… Dar să-mi spui totul, fără să te sfieşti, că la noi nu se mănâncă oameni!

Şi iar am luat-o de la început. În vreme ce ambii colonei sorbeau din cafeluţele servite de caporalul lui

Volbură Poiană-Năsturaş, dar şi fumau răsucindu-şi ţigară după ţigară, m-am străduit să prezint aventura trăită dintr-un alt unghi, relatându-le despre oamenii întâlniţi pe drum, despre locurile văzute şi păţaniile legate de minunatele făpturi ce ne ajutaseră să nu murim de foame.

Când, înfierbântat şi îmboldit de zâmbetele lor blajine, îmi luasem avânt şi-am trecut şi la detalii mai „shocking”, bunăoară operaţia de încălzire exercitată asupra mea de Tica, care-mi lăsase o impresie de neuitat, şi comandantul şi directorul de studii, după ce s-au uitat unul la altul, au izbucnit în hohote de râs. Râdeau cu lacrimi, înecându-se cu fumul ţigărilor.

— Măi copile – mi s-a adresat la un moment dat colonelul Ghika, după ce se mai potolise din tuşit, să nu cumva să te pună sfântul să-ţi pui şi la noi în funcţiune atracţia pe care-o exerciţi asupra muierilor răscoapte, c-ai încurcat-o… Avem şi noi…

Poetul Volbură Poiană-Năsturaş, reţinându-şi un pufnet, i-a atras atenţia prietenului său, căci se vedea cât de colo că erau în cele mai bune relaţii de amiciţie, şi încă unele de-un tip aparte, care-i leagă mai totdeauna pe cei ce-au trăit împreună evenimente neobişnuite timp îndelungat:

— Măi Ghika, lasă-mi elevul în pace, nu-i mai băga şi tu în cap gânduri nesănătoase!… O fi el cam trăsnit şi hăbăuc, dar e încă neprihănit. Cu păţaniile lui, mai curând ar merita să şi le aştearnă pe hârtie, decât să-şi piardă vremea cu fleacuri. Bineînţeles, asta mai târziu, când îşi va termina studiile, şi va fi bărbat în toată firea… Mă rog, om trăi şi-om vedea! Cu milităria stă mai prost… E lucru constatat, ce să mai ne-ascundem după degete.

Spre surprinderea mea, comandantul, uitând că-s de faţă, l-a bătut pe obraz pe Volbură Poiană, ca o mângâiere, spunându-i:

— Năsturele, Năsturele, mai sunt şi-alţii, cărora nu le-a intrat milităria în sânge! îi ştii tu… Tot aşa cum o ştii şi pe Genica noastră, că la ea mă gândeam când îl avertizasem pe exploratorul de la Craiova să fie atent…

Apoi, observând că ascultasem totul cu o curiozitate sporită, colonelul Ghika s-a prefăcut că se răţoieşte la mine:

— Elev, mai eşti aici?… Drepţi! În pas alergător, marş la ore… Iar înainte de plecarea în vacanţa de Paşti, să mi te prezinţi la raport, şi să-mi arăţi cum ai încheiat trimestrul!

Am întins-o ca din puşcă, uitând să mai declam formula reglementară: „Am înţeles, să trăiţi, domnule colonel comandant!”. Pentru prima oară, de când mă chinuiam cu milităria, care nu-mi plăcea deloc, dădusem şi eu peste nişte ofiţeri superiori omenoşi, lipsiţi de băţoşenia şi aroganţa celor pe care-i avusesem la „D. A. Sturdza”. Exceptând, se-nţelege, sumedenia de grade inferioare, cu care mă avusesem destul de bine.

Şi, fericit de norocul ce-mi căzuse pe cap, m-am dus la plutonul meu.

CONTACTAREA

Mai era ceva ce-mi plăcea la liceul militar „Ferdinand” – faptul că, în timpul săptămânii, nu eram obligaţi să purtăm uniforma militară. Cu pantalonii călcaţi la dungă, vestonul cu nasturii lustruiţi, cravata în culorile şcolii, bereta cu cocardă, centura şi bocancii făcuţi oglindă. Pentru zilele obişnuite, de program normal, toţi elevii fuseseră echipaţi în treninguri bleumarin, cămăşi cu gulere deschise, băşti de sport şi-n picioare tenişi. Splendidă iniţiativă locală… Scăpasem de osânda alifiei „Vax Albina Cavaler Pasta”, cu care trebuia să ne frecăm nasturii de alamă în fiece zi, rezervându-ne această bucurie doar pentru zilele de învoire în oraş, fusesem scutiţi de verificarea, seară de seară, a

nasturilor de la veston, precum şi de toate celelalte plictisitoare detalii ale programului administrativ.

Aşa că, mai mult zburdând, mi-am petrecut prima zi de şcoală. Niciunul din profesori nu mă ascultase la ore, preveniţi probabil de către directorul de studii, şi se mulţumiseră doar să mă examineze curioşi, ca pe-o „rara avis” exotică. La masă, apoi în ceasurile de odihnă, făcusem cunoştinţă cu viitorii colegi, recomandându-ne reciproc. Abia când s-a dat stingerea, şi eram cu toţii în dormitor, s-a declanşat operaţia reală de contactare.

Melnic, monitorul clasei, m-a invitat lângă el, pe marginea patului său, şi, în vreme ce mai mult de jumătate de pluton se-aşezase de jur-împrejur, pe paturi sau chiar pe duşumea, au purces întrebările. Din ambele sensuri.

Ca să mi se capteze bunăvoinţa, şi să-mi sporească disponibilităţile narative, Melnic, scoţându-şi din dulăpiorul cu efecte personale o lădiţă de lemn, m-a invitat:

— Hai să gustăm împreună din cârnaţii pe care mi i-a trimis tata… Bătrânu-i agricultor, iar satul nostru, Cimişlia, aşa-i spune, e vestit pentru rasa de porci crescută acolo. Avem acasă şase bucăţi, două scroafe şi patru scopiţi… Dacă nu-i scopim, vierii dau o carne urât mirositoare…

Când a extras din lădiţă vreo doi metri de cârnaţi de casă, gata prăjiţi, aurii de bine ce fuseseră afumaţi, am simţit că voi fi bun prieten cu monitorul nostru. Băieţi simţiţi, colegii din preajmă şi-au tăiat doar câte-o feliuţă, lăsându-mi mie restul. Pe puţin un metru şi ceva de cârnat. Ba şi mai mult, până n-am lichidat „obiectul”, mi-au adresat numai chestiuni nevinovate: de unde sunt, ce-i tata, cum arată Piteştiul, unde mi-am petrecut vacanţa şi-aşa mai departe.

Totuşi, le simţeam întrebarea ce le stătea pe limbă.

Şi, ca să nu-i fierb, din proprie iniţiativă m-am interesat:

— N-aţi vrea să aflaţi cum a fost cu fuga mea în Abisinia?…

— Păi, bine măi, de când tot aşteptăm! – şi-a exprimat nerăbdarea ce-i clocotise în suflet băiatul ce mă acceptase de coleg de bancă, Sergiu Al. George, căci aşa îl chema.

Cine ar fi crezut despre oacheşul acela, subţirel şi mititel, că provenea dintr-o familie de scriitori, un unchi de-al său fiind inclus în antologia poeţilor români contemporani, elaborată de Ion Pillat şi Perpessicius, şi c-avea să devină, peste ani, unul din marii noştri orientalişti, eseist de prestigiu, specializat în indianistică.

O oră, dacă nu şi mai mult, a durat relatarea fantasticei mele aventuri. Spre încântarea ascultătorilor uluiţi, şi care nu-şi puteau ascunde admiraţia faţă de temeritatea şi fantezia operaţiei „Abisinia”.

Apoi, ne-am mărturisit lecturile preferate. Şi-am avut prilejul să constat, printre noii mei colegi, existenţa unui posesor de autentice bijuterii. Sergiu Samarian, aşa se numea, colecţionase toate fasciculele apărute din „Submarinul Dox”, „Aventurile celor trei cercetaşi”, şi celelalte romane pomenite de mine, ca fiind cărţile mele de căpătâi. Deci, nu eram singurul pasionat de-o atare literatură mediocră. Mediocră, dar care se citea cu sufletul la gură, deschizând drumul spre marile valori. S. Samarian, mai târziu, ajungea un celebru şi distins teoretician al jocului de şah, publicând mai multe cărţi, de-o erudiţie intens apreciată de cunoscători. Din păcate, niciodată nu m-a interesat şahul. În schimb, m-au preocupat jocurile de psihologie şi inteligenţă – tablele şi pokerul. Din moment ce unii susţin că tablele şi pokerul sunt jocuri de noroc, mă abţin de la orice comentariu. De ce să-i dezamăgesc, informându-i că habar n-au de

„calculul infinitezimal” al probabilităţilor, că-s total şi absolut afoni în materie de matematici superioare.

Ne-am culcat târziu. Obosiţi de cât vorbisem şi povestisem.

A doua zi, la deşteptare, unii colegi continuau să-mi exprime mulţumirile lor pentru cele relatate. Iar alţii, mai sperioşi şi intimidaţi de periculozitatea acţiunilor mele, s-au resemnat să mă admire de la distanţă, temându-se ca nu cumva să contracteze şi ei maladia pe care-o purtam în mine.

LECŢII DE ROMÂNĂ

Cu riscul de-a mă pomeni corigent, m-apucasem serios de poezie. Gata, eram băiat mare! Depăşisem faza lecturilor paraliterare. De vreo două luni, citeam pe rupte numai poeţi. Şi, uite-aşa, aprovizionat copios cu cele mai recente apariţii din „ramură”, în special de profesorul meu de română, Augustin Z.N. Popescu, cunoscutul şi minunatul istoric literar de astăzi (Augustin Z.N. Pop) pornisem să-nsăilez şi primele tentative lirice. Desigur, modernizante. La ora aceea, mă uimiseră Minulescu, Pillat, cu ciclurile sale „asiatice”, Ilarie Voronca, Stéphane Roll, Al. Robot, Stamatu, Emil Botta şi foarte mulţi alţii.

Orele de română cu Augustin Z.N. Popescu erau autentice prilejuri de bucurie. Dotat cu o memorie fantastică, profesorul ne recita versuri, însă într-o manieră atât de captivantă, jucându-şi glasul, nuanţând, accentuând, acolo unde bănuia că nu ne-ajută mintea să desluşim sensul, încât ajunsesem să-l rugăm să-şi prelungească lecţia şi-n recreaţie.

Despre scriitori, în afara comentariilor închinate cărţilor acestora, ne povestea elemente biografice nelaîndemâna oricărui muritor. Iar vieţile marilor noştri creatori sunau pentru noi ca nişte romane senzaţionale, pline de detalii insolite, unele chiar depăşind istoria

literară.

După ce-şi termina lecţia, Augustin Z.N. Popescu, luându-şi catalogul şi îndreptându-se spre ieşire, se oprea în pragul uşii şi-ntreba:

— Ei, domnilor elevi, care din voi a mai scris ceva?…

„Domnii elevi poeţi” erau vreo patru sau cinci. Şi ne grăbeam să-i încredinţăm stihurile. Şi eu, şi Sergiu Al. George, şi Samarian şi ceilalţi călăreţi ai Pegasului.

Bălaiul Augustin, zâmbind şugubăţ, mai zăbovea niţel pe coridor, să ne examineze rapid capodoperele. Avea un ochi formidabil. În cinci minute, nu mai mult, izbutea să citească totul. După care ne comunica părerea sa. Unora le cerea să-şi transcrie pe curat poezeaua, ca să fie trimisă revistei literare a liceelor militare, „Lamura”, care apărea la Craiova, iar altora le indica schimbările necesare.

Numai mie însă, mai totdeauna, îmi spunea:

— Mă, nu ştiu ce să mă fac cu tine… Nu-nţeleg nimic din elucubraţiile tale. Ce vrei? Să fii mai modernist şi mai ermetic decât Barbu, Dan Botta, şi cei din grupul lor?… N-am să-ţi mai aduc nicio carte de-a lor, c-ai să te sminteşti chiar de tot! Ia să mi-l citeşti matale, şi să mi-l tot reciteşti pe Mihai Eminescu… După mine, e mai modern decât toţi ceilalţi! Totuşi, scrie mai departe, nu te lăsa, cum te-ndeamnă inima… În definitiv, nici nu-i recomandabil să te iei după toate spusele mele!

În materie de Eminescu, aveam însă un profesor de istorie, unul Vladimir Dogaru, un zdrahon de bărbat, de vreo doi metri înălţime, şi înzestrat cu o voce de bas pedalist nemaipomenită, care, de multe ori, în loc de lecţie, ne declama impresionant, tulburându-ne sufleţelele, „scrisorile” poetului naţional. Faţă de care avea un adevărat cult. De altfel, niciodată nu ne-a recitat din vreun alt poet.

Cel care m-a câştigat definitiv pentru profesiunea de

scriitor, unul din cei mai gingaşi şi plăpânzi profesori pe care i-am avut vreodată, a fost George Dorul Dumitrescu.

Era un tip aparte. Lung şi deşirat, slab, purtând nişte ochelari cu rame negre, mari şi dotaţi cu lentile groase, care-i măreau ochii până la dimensiuni anormale, pătrundea în clasă, de cele mai multe ori, înainte de începerea orei. Îi ţinea locul lui domn Augustin, care plecase undeva, la o specializare. Niciodată nu se îndrepta spre catedră. Păşea pierdut, lejer clătinându-se, cu catalogul sub braţ, direct spre fereastră. Unde rămânea minute întregi, privind la evenimentele, de fapt inexistente, ale străzii. Căci nimic nu se petrecea, la orele acelea, pe bulevardul Ştefan cel Mare.

Abia într-un târziu se-ntorcea spre noi, ca să ne-ntrebe, privindu-ne miop:

— Măi copii, Voi ce clasă sunteţi?…

Nu l-am auzit niciodată să predea vreo lecţie. În cele două luni, cât l-a suplinit pe Augustin Z.N. Popescu, când îşi amintea de existenţa noastră ne punea să dăm extemporale. Şi-a ţinut-o tot aşa, până s-a înapoiat titularul catedrei.

Desigur, intrigaţi de ciudata apariţie, şi eu şi Sergiu Al. George, curioşi să aflăm cine-i personajul, am făcut pe dracu-n patru şi-am dat de informaţiile necesare. Pe care ni le-a procurat profesoara noastră de pian, domnişoara Eugenia Prujină. Şi care, îndrăgostită fără speranţe de fantastica făptură a profesorului nostru, ne-a dezvăluit că George Dorul Dumitrescu era unul din cei mai mari scriitori contemporani. Iar ca să ne convingă, ne-a adus de-acasă, pitită în poşetă, şi cartea recent apărută a acestuia. Ne-a înmânat-o ruşinată. Când i-am descifrat titlul, am înţeles de ce se-mbujorase scumpa noastră Genia. Volumul se chema „La fetiţa dulce”! Iar pe coperta de gardă, autorul îi caligrafiase şi-o dedicaţie, ceva în genul „Genicăi Prujină, fetiţă de zahăr pudră,

pentru oblojit inimile cavalerilor amari şi amărâţi…”

Se-nţelege, c-am luat imediat la lectură „Fetiţa dulce”. Scene de-un haz gros, dintr-un ţărm pierdut la răsăritul ţării. Pitoreşti şi personajele, şi vorbirea cvasidialectală a acestora.

Din clipa când am terminat lectura, George Dorul Dumitrescu devenise pentru mine imaginea clasică a scriitorului. Bineînţeles, aşa cum mi-l imaginam eu.

Cu prima ocazie, la un sfârşit de oră, îl abordasem emoţionat şi-i declarasem:

— Domnule profesor, v-am citit cartea şi mi-a plăcut enorm! Sunteţi un mare prozator… Întocmai ca „Maidanul cu dragoste”. Adică, vreau să spun, ca George Zamfirescu, autorul „Maidanului…”

Aerianul profesor m-a privit uimit, apropiindu-se cât mai mult de figura mea strălucitoare, din pricina tulburării ce mă cuprinsese, să mă vadă mai bine, fiind de-o miopie cumplită, şi mi-a spus târşindu-şi cuvintele:

— Păi bine, măi băiete, cărţi de-ăstea îmi citeşti matale?… „La fetiţa dulce” şi „Maidanul cu dragoste”!… Nu cred că-i sănătos, la vârsta dumitale. Atât ţi-ar mai lipsi, să-ţi cadă în mână şi „Amantul doamnei Chatterley”! Şi eşti un om pierdut!…

— Sunt, domnule profesor! – m-am mândrit eu. C-am citit şi romanul lui Lavrence…

— Măi, se scrie Lawrence, cu dublu „v”, şi se pronunţă lorăns! – m-a informat George Dorul Dumitrescu, îngrozit de cele aflate. Dumnezeule, ce ofiţer o să mai iasă şi din asemenea elev?!…

Ca să-i liniştesc temerile, l-am asigurat cu glas şoptit:

— De niciun fel, domnule profesor! Am început şi eu să compun poezii, şi vreau să mă fac poet…

Dascălul m-a bătut pe umăr şi nu mi-a mai spus nimic. Ci doar s-a mulţumit să dea din mână. A lehamite.

Semnificaţia gestului am interpretat-o corect abia mult mai târziu. Peste foarte mulţi ani. Atunci însă, am fost convins că-mi indicase cu talentata sa mână „cale liberă spre Pegas”. Ca să-l încalec şi să pornesc la galop înspre azurul nadirului.

De-a doua zi, am purces să-i imit pe George Dorul Dumitrescu. Nu la scris, ci-n materie de comportament.

Priveam pierdut, minute de-a rândul, pe fereastră, cugetând la clipa fericită când va pogorî asupră-mi aripa inefabilă a inspiraţiei. Apoi, în loc să-mi văd de lecţii, şi să mă pun cu burta pe carte, rătăceam prin curtea liceului, cu paşi legănaţi, abia târându-mi picioarele, de parcă mă cocârjase multitudinea preocupărilor mele. Tot nădăjduind să mă ia în seamă colegii, şi să se mire de starea de graţie ce mă cuprinsese.

Primul care-a observat că nu-i ceva în regulă cu mine, a fost Melnic, monitorul clasei, cel căruia îi lichidasem toată rezerva de cârnaţi. Într-o bună zi, îngrijorat de manifestările mele bizare, proprietarul de produse porcine casnice m-a luat la rost:

— Măi Vladule, ce dracu-i cu tine, eşti cumva îndrăgostit?… Sau nu te simţi bine cu burta?…

Crunt dezamăgit, dar şi demoralizat de lipsa de sensibilitate a monitorului, mi-am arborat o mutră sinistră, chiar funebră aş putea zice, şi i-am declarat cu glas stins, de om ce-aşteaptă numai compătimire din partea semenilor săi:

— Melnicule dragă, de ce nu-mi dai pace?… Nu vezi că mă frământă cumplit durerile creaţiei!…

Şi mai neliniştit, monitorul m-a abandonat problemelor mele complexe.

Iar peste vreun ceas, nu mai mult, eram chemat la infirmerie de domnul căpitan Biju, doctorul liceului militar „Ferdinand”. Printr-un caporal. Biju m-a pus să mă dezbrac, m-a ascultat la plămâni, mi s-a uitat în gât,

m-a palpat la ficat şi stomac, fără să mă-ntrebe nimic, după care i-a ordonat majurului sanitar:

— Mă Pipoaşcă, dă-i elevului o doză dublă de sulfat de sodiu! Că-i bârâie ceva în maţe… Să nu ne facă pocinogul cumva, şi să ne pomenim cu vreo toxicoză alimentară!

Dacă m-ar fi supus unui interogatoriu medical, n-aş mai fi fost silit să beau o cană de-o juma de litru din porcăria aia amară, şi-ar fi aflat şi căpitanul Biju, chiar din gura mea, şi nu din ascultarea intestinelor, că trei zile la rând fuseserăm hrăniţi numai cu fasole boabe. Ciorbă de fasole, iahnie de fasole, caşoletă şi fasole bătută.

În orice caz, după o noapte terifică, am părăsit ideea imitării comportamentului lui George Dorul Dumitrescu. Dacă aş fi continuat, riscam să fiu şi internat la spital. Căci intrase şi Sergiu Al. George la bănuieli. Din cele mai catastrofice. Şi-avea neamuri în târg, chiar un unchi, director de bolniţă, căruia intenţiona să mă recomande, după cum mi-a şi spus:

— Măi, dacă te duc la nenea Pericle, specialist în maladii gastrice, într-o lună te face om… Fiindcă, precis, tu ai limbrici!…

Printre profesorii noştri, mai erau şi alţii care posedau anumite relaţii cu literatura. Bunăoară, cel de geografie, G.M. Raşcu, fratele poetului I.M. Raşcu, cunoscut mie din antologia lui Pillat-Perpessicius. Sau dascălul de matematică, Parnó, care, la ascultare, mă-ntreba mai mereu:

— Ia spune-mi, domnule elev, mai scrii poezii?…

— Da, domnule profesor! – îi mărturiseam eu fudulindu-mă.

— Buuun! Ia treci la tablă, să te văd cum îmi rimezi o ecuaţie de gradul doi…

Spre norocul meu, nu-mi punea doi în catalog, ci

patru. Ca să n-am motive să mă declar persecutat.

Iar doamna Smolenski, profesoara de franceză, care aflase de la fiu-su, elev şi el în clasa noastră, că umblu pe la poezie, totdeauna mă ruga să-i traduc din Victor Hugo, s-audă şi colegii mei cum sună un poet francez tradus de-un poet român (în devenire). Femeie reprezentativă, nespus de frumoasă, bălană şi înaltă cât un husar, îi recitam poeme din Verlaine, ştiind de la fiu-su că-i moartă după „Chanson d'automne". Puneam atâta suflet şi langoare, de uita splendida doamnă şi de Hugo, şi de traducere, şi-mi punea nota maximă.

Cu alţii, ca de-alde Eberwein, Scheibler sau Stiopa Grosul, acesta din urmă dascăl de istorie, parcă, iar cei dintâi de germană, n-aveam probleme. Toceam serios la materiile respective. Şi-n cazul acesta, le eram total indiferent. Ca poet.

Problemele cele mai grave le-am avut, din păcate, cu Eugenia Prujină.

PROFESOARA DE PIAN

De mic copil, zice-se chiar de la naştere, îmi plăcuse muzica. Mai ales interpretată la pian. Pesemne, zic şi eu, asta mi se trăgea de la tanti Marioara, mătuşă-mea, de la Piteşti, care manifesta o autentică pasiune pentru sonorul instrument, tocând la clapele lui ceasuri de-a rândul, de se cutremura casa bătrânească a bunicilor, plus cele din vecinătate. Şi, întrucât recitalurile mătuşă-mii se petreceau la căpătâiul leagănului meu, de nou născut, precum şi mai târziu, în toată perioada fericitelor mele vacanţe din bătătura bunicului Tatapetre, rămăsesem şi eu molipsit de „filoxera" ritmurilor şi melodiei. Mai încercase şi tanti Marioara să-mi dea nişte lecţii de pian, însă renunţase urgent. Nu pentru că n-aş fi avut talent, dar nu-i mai îngăduia timpul. Totodată, maiestuoasa mea mătuşă era şi bucătăreasa casei. Iar familia era numeroasă, şi mânca ţeapăn.

La „D.A. Sturdza”-Craiova, şi-acolo se întreprinsese o tentativă asupra mea de-a mă învăţa vioara, iar mai apoi, în cadrul fanfarei liceului, toba mare şi trombonul. Deci, cum s-ar putea spune, eram tocmai copt, şi la liceul militar „Ferdinand”, să fiu îndrumat spre noi lecţii de pian. Totul pornise de la profesorul nostru de muzică, domnul Burcă.

Era, de altfel, normal să intru sub unghiul de incidenţă al paletei sale artistic-afective, deoarece îi plăceau nespus elevii dotaţi c-un cât de cât talent la poezie. Pe când era aviator, pilot de vânătoare, cucerise garnizoane întregi de femei (soţii de ofiţeri) cu poeziile sale de dragoste pe care, punându-le pe muzică proprie, le transformase în romanţe devenite celebre. Arăta şi dumnezeieşte de frumos, ca bărbat, bătrânul. Chiar la vârsta de-acum, rămăsese la fel de chipeş şi ţanţoş, deşi albise complet, însă ştiind să se-mbrace, şi să fie mereu proaspăt bărbierit, odicolonizat şi pudrat, tuns totdeauna tinereşte, sportiv chiar, cu părul scurt şi lejer cârlionţat, dezlănţuia entuziasmul petrecerilor de la cazinoul ofiţeresc. Unde-şi cânta romanţele cu glasul său frumos timbrat, de bariton – „beţiv”, după cum afirma dânsul, până-şi băga sub masă partenerii de chiolhanuri. Căci, în afară de talentul la muzică şi stihuri, bătrânul îl avea şi pe cel al băuturii. Le bea de le stingea!… Şi, în pofida performanţelor sale bahice, era singurul care pleca acasă pe picioarele-i proprii, personale.

Ţinea mult la mine. Îi citisem şi unele producţii de-ale mele. Într-o după-amiază, mă chemase în cancelarie şi-mi propusese:

— Măi Vladimire, dacă vrei să te iau la Bucureşti, cu fanfara liceului nostru, pe care abia acum o formăm, neapărat trebuie să faci nişte lecţii de pian, cu domnişoara Genica Prujină… În felul ăsta, îţi mai educi şi tu urechea, fiindcă, după cum mi-am dat seama la orele

mele, în materie de muzică eşti total afon!… Nici voce n-ai, nici ureche! Însă pianul îţi va prinde bine, deoarece fanfara noastră va fi alcătuită din foarte multe acordeoane… Iar, de la pian la acordeon, nu-i decât un pas!… Ce zici, mergem împreună la defilarea din opt iunie, cu fanfara reunită a tuturor liceelor militare?… Generalul Chibrit vrea să-i rupă gura regelui, la festivitatea aniversării urcării pe tron!…

Interesat să mai văd o dată capitala, în speranţa că, poate, o voi reîntâlni pe Tica, am acceptat imediat:

— Domnu' Burcă, pentru matale, învăţ orice, nu numai pianul!…

După o săptămână de „pian", m-am înfăţişat numaidecât, din proprie iniţiativă, ofiţerului de serviciu, să-i raportez grava mea abatere de la disciplina militară. Mă îndrăgostisem de profesoară! Spre stupefacţia mea, „ofiţer de serviciu", în noaptea aceea, era chiar colonelul Volbură Poiană-Năsturaş.

— Mă copile, dacă nu dădeai de mine, o păţeai rău… De obicei, gradele superioare nu fac de serviciu. Dar am avut ceva de scris, şi l-am înlocuit pe căpitanul Biju. Că suntem prieteni, nu duşmani. Du-te şi te culcă… Probabil, te-a-mbătat şi pe tine Genica noastră, cu farmecele ei. Nu pune la inimă. Nu eşti nici primul, şi nici ultimul. Are şi fetiţa asta o tehnică, ca să vă mai astâmpere elanurile vârstei, de te lasă cu gura căscată… Personalitate mare, băieţele, nu glumă…

Chiar de-a doua zi, am trecut la… acordeon.

Decis să-l învăţ serios, ca la carte. Iar în repertoriul meu, n-aveam să includ decât marşuri, de preferinţă funebre. Genia îmi dăduse o lecţie. De neuitat. Că fiece vârstă îşi are cântecul ei. La anii mei, nu eram suficient de „matur" să pot interpreta, împreună cu domnişoara Prujină, romanţe de dragoste pentru pian „la patru mâini".

SINUCIDEREA, MAGIE NEAGRĂ, ELEVUL LAURENŢIU

Lângă stadionul liceului nostru, de fapt o curte uriaşă, unde aveau loc adunările generale ale tuturor plutoanelor, precum şi manifestaţiile sportive, se afla internatul „Liceului Eparhial de fete”. Iar seara, după ce luam masa şi ne risipeam la plimbare, care pe unde-i trecea prin cap, unii dintre noi, printre care mă număram şi eu, preferam să cântăm serenade domniţelor din ograda alăturată.

În cor, sau solo. În funcţie de harul şi opţiunea fiecăruia. Zidul despărţitor, o împrejmuire din cărămidă netencuită, însă văruită mereu, ca să nu ne aventurăm la căţărarea pe cuşma acesteia, era mai totdeauna locul nostru de întâlnire. Fetele, mai curajoase decât noi, ne aşteptau cocoţate pe vârful zidului. De-acolo, zâmbindu-ne de sub clarul de lună, dacă aveam parte de ea, iar dacă nu, de sub rafalele lanternelor noastre, ne-ascultau tulburate.

Deoarece, uneori, ne-adunam şi câte douăzeci sau treizeci de amatori de „vrajă”, rezultatul era catastrofic. Soliştii ce-şi forţau vocea, ca să depăşească „formaţiile corale”, ale celor nedotaţi, precum şi grupurile de recitatori, că eram şi dintr-ăştia, cu toţii laolaltă cântam şi declamam, întrecându-ne, de-ai fi zis că suntem o haită de dulăi flămânzi şi alungaţi cu pietre.

După ce nu reuşisem s-o impresionez pe Tănţica mea (aşa mi se recomandase), cu vocea, interpretându-i ultimul tango la modă, „Gelozie”, al lui Ion Vasilescu, îmi încercasem norocul cu vreo câteva din „poemele” mele ultramoderniste.

Cucerită de îmbinările insolite ale cuvintelor alese cu grijă, Tănţica, la un moment dat, m-a întrebat de la înălţimea pe care se afla:

— Tu eşti poet, sau elev-militar?…

— Poet, n-ai auzit bine?

— Am auzit, sigur c-am auzit! Dar n-am priceput nimic… Ştii ce! mai cântă-mi „Gelozia” aia… Eşti atât de nostim!

Măgulit, i-am mai răcnit o dată tangoul. Tănţica se legăna în ritmul celebrei melodii, privindu-mă destul de ciudat. Abia când am terminat, am realizat ce anume-i plăcea la mine. Căci mi-a mărturisit-o cu sinceritate dezolantă:

— Tu, ce nostim eşti! Cânţi, de parc-ai fi într-un poloboc…

Disperat, o săptămână am suferit cumplit. Nu-mi mergea deloc cu muzica. Iar cu studiile, şi mai puţin. Umblam năuc pe coridoarele dormitoarelor, nopţi de-a rândul, străduindu-mă să depistez o modalitate de a mă sinucide. Cât mai aparte. Din lipsa unor mijloace adecvate, mi-am dat seama că nici aici n-aveam noroc. Aş fi vrut să-mi curm viaţa, aruncându-mă de la etajul al zecelea. Liceul nostru n-avea decât două. Insuficient pentru ambiţiile mele. Să mă înec în mare, nici aşa ceva nu era cu putinţă. Oraşul nefiind port. Unica gârlă, de la periferie, era mai totdeauna secată.

Însă un eveniment cutremurător, care m-a tulburat mult timp după aceea, m-a vindecat de ideea sinuciderii. Ordonanţa colonelului Ghika, un soldat de prin părţile locului, îşi tăiase firul zilelor consumând două sticle de insecticid. Nefericitul, din dorinţa de-a o speria pe servitoarea comandantului, cu care întreţinea unele relaţii amoroase, locuind şi-n aceeaşi casă, băuse „verde de Paris” pur, nediluat.

Bietul Ghika, distrus de tragedia ce se petrecuse sub acoperişul său, îi povestise lui Volbură Poiană-Năsturaş, cu lux de amănunte, concluziile anchetei întreprinse de procuratură. Iar directorul de studii, într-o noapte, când acceptase din nou să-l înlocuiască pe căpitanul Biju,

acuma înnebunit de pretenţiile exagerate ale nevesti-sii, care-i cerea să doarmă numai acasă, îmi relatase şi mie cele aflate. Ca să mă distragă de la gândurile negre. Destul de întunecate chiar. După cum dedusese, din poeziile pe care i le înmânasem spre a căpăta îndrumări de specialitate.

— Măi copile, nicio muiere nu merită un atare gest! Putoarea aia de servitoare, o dezmăţată şi beţivancă, se mai culca şi cu cealaltă ordonanţă a ghinionistului de Ghika… Când cei doi l-au găsit pe Gligorie sinucigaşul, zbătându-se pe duşumea, în chinurile morţii, l-au vârât sub pat, să nu-i deranjeze din treburile lor murdare şi păcătoase… Abia a doua zi l-au anunţat pe sărmanul meu prieten… Fiare, nu oameni, măi băiete dragă!… Iar procurorul mai are şi bănuiala că nu-i vorba de-o sinucidere simplă, ci combinată cu o tentativă de crimă…

Renunţând definitiv la gestul suprem, am devenit mai atent la viaţa ostaşilor în termen, care fuseseră repartizaţi la liceul militar, după terminarea perioadei de instrucţie, să ne servească pe noi, viitoarea elită a ofiţerimii române. Unii lucrau la bucătărie, alţii la spălătorie, iar o bună parte din ei se ocupa de curăţenia generală a stabilimentului. Cei mai cumsecade însă mi se păreau cei repartizaţi la sala de mese şi care ne-aduceau, de trei ori pe zi, dimineaţa, la prânz şi seara, platourile cu mâncăruri.

În ultimul timp, căutasem să fiu cât mai des „elev de serviciu” la bucătărie şi sala de mese. Aveam sarcini diverse şi complexe: cântărirea cărnii se execută sub supravegherea mea, de-asemenea a uleiului, brânzei, mezelurilor şi-a altor alimente de bază. În plus, eram obligat să gust din toate preparatele. Operaţia respectivă nu-mi displăcea deloc. Ba dimpotrivă, s-ar fi putut zice.

După ce se termina servirea prânzului, iar ostaşii strânseseră vesela şi-o spălaseră corespunzător, îşi

lepădau şorţurile albe, obligatorii în decursul exercitării funcţiunii de chelner, şi se retrăgeau pe coridorul din preajma bucătăriei, să-şi mai povestească şi ei de-ale lor.

Mă dădeam pe lângă ei, aşezându-mă şi eu pe ciuci, întocmai ca dânşii, şi, cu spatele rezemat de perete, îi ascultam ceasuri de-a rândul. Până se-apropia ora mesei de seară.

În coridorul scăldat de penumbre, aveam ocazia s-aud cele mai neaşteptate şi incredibile istorisiri. Păţanii de la ei din sat, cu strigoi şi moroi, cu vâlvătaia comorilor îngropate prin pădurile Orheiului, cu fete furate de vârcolaci, deoarece, amăgite de pâlpâitul flăcăruilor ce jucau deasupra cazanelor cu bani de aur, încălcaseră legământul şi se-apucaseră să sape pământul, în căutarea acestora. Iar vârcolacii, ce păzeau comorile, nu puteau fi răzbiţi decât de flăcăi neprihăniţi, şi care aveau încrustată în palmă iarba fiarelor.

Observându-mă că dau neîncrezător din cap, Pintea, un ostaş moldovean, de prin partea Rădăuţilor, mă dojenea cu glas blajin:

— Măi dom’le elev, da di să nu mă crezi matali?… N-ai băgat di seama că mi-s om însemnat, şi nu minţesc nişeodat?

Aici avea dreptate. Era un flăcău cu totul neobişnuit. Însemnat, cum afirma ei. Bărbat ţeapăn, îndesat, cam scurt în picioare, cu păr buclat şi des, înzestrat de natură cu nişte ochi verzi pătrunzători, neliniştitori şi care te tulburau până-n adâncul rărunchilor, când îşi aţintea mai mult privirea asupra ta. Totdeauna îşi respecta cuvântul, când îl rugam:

— Pinteo, ce zici, nu-i rost cumva de vreun supliment şi pentru mine?…

— Faşim noi şeva, dom’le elev! – mă asigura el.

Pesemne ţinea la mine, deoarece, pe la zece şi jumătate, când se serveau anemicilor şi debililor ficăţei

prăjiţi şi alte măruntaie, mă pomeneam cu el că-mi pune în faţă o farfurie plină vârf cu cele de mai sus.

— Ia şi mâncă, dom'le elev, să mi te faşi tari şi mari! – mă îndemna Pintea, scrutându-mă cu ochii aceia de jivină a codrilor.

De data aceasta, când mă-ndoisem de poveştile şi născocelile sale, mă fixase îndelung cu privirea, şi-apoi îmi spusese în şoaptă:

— Că n-am rămas dicât noi, eu, matali şi amărâţii aieştea doi, hai să-ţi arăt şeva, de-ai să te cruşeşti, dom'le elev!... Ia trajeţi-vă mai în juru-mi...

Ca magnetizaţi, „amărâţii”, doi ostaşi de la el din cătun, i s-au aşezat, tot pe vine, în faţă, iar eu lângă ei, ceva mai pieziş.

Pintea, după ce ne-a mai privit o dată drept în ochi, şi-a scos din buzunarul de la piept al vestonului nişte bucăţele de carton şi-un beţigaş scurt din lemn de alun. Apoi, risipind pe duşumea cartonaşele, s-a plecat asupra lor şi-a purces să îngâne o melodie ciudată, o prelungă melopee, ale cărei cuvinte nu se puteau desluşi, bătându-i tactul cu beţişorul lovit încet pe podea.

La un timp oarecare, când ritmul se mai înteţise, am zărit ridicându-se cartonaşele. Care, de fapt, erau nişte omuleţi decupaţi din mucava. În clipa următoare, Pintea schimbând frecvenţa bătăilor, omuleţii au purces să dănţuiască. Stupefiat de cele văzute, priveam înmărmurit la tontoroiul pe care-l jucau minusculele momâi de carton. Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

Peste vreun minut sau două, omuleţii s-au culcat la pământ, devenind cartonaşele de mai înainte. Pintea îşi curmase cântarea. Parcă adormit, m-a întrebat şuşotit:

— Ei, dom'le elev, mai te-ndoieşti?... Au ba?...

— Ce-a fost asta, măi Pinteo? – l-am iscodit tulburat.

— Nica toată! D-ale noastre, din sat, de la bătrâni învăţate!...

Dacă nu-mi lumina mintea domnul elev-plutonier Laurenţiu, din clasa a opta, cred c-aş fi căzut şi eu în patima practicilor oculte. Dar n-a mai fost cazul. Fiindcă, misteriosul Laurenţiu, singurul elev din liceu căruia i se îngăduia să folosească laboratorul de fizică şi chimie, pentru a scrie ore de-a rândul, izolat de toţi ceilalţi, un roman la care lucra de mai multă vreme, mi-a explicat taina şedinţei de magie la care participasem.

— Măi elev, te credeam mai deştept! Nu ţi-ai dat seama c-ai fost hipnotizat de Pintea?… Cu ochii lui, nici nu-i de mirare… Mai există şi-asemenea oameni, dotaţi din naştere cu darul puterilor hipnotice.

Acuma mi-era clar. Aşa cum, tot din naştere, fusese dotat şi domnul elev-plutonier cu darul scrisului. Căci, peste ani, avea să-şi semneze romanele, fără indicarea gradului, doar Laurenţiu Fulga. Deşi ajunsese şi general, în fruntea literaţilor din armată.

De altfel, încă de pe vremea când eram „colegi", la liceul militar „Ferdinand", personajul mă fermecase. Era un tânăr gingaş, frumos, invidiat de majoritatea „scriitorilor" din şcoală. Îndeosebi, pentru faptul că-şi vedea serios de treabă, lucrând asupra manuscriselor sale în cel mai propice cabinet de creaţie. Pe când noi, amărăştenii, eu şi alţi câţiva, trudeam noaptea, în vestibul, domniei-sale i se îngăduia să scrie, după cum am mai spus, pe băncile din sala laboratorului. Crăpam de necaz. Dar n-aveam ce face. Apucase să publice proză în revista „Lămuri", şi încă încununat de succes. Iar mai târziu, când l-am întâlnit, parcă prin 1940, la redacţia „Universului literar", care i-a tipărit primul volum de nuvele („Straniul interludiu"), nici nu m-a mai recunoscut.

Era şi normal. La liceu, niciodată nu ştia pe ce lume trăieşte. Mereu retras, departe de vuietul lumii, scria şi scria în neştire. Nici măcar n-avea timp să-i

muştruluiască pe-ai din clasele inferioare, cum procedau alţi elevi-plutonieri.

Când l-am ales în conducerea Uniunii Scriitorilor, nici atunci nu s-a apucat să facă instrucţie cu noi, ăştia mai micii. Mie, cărţile sale îmi aminteau mult, într-un chip ciudat, de şedinţele de magie întreprinse de Pintea.

Iar ostaşul, magul de la Rădăuţi, mi-a rămas multă vreme întipărit în memorie. Pentru ca, după un timp, să piară în pâcla vremii. Până am avut parte să-l cunosc pe-un alt mag, însă de-o altă factură, oarecum extraterestră, care, brusc, mi l-a reamintit pe moldoveanul cu omuleţii din carton.

Numai că acesta lucra cu alte momâi. Stelare. De-aia-şi spunea Dimitrie Stelaru. Iarăşi un personaj. De neuitat.

ÎNTÂLNIRI DE GRADUL III

EXTRATERESTRUL

Precis, nu era pământean! Atât cât l-am cunoscut şi preţuit, mai mult decât ar fi bănuit chiar el însuşi, doar doi ani şi ceva (adunaţi la un loc, fiindcă au fost cam împrăştiaţi) căpătasem convingerea, şi-am şi rămas cu ea – Dimitrie Stelaru nu era de pe lumea aceasta.

Mai curând, întrucât se comporta şi ca atare, teribil de lunatec, cred că ne fusese trimis, cine ştie în ce scop, de vreo civilizaţie pierdută undeva prin cosmos, eventual din Proxima Centauri, dacă nu cumva Mira Ceti sau Fomalhaut, că-s mai departe. Nici ca arătare nu părea a fi de pe la noi. De fiece dată când îl vedeam, aveam ciudata impresie că-şi schimbă mereu masca sub care era condiţionat să ni se înfăţişeze nouă, ăstora de pe Terra, mai cu picioarele pe pământ.

— Ce-i cu tine, Mitea, iar te-ai buhăit?… Suferi de ceva, sau te-ai pus şi tu pe crăpelniţă? – îl întrebam intrigat de permanentele mutaţii ce se produceau cu trupul şi chipul său.

— Măi, nu ştiu cum să-ţi spun ca să mă crezi, dar eu n-am apucat niciodată să mănânc pe săturatelea!…

Cu alte prilejuri, la fel de nedumerit de schimbările la faţă ale abracadabrantului noptatec, iarăşi îl luam la chestionări:

— Stelarule, spune-mi drept, nu cumva ai slăbit în halul ăsta din pricina băuturii?…

— De ce-mi vorbeşti aşa, vrei şi tu să mă umileşti?… Cu ce bani să-mi plătesc „verdele”, singurul lichid ce-mi astâmpără setea? Eu, unul, nicicând n-am avut bani îndeajuns! Nici ca să-mi cumpăr o cămaşă, şi-aia de la negustorii de haine vechi…

Şi, pentru a-mi demonstra adevărul spuselor sale, poetul îşi dădea la o parte gulerul lodenului răpănos, atât de uzat şi flendurit, încât i se distingeau firele urzelii, îşi dezlega otreapa de fular, ce-i înfăşură gâtul zbârcit şi veşted, şi-mi arăta haina. Sub care, spre stupefacţia mea, nu exista nici urmă de cămaşă. Doar pielea. Albicioasă şi îmbrobonită de frig, ca un piept de găină, jumulită de pene.

Când să se fi petrecut oare întâlnirea de mai sus? Şi, mai ales, unde? Iacă, nu-mi pot aminti!… Prin 1940, când l-am văzut, odată, ieşind din iaurgeria lui Mitică-lăptarul, sau în 1946, la câţiva ani după terminarea războiului? Greu de spus.

De altfel, tot ce se leagă de prima noastră întâlnire pluteşte în ceaţa incertitudinii. Nu-mi pot aduce aminte deloc cum s-a întâmplat. Parcă-s urmărit de-un blestem! Deşi se zice că mă aflu în posesia unei memorii de elefant, nu numai a gabaritului respectiv. De-aceea – îmi spun adeseori – Dimitrie Stelaru nu aparţinea acestei lumi. Până şi relaţiile sale cu prietenii şi colegii de breaslă erau înconjurate de mister. Ca şi când l-ar fi apărat nişte forţe exterioare, înconjurându-l cu tot soiul de ecranaje, intenţionând să-l ferească de privirile prea

iscoditoare.

Plus că, aici e-aici, Mitea Stelaru minţea de le stingea!

Ori avea sarcini clare în acest sens, de la cei ce-l expediaseră, de-acolo, de sus, ori încerca din proprie iniţiativă să bareze orice posibilitate de-a se lăsa învăluit de dragostea tuturor celor ce-l preţuiau şi adorau. Mă rog, vorba lui, de-odinioară, din primii ani ai cunoştinţei noastre: „Există posibilităţi care se poate, şi posibilităţi care nu se poate!”. Cred însă că nici spusa asta nu era a sa, deoarece o mai auzisem, cândva, mai târziu şi din gura lui Petre Bellu, romancierul-tâmplar. Sau le-o plasasem chiar eu, fie lui Dimitrie Stelaru, fie lui Bellu. Chiar că mă terifiază zadarnicele mele tentative de precizare a amintirilor despre Stelaru. Ceva nu-i în regulă!… Deci, ce mai tura-vura, cineva ţinea, cu orice preţ, ca poetul „nopţii geniului” să rămână învăluit de pâclele timpului trecut.

Dar, nici aşa să n-o luăm! Fiindcă, dacă-mi ambalez organul însărcinat cu ţinerea de minte, şi recurg la metoda „mnemotehnicii”, expusă strălucit pe vremuri de D.D. Pătrăşcanu, într-o memorabilă piesă de virtuozitate a prozei scurte, tot trebuie s-ajung la un rezultat. Aşa că, să procedăm ca la carte…

Să mi-l fi prezentat cumva Vlad, graficianul şi sculptorul de mai târziu? Posibil! Deoarece, în vara lui 1940 (sau’41?) îmi cam făceam veacul pe la „Curentul literar-magazin”, unde mă importase, de la Craiova, poetul Ioan Velicu, aşa cum am mai spus şi-n alte părţi ale acestui „roman”. Pe post de poet. De fapt, corector (plătit la bucată, săptămânal, cu numărul de revistă).

Pe vremea aceea, în blocul „Curentul”, la etajul al II-lea, poate al III-lea, exista o cămăruţă destul de puchinoasă. Unde funcţiona redacţia, administraţia şi secretariatul de redacţie al gazetei editate de Pamfil

Şeicaru, directorul şi proprietarul ziarului, cuprins probabil de-un acces acut de megalomanie. Altminteri, la milioanele lui, ce nevoie ar mai fi avut şi de-o revistă literară?

La o masă, slinoasă şi îngustă, către sfârşitul săptămânii, corectam şpalturile, paginile şi „bunul de tipar” al numărului la zi al gazetei. La o alta, ceva mai acătării, şi care merita să se numească şi birou, marţea şi miercurea lucra Ioan Velicu. Mai înainte fusese biroul lui Radu Tudoran, primul „redactor-şef” al revistei, iar uneori era şi-al lui Aurel Tita, care făcea şi el, ca şi Velicu, pe secretarul general de redacţie. Şi mai erau acolo, în încăperea aceea bubuind de literatură, încă vreo două sau trei „birouri”, la care scârţâiau pe hârtie, corijându-şi „operele”, colaboratorii permanenţi ai gazetei (Coca Farago, Mişu Apostolescu) precum şi ocazionalii ce-şi aşteptau rândul. Aceştia, se-nţelege, mult mai mulţi decât puteau încăpea în paginile unui organ literar săptămânal. De-ar fi apărut de două ori pe zi, mai treacă-meargă, ar fi fost loc pentru toţi poeţii şi prozatorii ce făceau coadă.

În celelalte zile, sufla vântul. Fiindcă salariaţii propriu-zişi, Radu Tudoran, Aurel Tita şi Ioan Velicu, munceau în restul săptămânii la ziarul „mare”, acolo de unde-şi primeau, de fapt, bănuţii pentru pâinea lor zilnică. Şi munceau pe brânci, treaba de la revistă reprezentând mai mult un soi de activitate suplimentară, benevolă (adică neplătită). Poate mai câştigau cumva vreun leuştean, nu prea ştiu cum, cu eforturile pe care le depuneau la „magazinul literar”, dar nu-mi prea vine să cred.

Şi uite-aşa, în zilele când forfota poeţilor, prozatorilor, pictorilor, dramaturgilor şi cronicarilor de toate specialităţile mai înceta, rămâneam numai noi, eu şi cu Vlad, „ţuţării” maeştrilor Velicu şi Tita. El mai

desena câte ceva, fiind graficianul şi caricaturistul „en titre” al gazetei, eu, până să-mi sosească din tipografie şpaltele, îi mai trăgeam câte-o baladă suprarealistă. Oricât am fi fost de mititei, aveam şi noi totuşi protejaţii noştri. De fapt, îndeosebi Ion Vlad, extrem de solicitat de debutantele ce-şi doreau mutra la gazetă. Subsemnatul, în mai mică măsură, fiind pisat la cap doar de vreun coleg de poezie, care ţinea morţiş să-şi vadă poemul şi-n şpalt.

Odată, către seară, ne-am pomenit în chiţimia noastră c-un individ fantastic, realmente halucinant. Nu prea înalt, dar nici mărunţel, famelic serios, cu ochii sticlind incendiar, niciuna nici două s-a repezit ca din praştie la Vlad, l-a îmbrăţişat disperat, şi-a pornit să orăcăie plângăreţ:

— Frate, scoate sticla, nu mai sta, că-mi vine să mor!…

Ştiam prea bine că Vlad se mai abţiguia, din când în când, cu nişte verde. Nu verde de Paris, ci rachiu de izmă, o băutură populară şi ieftină pe-atunci. Dar de unde ştia şi intrusul?

Vlad, emoţionat, suflet mare de altfel, aproape tremurând, l-a aşezat într-un scaun, cam forţat totuşi, la masa unde-şi creiona desenul pentru pagina teatrală, şi l-a domolit cu glas prietenos:

— Omule drag, linişteşte-te! Sticla-i în dulap… Dar de mâncat, ai mâncat ceva?…

— Nimic! – a răspuns fantoşa aceea dejghinată din încheieturi. De două zile… N-am niciun franc, nicio leţcaie, sunt pe drojdie, frate Vlad! Până una alta, dă-mi mai bine o gură de verde, nu mă lăsa…

Sculptorul şi graficianul de Vlad nu l-a lăsat. A apelat la mine, ştiind că posed mai totdeauna în sertarul biroului o bucată de pâine şi-o fărâmă de brânză uscată. Apoi a scos şi el, din buzunarul hainei, o ceapă vânătă,

de apă, şi vreo câţiva căţei de usturoi, după care i-a aşternut „muribundului” să mănânce, pe-o pagină de ziar, ruptă şi-aceea dintr-o colecţie aflată la îndemână. Abia după ce l-a văzut înfulecând ca un dulău flămând pe năvălitor, sfărâmând între măsele ceapa şi posmagul de pâine, s-a îndurat de el şi-a scos la iveală sticla de verde. Una de-un litru. Pe fundul căreia mai erau vreo trei degete de lichid transparent, de culoarea fierii.

— Voi nu trageţi un gât? – s-a interesat hămesitul, înşfăcând butelcuţa şi ducând-o la gură, de parcă s-ar fi temut să nu-i dăm un răspuns pozitiv.

Observându-mă că privesc fascinat la bizarul personaj, care mă intriga prin înfăţişarea sa absolut neobişnuită, cu hainele hărtănite şi mototolite, cu încălţările sparte şi fără şireturi, Ion Vlad m-a pus numaidecât în temă:

— Ce căşti ochii, Marincule E cel mai mare poet al generaţiei noastre: Dimitrie Stelaru! N-ai auzit de el?…

— Cum să nu, dacă l-am şi citit? În „Universul literar”, la gazeta noastră, ba chiar şi-n „Adevărul literar”, mai demult… El este? – am bâiguit eu, tulburat de nefericirea întipărită pe chipul acelui înger trist şi întunecat.

Iar „îngerul” mastica acum mai lent, cufundat în pâclele generate de verdele ce începea să-şi facă efectul. Destul de omeneşte, însă. Deşi avea un fel al său, parcă nepământean, de-a legumi merindea din faţă-i. Culegea fărâmiţele de pâine cu degetele, vârându-şi-le în gură cât mai alene, ca şi cum ar fi dorit să le simtă şi mai intens gustul de învechit. Iar brânza o frământa de-a dreptul pe hârtia de ziar, cu buricul arătătorului, amestecând-o cu ceapa şi usturoiul zdrobite laolaltă, pentru ca apoi să molfăie îndelung bulzul rezultat, clefăind.

Când şi-a terminat chinuitorul ritual, după vreo jumătate de oră, ne-a privit rătăcit, cu ochi lăcrimoşi,

căscând obosit de moarte, şi ne-a întrebat rugător:

— N-aţi putea să mă culcaţi undeva? Pic de somn!…

I-am oferit imediat dormitorul meu. Baia de lângă odăiţa redacţiei. În care mă culcam pe ziarele din cadă, depozitate acolo din lipsă de spaţiu. Vlad mi-a mulţumit printr-un gest lesne de priceput, înduioşat şi el de istovirea manifestată de Stelaru.

Pe când îl instalam în baie, poetul şi-a scos din buzunarul interior, de la piept, al hainei două cărţulii, ferfeniţi te şi zdrenţuite, mi le-a înmânat şi-a ţinut să-mi atragă atenţia:

— Sunt ultimele exemplare pe care le mai am! Citeşte-le, până mă scol… Însă nu uita, dacă eşti şi tu poet, cum zice Vlad, şi trezeşte-mă pe la două!

— Mâine?

— La două după miezul-nopţii, astăzi! – mi-a precizat aiuritor Stelaru, trântindu-se peste maldărul de ziare din cadă. Pentru ca, după o clipă numai, să-l aud sforăind.

I-am arătat sculptorului plachetele, întrebător.

— Le ştiu, Marincule, sunt formidabile! „Abracadabru” şi „Preamărirea durerii”… Pe-atunci, când i-au apărut, tipărite pe bănuţii doctorului Bagdasar, mare om de omenie şi ăsta, nefericitul de Mitea, aşa îl alintăm între noi, semna Dimitrie Orfanul. Abia mai târziu a evoluat spre stele!…

La două fix, am pătruns în cuşca unde dormea poetul. Nu dormea! Scosese teancurile de colecţii din cadă, zvârlindu-le pe dalajul scăldat de zoaie, şi-şi clătea cămaşa şi ciorapii pe fundul vanei. Era aproape despuiat, doar în nădragi. Când m-a văzut, s-a simţit obligat să-mi explice:

— N-am putut aţipi mai mult de-o oră… Şi, dacă tot aveţi apă caldă pe-aici, voi ăştia, burjuii, mi-am zis că n-ar fi rău să-mi desputesc oleacă boarfele!

— Şi unde-ai să le usuci? – l-am întrebat îngrozit.

— Nu-i nevoie! Am să le iau aşa, niţel zbicite, şi-mpachetate în câteva jurnale… De altfel, mă şi grăbesc. E două?…

Vlad, când l-a văzut fără cămaşă pe el, şi cu pantofii încălţaţi pe picioarele goale, i-a venit cu leşin. După care a ţipat la Stelaru:

— Unde-ai să te duci în halul ăsta, nefericitule?

Dimitrie Stelaru a zâmbit blajin, ciudat, cercetându-ne oarecum năuc pe-amândoi, şi-a grăit cu glas şters, îngânat:

— Acasă! În noaptea asta, trebuie să m-aştepte o fată…

La câteva secunde mai târziu, ne-a părăsit brusc, fără să ne mai spună o vorbă. Iar plasticianul, trăgându-şi o palmă peste frunte, de i s-au auzit oasele trosnind, mi-a comunicat, parcă abia atunci trezit dintr-un somn adânc:

— Dar Mitea Stelaru n-a avut niciodată o casă, unde să-şi odihnească trupul flămând şi istovit… Iar m-a minţit!

DE LA IAURGERIA LUI MITICĂ, LA „CAFÉ DE LA PAIX”.

Totuşi, n-ar fi exclus să-l fi cunoscut altfel pe Dimitrie Stelaru. Prin intermediul lui Ioan Velicu. Maestrul meu şi-al multor altor amărăşteni ca de-alde mine. Şi tot în vara lui 40, sau’41. Şi-aşa se poate!

Cred că evenimentul s-a produs la iaurgeria poetului Mi-ticălăptarul, de pe Domniţa Anastasia. Pe-atunci mâncam acolo, pe veresie, mai toţi slujbaşii şi colaboratorii presei din preajmă. Eram la masă cu maestrul Velicu, şi ne-ncălzeam cu nişte ciorbiţe de miel fantastice. Curat fantastice! Fiindcă nu conţineau nici cea mai infimă ciozvârtă din binecuvântatul şi blajinul animal.

Atunci, s-ar putea să-l fi întâlnit pentru întâia oară

pe Stelaru. Se instalase la masa noastră, nepoftit, un tânăr prăpădit şi janghinos, privind cu ochi mari, mistuiţi de febre, la zeama din farfuriile ce ni se aflau în faţă. Inspira ameţit şi fericit aburul ciorbiţelor. Velicu, dându-şi seama de situaţie, l-a strigat pe patronul-poet:

— Mitică, mai adu-ne două borşuri de miel!... Le treci în cont şi pe-ăstea!

Apoi, adresându-mi-se, m-a informat emoţionat:

— Dânsul e Dimitrie Stelaru! Poet de mare viitor... Să nu-l jigneşti şi să nu-l ocoleşti niciodată. Faceţi cunoştinţă!...

Flămândul, care ne căzuse pe cap, n-a mai aşteptat să vină ciorbiţele comandate, ci s-a repezit ca un lup la farfuria mea, abia începută, şi şi-a trecut-o în faţa lui, pornind să soarbă din zeamă ca un apucat.

Văzând că-l privesc interzis, mi-a suflat galeş:

— Mi-e foame, omule, înţelege-mă, dacă ştii ce-i foamea!... Până or veni celelalte porţii, ia şi uită-te în poeziile mele...

Şi mi-a întins două plachete, jerpelite şi ponosite. „Abracadabru" şi „Preamărirea durerii". Atunci să le fi privit întâia dată?... Iacă, nu-s în stare să eman nicio supoziţie mai de Doamne-ajută!

La plecare, după ce-a mai ras un borşuleţ, mi-a smuls din mână cărţuliile şi i-a cerut lui Velicu:

— Ioane, atinge-mă şi tu c-un pol, să fie pomana întreagă! Ăştia nu ţin aici strop de băutură... Mă duc la birtul din colţ, să-mi adăp sufletul cu o litră de verde!

Velicu, scociorându-se prin mai toate buzunarele, abia de-a reuşit, cu chiu, cu vai, să încropească banii solicitaţi de poet. Înmânându-i mărunţişul, a mai apucat să-l întrebe pe Dimitrie Stelaru, care se şi avântase în direcţia ieşirii din locantă:

— De unde-ai apărut, copile al durerii, că nu te-am mai văzut cam de multişor?

Ajuns în prag, poetul i-a strigat, sfâşietor de dureros, ca un penibil cabotin:

— Din Noapte!

Rămaşi singuri, bădia mi-a confirmat spusele Stelarului:

— Cred că nu minte! Oricât a părut de caraghios, noaptea-i adevărata lui viaţă…

Dar dacă mi-l arătaseră, cam în aceeaşi epocă, la „Café de la Paix”, Tiberiu Tretinescu, sau Geo Dumitrescu? Tot ce se poate!

Odată, pe când ne sorbeam tustrei şvarţurile, pe-o bancheta din străfundurile stabilimentului, acolo unde ne aciuam mai totdeauna scriitorii în „curs de devenire”, înghesuiţi câte patru sau cinci pe trei locuri, şi-acelea neîncăpătoare, străduindu-ne să lungim cât mai mult boala, adică durata de absorbţie a infamei diluţii, la un moment dat ne-am pomenit, vârându-se printre noi, un individ destul de suspect. De parcă atunci ar fi fost externat de la cine ştie ce spital. Era atât de slab şi nehrănit, încât mi-am zis că-i precis ofticos, şi încă unul pe ducă, despre care nu se putea spune că mai are multe zile.

— Ce mai faci, măi? – s-au interesat băieţii, Tibi sau Geo. Cum o mai duci?…

— Greu, greu de tot, cum nici nu vă puteţi închipui! – le-a răspuns abia şoptit făptura aceea pogorâtă din lună.

Căci aşa-mi imaginam eu un selenar: cu ţoalele călcate de roţile autobuzelor, prăfuite şi fără culoare lesne de definit, întocmai cum arătau cele ale proaspătului nostru conviv. Căruia ochii îi fugeau în toate părţile, evitând privirile noastre. Ne cerceta atent masa, căta apoi spre alte grupuri din apropiere, vrând să depisteze ceva anume.

Negăsind ceea ce-l interesa, l-a întrebat pe Tibi:

— Tretinescule, tu mi-ai văzut cărţile?”

— Sigur că da! Şi nu numai o dată… Ce-i cu ele?

— Mai am câte-un volum, din fiecare. Şi mi-s atât de flămând, încât le-aş da pe-un sfert de verde!… Cine-i ăsta, care-i cu voi? – l-a întrebat pe autorul volumului „Vergu Ocu”, arătând spre mine, ca şi cum n-aş fi fost de faţă. Are bani?…

— Are pe dracu’!… Zice că-i şi el poet, ca şi tine. De unde să aibă parale? îl cheamă Alexandru Vlad Marincu… Plus alte trei sau patru pseudonime. Totuşi, prezintă-i plachetele, să le admire şi el!

Cu gesturi furişe, de-ai fi spus că vrea să vândă ceva de furat, individul şi-a smuls de sub cămaşă două volumaşe. Atât de mototolite şi jegoase, încât păreau atunci scoase dintr-o ladă de gunoi. Mi le-a înmânat, privindu-mă câş, neîndrăznind să mi se uite în ochi. Le-am cercetat curios. Ciudate titluri: „Abracadabru”, unul din ele, iar celălalt „Preamărirea durerii”.

În timp ce le răsfoiam, poetul necunoscut (mie), ca persoană fizică, deoarece de citit îl mai citisem, l-a întrebat pe Geo:

— Voi ce-nvârtiţi pe-aici, n-aveţi de gând să mâncaţi nimic?…

— De mâncat, noi am mânca, dar cu ce, măria-ta? – i-a furnizat informaţia solicitată Geo Dumitrescu, pe vremea aceea şi mai costeliv decât astăzi, când s-a mai întremat şi el o ţâră. Maximum o juma de chil. Cu bătaie…

— Şi eu, eu ce mă fac?…

M-a cuprins atunci o atât de cumplită şi crâncenă indignare, încât m-am adresat direct flămândului de poet:

— Ce-ţi pofteşte inima să mănânci, măi frate, că nici nu ştiu cum te cheamă?

— Cum aşa, să nu mă ştii? Eu sunt coborâtorul din

stele, Dimitrie Stelaru, orfanul lumii acesteia bezmetice! …

— Perfect! Dacă-i aşa, spune-odată, ce râmneşti?

— O bucată de pâine şi-o sticlă de verde!…

Mi-era şi mie o foame, de-aş fi mestecat şi beton, preferabil expandat. Fără să mai gândesc la ce fac, l-am strigat pe Tache, omul care ne servise şvarţurile:

— Dom Tache! Două porţii de cârnăciori pe fasole, bine rumeniţi şi crocanţi…

— Numai pentru mine? – s-a mirat Dimitrie Stelaru.

— Nici aşa să n-o luăm, că sunt şi eu prin zonă!…

Observând uluirea lui Tibi şi Geo, ambii cunoscând prea bine disponibilităţile mele financiare, am schimbat pe loc comanda, rugându-l pe chelner:

— Cinci porţii, dom Tache, cinci, nu două!… Şi toarnă şi prăjeala de la cârnaţii de casă peste fasule…

Când ne-am isprăvit festinul, cu care prilej poetul Stelaru răsese toată pâinea de pe masă, băgând şi-n buzunări vreo cinci chifle, acesta m-a privit blajin, pe sub sprâncene, întrebându-mă apoi câineşte:

— E drept, Marincule, să nu bem şi-o sticlă de verde?…

— Sigur că nu! Vom bea, Dimitrie Stelaru, vom bea!

— Atunci ştii ce, zi-mi Mitea, şi dă-mi cărţile înapoi… Ţie am să-ţi dăruiesc altele, noi, curate şi fără căcăreze de muşte pe ele! Cine bea cu mine, prieten mi-este, pe viaţă…

La plată, i-am mărturisit chelnerului:

— N-am o para chioară, dom Tache, ce-i facem?… Să-ţi las amanet ceasul? îl am de la Tatapetre, bunicu-meu, un „Roskopf-patent”, din cele cu două capace, de buzunar…

— Lăsaţi matale, coane Vlăduţ, ai să-mi plăteşti altă dată! Că şi eu am făcut poezii, şi de-aia am ajuns chelner la „Café de la Paix”, birtul de lux al scriitorilor necăjiţi. Şi

n-am nevoie de niciun ceas, fiindcă astăzi sunt şi eu bunic! Mi-a născut fata un cocon de cinci ocale… Mai ne vedem noi!

Ce om! Dar şi optimist, pe deasupra. Căci ne-am revăzut. După douăzeci de ani. La restaurantul din Gara de Nord, unde ajunsese şef de sală. Şi i-am cinstit omenia, dăruindu-i ceasul de la mână. Pe care, abia după îndelungi rugăminţi s-a-nvoit să-l primească.

— Dom Tache, să ştii că eşti tot măreţ! Nici atunci, la „Café de la Paix”, când ţi-am rămas dator, n-ai acceptat amanetul propus. La urma urmei, ia-mi o piatră de pe inimă, de ce n-ai vrut „Roskopf-patent”-ul lui Tatapetre? Spune-mi, fiindcă şi pe mine mă paşte o bănuială!

— Chiar aşa?… Păi atunci, hai să-ţi spun. Sunt şi eu din Piteşti, domnule Vlăduţ, şi l-am cunoscut foarte bine pe bătrânul Petre, bunicul matale, de pe strada Libertăţii, de lângă barieră. Ştiam că-i eşti nepot, tot aşa cum ştiam că n-avusese în viaţa lui un ceas de buzunar! Este?… Fiindcă, de-ndată ce-şi cumpăra vreunul, se şi apuca să-l demonteze, să-i cerceteze măruntaiele. Îi trebuiau rotiţele, pentru marea lui invenţie, cu mobila perpetuă… Mai ţii minte? Ce să-ţi mai servesc?…

Emoţionat, era cât pe ce să-i sărut mâna. Dar m-am abţinut şi i-am spus cu glas înăbuşit:

— Aveţi cârnaţi de casă pe fasole? Dacă da, trânteşte-mi o porţie dublă!… Şi vino să stai cu mine, la masă, la un pahar de vorbă. Să ne mai amintim de anii aceia!

STATUIE DE COMANDĂ, PE MĂSURĂ

Şi mi-am amintit, după ce-am depănat cu dom Tache tot soiul de întâmplări vechi şi de demult. Mi-am amintit că, la vreun an, după ce-l cunoscusem pe Dimitrie Stelaru, într-una din posibilele variante expuse mai sus, mă pomenisem odată oprit pe stradă de Traian Lalescu

(poetul „Luminii triste”), care ţinea în mână o gazetă de seară, şi-ncerca să-mi vâre sub nas o ştire de la „diverse”. Era tulburat, până la desfigurare.

— Ce zici de isprava amărâtului de Mitea?…

— Dar ce-a mai făcut?

— N-ai citit aici? – s-a mirat aerianul Lalescu, uitând că nici măcar nu-mi lăsase timp să-mi arunc ochii asupra paginii pe care mi-o vântura pe dinainte. Atunci ascultă, să-ţi spun eu ce scrie la ziar. Cică Dimitrie Stelaru al nostru, că altul nu poate fi, şi-a prădat gazda din cartierul Dămăroaia, o bătrână de optzeci de ani… Două sute de mii de lei i-a furat! E formidabil! De necrezut… Acuma-i arestat, la un ştiu ce circă…

Îngrozit de cele aflate, l-am târât pe Traian Lalescu într-un gang, să punem la cale salvarea lunatecului. După îndelungi conciliabule, am ajuns la concluzia că nu ne putem pune în beţe cu poliţia. Şi-atunci, în disperare de cauză, i-am propus lui Lalescu:

— Măi Trăienuţ, ştii ce-i facem?… Dacă ai niscaiva parale, îi cumpărăm ceva de-ale mâncării lui Mitea, dar şi-o sticlă de verde, şi-l vizităm la circă. Astfel, dacă dăm şi peste vreun om de treabă, ceea ce este posibil şi printre „sticleţi”, poate-i uşurăm detenţia provizorie şi, totodată, aflăm ce-i adevăr şi ce-i scorneală. Doar ştii cum se fabrică ştirile ăstea, de la „fapte diverse”, nu-i aşa?…

Zis şi făcut. Cu pacheţelul sub braţ, şi cu o sticlă de verde în buzunarul paltonului purtat de Lalescu, fiindcă era cam prin februarie 1942, am cutreierat cu lunganul de Trăienuţ mai toate circele din capitală. Nimeni nu ştia însă nimic. Abia la cea din Dămăroaia, unde se petrecuse şi evenimentul, şi la care nu ne trecuse prin capetele noastre zevzece să-ntrebăm mai întâi, am dat de Mitea Stelaru. De fapt, de urmele lui. Că, după cum ne-a informat un majur niţel afumat, dar tare cumsecade,

poetul fusese ridicat de-o salvare şi transportat la spitalul de neurologie, de la Bălăceanca.

— Cum, dom majur – s-a interesat Lalescu, a înnebunit Dimitrie Stelaru?… În aşa hal l-aţi bătut?

— Vezi-ţi de treabă, măi băiete! Noi când batem, batem la poceală, omeneşte, nu dăm la cap… L-au ridicat de-aici, din dispoziţia unui ministru, despre care-au zis că-i şi doctor, Bagdasar parcă, iar prăpăditul era beat cui şi pulbere. Sau făcea pe beatul… Bălmăjea numai în poezie, încât eu unul, la început, mi-am zis c-o fi chiar Eminescu, atât de greu se-nţelegea ce voia să spună!

Îngrijoraţi, l-am luat pe 31, şi ne-am deplasat la „Central”, neştiind că, până la Bălăceanca, mai aveam de parcurs o bună bucată de drum. Pe jos.

Într-una din barăcile stabilimentului de-acolo, cazat domneşte, confort unu sporit, singur în odaie, l-am găsit pe Mitea Stelaru. Scriind. Când ne-a văzut trecându-i pragul, s-a zborşit la noi:

— De ce-l tulburaţi pe geniul nopţii, şi ce vreţi?…

Observând însă sticloiul ce-şi arăta gâtlejul din buzunarul paltonului, deodată s-a mai înveselit. Pentru o clipă doar. Căci apoi, devenind sumbru şi misterios, avea să ne şoptească:

— S-ascundem absintul sub saltea! Dacă mă prinde domnul doctor Bagdasar că beau, iarăşi ajung pe mâna poliţiei. De-aţi şti ce mi-au făcut acolo, în beciurile de la Dămăroaia… Cu vâna de bou au vrut să mă bată, să mă schingiuie ca pe Hristos, pe mine, Dimitrie Stelaru, cel mai neprihănit dintre poeţi!

— Nu-ţi mai aminti, Mitea, linişteşte-te! – l-am rugat eu. Barem îţi dau ăştia, de-aici, să mănânci ca lumea?… Dacă nu, ţi-am adus noi nişte crenvurşti!

— Câinii de la balamuc? Nimic!…

— Atunci, hai să guşti ceva, c-oi fi flămând! Dar să ştii c-am uitat să cumpărăm pâine. Şi-apoi, unde putem

fierbe crenvurştii?

— Nu-i nevoie! – ne-a asigurat Mitea. Un dărab de pâine uscată mai am şi eu, pitit sub pernă…

Dând la o parte hârtiile de pe masa la care scria, Stelaru a întins un jurnal, despăturindu-l, şi-a scos din dulăpiorul de deasupra patului o pâine albă, rumenă şi proaspătă. După care a purces să înfulece lacom din crenvurştii răsturnaţi pe ziar. Fără să-şi dea seama că observasem, tot în dulăpior, rezervele serioase de hrană rece pe care le avea dosite acolo: brânză, friptură, salamuri şi două pachete de unt „Lică”. Muşca din crenvurşti îndârjit, sfârtecându-i, aşa cruzi cum erau, cu dinţii lui de lup bolnav. Din când în când ne zâmbea, aruncându-ne priviri furişe, blajine, rugătoare, neavând curajul de-a ne căta în ochi.

Mare mincinos, şi Mitea al nostru! Curios să afle versiunea poetului despre jefuirea gazdei sale, Lalescu s-a apucat să-l tragă de limbă:

— Mitea, spune-ne drept, ce-a fost cu baba la care stăteai? Chiar i-ai furat banii din casă?… De unde-avea două sute de mii de lei?

— Lăsaţi-mă să-mi isprăvesc masa, şi-am să vă dau totul pe faţă! a mârâit Stelaru.

Peste vreun sfert de ceas, lichidând total kilogramul de crenvurşti, Mitea şi-a lins buzele ca o mâţă lehuză, surâzându-ne încântat şi sătul, pentru ca apoi să apeleze imediat la sticla de verde, extrăgând-o de sub salteaua unde-o pitise. După o duşcă zdravănă, de-a redus nivelul lichidului la două treimi, ne-a declarat brusc, fără pic de jenă:

— Da, Lalescule, da, măi Marincule, i-am şterpelit babei bănuţii!

Ca să vezi şi să nu crezi! îl nedreptăţisem pe Stelaru. Nu era mincinos, deci!…

Mai ales că, după aceea, s-a apucat să povestească.

La amănunt. Ca şi Raskolnikov, destăinuindu-se lui Marmeladov, sau lui Porfiri şi nu mai ştiu cui. Mai tare ca-n Dostoievski, în orice caz!

— Mă nefericiţilor, de fapt, erau bănuţii mei… Baba-cotoroanţa mă storcea şi de ultima para câştigată cu sângele poeziilor mele. Cinci sute îmi cerea pe lună. Pentru o chiţimie împuţită, fără lumină şi căldură, fără saltea pe patul de lemn, plin de stelniţe, fără vreun aşternut omenesc… Oameni buni, fraţilor, eu nu mai am mult de trăit! De-aia i-am luat hodoroagei cei douăzeci de mii, şi nu două sute, cum au încercat să născocească ăia de la poliţie. Şi, dacă tot mi-i dat să mor, de ce să nu-mi fi recâştigat dreptul meu, de ce?… Barem acum, cât mai sunt în viaţă! Fiindcă, dacă ar fi cinstit, ea s-ar fi cuvenit să-l plătească pe Dimitrie Stelaru. Numai şi pentru faptul că-i cinstea bojdeuca aia spurcată, cu făptura lui îngerească…

Tulburaţi de halucinantele dezvăluiri ale bunului şi total debusolatului nostru Mitea, priveam la dânsul ca la Iisus. Mai să ne podidească plânsul. Era clar că Stelaru n-avea s-o mai ducă mult! Mintea-i bătea câmpii, şi-ncă atât de năstruşnic, încât chipul poetului şi căpătase o aureolă de sfânt. Al nenorocului şi sărăciei.

Apoi, tot la modul aiuritor, ne-a mărturisit destinaţia sumei furate. Întocmai cum îi mărturisise şi minunatului doctor Bagdasar, care-l scosese de la poliţie. Se dusese cu banii cotoroanţei la un atelier de monumente funerare, şi-şi comandase un bust. Din marmură. Verde…

— La urma urmei – ne-a declarat ritos poetul, rânjind prietenos şi ostentativ, forţat, cu schima lui de bătut al sorţii, nu merita şi Dimitrie Stelaru o statuie, la fel ca Victor Eftimiu, care şi-a ridicat-o singur, încă de-acum vreo zece ani?… După ce-oi muri, şi-asta se va petrece cât de curând, strivit de blestemele nenorocului, cine va să-mi înalţe mie statuie, mie, care nu-s decât un

prinţ al nopţii şi al femeilor pierdute?… Prietenii, la fel de sărmani şi ei?

La despărţire, pe când ne luam rămas bun, Stelaru ne-a rugat, cu lacrimi în ochi, să trecem neapărat pe la cioplitorul de monumente funerare, şi să vedem în ce stadiu se află lucrarea bustului comandat şi arvunit.

— Dă-ne adresa, Mitea dragă, şi-l căutăm chiar mâine! – l-a asigurat Traian Lalescu.

— Bine faceţi, fiindcă timpul nu mai îngăduie… Puterile mă lasă, şi simt cum viaţa se scurge din mine, pic cu pic, sleindu-mă de vlagă! Atelierul este undeva, la capătul Grozăveştilor. N-am reţinut numărul, dar daţi voi peste el! Adio!… Şi să nu mai veniţi pe-aici, deoarece n-o să mă găsiţi… Că eu mă duc, pe-un vânt năuc, care mă poartă, de colo-ncoa, întocmai ca pe-o frunză moartă!

Sensibilizaţi de finalul poematic al vizitei noastre, abia mai târziu dându-ne seama că recitase din Verlaine („Et je m’en vais, au vent mauvais…” din „Chanson d’automne”), a doua zi am colidant prin toate atelierele „funeraliştilor” din Grozăveşti, încercând să-l depistăm pe autorul bustului lui Dimitrie Stelaru. Vreo unsprezece la număr! Şi nimeni nu-şi amintea să fi primit o asemenea comandă.

Lalescu, supărat, a emis supoziţia că Mitea ne-o trăsese în piept, şi că ne pierdusem vremea în zadar.

— Mă duc numaidecât la Stelaru – i-am declarat eu îndârjit dar şi nedumerit, să-l întreb unde-i cioplitorul cu pricina… S-ar putea să fi încurcat Mitea borcanele, şi sculptorul să aibă atelierul în Militari, alt cartier vestit pentru meseriaşii specialişti în arta tombală.

— Ar merita! – m-a sprijinit în hotărârea mea Lalescu… Dacă îl găseşti, înseamnă că ne-a păcălit de două ori. N-a spus să nu-l mai căutăm, că n-o să mai fie în viaţă?… Tu ce zici, nu-i aşa că arăta a fi pe pragul trecerii în nefiinţă? Iar dacă nu mai este, atunci

rămânem noi cu păcatul bănuielii pe suflet…

Neliniştit, a trebuit totuşi să-i mărturisesc tovarăşului meu, de drumuri bramburite:

— Trăienuţ, scumpule, după cum a mâncat crenvurştii, cu poftă şi sete, chiar şi de-un verde, cred că vom fi izbăviţi de păcatul acesta! La revedere, că nu mă mai rabdă inima, până nu aflu adevărul. Plec la Dimitrie Stelaru, cosmicul nostru Mitea!…

MOARTEA UNUI POET

Nu l-am găsit, fugise de la Bălăceanca. Dispăruse fără urmă. Lăsând pe măsuţa din baracă vreo câteva pagini de manuscris, nişte prime însăilări, cu multe corecturi şi-apoi abandonate. Purtau şi-un titlu: „Noaptea geniului”. După aceea, săptămâni de-a rândul, l-am tot aşteptat să-şi facă apariţia. Nu şi-a făcut-o.

A apărut, în schimb, la vreo două luni mai târziu, anunţul mortuar al trecerii din viaţă a poetului Dimitrie Stelaru. Iar peste câteva zile, majoritatea revistelor literare publica necroloage, precum şi-o serie de articole închinate operei regretatului defunct, omagiindu-i scurta şi scânteietoarea ardere pe firmamentul poeziei româneşti. Cred că n-a existat gazetă care să nu-l fi deplâns pe Stelaru. Au scris şi critici, şi prieteni, dar şi mulţi necunoscuţi. Sărmanul prinţ al nopţii! De-ar fi putut citi şi el cele publicate despre dânsul, nu s-ar mai fi considerat un nenorocos al sorţii. Ar fi constatat că era şi citit, şi iubit.

În acelaşi an, 1942, i-a apărut şi volumul postum („Noaptea geniului”), cu care m-am deplasat numaidecât la „Café de la Paix”, să-l arăt celor ce-l preţuiseră şi-l cunoscuseră pe răposat. Cu atât mai mult cu cât eram dornic să aflu dacă participase careva dintre ei la înmormântarea poetului. Pentru că operaţia respectivă se desfăşurase la mare discreţie, anunţul mortuar neprecizând unde avea să fie înţărânat Mitea. Oricât mă

zbătusem să identific cimitirul cu pricina, luându-le pe toate cele cunoscute la rând, în zilele ulterioare apariţiei ferparului, pretutindeni dădusem numai peste înmormântări obişnuite, comune, ale unor bătrâni morţi de bătrâneţe, iar nu de setea neantului, aşa cum murise Dimitrie Stelaru.

Pe când aşteptam să-şi facă apariţia vreunul din prietenii mei literari, Tiberiu Tretinescu, Geo Dumitrescu, Ion Larian Postolache, sau chiar maestrul Ioan Velicu, sorbind apatic şi întristat din infamul baiţ ce se mai chema şi „şvarţ”, cufundat în penumbrele celui mai îndepărtat ungher al stabilimentului, deodată m-am pomenit tras de mânecă. Însă atât de violent, încât era să vărs şvarţul pe faţa de masă.

Am întors capul supărat, intenţionând să-l iau la rost pe amatorul de glume proaste. N-a mai fost cazul!

Căci cel care mă smucise nu era nimeni altul decât strigoiul lui Dimitrie Stelaru. Sau, în cel mai rău caz, chiar el în persoană. Ceea ce nu era posibil.

În clipa următoare, am simţit cum se scufundă pământul cu mine. Pogorând vertiginos într-un puţ fără fund, m-am prăbuşit la podea, sub masă, trăgând după mine tot ce se găsea deasupra:

paharul cu şvarţ, farfurioara, linguriţa, cana cu apă şi scrumiera.

Când m-am trezit, abia într-un târziu, eram culcat pe duşumea şi stropit c-un jet prelung de sifon. Îngrijorat de leşinul pe care-l demonstrasem cu brio, Mitea Stelaru mă aspersa din abundenţă. Mai având două sifoane la îndemână. Din cele mari.

— Mitea, trăieşti? – am îngânat eu, neştiind totuşi precis cui mă adresez, strigoiului sau reînviatului.

— Păi, de ce să nu trăiesc? – s-a mirat decedatul.

Peste câteva secunde, aşezaţi la o altă masă, unde-l târâsem, sau mă târâse el pe mine, asta nu mai ştiu, îl

interogam strâns pe autorul „Nopţii geniului”:

— Măi frate, dar cine-a publicat ferparul din gazete?

— Eu! – mi-a răspuns netulburat Stelaru.

— Înnebuniseşi?

— Deloc! Am făcut pe nebunul! – m-a informat poetul, zâmbindu-mi galeş, strâmb şi suspect. Am vrut şi eu să aflu cine mi-e prieten, şi cine duşman. Şi-apoi, trebuia să-mi iasă de sub tipar „Noaptea geniului”, şi-aveam nevoie de niţică publicitate…

În privinţa asta, drept să fiu, nu mai ţin prea bine minte cum stau lucrurile. Adică, murise Stelaru înainte de apariţia cărţii, sau după? Sau, într-o altă variantă, să-mi fi declarat cele de mai sus cu alt prilej, peste ani, ori chiar atunci, la „Café de la Paix”?… Oricum, şi într-un fel, şi-n altul, i-ar fi fost în stilul său caracteristic, mereu mistificatoriu.

Referitor la publicitatea râvnită, a avut-o!

Când s-a aflat de sinistra farsă a poetului, toată presa literară s-a întors împotriva lui. De unde mai înainte îl lăudaseră şi-l ridicaseră în ceruri, că tot se cărase într-acolo, acuma se grăbeau cu toţii, care mai de care, să-l înmormânteze de-adevăratelea. Literar vorbind, se-nţelege de la sine!

Însă, de-atunci, cel puţin aşa cred, dându-mi seama cu cine am de-a face, am rămas bun prieten cu strigoiul Mitea. Fiindcă, permanent nefericitul Dimitrie Stelaru nu era om. Ci un înger rătăcit, alungat din rai, pentru abateri grave de la morala tagmei, sau, şi nici asta nu era exclus, vreun diavol mititel, dar nici acesta acceptat cu plăcere de obştea satanicelor lighioane.

Pe scurt, nu aparţinea făpturilor ce populează sistemul nostru solar, ci venea mult mai de departe, aşa cum am mai spus-o de altfel.

NOAPTE DE AJUN – ’42

La câtva timp, după decesul său autoorganizat,

poetul intrând într-o pasă neagră, când se săturase să doarmă prin sălile de aşteptare ale Gării de Nord, l-am luat să locuiască împreună cu mine. La gazda mea, din fundătura Puţul lui Crăciun, undeva pe lângă piaţa Chibrit.

Închiriasem acolo o cameră mobilată, cu luna, la nevasta unui chelner ce activa la restaurantul „Central”, din piaţa Sfântul-Gheorghe, şi care dădea pe-acasă doar din an în Paşte, având şi el problemele lui. Odaia era încăpătoare. Atât de spaţioasă însă, încât tremuram, în iarna aceea geroasă, din 1942, mai dihai ca o trestie bătută de vânt. Ce-i drept, când o tocmisem, încălzirea mă privea. Dar din clipa (nenorocită) în care mă încumetasem, din lipsă de lemne, să ard în teracota lui madam Treiboi o cărămidă îmbibată cu gaz lampant, iar aceasta, inexplicabil, explodase şi dărâmase niţel soba, renunţasem la orice căldură exterioară, optând pentru o încălzire centrală proprie, adică alimentându-mi organismul cu aspirine Bayer. Altă tâmpenie! Pentru că-mi dărâmasem pereţii interiori ai stomacului. Şi de-atunci, mă rezumasem doar la febrele cereşti, cerebrale, generate de intensele arderi lirice din creierul meu bolnav de poezie.

— Marincule – mă alertase într-o bună zi Dimitrie Stelaru, dacă n-ai să faci ceva, şi cât mai degrabă, o să murim amândoi aici. Nu numai de frig, dar mai ales de foame! În afară de scris, eu nu mă pricep la nimic altceva, însă tu eşti mai descurcăreţ!… Nu mă lăsa de izbelişte…

Avea dreptate. Şi, fiind pe-aproape şi Crăciunul, m-am descurcat. Suindu-mă în tren (cam fără bilet) şi debarcând inopinat la Craiova. Unde locuia maică-mea. Din casa căreia fugisem cu un an în urmă, indignat de obtuzitatea celui de-al doilea bărbat al dânsei faţă de artă şi literatură. Arogant şi cu aplomb, m-am prezentat

în locuinţa părintească, de parcă atunci m-aş fi întors din America.

— Iată-mă-s! Eu sunt… Am venit să văd dacă n-aveţi nevoie de ceva! Cum o mai duceţi?

Maică-mea a izbucnit în plâns. N-arătam chiar a american. Dar ce ştia dânsa despre viaţa de artist?

— Vladule, Vladule – s-a interesat mama, unde ţi-e paltonul?…

— La vârsta mea, nu se mai poartă palton. Cel puţin la noi, în Bucureşti. Avem alte concepţii în capitală, măicuţă dragă! Aş fi şi caraghios, ditamai jurnalistul de la „Curentul”, să umblu îmbrăcat ca un hodorog…

De fapt, aveam o gioarsă ce s-ar fi putut numi palton, un loden cumpărat la „Taica Lazăr” (piaţa de haine vechi), însă i-l lăsasem lui Stelaru să şi-l aştearnă pe picioare, să nu-i îngheţe ţurloaiele la masa de scris.

— Hai să mănânci o piftiuţă de purcel! Tocmai am tăiat alaltăieri scroafa, la Poiana Mare… Ţi-o fi foame, nefericitule!

— Mie? De când mănânc, în fiece zi, la „Café de la Paix”, restaurantul ziariştilor şi-al scriitorilor, nu mai ştiu ce e foamea! Bineînţeles spirituală… Dar, mă rog, n-am să refuz. S-a întors fiul rătăcitor, şi e normal să-mbuce şi el o bucăţică din viţelul cel gras pe care l-ai sacrificat în cinstea lui… Exact ca-n Vechiul Testament, că tot eşti matale cam bisericoasă!

Fără să realizez o împăcare durabilă şi definitivă cu „familia”, m-am reîntors la locuinţa mea, de pe Puţul lui Crăciun, chiar în ziua de Ajun. Încărcat cu o paporniţă burduşită de mama cu preparate porcine. Dar şi îmbrăcat şi încălţat ca un ginerică. Îmi cumpărase „a bătrână” paltonaş nou şi-o pereche de ghete maron, din bizon. Cu talpa dublă.

L-am găsit pe Stelaru pitit între perne şi plapumă, dârdâind de mama focului. Când m-a zărit intrând în

camera noastră frigorifică, Mitea a izbucnit într-un acces de râsu-plânsu.

— Marincule, credeam că n-ai să mai vii!… M-ai lăsat aici singur, să mor de foame ca un câine… Noroc că m-am mai descurcat şi eu, cum am putut şi m-a ajutat mintea!

— Sper că n-ai făcut vreo trăsnaie! – am exclamat eu îngrijorat, în vreme ce despachetam comorile din papornıţă. Sub privirile halucinate ale poetului nopţii.

Poet, poet, însă om. Fiindcă mi-a răspuns ferindu-şi ochii:

— Am să-ţi spun mai târziu, după ce-o să gustăm ceva! Ştii că-n seara asta e Ajunul?… în care se cântă „O, brad frumos!” şi se colindă, mai ţii minte? „bună dimineaţa, la Moş Ajun, ne daţi, ne daţi, ne daţi ori nu ne daţi, fasole cu cârnaţi!”… Ce frumos era, când am fost şi noi copii, odată…

Peste câteva minute, emoţionaţi corespunzător, ne-aşezam amândoi la masă. Mitea Stelaru cu plapuma pe umeri, iar eu cu paltonul cel nou pe care mi-l admira mâncându-mi-l din ochi. Ca şi cum s-ar fi tot întrebat cât o fi costând. A fost un adevărat festin. În spiritul tradiţiei româneşti. Mai mult culinare, decât ortodoxe, noi nepreafiind duşi pe la biserică. Tobă şi caltaboş, cârnaţi de casă, slăninuţă şi pecie, muşchi afumat şi jambon.

Mânca Stelaru, de le stingea! Iar pâinea de ţest, pe care-o adusesem de la Craiova, îi devenise atât de scumpă şi dragă, încât o săruta mai la fiece îmbucătură. Privind la valiza în care-mi cărasem celelalte boarfe (necomestibile) căpătate de la mama, la un moment dat, oprindu-se din masticaţie, poetul m-a întrebat curios:

— Şi-acolo, ce-ai mai adus?…

— Eeh! Nişte fleacuri… De-ale îmbrăcăminţii. Nimic de mâncare…

— Bun, bune şi-ălea! Curat fleacuri, dar care prind

bine la casa omului! – m-a aprobat bizar Stelaru. Cu ochii sticlind. Măi Marincule, ia ascultă, ce-ar fi s-o întrebi pe madam Treiboi dacă nu vrea să-şi facă pomană cu noi şi să ne-mprumute un braţ de lemne?… Poate c-o lasă inima ei de fiară, în seara asta de Ajun!

Când m-am întors cu cele cinci cioate dăruite de „fiară”, Stelaru dispăruse. Şi, în vreme ce mă cugetam cum or să ardă lemnele în soba deteriorată, Mitea s-a ivit din bezna de-afară. Cu două sticle de verde sub braţ. Zâmbea stânjenit, fără motiv. Şi eu, care crezusem că-l apucase burta, de cât băgase în el. Iarăşi mă pripisem şi păcătuisem cu gândul.

— Nu era frumos din partea mea, Marincule, să n-aduc şi eu o băutură la masa asta dumnezeiască!… Bine c-am găsit deschis la birtul din colţ! Bem din sticlă, sau facem rost de niscaiva pahare?

Nu mai ţin minte ce i-am răspuns. Şi nici nu mai contează. Deoarece am petrecut o seară de Ajun, ca-n basme. Şi încă ce basme! În niciun caz, cele ale lui Ispirescu.

Fiindcă, mult după miezul-nopţii, ne-am pomenit şi cu madam Treiboi, alăturându-ni-se. Bătută bine şi gospodăreşte de bărbatul ei personal, plângând în hohote, părea dispusă să se răzbune neapărat pe trădătorul de chelner. Acesta venise-acasă cherchelit ţeapăn, dar şi cu o picolă, sau picoliţă după el. Din cele relatate, printre sughiţurile icnite ale gazdei mele, nu prea era clar rolul fătuţei. Principalul era că Treiboi îi cânta „O, Tannenbaum, o, Tannenbaum”, chiar pe nemţeşte, în dormitorul familiei.

Însă dificultatea doamnei, destul de serioasă, era că nu ştia pentru care din noi doi să opteze. Ori pentru Dimitrie Stelaru, speriat şi ascuns cu plapuma pe el sub pat, ori pentru personalitatea înspăimântată a subsemnatului. Care, stresat, mă refugiasem cât ai zice

peşte în şifonierul cu două uşi. Şi-ale cărui broaşte, defectându-se, mă blocaseră înăuntru. Până la urmă, eu nemaifiind accesibil, din motivele mai sus arătate, l-a preferat pe Mitea.

Numai prăbuşirea patului de lemn l-a salvat de viol. Îngropându-l sub un morman de scânduri. Altminteri, nici cele două sticle de verde ingurgitate nu l-ar mai fi izbăvit de ghearele „fiarei” dezlănţuite. Cu atât mai mult cu cât, verdele acţionând direct pe cortex, Dimitrie Stelaru nici nu mai vedea, nici nu mai auzea, şi nici nu mai era capabil să facă vreo mişcare. Dezamăgită de atari masculi, Treiboaica s-a resemnat, într-un târziu, pentru a se retrage tactic şi-a-şi descărca nervii asupra picoliţei din dormitorul ei. Aceasta, care evoluase de la „Tannenbaum” la „Zumbalai, zumbalai, meştere!”, a fost nevoită să-şi continue recitalul afară, în curte, unde fusese alungată, în brânci, de furia devastatoare a femelei jignite în toate privinţele. Îmbrăcată numai în târlicii chelnerului.

Pe la prânz, când ne-am trezit destul de mahmuri, Stelaru sub patul dezmembrat, iar eu în şifonierul pe care izbutisem să-l culc la orizontală, hâţâindu-mă în el, fără a-i debloca uşile, şi-n care dormisem satisfăcător, poetul nefericirii s-a arătat fericit să mă extragă din cuşca acelui Ajun de pomină.

— Marincule – s-a exprimat încântat de reuşită Mitea, acum aş mânca nişte tobă! Dar nu mai avem fărâmă de pâine… Du-te şi cumpără o jimblă!

Anchilozat parţial, cu picioarele umflate, mi-am deschis valiza, vrând să-mi schimb pantofii cu ghetele de bizon, acestea din urmă mult mai încăpătoare, cu două numere mai mari decât purtam, şi l-am rugat pe poet:

— Stelarule, fii bun şi adă-mi paltonul cel vechi, că ăsta-i făcut cocoloş!…

L-am văzut codindu-se, cătând ruşinat cu ochii în

tavan, ca şi cum acolo ar fi fost gioarsa. Abia într-un târziu a mărturisit ce-l frământa atât de intens:

— Marincule, Marincule, sunt un păcătos, o pramatie bezmetică, un pungaş de drumul mare! Ţi-am spus c-o să-ţi povestesc mai târziu… Acum a sosit timpul! Ca să nu mor de foame, am vândut paltonul. Tot nu făcea două parale. Şi nu mai căuta nici bocancii din geamantănaş. Ţi i-am schimbat, aseară, pe cele două sticle de verde. Că nu era să întâmpinăm Ajunul, ca nişte sărăntoci, fără un strop de băutură! Asta e, sunt un nenorocit… Fă-mi ce vrei, bate-mă, alungă-mă, numai nu fi supărat pe mine!

Nu m-am supărat! Că tot n-ar fi ajutat la nimic. Aşa fusese strunjit Dimitrie Stelaru, să n-ai de unde să-l apuci. Numai din rotunjimi.

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI".

Douăzeci de ani, vreme în care n-am mai ştiut de el, nu i-am purtat deloc pică. Deşi îi dădusem de toate, şi păpică, şi băuturică, poetul preferase totuşi să nu mai dea ochi cu mine. Oricât l-am căutat, tot eu, n-a fost nicăieri de găsit.

Iar în răstimpul acestor decenii, auzisem doar zvonuri despre Dimitrie Stelaru. C-ar fi stând pe undeva, prin Bulevardul Republicii, sau pe Spătarului, împreună cu nişte studenţi-poeţi, care-l ţineau, din milă, pe casă şi masă. C-ar fi ajuns fermier, la Buftea. Sau crescător de… dropii (?), în Bărăgan. Apoi, culegător de stuf. La Murighiol. Bazaconii. Singurul loc unde s-ar fi putut refugia prinţul nenorocului era Noaptea!

Şi chiar aşa a fost să fie revederea noastră. Într-o noapte. La „Casa Scriitorilor", de pe Calea Victoriei. Când mă aflam acolo, după ore întregi de aşteptare, la o masă, să vină odată şi-odată Alecu Ivan Ghilia, în vederea unei organizări de pescuit. Şi, în timp ce-mi tocam nervii, m-am pomenit la un moment dat tras de mânecă şi

întrebat:

— Pot să m-aşez şi eu la masa dumitale?…

— Bineînţeles! – am răspuns, fără să-mi arunc privirea asupra solicitatorului.

Dar şi când am făcut-o, am crezut că-nlemnesc. Era Mitea Stelaru.

Îmbrăcat cuviincios, domneşte, nins de vremea ce se aşternuse, de altfel, peste amândoi, cu ochii scăldaţi de stranii lumini palide, şterse de viaţă. Mă uitam la el amuţit, cutremurat de emoţie.

S-a aşezat la masă, a comandat o vodcă, şi-apoi şi-a văzut de gândurile sale, ţintuind cu privirea faţa de masă. Nu mă recunoscuse! Când i s-a adus „Moskovskaia” cerută, a manifestat intenţia de-a ciocni cu mine. Abia atunci m-a cercetat mai atent. Nedumerit, s-a interesat şoptit, tărăgănându-şi glasul:

— Spune-mi, te rog, noi ne-am mai cunoscut vreodată, în viaţa asta?

— Aş zice că da!

— Şi cum te cheamă?

— Nu-ţi aminteşti? Ia încearcă…

— Nu mă chinui, domnule-omule, eu demult nu mai ţin minte nimic!

Juca teatru, sau voia să mă sâcâie?

— Numele de Marincu nu-ţi spune nimic?

— Dumnezeule, tu să fii oare? – a exclamat scâncind stins Mitea.

Şi-au urmat două ceasuri de poveşti, de amintiri, reale sau născocite, deoarece iarăşi am fost nevoit să constat că nu-l părăsise harul plăsmuirilor. Am vorbit despre anii cei vechi, despre oamenii acelor vremuri, l-am pomenit pe Ioan Velicu…

— Velicu?! – a izbucnit Stelaru. Ce om! Dar ce-i mai pasă lui de noi ăştia, huhurezii… S-au dus timpurile când ne căra cu el, în vizită pe la tot felul de actori şi actriţe,

să ne dea de băut şi mâncat. S-a ajuns mare! E la Paris, unde are o agenţie a lui, de impresariat artistic… E milionar, Marincule!

— Serios?… Atunci de-aia a murit, la New York! Într-un azil de noapte… Mi-a spus-o chiar Traian Lalescu, mai zilele trecute, căruia i-a scris B. vestea, taman din Honolulu. Ăsta-i adevărul adevărat, şi nu braşoavele tale…

— Păcat! Căci braşoavele mele sunau frumos… Un poet bogat, fără grija zilei de mâine, înconjurat de cele mai frumoase şi tinere actriţe din lume, e tot ce poate fi mai, cum să spun… mai, uite că nu găsesc cuvântul potrivit… Păcat! Păcat şi de bădia Velicu… Mai ţii minte, Marincule, noaptea aceea, de vrajă, când ne-am dus cu toţii, în frunte cu Ioan Velicu, la actorul ăla de la Naţional, tânăr şi plin de viaţă, parcă Panciu-l chema, dar nu-mi amintesc prea bine, şi care-mi ştia, pe dinafară, o sumedenie de poezii din „Preamărirea durerii”?… Şi ne-a astâmpărat foamea şi setea, şi ne-a dăruit, către dimineaţă, la plecare, câte şase perechi de ciorapi, fiecare de altă culoare… Sau ni le-am luat singuri?… Ai? Mai ţii minte?

— Mda! Cred că le-am luat noi, fără să-l mai întrebăm! ziceai că n-are nevoie de-un geamantan de ciorapi, şi că nici nu-i creştineşte, de vreme ce Dimitrie Stelaru umbla cu picioarele goale-n pantofi! Ţin minte! Şi că, peste vreo săptămână, când primiseşi nişte bănuţi pe vreo câteva poezii, ai cumpărat, de la „Galeries Lafayette”, o duzină de ciorapi „Adesgo”, de damă, şi m-ai târât după tine, la Panciu acasă, tot în plină noapte, să-i înapoiezi ciorapii împrumutaţi! Iar el nu mai era acasă… Murise. Cu o zi mai înainte, suferind un atac de inimă. Şi încă nu împlinise douăzeci şi cinci de ani!…

Dimitrie Stelaru nu mai m-auzea. Asculta alte voci. Interioare, probabil, ce-i zumzăiau în creierul împovărat

de-atâtea versuri încă nescrise. Cu capul adus într-o parte, privea în gol, în timp ce degetele-i vibrau uşor pe buzele paharului. Într-un târziu, l-am întrebat întristat:

— Cum o mai duci, măi Mitea?…

— N-o mai duc deloc! Viaţa mă duce, ca pe-o surcea purtată de ape. Barem de-aş şti încotro… Mă, eu am să mor în zilele astea, ascultă la mine! – mi-a răspuns Dimitrie Stelaru, surâzând amar. Dar şi oarecum prefăcut. Un zâmbet căznit, camuflând alte simţăminte.

S-a dus dintre noi, pare-mi-se, prin 71. Să fi minţit din nou?

Şi dacă apare iarăşi, să mă tragă de mânecă! Totu-i posibil. Întâlnirile de gradul III au devenit repetabile.

Chiar şi-n filmul cu acelaşi titlu, pentru mine de neuitat, asemenea întâlniri erau pregătite din timp, condiţionându-se totul: şi subiectul ales, dintre muritorii tereştri, care să fie îmbarcat pe „OZN”-ul ce va să vie, şi locul, şi ora aterizării obiectului zburător neidentificat.

Căci şi Dimitrie Stelaru era un om zburător necunoscut.

Ca şi mulţi alţi scriitori, de altfel. Printre care, cu oarecare îngăduinţă, m-aş număra şi eu. Că mereu m-a zgârmat ceva, şi n-am avut răbdare să stau locului. Zburând, când încolo, când încoa, niciodată nu mi-am putut astâmpăra setea de mişcare. Totdeauna am dorit să fiu altceva şi-n altă parte. Deh, zurliu am fost, şi-am şi rămas. Întocmai cum eram şi-atunci, în anii când eram supus operaţiilor de militarizare forţată. Ei bine, nu le-a reuşit figura! Căci mi-am luat zborul urgent, şi încă la un mod absolut tembel. Dar, la urma urmei, câte nu face omul, când e slab de înger (eventual şi de minte)?… Iar eu eram, slavă Domnului, şi una, şi alta. În pofida faptului că arătam destul de rotofei.

LA STÂNGA-MPREJUR, FUGA MARŞ!

EXERCIŢII DE ACOMODARE

Ca să-mi realizez visul, şi să mă văd izbăvit de militărie, de care începusem să mă cam satur, am întreprins nenumărate tentative. Neizbutite. Primul prilej mi se ivise odată cu plecarea în vacanţa de Paşti.

De la liceul militar „Ferdinand”, aceste reale expediţii, de cursă lungă, se organizau din timp, elevii având de parcurs distanţe uriaşe, mulţi dintre ei provenind de la celălalt capăt al ţării. În înţelegere cu „C.F.R. „— ul, se angajau vagoane speciale, exclusiv pentru noi. Câte unul, de fiecare punct cardinal. Profesori şi ofiţeri, care căpătau şi ei „vacanţă”, trebuiau să ne însoţească până la staţia de destinaţie, răspunzând cu capul de vieţişoarele noastre.

Deoarece urma să fiu debarcat la Piteşti, făceam parte din garnitura „Bucureşti – Timişoara”. Condusă, de la pornire şi până la sosirea în punctul terminus, de scumpul nostru Augustin Z.N. Popescu. Mai mare bucurie nici că se putea. Colegii, care mai călătoriseră însoţiţi de scânteietorul profesor, povesteau lucruri nemaipomenite.

Incitat de cele aflate, l-am întrebat pe Sergiu (Al. George):

— Măi, tu ce faci în vacanţa asta, mergi la unchiu-tău, poetul, la Bucureşti, sau cobori la părinţi, în gara Iaşului?…

— La unchiu’ Ion, că mi-i dor de dânsul, şi-aş mai vrea să-i arăt şi unele poezii de-ale mele!

— Minunat! Înseamnă că vom călători împreună… Îţi dai seama ce-nseamnă o noapte pe tren, cu domnul Augustin?… Dacă-l avem în compartimentul nostru, suntem cineva! Vom petrece, până la ziuă, o adevărată nocturnă literară, dacă se poate spune şi-aşa… Totul este să-l câştigăm de partea ta şi-a mea, ca să nu ni-l răpească alţii. Iar în privinţa asta, am şi unele idei. Dacă facem rost de-un vinişor excepţional, că-i cam place să-i

încerce aromele pe vârful limbii, ne povesteşte din viaţa scriitorilor câte-n lună şi-n stele. Că le ştie că nimeni altul… Ce zici?

Sergiu n-a mai zis nimic, dar încântat de propunere s-a angajat să rostuiască el problema licorii. Avea un neam în oraş, de la care spera să obţină un roşu de Purcari fantastic, nedat la teasc, ci doar stors la zdrobitor, din boabe de muşcat hamburg, şi scurs apoi la lin. În schimb, mie-mi revenea sarcina să mă ocup de merindea pentru drum.

De fapt, liceul asigura alimentarea elevilor în asemenea ocazii sărbătoreşti, dând fiecăruia un pachet cu „hrană rece”: câteva chifteluţe prăjite, o bucată de brânză şi-un sfert de pâine. Cam puţin, după umila şi calificată mea opinie.

Chiar în ziua plecării, când la orele nouă seara urma să ne-mbarcăm în vagonul de „Bucureşti-Timişoara”, de la primele ceasuri ale dimineţii l-am contactat pe Pintea, omul meu de la bucătărie.

— Măi bădie – i-am zis eu, strecurându-i un pol în buzunarul de la piept al vestonului, ştii că plec la cale lungă şi-am să flămânzesc în tren, de cel puţin trei ori, până s-ajung acasă… N-ai putea aranja ceva, cumva, să-mi încropeşti şi mie un pachet oarecum mai acătării?…

— Se faşi, bre!

Când, pe la şase după-amiază, mi-a înmânat ditamai bocceaua, confecţionată dintr-un şervet mare de bucătărie, şi-n care vârâse vreo treizeci de chiftele, cât laba lui de urs, un bucăţoi de brânză impresionant, nenumărate copane de pui fript la cuptor, precum şi-un morman de ficăţei prăjiţi, Pintea m-a iscodit, zâmbindu-mi galeş:

— Ei, se zişi bre, îi ghine?… Ai aşilea merinde să saturi un rejiment întreg!…

Către seară, în jur de şapte şi ceva, s-a ordonat

încolonarea, iar grupul celor cu destinaţia „Bucureşti-Timişoara” a pornit, pe jos, spre gara oraşului, în pas voios şi cu cântecu-nainte. Vai de cântecul meu. Dacă Sergiu Al. George căra numai cele două sticle de hamburg, ceea ce reprezenta o nimica toată, eu, în schimb, în afara valizei personale, mai trebuia să port sub braţ şi coletul lui Pintea. Pe drum, din păcate, nefiind legat cu sfoară, aşa cum s-ar fi cuvenit, pachetul mi s-a desfăcut de nenumărate ori. Mai pica un ficăţel, iar îl strângeam la loc, mai pierdeam o chiftea sau un copan, iar rămâneam de căruţă, în urma plutonului, ca să-mi refac coletul, mânjindu-mă peste tot cu grăsimea ce mustea de pretutindeni. Că şi Pintea, bată-l cucu, nu se zgârcise la untură. Când am ajuns la gară, năduşit leoarcă şi cu uniforma lucind unsuros, mai că-mi venea să lepăd pachetul, oriunde-aş fi putut. Însă nu m-a lăsat inima.

Că-mi aveam şi eu planurile mele. De mult îmi pusesem în gând să rămân la Bucureşti, refugindu-mă la nenea Tică-librarul, şi să nu mă mai duc acasă, la părinţi, dar nici să mă reîntorc la liceul militar. Şi, ca să nu-i fiu povară, obligându-l să mă şi hrănească, intenţionam să-i duc o bună parte din alimentele aflate în boccea. Deştept gândit!…

Până pe la miezul nopţii, totul s-a petrecut ca-n visele mele cele mai frumoase. Reuşisem să-l convingem pe domnul Augustin să opteze pentru compartimentul nostru. Unde, la un moment dat, într-o înghesuială de nedescris, se-adunase mai tot vagonul. Dornic să-l asculte pe profesor, povestindu-ne despre scrisorile Veronicăi Micle, colecţionate de dânsul, în vederea unei comunicări ştiinţifice. Având asupră-i còpii, ni le-a citit in extenso. Comentându-ni-le şi relatându-ne amănunte inedite din istoria nefericitei dragoste dintre Eminescu şi prea frumoasa Veronica.

Iar când mi-au atacat bocceaua cu merinde, am simţit cum mi se prăbuşesc toate iluziile. Bineînţeles, îşi aduseseră şi colegii mei pachetele lor cu hrană rece. Domnul Augustin gustase încântat din vinişorul procurat de Sergiu Al. George, şi, bine euforizat, pornise să ne istorisească din culisele vieţii literare contemporane.

Profitând de clipele acelea fantastice, în care profesorul ne punea în temă cu tainele scrisului şi-ale autorilor noştri iubiţi, am depus un efort deosebit şi-am lichidat integral conţinutul coletului meu. Nu de altceva, dar riscam, altminteri, să-mi mănânce tovarăşii de drum bunătatea de chiftele şi copane de pui. Dacă n-o făceam eu, acuma, când dânşii îl ascultau pe Augustin Z.N. Popescu, ar fi făcut-o ei, mai târziu, la încheierea extraordinarului recital de istorie literară.

Pe la două din noapte, după ce-aţipisem cu toţii, obosiţi şi sătui, m-am trezit scăldat de sudorile morţii. Dureri cumplite îmi sfârtecau maţele, o ameţeală ciudată mă cufunda în prăpăstii inexistente. Speriat, am pornit să strig:

— Domnu' Augustin, mi-e rău! Domn profesor, mor!

Bietul nostru dascăl. Câte n-a păţit în noaptea aceea de groază. A fost nevoit să mă scoată la fereastră, să iau aer rece şi proaspăt, dar şi să mă ţină, să nu cad în afară. Apoi, s-alerge după apă, la toaletă, ca să-mi pună comprese pe frunte, pe ceafă, pe piept, pe oriunde se pricepea şi el. Când m-au mai lăsat durerile, trecusem de Bucureşti. Deci, adio vise dulci de civilie!

La Piteşti, unde în gară eram aşteptaţi de părinţi, domnul Augustin m-a predat genitorilor mei, autofelicitându-se.

Primul exerciţiu de acomodare cu ideea abandonării vieţii militare fusese un eşec de excepţie. Păcat! Totuşi, deocamdată, nu eram disperat, căci amintirea nocturnei literare oferite de minunatul nostru dascăl de română îmi

mai ogoia amarul. Iar sărbătorile de Paşte, cu ouă roşii, drob de miel, stufat şi friptură la tavă, din elementele aceluiaşi blajin animal, m-au mai domolit niţel, îndemnându-mă la răbdare.

Până la proxima ocazie. Care avea să fie în iunie. Când urma să plec, din nou, la Bucureşti, de astă. dată cu domnul Burcă, în fruntea fanfarei noastre militare, a liceului „Ferdinand”, ca să participăm la festivităţile aniversării urcării pe tron a lui Carol al II-lea.

După ce ne-am întors din vacanţă, două luni încheiate am tot repetat cu fanfara. Făcusem scurtă la mâini, şi bătrânul părea că-şi pierduse minţile. Eu, din pricina bătutului la tobiţă, iar domnul Burcă, săracul, datorită cacofoniei executate de bieţii de noi. Total afoni, degeaba îl ascultam pe profesorul de muzică, devenit, fără voia sa, dirijor de fanfară. Burcă, disperat, ne comanda:

— Con tutta forza, copii!…

Adunaţi în sala de gimnastică, acordeoniştii, trompetiştii şi grupul de toboşari ne dezlănţuiam din toate puterile, conform indicaţiei sale, răpăiam din tobiţe, acordeoanele răgeau şi trompeţii îşi umflau bucile obrajilor să le plesnească. Rezultatul – catastrofic. Ca sonoritate, mai mergea cum mergea. Cu melodia, însă, nu ne descurcam deloc. Deşi aveam partitura în faţă. Marşul, compus anume pentru acest prilej festiv, de D.D. Botez, un fel de ştab muzical pe toate liceele militare, nu demara în niciun fel.

Înnebunit, Burcă mai cerceta o dată notele din ştime, descoperea că le copiasem eronat, încurcând partidele instrumentelor cărora fuseseră destinate, le corecta cu mâna sa proprie, şi iarăşi ne punea să le descifrăm.

Abia în ultima săptămână, se mai reuşise ceva. Melodiase-nchega, sonoritatea corespundea indicaţiilor

din partitură („piano”, „con fuocco”, „fortissimo”, şi-aşa mai departe). Numai la ureche nu suna plăcut.

— Vladimire – răcnea la mine stresatul Burcă, ce-i cu intrarea ta, că nu te-aud mai defel?…

— Mi-a plesnit pielea, domn profesor, când aţi strigat „con tutta forza”!…

— Ce eşti nebun, care piele? – se interesa dirijorul.

— Pielea de pe tobă!

Ar fi vrut să-şi smulgă părul de pe cap, bietul Burcă, dar nu-i stătea în putinţă, fiind tuns sportiv, foarte scurt. Numai când s-au spart burdufurile la vreo trei acordeoane, iar două trompete au crăpat, abia atunci şi-a putut manifesta disperarea. Bând dintr-o singură sorbitură, o sticlă întreagă de vodcă. De-o jumătate.

Plecarea la gară, pentru a fi îmbarcaţi în trenul de Bucureşti, a avut loc în ziua de cinci iunie. Cu trei zile înaintea serbării. Ca să mai repetăm şi-n capitală, pe stadionul ANEF, laolaltă cu celelalte formaţii ale liceelor militare de la Craiova, Târgu-Mureş, Mănăstirea Dealului, etc.

Defilând prin centrul oraşului, pe bulevardul Ştefan cel Mare, cu Burcă în frunte, fanfara noastră a obţinut ovaţiile mulţimii adunate pe trotuare. Se luase hotărârea să mergem la gară pe jos, pentru a se verifica aptitudinile noastre de-a cânta şi-n mers. Cred că acesta era motivul care declanşase aplauzele orăşenilor. Deoarece Burcă uitase să ne-nveţe şi-acest aspect interpretativ. Din pricina echilibrului instabil, acordeoanele mugeau ca nişte buhai, tobiţele băteau în contratimp şi trompeţii se străduiau să ne-ajungă din urmă. Muzical, bineînţeles.

Pe peron, profesorul leoarcă de năduşeală ne-a avertizat:

— Lasă, domnilor elevi, că scot eu osânza din voi, când o s-ajungem la Bucureşti… De dimineaţă şi până-n

seară, numai pe stadion am să vă ţin, unde o să-mi defilaţi ca la paradă, bătând pasul şi cântând de-or să vă plesnească bojocii! Să-mi faceţi, mie una ca asta?

Nu i-am purtat pică. Ba chiar mi-era milă de bietul domn Burcă. Şi n-aveam să-i fac figura, să-l las în pom, părăsindu-l mai înainte de marea festivitate. Dar, imediat ce-avea să se-ncheie circul, îmi pusesem în gând să-mi încerc din nou norocul şi s-o şterg la nea Tică-librarul. Unde să m-ascund, până la plecarea colegilor de fanfară. Ducă-se ei, la militărie, că pe mine n-aveau să mă mai pupe!

În ziua de 8 iunie, după ce Burcă ne chinuise ca pe hoţii de cai, muştruluindu-ne pe stadionul ANEF câte zece ceasuri la rând, repetând cu noi, demenţial, marşul acela idiot, şi care nici acuma nu suna cum trebuie, n-am mai avut parte să defilez cu tobiţa mea.

Ghinion! Tocmai când intrasem şi eu în ritm, bătând tobiţa într-un tempo infernal, băşica instrumentului îmi plesnise din nou. Şi rămăsesem fără unealtă de lucru. Drept pedeapsă, deşi eram absolut nevinovat, am fost consemnat la cantonament. Sub pază. Să-ţi vină să plângi de mila ta, nu altceva. Şi mai îndârjit împotriva unui domeniu de activitate faţă de care nu simţeam nicio înclinaţie, m-am jurat să nu mă las înfrânt. Cu toate că-mi eşuase şi-a doua tentativă.

Şi-am pus la cale încă o serie de exerciţii de acomodare, în vederea celei de-a treia tentative de eliberare de sub jugul comandanţilor.

Când ne-am întors la liceu, în scurtul răstimp ce-mi mai era la îndemână, până la vacanţa de vară, am făcut pe dracul în patru şi-am reuşit performanţa să rămân corigent la două materii. Dacă-mi izbutea planul iniţial, să mă procopsesc şi cu o a treia, rămâneam de-a dreptul repetent. Ceea ce-ar fi fost ideal.

Şi câte nu întreprinsesem pentru cea de-a treia

corigenţă! Îmi vândusem manualele la anticar, cumpărându-mi romane de aventuri, pe care le îmbrăcasem în hârtia albastră cu care fuseseră învelite şi predecesoarele lor. Apoi, pornisem să frecventez localurile de noapte, fugind de la liceu, sărind gardul, în speranţa că mă va depista domnul Augustin Z.N. Popescu, despre care ştiam că-i place şi dânsului la „Kovalski”, şi mă va pedepsi lăsându-mă corigent.

Spre nenorocul meu, m-a identificat din chiar a treia sau a patra seară. Şi, în loc să-mi trântească un raport pentru încălcarea disciplinei, m-a poftit la masa domniei sale. Unde bea şi mânca, împreună cu domnul Loewenstein, proprietarul librăriei din localitate.

— Ce-i cu matale aici, poetule? – m-a întrebat zâmbitor domnul Augustin. Vrei să tentezi gustul boemei?… Hai, că mă faci să râd! E prea devreme, la vârsta dumitale… Bei un pahar de muşcat ottonel?

— Mulţumesc, nu, domnule profesor! Aş prefera însă să mănânc ceva. Am mai fost la „Kovalski”, şi-am constatat că prepară nişte fripturi la grătar absolut memorabile…

— Atunci, dragule, comandă-ţi ce-ţi pofteşte inimioara! Eşti invitatul meu… Te rog! – mi-a declarat duios mirabilul dascăl, chemând, totodată, şi chelnerul.

Căruia, profund dezamăgit, i-am cerut două cotlete de purcel, cu mulţi, foarte mulţi cartofi prăjiţi. Din cei care se cheamă „pai” subţiri şi bine rumeniţi, până devin crocanţi.

La examenele de sfârşit de an, Augustin Z.N. Popescu, omul nostru de română, îmi dăduse un zece neaşteptat. Fără să mă asculte!

Ce figură!?

În orice caz. la toamnă, când aveam să-mi dau cele două corigenţe, la latină şi germană, totul avea să fie clar. Dar şi definitivat. Iar în vacanţa de vară, sub niciun

motiv, n-aveam s-accept meditaţiile pe care, eram sigur, mi le va impune bătrânul, adică taică-meu.

În mintea mea seacă, chiar în exces, planul era ca şi clocit. Ştiam cum se va realiza… soluţia finală.

LA ŢIGĂNCI".

N-am avut o vacanţă prea fericită. Deşi era cea mare, de vară. Şi nu din pricina corigenţelor, care nu mă preocupau deloc. Însă acasă, la noi, se petrecuse o tragedie. Atunci, încă n-aflasem amănuntele. Ci mult mai târziu. Dar ceea ce era, într-adevăr, dureros, era că maică-mea părăsise domiciliul conjugal, refugiindu-se la Poiana-Mare, unde-şi căutase adăpost sub acoperişul bunică-mii, Maică-Mare.

Amărât, degeaba am aşteptat unele explicaţii din partea tatii. Babacu' se ţinea mare şi tare, prefăcându-se că nu-l afectează despărţirea de mama. Aiurea! îl simţeam că suferă în ascuns. Singurele cuvinte pe care mi le-a spus, şi pe un ton suficient de dur, au fost cele de mai jos:

— Ascultă, dom Vlad, dacă nu te pui cu burta pe carte, să-nveţi până o da din tine, ca să-ţi iei corigenţele, te bat de te snopesc!…

Totuşi, deşi nu mă speriase ameninţarea proferată de bătrân, m-am consacrat unor anumite preparative în vederea examenelor din toamnă. Şi care au constat, în special, din instalarea mea la locuinţa bunicilor, unde am trecut în revistă ambele manuale, atât cel de latină, cât şi de germană. În rest, am luat iarăşi la recitit unele cărţi din biblioteca din podul magaziei lui Tatapetre. De astă dată, lucruri mai serioase, mai ales poezie şi prozatori de demult. Din când în când însă, pentru relaxare, mă mai înfigeam la unele fascicule din „Tarzan" sau „Vulturul Morţii". Care, spre mirarea mea, de proaspăt candidat pentru cariera de poet ultramodernist, îmi procurau o delectare suspectă.

Taică-meu, la un moment dat, a avut şi-o iniţiativă din cele mai stranii, cerându-mi să-i prezint manualele de latină şi germană. Când le-a văzut în ce hal erau de flendurite şi înfoiate, ca nişte verze răscoapte, s-a declarat extrem de încântat:

— Bravo, dom Vlad, pare-se, n-ai stat degeaba! Ia spune-mi şi mie ceva în limba română…

Întrucât mahalaua noastră era înţesată de romi, aş fi putut să fac băşcălie pe socoteala confuziei comise de babacu', şi să-i fi demonstrat că posed şi suficiente cunoştinţe din graiul romano-miştocăresc. Mi-a fost însă milă de bătrân, când i-am observat unele simptome ale debusolării stârnite de plecarea Ongliţei, şi-am renunţat la idee. N-ar fi fost frumos din partea mea să-l mai amărăsc şi eu.

Şi i-am declamat câteva din maximele şi aforismele clasicilor existenţi în cartea mea. Printre care figurau şi cele pe care ştiam că le cunoaşte şi tata, tot auzindu-le rostite, în cele mai neaşteptate ocazii, de intelectualul familiei, doctorul Valică, unchiu-meu stomatologul, fratele babacului. Ca, bunăoară, „dulce et decorum est pro patria mori", „vivere militare est", sau „honor est praemium virtutis". Şi care, în traducerea lui nea Valică, sunau foarte milităreşte: „Dulce-i să mori pentru ţară decorat", „viaţa-adevărată e cea de militar" şi „onoarea se premiază cu virtutea militară". Alteori, unchiu-meu uitând versiunea anterioară, ne mai oferea şi altele, în funcţiune de împrejurări. Adecvându-le mereu situaţiei date.

Satisfăcut, tata Eftimie m-a luat cu dânsul în oraş, la restaurantul Ţuluca, să mâncăm câte-un grătar.

Mai înainte de-a pătrunde în grădina de vară a celebrului local, a ţinut să mă avertizeze:

— Uite ce-i, dom Vlad, să nu cumva să mă faci de râs, când ne-om întâlni cu maică-ta! M-auzi?…

— Păi, de ce să nu te-aud?… S-a-ntors măicuţa de la Poiana?…

— Nu-i vorba de Olga! De ea am divorţat… Ci de noua ta mamă!

În clipa aceea, am simţit cum se scufundă pământul cu mine. Năucit de-a binelea, m-am îndoit imediat de eficacitatea antenelor mele psihanalizoare. Pe când îl compătimeam pe bătrân, crezându-l distrus de plecarea Ongliţei, dânsul, de fapt, se ocupa de finalizarea divorţului şi de găsirea unei noi soţii.

Văzându-mă zăpăcit şi tăcând mâlc, tata mi-a mai furnizat unele informaţii:

— Mă, de ce mi-ai rămas ca viţelul la poarta nouă? Poţi s-o vizitezi pe Olga, oricând ţi se face dor de ea… Că nici eu nu-s câine!

Brusc, mi-am revenit. De pe atunci mă aflam în posesia unor reacţii extrem de rapide şi imprevizibile. Gândul care mă liniştise atât de neaşteptat era, de altfel, de-o simplitate uluitoare. Pe loc, găsisem soluţia finală. După ce-mi dădeam examenul de corigenţe, la care aveam să cad cu brio, plecam la mare viteză după Ongliţa. La Poiana-Mare. Mie-mi trebuia mama mea, nu una de ocazie. Astfel, prefăcându-mă cuminte şi ascultător, l-am chestionat pe bătrân:

— Bre tată, noi nu mai mâncăm în seara asta?…

— Numaidecât! Te-ai liniştit?…

De ce să nu-i fi procurat şi babacului nişte iluzii? La urma urmei, şi dânsul mă amăgise, nedezvăluindu-mi nimic din ceea ce se întâmpla. Şi i-am răspuns încurajator:

— Dar bineînţeles! Dacă era altfel, îţi mai ceream de mâncare?…

— Bun! Dacă-i aşa, haidem la masă, că ne-aşteaptă maică-ta!

Grădina lui Ţuluca era înţesată de lume. Care

înfuleca în neştire, aşezată în jurul zecilor de mese răspândite pe sub umbrare.

Un singur lucru nu-mi spusese taică-meu, şi-anume cine urma să fie noua mea „mamă”. Tulburat de toate cele aflate, eram oarecum pornit împotriva bătrânului. Doamne, şi ce mult îl iubisem!

După ce ne-am strecurat destul de dificil printre mese, ne-am oprit deodată lângă una din ele, la care se afla o mai veche cunoştinţă de-a mea, încă din şcoala primară, învăţătoarea Dina Iliescu. Când babacu' s-a repezit la ea să-i pupe laba, mi-am dat imediat seama cine avea să-mi fie maşteră. Sărmana Ongliţa, şi-acum vreo zece ani mai avusese de suferit din pricina scorpiei. De-astă dată însă, îmi venise mie rândul.

Dina Iliescu arăta destul de bine. Ca femeie. Ca mamă, mult mai puţin. Fardată şi înţolită la mare lux, într-o rochiţă cam străvezie, dintr-un material vaporos, ce îngăduia să i se vadă tot ce-avea pe dedesubt, când bătrânul i-a sărutat mâna şi-a răsucit triumfătoare capul, să vadă impresia produsă asupra lumii din locantă. Apoi, după ce taică-meu s-a aşezat lângă ea, iar eu rămăsesem împietrit, mi s-a adresat fals mângâioasă:

— Ce faci, băieţelule, tu nu te-aşezi la masă cu noi?…

— Ba da, domnişoară Dina! Dar nu mai sunt băieţel, am cinşpe ani acuma, şi-s băiat mare… Asta, ca să fim în clar!… E bine?

Babacu' a cam mârâit niţel, indispus de replica mea. În schimb, Iliasca, zâmbindu-mi galeş şi forţat, m-a pus la punct:

— Nici eu nu mai sunt domnişoară, deoarece am să mă căsătoresc cu Eftimie, tăticuţul tău, domnule băiat mare! Deşi, la noi, la şcoală, unor asemenea puştani, ca tine, le zicem măgari mari… Cred că-i mai bine aşa, nu?…

N-am mai îndurat umilirea. Şi i-am trântit-o:

— Sigur că da, mamă de măgar mare!…

Tata Eftimie a vrut să mă plesnească pe loc, „coram populo”; Însă a intervenit Iliasca, sărindu-mi în apărare:

— Lasă copilul în pace, Eftimie dragă!… De-acum încolo, am să mă ocup eu de educaţia lui… Mieluşel fac din el!

În săptămânile ce mi-au rămas până la plecare, „oaia” de Iliasca a întreprins primele tentative de-a mă promova miel. Mai întâi m-a poftit la dânsa acasă, să mă mediteze la ambele materii. Spre surprinderea mea, nu mi-a mai mers figura cu maximele şi aforismele debitate de nea Valică. Dina Iliescu le ştia mai bine decât mine. Şi-avea şi altele, în plus. De unde să fi ştiut eu că, în anii ce se scurseseră, de când absolvisem primară, Iliasca îşi dăduse examenele la facultate şi-ajunsese profesoară de română şi franceză.

La un moment dat, meditaţiile începuseră chiar să-mi placă. Deoarece parşiva de Dina mă primea frumos, extrem de atentă cu slăbiciunile mele. Când mă prezentam la locuinţa de pe Cazărmii, viitoarea mamă mă aştepta cu ceaiul pe masă.

— Ai picat tocmai la timp, măi Dully…

Din clipa în care mă luase în primire, Iliasca îmi şi găsise diminutivul de mai sus, absolut idiot, şi mă rugase să-i spun, şi ei, Mamina, deoarece tot aveam să devenim prieteni. Mă rog, existau toate şansele să-i reuşească operaţia de învăluire. Mai ales că ceaiurile ei de după amiază nu erau ceaiuri obişnuite, de tei, muşeţel sau sunătoare, cum îi servea lui taică-meu, care suferea niţel de anumite măruntaie, ci autentice „five o’clock tea”. Cu ceai „Hornimann”, preparat conform celor mai britanice tradiţii, însoţit de „sandviş”-uri diverse (cu anchois, icre, sardele „Robert”, brânză „Lică”, sălămior de Sibiu) şi încheiat cu fursecuri şi „cakes”. Născută la Găvana, în

preajma Piteştiului, Dina căpătase năravuri de „lady”, plăcându-i nespus să facă paradă de gusturile ei alese. Ca şi cum eu, ţopârlan din Târgu de Vale, n-aş fi fost în viaţa mea prin Găvana, să ştiu ce coşmelii mizerabile erau pe-acolo, şi unde s-ar fi putut ivi pe lume englezoaica. Totuşi, nu-mi displăceau ifosele şi manierele Maminei. Ba dimpotrivă, s-ar fi zis.

După ce mă umflam cu câte trei sau patru căni de ceai, inclusiv produsele mai sus menţionate, Iliasca, încântată de aprecierile mele neexprimate verbal, ci foarte concret, prin lichidarea totală a tăvii de pe măsuţa din salonaş, trecea la meditaţii.

— Dully dragă, cred c-ai să-ţi iei examenele de corigenţă fără probleme. Din câte te-am ascultat, eşti foarte bine pregătit.

Chiar mă mir că te-au trântit la germană şi latină… Ia spune-mi, ce fel de om e taică-tu şi de ce l-a lăsat nevasta?… Nu te sfii, acuma suntem prieteni!

De fapt, întrucât cununia civilă urma să aibă loc chiar în preziua demarajului meu spre militărie, Iliasca voia să fie bine documentată în privinţa pasului pe care-l făcea.

Binevoitor, îi furnizam toate informaţiile necesare. Mai ales că nu mă mai bătea la cap cu verificarea cunoştinţelor. Operaţie care, după mine, nici n-ar mai fi fost necesară, fiindcă nu picasem de prost, ci deoarece voisem asta. Şi-l „turnam” pe bătrân:

— Ei, Mamino, tăticu-i un om minunat, dar ceea ce faci, o faci pe pielea ta, zău aşa! E bun şi duios, până nu sare la bătaie, altminteri, e pâinea lui Dumnezeu, iar dacă mai bea şi el un păhărel, nu-i arţăgos niciodată, şi vine acasă vesel şi bine dispus, dacă nu-n prima zi după chef, a doua sau a treia în orice caz, precis… Ştie să se poarte frumos cu doamnele, că de-aia bănuiesc eu că l-a lăsat Ongliţa, fiindcă mereu o auzeam spunându-i, cu

duhul blândeţii: „Eftimie, Eftimie, putorile or să te mănânce, târâturi ca de-alde Mamuloaica sau Iliasca”… Şi mai are o trăsătură de caracter, care-l face drag prietenilor, aruncă banii în stânga şi-n dreapta, fără să ţină la ei…

Când îmi încheiam recitalul „intoxicatoriu”, răstimp în care mă ascultase extrem de atentă, Iliasca mă bătea pe umeri, liniştindu-mă:

— Bravo, Dully, scriitor o să iasă din tine… Le vezi şi ştii să le povesteşti! Mă pricep la literatură, că de-aia am ajuns profesoară de română… Din cele aflate de la tine, cred că Eftimie e omul care-mi trebuie! Şi-l dezvăţ eu de chiolhanuri şi putorele… Să-ţi mai tai o felie de „cake”?…

Nepăsându-mi de soarta pe care Mamina i-o rezerva babacului, acceptam pe loc:

— Acuma da, poţi să-mi tai, chiar două! Că mi-a ieşit faivoclocul din stomac, şi mă simt mai uşor…

În realitate, mă simţeam mai uşurat, fiindcă ştiam că n-am să mă mai întorc niciodată la bătrân. De îndată ce picam la examene, plecam imediat în căutarea Onglіţei. Numai ea mă putea scăpa de militărie, dându-mă la un liceu civil. Nu conta c-aveam să repet clasa, deoarece, şi-aşa, mie-mi plăcea învăţătura. Cu condiţia să fiu lăsat în boii mei, şi să nu-mi comande nimeni.

În ajunul plecării, am participat la nunta bătrânului. În calitate de cavaler de onoare. Plângea sufletul în mine, dar n-am dat pe faţă durerea ce-mi măcina inimioara. S-a petrecut ca la carte, în sânul familiei, într-un cerc intim, atât de intim, încât Tatapetre refuzase să participe la ruşinea pe care i-o făcuse fiu-său. Iliasca se cam cherchelise şi, din motive necunoscute mie, mă cam mângâiase în exces, în seara aceea, de oricâte ori mă pupase. Ca pe „băieţelul ei bun şi scump”, după cum susţinea. Însă exagerase. Deoarece, în pofida vârstei crude, om eram şi eu, şi simţisem trezindu-se-n mine

unele porniri incestuoase.

Cât am călătorit, până am ajuns la poarta liceului militar „Ferdinand”, în tot timpul drumului am clocit în cap amănuntele soluţiei finale. Iar când am fost cazaţi, noi, corigenţii, vreo zece la număr, într-un singur dormitor, de patruzeci de paturi, mi-am vârât bagajele-n dulăpiorul de deasupra culcuşului şi-am întins-o prin oraş, la plimbare. Nu era o problemă. Paza nici nu funcţiona, de altfel. Că doar nu merita să fie mobilizaţi atâţia ostaşi, pentru cei câţiva elevi sosiţi cu două săptămâni înainte de începerea cursurilor.

A doua zi, la deşteptare, am căutat să mă interesez de data la care urma să dau examenul de corigenţe. Încă nu se stabilise. Volbură Poiană-Năsturaş, directorul de studii, întârziase să se-ntoarcă din concediu, şi trebuia să-i aşteptăm apariţia. Slavă Domnului. Aveam suficient timp, astfel, să-mi organizez plecarea din militărie.

Planul „soluţiei finale” era de-o simplicitate uluitoare. Sub un pretext oarecare, însă bine motivat, în special pentru taică-meu, se cerea să fiu trântit la examenele de corigenţă. Dacă mă îmbolnăveam, de pildă, bătrânul n-avea cum să-mi reproşeze că bestiile de profesori mă picaseră. Asta era! Dar ce maladie să contractez?…

Colonelul Poiană a sosit sâmbătă dimineaţa, s-a interesat de soarta noastră, şi-a fixat data de luni, pentru declanşarea cataclismului. Cu mine n-a prea avut timp să converseze, fiind obosit de drum. Însă a ţinut să-mi comunice:

— Măi, după examene, să mă cauţi neapărat, să-mi arăţi şi mie ce trăsnăi ai mai scris în vacanţă! M-ai înţeles, copile?…

— Da, să trăiţi, domnule colonel, am înţeles! – l-am asigurat eu. Şi eu ţin tare mult, să vă mai văd o dată…

Spuneam adevărul. Volbură Poiană-Năsturaş şi

colonelul Ghika fuseseră singurii ofiţeri ce-mi căzuseră cu tronc la inimă. La urma urmei, ofiţeri ca dânşii nici nu se puteau chema ofiţeri. Erau nişte bătrâiori de turtă dulce, atât de blajini şi cumsecade, încât, în caz de război, pierdeam precis bătălia.

Pe la patru după amiază, când considerasem că rătăcisem suficient prin oraş, ca să obosesc atât cât aveam nevoie, m-am înfiinţat la „Kovalski”. Nu la restaurant, care era supraaglomerat, dar la braserie. Şi nu pentru că mi-ar fi fost foame, ci fiindcă găsisem rezolvarea problemei ce mă frământa. Ca să-i justific babacului căderea la examen, din pricina unei maladii, de data aceasta o aveam la îndemână. Îmi trebuia o indigestie serioasă, eventual o toxicoză alimentară, şi eram om făcut.

Braseria, oarecum pustie, mi-a surâs din prima clipă. Scăldată de penumbre, lejer răcoroasă, deşi ne găseam la finele lui august, era locul cel mai nimerit. Pentru realizarea planului meu. Mai ales că, la „Kovalski”, se şi mânca bine. Şi, numaidecât, mi-am comandat cele necesare scopului propus. Apelând la serviciile chelnerului ce stătea proţăpit lângă mine, şi căruia i-am cerut:

— Fii atât de bun, şi-adă-mi, mai întâi, vreo zece mititei, apoi două coaste de purcel, şi, dacă aveţi, nişte cârnaţi de casă pe fasole!

— Mai vine cineva? – s-a interesat oficiantul.

— Destinul! – l-am informat eu ermetic.

— Păi, dacă tot o să fiţi două persoane, să n-aduc şi ceva băuturică?...

— Ba da! Aş prefera nişte roşu de Purcari...

Când se-nserase de-a binelea, de-acuma pornisem să văd dublu. Sau mi se părea mie din pricina faptului că, la ora asta, braseria se populase în aşa hal, de nu mai avea lumea pe unde să se-aşeze. Deşi mâncasem tot ce-i

comandasem serviabilului chelner, şi mai băusem şi două sticloanţe de Purcari, încă nu simţeam nimic ce-ar fi putut să semene a indigestie.

Exact în momentul când intenţionam să mai cer nişte cârnaţi, la masa mea s-a prezentat Dorothy Lamour. Care, însoţită de soră-sa şi vreo câţiva fraţi mititei, destul de bruneţi şi-aceştia, mi-a cerut permisiunea să se rostuiască şi ei, pe la alte mese nemaifiind locuri. Din păcate, nu era chiar celebra artistă, aceea care tulburase visele mele cele mai năbădăioase, ci o ţigancă superbă, la vreo douăzeci şi ceva de ani, dar care semăna nemaipomenit cu Lamouroaica.

Fâstâcit de frumuseţea ei năucitoare, i-am spus, probabil şi sub influenţa celor două fiole:

— Dar te rog să iei loc! Nici nu ştii de când te-aşteptam!…

— Pă mine, conaşule? – s-a mirat ochioasa brunetă.

Din clipa aceea, dacă-mi mai pot rememora totul, cred că s-a dus totul de-a dura. Şi minţile mele, care s-au pulverizat instantaneu, şi buna cuviinţă, şi bruma de instinct al apărării. Ce-a fost mai departe, ar fi greu de povestit. Numai anumite apariţii liminare, fulguraţii ce-mi străbăteau creierii, mi-au mai rămas în capul meu zevzec. Parcă mă poftiseră ţigăncile, la ele acasă, să ne continuăm cheful, parcă mă târâseră, după câteva ceasuri, pe ulicioarele unei mahalale sordide din dosul gării, parcă mă vârâseră într-un bordei, eventual hambar, asta nu mai ştiu, ceea ce mi-amintesc, vagamente, e că m-au adăpat c-un vin negru şi acriu, de ţi se strepezeau dinţii în gură, şi mi-au prăjit o tigaie de jumări. Restul, ca-ntr-un vis. Urât. Când nu mai făceam nicio priză cu realitatea, Dorothy Lamour şi cu sor-sa i-au alungat pe frăţiori din odaie, după care au stins lampa cu gaz, şi m-au culcat pe-o saltea, întinsă pe duşumea, în absenţa patului ce nu exista. De fapt, cred că eram de mult

adormit.

Apoi, totul s-a cufundat într-o beznă infernală.

Când m-am trezit, a doua zi, luni dimineaţa, în jur de unsprezece, eram la infirmeria liceului militar. Unde căpitanul Biju, doctorul nostru, se străduia să mă readucă la viaţă. N-aveam nici pe dracu'. Şi nici hainele, bănuţii daţi de tata, bocancii şi actele. Nedumerit, l-am întrebat pe Biju:

— De ce mi-aţi luat lucrurile, domnule căpitan? Nu le-am pus la capătul patului, conform regulamentului?…

Doctorul a dat din cap a milă, şi-abia după aceea m-a informat că fusesem adus la corpul de gardă de-o birjă, care mă predase plantonului numai în izmănuţe. Beat mort. Iar pe dânsul îl aduseseră de-acasă, pe la trei noaptea, să vadă dacă nu-s în comă.

Pentru neprezentarea la examenul de corigenţă, fusesem eliminat din liceul militar „Ferdinand". Dar cu dreptul să-mi dau corigentele. La orice alt liceu civil din ţară. Dacă binevoia, se-nţelege, să mă primească.

Toate acestea mi le-a comunicat colonelul Volbură Poiană-Năsturaş, la dânsul în cabinet, în timp ce-şi sorbea cafeluţa şi sporea smogul din încăpere, fumând ca un turc. Bineînţeles, după ce stătuse îndelung de vorbă cu mine. Iar eu îi relatasem cele petrecute, cu de-amănuntul.

La despărţire, îmi zâmbise întristat, dezvăluindu-mi sensul ambelor simţăminte ce-i înduioşaseră inima sa bună şi dulce:

— Măi copil, cu mâna ta ţi-ai făcut-o! Niciodată nu ţi-a plăcut milităria, şi asta o ştiu, dar de ce să te laşi de ea în chipul pe care mi l-ai povestit?… Nu-mi pare rău că ai şi-nceput să umbli după muieri, nu, nu asta mă supără, ci faptul că eşti un nătăfleţ! Păi, mă băieţel, eu, când am fost antrenat într-o chestie similară, şi eram doar sublocotenent de cavalerie, şi mă-ncurcasem, într-o

noapte, cu nişte ţigănci de la marginea oraşului, iar hăndrălăii lor au vrut să mă snopească-n bătăi, am răsturnat cu fundu-n sus toată mahalaua… Şi, la vreo trei luni, m-am pomenit cu bulibaşa ţiganilor, la mine, la regiment, rugându-mă să recunosc, ca tată, puradeii pe care-i vor naşte patru sau cinci ţigănci din şatra lor.

Ca orice cavalerist, colonelul de turtă dulce îşi consolida legenda.

Totuşi, ca să-i fac şi lui o plăcere, fiindu-mi nespus de drag, i-am recunoscut, cu inima curată, slaba mea pregătire:

— Aveţi dreptate, domnule colonel, dar dumneavoastră eraţi ofiţer, şi nu din orice armă oarecare, pe când eu, eu ce să fac, de vreme ce eram, pentru că acuma nu mai sunt, doar un amărât de elev dintr-un liceu militar, încă şi din clasa a cincea!…

Volbură Poiană-Năsturaş nu s-a lăsat dus. Pufnind în râs, mi-a spus printre chicotelile ce-l zguduiau în cascade:

— În scrisoarea de însoţire, am spus să se menţioneze c-ai suferit de-un puseu acut de indigestie. Asta, ca să-ţi folosească acasă. Iar către direcţia liceelor militare, în actele justificative, care nu vor ajunge sub ochii lui taică-tău, am motivat eliminarea, pentru abateri grave de la disciplina militară. Ca să te scap de beleaua repetării anului. Mergi cu bine-n drumul tău, măi băiete! …

„UN OM ÎNTRE OAMENI”.
PE VREMURI, LA „VREMEA”.

Prin 1941, parcă pe la începutul toamnei, fiindcă în ziare n-am găsit anunţat evenimentul, mi se scufundaseră majoritatea corăbiilor, din ambele flote, fluvială şi maritimă. Mai precis, rămăsesem fără slujbă. Deteriorarea relaţiilor dintre patronul revistei „Vremea”, Vladimir Donescu, de altminteri un om tare de treabă, şi

corectorul publicaţiei, la fel de cumsecade (recte subsemnatul), atinsese un anumit punct critic. În consecinţă, eu am fost cel care a abandonat redacţia gazetei, şi nu directorul ei. Aveam şi alte preocupări. „Fundamentale”. Din păcate, deloc rentabile. Optasem, pentru desăvârşirea operei mele (cu „O” mare). La care abia începusem să lucrez, continuând să „creez” demenţial, zi şi noapte, transpirând abundent, să scriu şi să şterg, şi iar să rescriu… poezii! Poftim de vezi şi să nu crezi… Mă şi consideram poet.

Mi se încinseseră creierii în aşa hal, încât uneori aveam impresia că-n jurul meu miroase numai o hârtie arsă. De parcă aş fi avut în cap celuloză. Pornisem pe-atunci la un ciclu gigantic, fantastic-ocult, intitulat „Omniprezentul Satana”. Provizoriu doar, întrucât ulterior l-am schimbat în „Belzebuth artifex”, iar mai târziu în „Ukobar malefic”… În orice caz, până să mă decid asupra unui titlu adecvat, izbutisem să trec pe curat, într-un caiet de 200 de pagini, vreo cincizeci de balade „diabolice”. Care ar fi trebuit să constituie numai prologul.

Când căzusem de acord cu diavolul – cel care mă inspira şi chinuia, conform binecunoscutelor sale defecte de caracter, adică secătuindu-mă de vlagă şi somn – asupra titlului definitiv („Satanica Sa Majestate”), am fost convocat de director.

Vladimir Donescu, un bărbat prezentabil, tuns englezeşte, lejer cărunt, totdeauna amabil, m-a primit în birou şi m-a tratat cu o cafeluţă. Motiv pentru a-mi face oleacă de conversaţie.

— Dragul meu, sunt două săptămâni de când nu mai lucrezi pentru noi. Până acum n-am intenţionat să te întreb de ce, şi nici acum n-am s-o fac… Altceva mă interesează. Cât mai ai de gând să locuieşti în pod, unde-i infernul, sunt convins de asta, fiind lipsit de aer şi

neoferindu-ţi un adăpost omenesc?… Nu ţin neapărat să procedez la evacuarea, dumitale, dar acum avem nevoie de spaţiu, pentru adăpostirea cărţilor editurii… N-ai vrea să te muţi?…

Delicată făptură! Ştia prea bine că-i ocupam abuziv podul întreprinderii sale, utilizându-l şi ca dormitor şi ca birou de lucru, ba mai arzându-i şi lumina până-n zori de ziuă. După ce mă retrăsesem de la corectura gazetei, profitasem mai departe de găzduirea ce mi se acordase odată cu angajarea.

De fapt, nu eram singurul chiriaş de pripas. Mai dormea acolo, pe-o saltea încropită din talaj şi pănuşi, o fătuţă urâţică, vioaie şi bună de gură, adusă de director de la ţară, să-nveţe stenodactilografia, şi care pretindea că-i este un soi de rudă îndepărtată. Eu, într-un ungher, aproape de chepeng, lângă abajurul ruginit şi spart al becului atârnat de-o grindă, iar Miuţa, tocmai în fundul podului, la adăpost de privirile mele încinse de febra creaţiei (eventual şi alte călduri).

În timpul zilei, mai totdeauna, lucra în birourile complexului „Vremea”. Iar seara, pe la şapte sau opt, se strecura sfioasă pe chepengul lângă care lucram, privindu-mă pieziş. Ca o mâţă. Pesemne o speria înfăţişarea mea disperată.

Eu îmi vedeam mai departe de scris, prefăcându-mă că n-o observ cum îşi organizează cina. Miuţa nu se ferea de mine. Îşi întindea pe un scăunel ştergarul adus de-acasă, tăia câteva roşii pe paginile unui ziar, doi, trei castraveţi, o fărâmă de brânză şi spărgea, cu pumnul, aşa cum învăţase la ţară, cele trei sau patru cepe de apă care nu-i absentau niciodată din „menu”. Din desaga cu care sosise de la Buciumeni scotea roata pâinii, o scutura de colb şi-o frângea în dăraburi.

Mie, frământat de patimile majestăţii sale satanice, dar şi de mutaţii metabolice inexplicabile, vecine cu

şocurile hipoglicemice, mai că nu mi se făcea rău. Pentru că Miuţa asta, fată sănătoasă şi zdravănă, mânca de-ai fi zis că-i spartă, cât şapte, iar în preajma ei, răzbind şi până la mine, trăsnea a ceapă şi brânză iuţită, atât de intens şi răscolitor, încât mi se pătau paginile scrise cu lacrimi. Plângeam. Şi din pricina cepei, şi de mila care mă cuprindea (faţă de mine), şi de foame, dar şi din cauză că-mi dispărea inspiraţia.

Totdeauna mă părăsea la ora când Miuţa se-apuca să-nfulece. Mari mai sunt şi misterele creaţiei artistice!

Însă Miuţa era fată bună. Cu suflet. Aur şi argint, nu altceva. De îndată ce se apuca să masticheze, dinamic şi zgomotos, mi se adresa cu gura plină:

— Hai, mă amărâtule, vină-ncoa şi-mbucă şi tălică cevaşilea! Lasă-ţi dracii ăia în pace, şi nu te mai fandosi… Ai mâncat peste zi? Ori eşti cumva zgarandiv!…

— Îndată vin, nu te speria! mai mult ca să-ţi ţin de urât!…

Două săptămâni ne-am ţinut de urât unul altuia. În fel şi chip. Îi citeam din baladele mele satanice, până i se alipeau pleoapele. Alteori, se-nfiora la auzul halucinantelor mele stihuri şi mă privea înspăimântată, neştiind ce să creadă despre mine. De altfel, cinstit să fiu, nici eu nu ştiam prea bine.

Totuşi, iată, şi-acuma, după aproape patruzeci de ani, amintirea Miuţei nu mi s-a şters de pe benzile magnetice ale memoriei. Bună fată! Pâinea lui Dumnezeu… Deşi emana miroase de ceapă prin toţi porii pielii. Şi ce piele avea! Ca untul (65% grăsime).

Eh!… Dar mă-ntorc la Vladimir Donescu. Omul aştepta un răspuns. Atunci i-am declarat spăsit:

— Domnule director, îmi pare rău, sincer, din toată inima, că mi-am îngăduit să zăbovesc atât în podul editurii… Îmi plăcea să scriu acolo, oricât de infernal ar

fi fost, dar pentru mine nu mai conta nimic, având în vedere că lucram cu Satana. De mâine mă mut. Nu ştiu unde, şi nici cu ce bănuţi… Însă îmi voi face eu rost de vreo slujbă, neapărat literară, că m-am săturat de corectură la gazete…

Donescu a zâmbit fin, apoi mi-a întins o hârtie de cinci sute, şi mi-a spus înduioşat:

— Dacă-ţi închipui că se poate trăi din literatură, te priveşte… Eu cred că te-nşeli. Aşa cum m-am înşelat şi eu, când eram tânăr şi-mi lăsasem breton sub nas. De n-ar fi fost tata, cu averea lui, care să mă finanţeze, n-aş mai fi întemeiat editura, revista şi tipografia… Uite, am să-ţi dau, în afară de banii ăştia, şi-o scrisoare de recomandaţie pentru Camil Petrescu… Poate te angajează la el, la „Fundaţii”, unde-i redactor!

ENIGMATICA DOAMNĂ T. DIN „PATUL LUI PROCUST”.

Camil Petrescu! Nu-l văzusem niciodată, decât în pozele apărute în revistele literare.

Dârdâiam de emoţie, gândindu-mă c-am să mă-ntâlnesc cu dânsul.

M-am dus de-a dreptul la Editura Fundaţiilor Regale, pe bulevardul (acum) Ana Ipătescu. Portarul, un amiral cu trese şi uniformă albastră, m-a informat că maestrul lipseşte, fiind în concediu.

— N-ai vrea matale să fii atât de bun şi să-mi spui adresa de-acasă a domnului Camil?…

— Stă pe strada Câmpineanu, dănacule, şi dacă-mi dai de-o ţuică, îţi dau şi eu numărul… Dar să te duci chiar astăzi, că-i vorba să plece din Bucureşti!

Pe la cinci după amiază, cu adresa scrisă pe-o fiţuică, dar şi cu „baladele” mele sub braţ, având caietul cu pricina învelit într-un număr din „Vremea”, mă proţăpeam înaintea uşii de la apartamentul scriitorului, undeva pe Câmpineanu, la etajul al doilea, eventual al

treilea, că nu mai ţin bine minte.

Am sunat lung. Atât de lung şi apăsat, încât de emoţie abia am reuşit să-mi scot degetul din lăcaşul butonului. Peste câteva clipe, a apărut speriată în prag o doamnă în negru.

— Ce s-a întâmplat? Suni de parcă a luat foc blocul!… Ce vrei?

— Scuzaţi, vă rog, aş vrea să-l văd pe soţul dumneavoastră…

— N-am aşa ceva, şi nici n-am avut!

— Păi, nu sunteţi doamna Petrescu?…

— Uite, că nu! Domnu’ n-are nevastă!… Nu vrea, şi pace…

Stăteam înlemnit, ca viţelul la poarta nouă, iar doamna în negru îmi bara intrarea. Reuşeam totuşi să întrezăresc interiorul vestibulului, iar în fundul acestuia o uşă cu geam opac: Atunci mi-a străfulgerat prin dovleacul meu de cap o idee genială:

— A, acum ştiu cine sunteţi!… Şi sunt nespus de fericit că mi-a fost dată vă cunosc…

— Ei, nu mai spune! Cine mi-s?…

— Doamna T., din „Patul lui Procust”!

— Ascultă, băieţaş, n-am dormit niciodată în patul vreunui bărbat, chiar procuror de-ar fi fost… Şi nu mă cheamă Tea, ci Valpurgia, sau cel puţin aşa îmi zice domnul… deşi cei de-acasă m-au botezat Valturnia, cum se obişnuieşte la noi, în Ardeal…

De dincolo de geamul uşii interioare s-a auzit un glas firav:

— Cine-i acolo, Valpurgia?…

În loc să-i strige informaţia solicitată, doamna T., adică femeia aceea în negru, pe care o confundasem (şi tare aş fi vrut să nu fi fost „în eroare”) cu tulburătoarea eroină a maestrului, s-a deplasat imediat în odaia de unde răsunase vocea. Peste câteva secunde s-a întors şi

m-a poftit în casă:

— Domnu' te roagă să-l ierţi, însă tocmai se află la masă, şi-o să discuţi cu dânsul în vreme ce mănâncă... De fapt, aşa face cu toţi cei care-l deranjează la ore dintr-astea!... Numai matale m-ai făcut şi târfă, pomenind de patul ăla... Aşa-mi trebuie, dacă m-am băgat menajeră la scriitori!

Paralizat de spiciul femeii în negru, am păşit, ghidat de ea, în odaia de după uşa cu geamlâc.

Camil Petrescu arăta altfel decât mi-l închipuisem. Plăpând şi subţirel, cu faţa palidă, luminată de nişte ochi iscoditori, de culoarea oţelului decapat, având pe umeri un halat de casă, se ospăta la ora aceea neobişnuită cu... iaurt. Plus un corn crocant, de vechi şi uscat ce era. O clipă m-a examinat intrigat şi oarecum temător, după care mi-a spus:

— Stai jos, pe scaunul acela din faţa biroului...

De necrezut! Mă aflam în cabinetul de lucru al scriitorului. Care mânca pe masa la care crea, o masă ticsită de dosare, mape, topuri de hârtie, reviste şi tomuri, şi înconjurat de patru pereţi tapisaţi, până-n tavan, numai cu cărţi, atâtea câte nu mai văzusem în viaţa mea.

— Imediat îmi termin masa şi-apoi te-ascult... Nu te supăra!...

Ce să mă supăr? Nici foamea nu mă apucase, constatând ce mânca unul din cei mai mari romancieri ai noştri. De-ar fi avut în faţă-i barem o friptură rumenită, preferabil de purceluş ceva mai grăsuţ, mai că aş fi râmnit. Dar iaurtul, cel puţin pe vremea aceea, nu-mi inspira niciun sentiment (valabil).

Camil Petrescu îşi ducea delicat linguriţa la gură, mai îmi arunca o privire cercetătoare, mai rupea o fărâmă de corn, iar mă măsura, şi-a ţinut-o tot aşa, până ce şi-a terminat merindea. Probabil, mai flămând decât

fusese la început. Peste câteva minute gătase.

Doamna T., care adăstase în cabinet, postată lângă uşă, i-a luat tava de pe masă şi-a dispărut din câmpul nostru vizual.

Camil Petrescu s-a instalat mai comod în fotoliul biroului şi, rostind repezit, nervos şi imbricat cuvintele, m-a întrebat cu glas şters:

— Cine eşti şi ce pot face pentru dumneata?…

I-am spus cum mă cheamă, precizându-i că sunt poet, şi-am scos din caietul cu balade scrisoarea pe care mi-o înmânase proprietarul „Vremii”.

Maestrul continua să aştepte, ca şi cum n-ar fi auzit nimic, uitându-se curios la plicul din mâna mea.

— Vorbeşte mai tare, că n-am înţeles ce-ai spus… N-aud prea bine. Am fost rănit în război. Iar aparatul mi s-a stricat chiar adineauri, tocmai acum când mă pregătesc să plec în concediu… Cum zici că te cheamă?…

Pe birou, lângă stilou şi celelalte scule necesare meseriei, am observat cutiuţa şi microfonul protezei auditive, foarte asemănătoare cu dispozitivele actuale pentru ascultarea, la ureche, a emisiunilor radio. Ca să nu-l enervez, i-am dezvăluit în gura mare identităţile mele.

— Alexandru Vlad Marincu, Arthur Wolodia Bassarab, Balthazar Lazarus şi Vlad Muşatescu!…

Uluit un moment, apoi sesizând că-i vorba de pseudonimele subsemnatului, romancierul a zâmbit amuzat şi mi-a declarat maliţios:

— De-aia eşti atât de trupeş, fiindcă porţi mai mulţi în dumneata… Poet, nu-i aşa?… Şi ce-i cu plicul acela?

— O scrisoare de recomandaţie, de la domnul Vladimir Donescu!

Maestrul a chicotit surprins, apoi mi-a respins epistola, dându-mi ştrengăreşte peste mână.

— N-am nevoie, şi nici dumneata… Donescu, de la

„Vremea”, revista care mă beşteleşte cu fiece ocazie, nu face parte din cercul meu de prieteni! Mâine, pe la prânz, vii la „Fundaţii”, să discut cu Caracostea, noul director şi să vedem dacă se poate aranja ceva… Orice şi oricum, fiindcă, în definitiv, trebuie să ai un serviciu… Aşa cum am şi eu. Şi-o duc destul de greu totuşi. Am o groază de datorii, aş vrea să călătoresc, însă acum abia am terminat un studiu de matematică-astronomică, şi chiar l-am expediat, spre păstrare, la biblioteca Vaticanului… Peste veacuri, se va vorbi despre el… Am o mulţime de piese, şi nimeni nu se-nghesuie să mi le joace… Asta-i viaţa literară, domnule Marincu Bassarab Lazarus, că tare mai eşti mult, şi la propriu şi la figurat! …

După un somn chinuit, sfârtecat de coşmaruri, toată dimineaţa am colidant prin oraş cu Stelaru. Până ce s-a ndurat de noi lăptarul-poet Cosma, de pe Domniţa Anastasia, şi ne-a miluit cu nişte iahnii de cartofi, plus câteva din poemele sale „naive”. Sătul, chiar şi spiritualiceşte, am întins-o către sediul editurii „Fundaţiilor”, să mă întâlnesc cu maestrul Camil.

La douăsprezece fix, l-am găsit aşteptându-mă în hol. Deşi era în concediu, venise anume la redacţie pentru a-mi face rost de-o situaţie. Rugându-mă să am un pic de răbdare, a intrat la Caracostea în birou.

Încăperea uriaşă a holului „Fundaţiilor” era pustie. Peste tot, numai fotolii şi canapele, îmbrăcate în catifea vişinie. Totuşi, nu eram singur. Într-un fotoliu supradimensionat, pitit după scara ce urca la etaj, cu faţa acoperită de paginile ziarului pe care-l citea atent, o matahală mioapă îşi vârâse nasul în textul unui articol, distrându-se, totodată, cu muzică simfonică. Pe care şi-o interpreta cu mijloace proprii, fluierând.

Vrând să fac pe grozavul şi să fiu luat în seamă, bănuind că-i vorba de „Preludiile” lui Liszt, am purces şi

eu să-l acompaniez, dar în surdină. Şi tot şuierând subţire.

Personajul şi-a lăsat ziarul în poate şi-a căutat să identifice sursa bizarei linii melodice (emanate de mine) şi care era cu totul altceva decât ceea ce cânta el. Chipul mascat de nişte ochelari mamut, cu rame negre şi groase, şi lentile de miop sănătos, mi s-a părut extrem de cunoscut. Mai ales fularul care-i învăluia grumazul, un caşmir cadrilat, în culori violente, îmi amintea de-o personalitate literară celebră.

Mi-a zâmbit. I-am zâmbit şi eu, oarecum fâstâcit. Bravând, i-am oferit o mostră din cunoştinţele mele de muzică cultă:

— Şi dumneavoastră vă place Liszt?…

— Deloc şi m-aş declara chiar împotrivă! – mi-a răspuns trupeşul cetăţean, atât de excentric vestimentat.

— Păi, nu erau „Preludiile”? – am îngăimat eu.

— Nici gând… „Parsifal”, de Wagner-Minulescu, într-un aranjament de-al meu personal!

Mi-a stat imediat fluiericiul în gât. Căci el era, Ion Minulescu. Poetul atât de drag inimii mele. Sper că roşisem suficient de corespunzător, dar de pierit din faţa magistrului n-aveam cum. Oricât de mic aş fi vrut să mă fac, nu-mi stătea în putinţă. Cu kilogramele mele, era imposibil.

M-a salvat Camil Petrescu. În clipa aceea, tocmai ieşea din biroul lui Caracostea.

— Bună, Minute, ce faci aici? – s-a interesat romancierul.

— O aştept pe Claudia, dragă Camile, iar ea nu mai vine! Însă-i posibil, şi deloc exclus, să-i fi dat întâlnire la „Capşa”… Ca să vezi drăcie!… Dar ce-i cu tine la redacţie, nu erai în concediu?…

— Ba da, şi încă mai sunt, însă am venit să-l aranjez cumva pe băiatul ăsta, la editură, să-şi aibă şi el o pâine!

… Că-i poet…

— …şi amator de muzică! – l-a completat Ion Minulescu. Ai reuşit ceva cu neamţul tău de director?… De-ar fi rămas Rosetti, puneam şi eu o vorbă bună, dar l-au dat afară bernebecii, ce să-i faci!

— Nu sunt locuri, aşa mi-a spus Caracostea, abia în iarnă dacă se va ivi vreun post! – l-a informat Camil Petrescu, realmente mâhnit.

PATRU BONURI DE CASA

Pe Calea Victoriei, în timp ce-l conduceam către casă, spre Câmpineanu, maestrul Camil mi-a strecurat în mână nişte hârtii, explicându-mi rostul lor:

— Ai aici, dragule, patru bonuri de casă, de la Caracostea… De două sute de lei, fiecare. Mâine, poţi să le-ncasezi. Şi va trebui să scrii pentru „Revista Fundaţiilor” nişte note eseistice, cam de-o pagină, o pagină şi jumătate. Până în decembrie, ai tot timpul… Nu-i nicio grabă…

Nu l-am mai văzut ani de-a rândul pe Camil Petrescu. Abia în 1949 mi-a fost dat să-l reîntâlnesc. La Editura de Stat. Care-i tipărea, într-o colecţie de teatru, piesa „Bălcescu”.

Nu m-a recunoscut. Deşi i-am amintit de datoria pe care-o aveam faţă de dânsul. Maestrul arăta schimbat, preocupat, întristat. Umbla în acelaşi costum în care-l cunoscusem. Niţel mai uzat şi decolorat (numai costumul). Auzea şi mai anevoie, iar proteza auditivă îi era tot defectă.

Venea mereu la serviciul de tehnoredactare, să se intereseze de stadiul în care i se afla volumul. Acesta era reţinut pe undeva, de cineva, în vederea unor „retuşări”. În plus de asta, Camil Petrescu avea totdeauna de introdus schimbări în text.

De câte ori mă observa în tramvai, având pesemne acelaşi traseu de parcurs, se apropia de mine extrem de

politicos şi se interesa iarăşi, cu glasul său pripit şi şters, de „bunul de tipar”, şi de fiece dată ţinea să-mi precizeze:

— Să ştii că m-am gândit mult la dumneata… Ei bine, nu reuşesc deloc să-mi amintesc de prima noastră întâlnire!…

Priveam cu inima-n ralantiu la pălăria sa cenuşie, dintr-un fetru (fost) extrem de fin, însă perforată de molii tocmai în vârful calotei. Îl liniştteam, simţind cum mi se crâmpoţeşte gura:

— Maestre Camil, întâlnirea noastră de-atunci n-avea nicio însemnătate pentru matale… Dar pentru mine, a reprezentat un eveniment major, greu de dat uitării… Avusesem fericirea să-l cunosc, în carne şi oase, pe autorul „Patului lui Procust” şi-al „Ultimii nopţi de dragoste…”

— Şi care-i situaţia „Bălcescului”?… – revenea scriitorul la amărăciunea celuia căruia îi întârzie inexplicabil apariţia unei cărţi.

— N-avem probleme!… Suntem gata de imprimare…

OVREI TEMPORAR

CHESTIUNI DE FAMILIE, EXTREM DE COMPLEXE

Deşi anunţasem telegrafic că mă-ntorc acasă, fără să precizez dacă eram au ba victorios, când am coborât din tren sleit de puteri, după o noapte şi-o zi de drum, nimeni nu mă aştepta în gară. Nici tata, dar nici viitoarea mea mamă. De fapt, n-aveam de gând să rămân la bătrân, decât pentru a-i preda uniforma de ocazie cu care fusesem expediat, ca s-o trimită înapoi la liceul militar „Ferdinand”, şi să-mi îmbrac hainele de civilie cu care să plec iarăşi la drum, în căutarea Onglіţei, maică-mea bună.

Indispus şi intrigat de primirea ce nu mi se organizase, m-am dus pe jos la locuinţa noastră din

Târgul de Vale. Domnul Marinescu, fierarul, proprietarul casei, m-a informat pe-un ton cam suspect că tata Eftimie nu mai stă acolo, şi că s-a mutat la casa nevestii, Dina Iliasca. Şi iarăşi am luat-o din loc, spre strada Cazărmii, unde locuia Mamina.

Când m-a văzut, Iliasca a rămas cu gura căscată.

— Ce-i cu tine aici, Dully?...

De unde dracului îl extrăsese pe Dully ăsta, şi tocmai din Vlad, asta nu-mi intra în cap. Totuşi, la ceasul acela, când mă înapoiasem „picat" şi exmatriculat, îmi suna destul de plăcut în ureche.

— Păi, am venit acasă, la tata! Dacă stă la tine, înseamnă că-i şi-a lui... Nu? Am scăpat de examene, şi m-am întors!

— Le-ai luat? – s-a interesat Dina Iliasca.

— Nu! Nici nu le-am dat... Din motive de boală!... Acuma am scăpat, sunt eliminat din toate liceele militare!

— Vai de capul tău, tocmai acum te-ai găsit şi tu să te-mbolnăveşti, când bietul Eftimie e la spital?...

La nicio săptămână de la mutarea bătrânului în locuinţa ei, pe tata Eftimie, din motive necunoscute, îl lăsaseră nervii. Deoarece nu mai fusese capabil să-şi revină din starea de şoc, trebuise să fie internat la un spital din Bucureşti, cu ajutorul celor doi fraţi ai săi, medici cu relaţii. Iar diagnosticul era groaznic. Nevroză ireversibilă. În cel mai bun caz, existau unele speranţe de ameliorare, însă după un timp oarecare, de vreun an sau doi.

Fosta domnişoară Dina Iliescu era înfiorător de amărâtă. Nu din pricina bolii lui taică-meu, ci pentru că-şi vedea prăbuşite toate visurile pe care şi le făcuse.

— Şi-acuma ce-o să mă fac cu tine? – şi-a încheiat expunerea Mamina.

Ca mamă, nu s-ar fi cuvenit să-mi pună o asemenea

întrebare. Maşteră fiind însă, mi s-a părut totuşi normal s-o aud vorbind astfel. Şi-am liniştit-o pe loc:

— Nu-ţi face griji, în privinţa mea! Plec la Poiana-Mare, sau la Calafat, s-o găsesc pe Onglişa. Mă mut la ea... Iar după ce-o să aranjez situaţia mea şcolară, o să mă duc să-l văd şi pe tata Eftimie! Deocamdată, cred că nu-i urgent...

Iliasca m-a privit uimită. Parcă şi oarecum calmată.

— Bine, Dully, te-ai gândit foarte bine aşa. De vreme ce nici n-am apucat să-ţi fiu mamă de-a doua, n-avea niciun rost să-mi complic viaţa. Dacă o găsim pe maică-ta, n-am nimic împotrivă să te duci la ea!

Ceva suna ciudat, în spusele Iliascăi. Chestia cu „dacă o găsim”.

— Păi, cum să zic, aţi căutat-o şi n-aţi dat de dânsa? ...

— Bineînţeles! Am telefonat la Calafat, când l-am internat pe Eftimie, ca s-o anunţăm că doreşte neapărat s-o vadă... Ne-a răspuns o soră de-a ei, doamna avocat Giuică, şi ne-a spus că maică-ta e la Bucureşti, unde s-a recăsătorit, dar nu-i ştie adresa... În orice caz, ai să stai la mine, până dau de dânsa Valică şi Vasile, unchii tăi...

Şi-am rămas în grija Maminei. Cursurile începeau la 15 septembrie, şi nădăjduiam să fie suficient timp. Şi pentru găsirea Onglişei, şi ca să-mi dau cele două corigenţe. Dacă, e de la sine înţeles, se făcea rost de vreun liceu care să mă accepte la data aceasta.

Deoarece, în noile condiţii, am considerat c-ar fi cazul să-l văd şi eu pe tata Eftimie, am rugat-o pe Iliasca să-mi deie nişte bani de drum, ca să plec la Bucureşti. Maştera n-a fost de acord:

— N-ai ce căuta la Eftimie! I-ai face mai mult rău... Şi nici n-ar înţelege de ce te-au dat afară de la liceul militar! Ce, nu te simţi bine aici?...

Dat fiind că discuţia noastră avea loc la vreo

săptămână de la reîntoarcerea mea din exil, timp în care Mamina se ocupase îndeaproape de mine, chiar exagerând, i-am declarat cu toată sinceritatea de care mai eram capabil, având în vedere că mă frământasem mereu din cauza situaţiei din familia noastră:

— Ba dimpotrivă, chiar foarte bine!… Mă ţii legat de tine, ca şi cum te-ai teme să nu fug cumva… Nici la bunici nu mă laşi! Mi-ai spus că nu vor să mă vadă, deoarece m-au eliminat de la liceul militar…

— Aşa-i, Dully dragă! Nici ei nu mai vor să ştie de existenţa ta. Numai eu, sărmănica de mine, nu ştiu ce să mai fac ca să-ţi intru în voie…

REÎMPROSPĂTAREA CADRELOR

După discuţii penibile cu Iliasca, Onglița mă preluase din mers, urmând să se ocupe dânsa de creşterea mea. Iliasca cedase anevoios, pretinzând şi despăgubiri. Pentru faptul că mă cazase şi mă hrănise în perioada în care aşteptasem sosirea maică-mii. Însă măicuţa avusese ultimul cuvânt, când o ameninţase pe Mamina că se duce la poliţie s-o reclame pentru corupere de minori.

Până am ajuns la Bucureşti, Onglița a avut tot timpul să mă informeze în privinţa celor întâmplate între dânsa şi tata Eftimie. Dar şi despre faptul că, într-un timp record, reuşise să se căsătorească, dând peste un om tare cumsecade, liniştit şi ascultător.

Am avut prilejul să-l cunosc pe Octav, când am urcat în apartamentul lor, de pe şoseaua Vergului, închiriat de la un proprietar, bun amic de-al noului meu tată. Octav Ştefănescu era un bărbat mărunţel, oacheş, cu păr stufos şi negru, mereu cu zâmbetul pe buze, plăcut la chip, acesta fiindu-i împodobit de-o pereche la favoriţi spanioli şi nişte sprâncene groase cât degetul.

— Ascultă băiete, mie să-mi zici pe nume, Octav! – mă rugase dânsul chiar din clipa când mi-l prezentase

Onglița. Am să-ncerc să mă ocup de tine, nu ca un tată, dar ca un frate mai mare…

Mi-a plăcut individul. Atât de mult, încât, până ce maică-mea s-a dus să pregătească de-o gustare, i-am povestit tot ce pățisem. Şi la liceul Militar „Ferdinand”, şi la Mamina în casă. Octav mă ascultase amuzat, apoi mă bătuse pe umăr şi-mi spusese:

— Lasă, c-aranjăm noi treburile… Facem şi pe dracu-n patru, şi-ţi găsim un liceu la care să-ţi dai corigenţele şi să-ţi continui învăţătura. Că nici dracu' nu-i atât de negru… Şi-aş zice, dacă ţii la părerea mea, c-ai face tare bine, dragule, dacă mâine te-ai duce să-l vezi pe bietul taică-tău… Iar eu, în timpul ăsta; am să pornesc în căutarea liceului dispus să te primească. Asta este, hai la masă, că ne ia Olguţa la trei păzeşte!…

Încă din seara aceea, una din cele mai fericite din viaţa mea (de până atunci), mi-am dat seama ce fel de om era Octav. În ciuda părului des şi tăciunos, a favoriţilor şi sprâncenelor, care te îndemnau să-l crezi bărbat aprig şi bățos, pus pe fapte mari, în realitate era molcuţ şi dedulcit la trai îmbelşugat. Îi plăcea să mănânce şi să bea, iar în timpul mesei să cânte piese lumeşti, chiar niţel decoltate.

— Măicuţo Onglită, dar cum făcuşi matale de mă găsişi la Iliasca în casă? – am întrebat-o eu la un moment dat pe-a bătrână, când bietul Octav aţipise o ţâră, cu nasul în ceaşca de cafea.

Iar maică-mea mi-a dezvăluit taina. Care nu era chiar taină, ci rezultatul unei întâlniri întâmplătoare cu nenea Valică, unchiu-meu. Stomatologul o informase despre maladia lui tata Eftimie, dar şi-n privinţa eliminării mele, aflată de la doctorul Biju, ce-avusese drum pe la Bucureşti, şi care-i fusese coleg de facultate.

După ce Onglița i-a mai fiert o cafea lui Octav, în care-i turnase mai tot scrumul din farfurioara unde-şi

scuturase ţigările, ca să-l trezească la realitate, deodată s-a interesat:

— Vladule, dar de ce te-au dat afară de la liceul militar?

— Pentru c-am vrut să fiu dat afară, de-aia! – i-am răspuns cam înţepat. Nu-mi place milităria şi pace!…

Maică-mea a dat din cap, parcă înţelegătoare. Apoi mi-a spus întristată:

— De, măi, aşa a fost să fie!… Să n-avem şi noi parte de-un general în familie… Totuşi, ce-ai vrea să te faci, când ai să fii mare?

N-am mai stat pe gânduri, şi i-am declarat pompos

— Poet!

— Ferească sfântu! – a exclamat maică-mea îngrozită. Mai bine mă omor, decât să te văd vagabond şi flămând…

A doua zi, eu şi măicuţa am plecat să-l vedem pe tata Eftimie. Iar Octav, la „Asigurarea Românească”, unde era inspector de teren, să se-nvoiască, pentru a lua la rând toate liceele din capitală.

La spitalul Colentina, unde-l cazaseră pe tata, l-am găsit într-o rezervă, privind apatic pe fereastră. La început nu ne-a recunoscut. Abia ceva mai încolo, când Ongliţa i-a dat să bea citronada adusă de infirmieră, i-a spus maică-mii:

— Olgo, ai grijă de-ăsta micu’, să nu ne feştelească onoarea… În tine mi-e toată nădejdea, fiindcă eu mi-s tare obosit. Bine că te-ai întors acasă! Acuma duceţi-vă, vreau să mă culc…

Înnebunit de înfăţişarea tatii, care slăbise într-un chip înfiorător, m-am refugiat pe coridor, să-mi plâng durerea. Nu ştiu de ce, însă presimţeam că n-am să-l mai văd însănătoşit. Ce boală să fie şi asta, care să doboare ditamai bărbatul, doar fiindcă l-a părăsit muierea? Mai târziu, peste decenii, am aflat. Din fericire, nu pe pielea

mea. Dar, vorba lui Kipling, asta-i altă poveste.

Peste vreo trei zile, Octav s-a înapoiat acasă însoţit de-un individ tare simpatic, roşcovan şi afumat lejer. Şi care s-a prezentat singur, maică-mii:

— Sărut mâinile, coniţă, eu sunt Ihil, şi-aşa îmi pare de bine că vă cunosc, cum nici că vă puteţi închipui… Dacă nu mă căuta domnu' Octav, îl căutam io pe el, că nimeni nu-mi scapă din ochi, mai ales când e-atât de plăcut să-l vezi cât de frumos se poartă cu noi ăştia, urgisiţii! Sper c-aţi înţeles despre cine-i vorba, nu-i aşa? … C-acuma ne iau la bătaie până şi hingherii, de parc-am fi câini, şi nu oameni… Ce ziceţi de una ca asta?

Apoi, după ce maică-mea le-a servit o gustare, iar Octav s-a pus pe băut, împreună cu individul Ihil, acesta m-a zărit că-l examinez amuzat. Mi-a zâmbit galeş, pentru ca apoi să-mi declare:

— Aşa un băieţel drăguţ, şi să faci din el un general! Cine-a mai pomenit aşa ceva? Ai să vii la noi, drăguţule, şi-ai să vezi ce fel de oameni suntem… Doctor scoatem din tine, să câştigi bani frumoşi, stând la birou şi dând reţete, fără să faci muncă grea… Aşa viaţă, mai zic şi eu! Nu ca viaţa mea, care, cât îi ziua de lungă, umblu să fac rost de fonduri şi împrumuturi, de la bandiţii noştri de negustori… Ca şi cum n-ar fi liceul unde-nvaţă copiii lor! Ce zici de una ca asta?

N-am zis nimic.

Abia a doua zi, când Octav s-a trezit cu o durere de cap îngrozitoare, susţinând că are o ghiulea de lemn sub ţeastă, am aflat că sus-numitul beţivan Ihil, şi care dormise la noi, pe-o saltea, în bucătărie, de pulbere ce era, lucra la singurul liceu ce-acceptase să primească un elev eliminat, corigent şi-atât de năbădăios. Iar Ihil răspundea de înscrieri, ca secretar al liceului evreiesc, aparţinând comunităţii israelite, Cultura-Max Aziel", de pe strada Zborului, cartierulmântuleasa, în apropiere de

Calea Călăraşi.

Iacă-mă, aşadar, ajuns şi ovrei!

Şi, într-adevăr, chiar c-a fost o viaţă… Ca-n basme. Basme de necrezut, când un creştin păcătos şi trăsnit, cum eram eu, se pomenea primit printre cei care, la timpul acela, nu mai erau primiţi bucuros nicăieri. Cine-a mai văzut aşa ceva? (citat, tot din Ihil).

SĂ FII OVREI CREŞTIN

În următoarele zile, datorită eforturilor depuse de diligentul Ihil, mi-am dat şi cele două examene de corigenţă, şi m-am pomenit promovat elev în clasa a VI-a C, a liceului israelit „Cultura – Max Aziel”.

Totul mersese ca pe roate. Directorul liceului, Mony Litman, profesor de matematică, pare-mi-se, mă prezentase colegilor, atrăgându-le atenţia să se poarte frumos cu mine; de când fiinţa suscitata instituţie şcolară, eram primul lor elev de religie creştină. Apoi, mă luase la dânsul în cabinet, şi-mi spusese cu duhul blândeţii, zâmbindu-mi pe sub mustaţă:

— Măi tu măi, ce mică-i lumea asta!… Aşa ceva, ce nu s-a mai văzut… Să-l am în şcoala mea pe băiatul lui Eftimică! Păi ştii că şi eu sunt din Piteşti, şi-s bun prieten eu tac-tu? Ce seri am petrecut cu el la „Berbec” şi la Ţuluca, ehei! Ceva de groaza lumii… Un singur lucru vreau să-ţi aduc la cunoştinţă, dacă aud că-i faci de jidani pe copiii cu care ai să-nveţi de-azi înainte, te elimin în doi timpi şi trei mişcări! Aşa să ştii…

Aceştia, când m-am întors în clasă, m-au înconjurat imediat, punându-mi o groază de întrebări. Cum mă cheamă, unde învăţasem până atunci, de ce ajunsesem ovrei, unde stau, ce-mi place să citesc, dacă vreau să merg cu ei la cinema, în cartierul Sfânta Vineri, ce negustorie învârteşte babacu’, şi-aşa mai departe. Până mi-au umflat capul, făcându-mi-l baniţă.

Colegul meu Solomonescu, dacă taică-său era

bancher, şi lucra la un mai ţin minte ce bancă, în calitate de curier, credea c-o s-ajungă mare om de finanţe, începând de-acum cu negustoria. Săracul! Era un băiat isteţ, realmente dotat pentru învăţătură, vorbind curent franceza şi engleza, materii obligatorii la liceul „Cultura”, şi-avea să piară tragic, peste cinci ani, într-un tren al morţii. Unul din foarte puţinele care-au funcţionat la noi, pe vremea nemţilor, până s-a opus mareşalul Antonescu şi-a făcut scandal la cartierul general al lui Hitler. O fi, n-o fi adevărat, asta n-am de unde să ştiu, dar aşa-mi suflase doctorul Willy Reichstadt, prin 41, când îl întâlnisem odată pe culoarele „Curentul”-ul, ziarul lui Pamfil Şeicaru.

Alţii, dintre colegii mei, au avut mai mult noroc. Nu numai că au scăpat cu viaţă, dar au ajuns şi oameni mari.

Mă gândesc la Iosif Cohn, cel care chiulea de la ora de religie, ca să-mi ţină de urât, în curtea liceului, eu nefiind obligat să asist la materia respectivă. Discutam îndelung literatură, ne citeam poeziile comise, pentru a le publica în revista noastră literară, „Pegas”, a clasei a VI-a C, o fiţuică trasă la şapirograf, în al cărei Comitet de redacţie eram amândoi, avându-l redactor-şef pe Horenştein Strul, un dramaturg înnăscut de pe atunci. Peste ani, aveam să-l reîntâlnesc pe Cohn, sub numele de Ion Condrea, la Uniunea Scriitorilor de la Chişinău. Iar Horenştein, după ce i se jucaseră câteva piese, prin 1955, parcă, şi pe care le semnase Ştefan Horia, avea să renunţe, din nu se ştie ce motive, la scris.

Deşi n-aveam propensiuni deosebite pentru învăţătură, totuşi am excelat la toate materiile, în unicul an pe care l-am petrecut la „Cultura”. Şi-asta numai datorită profesorilor de excepţie care ne predau. La fizică, materie ce nu mă atrăgea în exces, am luat în permanenţă zece, avându-l la catedră pe Beinglass, un eminent dascăl, autor al mai multor volume de

vulgarizare ştiinţifică. E.B., cu care făceam orele de română, era un om încântător, iar cursul pe care ni-l ţinea era un magnific prilej de iniţiere în istoria literaturii. Vorbea extrem de cursiv şi fluent, plin de farmec. După război, pe când lucram la „Editura de stat”, m-a vizitat să-i predau corecturile unei lucrări de specialitate.

Toţi dascălii noştri erau autentice personalităţi. Brucăr, de la istorie, filosof apreciat, ne cucerea cu orele lui. Fajon, matematicianul, celebritate în materie, mai târziu universitar şi el, avea să-mi fie tovarăş de cafele, la „Capşa”, prin 1957. Până ce bătrânul, slab de înger, se îndrăgostise demenţial de-o cântăreaţă de la barul „Melody”, şi se mutase la braseria „Scala”, din preajma tavernei de mai sus.

În afară de religie, eram scutit şi de lecţiile de ebraică. O singură dată participasem la una din ele, când aflasem cum se spun la cal, parcă „sus”, după care renunţasem. Din pricina alfabetului şi scrierii.

Însă nu-mi pierdeam timpul. Căci, liber ca pasărea cerului, citeam pe rupte cărţile împrumutate de la Ungher, un alt profesor de-al nostru, dar şi poet preţuit. El ni-i adusese la liceu, să ne citească versuri, pe Liviu Deleanu (autorul volumului „Ceas de veghe”) şi pe Al. Robot, reputat imagist, menţionat şi de George Călinescu în „Istoria literaturii”. Pe Deleanu l-am mai văzut, după vreo douăzeci de ani, la Uniunea Scriitorilor din Chişinău, cu prilejul unui schimb cultural, iar pe Al. Robot, tot acolo. Sub forma unei plăci memoriale, din marmoră, pe care sta scris „căzut pentru patrie”.

Ce-i drept, mai aveam şi unele necazuri. Când plecam de la liceul „Cultura”, de pe Zborului, împreună cu colegii ce-mi deveniseră prieteni, în drumul spre casă eram, de la o vreme, întâmpinaţi mai totdeauna de elevii de la liceul „Mihai Viteazul”. Cu strigăte de bucurie şi

ovaţii.

— Uite-i, măi, că vin jidănuşii!… Şo pă ei, să-i luăm la mardeală… Huo, la oase, afară, francmasonilor!… Arde-i, umflă-i, poceşte-i!…

Cred că de-atunci am căpătat oroare de sportul ce se cheamă antisemitism, dar mai ales de cel numit „alergare de cursă lungă”. Căci, cu haidamacii după noi, goneam ca apucaţii, fugăriţi şi, uneori, şi bătuţi din mers, până ieşea sufletul din noi.

Abia ajuns în apropiere de casă, pe şoseaua Vergului, după o cursă de peste trei sau patru kilometri, mă puteam socoti în siguranţă. Deoarece, revoltat la culme, de la parterul blocului nostru ţâşnea băiatul doamnei Hulubei, student la Litere, care-i alunga pe neobosiţii mei urmăritori.

Maică-mea Ongliţa, înspăimântată, mai de fiece dată când mă vedea bătut măr, sau alteori doar păr, mă spăla de sângele ce-mi curgea din nas, mă schimba de hainele prăfuite (că, deh, mai cădeam şi eu, ca tot omul care fuge) şi pornea să blesteme:

— Fir-ar ai dracului de vagabonzi! Ce-au, mă, cu jidanii?… De ce nu le spui că eşti român, şi să te lase-n pace?…

N-avea niciun rost să fac muncă de lămurire cu-a bătrână. Mă gândisem şi eu la soluţia asta. Însă renunţasem. Din două motive. Mai întâi, fiindcă tot m-ar fi bătut, până să le demonstrez că eram doar ovrei de nevoie, apelând la unicul argument valabil. Şi-apoi, însă asta în al doilea rând, pentru că mi-ar fi fost ruşine de bieţii Horenstein, Solomonescu şi alţii, care mă escortaseră până-n Vergului, deşi locuiau prin alte părţi.

Tăceam, ascultându-i ocările, din ce în ce mai estompate, până o auzeam pe maică-mea spunându-mi:

— Lasă, mă, că nici voi, jidanii, n-aveţi deloc minte! În locul vostru, n-aş mai merge pe-acelaşi drum… De ce

n-o luaţi pe Călăraşi?

SIMPTOME GRAVE

Nu era rău, ca idee. Iar de-a doua zi, am recurs numai la traseul sugerat de Onglița. Care s-a dovedit benefic. Băieţii de la „Mihai Viteazul”, nemaivăzându-ne, ajunseseră la convingerea că izbutiseră să ne desfiinţeze liceul. În timp ce, ovreiul din mine, descoperise o sursă fantastică de cărţi pe daiboj. La librăria din bariera Vergului, colţ cu Calea Călăraşilor. Unde proprietarul, probabil un evreu, şi el, deoarece era roşcovan, pistruiat şi arbora un nas cât o pătlăgea vânătă, mă îndrăgise, observându-mă încântat cum îi admir etalajele cu romane, volume de poezii şi tot soiul de alte cărţi.

În ziua când îi dezvăluisem că scriu şi eu poezii, şi-aş vrea să citesc o anumită carte, intitulată „Cântece de faun”, expusă la dânsul în vitrină, librarul mi-a dăruit-o pe loc, informându-mă că-i scrisă de frate-său, care-i însă un mare pianist, şi mai puţin poet, fiindcă din poezie nu se poate mânca o bucată de pâine. Poetul pianist se numea Virgil Gheorghiu, iar librarul nu era deloc evreu. Ceea ce mă interesa foarte puţin. Mai mult mă interesa să obţin o dedicaţie de la autorul volumului pe care, la prima lectură, nu l-am prea înţeles.

Din aproape în aproape, între domnul Gheorghiu şi elevul de la „Cultura” s-a legat o prietenie la cataramă. Dânsul îmi împrumuta toate romanele şi volumele de poezie recent apărute, iar eu îi povesteam trăsnăile săvârşite de personalitatea subsemnatului până la acea dată. Trebuia să am grijă de cărţile împrumutate, încât să le poată vinde fără probleme. Bineînţeles, ca să nu mă prindă Onglița şi Octav că mai mult citesc decât învăţ, le-mbrăcam în hârtie albastră şi le puneam etichete: „Română”, „Franceză”, „Istorie”, şi-aşa mai departe.

Dar nici bietul Octav nu era atât de fraier pe cât îmi imaginasem, deoarece într-o seară l-am auzit solicitându-

mi:

— Ia mai dă-mi şi mie cartea aia de istorie, cea groasă, că n-am terminat-o!…

Era volumul al doilea din „Robii”, romanul lui W. Somerset Maugham, în traducerea lui Jul. Giurgea.

Apoi, Octav a-nceput să-mi citească şi poeziile pe care le scriam noaptea, după ce se culcau bătrânii. Nu ştiu dacă i-au plăcut au ba, însă mi-a declarat mai târziu, când îi reîmprospătasem lecturile cu alte poeme:

— Măi Ciociule, tare mi-i teamă că eşti bolnav… Ştii că prezinţi simptome serioase de scrânteală?…

Glumea! Şi-mi plăcea că m-alinta cu diminutivul de „cioclu”, care în niciun caz nu provenea de la Vlad. Tot aşa, cum îmi plăcea şi numele scornit de Hulubei, studentul de la parter, poet şi dânsul, şi care-mi zicea „Duţu”. În orice caz, mult mai simpatic decât „Dully”, cum îmi spunea Mamina.

Şi ce băiat bun era şi Ori că Hulubei. Mă invita la dânsul în odaie, unde scriam amândoi versuri, luându-ne la întrecere, nopţi întregi, până ne prindeau zorile. Numai că poeziile lui erau publicate la Iaşi, în revista „Însemnări ieşene”, iar ale mele în paginile „Pegas”-ului, şapirografiata noastră publicaţie, a elevilor dintr-a VI-a C.

Ori că mă-nvăţase să chiulesc de la şcoală, destăinuindu-mi că şi el proceda aşijderea, preferând să scrie şi să citească în parcul Herăstrău, decât să meargă în fiece zi la cursuri. Culmea e că, după un timp, prinsesem atât de straşnic gustul naturii şi-al scrisului în aer liber, la iarbă verde, încât peste vreo lună, când ne-apropiam de examenele de sfârşit de an, mă pomenisem chemat la secretariatul liceului. Unde Ihil s-a interesat ce-i cu mine.

— Ce-ai de gând, domnule, vrei să mă nenoroceşti pe viaţă?… Se poate aşa ceva? Să ai treizeci de absenţe,

în mai puţin de două luni!… Pe mine, drept pentru ca să-ţi spui, a şi-nceput să mă doară capu'. Ei, ce zici de una ca asta? Mai putem aranja ceva cumva, să ştii, dar dacă află împuţitul de director, mă dă fără şi mă lasă cu copiii de la mine pe drumuri…

I-am mărturisit lui Ihil tot adevărul. Că am de scris enorm. Şi că nu mă interesează nimic altceva, decât să-mi văd şi eu o poezie publicată.

— Şi chiar vrei să şi semnezi?… Dacă te prinde Litman că ne faci şcoala de râs, o să fie vai de capul de la tine, zău aşa, ascultă ce zice Ihil, că ştie ce zice! mai bine dă-o anonimă… Nici capul n-o să doară, nici necazuri n-o să fie! Eu, domnule, în locul tău, m-aş duce la doctoru' Sam Wats, că-i ovrei de-al nostru, priceput la bolile ăstea sexuale… Am fost şi eu, şi de-atunci nu mă mai doare nimic!… Foc de deştept, doctorul ăsta, zău aşa. Ei, ce zici de una ca asta?

Bietul Ihil! M-a vindecat urgent de grava maladie ce-mi mistuia creierii. Nu, nu m-am dus la Sam Wats, ci am abandonat temporar versurile, şi m-am apucat serios de frecventat şcoala. Pe care-am absolvit-o cu brio. Al treilea din clasă. Iar pentru materia „religie", la care neapărat trebuia să am o notă oarecare, tot Ihil mi-a aranjat situaţia. Îmbătându-se de groază, împreună cu preotul paroh din bariera Vergului, căruia îi făcuse o vizită scurtă, anume pentru a-mi obţine o adeverinţă, că mă pregătise în particular la respectivul obiect.

În iulie, plecam în vacanţă. La bunica de la Poiana-Mare. Şi nu numai eu, ci întreaga familie. Pe Octav, care se certase cu Gâlcă, directorul „Asigurării Româneşti", îl dăduseră afară din slujbă. Nu mai aveam ce face la Bucureşti. Niciunul din noi.

Înainte de-a părăsi capitala, Gâlcă se mai îmbunase, şi-l numise pe bietul Octav inspector achizitor de asigurări. Meserie plăcută, de călător permanent, pe

toate coclaurile ţării.

La gară, am fost salutaţi de Ihil, mort de beat, care venise să ne conducă. Plângea cu lacrimi amare, când mi-a înmânat certificatul uitat.

„M-A FĂCUT MAMA OLTEAN!”

O LUNGĂ VARĂ FIERBINTE

De fapt, nu-l uitasem eu, ci nefericitul de Ihil. Mai bine nu mi l-ar mai fi adus. Că tot nu mi-a folosit la nimic. După cum aveam să aflăm mai târziu, când m-au dus Ongliţa şi cu Octav la liceul comercial „Gh. Chiţu”, din Craiova, să mă înscrie în clasa a VII-a. Făcusem de pomană pe ovreiul. Urmasem un liceu cvasiparticular, nerecunoscut de stat. Deci, o luam iarăşi de la început.

Dar, până la începerea cursurilor, mai era suficientă vreme. Deocamdată, trebuia să ne mutăm provizoriu la Poiana-Mare. Cu chiu eu vai, după două zile de drum pe calea ferată, într-un vagon de marfă, în care încărcasem toate catrafusele şi mobila de la Bucureşti, într-o dimineaţă am fost decuplaţi de la garnitura de Calafat, şi abandonaţi în gara Golenţi. Care, satul bunică-mii, unul din cele mai mari din ţară, neposedând o staţie proprie, deservea mai toate localităţile împrejmuitoare.

De-acolo, s-a transportat în vreo câteva rânduri, cu căruţele, întreg conţinutul vagonului. Octav le-adusese de la Poiana, unde plecase „per pedes apostolorum”, din lipsa altor mijloace de deplasare. Chestia cu mersul pe jos, în latină, o auzisem de la intelectualul familiei noastre, celebrul nenea Valică, şi care-o traducea explicativ: „măi băiete, ţine minte, apostolii n-aveau încă biciclete, ci numai pedale, şi de-aia mergeau ***per pedes***… De altfel, tot de-acolo se trage şi cuvântul pedestraş, adică pifan, infanterist, pe limba noastră, căci adjutanţii Mântuitorului erau oameni paşnici, pricepi?”

Maică-Mare de la Poiana, bunică-mea din partea mamei, ne-a pus la dispoziţie odaia lui Tata Sima, bunicul

ce mi se prăpădise pe când aveam doar trei sau patru ani, şi-n care odaie, îndeobşte, nimeni n-avea voie să-i treacă pragul. De data asta, însă, îşi călcase pe inimă şi-o îngăduise pe Onglița să-şi instaleze dormitorul acolo.

Când maică-mea a vrut să-l culce şi pe Octav în camera căpătată, Maică-Mare s-a opus orăcăind vehement:

— Olgo, pân-aici!… Unde te trezeşti? Fire-ai să fii de încrosnată, nu mai ai pic de ruşine? Ce-i casa mea, tractir la drumu' mare?…

— Păi bine, mamă, e bărbatu-meu! – a informat-o Onglița uluită.

— O fi, poate-n nădragi! Să-i văz actele…

Bisericoasa de Maica-Mare, care-l recunoştea de soţ legal doar pe tata Eftimie, vorbea despre actul doveditor al cununiei religioase. Din păcate, Octav nu întreprinsese şi-acţiunea respectivă.

— Leno, Leno, vină fă, într-acoacea, să vedem ce-i de făcut! – a răcnit bunică-mea după Mama Lena, mătuşă-mea, sora cea mare a măicuţei.

După îndelungi conciliabule, Mama Lena l-a adus pe părintele Zbârlea, trezindu-l din pat. Popa Zbârlea, mai cunoscut sub porecla de Triftor, adică, pre limba oltenească, „pâlnie", a oficiat slujba respectivă în bucătărie. Numai în rasă şi fără odăjdii, având-o pe Mama Lena ca dascăl, a mormăit ceva nedesluşit, nefiind încă treaz de-a binelea (din beţie), şi, spre indignarea bunică-mii, a întrebat-o pe maică-mea:

— Cum îl cheamă, Olguţo, taică?

— Octav!…

Până s-apuce Maică-Mare să-i spună popii despre ce-i vorba, Triftor i-a şi dat drumul:

— Botează-se-n numele Domnului, Octav robul…

— Ho, stăi, nebune! – l-a oprit Maică-Mare. Cântă-le slujba de cununie, beţivule…

Părintele Zbârlea nu s-a supărat, ci doar a schimbat placa, trecând pe cealaltă melodie. De fapt, îi era totuna. Le ştia pe toate, pe de rost. Iar când a considerat că-i totul gata, şi-a tras rasa peste cap. Rămânând numai în izmene. Aşa cum venise de-acasă. La mare grabă.

După care, uitând că se afla în „déshabillée”-ul mai înainte citat, a rugat-o pe bunică-mea:

— Dă-mi să beau ceva, Miţo, că mor de sete!... Dar ia spune-mi, n-am mai cununat-o noi pe Olga noastră?...

Mama Lena, bărbătoasa neamului de la Poiana, a preluat iniţiativa, şi-a vorbit în numele lui Maică-Mare:

— De ce mai bei, mă Triftore, dacă te-a lăsat şi ţinerea de minte?... Scrie certificatul, şi-apoi om mai sta de vorbă!

Până a coborât mătuşă-mea în beci, să-i scoată cu tâlvul o oală de samatoc, vinul rubiniu al bunică-mii, popa a redactat actul respectiv şi l-a înmânat bătrânei spre verificare. Maică-Mare l-a citit cu atenţie, ţinându-l de-a-ndoaselea, fiind neştiutoare de carte, şi i-a ordonat Ongliţei:

— Olgo, du-l pe beşleagă ăsta de bărbatu-tău să se culce, c-a şi adormit pe el... O fi obosit, sărăcuţul! Şi-apoi, întoarce-te la mine, să cinstim cu toţii sfânta cununie...

Pe bietul popă, după ce Maică-Mare l-a ţinut până la ziuă, băgând în el aproape o vadră de samatoc, a trebuit să-l care Mama Lena în circă, şi să-l urce în şareta cu care-l adusese. Bunică-mea îl ţinea de gâţele izmenelor, să nu-şi târşească picioarele şi să-i zgârie duşumeaua. Ongliţa aţipise cu capul pe masă, încă de când bătuse pendula de trei.

Numai eu rămăsesem treaz. Din toate punctele de vedere. Nici nu băusem, nici n-adormisem. Mâncasem doar, câte ceva, din cele puse de bunică-mea pe masa de nuntă. Şi să fi vrut să mă culc, tot n-aveam unde. Maică-

Mare se opusese să dorm în odaia proaspeţilor miri. Urma să mă odihnesc, ca şi-n alte vacanţe, la bunică-mea în odaie.

Din păcate, bătrânei îi cam plăcea să tragă la măsea, ferindu-se, bineînţeles, de ochii lumii. În schimb, la dânsa în cameră, îşi îngăduia orice.

Straşnică femeie mai era şi Maică-Mare. Pe cât se dovedea de bisericoasă şi respectuoasă întru toate cele ale „ortodoxiei”, ţinând posturile şi dezlegările, „de brânză” şi „de peşte”, băgând la cuptor pentru marile sărbători târne întregi de prescuri şi lipii din făină „trei nule”, şi pe care le ungea cu ou şi le pecetluia cu pristolnicul, ca apoi să le-mpartă la biserica părintelui Triftor, de „sâmbătă morţilor”, pe-atât era de iabraşă cu fetele dânsei.

Şapte copii adusese pe lume, din care un singur băiat, şi acela petrecut din viaţă la fragedă tinereţe, ucis de bombele zvârlite de nemţi din avioane, în 1916, asupra Piteştilor, unde nenea Georgică fusese chemat de Tatanaşu Negreţu, fratele bunică-mii, să-l ajute la unele treburi.

De când rămăsese văduvă şi fără niciun bărbat în casă, Maică-Mare dăduse în darul popilor. Îi hrănea şi-i îmbrăca, de sus şi până jos, din banii dânsei, le asigura vinul pentru împărtăşanii şi pâinica pentru anafură, iar toamna le căra căruţe întregi de puţini cu brânză.

Cu timpul însă, rănile i se tămăduiseră şi-i trecuse şi patima după slujitorii Domnului. Mai ales de când aflase, din gura satului, că popa Triftor se-mbăta cui în biserică, utilizând vinul de împărtăşanie, dăruit de dânsa, şi că se bătea, înjurând de Hristoşi şi Dumnezei, cu dascălul Costea, zis şi Fundspurcat, chiar în altar, zvârlind unul într-altul cu bucăţile de brânză din putinicile pitite sub masa odăjdiilor.

Iar în ziua în care sosiseră la Poiana-Mare, într-un

camion antediluvian, transformat în cinematograf ambulant, câţiva monahi de la mănăstirea Neamţului, spătoşi şi mătăhăloşi, bunică-mea n-avusese altă treabă şi se-apucase să le ofere găzduire şi masă.

— Dumnezeu îţi va răsplăti înmiit, coană mare! – mulţumise unul din cei trei fraţi, căci fraţi erau, şi la propriu şi la figurat, cel mai zdrahon dintre ei. Cu cât va fi hodina mai plăcută, masa mai îmbelşugată şi vinul mai mult şi mai curat, cu-atât fi-va răsplata mai mare… Domnul a zis, în sfintele scripturi, de la Matei cetire, versetul şesezeci şi şepte şi următoarele…

Bunică-mea, care cunoştea biblia ca-n palmă, l-a corectat pe loc:

— Greşeşti amarnic, părinte, că bietu' Matei n-a iscălit niciodată asemenea păcătoase îndemnuri…

— Adevărat grăieşti, coană mare, că le mai încurcăm şi noi, de obosiţi ce suntem… Batem drumurile ţării, s-adunăm bani pentru sfânta mănăstire, şi nu mai ştim unde ni-i capul!… Dar cam aşa sună vorba Domnului, prin cărţile sfinte…

Ziceam, mai sus, că Maică-Mare se purta destul de aspru cu fetele ei. După ce le căpătuise pe toate, găsindu-le bărbaţi de ispravă şi înzestrându-le după cuviinţă, mereu le ţinuse în frâu. Le boscorodea la cap pentru fiece risipă, nu le-ngăduia sulemenelile şi să-şi bage în păr fierul de ondulat, iar când veneau la dânsa, cu felurite prilejuri, le punea la treabă, trimiţându-le la prăşit şi udat grădina. Numai Mama Lena, despărţită de bărbat, care-o lăsase pare-se din pricina soacră-sii, rămăsese la casa părintească, de la Poiana, lângă bunică-mea. Locuind însă, într-un corp aparte al clădirii, cât mai îndepărtat.

Când se instalaseră la noi monahii aceia itineranţi, cam în jur de Sânta Marie, apropiindu-se ziua bătrânei, toate fetele se-adunaseră la Poiana, s-o sărbătorească pe

Maica-Mare. Acesta era obiceiul, de la care nu s-ar fi încumetat niciuna să se abată. Bineînţeles, sosiseră fără bărbaţi, având şi ei slujbe şi treburi.

De trei zile totuşi, în loc să se bucure de mica vacanţă ce li se ivise în faţă, munceau ca apucatele, îmboldite de bunică-mea. Tăiau cocoşi şi gâşte, fierbeau cazane întregi de ciorbe, cratiţi uriaşe cu ostropeluri şi tocăniţe ardeiate, tingiri cât roata trăsurii pline cu fripturi la cuptor, frământau copăi de cocă, pentru lipiile de ţest, mă rog, n-aveau o clipă de răgaz. Totul, pentru ca să aibă ce mânca sfinţii monahi. Care, de sfinţi ce erau, mâncau şi beau ca sparţii.

Prânzurile, mai ales, ţineau câte două şi trei ceasuri. În jurul mesei ne găseam zece persoane, iar cu monahii treisprezece. Bunică-mea, ca să tulbure socotelile Satanei, trona în fruntea ospăţului, considerând că astfel rămâneam numai atât cât trebuia, pentru a nu alcătui numărul diavolului. Mai înainte de-a purcede la masă, şeful călugărilor cinematografişti, haidamacul grăsan cu barba roşcovan-morcovie, rostea cu glas sonor, de bas-bariton, un „tatăl nostru” impresionant. În acelaşi timp, aşa cum proceda de trei zile încoace, tot trăgea cu ochiul la Mama Lena. La început, îl suspectasem că-i şaşiu. Nu era. Altceva trebuie să fi fost.

Sfânta treime a monahilor nu se prea dădea în vânt după potroacele sau borşurile de dragavei, în schimb, zvânta celelalte feluri: ostropelurile, papricaşurile cu găluşti şi tocăniţele. Iar când ajungeau la fripturile de cocoş şi de gâscani, le sfârtecau, nu altceva. Tineri, cu dinţi de lup înfometat, trosneau în măselele lor osişoarele copanelor sau aripioarelor. Din când în când, făcându-şi cruce, mai ziceau câte-un „Doamne-ajută”, şi goleau într-o clipită ulcica de-un litru de samatoc rubiniu. Apoi priveau la Maica-Mare, care nu se lăsa nici dânsa mai prejos, şi-şi turna pe beregată, gâlgâind

spectaculos, olul din faţă-i.

— Bun îi coană mare, sângele Domnului! – exclama încântat monahul, râgâind discret şi cătând temător spre frat-su mai mare, morcoveaţă.

— Bun, părinte, dar şi scump! Cere muncă şi sudoare, nu numai cântare…

Bunică-mea, niţel purpurie la faţă, se-ntorcea apoi spre Mama Lena şi-i şoptea:

— Ai auzit, Leno, cum dă din el?…

În seara de Sfântă Marie, monahii ne-au invitat la film. Spunându-ne că ne ofereau bilete pe gratis, cealaltă lume plătind cinci leuţi de fiece spectacol. Că dădeau câte trei şi patru pe seară, proiecţia „Patimilor Mântuitorului” nedurând mai mult de cincisprezece minute.

Bineînţeles, filmul respectiv era, de fapt, o însăilătură de pelicule lipite cap la cap, adunate de pe unde le găsiseră şi ei, unele colorate-n albastru, altele-n portocaliu şi grena. Nefiind sonor, morcoveaţă explica asistenţei ceea ce se petrecea pe ecran. Era şi nevoie, deoarece tot nu se pricepea nimic.

Maică-Mare, aflându-se lângă mine, mă tot întreba:

— Vladule, maică, ăla-i Iisus, sau Pilat din Ponţiu?

Întrucât nu se prea distingeau figurile, ci doar nişte siluete, mă miram în sinea mea cum de putea bunică-mea să afirme că vede ceva, însă-i răspundeam, luându-mă şi eu după comentariile călugărului:

— Niciunul, nici altul, Maică-Mare, ci magii de la răsărit!

— Da?… Păi ăia au fost trei! De ce-au rămas numai doi?

Deoarece proiecţia se terminase, probabil din motive tehnice, fiindcă aparatul scotea trâmbe de fum, i-am spus şi eu ce mi-a trecut atunci prin cap:

— Pentru că s-a dus cu ploconul, la părinţii

Mântuitorului!

— Etete! Şi-ăia umblau cu plocoane? – s-a minunat bunică-mea.

La masa de seară, treimea monahilor necăjită din pricina defectării agregatului de proiecţie, dar şi fiindcă fusese nevoită să înapoieze contravaloarea biletelor vândute, a băut mai ţeapăn decât în alte dăţi. Dar a şi mâncat în neştire.

Maică-Mare, nesatisfăcută de spectacol, îi tot mormăia ceva la ureche lui Mama Lena. N-am auzit ce, însă-mi era clar că soarta călugărilor fusese pecetluită.

În seara aceea, spre uluirea mea, bunică-mea nu pusese strop de vin în gură. Se mulţumise doar să tragă vreo două duşti de frunte de comină, ca să-i treacă durerea de cap căpătată în timpul vizionării filmului.

Cinematografiştii dormeau în odăile de lângă grajd. Spre care s-au retras, afumaţi bine, niţel după miezul nopţii. Oarecum liniştită, Maică-Mare şi-a rânduit fetele pentru noapte, pe tanti Milica şi mătuşă-mea Clemenţa lăsându-le să-şi aranjeze culcuşul în sufrageria unde mâncaserăm, iar pe maică-mea şi pe tanti Marioara Giuică vârându-le în odaia lui Tata Sima. Mama Lena a plecat la dânsa, în vreme ce eu şi eu bătrâna ne-am dus în dormitorul bunică-mii.

Fără să mai stingă lampa de gaz, Maică-Mare s-a culcat îmbrăcată. Obosit frânt, am adormit imediat, mirându-mă de ciudata comportare a bătrânei. Pe care mi-am explicat-o mai spre crăpatul de ziuă.

Când, un vacarm infernal, izbucnit din curtea casei, m-a trezit brusc şi instantaneu. Maică-Mare răcnea cât o ţinea gura, cei doi dulăi ai gospodăriei se dădeau la om, lătrând de groaza lumii, Mama Lena ţipa ca din gură de şarpe.

Speriaţi, ne-am repezit cu toţii în ogradă. Tanti Marioara Giuică, tanti Clemenţa, Milica şi Ongliţa, numai

în cămăşi de noapte, cu lumânări şi felinare de vânt în mână, alergau spre locuinţa Mamei Lena. Unde, eu, cel puţin, am rămas crăcănat de-atâta râs.

Monahul roşcovan, morcoveaţă, şeful echipei, doar în izmene şi cămaşă scurtă, se afla în pridvorul dinaintea odăii unde dormea Mama Lena. Însă într-o poziţie din cele mai insolite. Pe jumătate, cu capul şi bustul trecute peste prichiciul pridvorului, iar cu cealaltă jumătate, atârnând în afara acestuia.

Dulăii, asmuţiţi de bunică-mea, îl trăgeau de indispensabili, în vreme ce bătrâna îi croia fundul şi spinarea cu bastonul rămas de la Tata Sima, mai mult un soi de bâtă ciobănească, din lemn de alun. Mama Lena, de la fereastra dormitorului, îi turna în cap conţinutul oalei de noapte, împroşcându-l cu ocări cum nu-mi mai fusese dat s-aud.

— Ţap împuţit, ţi s-a făcut de muiere, şi tocmai pe mine m-ai găsit, care-am jugănit jumătate din dănacii satului…

Maică-Mare, mai umană, i-a mai ars una, peste ţurloaie, cu bâta pe care-o mânuia ca pe-un toroipan, de-a purces morcoveaţă să schelălăie atât de sinistru, încât au amuţit şi câinii.

Aşa erau vacanţele de vară, de la Poiana-Mare. Lungi şi fierbinţi.

LOCURI ŞI OAMENI

Pe vremea aceea însă, vipia de iulie şi august nu mă înspăimânta. Ba dimpotrivă. Îmi plăcea nespus că mă coc la soare, tolănit pe nisipul mărunt al dunelor plantate cu dafini. De asemenea, după ce Octav a plecat să-şi întreprindă turneele de achiziţii prin ţară, şi-am rămas la casa bunică-mii numai eu şi Onglıţa, am început s-o însoţesc mereu pe Maica-Mare la toate treburile ei: la câmp, la vie, la grădină şi la bostană. Măicuţa, care nu suporta căldurile, stătea acasă, să ne pregătească masa

de seară, pentru când aveam să ne-ntoarcem de la drum.

Doamne, şi ce frumos era drumul acela, străbătut cu căruţa trasă de Vercea, bătrânul armăsar al bunică-mii, şi care de mult ar fi trebuit scos la pensie, până ajungeam la via bătrânească. Era cale lungă de bătut, fiind nevoiţi, eu şi cu Maica-Mare, să trecem prin Tunari, apoi să depăşim Piscul şi Cătanele, pentru ca, abia după aceea, să ne angajăm pe rila ce ducea spre pădurea de dafini.

Instalaţi alături, pe capra căruţei, de fapt, doar un leagăn, o scândură sprijinită în două arcuri de osie şi legată de loitre, mânam pe rând gloaba. Săracul Vercea!

Când ajungeam la poalele dealului ce bara rila, cu roţile îngropate în nisip până la butuc, Vercea nu mai era în stare să tragă. Îl deshămam, îl buşumam c-un şomoiog de otavă smulsă de pe marginearilei, ştergându-i spumele, şi-l duceam la adăpat. Maică-Mare se culca sub căruţa adăpostită de dafinii din preajma fântânii, să-i tragă un puişor de somn, iar eu mă scăldam în jgheabul uriaş, din care se-adăpa dobitocul. Bineînţeles, după ce scosesem vreo zece ciuture de apă. Dar ce apă! Rece şi limpede, gustoasă şi aromind a fân. De la botul armăsarului, care băuse înaintea mea. Căci şi mie-mi era sete.

La vreo jumătate de ceas după aceea, porneam din nou la drum. Urcând şapte dealuri şi coborând tot atâtea văi. În stânga şi-n dreapta şteanului, numai dafini. De fapt, salcâmi. Însă salcâmi de nisip, frunzoşi şi plăcut mirositori, în pofida ghimpilor cu care, mai totdeauna, reuşeam să mă procopsesc.

După ultimul urcuş, Vercea o cotea singur la stânga. Cunoştea mai bine ca mine drumul spre via bunicăi. Care era plantată într-o poiană din pădure, pe-un teren nisipos. De-aceea, spunea Maică-Mare, dădea samatocul acela sfârâitor şi rubiniu, fiindcă avea numai viţă veche

românească, rămasă în afara atacului pustiitor al filoxerei.

— Ho, Verceo, ho!… Stai, bătrâne! – se ruga bunică-mea de gloabă, fiindu-i milă de oasele măcinate de vârstă ale acesteia.

Numai dânsa era în stare să-nţeleagă neputinţa mârţoagei, şi de-aceea mai niciodată nu-i striga comenzile, ci le şoptea. Căci, dacă stăm şi socotim mai bine, şi Maică-Mare se cam apropia de vreo optzeci şi trei de anişori, şi încă bătuţi pe muchie.

Pitulat în pădurea de dafini, peticul de vie îşi pârguia ciorchinii sub bătaia soarelui de sfârşit de august, desfăşurându-şi corcanii, coardele şi lăstarii pe lejera pantă ce cobora spre balta dinspre apus. Coboram din căruţă, deschideam poarta de glădiţă, trăgând-o la o parte, şi dădeam s-o ajut pe bătrână:

— Întinde-mi mâna, Maică-Mare, să te sprijin!…

— Pe moaş-ta s-o sprijini, nu pe mine! – se răţoia bunică-mea. Ce, chiar atât mi-s de hodoroagă, încât să mă ţin de-un mucea-căcâcea fratele miresei?… Fugi de-acilea, că iau o joardă şi te cotonogesc peste ţurloaie…

Lăsându-l pe Vercea priponit de-un dafin, intram amândoi în vie şi porneam să cercetăm ciorchinii. De fapt, pentru asta şi venisem. Numai pentru atât. Ca să vedem dacă n-au trecut hoţii printre rânduri.

— Cască ochii bine, să nu-l plătesc de pomană pe tâlharu ăla de pândar, Gogu al lu' Oprea lu' Fâs! – mă atenţiona bătrâna.

Şi Oprea lu' Fâs era o figură a satului. Tont din naştere, cât era vara de lungă trăia numai pe câmpuri şi prin pădure, păzind locurile oamenilor. De fapt, nu era deloc tâlhar, căci, datorită prostiei congenitale, nu-i dădea niciodată prin cap că s-ar putea trăi şi din furat. Iar toamna, după ce lumea-şi culegea porumbul şi viile, trecea prin sat, luând la rând gospodăriile, şi-n fiece zi,

până-n primăvară, zăbovea să mănânce şi să bea la cei ce fuseseră slujiţi de el. Alte pretenţii n-ar fi îndrăznit să prezinte. Doar Maică-Mare, când pleca de la noi, îl trimitea acasă cu o târnă de porumb, să aibă de-o mămăligă.

— Să mânci mai multă măligă, Opreo, maică! – îl sfătuia bunica. Altminteri, n-o să-ţi mai zică lumea al lu' Fâs, ci altfel, şi mai de ruşine!…

Oprea lu' Fâs se repezea să-i mulţumească, sărutându-i mâna, după care, târşâindu-şi paşii, se-ndepărta pe linie, adică uliţa centrală a satului. Din când în când, îşi întorcea capul şi-i făcea semne de rămas bun bătrânei. Care la dânsul constau dintr-o serie de gesturi ciudate, când îşi ducea degetele împreunate la gură, ca să emită nişte fâsâituri neobişnuit de sonore.

Pentru prânz, ne furişam în foişorul de pândă. O înjghebare din trunchiuri de dafin, necurăţate de coajă, c-un acoperiş din stuf, iar la nivelul acestuia, ieşit în afară, un podeţ din scândură, pentru veghetorul viei. Adică, de ce să m-ascund după deget, chiar personalitatea subsemnatului. Însă, numai după ce-mi dădea de mâncare Maică-Mare.

Spre deosebire de ceea ce consumam la mesele de-acasă, cu totul alta era merindea pentru expediţiile la vie. Bătrâna, căreia la drum nu-i prea pria să călătorească având stomacul încărcat, lua în papornită doar ouă fierte, ceapă sau praz, dacă mai avea, o bucată de brânză şi-un pumn de căţei de usturoi. Başca roşiile şi ciuştile.

Când vedea că sparg oul, bunică-mea mă povăţuia:

— Mă gălimane, legumeşte-ţi mâncarea cea de toate zilele!…

— Cum adică, Maică-Mare?

— Păi, dac-ar fi după tine, ai fi în stare să-nghiţi oul dintr-o mestecătură! Nu-i bine-aşa… S-ar putea ca-ntr-o

bună zi să n-ai mai mult… Ia dă-mi o surcică!

Îi rupeam un lăstare de dafin. Bunica-l curăţa de coaja amară, îl potrivea ca măsură, nu mai lung de-un deget, şi-mi arăta cum trebuie mâncat oul moale. Îi dădea un capac în vârf, punea pe ştergar cojiţa smulsă cu grijă, şi-apoi, presărând niţică sare, vâra surcica în ou, până-i ţâşnea gălbenuşul afară. O extrăgea grijulie, şi, după ce vâra în gură o bucată de mămăligă rece, sugea surcica, până-i curăţa zeama de pe ea.

— Dar bine, Maică-Mare, în felul ăsta, c-un ou poţi mânca o mămăligă cât Frusina!… Unde-ajungem?

Când auzea de fina Frusina, bătrâna pufnea în râs. C-avea fina noastră un tender de spaima lumii, fiind şi cam grăsuţă, în pofida staturii neobişnuit de înalte.

— Bă, găuleo, numai la mâncare ţi-e gândul! Şi-acuma, văz că-ţi umblă mintea la Frusina… Să nu cumva să te prinz că-i faci zâmbre, că te cocoşez în bătăi. Cu bastonu lu' Tac-tu Sima!… Bagă seamă ce faci!

După ce terminam de „legumit” merindea, bunică-mea se culca un picuţ la umbra foişorului, iar eu mă căţăram pe podeţul de pândă. De unde priveam, de sus, via, pădurea şi balta din spatele viţelor. Eram capabil să mă uit ceasuri de-a rândul. Vipia se-nteţea, pământul nisiposse-ncingea, făcând să vibreze aerul de deasupră-i, miriade de gângănii necunoscute zumzăiau pretutindeni, stuful acoperişului pocnea, din când în când. Când simţeam curgându-mi şiroaie de sudoare pe spinare, coboram încetişor, să n-o trezesc pe-a „bătârnă” (cum îi spunea fina Frusina) şi plecam să mă scald în apa mocirloasă a bălţii înfierbântate de la capătul din fund al viei.

Odată, întorcându-mă de la baltă, am zărit lângă Maică-Mare, târându-se spre foişor, un şarpe cenuşiu unduindu-şi vergeaua trupului. Numaidecât am purces să-l strivesc, bătând nebuneşte în el eu unul din aracii

găsiţi la îndemână.

— Ce-ai făcut, mă încrosnatule? – m-a luat la rost bunica. Vietatea asta nu dăunează nimănui!… Ba dimpotrivă, ne apără de şobolani şi alte lighioane… Cum ne descurcăm acum? Că, până n-apune soarele, n-o să-şi deie sufletul, şi-o să se tot zvârcolească…

Supărată foc, Maică-Mare m-a silit să duc şarpele, care se-ncolăcise pe arac, până la gardul viei. Unde l-am păzit un ceas şi ceva, asistând la spasmele ce-i tresăltau din ce în ce mai rar trupul. Îmi părea nespus de rău de isprava mea. Abia când a pornit s-amurgească, s-a ntoiegit şi biata lighioană nevinovată.

Pe drumul de-ntoarcere, bunică-mea a tot încercat să-mi ogoiască durerea ce-mi întunecase sufletul. Iar seara, la culcare, mi-a dat un săculeţ din pânză, în care băgase câţiva căţei de usturoi, să mi-l pun la gât, legat cu o aţă, ca să nu visez urât. N-am visat nimic. Ci-am dormit ca un butuc.

Apoi, tot cu Maica-Mare şi cu Vercea, am fost de vreo câteva ori la moară, la Enuică, să măcinăm grâu şi porumb de anul trecut. Unde, bineînţeles, am făcut alte boacăne de pomină.

Bunăoară, când am încercat să probez pietrele de moară, dacă macină orice, turnând în coş un pumn de biloaie de sticlă, de-a ieşit făina strălucindă şi scârţâitoare, încât a fost nevoie s-o îngropăm. Că la nimic nu mai putea fi folosită.

Sau, dând de-un neam de-al nostru, nepoţel de-al bunică-mii, profesorul Marincu, poreclit şi Ţui, de fapt, doar învăţător dar care de vreo zece ani umbla numai beat, nemaitrezindu-se din beţie, de când băuse la nunta-i proprie o vadră de ţuică, decât absolut inexplicabil, şi doar pentru o scurtă perioadă de timp, maximum un sfert de ceas, am vrut să-l trag la umbră, lângă căruţa noastră, iar Vercea i-a mâncat pălăria din pai de orez,

odată cu părul aflat sub ea, de-a rămas bietul nea Ţui cam pleşuv. Şi-a umblat aproape o lună de zile numai cu pălăria nevesti-sii pe cap, ca să nu-l râdă satul.

Pe la începutul lui septembrie, cu vreo zece zile înainte de deschiderea şcolilor, s-a-ntors şi Octav din peregrinările lui prin ţară. Încheiase atât de multe asigurări, încât Gâlcă, directorul general al „Asigurării Româneşti”, îi iertase păcatele din pricina cărora se luaseră în beţe, şi-l numise şef al agenţiei de la Craiova.

Şi iarăşi a trebuit să ne mutăm. Încarcă din nou boarfele şi mobila, cară-le cu căruţele până la gara Golenţi, urcă-le în vagon şi-aşa mai departe. Onglişa era fericită că-avea să devină, pentru a nu ştiu câta oară, orăşeancă. Octav, de-asemenea. Fiindcă se vedea „director”.

Numai eu eram trist şi-ndurerat.

Trebuia să-mi părăsesc Poiana-Mare, drumurile la vie şi la moară, scaldele din lacul grădinii Stănoilor, şi, mai ales, să mă despart de Maica-Mare, Mama Lena, tanti Milica, de toate neamurile mele.

Totuşi, la un moment dat, a trebuit să mă împac cu gândul plecării.

Dacă aveam să repet clasa, urma să am şi mai mult timp la dispoziţie. Şi-atunci, băiete, pune-te pe lecturi şi pe scris. La Craiova fiinţa biblioteca „Aman”, plină cu cărţi, dar şi câţiva scriitori pe care, neapărat, simţeam nevoia să-i cunosc şi să-i consult. Nu numai aceia pe care-i avusesem profesori la liceul militar „D.A. Sturdza”, ci alţii, mai tineri. Despre care aflasem din revistele literare. Mai grea avea să-mi fie reîntâlnirea cu foştii colegi. Speram, însă, să nu-i întâlnesc. Existau, de altfel, şi nenumărate motive legate de fuga mea în Abisinia.

În ziua de 12 septembrie, mi-aduc aminte precis, ne instalam pe Calea Unirii, la sediul agenţiei „Asigurarea Românească”, unde, până se va elibera un apartament

din aceeaşi clădire, aveam să locuim temporar. În odaia, destul de încăpătoare, din dosul birourilor.

Iar pe 15, trebuia să-ncep cursurile, la liceul comercial „Chiţu”.

BANCHERI, COMERCIANŢI, FINANCIARI – DE PEPINIERĂ

Liceul comercial „Gh. Chiţu”, a cărui clădire uriaşă se ridica în stânga văii unde se sfârşea Calea Unirii, aproape de şoseaua cu caldarâm ce ducea spre „Parcul Bibescu”, m-a impresionat din prima zi de şcoală. Mai întâi, fiindcă directorul, unul Cioică, ne-a tras o mamă de bătaie, cu nuiaua, la fund, ca la hoţii de cai, deoarece îndrăzniserăm, vreo câţiva din noi, să ne prezentăm netunşi. Iar după ce ne făcuse harcea-parcea bucuţele din spate, ne-a mai şi înfipt maşina de tuns, numărul 0, drept în părul de pe creştetul capului, croindu-ne doar bulevardul pe care avea să se desfăşoare apoi frizerul de meserie. Iar în al doilea rând, pentru că în piaţeta din vale, pe lângă care treceam în fiece zi, ca să ne ducem la cursuri, zăceau cinci oameni împuşcaţi, întinşi unul lângă altul, şi pe care forfoteau roiuri uriaşe de muşte grase, verzui. Erau legionarii. Armand Călinescu fusese asasinat la Bucureşti, iar guvernul dispusese, ca măsură de represalii, executarea, în fiecare localitate, a unui anumit număr de membri ai gărzii de fier.

Până-n Crăciun, mi-am văzut oarecum de lecţii. Însă nu mai aveam profesori de calibrul celora de la liceul militar „D.A. Sturdza”. Şi nici ca Augustin Z.N. Popescu, de la „Ferdinand”. Iar dascălii de la „Cultura”, şi ei erau mai presus.

Aşa că, mai mult m-am ocupat de… literatură. Scriind poezii. Zi şi noapte. Pe care le citeam unicului meu coleg apt să mă priceapă, unul Simion Ceräceanu, lunganul sosit de la Calopăr ca să devie cândva bancher sau contabil. N-a ieşit din el, niciuna, nici alta. A publicat

o sumedenie de poezii, prin „Curentul literar-magazin”, îmboldit de mine. Asta, bineînţeles, ceva mai târziu, după ce-mi creasem un vad la respectiva revistă. Peste ani, aveam să-l reîntâlnesc la Bucureşti. Parcă era gazetar, la un ziar departamental, cred că „Lupta C.F.R”. O dată m-a şi vizitat, în Calea Moşilor. Apoi, spre nedumerirea mea, n-a mai dat niciun semn de viaţă. Şi nici poezie n-a mai scris. Păcat, deoarece era un talent autentic, practicând o poezie ţărănească cu totul aparte, plină de seve şi arome olteneşti. Cum, de la Ilarie Dobridor, nu-mi mai fusese dat să citesc.

De asemenea, ar mai fi fost un elev receptiv la literatură. Însă a evoluat în altă direcţie. Încă de pe atunci bătea mingea toată ziua. Apoi, a ajuns un faimos fotbalist, şi, ceva mai încolo, antrenorul echipei naţionale. Îl chema Angelo Niculescu. Pe care-l ştie acum o lume întreagă. Eu unul, neavând organ pentru fotbal, nu l-am mai văzut niciodată. Decât în pozele din ziare. În care, cu greu, îl mai recunoşteam pe fostul „viitor financiar”.

Cu şcoala, mergându-mi din ce în ce mai prost, la un moment dat, în loc să mă duc la lecţii, mă duceam mult mai bucuros la biblioteca „Aman”. Cel puţin, acolo, în afara fantasticului depozit de cărţi, din care-mi puteam alege orice, mai aveam cu cine schimba o vorbă.

Iar unul din bibliotecari, Preda Savu, parcă aşa se numea, era chiar poet. Publicat de revista „Ramuri”, din localitate. Ceea ce însemna mare lucru. Din păcate, apărea din an în Paşte. Dar şi când găseam pe piaţă ultimul număr ieşit de sub tipar, puteam citi în paginile venerabilei publicaţii numai nume de prim rang.

Datorită lui Preda Savu, am ajuns şi eu la cenaclul doamnei Elena Farago. De fapt, pe dânsa n-o zărisem niciodată la biblioteca a cărei directoare era. Mai mult stătea închisă în clădirea din curtea instituţiei, aceasta

fiind obligată să-i asigure şi locuinţă. Când i-am fost prezentat, dârdâind de emoţie, şi-având în buzunar un teanc de poeme, mi-am dat seama de ce nu părăsea casa. Era atât de suferindă, încât mai tot timpul şedea tolănită, într-o rână, pe-o canapea uriaşă lipită de peretele din fund al odăii de primire. Unde, de altfel, se desfăşura şi aşa-zisul cenaclu.

Îi spun „aşa-zis”, deoarece, după mine, era mai mult o societate de binefacere, patronată de marea doamnă a poeziei româno-olteneşti. Suflet mare, se miluia faţă de noi, nechemaţii, şi-şi făcea pomană primindu-ne şi citindu-ne bazaconiile în casa domniei-sale.

Aproape un an de zile am „frecventat” cenaclul. La care, uneori, când sosea de la Bucureşti, participa şi Coca Farago, fiica poetei. Ziaristă, prozatoare şi poetă, Coca Farago era o fermecătoare şi tulburătoare făptură celestă, înaltă şi filiformă, cu ochi de antracit arzând mocnit, mai totdeauna îmbrăcată în negru. Când îşi făcea apariţia lângă maică-sa, şi-aveam nenorocul să-mi vină rândul să citesc, mi se-mpleticea limba în gură şi rosteam numai sintagme indescifrabile.

Odată, mi-aduc aminte c-am recitat un poem ce se chema „Primăvară 39”, devenit ulterior, din motive de întârziere a apariţiei sale, „Primăvară 40”, în chipul următor, redau numai ultimele două versuri:

— „La rapoarte, damnaţilor şi domnişorilor, că vin prima oară, asta-i, a zăvoarelor!”

Când am sesizat zâmbetele ce-nfloriseră pe buzele asistenţei, mi-am dat imediat seama că se produsese catastrofa la care mă aşteptam, de altfel. Fiindcă, mai înainte de-a porni să declam, mă pusese dracul să privesc la ochii domnişoarei Coca Farago. Şi-acolo îmi rămăseseră gândurile. Căci era frumoasă, „damnaţilor şi domnişorilor”, de-ţi venea nu s-o sorbi – într-o linguriţă cu apă, cum sună clişeul, ci s-o papi de-a dreptul. Fără

apă, şi fără pâine!

Coca Farago m-a salvat. Zâmbindu-mi diabolic, mi-a grăit cu glasul ei de mezzo-soprană dramatică:

— Ia dă-mi mie poemul, măi Marincule! (pseudonimul meu de-atunci).

După ce l-a citit dintr-o privire, a exclamat adresându-se adunării:

— Păi, ia staţi, măi dănacilor, că nu-i chiar aşa! Ascultaţi cum sună…

Şi-a recitat atât de frumos şi pătimaş, încât am crescut instantaneu în ochii mei. Şi-am renunţat, tot instantaneu, la gândurile de sinucidere ce mă cuprinseseră… Iar versurile cu pricina răsunau astfel: „La o parte, doamnelor şi domnişoarelor, / că vin cu primăvara asta, a zăpoarelor!”. Ceea ce era cu totul altceva.

Iar în toamna următoare, când îmi făceam veacul tot pe la biblioteca „Aman” şi-n salonul doamnei Elena Farago, aveam să-ntâlnesc acolo cea mai mare afluenţă de cititori (în sălile bibliotecii) şi vizitatori (în salonul poetei). Numai intelectuali de rară distincţie: profesori universitari, scriitori, medici vestiţi, ingineri care vorbeau mai multe limbi de circulaţie internaţională.

Din păcate, numai doamna Farago şi domnul Defleury (şeful sălilor) îi puteau pricepe. Eu unul, îi ascultam, numai ochi şi urechi, fără să-nţeleg o boabă. Iar româneşte nu ştiau.

Erau polonezi. Goniţi din ţara lor de trupele hitleriste. Şi care-şi găsiseră adăpost în mai toate oraşele noastre. Iar la palatul Mihail, auzisem că fusese cazat chiar mareşalul Śmigły-Rydz, şeful statului polonez. Ce timpuri! Din care, însă, verde la cap ca o lubeniţă necoaptă, încă nu puteam desluşi nimic.

Dar poleacii ştiau. De-aceea îşi căutaseră un refugiu spiritual pe lângă poeta noastră, ca şi-n sălile bibliotecii.

Iar numele doamnei Farago, le era mai de mult cunoscut.

Anul şcolar l-am încheiat cu brio. Rămânând corigent. La contabilitate. Materie dificultoasă, care nici astăzi nu-mi e la suflet. Probabil, de unde mi-e dat s-o întâlnesc pretutindeni. Deşi n-am ieşit, de la liceul comercial „Gh. Chiţu”, nici om de afaceri, nici bancher. Singura bancă rămasă în amintire continuă să fie tot banca de sub nucul din grădina bunică-mii de la Poiana-Mare.

Octav, care-avea la bază Academia Comercială, m-a ameninţat c-o să mă mediteze el, în timpul vacanţei de vară. Pe care aveam s-o petrec învăţând. Din fericire, la Poiana, pe lângă Maică-Mare. Altă viaţă!

Şi-am fost expediat de urgenţă la ţară, urmând ca Octav să vină şi el, împreună cu Ongliţa, când le va aproba Gâlcă, de la Centrală, concediul de odihnă. Dar Gâlcă, om capricios şi ciufut, de altfel un fel de nepot al poetului Al. Vlahuţă, ceea ce-i dădea dreptul, îşi imagina el, să se comporte chiar ca un poet, tot zăbovea cu aprobarea eliberatoare.

ULTIMA VACANŢĂ

La gara Golenţi, mă aştepta marea surpriză ticluită îndelung şi-n ascuns de Octav. Şareta! Cu care venise să mă ridice Mama Lena. O comandase încă din primăvară, fără să-mi spuie nimic. Iar mătuşă-mea, căreia îi fierseseră creierii în cap din pricina vipiei, tot stând şi aşteptând trenul lângă şaretă, ca nu cumva Vercea s-o ia din loc, m-a poftit imediat să urc şi să preiau frâiele.

— Dă-i bice, Vladule, că ne-aşteaptă mama cu masa! …

Învăţat de bunică-mea să mă port uman cu dobitoacele, n-am apelat la bici, ci doar am şoptit:

— Hai, Verceo-vântosule, dă-i drumu’!…

Mama Lena, surprinsă de elanul pe care şi l-a luat fostul armăsar, m-a felicitat:

— Bravo, mânzocule! Ca să vezi cât de mult te iubeşte Vercea…

Maică-Mare, care se-ncăpăţâna să nu-mbătrânească deloc, regăsind-o la fel de ţâfnoasă şi vajnică, ne aştepta cu turtă fierbinte, scoasă de la ţest, cu pui la ceaun, şi celebra dânsei salată „orientală” (cu ceapă multă, piper şi ardei, „castraveţi” şi cartofi fierţi). Ca-ntotdeauna, la vremea prânzului, trăsese vreo câteva frunţi de comină, şi-acuma abia aştepta să-i scoată Mama Lena, din beci, samatocul rece, cu tâlvul.

După ce-am isprăvit şi cu masa, Mama Lena ducându-se apoi să-şi odihnească osişoarele, şi-am rămas numai eu şi cu bunică-mea, „a bătârnă” şi-a mai turnat o ulcică de samatoc, m-a privit niţel câş şi m-a abordat duioasă:

— Ia să mai tăinuim şi noi, dom’le cavaler-gândac, şapte pite şi-un pitac, că nime nu voieşte să stea de vorbă cu mine… Pesemne mă cred prea bătrână. Bată-i cucu de nărozi, habar n-au ei ce-i în capul meu! Ei, ia spune-mi, cum ai terminat cu şcoala?

Avea Maică-Mare un obicei straşnic de mobilizator. Oricare din nepoţii dânsei reuşea să promoveze clasa era premiat de bunică-mea cu o sumă apreciabilă, să aibă bani de buzunar pentru vacanţă. Cam o sută sau două de lei, în funcţie de vârsta năpârstocului. Dacă o minţeam, mă alegeam cu nişte leuşteni, dar şi cu ruşinea. Aşa că m-am decis să-i spun adevărul:

— Aşa şi-aşa, Maică-Mare! Sunt corigent… La Contabilitate!

— Bravo ţie maică!… Şi ce-nseamnă asta? E-un fel de premiu?…

— Ei, şi matale! Nu-i deloc premiu… La toamnă, voi mai da o dată examenul, ca să mă treacă!… Bineînţeles, dacă am să mă pun cu burta pe carte…

— Păi, maică, să te pui! Şi-or fi dat ăia seama că-i

ceva de capu' tău, şi de-aia ţi-au zis corijănt. Bun, îmi place de tine! Ia dă-mi borcănelul ăl mic, din scrinul de colo…

Indicându-mi cu degetul arătător, deformat de tofuri gutoase, mobila cu pricina, bătrâna şi-a mai clătit gura cu nişte vinişor. Când am deschis uşa scrinului, am şi zărit sertarul (cel de deasupra) plin cu borcane. Îndesate până-n gât, cu capete de sfoară. Vreo şapte sau opt la număr. De diverse mărimi. I l-am adus pe cel solicitat, din care Maică-Mare a scos cinci poli şi mi i-a înmânat spunându-mi:

— Na! Să ai şi tu de cheltuială…

I-am sărutat mâna recunoscător. Apoi, mort de curiozitate, am îndrăznit s-o întreb:

— Maică-Mare, ce-i cu sforicelele ălea din borcănaşe?…

De fapt, aveam eu unele bănuieli, cum că bătrâna-şi ţine banii ascunşi sub ghemotoacele de sfori, dar nu pricepeam rostul feluritelor dimensiuni ale recipientelor.

— Au şi ele socoteala lor… Doar mă ştii că nu-s o risipitoare. Ăle-a, din borcanele mari, îs pentru legat găvanele cu gogoşari puşi la murat, celelalte, după cum arată, mai lungi sau mai scurte, că de-aia le-am vârât în borcane deosebite, ca să nu le-ncurc, sunt pentru castraveţi, ciuşti, gogonele, conopidă şi-aşa mai departe…

— Dar sforicelele care-s mititele de tot, din borcanul de lângă pristolnic?

— Alea-s cele care nu folosesc la nimic! – mi-a comunicat senină bătrâna. Însă le-am păstrat şi pe ele, ca să nu să piarză…

Pe la sfârşitul săptămânii, a sosit Ongliţa. Singură. Octav fusese concentrat, fiind sublocotenent în rezervă. Agenţia o-nchiseseră, până-n toamnă, când avea să se-napoieze artileristul nostru. Deci, adio meditaţii la

contabilitate. Scăpasem!

Vreo două săptămâni, dacă nu cumva şi mai mult, m-am ocupat numai de şaretă. Îl înhămam pe Vercea, plecam singur la vie, să văd dacă n-a dat mana peste ea, mă duceam la moară, la Enuică, sau la Iraclie Iovănescu, să-i macin bunică-mii vreun sac de porumb, că-i trebuia uruială de mălai pentru păsări şi tărâţe pentru, mămăliga zăvozilor din bătătură. Şi făcea Maică-Mare, din tărâţele alea, grunjoase şi numai spărturi, o mămăligă atât de gustoasă de te lingeai pe degete.

Ca să-mi dea şareta pe mână, bunică-mea îmi trasase sarcina să mă ocup de Vercea. În fiecare dimineaţă, trebuia să-l ţesăl, până scoteam zece rânduri de praf de pe el, să-l adăp şi să-i trag fân din podul de deasupra grajdului. Apoi, şi gloaba şi şareta erau ale mele.

Şi, ca să nu zacă de pomană, într-o bună zi mi-a trecut prin cap o idee de milioane. Metaforic vorbind. Deoarece, dacă din rentabilizarea şaretei şi-a mârţoagei realizam, zilnic, treizeci de lei, maximum, era splendid. Dacă nu chiar sublim. Iar tehnica adoptată de mine, senzaţională. Profitând de faptul că nimeni nu-mi controla substratul acţiunilor de ultimă oră, când plecam pe poartă, cu Vercea înhămat la şaretă, îi spuneam maică-mii, iar alteori bunică-mii, în funcţie de cine mă depista tulind-o:

— Îi trag o fugă până la Golenţi!… Să-l mai alerg pe Vercea, că prea s-a îngrăşat, ca o beşniţă… Iar dacă mai găsesc şi pe cineva cunoscut în gară, sosit cu trenul, îl miluiesc şi-l iau lângă mine, că tot e locul liber!

Nefericitul de Vercea! N-arăta ca o beşniţă din pricini de supraponderabilitate, ci de bătrâneţe. Şi nici pornirile milostive nu-mi rămâneau nerăsplătite. Uneori, înghesuiam în şaretă şi doi sau trei inşi. Şi, la debarcarea în Poiana, mai fiecare îmi dădea zece sau cinşpe lei. Că

oameni erau. Iar unii chiar îşi explicau gestul:

— Na, mă băiete, ia şi tu zece leuşteni, că prea-l chinuieşti pe dobitocul ăsta! Nu vezi că-i gata să-şi dea sufletul?… Cumpără-i nişte ovăz, să mai prindă puteri…

De obicei, cursele le efectuam după-amiaza, când ştiam că vine trenul de 4, 13, personalul de Calafat. Atunci picau cei mai darnici clienţi. Oamenii erau cu chef, îşi rezolvaseră treburile la Băileşti sau Craiova, la târgurile de-acolo, şi nu se mai scârţăneau.

Din nefericire, odată, într-o zi ploioasă, din personal nu debarcase decât o singură persoană. Individul era ceva mai înţolit, domneşte. „Fără patruzeci de franci, mi-am zis eu, nu se lasă boierul”.

Nu s-a lăsat.

Ba dimpotrivă, mi-a cerut el mie. Datele personale. Întrebându-mă:

— Al cui eşti, mă ţâcă?…

— Al Olgăi!

— Care Olgă?

— Olga, fata lui Maică-Mare, a lu’ Marincu?

— Aha! O ştiu, că doar am făcut primară cu ea… Va să zică, tu-mi eşti băiatul ei, ăla năzdrăvanu…

— Nene, ştii ce? Dă-mi mai bine gologanii, c-am treabă, şi mă prinde seara aici! – l-am somat pe domnul acela prea curios.

— Nu-ţi dau nimic! Dă-te jos din şaretă… Pezevenghiule! Tu să-mi aduci de-acasă banii… C-altminteri nu mai vezi nici cal, nici droşcă, aşa să ştii…

Niţel speriat, am coborât. Şi l-am întrebat sfios, de astă dată:

— Care bani?

— Ăia pe care i-ai luat, la poker, de la Jenică!

— Şi ce te priveşte pe matale? I-am câştigat cinstit!

— Păi Jenică e băiatu’ meu, şi mi-a spus că tu l-ai atras la jocuri de cărţi!… Iar banii erau ai mei, fiindcă mi

i-a furat din birou… Acuma, pokeristule, fugi repede-acasă, şi vină cu mă-ta, să afle şi dânsa cu ce se ocupă fiu-su. Spune-i c-o cheamă Costică Enuică, directorul şcolii, mă ştie ea cine sunt!

Din ziua aceea nefastă, când maică-mea încercase să mă bată gonindu-mă prin bătătura bunică-mii, şi-abia scăpasem de mardeală sărind gardul în grădina Stănoilor, unde m-am azvârlit în lac, şi-am trecut de partea cealaltă, de-atunci am abandonat „cursele Golenţi-Poiana”. Dar şi pokerul cu copiii din sat. Eu jucam pe banii mei, dobândiţi prin muncă, în schimb ce pramatiile de Jenică, Sârbu şi Aristică se aprovizionau din punga părinţilor. Urâtă treabă!

Mi-am recăpătat dreptul de folosinţă a şaretei, numai după ce i-am jurat Onglitei că mă las de transporturi de călători şi de jocuri de noroc, şi după ce i-am demonstrat că sunt în stare să am grijă de Vercea, şi mai intensiv decât o făcusem până atunci. Când i-am arătat că scuturasem din ţesală, pe podeaua cimentată din grajd, douăzeci de rânduri de praf, extrase cu mari suferinţe (şi din partea mea dar şi din cea a bietului Vercea) de pe pielea dobitocului, care arăta de parcă năpârlise brusc, maică-mea mi-a îngăduit să plec, cu şareta, la Calafat. În vizită. La tanti Marioara şi la nea Giuică, sora dânsei şi, respectiv, cumnatu-său.

În realitate, nu ţineam chiar să-i văd pe „bătrâni”. Însă nu-l mai întâlnisem de mult pe Radu Giuică, văru-meu bun, totodată şi unicul lor copilaş, recent înălţat în grad, sublocotenent, ca absolvent al şcolii de ofiţeri de cavalerie. Iar Mama Lena mă informase că Radu, mai înainte de sosirea mea la Poiana, trecuse pe la Maica-Mare, venind călare de la Calafat. Vreo treisprezece kilometri, numai la trap şi la galop. Mă rog, îi convenea. Taică-su, avocatul Georgescu-Giuică, unul din cei mai scumpi unchi ai mei (colaterali, dinspre mama), fusese

nevoit să-l „doteze”, aşa cum cereau regulamentele, c-un armăsar de mare clasă. Pe când eu, cu amărâtul de Vercea, nu-mi puteam îngădui decât un mers la pas. Dar şi-acela prevăzut cu nenumărate halte de ajustare.

Aşa că, în afară de plăcerea evadării, eram curios să-i văd „pursângele”, să mai fac o tablă cu Radu şi, în special, să mai cercetez biblioteca lui nea Giuică. Căci avea bătrânul o colecţie de cărţi fantastică. Fiind nu numai un mare cititor, dar şi – un tenace – pretendent la titlul de „scriitor”. Încă din anii trecuţi, ştiam că lucrează la un amplu poem, un soi de „Olteniadă” (parafrază la „Ţiganiada”). Iar originalitatea acestuia consta în faptul că era în proză. Totuşi, de oricâte ori încercasem să-mi arunc ochii asupra manuscrisului, nea Giuică evitase să mi-l arate.

Acuma nădăjduiam, nu numai să mă revăd cu văru-meu mai mare, cel care, încă de pe când eram copil, avusese totdeauna grijă, de Crăciun şi de Paşti, când ne vizita la Piteşti, să-mi completeze biblioteca personală eu splendidele volume din colecţia „Basmele lumii”, editată de Ig. Hertz, dar şi să mă aprovizionez copios din rafturile cu cărţi aflate în biroul lui nea Giuică.

Cărţi aş mai fi avut eu şi la Poiana. Dar relaţiile mele cu librarul din sat intraseră într-o zonă mai dificilă. Bineînţeles, personal nu purtam nicio răspundere. Până să ajungem aici, de cel puţin trei ori pe săptămână îl vizitam pe individ în dugheana din centru, de lângă crâşmă, unde-l găseam ghemuit pe-un scaun în spatele tejghelelor prăfuite.

— Bună ziua, ciciu Vanciu! Ce mai faci? – îl luam eu pe departe.

— Prost, bre!...

— Ai păţit ceva? – mă interesam fals îngrijorat, cunoscând marfa.

— Păţit, bre! – răspundea bătrânul.

— Te doare iarăşi piciorul?

— Doare! Ăla din dreapta… Şi doare şi capu'!… Rău! Că-i tâmpit. Dau cărţi scumpe la tine, pe daiboj… Nu mai merge aşa. Dăm faliment, bre!…

Babalâcul de ciciu Vanciu, om la vreo optzeci de ani, întreţinea cu subsemnatul un soi de comerţ aparte, „sui generis”. Deoarece n-aveam bani destui, ca să-mi cumpăr tot ce m-ar fi interesat din maghernița lui, îmi dădea cărţile împrumut, pe termene extrem de scurte, contra sumei de zece lei ziua. Indiferent câte volume sau fascicule aş fi luat. În depozitul din dosul librăriei, o infamă magazie din scânduri, în care se găseau de toate, de la maldăre de ziare vechi, rămase nevândute, baloţi de hârtie pentru ambalaj, abecedare şi-alte manuale şcolare, cumpărate de la şcolari, pe-o acadea sau nişte sugiucuri amărâte, având în vedere că „librăria” lui ciciu Vanciu era totodată şi magazin universal, tone de caiete şi tăbliţe de ardezie, lăzi cu cuie şi piroane, sape, cazmale, furci şi coase, şi până la butoaie cu păcură pentru uns bucşele de la osiile căruţelor, bătrânul mai avea, zvârlite într-un ungher, alandala, într-o dezordine cumplită, teancuri întregi de romane în fascicule, unele din ele chiar legate în volume, din exemplarele returnate. De-acolo îmi alegeam lecturile acelei vacanţe de pomină. Bineînţeles, deoarece bătrânul mi le socotea cu ziua, căutam să iau cât mai multe. De-aceea, cât era ziua de lungă, citeam sub nucul din grădina bunică-mii, până mi se umfla capul şi vedeam negru înaintea ochilor. Într-o fantastică şi febrilă cursă, ca nu cumva să ies în pagubă. Ce-i drept, nici ciciu Vanciu nu se lăsa mai prejos, încercând să-mi vâre toate ciurucurile pe gât.

Existau în dotaţia „hambarului” o sumedenie de lucruri deosebit de ispititoare, precum şi-o grămadă de lucruri antediluviene. Unele din ele, dar într-o formă incompletă, le mai găsisem şi-n podul magaziei lui

Tatapetre, bunicu-meu de la Piteşti. Aici însă, la ciciu Vanciu, le-aveam în întregime. Bună oară, cinci volume, groase de-o palmă, alcătuite din fasciculele legate ale celebrului roman scris de Edgar Rice Borroughs – „Tarzan”. Sau, alte patru cărţoaie, cu „Prin deşertul Saharei”, a lui Karl May. Ca să nu mai vorbesc de „Regele boxerilor”, „De la tron la eşafod”, „Ocolul pământului în avion” şi „Sherlock Holmes”, acesta din urmă tot în fascicule, însă neaparţinând lui sir Conan Doyle, ci, după cum am aflat mai târziu, fiind opera colectivă a unor conţopişti anonimi din cadrul editurii „Ignatz Hertz”.

Conflictul izbucnise din pricina dispariţiei, în condiţii tragice, a întregii colecţii „Amante celebre”.

Mama Lena, puritana familiei, mă surprinsese devorând cărţuliile cu aceste fantastice amante sub nucul din grădină. Îi fusese suficient să descifreze titlul uneia din broşuri „Messalina, împărăteasa Byzanţului”, ca să-mi confişte cele vreo cincisprezece volumaşe şi să-mi organizeze un scandal monstru.

— Auzi, dom’le, ce-i în stare să citească fiu-tu! – a demarat mătuşă-mea, adresându-se maică-mii. Cărţi despre putori… La vârsta lui, în loc să înveţe la contabilitate, ca s-ajungă şi el un comerciant sau director de bancă, stă şi citeşte toată ziua numai poveşti dintr-astea, ruşinoase! Ce-o să iasă din el?… Un fustangiu şi muieratic, cum a fost Dănciulescu al meu!… Află, Olgo, că-i iau cărţile şi le pun pe foc…

Maică-mea a-ncercat să se opună. Spre disperarea mea, care n-apucasem să le termin pe toate, n-a reuşit. Degeaba i-am spus Mamei Lena că Dănciulescu îşi luase lumea-n cap şi-o părăsise din alte pricini. Când i-am precizat însă că intelectualii satului îi zic şi mătuşă-mii „Messalina”, Mama Lena a purces a urla:

— Mie-mi spun aşa?… Porcii! Că nu m-am culcat cu

nătăfleţul de Ciuvete, directorul şcolii, sau cu doctoru’ Sucilă, boul ăla, de la Pisc, ori cu veterinaru, blegu, blegilor?…

Onglița a dat bir cu fugiţii, auzind cele de mai sus. De fapt, s-ar fi cuvenit să-i spună mătuşă-mii adevărul. Că nu pentru tentativele eşuate ale celor menţionaţi de dânsa îi scoseseră porecla de mai sus, ci pentru reuşitele altora din sat, mult mai numeroşi şi mai ţapeni, aparţinând populaţiei de rând a comunei.

Mama Lena a luat volumaşele, strigându-mi, de data asta mie:

— Le dau foc, să ştii, muceo-căcâceo! Şi dacă te mai prinz cu-aşa ceva la noi în bătătură, te dezmoştenesc… Cât ai zice peşte!

Chestia cu dezmoştenirea m-a lăsat rece. Auzisem că mătuşă-mea ar fi avut de gând să mă înfieze, însă nu crezusem o iotă. Mie-mi părea rău de colecţia „Amantele celebre”, şi nu de averea Mamei Lena.

Când m-am dus la ciciu Vanciu, i-am mărturisit adevărul.

— Ciciu Vanciule, mi-a luat mătuşă-mea cărţile! Cum să ne socotim?…

— Mă prostule, de ce luvat?… Povesteşte cum o fost, şi p-ormă vedem noi…

Terminându-mi relatarea păţaniei, redând-o întocmai, librarul, ţinându-se cu mâinile de burtă, se tăvălea pe jos de râs. Când s-a potolit, babalâcul mi-a spus, încă mai chicotind:

— Bre, fără două sute nu scapi de mine!… Atâta face cărţile… Te duce la Mă-ta Lena şi cere bani de la scroafa. Spui că zis ciciu Vanciu, dacă nu dă banii, povesteşte la târg ce-nvârte ea cu Segărceanu, cu Costea lu’ Sârbu, cu Loancă Bulgaru, cu Iovan, gineri-miu! auzi? Altminteri nu mai dădum cărţi la tine… Hai sictir, prostule, şi du-te de-aici. Vii să spui ce zis scroafa!…

Nu m-am mai dus deloc la ciciu Vanciu. Deşi mai avea în magazie o sumedenie de lucruri demne de lecturat. Mai ales din „Colecţia celor 15 lei”. Dar cum să-i fi transmis mătuşă-mii spusele hodorogului? Ar fi însemnat să mă expun în mod inutil. Mai aflasem şi eu despre aventurile messalinice ale mătuşă-mii. Şi nu din gura oricui, dar din blestemele şi bombănelile bunică-mii. Care, de fiece dată, când casa mătuşă-mii era zăvorâtă pe dinăuntru, şi-avea obloanele trase, pornea să vorbească de una singură:

— Fir-aţi să fiţi voi de încrosnaţi, că nu vă mai satură Dumnezeu! Ce-oţi fi găsind la fie-mea, beşondriţilor, de vreme ce-a lepădat-o şi mândreţea aia de Dănciulescu… Făcu-v-aş şi dregu-v-aş de beşniţe!…

Pe de altă parte, bătrâna se fudulea cu fata dânsei cea mai mare. Şi avea şi motive. Căci Mama Lena, femeie la vreo patruzeci şi ceva de ani, nu numai că-ţi lua piuitul cu prestanţa ei, purtându-se ca o doamnă de rasă „pursânge”, însă îşi mai păstrase ceva din frumuseţea anilor tinereţii. Cu faţa pârlită de soare, de parcă s-ar fi bronzat la Tekirghiol, unde, de altfel, pleca în fiece an, cu părul nevopsit niciodată, lăsându-l aşa cum era, de-un alb argintiu şi strălucitor, arăta destul de straniu printre intelectualele de gradul II ale satului, semănând extraordinar cu o amazoană sud-americană, după cum văzusem într-un manual de geografie. În plus, mai beneficia şi de-o sănătate explozivă, iradiind în juru-i efluvii suprasaturate cu energie psihofizică. Era o figură!

De-aceea, bunică-mea, după monoloage de tipul celor de mai sus, o întorcea pe partea cealaltă, bombănind oarecum încântată:

— Las, că bine vă face Lena mea, de-arătaţi ca nişte lămâi stoarse!

Rămas fără sursa de aprovizionare cu cărţi, din hambarul lui ciciu Vanciu, călătoria la Calafat îmi

prindea bine. Din toate punctele de vedere. Deoarece, în afară de nea Giuică şi Radu, mai aveam şi-alte neamuri în orăşelul de pe decindea Dunării.

ULTIMA VACANŢĂ (COMPLETĂRI, ÎN DEPLASARE)

Iar rubedeniile la care mă refer aveau şi acestea vădite înclinaţii pentru artă şi literatură, întocmai ca şi nea Giuică. Dacă nici la Piteşti nu duceam lipsă de articolul respectiv, la Calafat, în schimb, situaţia era mult mai înfloritoare.

Am întins-o spre Calafat, cu amărâtul de Vercea înhămat la şaretă, cam în jur de nouă dimineaţa. Iavaş-iavaş, gloaba s-a descurcat satisfăcător, astfel încât, pe la ora prânzului, am picat taman la ţanc pe capul lui nea Pistol. Nu, nu era o poreclă, şi chiar aşa-l chema. Directorul şcolii primare, de lângă Monument, mai precis peste drum de acesta, nea Ionică Pistol o ţinea de nevastă pe tanti Milica, sora maică-mii, cu care turnase doi veri primari pentru mine, pe Speranţa şi pe Dinu. Nu ştiu ce m-o fi împins să trag la dânşii, în loc să mă fi dus la nea Giuică, aşa cum intenţionasem iniţial. Probabil, cred eu, dragostea cu care mă-nconjurau membrii tribului Pistol, mult mai caldă decât cea manifestată de nea Giuică şi tanti Marioara.

Nea Ionică Pistol, o namilă de bărbat, frumos şi zdravăn, totdeauna cu zâmbetul pe buze, ori de câte ori mă vedea, fie că ne vizita dânsul, fie că mă duceam eu în casa lui, se bucura din tot sufletul, mă pupa pe amândoi obrajii, muşcându-mă dulce de pometi, cu dinţii lui de lup, albi şi colţoşi, şi mă sălta în braţe, până ajungeam cu capul la tavan. Că era şi înalt, nea Pistol, ca un husar.

— Etete, cine-a venit! – a exclamat nea Ionică Pistol, repezindu-se să mă sărute, fără a uita să-mi muşte obrajii… Milico, Speranţo, Dinule, aduceţi-i şi lui Vlăduţ o strachină, să mănânce cu noi…

Erau cu toţii la masă. Şi m-au ospătat ca-n povestirile lui Sadoveanu. Numai cu peşte. Borş de crap, plachie, saramură cu mujdei. În timp ce mâncam, le-am explicat rostul prezenţei mele, cerându-mi iertare că-i preferasem pe dânşii, renunţând să mă duc la nea Giuică.

— Mai du-te în pisici, mă Vladule! Ce-mi umbli mie cu şpiribanţuri. Inima te-a tras încoace! – m-a luat la rost nea Pistol, râzând mânzeşte. Ce, Giuică ţi-a spus basme-n copilărie, când nu voiai să te culci, până nu-ţi povestea Speranţa ceasuri de-a rândul?...

Deci, asta era! Într-adevăr, Speranţa, vară-mea, cu vreo şapte sau opt ani mai mare ca mine, avea harul de-a istorisi. Îmi povestea tot ce citise, mai punea de la ea, iar felul în care o făcea, cu intonaţii dramatice sau comice, în funcţie de subiect şi caracterul personajelor, reprezenta un autentic spectacol.

Dinu, văru-meu, în schimb, elev la şcoala de ofiţeri de aviaţie, îmi citea din poeziile lui, multe din ele puse şi pe muzică proprie.

De fapt, amândoi îl moşteniseră din belşug pe nea Pistol. Care, când punea mâna pe vioară, şi pornea să cânte în neştire, acompaniat la pian de Speranţa şi vocal de Dinu, rămâneam cu toţii înmărmuriţi de plăcere. Tustrei erau în stare să cânte ore întregi.

Atunci, dorind să dau cezarului ce-i al cezarului, i-am mărturisit lui unchiu-meu:

— Aşa-i, nea Ionică! Fără voi, mi-ar fi fost copilăria săracă... Ce zici, nu ne cânţi ceva?

— Măi, de cântat eu ţi-aş cânta, însă mă cheamă nişte treburi în târg!... Dar diseară, organizăm neapărat un concert...

Dulcea şi mărunţica tanti Milica, arborând aerul ei de martiră, a ţinut să lămurească situaţia:

— Da! Aşa-i... Are treburi în oraş, pe lângă gară.

Unde-i bordeiul Floricăi!…

Nea Pistol s-a încruntat niţel, apoi s-a ridicat de la masă, cam brusc, şi-a plecat val-vârtej.

Avea şi el oarece păcate. Tot de la Maica-Mare auzisem de povestea cu Florica-tutungioaica. Atunci când surprinsesem, fără voia mea, o conversaţie între bunică-mea şi Mama Lena. Amândouă, pitite în via din bătătura casei, discutau aprins soarta Milicăi. Zicea Mama Lena:

— Am fost la Calafat şi-am văzut cu ochii mei! Cumnatu-meu Pistol, ferindu-se, se furişa în tutungeria ţigăncii…

— I-or fi trebuit şi lui ţigări, fa Leno! – a presupus bătrâna.

— Poate fi şi-aşa, mamă – a acceptat ideea mătuşă-mea, însă fumează cam mult, buhaiul, de vreme ce-a avut nevoie de două ceasuri, până să-şi cumpere iarba diavolului!… Ce-i de făcut, ai?…

— Tu să nu te vâri, Leno, ca musca-n lapte! – i-a răspuns Maică-Mare. Las, c-o să vorbesc eu cu Milica, să-şi vază de treburi… Eu aş zice că-i mai bine-aşa, altminteri o omoară Pistol, că prea-i bărbat nărăvaş. Dacă-l potoleşte ţiganca, o mai izbăveşte şi pe Milica noastră de chinurile patului… Ce? N-am dreptate? Că doar pricepi la lucrurile astea. Că nici Sima al meu, tac-tu, nu prea avea astâmpăr.

Eram în coridorul dinspre vie, când le-am auzit. Şi-am tăcut mâlc.

Tot aşa cum am tăcut şi-acum, după dispariţia din câmpul nostru vizual a lui nea Ionică Pistol.

Însă Dinu, dorind să spargă liniştea apăsătoare ce coborâse asupra mesei, m-a invitat, zâmbindu-mi mânzeşte:

— Hai cu mine, muceo, să te plimb cu barca!…

Peste o jumătate de ceas, eram pe Dunăre.

Îndreptându-ne spre ostrovul din mijlocul fluviului. Malacul de văru-meu, o frumuseţe de bărbat, trăgea la rame, având-o lângă el pe domnişoara Giubegea, o învăţătoare tinerică şi fâşneaţă de la şcoala condusă de nea Pistol. Dinu, numai în costum de baie, o-nvăţa să mâne luntrea, cântându-i totodată o compoziţie proprie: „Departe sunt de tine, şi totuşi sunt aproape”. Glasul lui văru-meu, vibrat şi splendid timbrat, plutea peste apele tulburi-verzui, făcând-o pe fragila domnişoară Giubegea să freamăte ca o trestie în bătaia vântului.

— Tu să stai lângă barcă, să nu ne-o ia careva! – mi-a poruncit văru-meu. Eu mă duc să-i arăt domnişoarei pădurea de răchite…

Rămas pe malul ostrovului, unde Dinu îşi trăsese barca, vârând-o cu botul în nisipul auriu şi fin, am purces să cuget la nemurirea sufletului. Mai precis, să-mi depăn amintirile despre muierile receptive la artă şi poezie. Că-i recitasem şi eu versuri domnişoarei Genia Prujină. Cu rezultatele bine ştiute. Ce să-i faci! N-aveam vocea lui văru-meu, şi nici pectoralii săi, de atlet olimpic.

Şi-apoi, hai să fim serioşi, pe-atunci practicam o artă poetică mult mai modernă decât banalele romanţe cântate de Dinu.

Încercând să-mi rememorez unele din producţiile mele, compuse la liceul militar „Ferdinand”, am aţipit. Cu funia bărcii legată de mână. Vipia după-amiezii era nespus de fierbinte, văzduhul vibra deasupra undelor, iar miriadele de gângănii zumzăiau atât de îmbietor, încât nici n-am simţit când s-au înapoiat văru-meu şi domnişoara Giubegea.

Însă m-a trezit întrebarea pe care mi-a adresat-o Dinu:

— Unde-i yola, măi beşleagă?…

I-am arătat funia legată de încheietura mâinii. Barca însă, nu i-am mai putut-o arăta. Dispăruse. Iar cel ce-o

furase, profitând de somnul meu, se rezumase doar să taie legătura de cânepă răsucită în patru. Şi dus fusese. Cu luntre cu tot.

Domnişoara Giubegea, mai frumoasă ca la sosire, deoarece păru-i îi era plin de frunzuliţe de răchită, arătând acum ca o zeiţă a pădurii, părea gata să pufnească în plâns.

— Stai, fetiţa neichii, liniştită, că numaidecât aduc yola! – a încurajat-o Dinu, aruncându-se în undele Dunării şi pornind înot spre debarcader.

La masa de seară, după ce ne întorseserăm din fantastica aventură, în aceeaşi ambarcaţiune recuperată de văru-meu, l-am auzit suflându-i Speranţei:

— Ascultă, fă soro, dacă mai îndrăzneşti vreodată să-mi iei barca, şi-asta numai pentru că n-o poţi suferi pe nefericita aia de Pussy, să ştii că-i spun totul bătrânului… Crezi că nu te-am zărit cu Petre Popa al tău, pupându-vă în crângul de lângă Baba Rada?… Cu el ai venit, de mi-ai furat yola?

— Nu, mă fleţule! – i-a râs în nas vară-mea. Singură am fost, trecând Dunărea înot, ca şi tine, că doar n-oi fi ca slăbănoaga aia de Pussy.

Într-adevăr, nu era. Speranţa arăta ca o statuie de bronz. Înjghebată numai din muşchi rotunzi şi rumeniţi de soare, frumoasă ca Diana din mitologia lui Popa Lisseanu. Şi nu ştiu de ce, dar când l-am auzit pe Dinu că Speranţa se săruta cu Petre Popa, un ofiţer de la noi, din Poiana-Mare, noutatea mi-a căzut nespus de greu pe suflet. Pentru mine, Speranţa era cu totul altceva decât o femeie obişnuită. Mai curând o zeiţă a eternei tinereţi, deţinătoarea tuturor poveştilor de pe lume. Dacă Petre era capabil s-o vrăjească, spunându-i cine ştie ce basme cu cocoşul roşu, toate iluziile mele despre puritate se prăbuşeau.

Şi-a doua zi chiar, m-am mutat la nea Giuică.

Care, împreună cu tanti Marioara, m-a întâmpinat prestant şi pompos. Poftindu-mă, după îmbrăţişările de rigoare, în biroul său avocaţial, acolo unde-şi avea şi biblioteca lui fantastică, pe puţin vreo cinci mii de volume.

— Măi Vladule, rămâi aici şi uită-te la cărţi… Eu mă duc în oraş, să văd pe unde-mi umblă domnu' Radu al meu! Dacă-l găsesc, îi spun c-ai venit la noi şi să-şi abandoneze, o vreme măcar, cât vei fi aici, nenumăratele prietene din târg…

Până s-au întors nea Giuică şi Radu, destul de târziu, ce-i drept, avusesem timp suficient să-mi arunc ochii asupra rafturilor înţesate cu cărţi. Dar şi să-i dereglez maşina de scris a lui unchiu-meu.

Când l-am văzut pe Radu în uniformă de sublocotenent de cavalerie, cu cizme prevăzute cu rozete, tunică strânsă pe talie şi pantaloni cu lampas roşu, am înţeles de ce se dădeau în vânt după el domnişoarele târgului. Arăta ca un cocoş, ţanţoş şi fercheş, chiar frumos s-ar fi putut zice.

Mişcându-se ca o zvârlugă, s-a repezit să mă îmbrăţişeze, declarându-mi entuziasmat:

— Vlăduţule, ce bine c-ai venit la noi! Până să mă prezint la regiment, mai am trei zile libere… Taman de-ajuns, să-ţi arăt oraşul, portul, vapoarele!

Apoi, venindu-i brusc o idee de milioane, i s-a adresat lui nea Giuică, informându-l că mă ia cu el în port, unde-o să prânzim la bordul unui vas de pasageri, care de două zile făcea curse de agrement Calafat-Vidin, cu prilejul nu ştiu cărui târg internaţional ce se desfăşura în oraşul bulgăresc.

Peste o jumătate de ceas, eram amândoi în port. La debarcader, un vapor de pasageri, aparţinând „N.F.R.”-ului nostru, se legăna leneş pe apele verzui ale fluviului.

— Păi, măi, Radule, l-am întrebat pe văru-meu,

unde-i lumea pentru Vidin?…

— Ai răbdare, bernebecule! Cursele încep după-amiază. Până atunci, ne-mbarcăm să mâncăm de prânz, la restaurantul vasului. Am pe cineva cunoscut, care-o să ne servească dumnezeieşte. Căpitanul şi ceilalţi membri ai echipajului sunt în oraş, aşa că vom fi numai noi pe vapor… Şi-o să vezi şi tu cum arată o navă. Hai, ia-te după mine…

În clipele următoare, treceam la bordul vasului, păşind, eu cel puţin, temător pe scândurelele fragilei pasarele. De parcă ar fi fost la el acasă, Radu a pornit în căutarea cunoscutului său. Cu care s-a întors numaidecât, ieşind amândoi dintr-o cabină de clasa I.

Era o făptură extrem de agreabilă, subţirică şi frumos înţolită într-o uniformă marinărească, ceva mai deschisă la culoare decât binecunoscutul bleumarin. Pe care Radu mi-a recomandat-o galant:

— Domnişoara e prietena mea, Caliopi Magusta, cea mai fermecătoare stewardesă din flota noastră fluvială… Pupă-i mâna, mă Vlăduţ, şi nu sta ca un tolomac! Fii cavaler, că doar eşti vărul meu…

M-am conformat, şi i-am sărutat mânuţa marinăriţei. Care, zâmbindu-mi încântător, mi-a spus cu glas melodios:

— Merge cu mine, băieţelu, dam ceva de păpica! Ce place la tine?

Când m-am văzut instalat la o masă din restaurantul de clasa I, şi am văzut ce era expus la bufet, i-am mărturisit cinstit:

— Domnişoară Calipopi…

— Caliopi, băieţelu!

— Bun, deşi sună plăcut şi cum am spus eu, ca-n manualul de istoria Greciei antice! Ştiţi ce-aş râmni? Nişte sardele din ălea mari şi albastre…

— Bravo, chefalos place şi la mine! Cu limonie…

Spre mirarea mea, stewardesa mi-a trântit în farfurie un chefal întreg, niţel afumat şi peste care mi-a stors două lămâi, şi-a plecat imediat din salon, târându-l după ea pe Radu, strigându-mi din prag:

— Poftă bună, mănânci sănătos! Noi mergem vizităm sala maşini…

— Şi eu, când o să văd vaporul?…

— După ce mănânci!… – mi-a transmis, extrem de grăbită, Caliopi.

Abandonat în salonul elegant şi pustiu, după ce mi-am lichidat monstrul albastru, am pornit să aştept reapariţia dispăruţilor. Întrucât întârziau în exces, mi-am zis că vasul trebuia să fi fost dotat cu o instalaţie de maşini extrem de complexă, de vreme ce dura atât de mult vizitarea acesteia. În disperare de cauză, tot plimbându-mă pe lângă bufet, m-am servit, cu de la mine putere, cu trei bucăţi babane de tort.

Radu şi Caliopi s-au ivit abia peste vreo două ceasuri. Satisfăcuţi de examinarea navei. Că doar n-or fi zăbovit atâta timp numai în sala maşinilor, ci, mai mult ca sigur, luaseră la rând toate compartimentele bastimentului, uitând de mine.

— Nu fi amărât, măi Vlăduţ, m-a liniştit văru-meu, că venim şi mâine, şi-atunci ai să vezi şi tu vaporul. Acuma nu mai avem vreme, deoarece peste zece minute plecăm la Vidin, să vizităm târgul!…

În timp ce traversam Dunărea, am simţit că-mi e niţel cam rău. Şi i-am spus lui văru-meu:

— Ce bine-ai făcut că n-ai mâncat şi tu chefal, şi-ai preferat să cercetezi ambarcaţiunea la mare amănunt!… Chiar prea mare. Pe mine, mă cam ia cu greaţă!… Să fie din pricina răului de mare?

— Precis! mi-a confirmat bănuiala Radu.

— Simţi şi tu ceva?…

— N-aş prea zice!

— Păi, cred şi eu… Cu Caliopi lângă tine, nici foame nu ţi-a mai fost, şi-ai făcut şi mişcare, trecând prin toate ascunzişurile vaporului!

Văru-meu a zâmbit ca un cotoi, parcă lingându-se pe buze, şi m-a liniştit:

— Lasă, Vlăduţule, cum debarcăm la Vidin, mergem numaidecât la panair, c-aşa-i zice târgului, şi-o să-ţi dau să bei o bragă rece, cu gheaţă, şi-ţi trece totul!

Târgul se afla la vreun kilometru departe de port. O piaţă uriaşă, plină de lume, care dădea târcoale miilor de dughene ce-şi expuneau mărfurile. Întocmai ca la un bâlci de-al nostru. Unii vindeau bundiţe, căciuli şi cojocele, alţii fesuri, narghilele, ciubuce şi ibrice din aramă, executate din ciocan, în alte locuri găseai unelte agricole, haine din abà şi dimie, şalvari turceşti, cazane de rufe, tingiri şi ceaune, linguri de lemn, din cireş, pentru amestecat bulionul, zarzavaturi de tot felul, roşii, ciuşti, gogoşari, pătlăgele vinete, dovleci turceşti, tutun brut, în frunze făcute snop, ţigări „Fleurs de tabac”, cu muştiuc auriu, inele de argint, brăţări filigranate, salbe din mahmudele şi irmilici, broboade şi basmale multicolore, mă rog, iarmaroc în toată regula.

Iar deasupra pieţii, ameţitoare şi ispititoare, pluteau arome cumplite de fripturi de berbec, chebap, rotocoale, fudulii, măruntaie, cârnăciori de capră sau de oaie. Pe loc, mi-a trecut senzaţia de leşuială. Şi-am gustat din toate. Pretutindeni, erau instalate grătare în aer liber, care, într-un vacarm uluitor de strigăte şi zgomot de cleşti, reclama sonoră a grataragiilor, puneau la dispoziţia mulţimii preparatele mai sus citate.

Când am ajuns în dreptul unui turc, probabil autentic, deoarece purta fes şi şalvari, şi-avea lângă dânsul un uriaş recipient de alamă, văru-meu a exclamat încântat:

— Ăsta-i bragagiul nostru, de la Calafat! Hai să bem

o bragă… E nemaipomenită!

Era. Groasă şi spumoasă, rece ca gheaţa. Şi-am ras două ulcele.

Pe seară, când ne-napoiam acasă, din port şi până la domiciliul lui nea Giuică, am avut tot timpul senzaţia că-s aerostat. În aşa hal mă umflase braga, turnată peste chefal, măruntaie şi fripturi.

RĂMÂI CU BINE, MAICĂ-MARE!

Păţaniile de la Calafat, destul de neplăcute, m-au determinat să părăsesc cât mai grabnic localitatea. Cu păreri de rău, inexprimabile. Mă durea sufletul că nu-mi mai puteam îngădui să mă plimb cu Radu, mă durea şi aparatul digestiv, din motive de bragă şi alte alimente consumate în exces, mă durea faptul că trebuia să mă despart de Dinu şi Speranţa, de toţi ceilalţi unchi şi mătuşi. Ce să-i faci! Nu-mi reuşise pasienţa.

Dinu Pistol, devenit ulterior pilot pe aparatele de vânătoare, avea să cadă deasupra Bucureştilor. Cu două zile înainte de terminarea războiului. Se căsătorise, în urmă c-un an. Iar astăzi, cine ştie pe unde, există o fetiţă (cam la vreo patruzeci de ani) ce-i purta cândva numele. Nevastă-sa, după prăbuşirea aviatorului, dispăruse fără urmă. Împreună cu copilul. Şi nimeni n-a putut să afle în ce parte a orizontului.

Lui văru-meu îi plăcuse să cânte, să scrie şi versuri, ba să şi compună romanţe, dar până la urmă optase pentru înaltul cerului. Şi nu i-a mai rămas decât fotografia, cu sfinţenie păstrată de mine, din ziua când primise gradul de locotenent.

Iar Radu Giuică, fostul cavalerist, la cei şaptezeci şi ceva de ani, încă mai poartă unele semne ale tinereţii de-acum aproape cinci decenii. Întocmai ca şi maică-sa, tanti Marioara, de la Calafat, care se-apropie cu paşi vertiginoşi de nouăzeci şi şase de ani. Când l-am întâlnit ultima oară, mi-a comunicat că ar vrea să-şi publice nişte

poezii. Scrise în timpul liber. Când nu face figuraţie pe scenele diferitelor teatre din capitală. Unde are mare căutare, cu osebire în rolurile mute.

Pe când îl mânam pe amărâtul de Vercea, făcând cale-ntoarsă la Poiana-Mare, mă gândeam la cu totul altceva decât la ceea ce-avea să se-ntâmple. Căci toate astea s-au petrecut mai târziu, şi n-aveam daruri premonitorii, să prevăd destine. Nici prin minte nu mi-ar fi trecut, pe-atunci, că voi tenta şi eu marea aventură a scrisului, peste zece ani, având în juru-mi atâtea neamuri dotate artistic. Dar ceva m-a influenţat, pesemne patima cititului pe care precis am „moştenit”-o de la cei pomeniţi până acum. Precum şi de la cei ce-aveau să vină mai încolo.

Deci, cum spuneam, călătorind iavaş-iavaş spre sălaşul bunică-mii, eram preocupat, şi încă foarte, de apropiatul examen de corigenţă. Nu pusesem o clipă mâna pe manualul de contabilitate.

Însă, spre norocul meu, când am ajuns acasă, l-am găsit pe Octav, întors de la concentrare, într-o permisie de şapte zile.

În acest scurt răstimp, cred c-am tocit la materia respectivă, aşa cum n-o făcusem un an întreg. Octav mă ţinea din scurt, mă prepara metodic, fiind un excelent contabil, şi, spre mirarea mea, constatam că pricep totul, şi încă extrem de rapid. Ceea ce, fie vorba între noi, nu mi se părea a bună. De unde-atâta minte în capul meu zurliu?

— Gata! – a exclamat Octav în ajunul plecării sale la armată. Dacă nu-mi iei un zece, înseamnă că profesoru-i tâmpit şi nu tu!…

În săptămâna următoare, am plecat la Craiova. Să-mi dau corigenţa. Împreună cu Onglița. Maică-Mare m-a înzestrat cu vreo cinci sutici, să am de cheltuială, iar Mama Lena, chemându-mă la dânsa-n casă, mi-a declarat

zâmbitoare:

— Uite-ţi, măi beşleagă, amantele tale celebre!… Le-am citit şi eu. Vai de capul lor, nici nu meritau să-mi pierd vremea cu ele. Du-le boşorogului ăla, de ciciu Vanciu, să n-ai necazuri cu el! Dacă ai să fii cuminte, s-ar putea ca la anul să te-nfiez, şi să-ţi las tot ce am. Bineînţeles, după moartea mea… Peste vreo patruzeci, cincizeci de ani. Până atunci, na-ţi şi ţie o sută de lei, să ai la drum…

Nici n-am apucat să ne instalăm ca lumea în odaia noastră din dosul birourilor agenţiei „Asigurarea românească”, şi-a doua zi chiar, m-am prezentat să-mi susţin corigenţa.

Deşi parcă-mi luase Dumnezeu minţile, de uitasem mai tot ce-nvăţasem cu Octav, am căpătat un zece cât mine de mare. De fapt, doi. De zece. Unul la oral, iar celălalt la scris. Spre stupefacţia domnului Cioică, directorul liceului comercial şi examinatorul meu. Şi nu numai a dânsului, ci şi-a mea.

De bucurie, am rugat-o pe maică-mea să-mi îngăduie o fugă până la Poiana-Mare. M-apucase un dor nebun de Maica-Mare, de toţi cei de-acolo. Cu-atât mai mult cu cât începea şi culesul viilor. La care am participat personal, mâncând în neştire grămezi de ciorchini de struguri, bând must şi-nfulecând hălci întregi de pastramă de capră.

Maică-Mare, fericită, mi-a mai înmânat un premiu de-o sută de lei. Atrăgându-mi însă atenţia:

— Dacă şi la anul îţi mai dau ăia, de la şcoală, încă o corigenţă, îţi fac şi-un costum de haine, pe banii mei! Iar dacă te procopseşti cu două, sau mai multe, te-nfiază Mamă-ta Lena cât ai zice peşte… Că mie nu-mi iese din vorbă.

Din păcate, la gara Golenţilor m-am călătorit pe picioarele mele personale. După ce-mi luasem iarăşi

rămas bun de la bunică-mea. Pe drum, păşind ca beat, din când în când izbucnind în hohote de plâns, jurându-mi să nu-mi mai calce picioarele la Poiana.

În ajun, către seară, murise din senin unul din cei mai credincioşi prieteni avuţi vreodată – bietul Vercea.

„PRACTICANTUL” FRENETIC

ÎNCEPUT DE AN ŞCOLAR

Abia sosit la Craiova, au şi purces să curgă belele pe capul meu. Mai întâi, sediul agenţiei „Asigurarea Românească” se mutase la celălalt capăt al Căii Unirii, taman la coborârea în Valea Vlăicii. Ceea ce nu-mi convenea deloc, având de parcurs până la liceul „Gh. Chiţu” o distanţă aproape dublă. Pe jos, bineînţeles. Cetatea banilor, pe vremea aceea, nu poseda niciun mijloc de transport în comun. C-aşa erau oltenii, sportivi până-n măduva oaselor. Apoi, nici n-apucasem să frecventez cursurile ca lumea, că aceasta s-a şi-ntors cu fundul în sus. Veniseră la putere legionarii lui Horia Sima.

Săptămânile ce-au urmat, din ce în ce mai cutremurate de evenimente, au fost ceva de groază.

Crâşmarul de peste drum, ce-şi avea prăvălia chiar în colţul Văii Vlăicii, faţă în faţă cu farmacia lui Herstein, cu care se afla în relaţii de strânsă prietenie, de-a doua zi ce s-a anunţat noul guvern, a şi apărut în cămaşă verde, cu centiron şi diagonală. La tejghea. Unde servea cinzecile şi ţoiurile, ca şi cum ar fi fost în halatul-alb-soios cu care-şi efectuase meseria până atunci.

Când a intrat în tavernă nefericitul de Herstein, Viţu s-a uitat la el urât şi l-a întrebat cu glas sonor, să-l audă întreaga asistenţă:

— Ce vrei, bă jidane?…

— Ai înnebunit, Viţule? – a rămas farmacistul interzis, abia îngânându-şi vorbele. Acum ai aflat că-s ovrei?… Dă-mi o juma de comină!

— Ieşi afară, fragmasonule! – a răcnit crâşmarul la Herstein. Nu vezi c-a trecut vremea voastră şi-a venit şi rândul nostru, să fim cineva în ţara asta?… Hai, valea!…

Octav, când ne-a povestit, seara la masă, întâmplarea de mai sus, era nespus de tulburat.

— Ciociule (aşa ne alinta el, indiferent dacă era vorba de maică-mea sau de fiu-su vitreg, adică subsemnatul), de mâine mă duc să-mi cumpăr şi eu cămaşă verde!… Trec la ăştia, c-altminteri mă ia şi pe mine la rost Viţu…

Peste vreo lună şi ceva, Octav se lămurise în privinţa gărzii de fier. Din centură şi-a făcut curea de pantaloni, iar cămaşa verde şi-a pitit-o într-un fişet de-al agenţiei. După ce-l purtaseră în marş forţat, de noapte, de vreo trei ori sau patru ori, zeci de kilometri prin pădurile dinspre Işalniţa, de se-ntorsese bietul de el acasă crăcănat, renunţase la orice activitate politică.

Şi nici nu-i mai era teamă de Viţu, crâşmarul. Şi ne-a şi explicat de ce.

— L-am întâlnit aseară, după zece, la Herstein, în sufragerie. Bătut măr de camarazii lui, de la comandament, fiindcă nu voise să contribuie la ajutorul legionar cu un ştiu câte mii de lei… Îi adusese farmacistului un curcan şi-o ladă cu Sauvignon de Segarcea, numai ca să se-mpace cu el, şi să-i oblojească vânătăile!…

Nici la noi, la „Gh. Chiţu”, nu prea mergeau lucrurile. Vreo câţiva profesori, pare-se legionari, ne-aduseseră câteva teancuri de „Buna Vestire” şi-ncercaseră să ni le vândă cu de-a sila. Directorul Cioică, aflând de iniţiativa „politicienilor”, făcuse un scandal monstru, susţinând că şcoala lui nu era organizaţie de găinari şi vânzători de gazete.

Degeaba s-au străduit sfinţii profesoraşi să-l impresioneze pe Cioică, lipind în unele clase portretul

„căpitanului”, chiar lângă tablă, căci directorul, ajutat de omul de serviciu, un bătrânel simpatic şi foc de isteţ, a procedat numaidecât la îndepărtarea imaginii respectivului, strigând la Băcanu, şeful „tinereţii”;

— Măi băieţaş, ia-ţi icoanele astea acasă, şi-atârnă-ţi-le unde vrei! Aici însă n-au ce căuta… Suntem şcoala statului, şi nu a gărzii de fier. Mai bine, ocupă-te serios de elevii dumitale, şi învaţă-i geografia, materia pe care eşti obligat s-o predai! Că de-aia primeşti leafă… Dacă-ţi convine! Dacă nu, atunci du-te şi fă cursuri de gramatică şi ortografie cu haidamacii voştri… Poate le-arăţi cum trebuie să-şi iscălească declaraţiile cu care-au împânzit oraşul! Nu vezi că, sub gradul lor din legiune, în loc să-şi treacă numele, au semnat cu „indescifrabil”?…

Băcanu l-a privit încruntat pe director, apoi şi-a luat tablourile (de fapt nişte afişe cu figura lui Codreanu, imprimate la două culori) şi-a răspuns oarecum în doi peri:

— Camarade, foarte bine ai zis, când ai zis că sunt icoane! Că chiar icoane îs… Sfinte, ca soarele sfânt de pe cer! Şi va veni ceasul, va veni odată şi el, când fiecare român o va purta la piept!…

Cioică, fără să mai ţină seamă de prezenţa noastră, a elevilor, care ascultam uluiţi conversaţia lor, s-a îndreptat spre uşă, însoţit de moş Niţă, şi din prag i-a declarat mânios profesorului de geografie:

— Ascultă, Băcanule, pe mine să nu mă faci „camarad” că te dau cu capul de toţi pereţii, oricât ai fi matale de fătălău!… Iar ca român, totdeauna am să port, aşa cum am mai şi purtat, la piept şi-n suflet, numai tricolorul… Că eu am luptat la Oituz, beşleagă, şi nu cu ovreii de pe Lipscani, aşa cum „luptă” ai voştri!…

După aceea, întorcându-i spatele profesorului, i-a poruncit omului de serviciu:

— Moş Niţă, sună sfârşitul orei! Camaradul Băcanu

şi-a terminat lecţia de geografie… Nemţii lui ne-au stricat până şi harta ţării, nu numai dreptul de-a te numi român! Trage clopoţelul…

Peste vreo lună, pământul ne-a sunat şi el sfârşitul lumii. Noaptea, în timp ce oraşul dormea, ne-am pomenit zvârliţi din paturi, dulapurile şi-au deschis singure uşile, văsăria de bucătărie s-a risipit pe jos, zdrăngănind îngrozitor şi sfărâmându-se-n cioburi. Eu, care dormeam la parter, am zbughit-o-n stradă, urmat peste câteva clipe de Octav şi de Ongliţa, ce-şi aveau dormitorul la etaj, şi care-au coborât val-vârtej scara doar în cămăşile de noapte.

— Sosit-a ziua de-apoi! – orăcăia crâşmarul Viţu, gonind ca apucatul pe Calea Unirii, în sus şi-n jos. Ne pedepseşte Dumnezeu pentru păcatele noastre…

— Bă Viţule, bă – încerca să-l potolească farmacistul Herstein, astâmpără-te dracului odată, că-i cutremur şi nu ziua de-apoi! mai curând, zic eu, asta-i ziua dintâi a sfârşitului vostru…

Abia peste vreun ceas s-a mai liniştit lumea şi s-a retras în căşile personale. Crâşmarul, care fugise doar în chiloţi şi cămaşă verde, şi-a schimbat la mare urgenţă uniforma şi s-a refugiat la farmacist. În pijama. Să doarmă la dânsul. Fiindcă-i era teamă să nu se repete cutremurul, şi să nu-l ia la bătaie vecinii.

Iar a doua zi, Herstein ne-a povestit că Viţu-l ţinuse de vorbă până-n zori, tot chestionându-l:

— Măi Naftule, ce mă fac, dacă pică ai noştri?… Nu-i aşa că voi, ovreii, v-aţi aliat cu americanii şi englezii, cu ruşii şi-aveţi şi-o gardă de fier? Zic unii, că-n caz de război, nemţii pierd la sigur bătălia… Spune-mi, Naftulică dragă, ştii cumva ceva?

Herstein, picotind de somn, a-ncercat să-l liniştească, asigurându-l c-o să-l întrebe pe rabin cum stau lucrurile. Iar de nu-l găseşte acasă, are să se

consulte cu Mandy Penchas, alt farmacist din localitate, care se are bine cu Sandu Sană, librarul de pe Calea Unirii, a cărui nevastă se are şi ea bine, chiar foarte bine, cu generalul Picki Vasiliu, militar uns cu toate alifiile.

În orice caz, peste ani, situaţia se lămurise. Herstein fusese naţionalizat, Mandy Penchas plecase la Bucureşti, unde ajunsese mare compozitor, de muzică uşoară, Sandu Sană, mutat şi el în capitală, scria articole în presa culturală, iar Viţu îşi deschisese o bodegă celebră, cu specialităţi româneşti. La Tel-Aviv. Unde-l ajutaseră prietenii lui Herstein să se pună pe picioare. Deh! Ce să-i faci… Sic transit gloria mundi! Adică, în traducere liberă, „unde dai, şi unde crapă!”

Până la rebeliunea legionarilor, din ianuarie, numai la cenaclul doamnei Elena Farago mai aflam şi noi ce se-ntâmplă în lumea mare. Şi literară, şi politică. Marea poetesă, netemându-se de nimeni şi de nimic, ne poftea în fiece joi să citim poezii şi să discutăm artă.

După ce generalul Antonescu i-a îndepărtat de la putere pe verzi, înhăitându-se el cu nemţii, cenaclul şi-a încetat oarecum activitatea. Elena Farago nu mai putea primi. Se-mbolnăvise grav.

În schimb, continuam să ne vedem între noi, câţiva dintre membrii cenaclului. Citindu-ne reciproc producţiile. Domnul Defleury, de la biblioteca „Aman”, poetul Preda Savu, prozatorul F. Bossun, Nicolaescu-Plopşor, decanul de vârstă al scriitorilor din Cetatea Băniei, Radu Sommer, un eseist şi poet de excepţie, profesorul Tiberiu Iliescu, care scotea şi-o revistă ultramodernistă, şi mulţi alţi „aspiratori” la titlul de „om de litere”.

Şcoala începuse să mă atragă din ce în ce mai puţin. În loc să-mi văd de lecţii şi învăţătură, mă angrenasem într-o serie de activităţi paraliterare. Aveam vreo câţiva

colegi talentaţi, cel puţin aşa-i consideram eu, care deja debutasem la „poşta redacţiei” din „Curentul literar-magazin” şi care meritau neapărat să fie şi ei publicaţi. Atunci mi-am întemeiat prima editură; „Mioriţa”, aşa se numea. Unde i-am tipărit volumul de versuri „Ard”, lui Simion Cerăceanu. „Tipărit” era doar un fel de-a spune, deoarece, de fapt, îl bătusem la maşina de scris a agenţiei, zile şi nopţi de-a rândul, în treizeci de exemplare. Câştigul l-am împărţit frăţeşte. Nu chiar juma-juma, ci dându-i lui Cerăceanu 10 exemplare, să facă ce-o şti cu ele, iar restul le-am oprit eu, în speranţa că se vor putea valorifica. Aiurea! N-am vândut niciunul măcar. Abia mai târziu, mi-a cumpărat Simion încă zece bucăţi. Să le-mpartă rubedeniilor de la Calopăr, satul său de baştină.

— Mă Simioane, barem capeţi ceva pe ele? – l-am iscodit eu.

— D-apăi cum! Ba o găină, ba un curcan, ba câteva lubeniţe... Că-s primul ţăran-poet din Calopăr, cu carte tipărită!

— Bravo ţie, Cerăcene! Tu cu orătăniile, şi eu cu praful de pe tobă... Bună treabă, n-am ce zice!...

Simion, bălanul cu inima ca un dovleac de dulce, m-a bătut pe umăr şi m-a ogoit:

— Lasă, mă, că-ţi mai dau să-mi tipăreşti un volum... Peste vară am şi scris vreo sută de poezii. Şi câştigul îl împărţim, de astă dată, pe din două... Volumele le iau eu, pe toate, şi, din ce primesc pe ele, îţi dau şi ţie jumătate! Când viu cu tata la piaţă, încărcăm totul în brişcă, şi le vindem amândoi: şi căţele, şi ciuştile, şi lubeniţele!

— Să mă mai gândesc! – i-am spus eu. Om trăi şi-om vedea.

M-am gândit. Şi-am încercat o altă variantă culturală. M-am exersat în fabricarea de maculatoare. Din vânzarea cărora, colegilor de la liceu, să-mi adun

banii necesari pentru imprimarea unei cărţi adevărate, la o tipografie de mâna a treia, eventual a patra.

Operaţia era simplă. Cumpăram de la librărie topuri de hârtie ordinară, dintr-unul rezultându-mi cinci maculatoare de-o sută de file, la un preţ extrem de ieftin. Aproape un sfert din cel cu care le vindeau librarii de pe Calea Unirii. Ce-i drept, le executam singur. Utilizând maşina de capsat de la birourile „Asigurării Româneşti”.

Totul a mers perfect, până-n ziua când s-a prins Bădescu, patronul librăriei „Academica”, de la care-mi aprovizionam „atelierul”.

— Ia ascultă, măi băiete – m-a întrebat într-o bună zi, ce faci cu-atâta hârtie?

Nu l-am minţit şi i-am spus adevărul. Tipul era simpatic, îmi plăcea cum se comporta cu muşteriii, extrem de afabil şi mereu cu zâmbetul pe buze.

— Şi te-ai ales cu ceva bănuţi?…

— Aşa şi-aşa! – i-am răspuns eu, dând din colţ în colţ. Deoarece m-am trezit cam târziu, după ce toate şcolile îşi cumpăraseră rechizitele… Deocamdată, până una alta, am un stoc de vreo trei sute de maculatoare format mare, din cele patru sute pe care le-am confecţionat. Iar cele vândute, şi pe-ălea încă n-am încasat paralele…

Bădescu a zâmbit pe sub mustaţă. Apoi, pe neaşteptate, mi-a propus:

— Ţi le preiau eu! La jumătate de preţ… Fără să mai aştepţi, capeţi banii pe loc, şi mai rămâi şi-n câştig! Cred că-ţi dai seama de afacerea pe care-o facem împreună, fiindcă văz că eşti elev la „Chiţu”! Şi-ăsta-i liceu comercial…

— S-a făcut, domnule Bădescu! – am exclamat eu încântat. Mă duc acasă să v-aduc maculatoarele. Dacă vă interesează, mai am şi vreo zece exemplare din volumul de versuri „Ard”, de Simion Cerăceanu, editat de mine…

Restul s-a vândut ca pâinea caldă!

Aflând că-s şi editor, librarul m-a poftit la dânsul acasă, să-i fac o vizită şi să stăm de vorbă. Bineînţeles, după ce-i livram marfa. Inclusiv ceea ce mai rămăsese din cartea lui Simion.

Peste un ceas eram înapoi. Cu maculatoarele şi cele zece exemplare din „Ard”. Pe care mi le-a returnat imediat, văzând că sunt doar nişte dactilograme lipite cu pap de cizmărie, în aşa chip încât s-arate ca o carte. Căci volumul lui Cerăceanu, din păcate, n-avea decât 24 de pagini. După ce mi-a achitat maculatoarele, mi-a amintit că mă aşteaptă a doua zi la el, pe Calea Bucureştilor, că tot era duminică. Când dam să plec, mai m-a întrebat:

— Dacă urmezi liceul comercial, de ce te-apuci de afaceri dintr-astea tâmpite?…

— Fiindcă nu mă pricep la comerţ, domnule Bădescu. De-aia! Eu vreau să mă fac poet, ceea ce-i cu totul altceva, şi n-are nicio legătură cu neguţătoria. E artă! M-aţi înţeles?…

— Deocamdată, perfect! Stăm mâine de vorbă, şi vedem noi ce-i de făcut…

PRIMI PAŞI ÎN MESERIE

A doua zi, pe la zece dimineaţa, sunam la uşa locuinţei librarului. Mi-a deschis o bătrânică rotofeie, la vreo şaptezeci de ani, cu părul alb ca laptele, câlţos şi-nvolburat, de parcă ar fi purtat pe cap o blană de mieluţă, rumenă-n obraji şi-aruncând priviri iscoditoare.

— Ce-i cu tine, măi copile? – s-a interesat băbuţa.

— Am fost invitat de domnul Bădescu, să-i fac o vizită!

— Aha! Ştiu, mi-a pomenit ceva de tălică… Poftim în sufragerie, să-l aşteptăm pe Nicky… Acuma-i în salon, la pian. Compune un tangou!…

În timp ce gustam din dulceaţa de cireşe amare pe care mi-o oferise „coana mare”, mama lui Bădescu, iar

dânsa-mi povestea despre fiu-său, cum de-ajunsese dintr-un amărât de vânzător de prăvălie, din Calafat, ditamai proprietarul de librărie, tot trăgeam cu urechea la zdrăngănitul pianinei din odaia alăturată. Uluit de cele aflate, cum că Bădescu era şi compozitor, încercam să desluşesc linia melodică a noii sale opere. De celelalte, se-nţelege, până atunci nu-mi fusese dat s-aud vreodată.

Pesemne cânta la pian în stilul „c-un deget”, deoarece notele se-nşiruiau una după alta, fără intenţii de acorduri sau ritm. Dar nicio melodie nu izbuteau să-nchege, ci doar nişte sunete disparate, ca şi cum cineva s-ar fi străduit să prindă un şoarece alergând pe claviatura instrumentului.

Când băbuţa ajunsese la mutarea lor la Craiova, iar compozitorul încercase toate clapele avute la dispoziţie, uşa salonului s-a deschis încet, lăsându-l pe librar să ni se alăture. Când m-a zărit, mi-a zâmbit oarecum ruşinat. I-am dat bună dimineaţa. Mi-a răspuns binevoitor, apoi i-a transmis coanei mari:

— Mămico, adu-ne ceva de-ale mâncării! Am terminat tangoul, şi-acuma-s cam obosit… Şi-apoi, mai trebuie să discut şi cu dumnealui!

Pe când băbuţa dispărea, probabil în direcţia bucătăriei, Bădescu mi-a declarat încrezător, ca-ntre colegi:

— Ieri, mai ţii minte, m-ai întrebat dacă ştiu ce-i aia artă? Ei bine, află că şi eu sunt artist… Chit că-s şi comerciant, totodată. De-aceea ţi-am spus că te-nţeleg perfect. Mi-ai zis că vrei s-ajungi poet. Foarte bine. Şi eu vreau să mă fac compozitor. Însă, dacă n-avem baza materială, adică bănuţii, pe care-i obţinem printr-o activitate în stare s-aducă profituri, nimeni n-o să ne tipărească volumele de versuri, sau, în cazul meu, nimeni n-o să mă cânte! Asta-i viaţa… Aşa că, mai întâi, va fi nevoie să ne ţinem de-o meserie rentabilă. Restul, îţi dai

seama, va urma de la sine… Am impresia că eşti un băiat dotat, ai şi idei, dar habar n-ai cum să le pui în practică. Dacă vom lucra împreună, şi-am să-ţi spun cum anume, vom izbuti amândoi. De mâine am să-i telefonez lui Cioică, directorul liceului, şi-am să-i cer să mi te repartizeze la mine, ca practicant comercial… Aşa ai să-nveţi temelia meseriei. Poeziile se vând la librărie, şi-apoi dacă ne gândim mai bine, mulţi din editorii de la Bucureşti sunt şi librari… Poate ne facem şi noi o editură. Cu timpul, bineînţeles. Ei, ce zici de ideea mea?

Istovit de îndelungata expunere, Bădescu îmi aştepta răspunsul. Impresionat de adevărurile ce le emanase, n-am zăbovit o clipă şi mi-am dat deplinul acord:

— Domnule Bădescu, eşti măreţ!… Sunt omul care-ţi trebuie!… Presimt că lângă matale am să-mi realizez toate visurile…

— Bravo! Îmi place cum gândeşti… Dar ai s-o porneşti de jos. De la curăţenia în magazin, ordinea din depozit, vânzarea de carte, la raionul respectiv, la ambalaj, şi-aşa mai departe. Mai am un băiat de la liceul vostru, tare priceput la aranjarea vitrinelor şi la desenarea pancartelor de reclamă, unul Gănescu, care acum lucrează la împachetarea mărfurilor, dar care va ajunge, datorită mie, om mare, fără-ndoială. Aşa se izbândeşte în viaţă, pornind de la practică!…

Librarul a avut dreptate. Gănescu acela chiar a ajuns un cineva. Mai târziu, peste vreun deceniu, am aflat chiar din gura lui Benedict Gănescu, graficianul şi caricaturistul de autentic renume, că mă ţinea minte, încă de pe când eram amândoi practicanţi. La librăria „Academica”, de pe Calea Unirii, din Craiova.

— Domnu’ Benedict – i-am zis eu, nu se poate! Gănescu acela, de la tejgheaua unde se ambalau cărţile şi rechizitele, era doar un pumn de omuleţ, negricios şi

cu ochi de veveriţă. Pe când matale, slavă Domnului, eşti bărbat ţeapăn şi îndesat…

— Lasă, meştere, mi-a răspuns graficianul, privindu-mă hâtru, că şi dumneata ai mai crescut! Deşi, chiar şi pe-atuncea, erai cam durduliu şi trupeş, ca să mă exprim pe ocolite… Acuma însă, te-ai întremat de-a binelea! Pesemne ţi-a priit colaborarea cu Bădescu… Oare ce-o mai fi făcând?

Într-adevăr, îmi prinsese bine faptul că-mi începusem meseria lângă mai sus citatul librar. Învăţasem multe de la el. Ultima dată îl văzusem prin 1950, când trecusem pe la tipografia „Scrisul Românesc” din Craiova, să urmăresc nişte cărţi ce se imprimau acolo, pentru „Editura de Stat”. Şi i-am comunicat, oarecum îngândurat, caricaturistului:

— Domnu’ Benedict, librarul nostru nu se lasă!… După naţionalizare, a fost nevoit să se recalifice. Acuma, deasupra ceasornicăriei lui Teiss, lângă colţul pieţii, are un atelier de reparat stilouri… Mi s-a părut neschimbat. Tot elegant, la fel de atent cu muşteriii. Cred că-i merge destul de bine afacerea cu stilourile, deoarece nu mi-a plâns pe umăr.

După ce m-a ospătat şi pe mine, invitându-mă să-mpart cu dânsul gustarea adusă de maică-sa, Bădescu mi-a spus să mă prezint a doua zi, după-amiază, să-mi comunice rezultatul convorbirii cu directorul liceului comercial. Conducându-mă până la stradă, m-a întrebat:

— Măi băiete, dar cum te cheamă? C-am uitat să-mi notez numele…

— Păi, nici n-aţi fi avut cum, de vreme ce nu vi l-am spus! La liceu, în catalog, sunt trecut pe numele lui taică-meu, Muşatescu, însă prefer Alexandru-Vlad Marincu, pseudonimul cu care-mi semnez poeziile…

Bădescu m-a privit niţel surprins. Şi mi-a cerut informaţii suplimentare:

— Eşti copilul lui Tudor Muşatescu?…

— Al lui Eftimie, un fel de văr de-al doilea de-al lui nea Tudorică…

— Şi de unde-ai scos atunci pe Marincu?… Că la mine, la Calafat, e plin oraşul de Marinei…

— E numele de fată al maică-mii, iar dânsa-i născută la Poiana-Mare.

— Formidabil! Ca să vezi şi să nu crezi… Mai suntem şi megieşi… Bravo! Aşa am să-ţi zic, numai Marincu. Ăştia-s cineva în târgul nostru!… Şi-ţi doresc s-ajungi şi tu un cineva…

Şi-am ajuns. Chiar din după-amiaza zilei următoare. Când, după ce s-a închis librăria, unde debutasem, ca practicant, la vânzarea de cărţi literare, la celelalte fiind repartizat Gănescu, am fost trecut la munca de jos. Laolaltă cu întreg personalul. Să spălăm duşumeaua magazinului. La orele opt se trăseseră obloanele, iar la nouă şi jumătate eram gata. Gata mort. De oboseală.

La despărţire, librarul m-a anunţat, mulţumit de prestaţia mea:

— Marincule, de mâine lucrezi la magazie… Ne-a sosit un vagon de caiete, maculatoare şi albume de desen!

Până la vacanţa de Paşti, am avut tot timpul să studiez diversele compartimente ale meseriei de librar. Atunci, când mai rămăseseră vreo patru zile, ca să sărbătorim şi noi „mielul” pascal, mi-a trăsnit prin cap întâia mea idee editorială rentabilă.

M-am dus la Bădescu în birou şi i-am declarat plin de entuziasm:

— Domnu’ Nicky, vrei să ne umplem de parale?…

— Noi? Amândoi?…

— Exact? Dacă tipărim vreo cinci mii de exemplare cu „Hristos a înviat din morţi…”, textul şi partitura, pentru voce solo şi cor pe patru voci, abia de vom reuşi

s-acoperim nevoile pieţii! Că bisericile au terminat stocul primit de la Râmnicu-Vâlcii… Totul e să găsim o tipografie liberă, că hârtie avem noi!

Patronul m-a privit interesat. Şi, fără să mai zăbovească, m-a şi întrebat:

— Mă Marincule, chiar ai înnebunit de tot?… De unde luăm manuscrisul, cine ni-l scrie, şi-apoi mai e o problemă, de cântat la pian mă cam pricep, însă habar n-am de citit notele, darmite să le mai şi scriu!

— Domnu’ Bădescu, dacă faci rost de tiparniţă şi hârtie, fac şi eu rost de toate celelalte! De la Maica-Mare… Că-i plină casa cu broşurele dintr-astea. Drepturi de autor nu-i nevoie să plătim, notele le fotografiem la zincografie! Tot nu cunoaşte nimeni la ele… La înviere, lumea cântă după ureche. Principalul e s-o vadă popa cu cărţulia în mână!

Nicky Bădescu s-a scărpinat niţel în nas, cu degetul cel mic. Apoi, extrăgând din portofel două hârtii de-o sută, sau de cinci sute – asta nu-mi mai amintesc, cum erau bancnotele pe-atunci – mi-a spus:

— Marincule, fugi la gară, ia primul tren de Calafat, chiar şi-un marfar, dacă nu găseşti altceva, iar mâine dimineaţă te-ntorci de la Poiana-Mare cu „Învierea” în dinţi… În cazul că ne reuşeşte figura, ai 10% din câştig! Până vii, aranjez cu tipografia lu’ Priduceanu, care şi-aşa îmi datorează nişte parale… Ei? Ce faci, mai eşti aici?…

În clipele următoare zburam cu o sută pe oră. Spre gară. Pe jos. Tot uitându-mă după o trăsură sau un taxi. La cinci după-amiază, eram la Maica-Mare. Care se afla plecată la vie. La repezeală, am ales vreo două-trei cărţulii cu „Prohodul” sau „Învierea” şi-am zbughit-o îndărăt la Golenţi. De unde am ajuns la Craiova, aşa cum prevăzuse Bădescu, apelând la un marfar. În care am călătorit ca un domn. Paisprezece ore. În orice caz, în jur de orele nouă, dimineaţa, eram la „editor” în birou.

Împreună, examinând broşurelele, am ales-o pe cea mai recentă, datând din 1912, preferând-o şi pentru faptul c-avea tipărită şi partitura necesară. Fără să mai revizuim textul, sau să descifrăm cântările, i-am telefonat lui Priduceanu. Tipograful, interesat şi el să-şi achite datoriile, a preluat cărţulia, asigurându-ne că mâine va fi gata, urmând să lucreze toată noaptea.

Bădescu, niţel încordat, mi-a atras atenţia:

— Marincule, te ocupi de „Înviere”!... Tu ai fost cu ideea... Cari baloţii de hârtie, cu căruciorul prăvăliei, la Priduceanu, şi stai lângă el, până termină întreg tirajul... Corectezi personal culegerea, că omul nostru nu prea cunoaşte limba, altul fiindu-i numele de fată!...

— E-n regulă, domn Nicky!...

N-a prea fost! Ortografia din 1912 era alta. Iar timpul nu-mi mai îngăduia retranscrierea textului. Şi, din nenorocire, zincograful a fotografiat de-a-ndoaselea partiturile, că erau două, pentru solo şi cor. Iar dânsul era orchestră de beat!

Abia după ce s-a vândut tot tirajul, la cele două tarabe din faţa librăriei, în mai puţin de-o zi, eu vânzând la cea din stânga, iar Mariana, dactilografa şi iubita lui Bădescu, la cea din dreapta, ne-am pomenit cu părintele Gică Pricopsitu, de la biserica Sfântul Gheorghe, înjurându-ne ortodox-creştineşte:

— Bată-vă să vă bată Dumnezeu de păgâni! Grijania şi paştele cui v-o făcut... Ce-aţi dres, mă nenorociţilor? Aţi pocit prohodul şi învierea Mântuitorului, de şi-a sucit dascălu Piţurcă limba-n gură, încercând să cânte după cărţulia voastră diavolească... Am să vă reclam la Mitropolie!

Bădescu, om isteţ, nu prea dus la biserică, l-a poftit în birou. La un păhărel de coniac. După ce Pricopsitu a golit sticluţa de Segarcea, a luat broşura noastră în mână şi-a verificat afirmaţiile ţârcovnicului, cântându-ne un

„Hristos a-nviat...” de toată frumuseţea. C-avea şi glas. Şi l-a înjurat apoi pe Piţurcă. Ce-i drept, popa nu mai vedea bine, şi cântase pe dinafară, fără să observe că notele erau pe dos. Dar şi celebrul produs al podgoriilor de la Segarcea îl dăduse peste cap.

Încântat de succesul repurtat, librarul şi-a respectat promisiunea. Şi mi-a dat 1.500 de lei, partea mea din profitul realizat. Cam vreo 3% din netto. Olteanul tot oltean, mi-o trăsese în piept.

Cu toate acestea, la următoarea bombă editorială, s-a purtat domneşte. De nevoie, mai mult ca sigur. Nu numai fiindcă ideea îmi aparţinuse, şi de astă dată, dar pentru că realizasem singur, cu mâinile mele, chiar şi cu capul, cele două borşuri, că nu le pot zice broşuri, intitulate „Mic dicţionar de conversaţie româno-german” şi „Mic dicţionar de conversaţie germano-român”.

Pornisem de la faptul, absolut real, că oraşul nostru era împânzit de soldaţi şi ofiţeri germani. Un regiment întreg fusese încazarmat la internatul liceului comercial „Gh. Chiţu”. Venise să ne instruiască, aşa se vorbea prin târg. Iar lumea nu-i suferea deloc. Mai ales că erau unii dintre nemţi care, spre stupefacţia localnicilor, umblau pe stradă ţinându-se la braţ, cu buzele rujate şi obrajii fardaţi.

— Bă, poponarilor! – răcnise odată la ei un cunoscut profesor, poreclit de noi Maciste.

— Was? Was?... – întrebase unul din fătălăi.

— Wax pe mă-ta! – răspunsese Maciste, în calitatea lui de bărbat eminamente mascul, a cărui faimă depăşise hotarele cetăţii.

Din întâmplare, asistasem la amabilul schimb de păreri. Şi-atunci îmi ţâşnise şi ideea dicţionarelor. Şi m-am dus la Bădescu.

— Domnu’ Nicky! mai tragem un tun?...

— Ia zi! – m-a îmboldit librarul, presimţind o nouă

afacere.

— Trebuie să facem ceva, ca să se-nţeleagă nemţii ăştia cu craiovenii noştri, precum şi fetiţele cu ofiţerii, când le invită la o friptură… Încropim la repezeală nişte dicţionare simple, cu vreo câteva fraze uzuale… Au la biblioteca „Aman” ceva asemănător, însă „germano-franţuzeşti” şi invers. Le traduc pe româneşte în vreo trei, patru zile, şi-i tragem un tiraj de masă, de o mie de exemplare… Merită?…

— Se!… – mi-a răspuns monosilabic şi brusc interesat omul pe care-l făcusem editor.

— Cât? – am luat-o şi eu pe scurtătură.

— Ce?

— Lei…

— 10%!…

— Nu ţine! – zic eu.

— Marincule, te lăcomeşti?

— Ba dimpotrivă! Nu-i drept să vă jupoi de bani… Dacă nu iese afacerea?

— Şi?…

— Facem pe din două! Dacă pierdem, pierdem amândoi… La fel… Matale, paralele investite, eu, munculiţa mea!

— Dar dacă ne iese pasienţa?… Să-ţi dau atâţia bani?

— Nu putem fi siguri!

— De ce? Cu „Învierea”, n-am mers la sigur?

— „Hristos a-nviat din morţi” cânta toată lumea, pe când cu nemţii alta-i povestea! Ei lălăie „Lily Marlene”, iar ai noştri ar vrea să le cânte de pogribanie…

Bădescu a căzut pe gânduri. Nici lui nu-i prea plăceau nemţoii. Oricum, nu ca aliaţi-ocupanţi. Apoi, ca om de afaceri versat, căruia nu-i convine să piardă, mi-a acceptat propunerea, declarându-mi:

— Cred că ai dreptate!… De ce să păgubesc singur…

Mergem juma-juma! Dă-i bătaie şi nu mai trage de timp…

În cinci zile, am fost gata cu „adaptarea”. De când mă ştiam, mai mereu fusesem corigent la germană. Dar şi la franceză. Însă, abia acuma mi-am dat seama ce bine făcuseră profesorii mei că mă picaseră la franceză cu precădere. Deoarece, astea fiind datele problemei, franceza îmi făcuse folosinţă. Peste două săptămâni, apăreau ambele dicţionare. Iar mai târziu, cam la vreo lună, am mai tras o ediţie. Succes răsunător. Numai Maciste avusese unele obiecţii:

— Bine, mă Bădescule, să nu bagi şi tu câteva înjurături în cărţuliile astea idioate?… Ai aflat că lumea nu ştie cum să zică „paştele mă-tii” şi „moaş-ta pe gheaţă” din dicţionarele tale? Şi-apoi, în afară de multe alte chestii, care lipsesc, te-ai apucat să mai bagi şi cuvinte franţuzeşti!… Ai s-o dai de dracu’…

Avea dreptate profesorul Maciste. Îmi scăpaseră, din grabă, o sumedenie de expresii în franceză. În loc să le traduc în română, le lăsasem aşa, cum le găsisem în dicţionarul germano-român. Încât bieţii nemţi, nădăjduind în valorile operei mele, ajunseseră să vorbească o românească sui-generis, atunci când aveau de-a face cu vreo jună amatoare de amor pe friptură.

Când am făcut socotelile, pentru a împărţi câştigul, Bădescu mi-a tras iarăşi în piept. Scăzându-mi din drepturile mele vreo două mii de lei, ca penalizare pentru erorile comise. Totuşi am rămas cu ceva părăluţe. Suficiente, pentru a-mi permite s-o invit la barul de noapte „Tomescu”, de pe Madona Dudu, pe domnişoara Suci Duriu, fata unui ceasornicar din piaţa mare, din dosul Tribunalului.

Era o fâţă drăguţă şi minionă, cam bruneţică de felul ei, şi care nu depăşea vreun metru şi jumătate în înălţime. Restul, la proporţii armonioase cu statura. În

orice caz, o puteam ridica într-o palmă. Când se lăsa amorsată. Iar asta s-a petrecut mai târziu, după ce-am fost de vreo câteva ori la barul mai sus pomenit.

Pe timpul acela, fiind şi elev, şi un mucea-căcâcea, a merge la bar, chiar şi de unul singur, reprezenta o adevărată aventură. Plină de riscuri. Dacă mă prindea directorul Cioică? Precis mă exmatricula. Frecventându-l însă, însoţit de Suci Duriu, riscam şi mai mult. Mai ales că, nu ştiu din ce motive, Suci se bucura de-o oarecare faimă printre profesorii de la liceul comercial „Gh. Ghiţu". Totuşi, încântat de cucerirea junei ceasornicărese, precum şi de strania atmosferă a barului de noapte, m-am lăsat târât de patimi. O iubeam! Şi iubeam şi muzica.

Mai ales muzica. Fiindcă orchestra de negri a barului, originară din cartierul Sineasca al Craiovei, executa delirant numai şlagăre dansante anglo-americane, foarte la modă (boogie-woogie şi blues). Care, pur şi simplu, mă scoteau din minţi. Îmi plăceau la nebunie. Chiar până-ntr-acolo încât, după miezul nopţii, mai spre dimineaţă, mă rugam de şeful secţiei ritmice a formaţiei, cu care mă-mprietenisem la toartă:

— Măi, nea Fanache, mă laşi şi pe mine o ţâră la tobe?

— Te las, Dulică (diminutiv de la Vlad), dar ce-i facem cu gagica?

Se referea la Suci, lejer ameţită de relaţiile mele cu cel mai reprezentativ membru al orchestrei, dar şi de ceea ce băuse până atunci.

— Îi ţii matale companie, nea Fanache! Dau o sticlă de „Segarcea"…

Şi trecând la tobe, pentru care manifestam nu numai o atracţie anormală, ci şi-o autentică dăruire, băteam la ele de mama focului. Spre încântarea şefului formaţiei. Dar şi-a asistenţei. Căci aveam stilul meu propriu. Plin de

inventivitate.

Scăldat de toate sudorile iadului, trăgeam tare şi cu forţă, privind la braţele dirijorului, ca să nu ies cumva din ritm, şi la nea Fanache filantropul, care îşi bea liniştit flaconul, întreţinându-se prea intim cu Suci Duriu. Când consideram că lucrurile ajunseseră prea departe, din toate punctele de vedere, coboram de pe estrada orchestrei şi-i spuneam tobagiului:

— Treci la interes, nea Fanache! Nu mai pot suporta…

— Ce anume, măi Dulică? – se interesa „drummer”-ul. Că n-am putut încropi două vorbe cu Sucica ta, de pulbere ce-i făcută!…

Asta nu-mi prea surâdea la Suci. Că le cam bea. Altminteri, era fată bună. Când o cunoscusem, în prăvălie la taică-său, unde mă dusesem să-mi repar ceasul de mână, mă impresionase prin gingăşia cu care mă examinase. Iar, mai târziu, când intrasem în „legături de amor” cu persoana dânsei, la fiece întâlnire îmi făcea cadou câte un ceas. De buzunar. Din cele aşa numite „ceapă”, confecţionate în serie de „Junghans”, pentru piaţa balcanică. Tinichea 100%! Dar care mergeau totuşi. La ora actuală, posedam vreo patru „cepe”.

Iar în noaptea aceea de pomină, spre ziuă, când am vrut s-o conduc acasă, Suci mi-a propus zâmbitoare, oferindu-mi încă un ceas, de astă dată de „aur”, adică din tinichea galbenă, strălucitoare:

— Dule, hai să ne culcăm undeva, că mor de somn!…

Îmi plăcea nespus diminutivul născocit de Suci. Nimeni nu mă mai alintase astfel. Aşa că, înduioşat, am acceptat numaidecât.

Din păcate, nu-mi amintesc ce s-a mai întâmplat atunci. Şi tare ar fi fost bine să nu se întâmple.

Oricum ar fi, a doua zi i-am dezvăluit totul patronului librăriei „Academica”. Bădescu m-a privit

interzis, apoi m-a luat la întrebări:

— Ce i-ai făcut fetei, nenorocitule?

— Zău că nu ştiu, domnu' Nicky! Decât c-am dormit ca un pui de găină lângă ea… De-altceva, nu-mi amintesc!

— Marincule, ai încurcat-o! Când am deschis prăvălia, a năvălit peste mine ceasornicarul Duriu, ăla din piaţă, să se intereseze de adresa ta. Zicea c-ai pus-o pe fii-sa să-i fure ceasurile clienţilor!…

— Aoleu! Ce, e nebun! Suci mi-a făcut cadou vreo cinci bucăţi, nişte cepe prăpădite şi care nu fac două parale, spunându-mi că tac'su are vreo cinci lăzi cu ceasuri dintr-astea… E hoţ mare, panglicarul! Te pomeneşti că vrea să mă oblige s-o iau de nevastă pe Suci… Ce mă fac?…

Bădescu a zâmbit elegant şi sinistru, pe sub mustaţă, după care a încercat să mă liniştească.

La vreo lună şi ceva, mai încolo, lucrurile aranjându-se, ne recăpătasem încrederea în viaţă. Astfel, în afară de faptul că se încheiase cu bine primul meu experiment editorial, eu care prilej mă procopsisem cu o sumedenie de leuşteni, reuşisem, totodată, să scap şi de Suci Duriu, şi de părăluţele adunate.

Nicky Bădescu, într-o bună zi, cam spre sfârşitul lui iulie, când izbutisem să trec cu bine şi examenele din iunie, m-a anunţat că închide librăria pentru o lună de zile, întrucât pleca în concediu, la băi.

— Şi eu, domnu' Nicky, eu ce-i fac? – l-am întrebat demoralizat pe patron.

— Marincule, ne revedem la toamnă, şi iarăşi ne-apucăm de afaceri. Până atunci, ai tot timpul să mai născoceşti ceva… Cine ştie, poate ar trebui să chibzuieşti la nişte dicţionare mai variate. Dacă vin şi italienii peste noi? Ia vezi!…

Au venit. Nu ca soldaţi, ci sub forma unor delegaţii

culturale. Primul italian sosit la Craiova a fost cântăreţul Tito Schipa. Senzaţia zilei. L-am auzit şi l-am văzut. Era un individ negruţ şi mititel. Atât de scund, încât umbla în pantofi prevăzuţi cu tocuri de damă.

VACANŢĂ DE VARĂ ACTIVĂ

Luna care a urmat, un iulie torid, tropical, m-am apucat de asigurări. De ce să stau degeaba? Lucram cu unul din cei mai buni achizitori, pe nume Dragu şi nu mai ţin minte cum. Un tip simpatic, cu „papagal”, în stare să aiurească o mahala întreagă, îmbiind-o să-şi asigure casele, părinţii, copiii şi ceilalţi membri ai familiei. Peste o săptămână, învăţasem meseria. Nu era cine ştie ce mare brânză. Totul era să bagi frica în oameni. Fiind ceva mai dezvoltat decât Dragu, luam lumea pe de departe, apelând la „psihologie”.

— Câţi ani ai, coană mare? – mă adresam băbătiilor abordate, după ce sunam sau băteam la portiţa vreunei căsuţe de la periferie, acestea fiind preferatele mele.

— Vreo şaptezeci, maică! – răspundea interogata.

— Nemaipomenit! – exclamam eu. N-aş fi zis că eşti trecută de şaizeci… Te ţii bine, coană mare! Păcat că nu eşti asigurată…

— De ce, copile dragă! – devenea brusc interesată bătrânica.

— Pentru că, societatea noastră, „Asigurarea Românească”, când ai să împlineşti optzeci şi cinci de ani, are să-ţi pună în mână cam cincizeci de mii de lei, ceea ce, fie vorba între noi, nu-i de ici de colo!… Şi n-ai să plăteşti decât o nimica toată, vreo şaptezeci şi cinci de leuşteni pe lună… Iar dacă mori înainte de vreme, îţi pune banii în palmă, numai în hârtiuţe noi, pe loc… Şi-i laşi copiilor!… Dar matale arăţi ţeapănă, şi-ai să-i îngropi pe toţi, ascultă la mine. Nu vezi ce bujori ai în obraji?… Parc-ai fi domnişoară, nu altceva!

— Chiar aşa? – se mira coana mare.

— Exact! – îi declaram eu. Numai noi îţi putem oferi prilejul să treci pe lumea ailaltă cu sufletul împăcat, dar şi plină de bani… Ce zici, coană mare, îţi închei o asigurare pe viaţă?

— Cincizeci de mii, zici? – mai întreba o dată victima.

— Cincizeci!…

— Bun! Asigură-mă, măi copile accepta încântată bătrânica. Că maică-mea mai trăieşte şi-acum, şi-n săptămâna ailaltă împlineşte nouăzeci şi doi de ani… N-ai putea s-o asiguri şi pe dânsa?

— Cum să nu! Însă rata-i mai mare, din pricina vârstei…

— Nu-i nimica! Barem să moară şi ea mulţumită…

Odată cu afacerea încheiată, bătrânica achita pe loc prima rată, iar eu mă alegeam cu zece la sută din suma încasată. Pe la sfârşitul lunii, datorită activităţii mele furibunde, mă alesesem cu vreo două mii de lei. Partea mea.

Prânzeam cu Dragu pe la birturile de la periferie, mulţumindu-ne eu te miri ce, iar după-amiezile transcriam actele de asigurare, la sediu, împreună cu Gina, contabila agenţiei.

Era o domnişoară bătrână, tare drăguţă, semănând nemaipomenit cu Ilse Werner, o actriţă nemţoaică, de care mă îndrăgostisem demenţial, de când o văzusem într-un film ce se chema „Eine kleine Nachtmusik”. De-aia o iubeam şi pe Gina. Oarecum, fără speranţe. Pricepea anevoie pasiunea mea, tot sperând să facă rost de vreun bărbat care s-o ia de nevastă.

Până una-alta, neprezentându-se niciun ofertant, era silită să-mi asculte declaraţiile de amor. În versuri. Întrucât la ora aceea maică-mea Ongliţa se afla la Poiana, să se ocupe de treburile campaniei agricole, Gina locuia la noi, ţinându-i locul. Din toate punctele de

vedere. Şi ca şefă a agenţiei, şi ca mamă a subsemnatului. Iar în această ultimă ipostază, era pur şi simplu adorabilă. Începuse să ţină la mine, care îi umflam capul cu poezii lacrimogene, şi-mi gătea cele mai senzaţionale bucate pe care le gustasem vreodată. Octav, fiind la concentrare, serile, în odăiţa din spatele birourilor, unde dormeam amândoi, fiecare în alt pat, bineînţeles, Gina întindea nişte cine de pomină. Că-i şi plăcea să mănânce.

— Astă seară, măi Vlăduţ, am gătit un papricaş cu găluşti nemaipomenit, de să-ţi lingi degetele, nu altceva! – mă anunţa Gina.

— Minunat. Iar după ce mâncăm, am să-ţi citesc şi eu nişte poezii, care să-ţi meargă la inimă! – îi declaram eu, clocind în cap nişte gânduri din cele mai abracadabrante. Chiar erotice.

Pe la zece, când Gina da să aţipească, cu burta plină de cele trei porţii de papricaş cu găluşti pe care le băgase în ea, sătulă şi legănată de versurile ce i le citeam pătimaş, treceam la acţiune.

— Gina mea scumpă, mă laşi să dorm cu tine în noaptea asta?…

— De ce?

— Mi-e frică să stau singur în pat… Şi-apoi, te iubesc atât de mult!

Emoţionată, Gina accepta. Avertizându-mă:

— Vlăduţ, eu sunt domnişoară, şi niciodată nu m-am culcat c-un bărbat. Dar tu eşti un copil, şi sper c-ai să fii cuminte?… Nu-i aşa?…

— Dar bineînţeles! – o asiguram eu, dezamăgit cumplit, mai ales de când o auzisem că încă nu eram demn de numele de bărbat.

Când mă vâram lângă Gina, în pijamaua cea mai curată din casă, o găseam îmbrăcată. Dar şi sforăind lejer, pe două voci. Dormea ca un buştean. Pe la miezul

nopţii, după ce încercasem de nu ştiu câte ori s-o trezesc, Gina pornea să vorbească în somn. Spunea nişte lucruri atât de înfiorătoare, ceva în legătură cu piaţa pe care trebuia s-o facă a doua zi, şi trebuia să cumpere carne pentru sarmale şi ceapă, usturoi, păstârnac şi pătrunjel, încât mi se făcea lehamite, de-un asemenea amor înnebunitor, ba şi culinar pe deasupra, şi adormeam.

Din noaptea aceea de pomină, am renunţat la Gina. N-aveam nicio nădejde. Însă nici ea. Dracul o mai lua de nevastă, dacă vorbea în somn despre amănunte gospodăreşti, plus că se culca îmbrăcată.

Şi, înarmat cu primele poezii ce-mi apăruseră în „Curentul literar-magazin”, m-am refugiat în braţele viitoarei doamne doctor Vrabete, sau ceva pe-aproape, eventual Dovlete, că nu-mi mai amintesc.

La data când ne mutasem în casa pe care ne-o închiriase, undeva pe strada Sfântul Gheorghe-Nou, încă nu-l luase de bărbat pe bietul doctor. Pe-atunci, am avut impresia că se juca cu mine. De-a şoarecele şi pisica. Sau invers. Din păcate, a fost doar o impresie. Care m-a marcat profund. Căci Doris era superbă. Tip de spaniolă, cu buze lacome şi groase, cu pielea de culoarea bronzului patinat şi fata bătând în cafeniu-deschis, ca o cacao cu lapte, cu ochi migdalaţi, prelungiţi prin marafeturi cosmetice. Mă rog, ce mai tura-vura, eram nebun după ea.

După-amiezi întregi, când maică-mea lucra la agenţie, rămâneam singur acasă, aşteptând să fiu invitat de Doris la o cafea.

Şi făcea nişte cafele, inimaginabile, de-mi fâlfâia cordul ceasuri de-a rândul. Poate, însă, şi din pricina modalităţii în care mă aborda. Mă pomeneam cu ea la fereastră, plictisită de moarte, întrebându-mă:

— Ce mai faci, puştiule, nu vii să bem o cafeluţă? Dar ia-ţi şi poeziile cu tine, să-mi mai citeşti din ele…

În căsuţa pe care-o locuia, doar două odăiţe mereu scăldate în penumbre orientale, datorită perdelelor de catifea, întotdeauna trase, mă invita în salonaşul cu canapea, o dormeză imensă, pentru trei persoane, unde-şi etala superstructura şi-şi sorbea cafelele. Cafelele, deoarece bea în neştire, câte trei sau patru, la rând. Acolo, tolănită de-a latul, mă asculta recitându-i din versurile aduse. Nişte elucubraţii febrile, mai totdeauna dedicate ei. Când se sătura de poezie, mă poftea lângă ea, pe dormeză. Ce-i drept, nici eu nu mă lăsam prea mult rugat.

— Întinde-te lângă mine, puştiule! – îmi spunea cu glas răguşit Doris.

Îi respectam dorinţa. Şi, la mare urgenţă, porneam să-i mângâi cuprins de febre cereşti picioarele. Căci nenorocita, în plină luna lui cuptor, umbla în pijama de iarnă, de molton gros şi pâslos.

După minute întregi de moşmoneală, renunţam.

— Plec, nu mai vreau să ştiu de tine.

— Fii serios, puştiule, că mâine eşti invitatul meu. Mergem la Işalniţa, la tata, să culegem muşcatul. Mi-a trimis vorbă că-i copt şi-ncepe să-l culeagă… Nu-i aşa c-ai să vii?

— Ca să mă chinui şi-acolo? Să-i culeg via lui tac-tu?…

— Exact! Şi-apoi, cu o bărdacă de must proaspăt, să ne pitim în fundul viei, pe iarbă, unde nimeni n-o să dea peste noi! Aici şi-acum, alta-i situaţia… Oricând ne poate surprinde maică-ta!…

Idiot zdravăn, m-am dus. A doua zi. Plecând cu Doris, din zori încă, la gară. De unde, c-un personal, la propriu şi la figurat, care abia se târa, am ajuns la Işalniţa.

La via lui taică-său, începuseră de mult culesul. Îmboldit de Doris, m-am lăsat şi eu antrenat. Ars de

vipie, gata să fac o insolaţie de zile mari, am muncit ca un dobitoc, până la vremea prânzului. Când, terminându-se muşcatul, bătrânul ne-a invitat la o gustare. Nu cine ştie ce. Salată de roşii, castraveţi cu sare şi struguri tămâioşi. Buni şi ăia. Am mâncat pe sparte. Eram şi istovit. Numai aşa se explică pofta cu care-am dat gata vreo două chile de ciorchini aromaţi. Tot aşteptând din partea muierii un semn.

Când au tras din zăcătoarea de sub zdrobitor primele ciubere cu must, Doris, umplând o ploscă de vreo doi litri cu zeamă tulbure şi spumoasă, a pornit-o spre fundul viei. Neuitând însă, să-mi azvârle o privire plină de semnificaţii. Atât am aşteptat.

M-am luat după ea, strecurându-mă printre coardele de viţă. Când am ajuns la locul de care-mi pomenise „creola”, un microtăpşan de otavă, tocmai bună de cosit, superba făptură mi-a înmânat plosca şi mi-a arătat unde să mă aşez. Era un pui de nuc, cam de doi metri înălţime, şi care zvârlea umbre incerte asupra otavei de sub poalele sale. În timp ce mă tolăneam pe iarbă, simţindu-mi stomacul cam încărcat, Doris, într-o clipită, şi-a zvârlit de pe ea bluza şi fusta şi-a rămas despuiată, aşa cum o făcuse maică-natură şi bunul Dumnezeu, însă, din păcate, avea şi-un costum de baie pe ea. Care, după părerea mea, nu mai reprezenta o problemă.

— Ei, ce zici, puştiule, m-am ţinut de cuvânt? – m-a întrebat vrăjitoarea de creolă.

În clipa următoare, se tolănea lângă mine. Când i-am pus degetele pe pielea coapselor, mi le-am retras speriat. Ardea. Mai bine zis, ardeau. Şi pielea creolei, dar şi buricele degetelor mele.

Am luat plosca şi-am golit-o pe jumătate. Apoi i-am întins-o lui Doris. Nefiindu-i sete, mi-a dat peste mână. Şi, în clipa când aşteptam din partea tigroaicei un gest de bunăvoinţă, o durere cumplită de maţe m-a făcut să

urlu de durere. Era mustul. Care pornise să fiarbă. Turnat peste roşii, castraveţi şi struguri, îi priise nemaipomenit mediul fermentativ. Chircit de durere, m-am ghemuit la picioarele idolului pârlit de soare.

— Ai răbdare, puştiule, că imediat trece! Aşa-i mustul proaspăt… Mai târziu, ai să vezi c-o să fie altfel! – m-a liniştit Doris.

Şi chiar aşa a fost! Altfel. Căci, neexistând niciun tren de după-amiază, curajos nevoie mare, m-am lăsat îndemnat de creolă să pornim pe jos spre Craiova.

Iar creola zâmbea parşiv. Ca şi cum nici usturoi n-ar fi mâncat, şi nici guriţa nu i-ar fi mirosit!

Peste noapte, la Craiova, în grădina casei de pe strada Sfântul Gheorghe-Nou, pe care-am cutreierat-o de la un capăt la altul, cugetând la vicisitudinile vieţii, am ajuns la unica soluţie posibilă.

Să dispar din oraşul acela păcătos şi care-mi pricinuise atâtea deziluzii în amor. Nu era încă de mine. Mai întâi, se cerea să-mi fac un nume în poezie şi-apoi să-l fructific şi-n domeniul spinos al relaţiilor femeie-bărbat. Astfel că, a doua zi chiar, adunându-mi bulendrele şi lăsând o scrisoare disperată Ongliţei, în care-i declaram că plec să-mi împlinesc vocaţia, mă urcam, fără bilet, într-un accelerat de Bucureşti.

Unde speram să-l întâlnesc pe Ioan Velicu, cel care mă lansase în „Curentul literar-magazin”, şi să-l rog, cu lacrimi în ochi, să-mi facă un rost în viaţa literară. Preferabil, pe post de poet profesionist.

„ANII DE UCENICIE”.

POET „CAPITALIST”.

În tren, cu inima-n ralantiu, mă îndreptam plin de speranţe spre capitala ţării. Acolo, unde puiesc poeţii şi romancierii, unde apar revistele literare ca dragaveiul după o aversă, unde-s majoritatea editurilor. Şi totuşi mă râcâia ceva, zgârmându-mă ca un vierme. Nefericirile

mele în dragoste. Dumnezeule, câte femei aş fi putut face fericite! Cu niciuna însă nu-mi mersese.

Dar, gândindu-mă la Bucureştiul care mă aştepta cu braţele larg deschise, uitam numaidecât totul. Bineînţeles, mă refer la necazurile avute cu Genia Prujină, cu Mamina, Suci Duriu, Gina şi, mai ales, cu Doris, viitoarea doamnă doctor Vrabete. Restul nu mai conta. Muierile mă dezamăgiseră. Şi încă rău de tot. De aceea, legănat de ţăcănitul roţilor de tren, m-am jurat ca prima femeie ce-mi va ieşi în cale, oricum şi oriunde, să fie cea mai nefericită fiinţă de pe lumea aceasta. Ca o fiară aveam să mă port cu ea. Să le-nvăţ minte, „in corpore”!

Din păcate, controlorul de bilete al acceleratului de Bucureşti s-a dovedit a fi o… femeie. Al dracului de tânără şi frumuşică. Însă, tot pe-atât de-afurisită. Nefiind în posesia sumei necesare, şi nici a unor acte de identitate, mi-a tras şi dânsa în piept. După cum era şi normal, având în vedere succesele mele la femei. Şi, niciuna, nici două, pentru călătorie în condiţii de clandestinitate, m-a predat la postul de poliţie din Gara de Nord. Spre norocul meu, de serviciu era comisarul Matei Alexandrescu, un cunoscut poet, publicat pe vremea aceea de mai toate revistele literare. La început, m-a luat repede, ca la poliţie:

— Ia ascultă, măi băiete, cine eşti şi de unde vii?

— Sunt un poet, domnul comisar, şi vin din cea mai parşivă cetate a banilor… Mai bine zis, din neantul Craiovei!

— Bă, nu-mi vorbi mie în bobote, că te pocnesc! Ştii tu cine sunt eu? Ai auzit de comisarul Matei Alexandrescu?…

— Da! V-am citit în „Universul literar”, dacă dumneavoastră sunteţi acela. Însă nu-mi închipuiam că un poet poate fi şi poliţist…

Comisarul, brusc înduioşat, m-a bătut pe umăr şi mi-a declarat:

— Uneori, copile dragă, se mai întâmplă… Nici nu-s singurul. Mai există un poet suprarealist, unul Nisipeanu, şi-ăla tot comisar… Ce vrei să faci la Bucureşti?

— S-ajung poet capitalist!

— Cum? – a exclamat amuzat Matei Alexandrescu. Şi cine-o să te ajute în treaba asta care, ascultă la mine, nu-i deloc uşoară?!…

— Maestrul Ioan Velicu!

— Bădia Ioan? Mira-m-aş! Doar îl ştiu cât îi de pârlit… Mă rog, având în vedere că-i un fel de redactoraş la „Curentul”, n-ar fi exclus să-ţi facă şi ţie vreun rost, ca poet, încă şi capitalist! De unde-ai mai scos şi pe-asta, c-ar exista poeţi cu capital?…

— Nu la capital m-am gândit, domnule comisar, ci la faptul că-i neapărat necesar s-ajung poet la Bucureşti, capitala ţării!

— Aaa!… Păi spune, domnule, aşa… Acuma-s lămurit! Ştii unde-l găseşti pe Velicu la ora asta? Ori la „Café de la Paix”, dacă-i în bani, ori la Mitică-lăptarul, pe Domniţa Anastasia… Ai să te descurci?

— Am! – l-am asigurat eu.

— Eu cred că n-ai… Adică n-ai o para chioară. Altminteri, n-ajungeai aici… Poftim cincizeci de lei, din partea mea, să-ţi poţi plăti tramvaiul, ca să nu te mai trezeşti la poliţie! Hai, dă-i drumul, eşti liber! Sper să ne mai întâlnim. Serile, mă găseşti oricând la „Capşa”, „Café de la Paix” sau la iaurgeria poetului Mitică-lăptaru!

— Domnule Alexandrescu, nu pot primii banii! încă n-am ajuns cerşetor…

— Vezi-ţi de treabă, măi copile! Ia-i şi taci din gură. Ai toate şansele s-ajungi şi cerşetor, dacă te încăpăţânezi să crezi că se poate trăi din poezie… Nu se poate, eu ţi-o

spun! De-aceea am ajuns comisar… Asta-i viaţa!

În definitiv, după cum aveam să aflu mai târziu, citind excelenta biografie romanţată a lui André Maurois („Les trois Dumas”), şi marele meu coleg din istoria literaturii, Alexandre Dumas – tatăl, şi el avea să pornească la cucerirea Parisului c-un singur Napoleon în mână. Iar eu posedam atunci cincizeci. De lei. Cam tot pe-acolo. De ce să-l mâniem pe bunul Dumnezeu…Dacă se supără, precis n-am să mai apuc celebritatea sus-pomenitului!

Pe Ioan Velicu nu l-am găsit nicăieri. Nici la „Café de la Paix”, nici la Mitică-lăptarul, pe Domniţa Anastasia, nici la redacţia „Curentului”, acolo unde se găseau şi birourile „Curentului literar-magazin”.

— La ora asta, dacă nu mă-nşel, trebuie să fie la tipografie! – m-a informat domnul Aurel Tita, un tânăr poet, frumuşel şi ochelarist, coleg de redacţie cu maestrul meu, cel care mă publicase. I-a intrat la „plane” volumul de versuri, primul pe care-l scoate.

— Nu-mi puteţi da adresa tipografiei?

— Se află-n apropiere… Chiar după colţ, întrebi şi matale de tipografia „Eminescu”… O ştie toată lumea!

Peste vreun sfert de ceas, la subsolurile tiparniţei cu pricina, dădeam peste maestrul Ioan Velicu. Aplecat asupra colilor ce ieşeau de sub maşina plană.

— Ce-i cu tine, Marincule? – a exclamat maestrul, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Ai păţit ceva…?

— Da, domnule Velicu! – i-am declarat eu voios. Am înnebunit… Ţin neapărat să devin poet profesionist…

Ioan Velicu m-a privit deodată mai atent. Nesesizând în ochii mei licăreala demenţei, a izbucnit pe neaşteptate într-un hohot de râs homeric. Apoi, când s-a mai domolit, m-a întrebat grav:

— Şi-ţi imaginezi c-ai să reuşeşti?…

— Cum să nu! Matale n-ai reuşit?

De data asta, maestrul s-a întristat de-a binelea, chiar îngrijorător.

— Mda! – a mormăit bădia Ioan. Am izbutit să intru slugă la dârvală, în palatul lui Pamfil Şeicaru… Iar ca poet, măi nefericitule, n-am obţinut niciun leuţ. Iar întâiul meu volum, ăsta din faţa ta, mă costă trei lefuri…

Şi mi-a arătat coperta, care se trăgea la o maşină de-alături. Era splendidă. Numai titlul nu-l înţelegeam. Ce-o fi vrut să spună numele acela de fată: „Lucreţia Bugeac”?… Abia într-un târziu m-am încumetat să-l întreb:

— Domnule Velicu, are vreo legătură cu Lucrezia Borgia?

Maestrul m-a privit încruntat. Apoi a zâmbit dureros, şi mi-a mărturisit:

— Mă, să ştii că la chestia asta nu m-am gândit niciodată! Eşti formidabil. Fără s-o cunoşti pe Lucreţia mea, i-ai şi intuit sămânţa de ceaţă ce-i umblă prin cap. Culmea-i că, dacă se poate spune aşa, seamănă, dintr-un anumit punct de vedere, extraordinar de mult cu vrăjitoarea aia diabolică… Măi Marincule, Lucreţia Bugeac este o nemaipomenită sculptoriţă! Şi care există în realitate. E marea mea iubire, iar cartea conţine declaraţia mea de dragoste către dânsa… Fără nicio şansă, din păcate!…

Căzând pe gânduri, un timp oarecare maestrul a uitat de mine. Mai încolo, m-a luat la întrebări:

— Ai mâncat ceva? Ai unde să dormi? Din ce-ai să trăieşti?…

— Maestre, n-am de nici unele, şi nici nu ştiu din ce-am să-mi câştig pâinea… în matale mi-e toată nădejdea. De-aia am venit la Bucureşti, ca să mă băgaţi poet, la vreuna din revistele literare de-aici… Pe leafă, bineînţeles! – am bâiguit eu, după ce mi-a trecut hăbăuceala.

— Totuşi, ai dreptate, când zici c-ai înnebunit! Marincule, nu există poet salariat... Nicăieri, în tot Bucureştiul! Dacă-ţi fac rost de-o corectură, eventual la noi, înseamnă c-avem noroc... Mai întâi însă va trebui să vorbesc cu Tita, că el se ocupă de chestiile astea, ca să zic aşa, administrative. Mă rog, om vedea, dar până atunci hai să mâncăm ceva. Apoi, va trebui să-ţi căutăm un culcuş pentru noapte...

Flămând ca un câine ordinar, fără pretenţii de „lup” sau „bulldog”, am ras trei farfurii de ciorbă de burtă ca pe nimic. Era, ce-i drept, şi extraordinară. Când l-am văzut pe maestrul Velicu dând din colţ în colţ, ba că-l mai şi roagă pe patronul tavernei să treacă în cont consumaţia, am vrut să plătesc eu, din cei cincizeci de lei căpătaţi de la comisarul Matei Alexandrescu.

— Ascunde-ţi bănuţii, Marincule, să nu te vadă părinţii lui Mitică!

— Care Mitică?

— Omul care-i la tejghea şi ne-a servit burta! E şi el poet, şi încă de talie, deşi face pe iaurgiul... Dacă n-ar fi Cosma, căci aşa-l cheamă, ar muri de foame poeţii şi ziariştii cei mititei! Însă-i om de suflet, şi ne trece-n catastif. Când încasăm leafa, ne prezentăm la dânsul şi-i plătim până la ultimul sfanţ... Ai să mai auzi de Mitică-lăptarul!

Am mai auzit. În tot timpul cât mi-am făcut ucenicia „capitalistă”. Când eram pe drojdie, mă proţăpeam lângă el, până se-ndura să-mi ofere merindea cea de toate zilele. Iar peste ani, parcă prin 1959, l-am întâlnit la Uniunea Scriitorilor, unde venise să-şi reglementeze drepturile pentru pensie. Ca scriitor. Lăptăria şi iaurgeria nu mai erau, de când cu naţionalizarea. Poeziile lui însă rămăseseră. Mai apăreau, din când în când, pe ici pe colo, în vreo revistă literară. Îmbătrânise, dar rămăsese cu-acelaşi zâmbet blajin pe buze. Bucuros

că-l revăd după atâta amar de vreme, l-am întrebat:

— Şi ce mai faci, măi Mitică?

— Nicio brânză, Marincule! – mi-a răspuns surâzând pierdut. Mai ticluiesc o poezie, mai umblu cu ea pe la redacţii, uneori mai şi apare… Ce să-i faci, timpul meu a trecut. Cine să se mai intereseze astăzi de poemele mele suprarealiste?…

Îmi era clar. Îi lipseau produsele lactate, din care-şi făcuse meseria, şi din care-şi ducea traiul. De-aia pomenise de brânză. Şi, dacă-i pe bune, nu cred să fii mâncat, altundeva, un iaurt mai gros şi mai bun ca la lăptăria lui Mitică Cosma.

După ce-am isprăvit de prânzit, ne-am dus pe capul lui Aurel Tita. Când a auzit, de la Ioan Velicu, despre cine-i vorba, şi-a amintit imediat că fusesem publicat de revista la care lucra.

— Ăsta-i Marincu, ăla „alb şi mort ca zincu”? – s-a mirat delicatul Tita, poet şi dânsul. De-ar fi să ne luăm după poemul lui, ar trebui s-arate invers decât este în realitate. Ce ţi-e şi cu moderniştii ăştia! Mint de-ngheaţă apele…

Ceea ce nu l-a împiedicat să mă angajeze corector, cu „numărul”, la „Curentul literar-magazin”, datorită insistenţelor bădiei. Opt sutici pe săptămână. Şi, până aveam să-mi fac rost de vreo cameră mobilată, mi-a îngăduit să-mi organizez un culcuş chiar la redacţia gazetei. În baie. Dar asta am mai spus-o pe undeva…

Peste vreo lună, locuiam tot acolo. Aveam şi unele avantaje. Deoarece mă-mbăiam în fiecare seară. Bineînţeles, după ce scoteam colecţia revistei din cadă. Apoi, după ce-mi terminam toaleta zilnică, o aşezam la loc, întrucât urma să-mi servească de saltea.

Cu timpul, am avut prilejul să-l văd şi pe uluitorul Pamfil Şeicaru, cel mai temut pamfletar al timpului. Era un tip bondoc şi mărunt, cu părul negru-cărbunos,

cârlionţat, faţa lucindu-i de parcă i-ar fi fost unsă cu slănină de porc. Sosea, mai totdeauna, pe la şase, după-amiaza, se-nchidea în birou şi-şi scria editorialul. Apoi, urlând ca o fiară, striga la secretară să vină linotipistul. Avea omul lui, singurul în stare să-i descifreze scrisul, şi care nu mai pretindea să i se dactilografieze materialul. În zece minute, îi aducea şpaltul la corectură. Apoi, şi Şeicaru şi linotipistul plecau pe la căşile lor, sau la alte treburi.

Cea mai frumoasă zi a săptămânii, fastă, era sâmbăta. Când îmi încasam, chiar din mânuţele lui Aurel Tita, leuţii cuveniţi. Cam înainte de douăsprezece. Cu ei în buzunar, alergam ca din puşcă la Mitică, să-mi plătesc datoriile, şi-apoi, zbugheo, la „Capşa”, să mă simt şi eu domn. Sau la alte localuri de lux: „Gambrinus”, unde firma servea berea cu o farfurie de cartofi, prăjiţi, cadou din partea patronului, „Modern”, „Café de la Paix”, unde se-adunau poeţii, sau „Carul cu bere”, o uriaşă tavernă de categoria întâia, cam scârţănoasă însă, deoarece, la halba de bere, nu dădeau pe gratis decât o farfurioară de ridichi negre rase, de ţi se umfla burta ca un ţâfoi.

În schimb, duminica, rămas fără un franc, trebuia să mă rostuiesc cum dădea Dumnezeu. Dacă dădea. Dacă nu, mă lipeam de Marin Iorda, un desenator caricaturist de faimă, care, cam pe drojdie şi dânsul, mă invita acasă la el, să ne prepare nevastă-sa salată de roşii. Cred că la sufletistul grafician am consumat cea mai senzaţională salată din viaţa mea. Şi colectivă, pe deasupra. Căci, atât Iorda, cât şi toţi ceilalţi amărăşteni, eu, Velicu, şi alţi pripăşiţi, ne îndeletniceam cu munca de jos, la prepararea salatei. Tăiam roşiile, mărunţeam ceapa, alergam după pâine neagră şi proaspătă, după ulei de dovleac, spălam farfuriile şi tacâmurile. Nevasta lui Marin Iorda, o femeie mărunţică şi numai zâmbet, lua ligheanul cel mai mare din dotaţia gospodăriei şi vâra în

el cele trei sau patru kile de ceapă tăiată de noi. Cu lacrimi în ochi. Apoi, freca ceapa cu sare grunjoasă, o spăla după aceea cu apă, să se frăgezească; peste ea urma să toarne feliile tomatelor şi două sticle de ulei. Cu toţii, porneam imediat să amestecăm mirabila învălmăşeală din lighean. După care, luând în farfurii, cu polonicul de ciorbă, pe pofta inimii, se purcedea la masă. Ligheanul mi-l rezervam mie, renunţând bucuros, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, la utilizarea recipientelor convenţionale. De fapt, cuprindea numai resturi, dar şi cele mai bune, scăldate de ulei şi mustoase.

— Mai e pâine? – se interesa Velicu.

— loc! – răspundea dezamăgit Marin Iorda. A înfulecat-o prietenul ăsta, al nostru, pe care ni l-ai adus tomite de la Craiova. Două jimble…

Nu ştiu de ce mă considera Iorda nefericit, că, zău, nu eram. Tăceam, şi-mi vedeam mai departe de treabă, scoţând de sub masă dăraburi întregi de pâine neagră. Om strângător, pusesem la fereală o jumătate de dublă.

Iar de lunea, porneam iarăşi să-l vizitez pe Mitică-lăptarul, plasându-mă pe orbita preparatelor lactate. Pe datorie. Până în sâmbătă următoare.

Îmi plăcea munca mea, de la redacţia „Curentului literar-magazin”. Aveam prilejul să-ntâlnesc acolo o sumedenie de „vârfuri” ale literaturii contemporane. La un moment dat, nu mai ştiu în ce perioadă anume, însă pentru un răstimp destul de scurt, revista ne-a fost supervizată chiar de Şerban Cioculescu, angajat anume de Pamfil Şeicaru, pentru ridicarea nivelului spiritual. Faţă de cum arată acum maestrul Cioculescu, nici pe-atunci nu era mai altfel. Tot atât de caustic şi slab, la fel de maliţios şi distant. Nu ştiu din ce pricină, dar sunt unii oameni care nu vor deloc să-mbătrânească. Din niciun punct de vedere.

Ce-i drept, mai existau şi unele dezagremente.

Bunăoară, cum s-a întâmplat atunci când au început bombardamentele asupra Bucureştiului. Din păcate, dormind în baie, îmi dădeam seama de semnalul „alarmei aeriene” mult prea târziu, când nu mai aveam vreme să cobor cinci etaje. Şi nici lifturile nu mai funcţionau. Iar pe scări, mi-era frică. Aşa că, sechestrat în birouri, priveam de la fereastra blocului „Curentul”, aproape de cer, lănciile de lumină ale proiectoarelor antiaeriene. Interesant şi pitoresc, ca spectacol, însă extrem de riscant. Aşa se face că, într-o bună dimineaţă, după o noapte când dandanaua a fost mai cotoioasă, Velicu m-a găsit pitit sub colecţia revistei. Pe fundul căzii din baie.

— Ce-i cu tine aici, Marincule! – s-a mirat el.

— Aştept încetarea alarmei! – i-am răspuns eu, dârdâind de frică.

— Fii, dom’le, serios, că s-a terminat de mult bombardamentul. Încă de pe la trei, dinspre ziuă!…

Ce om şi Velicu ăsta. Din viaţa lui de om de omenie şi poet n-a rămas decât volumul acela de versuri, atât de bizar intitulat – „Lucreţia Bugeac”. Care şi el s-a pierdut, de nu mai dau nicăieri peste urmele lui. Amăgit de himere, Ioan Velicu s-a jucat cu moartea. Şi-a câştigat! Optând pentru ea.

AMINTIRI ALANDALA (I): DESPRE DEBUTURI, DE MIC ŞI MARE CALIBRU, CU REPETIŢIE

1982… Nu ştiu cum de s-a întâmplat c-am trăit şase decenii de viaţă. Până acum, deocamdată. Mare minune, şi-asta. Cu-atât mai mult cu cât, cam trupeş fiind de felul meu, medicii nu-mi garantaseră decât maximum 40. Ani, bineînţeles. Cu condiţia s-ajung la un gabarit normal. Ei bine, n-am ajuns! Ba l-am şi depăşit. Dar nici nu le-am confirmat prognosticul. Lucrurile s-au nimerit să fie întocmai ca-n buletinele meteo. Una scrie în presă, alta se-aude la radio, iar la TV, ce să mai vorbim, că vedem… Peste tot, timpul este „probabil”! Când pe faţă, când pe

dos.

Din anii aceştia, pe care mi i-a pus la dispoziţie maica natură, 65% i-am închinat literaturii. Iar cei 35%, de la începuturi, pregătirilor necesare: pornind de la abecedar, trecând cam vraişte prin mai multe şcoli, citind demenţial şi devorând, nopţi de-a rândul, metri cubi şi lineari de bibliotecă. Dar nu regret nicio lectură. Chit că alegeam la nimereală. Ce-i în cap nu se pierde, cel mult se transformă, şi uneori nu se ştie în ce. De la Lavoisier citire.

Văzând acum atâţia autori de poezie, proză şi alte diverse specii şi subspecii literare, care apar potop în revistele de branşă şi… ramură, simt cum mă păleşte deodată o zglobie şi tonică melancolie.

He, he, păi pe-atunci, când tânjeam să-mi citesc şi eu, tipărite, produsele, altfel se punea problema. Invers decât astăzi. Nimeni nu-şi pierdea, în anii aceia, timpul cu recrutarea forţelor de muncă pentru noua generaţie de fauri aburiţi. Trebuia să ne ocupăm singuri de viitorul nostru scriitoricesc.

Prima tehnică, ceva mai eficientă, era autopromovarea. Pe bănuţii proprii. Mai întâi, dacă stau şi gândesc bine, l-am „debutat” pe colegul de clasă, despre care am mai pomenit, „tipărindu-i” volumul de versuri la maşina de scris. De mi-am betegit arătătorul de la dreapta, bătând doar c-un deget. Apoi, am debutat şi eu. Trăgând, la şapirograf, în douăzeci de exemplare, primul număr (dar şi ultimul) al revistei literare „Ultrapoesis”, pe când eram la liceul comercial „Gh. Chiţu”, de la Craiova. În care lansam şapte poeţi şi trei prozatori. Printre ei se aflau, fireşte, şi subsemnatul. „Aflau”, deoarece, în afara numelui meu proprietate personală, mai utilizasem şi trei pseudonime.

Succesul a fost monstru. Devenisem celebri. Peste noapte. Pentru că, a doua zi, de dimineaţă, am fost

exmatriculaţi temporar. Directorul, sărmanul, era invalid: nu poseda organ pentru literatură. Mai defel. Conducea un liceu comercial, unde era de neconceput o contabilitate în partidă dublă (artistică şi cifrică). Nici genitorii noştri n-au fost de altă părere. Numai colegii, consolându-ne prin parcuri, unde ne piteam de mânia părinţilor, ne mărturiseau deplina lor înţelegere. Limitată însă. Din teama de a nu fi detectaţi de „spionii” corpului profesoral. Aceştia foiau pretutindeni… în imaginaţia noastră (liricoidal-înfierbântată). Bietele cadre didactice! Aveau alte preocupări. Începuseră concentrările…

A doua tehnică, mai puţin sigură, consta în a provoca citarea la vreo „poşta redacţiei”. Când apăream, la finalul rubricii, printre cei încurajaţi cu „mai trimiteţi”, exultam ca un bidiviu. Mi se tipărise numele!

Când mi-a fost tipărită prima poezie (de fapt, numai o strofă), în „Curentul literar-magazin”, la „poşta redacţiei”, mi-am luat inima-n dinţi şi, indignat de faptul că nu mi se publicase poemul în întregime (27 catrene), m-am adresat concurenţei. Să-i învăţ minte pe cei de la „Curentul…”, şi să le demonstrez ce pierduseră.

Cu vreo două săptămâni în urmă, tocmai apăruse în „Adevărul literar şi artistic” o schiţă formidabilă (după părerea mea), extrem de naturalist-realistă, chiar dură, intitulată „Ciorba de burtă” (poate numai „Burtă”, este posibil şi-aşa) de-o anume Maria Arsene. Impresionat, fiind şi-un mare amator al preparatului respectiv, i-am scris distinsei şi viguroase prozatoare: „Dragă şi scumpă Doamnă, numai o inimă de femeie mă poate ajuta să-mi public şi eu poemele alăturate…” Şi multe alte vrăjeli. Şi încheiam: „… vă sărut pătimaş talentatele dumneavoastră mâini, ambele, că nu ştiu cu care scrieţi!” Două gafe dintr-un foc. Că eram şi deştept!

Peste zece zile a apărut. Nu opera subsemnatului. Ci răspunsul doamnei Maria Arsene. Adresat personal, prin

poştă, scutindu-mă de rubrica milogilor. Onorat, dârdâind de emoţie, am citit necrezându-mi ochilor: „Tinere, mai întâi ţin să-ţi precizez că nu-s doamnă, mai curând domnişoară, s-ar putea zice, încă nefiind căsătorit... Nu ştiu dacă ai talent au ba, însă poeziile matale merită a fi citite de-un specialist. Deocamdată, eu mă ocup de plasarea produselor textile, şi nu a poeţilor, având meseria de comis-voiajor. Proza mi-o scriu în tren, între două gări, iar de semnat o semnez cu numele mamei, căci dânsa-i Maria, eu fiind numai Arsene”.

Textul l-am redat din memorie. În orice caz, cam aşa suna. Ceea ce-am reţinut bine, era semnătura: Artur M. Arsene. Prozatorul Maria Arsene, cu care am fost şi coleg, prin 1958, la „Flacăra”.

Distrus, mi-am pierdut orice încredere în posibilităţile domnişoarelor, ca animatoare culturale. Şi-am continuat să-mi expediez versurile la aceleaşi „poşte ale redacţiei”, radiind din listă „Adevărul”...

Peste două luni: miracol! îmi apăruseră trei poeme. În „Curentul literar-magazin”. Trei, Doamne, şi toate trei... deodată. Semnate: Alexandru Vlad Marincu. Primul meu debut tipărit.

Căci am mai debutat de vreo câteva ori, de fiece dată sub alt pseudonim.

Numai nuvela „Domnişoara Schiavoni” a purtat, în 1942, deasupra titlului, Vlad Muşatescu. Mi-o publicase „Universul literar”. Unde o trimisesem lipsit de orice speranţă. Mereu mi-era teamă să nu fiu confundat cu Tudor Muşatescu, celebra mea rubedenie din lumea literară. Însă şi-acuma-s convins, numai datorită acestei apropieri mi-a fost onorată „Domnişoara...” Cu 150 lei. Contravaloarea a doua perechi de ciorapi („fil d’Ecosse”). Pe care i-am mâncat la restaurantul „Modern”, local de lux pe-atunci, sub formă de cârnaţi pe fasole. Spre stupefacţia chelnerilor obişnuiţi să servească doar

„tournedos” un şi „chateaubriand”-uri. Dar jumătatea de oltean din mine râmnise la fasule.

Acesta a fost cel de-al doilea debut.

Şi-a urmat şi-un al treilea, la „Tribuna tineretului” (parcă aşa îi zicea, sau ceva pe-aproape), unde Geo Dumitrescu şi Tiberiu Tretinescu mi-au publicat poemul „Moartea cărăbuşului”. Semnat: A.W. Bassarab. Dar neplătit. Poate şvarţul oferit de Tibi Tretinescu să fi reprezentat vreun soi de onorar. Cam costeliv. Pentru că făceau ăia, de la „Café de la Paix”, unde se-ntâlnea „generaţia”, nişte fasole bătută indimenticabilă. Cu boia, ulei şi ceapă prăjită, crocantă!

După aceea, debuturile s-au succedat vertiginos. Cu repetiţie, şi de mai mare sau mai mic calibru. Pe unde găseam loc. Niciodată onorate. Şi totdeauna sub un alt pseudonim. Mereu îmi căutam un nume, şi tot nu mi-l găseam.

Abia după ce m-am stabilit la Bucureşti, ca „poet” (de fapt, corector), am început să mă ocup serios de cariera mea literară. Ca Vlad Muşatescu, de astă dată. Şi definitiv. Plătit cu numărul de revistă. Săptămânal.

Am dus-o astfel cam un an. Mai publicam din când în când, mai corectam o revistă… Dar şi acestea apăreau şi dispăreau precum cometele. Uitând totdeauna să-şi plătească poeţii.

Odată, nu mai ţin minte la ce publicaţie (de mâna a patra), în loc de salariu mi s-a oferit, pentru corectura săptămânală a revistei, „cronica” cinematografică. Era o pâine! Textele le primeam, gata scrise, de la casele de filme, firme comerciale ce se ocupau cu distribuirea filmelor importate. În fiece joie ridicam reclamele, clişeele de zinc şi anunţurile ce se voiau „cronici”. Plus un plic (subdezvoltat) pentru oboseala subsemnatului.

De Anul nou ce ne mai încropeam şi noi „cronicarii”, când eram invitaţi la microfestinurile organizate de

firmele pe lângă care eram afectaţi. Din nenorocire, toate „recepţiile” cădeau cam în aceeaşi zi. Oricât eram de mâncău, mai niciodată nu izbuteam să-mi sărăcesc clienţii. În disperare de cauză, îmi înfundam buzunarele cu ce puteam şi cu ce mai rămânea pe masă. Pateuri albe pentru zile negre. De cele mai multe ori. Operaţie destul de anevoioasă, întrucât pe-atunci umblam cu pantalonii prinşi în ace de siguranţă, camuflându-mi spărturile cu un exemplar din revista pe care o reprezentam la recepţie.

Ce să-i faci, asta era viaţa… literară!

Cu totul alta decât cea pe care am trăit-o mai apoi, când la „Gazeta literară”, prin 1959, asigurând machetarea reviste, eram coleg cu Nichita Stănescu, Nicolae Velea şi alţi mulţi viitori mari scriitori. Care, pe-atunci, simpli redactori, primeau totuşi un salariu. Başca onorarii. Că scriau băieţii, nu se lăsau.

Până şi debuturile de-azi se petrec altfel. La Vaslui, acum vreo doi ani, la o întâlnire cu membrii unui cenaclu local, mi-a fost dat să asist la o naştere ieşită din comun. Apăruse pe lume un nou poet. Pe mine unul m-a lăsat pur şi simplu cu gura căscată.

În săptămâna următoare, i-a apărut numele, sub o poezie, într-o revistă literară bucureşteană. Fără să fi cerut asta! Iar de curând, m-am reîntâlnit cu poetul în cauză, citindu-i un grupaj în „Suplimentul literar al Scânteii tineretului”.

Ion Enache, de la Vaslui, nu se pierduse. Ba dimpotrivă.

Aşa debut, cu repetiţie, mai zic şi eu. Enache, după câte am aflat, munceşte şi scrie, fără să fie nevoit a-şi pune problemele pe care mi le-a pus debutul meu atât de chinuit.

Aş da mult să-i citesc amintirile, peste ani, chiar peste foarte mulţi ani, când va povesti despre condiţiile

în care şi-a tipărit poemele.

Acum patruzeci şi ceva de ani, când eram tânăr şi buiac, visam s-ajung poet. Şi-am ajuns… prozator. Autor de romane umoristice, vagamente detectivistice. Aşa zic criticii. Bineînţeles, eu-s de altă părere. Uneori, am impresia că practic o proză de profundă analiză psihologică, chiar abisală. Eventual, lăsând-o mai ieftin, de moravuri şi năravuri.

Hai să fim serioşi! Glumesc. Fac şi eu ce pot.

Dacă izbutesc să stârnesc doar şi-un zâmbet pe buzele omului, asta mi-i răsplata cea mai dulce. Un premiu literar nu m-ar satisface în aceeaşi măsură. De-ar fi două, sau, mă rog, unul special, atunci s-ar mai schimba situaţia…

Completare! Recitind, în preajma predării manuscrisului la editură, rândurile de mai sus, pentru a le pune la zi, am realizat că nu se cuvine să glumeşti în privinţa premiilor literare decernate de Uniunea Scriitorilor. Nu de altceva, dar m-am pomenit şi eu laureat… la literatura pentru copii şi tineret.

Când am aflat că trebuie să mă prezint la „Casa Scriitorilor”, ca să-mi primesc „onorul” la care nu mă aşteptam, pentru romanul „Contratimp!”, era să mor de inimă. Cum anume, infarct sau stop cardiac, asta nu pot preciza. Însă nici bine nu m-am simţit.

Fapt e, totuşi, că, la vreo săptămână după senzaţionalul eveniment, un bun prieten, din lumea literară, mi-a telefonat să mă-ntrebe:

— Măi grasule, ce pile ai avut de te-ai văzut şi premiat?

Iar eu, care niciodată n-am sperat la o atare cinste, crezând în zvonurile ce se vehiculau pe socoteala „pilelor”, contrazise, de astă dată, şi de cazul meu, am fost nevoit să-i declar adevărul:

— Unica pilă pe care o posed, dragule, e-un

„Solingen”, defectă… Dar o utilizez şi eu, cum pot!…

AMINTIRI ALANDALA (II): CU SADOVEANU, LA „CAFE DE LA PAIX”!

Pe la sfârşitul lui 1940 ajunsesem şi eu un cineva, he, he, în lumea literară „tânără” a Capitalei.

Adică, după ce-mi plasam, pe unde puteam, versurile şi notiţele „eseistice”, dar şi gătam corectura la revista pe care o fericeam cu aportul meu, mă înfiinţam, de la primele ore ale după-amiezii, la „Café de la Paix” cel mai autentic centru de recrutare a noilor talente, în realitate o braserie-cafenea de categorie mai mult decât modestă.

Însă, ce oameni întâlneam acolo!

Crema şi caimacul liricii şi prozei ultracontemporane: Geo Dumitrescu, Tiberiu Tretinescu, Anişoara Odeanu, Virgil Gheorghiu, Ovidiu Râureanu, Coca Farago, Ion Vlad (sculptor şi grafician), Mişu Apostolescu, Ion Frunzetti, Bucuria Manătoru, Ion Larian Postolache, Mircea Streinul, Aurel Tita, Ion Velicu, Const. Tonegaru, Traian Lalescu şi, mai ales, Mitea Stelaru, zis şi Dimitrie Orfanul, cea mai ciudată şi pitorească apariţie a „generaţiei”.

Mă opresc aici, ca să nu mai pomenesc despre mulţi alţii, care au scris şi publicat în anii aceia de pomină, şi de care nu-mi amintesc decât cu greu, ca prin ceaţă, desluşindu-le anevoie chipurile din pâcla timpului, însă dându-mi totodată seama, cu disperare, că le-am uitat numele topit lent, şi pentru totdeauna, în văgăunile memoriei. Ce, patruzeci şi ceva de ani, puţini îs de-atunci?

Drept e, nici ei n-au mai tipărit ceva, afundându-se în anonimat şi abandonându-se altor preocupări, mai realist existenţiale. Însă nici eu nu i-am mai căutat, prins de iureşul multiplelor şi prea diverselor meserii

practicate (multe din ele paraliterare): „alergător” de cursă lungă, la editura „Gorjan”, traducător clandestin şi la „negru” de romane poliţiste în versiuni extraprescurtate (la sentiment), băiat de prăvălie la o librărie, deci oarecum în cultură, anticar de stradă, peste drum de spitalul Colţea, unde-l ajutam pe celebrul „bouquinist” Barbu Eftimiu, zis şi „pépère”, recent înapoiat de pe malurile Senei, să-şi vândă uriaşa bibliotecă adusă de-acolo.

De la vremea prânzişorului şi până-n seară, iar alteori peste frontiera miezului-nopţii, sorbeam şvarţuri după şvarţuri, scriam furibund pe colţul mesei poeme, balade şi... idile (încropite cu nenumăratele amazoane-poetese ce-şi călăreau cu brio Pegasul, mai dihai decât centaurii de noi), rădeam câteva platouri cu cârnaţi pe fasole, sau alteori numai fasole-iahnie, în funcţie de situaţia financiară a zilei, în orice caz, cele mai accesibile preparate de pe lista de bucate a locantei literare.

Asta, bineînţeles, când mi se întâmpla să fiu mai înlesnit. Ceea ce, din păcate, se petrecea destul de rar. Ori după apariţia numărului curent al gazetei pe care o corectam, şi care se plătea săptămânal, odată cu ieşirea de sub tipar a numărului, şi numai dacă nu-mi scăpau mai mult de cinci greşeli boacăne de corectură, ori când îmi apărea vreo poezie. Şi, e de la sine înţeles, cu condiţia ca „opera” să-mi fi fost întrucâtva onorată cu nişte leuşteni.

Pentru că, pe vremea aceea, mai existau şi publicaţii meteorice, care mai repede dispăreau decât apăreau, şi nu-şi puteau îngădui plătirea debutanţilor de-alde noi. În asemenea situaţii, mă mulţumeam cu cele câteva exemplare pe care le căpătăm compensaţie. Bune şi alea!

Le valorificam şi eu, după cum mă ajuta capul. Sau, mai exact, după cum mă consiliau colegii de breaslă, conform unor obiceiuri ale timpului. Pe-atunci nu

funcţiona niciun fel de Fond Literar, şi nici Societatea Scriitorilor Români nu se prea înghesuia să ne-ajute. Alte vremuri, alte năravuri literare!

Aşa că-mi luam teancul de reviste sub braţ şi porneam cu colindul pe la uşile amatorilor de mecenat. Fie la directorul general de la salubritate (apă şi canale) care-şi căsătorise fata c-un actor-poet, din corpul de figuraţie de la „Tănase”, fie la Patriarhie, unde se mai organizau pomeni pentru intelectualii de subsol, fie la administratorul sectorului de parcuri şi lacuri, mare iubitor de scriitori, de când îşi plantase Cişmigiul cu busturile câtorva maeştri în viaţă sau viitori clasici (după deces).

Pesemne aveau ei niscaiva fonduri speciale, fiindcă, la văzul elucubraţiilor mele, sub formă de dedicaţii, pe care le scriam cu cerneală roşie, de corectură, deasupra poemelor din gazeta în care apăruseră, năduşeau de încântare şi mă expediau direct la casieria respectivă, de unde ridicam diverse sume, între 25 lei şi 200 (tot lei). Numai Patriarhia era mai generoasă, întrucât oferea şi câte-o pungă de băcănie plină cu colivă, uscată şi lejer înăcrită, colaci şi-un pumn de mărunţiş, colectat probabil de la cutia milelor.

Însă marele meu noroc, chiar şi chior i-aş putea zice, a fost c-am intrat în graţiile maestrului Sadoveanu. Domnia-sa mi-a întreţinut condiţia fizică şi spirituală, părând a-mi preţui talentul, contribuind din punga proprie la mesele mele de prânz şi de seară.

Binele mi-l făcuse Tiberiu Tretinescu, prozator dăruit, autor al unui excelent volum de schiţe („Vergu Ocu”), şi care devenise celebru (volumul) printr-o catastrofică şi monstruoasă eroare de tipar.

Într-o bună zi, când simţeam că plutesc în spaţiu, datorită unicului şvarţ servit până atunci, şi din care „supsesem” cinci ceasuri de-a rândul, ba mai şi

împărţindu-l cu Tibi, frăţeşte, acesta m-a îndemnat, dându-şi seama de şocul hipoglicemic ce mă păştea:

— Ascultă, Marincule, de ce nu-i oferi maestrului Sadoveanu poemul pe care ţi l-a tipărit „Tribuna tineretului”?… Trage-i o dedicaţie şi-om mai mânca şi noi ceva!…

— Ce, eşti nebun, să mă duc aşa, pe nepusă masă, în casa titanului?

— Nu în casă, ci la masă, tontule! – m-a alintat bunul Tretinescu. Nu-l vezi ce se mai ospătează, la zece metri de noi?…

Mi-am aruncat imediat ochii în direcţia indicată de talentatul deget al prozatorului Tibi.

De unul singur, în faţa mai multor platouri cu bucate greu de identificat, un bărbat masiv, cu păr bogat şi cârlionţat, retras la o masă din fundul restaurantului, mânca agale, gospodăreşte, cufundat (probabil) în gândurile generate de dificultăţile scrierii vreunei noi capodopere.

Nu-l văzusem niciodată pe Sadoveanu. Decât în pozele din ziare şi reviste. De aceea m-a mirat faţa oacheşă, părul negru, niţel încărunţit pe la tâmple, întrucât totdeauna îmi imaginasem că maestrul aparţine speciei bălaie, cu ochi albaştri şi piele de piersică.

— Cum, măi Tibi, ăla-i Sadoveanu?…

— Dar bineînţeles… Însă vine-aici mascat şi incognito, să nu-l recunoască lumea!

— De ce?

— Ei, asta-i bună! Ar începe să circule bârfele. Pricepi?

Ce să pricep? N-am zăbovit o clipă măcar. Mi-am luat exemplarul din „Tribuna tineretului” şi-am zbughit-o drept spre maestrul literaturii noastre. Pe drum, am frânat brusc. Îmi amintisem că nu-i scrisesem dedicaţia. Imediat am cârmit-o către toaleta bărbaţilor, unde, la loc

de taină, i-am ticluit câteva rânduri din inimă.

Când m-am proţăpit lângă uriaşul scriitor, acesta tocmai se scobea în dinţi. Şi-a ridicat privirea spre mine şi m-a-ntrebat c-un glas caraghios şi piţigăiat:

— Ma che vrei, mo boeţelu?…

— V-am dedicat un poem, maestre!

— Ma chemaistor, boeţelu, io director estem!

Păream, sunt sigur de asta, ca lovit cu leuca în cap. Maestrul Sadoveanu vorbea ca-n volumul întâi din „Fraţii Jderi”, care tocmai apăruse în librării şi pe care-l citisem dintr-o singură suflare. Grăia ciudat, amestecând intonaţii şi deformări specifice turco-grecilor din romanul suscitat.

De fapt, după cum am aflat numaidecât, cu uluire, pe Sadoveanul meu îl chema Anagstopulos, sau ceva în genul acesta, că nu mai ţin minte, şi era patronul localului.

Însă era om. De treabă. Din ziua aceea, am avut totdeauna un cont deschis la „Café de la Paix”. Plafonat însă. La limită de şvarţuri, iahnii de cartofi şi fasole bătută.

Pe Tibi nu l-am uitat. La prima schiţă apărută în „Curentul literar-magazin”, corectată de mânuţa mea, i-am scăpat o greşeală de tipar, de l-am făcut om. În loc de „lupte şi beznă”, a ieşit „lapte şi brânză”. Şi a devenit celebru. Dar şi eu.

Că o săptămână întreagă m-a căutat pretutindeni. Să mă felicite. Având în servietă gazeta cu pricina. În care învelise o cărămidă de 14/28 cm. Patru kile).

Nici pe Anagstopulos nu l-am urgisit, eliminându-l din memoria mea afectivă. Prin 1949 a fost invitatul meu. La „Capşa”. Slăbise grecul, de-atârnau pieile pe el. Eram în pâine, tehnoredactor la „Editura de Stat”, şi i-am putut oferi tot ce i-a poftit inima. Spre stupefacţia generală, n-a râmnit decât la două porţii de tocăniţă. La

sfârşitul festinului, sătul şi încântat mi-a mulţumit recunoscător:

— Să trăieşti şi să creştem mare, mo boeţelu!…

Şi-am crescut. Chiar în exces… Dar nu ca scriitor.

AMINTIRI ALANDALA (III): UN REVELION LEJER MACABRU

Trecuse aproape un an de când mă aflam în oraşul lui Bucur. Succesele de producţie cele mai rapide, dar deloc consistente, le repurtam în paginile nenumăratelor publicaţii „fantomă”. Mai exact, în acele revistuţe firave şi costelive, meteorice, cu apariţie incertă, editate de cine ştie ce mecena ocazional (patron de băcănie, papetărie sau depozit de lemne) al cărui fecior dăduse în patima scrisului, şi pe care tătâne-său îl voia neapărat director de gazetă.

Însă fericirea nu era de durată, ţinând doar până ce babacu' îşi dădea seama că publicaţia nu se vindea deloc, că-şi părăduise banii pe aiurelile prietenilor şi colegilor de breaslă ai lui fiu-su, şi că singura soluţie salutară era lichidarea „foiţei” şi exilarea progeniturii în provincie, la vreo sucursală de-a firmei, unde să-şi utilizeze aplicativ înclinaţiile artistice la contabilitate sau în dosul tejghelelor cu măsline şi rahat-lokum.

În orice caz, până dispărea în neant revista cu pricina, eu îmi făceam meseria: scriam şi publicam, corectam şi urmăream în tipografie procesul de producţie al efemerei publicaţii. Din păcate, eram plătit la sentiment. Adică, numai atunci când „directorul” (şi prietenul) izbutea să-l mai jumoale de niscaiva leuşteni pe „bătrân”. Dar cu sentimente numai, tare era greu de supravieţuit…

La un moment dat, obosisem tot transferându-mă de la o foaie la alta, alergând ca un cal de curse, să-mi îngrijesc gazeta la care lucram, în cele mai îndepărtate colţuri ale capitalei. Acolo unde „patronul” din umbră

găsise vreo tipografie mai ieftină, de fapt nişte maghernițe botezate „atelier de imprimerie”, dotate cu maşini antediluviene, de tip „Boston”, fabricate, parcă pe vremea lui Pazvante-chiorul.

Dar ce nu face un tânăr poet, pentru a-şi vedea publicată „opera”!

Către sfârşitul lui decembrie, rămăsesem fără „serviciu”. Mecenaţii izbutiseră performanţa de-a-şi vedea, în sfârşit, lichidate gazetele pe care avuseseră ghinionul şi nefericita inspiraţie să le finanţeze, iar eu pe-aceea de-a mă vedea „zburător”, ca pasărea cerului. Dar şi flămând.

Flămând, să nu exagerăm, numai dintr-un anume punct de vedere, deoarece mai aveam totuşi un oarecare credit la iaurgeria poetului Cosma, de pe Domniţa Anastasia. Limitat însă la iaurt, iahnii de cartofi şi de fasole. Produse cu care, eu fiind şi calic la mâncare, nu mă satisfăceam câtuşi de puţin. Eram tânăr şi buiac, frământat şi mistuit permanent de-o foame din cele mai crâncene. Iar poezia, neplătită cu lei, nu reuşea deloc să mă sature.

Cred că de-aceea, peste vremi, am descălecat de pe Pegasul înaripat, şi-am optat pentru aventura prozei. Însă nici astăzi, când urmez un regim dietetic din cele mai severe, nu-s niciodată sătul (psihic, măcar). Pesemne datorită vreunui contact slăbit, pe cortex, fără vreo legătură cu literatura şi viaţa literară (sper!).

Departe de casa babacilor, unde (precis) acuma se organizau cele necesare pentru sărbătorirea Crăciunului, cu toate bucatele cerute de tradiţie: piftii şi cozonaci, sarmale şi cârnaţi, ca să nu mai pomenesc de caltaboşi, pecie şi tobă – mă simţeam întristat şi frustrat.

Din zilele acelea datează unele din poemele mele sinistre şi lugubre, balade ultramoderniste, de tip funambulesc, bunăoară „Balada pasagerului care s-a

sinucis în closetul unui hotel din dosul Gării de Nord” şi „Balada celor trei cărăbuşi dansatori striviţi de-o uşă trântită pe scenă”, care mi-au adus o faimă (trecătoare) în cenaclurile pe care le frecventam atunci.

Cuprins de disperare, cu atât mai mult cu cât se apropia şi Revelionul pe care neapărat voiam să-l petrec aşa cum se cuvenea celor optsprezece ani ai mei, mi-am luat inima în dinţi şi m-am dus din nou la nea Tudorică; în acel moment îşi avea „prăvălia” sa personală, pe Lipscani, „Teatrul Tudor Muşatescu”.

— Ce-i cu tine, mă pişpirică, iar ai rupt-o-n fericire?…

De când îi vândusem „Remington”-ul pe care nu-l posedase niciodată, decât în imaginaţia mea, nea Tudorică nu ştia prea bine de ce sunt în stare şi ce-mi poate pielea.

Coborând drapelul în bernă, mi-am arborat mutra corespunzătoare şi i-am comunicat îngăimat, cu lacrimi (false) în glas:

— Rău de tot, nea Tudorică!… Pe bune, de-astă dată… A murit măicuţa!…

— Cine, mă?… Olguţa?… Ai înnebunit?…

— Am!… Îmi vine să mă dau cu capul de toţi pereţii…

— Atunci eşti invitatul meu, serveşte-te de biroul ăsta, ai patru la dispoziţie! – m-a informat suspect de amabil nea Tudorică.

— Nu pot acum, nea Tudorică… Altă dată… Deocamdată trebuie să plec urgent la Craiova, să fiu la înmormântare… Şi n-am o leţcaie! Nici de tren, şi nici măcar pentru un buchet de garoafe. Ştii cât de mult îi plăceau măicuţei garoafele!…

— Da, aşa-i, măi pişpirică… Când am văzut-o ultima oară, era cu nişte garoafe roşii în mână!…

Sosise clipa să trec la atac, unchiu-meu părând

înduioşat.

— Acuma însă, trebuie să i le duc eu… Cu ce bani?… Ce mă fac?…

— Ai să faci pe tine, aia ai să faci, dacă nu te-apuci serios de treabă!

— Bine, dar eu înmormântarea cum rămâne?

— Ascultă, măi zgâmboi, de câte ori vrei s-o petreci la groapă pe biata Olguţa?… Ai uitat că ţi-am dat 500 de lei şi anul trecut, tot pentru înmormântare? Ieri, am întâlnit-o pe mă-ta pe Calea Victoriei, c-un buchet de garoafe pe braţe. Sunt convins că nu se ducea la năsălia ei… În schimb, mi-a povestit toate trăsnăile tale… Uite, na-ţi bănuţii, să ai şi tu de Anul nou, şi de la 5 ianuarie să te prezinţi aici, în fiece seară. Te numesc chiar acu controlor şef la bilete… O sutică de spectacol! Şi lipseşte-odată din faţa mea, că-mi frângi inima cu smiorcăielile tale… Fleţule… Poet, ai?

Am sărbătorit, cu fondurile primite de la nea Tudorică, un Revelion la „Capşa”. Unde, pe vremea aceea, nu venea nimeni să-ntâmpine Anul-nou în condiţii de restaurant.

Eram doar doi clienţi în superelegantul salon: eu şi cu Mitea Stelaru. Ca domnii, fiecare la o altă masă. Poetul Stelaru, cu o sticlă de „verde” în faţă, ceea ce pentru „Capşa” constituia o crâncenă jignire, dacă nu chiar un sacrilegiu, cu-atât mai mult cu cât Mitea şi-o adusese în buzunarul paltonului, iar eu cu o porţie dublă de cârnaţi pe fasole, de la bucătăria stabilimentului, probabil din merindea rezervată personalului auxiliar.

Pe la zece şi ceva, simandicoşii chelneri ne-au poftit să părăsim localul. Mai mult ca sigur, plecau şi ei pe la căşile lor, tot în vederea Revelionului. În totalul dispreţ (inabil mascat) al acestora, neobişnuiţi cu-asemenea clienţi de marcă, deşi avuseseră grijă să ne uşureze şi de ultimii bănuţi, am plecat triumfali spre lăptăria poetului

Cosma.

După ce i-am colidant peste o jumătate de ceas la fereastră, dârdâind de frig cum se cuvine, blajinul Mitică s-a ndurat de noi şi ne-a îngăduit să intrăm în iaurgerie. Trăsese de mult obloanele prăvăliei. Însă înăuntru, zaiafet di granda. O sumedenie de poeţi amărăşteni, tineri debutanţi în câmpul literaturii, prieteni de-ai indimenticabilului Cosma se pregăteau să-ntâmpine Anul nou. Cu purceluş pe varză călită, cârnaţuri diverse, poezii şi alte produse lacto-literare.

Le-am citit colegilor de breaslă „Balada pasagerului…”, s-a râs în hohote, au mai citit şi alţii, iar s-a râs, că eram tineri şi belalii. Iar fericirea ce mă inundase era de nestăvilit. De la 5 ianuarie intram în pâine. Ce, era puţin lucru să fii controlor şef la bilete?… În drumul meu spre literatură, urcasem pe-o altă treaptă a spiralei. Şi unde? La „Teatrul Tudor Muşatescu!”…

„EDITOR” – DE PE ALTĂ LUME

„CĂRAREA PIERDUTĂ”.

Aşa se intitula romanul lui Alain Fournier, una din cele mai triste cărţi citite de subsemnatul în perioada când îmi făceam ucenicia prin centrul şi periferia capitalei. Mă zbăteam să lucrez în miezul oraşului, de dimineaţa până seara, târziu, iar nopţile mă odihneam şi eu pe unde puteam, de preferinţă cât mai departe de inima metropolei. Era şi mai ieftin. „Grand Meaulnes”, pe care l-am devorat de vreo câteva ori, cu infinite delicii, apăruse la o editură absolut necunoscută, şi care se chema „Gorjan”.

Sătul de corectura revistelor, într-o bună dimineaţă mi-am luat inima în dinţi şi-am purces întru căutarea sediului noii edituri. După cercetări îndelungate, am dat de acesta. Era pe-aproape de piaţa Romană, în clădirea unei tipografii de pe aleea Al. Macedonski. „Sediul”, de fapt un birou şi-o magazie, se afla la unul din etajele

stabilimentului. Unde am răzbit urcând treptele unei scări infernale.

Aveam de gând să-mi propun serviciile sus-numitei instituţii, fără să ştiu prea bine anume ce şi cum, însă mă bizuiam pe „experienţa” mea editorială de la Craiova. Care, de ce să ne-ascundem după degete, nu fusese chiar de ici de colo.

Când am ajuns înaintea uşii pe care scria, cu litere mărunte, aproape invizibile, „Editura Gorjan”, în realitate o carte de vizită prinsă în pioneze deasupra geamului translucid practicat în uşă, abia îmi mai trăgeam sufletul. Întrucât pornisem din piaţa Chibrit cam în zori, să nu mă vadă gazda, căreia nu-i prea plătisem chiria, din lipsă de mărunţiş, cred că era în jur de şapte dimineaţa, atunci când am bătut încetişor la geam. Nădăjduiam să nu fie încă nimeni la editură. Nu de altceva, însă aş fi vrut să mai adast câteva clipe, să-mi revin şi eu o ţârişică. Eram şi obosit de-atâtea trepte urcate, dar şi nemâncat ca lumea de vreo câteva zile. Chiar intenţionam, până la sosirea personalului, să mă odihnesc niţel, aşezându-mă pe covoraşul de iută din faţa intrării. Taman când dam să traduc în viaţă cele ce-mi trecuseră prin cap, uşa s-a deschis, scârţâind lejer, iar în prag a apărut silueta unui bărbat înalt, de vreo patruzeci şi ceva de ani, cu ochelari fumurii, cu o figură puţin cam rotundă, având pometţii osoşi şi ciolănoşi, niţel palidă, peste care se-aşternuse o mare şi inexplicabilă istovire. Privindu-mă interesat, individul şi-a trecut mâna prin părul rar şi oarecum roşcovan, după care m-a întrebat:

— Dumneata ai bătut la uşă?…

— Mda! – i-am răspuns cu glas stins. Credeam că încă nu-i nimeni la editură, şi de-aia am ciocănit atât de încet…

— Păi, măi băiete, eu n-aş zice că-s chiar un nimeni!

— Sigur că nu – am început eu să turui – de vreme

ce-aţi venit atât de dimineaţă la serviciu! Vă cam trage în piept patronul, n-am ce zice. La ora asta vă cere să fiţi la birou?… Pesemne că dumneavoastră sunteţi dintr-ăia conştiincioşi, care, de voie de nevoie, ţineţi să vă câştigaţi bucata de pâine trăgând din greu… De altminteri, la fel sunt şi eu! Poate-mi puneţi o vorbă bună pe lângă proprietarul editurii să mă angajeze şi pe mine… Mi-aţi face un mare bine. Am rămas fără slujbă de vreo câteva zile! Şi mă pricep serios în treburile astea editoriale… Am mai lucrat în domeniu. Ce ziceţi?

Tipul m-a mai examinat o dată, apoi mi-a spus:

— Haide înăuntru, să stăm de vorbă! Ar fi nevoie de-un om la editura noastră… Eu sunt patronul şi proprietarul editurii „Gorjan”, care-mi exploatez funcţionarii. Deocamdată, sunt aproape singurul. Iar în noaptea asta am dormit aici, având de corectat nişte şpalturi. Tocmai tragem ediţia a doua la „Cărarea pierdută”…

— Extraordinară carte! – am exclamat eu.

— Ţi-a plăcut romanul lui Fournier? – s-a arătat măgulit patronul.

— Enorm!

— Serios? Vino în birou, să-mi spui şi mie cine eşti.

Peste vreo oră, ne dumirisem. Şi eu, dar şi inginerul Ştefan Georgescu-Gorjan. Aflasem că-şi părăsise meseria să se facă editor, nu numai din dorinţa de-a se umple de bani, ci şi pentru a-şi edita cărţile sale, pur ştiinţifice, inginereşti, în regie proprie. Aflase şi dânsul, totodată, de ce mă frigea la inimă minunata profesiune. Când auzise că sunt poet şi scriitor, dar extrem de dotat pentru corectură, exclamase încântat, însă nu în exces:

— Bine, Marincule, sau Bassarabule, sau Muşatescule, că nici tu nu mai ştii cum să-ţi spui, te angajez. Fără o funcţie precisă. În general, de-astăzi înainte eşti „editor”. Adică, mai precis, om la toate…

Căci, de când am ajuns şi eu editor, mi-am dat seama că-n meseria asta trebuie neapărat să cunoşti toate compartimentele unei edituri… E bine?

Bucuros că dădusem de-un pionier al muncii editoriale, i-am declarat plin de entuziasm:

— Domnule inginer, e mai mult decât bine! Împreună cu matale vom face amândoi o treabă extraordinară… Sunt tânăr, am putere de muncă, nu-mi place să trândăvesc. Ce mai tura-vura, haideţi să ne-apucăm de treabă! Unde-s şpalturile de la „Cărarea pierdută”, să-mi arunc şi eu ochii prin ele?

Inginerul Georgescu a zâmbit satisfăcut şi mi-a propus:

— Perfect! mai înainte însă, fiindcă sunt tare obosit, ar fi bine să mâncăm ceva. În câteva minute trebuie să vină Iosif, magazionerul, care-mi aduce de la nevastă-mea sufertaşul cu merinde.

Când l-am auzit pomenind şi de mâncare, omul mi-a plăcut şi mai mult. De ieri, încă de pe vremea prânzului, nu mai băgasem nimic în gură. Peste cinci minute, a pătruns în biroul inginerului mult aşteptatul Iosif.

Spre surprinderea mea, magazionerul era un găligan înalt, cu păr roşcat, dotat c-un nas din cele mai semite posibile. Sesizând mirarea mea, care aflasem că ovreii n-aveau voie să lucreze, patronul mi-a spus în şoaptă:

— Şi ce dacă? Nu-i şi el om L-am luat la mine, de când am înfiinţat editura. Încă de-acum un an. Nu-i trecut pe ştate, aşa c-ar fi bine să-ţi ţii gura… Face de toate. Cară hârtia, îngrijeşte de depozitul cărţilor din magazie, transportă marfa la librării, raşchetează şi parchetul de-aici, aleargă după cumpărături… Este un factotum ideal. De-aia îl şi păstrez lângă mine. Când vor sosi şi timpuri mai bune, am să-l răsplătesc după merit, fără să mă mai ascund de nimeni…

Între timp, roşcovanul punea masa. Chiar pe biroul inginerului. Odaia în care lucra Georgescu-Gorjan, respectiv şi sediul editurii, căci alta, în afară de magazie, nu mai exista, era o încăpere uluitor de înaltă, pe puţin vreo patru metri şi jumătate, dacă nu şi mai mult, cu ferestre uriaşe, extrem de spaţioasă. Mai erau vreo două mese pe la colţuri, dar pline de cărţi, topuri de hârtie, şpalte şi coli abia ieşite de sub maşina de imprimat.

Inginerul şedea în fotoliul său, eu fusesem invitat în faţa lui, iar Iosif turna în farfurii o zeamă rozalie, niţel cam sleită. Privind bănuitor sufertaşul, mă tot întrebam ce-o mai fi adus magazionerul. Pentru că, judecând după aspect, supa aceea de tomate nu-mi prevestea nimica bun. Din păcate, nici de ea n-am avut parte.

Nu ştiu cum dracului am făcut, dar când am întins mâna să-mi iau o bucată de pâine prăjită, căci proaspătă nu se adusese, inginerul fiind pesemne la regim, am intrat cu cotul în farfuria acestuia. Ruşinat, am încercat să-mi extrag mâneca din infama zeamă. Dacă nu-şi aşeza pâinea lângă dânsul, nu s-ar mai fi produs catastrofa. Plecându-mă peste birou, pentru a-mi stoarce manşeta, n-am observat că presasem cu pieptul şi marginea farfuriei mele. Peste o clipă, ambele farfurii erau date peste cap. Cea din faţa mea, răsturnată de mine, cealaltă chiar de inginer. Care, dorind să-şi salveze hainele, se ridicase brusc din fotoliu. Noroc că biroul fusese eliberat de toate hârtiile aflate pe el. Atunci când Iosif, aşternând faţa de masă, adusă odată cu sufertaşul, le mutase pe-un raft din apropiere.

Gorjan nu s-a arătat deloc supărat.

— Bine c-am scăpat de supa asta de roşii! Nu-mi place deloc!

Apoi, adresându-se magazionerului, s-a interesat:

— Ce ţi-a mai dat doamna?

— Şniţel!

— Şniţel vienez? – s-a bucurat Gorjan.

— Aş! De unde s-aibă ardelenii obiceiuri dintr-astea? Şniţelul vienez se mănâncă la austrieci… Doamna v-a gătit un şniţel din parizer, dietetic…

— Vai de capul nostru! – s-a întristat inginerul. Şi unde-i?…

Iosif a zâmbit pe sub mustaţă, şi l-a informat pe patron:

— L-am dat la câinii din curtea tipografiei… M-am şi mirat, când i-am văzut că-l mănâncă. Pentru noi, am cumpărat, de la restaurant, nişte cotlete de porc, la grătar…

— Bravo, măi băiete! Înseamnă că mă iubeşti mai mult decât nevastă-mea… Câte-ai luat?

— Şase! Să fie… Doar ştiu că vă plac ceea ce n-aveţi voie!… Dacă află doamna că vă corcolesc, nu crez că mai am zile multe la editură. Mă dă afară…

Inginerul mi-a zâmbit, umflându-se-n pene:

— Ia şi mănâncă, Marincule! Eu conduc editura, şi nimeni n-o să fie dat afară… Iosife, nu iei şi tu?

Magazionerul a zâmbit. Apoi i-a declarat:

— Cum o să stau la masă cu dumneavoastră? Se poate?… Uite că nu se poate. Eu mi-am mâncat porţia, încă de pe când eram la restaurant… Ce-i în mână, nu-i minciună, aia e!…

Deştept om şi Iosif ăsta. Adusese nu numai cotletele de purcel, grase şi bine fripte, rumene şi crocante, dar şi-o pungă uriaşă cu cartofi prăjiţi.

Inginerul, care, în secret, trebuie să fi fost un mare mâncău, l-a privit intrigat pe magazioner. Iosif, sesizând uitătura, l-a lămurit pe loc:

— Ştiu, ştiu tot, domnu’ inginer! N-aveţi voie cartofi prăjiţi, că vă balonaţi… Dar vă place! Şi cartofii, şi să fiţi balonat la maţe. C-aşa-i stă bine omului, să se simtă umflat!…

Totuşi, Gorjan n-a servit decât foarte puţini cartofi. Restul, din dorinţa de-a-l feri de ispită, l-am consumat eu. Sfidând orice risc de balonare.

După masă ne-am pus pe corectat. Şi-am lucrat, laolaltă cu inginerul, până s-a lăsat de seară. Când l-am văzut că-şi strânge hârtiile în servietă, mi s-a cam încrâncenat sufletul. N-aveam un franc, şi-acasă mă aştepta gazda să-i plătesc chiria pe luna trecută. Pesemne că Gorjan a simţit ceva, deoarece, în timp ce coboram scările, lăsându-l pe Iosif să închidă „sediul” editurii, m-a întrebat:

— Unde locuieşti?…

— Pe lângă piaţa Chibrit, strada Puţul lui Crăciun!

— La gazdă? Şi cât îţi ia pe lună?…

— Enorm! Trei sute…

— E mult, într-adevăr! Uite, poftim o mie de lei, să-ţi plăteşti datoriile, fiindcă sunt convins că eşti în urmă cu chiria, iar de mâine te-aranjezi să dormi la editură, împreună cu Iosif. Căci nici el n-are unde să se culce. Acasă, îi este frică… Vremurile-s tulburi şi nu se ştie ce se mai poate-ntâmpla!

Multe am mai învăţat de la Ştefan Georgescu-Gorjan. O fi fost el inginer de meserie, însă avea editura în sânge. Aşa cum şi eu eram grav bolnav de moşitul cărţilor. De la dânsul am aflat cum se calculează volumul unei cărţi, tipograficeşte vorbind, cum se organizează darea în lucru a manuscrisului, iar apoi, de când se-apucase de editarea scrierilor lui Anton Zischka, cum trebuie întreprinse formele pentru căpătarea drepturilor de traducere. Ce mai calea-valea, pornisem cu dreptul pe calea regală a tainelor meşteşugului.

După trei luni de zile, cu aprobarea inginerului, mă avântam şi eu în lumea afacerilor editoriale. Cunoscusem un poet dăruit, unul ce se chema I.D. Pietrari, şi cu care băusem tone de şvarţ la „Café de la Paix”. Când aflase că

lucrez la o editură, m-am pomenit cu dânsul la Gorjan în birou, rugându-mă să-l recomand inginerului. Patronul, om de treabă, i-a spus-o deschis:

— Domnule Pietrari, n-am înfiinţat editura asta ca s-ajung pe drumuri şi muritor de foame! Nu mă simt capabil să tipăresc volume de poezie… Nimeni nu cumpără aşa ceva…

I. D. Pietrari, dezamăgit, cu volumul de versuri sub braţ, m-a aşteptat în curtea tipografiei. Până am terminat lucrul. Pe puţin vreo şase ceasuri. Când m-a văzut plecând în oraş, s-a luat după mine şi m-a însoţit la cafenea. Acolo, mi-a mărturisit:

— Marincule, cum facem, bre, să-mi tipăresc şi eu cartea?… L-ai auzit pe Gorjan al tău?…

Înţelegând prea bine durerea respectivului, din proprie experienţă, mi-a trăsnit prin cap o idee de milioane. Aveam oarece cunoştinţe, şi mai ştiam şi eu câte ceva din culisele vieţii editoriale. Şi i-am expus planul meu:

— Bădie, îţi editez eu volumul… N-am o para chioară, aşa cum n-ai nici matale un franc! Uite cum văd eu problema… Vorbim cu domnul Pricup, maistrul de la tipografia unde ne tipărim noi cărţile, acolo unde-avem şi birourile editurii… Dacă pune-o vorbă şi inginerul, eşti un om făcut! Ne culege volumul matale, îl bagă la plane, pe hârtia de prisoase, şi-apoi îi plătim atâta cât cere, din vânzarea tirajului. Matale iei 70%, eu 30%, ce zici, e bine?…

— Stai o ţâră, că nu-nţeleg! – s-a arătat nedumerit Pietrari. 70% din cât?…

— Din numărul de exemplare!

— Şi ce să fac cu ele?…

— Le vinzi! Pe la neamuri, prieteni, cunoscuţi, elevi şi-aşa mai departe… Iau şi eu 30%, şi le vând şi eu pe unde pot. Apoi, când strângem bănuţii, îi dăm paraua lui

nea Pricup. Matale 70%, iar eu restul… Mai bine să-mi dai mie 30%, pentru organizarea editării volumului, corectură, urmărirea lucrării în tipografie, decât să-i zvârli în buzunarele librarilor! C-atâta primesc ăştia, pentru difuzarea unei cărţi…

I.D. Pietrari a stat doar o clipă pe gânduri, apoi s-a declarat de acord, pupându-mă zgomotos. După ce-am băut şi aldămaşul, un şvarţ de milioane, tare şi gros, de ni se făcuse gura pungă, a mai cerut unele precizări:

— Şi-n câte exemplare ai să tragi volumul meu?…

— Pentru început, la ediţia întâia, minimum 300 de exemplare!…

A doua zi, după ce discutasem şi cu inginerul, l-am abordat pe maistrul Pricup. Care, după ce m-a ascultat binevoitor, şi şi-a cercetat situaţia prisoaselor din sala maşinilor plane, mi-a spus într-un colţ al atelierului:

— Măi băiete, ar fi nişte hârtie… Însă nu-i toată la fel. Este şi mai gălbuie, rămasă de la „ediţiuni vărgate”, e şi albă, de la „cărţi şcolare”… Dacă volumul de poezii al prietenului tău e scris cu talent, atunci merge şi pe hârtie de ambalaj! Iar, dacă-mi place şi mie, care şi eu am scris stihuri, atunci nu te costă decât 1.500 de lei…

— Nea Pricupe, n-ar fi mult – i-am zis eu, însă deocamdată n-am un sfanţ. Pot să-ţi dau banii la toamnă, după ce vindem cartea?…

Maistrul m-a privit oarecum amuzat şi m-a întrebat în derâdere:

— Am rostit ceva, în legătură cu data plăţii?

— Nu, măi nea Pricupe!

— Păi, vezi că nu eşti drept! Dacă te-aş fi ştiut în franci, îţi ceream trei miare, şi cu banii înainte… Unde-i manuscrisul, să-l dau la cules?

Peste două săptămâni, pe când livram, la o librărie de la marginea Bucureştilor, o carte apărută la „Gorjan”, parcă „Ştiinţa distruge monopolurile”, a lui Anton

Zischka, m-am abătut din drum, să-i „livrez” şi lui I.D. Pietrari volumul de versuri pe care i-l editasem. Şi, ca să-i fac o surpriză plăcută, îi duceam în taxiul plătit de inginer 250 de exemplare. Cu patruzeci mai mult decât s-ar fi cuvenit. Era un dar din partea editorului, precum şi-a tipografului însă, în speţă nea Pricup, căruia îi plăcuse enorm felul în care scria Pietrari. Bolovănos, ţărăneşte, de parcă ar fi izbit cu târnăcopul în steiuri de stâncă. Pesemne, de-aia îşi zicea şi Pietrari.

Căci, din păcate, nu-l chema aşa. Până am dat de dânsul, a trebuit să iau la rând toate clasele şcolii primare la care preda ca învăţător. Nimeni, din corpul didactic al amărâtei instituţii de mahala, n-auzise de vreun dascăl I.D. Pietrari. Însă l-am găsit, într-o sală de clasa anului întâi. În mijlocul unei grămezi de mucoşi, care-l ascultau cu gurile căscate. Pietrari le povestea un basm de Vissarion, cred că acela cu „Ber-Căciulă”. Când m-a zărit, s-a oprit brusc din vorbire şi m-a întrebat aproape răcnind:

— A apărut, Marincule?

— A! – i-am răspuns extrem de monosilabic, dacă a-ul poate fi considerat silabă.

— Dumnezeule, ai adus cartea? Spune-mi mai repede, că mă-năbuş de emoţie! Unde-i?

— În maşină! – l-am lămurit eu. (Ieşisem din clasă.)

— Cum, măi Marincule, au ajuns cărţile mele să umble şi cu maşina? Mă, sunt măreţ atunci... Hai cu mine, să sărbătorim evenimentul. Am în cancelarie o sticlă de trăscău, o adusesem s-o beau cu directorul... Dacă-i dăruiesc şi-un volum cu dedicaţie, precis mă-nvoieşte să plec acasă, la mine-n sat, la Pietrari!

Cel mai mult mă tulburase, şi-ncă rău de tot, nu emoţia manifestată de bunul meu poet, ci faptul că preda în clasă, fără să aibă cămaşă pe el. Îmi venea să-nnebunesc, nu altceva. Sub haină, poetul era despuiat.

Şi, ca să nu se observe absenţa cămăşii, îşi legase o lavalieră albă, confecţionată probabil dintr-un şervet de masă, eventual prosop.

Când i-am înmânat drepturile de autor, sub forma celor două sute şi cincizeci de volume, în cancelaria şcolii, de faţă fiind întreg corpul didactic al lăcaşului de învăţământ, pe puţin vreo patru persoane, inclusiv directorul, un moşneguţ cu nasul roşu, care se pilise înainte de destuparea sticlei cu trăscău, Pietrari a izbucnit în plâns. Mângâia cartea, o pipăia, fără s-o răsfoiască, o ducea la piept, o pupa pe copertă. Numai astfel a fost posibil să nu-şi dea seama că hârtia era de mai multe nuanţe, iar coperta din cartoane de diferite grosimi.

Pe la mijlocul lui august, Pietrari m-a vizitat la editură. Trist şi necăjit, tare cătrănit. Mi-a mărturisit că nu reuşise să-ncaseze nimic pe cărţile sale. Le dăruise, cu dedicaţiile de rigoare, tuturor neamurilor din comună, apoi rubedeniilor nevesti-sii, dintr-un cătun apropiat, iar acestea, bucuroase, doar îl ospătaseră şi-l omeniseră. Cui să-i dea prin cap că o carte şi costă?

Până la ivirea poetului, din lipsă de timp, nu mă ocupasem de plasarea volumelor că-mi rămăseseră ca beneficiu editorial. Atunci, vrând şi să-i dau un exemplu, că nu-i bine să te laşi doborât de evenimente, l-am liniştit, spunându-i:

— Bădie, n-are rost să-ţi faci inimă amară! În două, trei zile, le măritâm pe toate. Am peste o sută şi douăzeci de volume de-ale tale!…

— Minunat! Douăzeci le cumpăr eu… Şi-am să-ţi dau banii la prima leafă! – a exclamat mai mult decât entuziasmat poetul.

Din păcate, am fost silit să-i mai reduc din elan, tăindu-i macaroana, însă cu duhul blândeţii:

— Mă Ilie, sau Ioane, că nu ştiu ce-nseamnă „I”-ul

din pseudonimul tău, mai întâi să facem rost de bani pentru nea Pricup, maistrul de la tipografie... Şi-aşa, plăcându-i poezia ta, ne-a dat cu şaptezeci exemplare în plus peste numărul comandat... Dacă vindem pe-un preţ bun, am să-ţi dăruiesc şi matale volumele cerute!

Posomorât, Pietrari m-a întrebat:

— Şi ce, crezi c-ai să vinzi vreunul?...

— Precis! Haide treci lângă mine, aici la birou, şi pune-ţi şi tu osul, măi bădie... Scrie nişte dedicaţii, pe numele pe care ţi le voi dicta. Apoi, ai să mă-nsoţeşti, să vezi şi tu cum se vinde poezia!

O săptămână întreagă, dacă nu şi mai mult, am tot colidant Bucureştiul. I.D. Pietrari, cu o taşcă sub braţ, căra volumele, iar eu, dându-mă drept autorul volumului, îl prezentam persoanei căreia îi „dedicasem” cartea.

Mai întâi, de-a dreptul, m-am dus la Nicolae Gâlcă, directorul general al „Asigurării Româneşti”, cel ce era – am mai spus – un fel de nepot de-al poetului Al. Vlahuţă. M-a primit într-o după-amiază. A citit dedicaţia, a răsfoit volumul, şi-apoi m-a întrebat:

— Cât costă?

— Domnule director general, daţi şi dumneavoastră cât vă lasă inima!

— N-ai nimerit-o, măi băiete... Sufăr de inimă, şi nu ţin deloc să mă lase! Cinci sute e bine?...

Încântat, cu ochii cât cepele, i-am declamat sonor:

— „O paşă, cât de darnic eşti!” Exact ca-n poezia celebrului dumneavoastră unchi, marele poet naţional Vlahuţă...

Surprins plăcut, Gâlcă a mai scos două sute şi, înmânându-mi-le, mi-a atras atenţia:

— Gugumane, după ce că faci pe poetul, mai eşti şi prost!

— Eu? De ce, domnule Gâlcă?

— Pentru că poezia-i a lui Alecsandri, şi nu a lui

unchiu-meu! – m-a informat intelectualul Gâlcă.

Ştiam şi eu că versurile cu paşa sunt ale lui Coşbuc, dar vrusesem să-i gâdil orgoliul şi simţul de familie. Şi le pasasem pe numele lui Vlahuţă. Umilit, am tăcut din gură şi mi-am luat tălpăşiţa. Dacă-l contraziceam, şi-i spuneam adevărul, era în stare să-mi ia bănuţii îndărăt. Mai bine să moară el prost, decât eu de foame.

Pe oriunde am mai încercat, nu mi-a reuşit pasienţa. Decât, oarecum, la patronul berăriei „Gambrinus”. Care, văzându-şi numele pe-o carte, i-a spus casieriţei:

— Ascultă, fă Mariţo, zi-i lu’ Tăsică să le dea ăstora de mâncare! Dar să-i ducă la bucătărie… Şi să le toarne şi-o halbă de bere, din partea firmei!

Nea Pricup, cam nemulţumit, a luat paraua. Totuşi, când a aflat că nu izbutisem să vindem mai nimic, ne-a returnat două sute de lei, să avem de trai. Lui I.D. Pietrari i-am transmis vreo cincizeci de exemplare, iar cu celelalte m-am dus la Barbu Eftimiu, anticarul de peste drum de spitalul Colţei. Care, strâmbând din nas, mi le-a cumpărat pe cincizeci de lei. Iar asta, numai fiindcă eram prieteni, şi-l ajutasem de vreo câteva ori să-şi exercite meseria.

Inginerul Gorjan, aşteptându-se la insuccesul meu în afaceri, mi-a mărturisit deschis:

— Marincule, bănuiam c-o să dai chix cu editarea de poezii!… Cu poezia nu se poate câştiga o pâine omenească. Nici editând-o, nici scriind-o!… Dacă vrei să ştii cum se face un ban din carte, întreabă-i şi tu pe editorii ăştia de ultimă oră, care-au puit ca iepurii. Până atunci vezi-ţi de treburile de la editura noastră, şi lasă-te de fantasmagorii…

Nu m-am lăsat. Ci am făcut pe dracu’ în patru, să-l cunosc pe Ion Lăzărescu, unul din editorii care spărseseră piaţa. Datorită lui Tiberiu Tretinescu, l-am întâlnit într-o seară, la „Café de la Paix”.

Şi-am aflat ce-nseamnă a fi editor. Fără să fii dăruit pentru aşa ceva. Mai ales că editura „Ion Lăzărescu” tipărea exclusiv romane poliţiste. Dar ce romane! Numai „best-seller”-uri… Iar unul din ele, tradus şi prelucrat chiar de mâna subsemnatului. Dacă-mi amintesc bine, se chema „Vulturul din Malta”. Titlul îmi aparţinea, Edgar Wallace, autorul, prevăzându-l cu unul absolut necomercial.

VULTURUL DIN MALTA”.

Deci, contactându-l pe marele editor de cea mai recentă dată, iată-mă băgat, până-n gât, şi-n misterele celei mai sinistre lumi… culturale.

Individul, care răspundea la numele de Ion Lăzărescu, arăta mai curând a măcelar de lux, dacă nu şi-a traficant de carne vie. Mă rog, tot în specialitate, fiind vorba de proteine animale. Era un tip mărunţel, tuns scurt la ceafă şi tâmple, ca să pară cât mai sportiv, cu părul cărunt şi uns cu toate alifiile.

Când Tretinescu i-a spus cine sunt şi c-aş vrea să-nvăţ meserie, Lăzărescu s-a hlizit la mine ca la un agent secret, însă cunoscut de toată lumea:

— Ce vorbeşti, măi băieţică! Editura se face, nu se-nvaţă… Apoi, de vreme ce lucrezi cu inginerul ăla de Gorjan, de la mine nu ai ce afla. Le ştie el pe toate. Noi, ăştia mai mititeii, ca de-al de mine, sau Lambru, pe lângă omul tău suntem nişte liliputi, cum bine zicea Gulliver, în cartea aia a lui, pe care-o ştie toată planeta… Dar, ce să-i facem, ne descurcăm şi noi cum putem. Dacă vrei să ştii cum lucrez, atunci propune-mi o bombă!…

— Ce bombă, domnule Lăzărescu? De-asta-mi arde mie, când lumea-i în plin război, să mă ocup de bombe!… Îţi râzi de mine, maestre…

— Dom’le, mi-ai plăcut! Chestia asta cu maestre, m-a făcut praf… O bombă, după mine, înseamnă o carte de mare succes, dar care să nu depăşească 128 de pagini,

aşa cum arată mai toate volumele apărute în editura mea… Zicea Tiberică Tretinescu al matale că umbli binişorel pe la limba franceză. Dacă da, caută-mi un roman poliţist englezesc. Un Edgar Wallace, sau un Sax Rohmer, că ăştia sunt acuma la mare preţ…

Pe loc mi-am amintit că tocmai terminasem un Edgar Wallace. Ceva cu nişte broaşte, parcă „Uşa cu şapte broaşte”, sau ceva pe-aproape. Din păcate, romanul apăruse în colecţia „Le Masque”, care tipărea numai volume de peste 250 de pagini. Totuşi, i-am pomenit editorului de cartea cu pricina.

— Domnule, uite ce-i, eu n-am timp să citesc, dar dacă-i bună şi te ţine cu sufletul la gură, tradu-mi-o cât mai urgent, şi capeţi de la mine trei mii de lei… Pe loc şi-n mână!… Cu o singură condiţie însă, să nu depăşească 128 de pagini. Te priveşte cum te descurci. Pe mine nu mă interesează. N-am poftă să plătesc englezilor drepturi de autor, taman acum când suntem în război cu ei… Dacă tai din gargariseală şi laşi numai dialogurile şi acţiunea, şi-i mai schimbi şi titlul, cartea nu mai e a lor… Laşi numai numele autorului, niţel schimbat, bunăoară, să-i zicem, Ed. Walas, şi-i dăm şi-un titlu care să rupă gura… Cum îi spune cărţii?

— Cred că „Uşa cu şapte broaşte”, posibil şi zăvoare!

— Rahat cu mac! Nu sună bine… Mie adu-mi manuscrisul, şi-i găsesc eu un titlu. Ai văzut filmul de la „Aro”, ăla cu Malta?

— Da! De două ori… Vă referiţi la „Şoimul maltez”, nu?

— Exact! Ştii cum o să-i spunem romanului lui Walas? „Vulturul din Malta”… în felul ăsta, este exclus să dăm de belea. Nu seamănă nici cu titlul filmului, şi nici cu cartea englezului. Ce zici, încheiem afacerea?…

De când cu insuccesul suferit, de-i mai rămăsesem şi

dator lui nea Pricup, propunerea editorului mă tenta enorm. Fără să mai stau pe gânduri, i-am declarat în surdină:

— Daţi şi vreo arvună?…

— Da! O mie de piţule…

— S-a făcut! Peste o săptămână, poate zece zile, v-aduc manuscrisul aici, la „Café de la Paix”… Văd eu ce-i fac, de unde mai tai, de unde mai scurtez! 128 de pagini aţi cerut, atâta o să aibă… Ştiu să calculez numărul de semne pe pagina de manuscris!

M-am ţinut de cuvânt. Am hărtănit din bietul Edgar Wallace, mai dihai ca-ntr-un buture de vacă. De-am lăsat numai carnea macră. Adică acţiunea şi dialogurile. Dar nici nefericitul de englez nu şi-ar fi recunoscut cartea. Din păcate, la vremea aceea, ajunsesem la concluzia că i-o şi îmbunătăţisem.

Nici Lăzărescu n-a fost mai prejos. A luat manuscrisul, patru caiete pentru teze, de 48 de pagini, l-a vârât în buzunarul de la haină şi mi-a achitat pe loc restul de două miare. Din acest punct de vedere, extrem de corect. Mai puţin, în ceea ce-a urmat. Când a apărut pe piaţă „Vulturul din Malta”, mi-a venit rău. Individul, şi fudul, semnase cu numele său traducerea mea, precizând: „adaptare liberă de Ion Lăzărescu”. Şi-şi îngăduise şi-o modificare a numelui autorului. Căci pe copertă, mi-a fost dat să citesc: „Edgar Vălas (cu bine)”.

— Ce-ai făcut, dom’le Lăzărescu? – l-am luat la rost, cu prilejul primei reîntâlniri. M-ai nenorocit!…

— Vezi-ţi de treabă, băieţele! Ştie Lăzărescu ce drege… Vrei să dăm de dracu’ când s-or înfiinţa aici englezii? Na, mai ia o mie de lei, ca să-ţi treacă necazul, şi tradu-mi şi cartea asta…

Mi-a pus înainte un roman de Sax Rohmer, din colecţia „L’Empreinte”. Un volum de vreo 280 de pagini. Intitulat, parcă, „Vinerea sfântă”. Dar a ţinut să mă

avertizeze:

— Dacă mi-o faci într-o săptămână, tot la 128 pagini, capeţi încă două mii… Iar titlul îl schimbăm şi pe-ăsta, că nu-i vandabil… O să-i zicem „Vinerea neagră”!…

N-am avut încotro. Iarăşi eram pe drojdie. L-am făcut harcea-parcea şi pe ilustrul clasic al geniului, tăind în el ca-n carne vie. De-au rămas numai oasele. Lăzărescu, precaut, l-a botezat Saxon Röhm, şi, nu cunosc din ce pricină, a semnat „adaptarea” Jonas Lazăr.

În orice caz, „experimentul Lăzărescu” mi-a prins bine. Şi material, şi profesional. Mai întâi am aflat că, prin „scurtare”, proza de acţiune devine mai lizibilă, căpătând nerv şi suspense. Apoi, în materie de editură, că meseria nu-l lipsită de impostori, mai dăunători decât unii „aprozarişti” ai noştri de astăzi. Avea dreptate inginerul Georgescu-Gorjan. Prea se năpustiseră lăcustele asupra acestui nobil domeniu.

Scârbit de mutra „editorului”, mai ales de când Lăzărescu îmi propusese să-i confecţionez un „digest”, prelucrând o carte celebră, după care se trăsese şi-un film de răsunet mondial, l-am părăsit pentru totdeauna, lăsându-l în plata Domnului. Auzi, ce idee, din „Ben-Hur” să fabric un roman poliţist pe care să-l intitulez „Ben-Fur”! Curată demenţă.

Şi mi-am încercat norocul cu alţi editori. „Gorjana” îşi extinsese prea mult afacerile, volumul de muncă sporise enorm, şi nu-mi mai rămânea o clipă liberă pentru literatura mea. La ora actuală, începuseră să mă tenteze traducerile. Bineînţeles, nu la modul în care le concepea liliputul de Lăzărescu.

Din nefericire, găseam din ce în ce mai rar de lucru de când plecasem de la editura inginerului Georgescu. Nu-mi părea însă rău. Simţeam nevoia depăşirii fazei „Gorjan”. Îmi doream un drum al meu, mult mai spectaculos.

Nu l-am găsit. Nici la editura „Bucur Ciobanu”, a scriitorului Mihail Drumeş, nici la cea a tipografului I.D. Ionescu, altă figură a vieţii editoriale de ultimă oră. Autorul, de mare succes, al romanelor „Elevul Dima dintr-a 7-a” şi „Ultimul vals”, mi-a cerut să-i adaptez nişte basme de Andersen, pentru colecţia sa destinată copiilor. Deşi m-a plătit domneşte, nu mi-a plăcut totuşi atmosfera care domnea la sediul instituţiei sale culturale. Cu-atât mai mult cu cât circula zvonul că „Bucur Ciobanu” era proprietatea lui Erwin Antonescu, un frate de-al lui Ică Antonescu, ministrul informaţiilor de pe atunci, omul mareşalului. Ce-mi trebuiau mie cuie în cap? Nemţii vin şi pleacă, războiul se cam împotmolise şi cine ştie ce se mai putea întâmpla.

În toamnă, făcându-mi bagajele, m-am călătorit urgent spre Craiova. Îmi ajunsese un an la Bucureşti. Mi-era dor de Onglița, de casa părintească.

DOAMNA CU GAROAFE”.

Spre surprinderea şi sfânta mea indignare, „casa părintească” nu m-a recepţionat aşa cum s-ar fi cuvenit. Maică-mea se găsea la Poiana-Mare, iar Octav, mai tont decât anul trecut, a refuzat să mă accepte. Bine că n-am rămas cu el. Primele simptome de scleroză galopantă îşi făcuseră apariţia, şi nimeni nu se mai înţelegea cu el. Mi-am dat seama de noua situaţie chiar din clipa când mi-a zâmbit, spunându-mi printre dinţi:

— Ciociule, mi se rupe inima de milă, dar n-am ce-ţi face! Pripăşeşte-te şi tu pe-unde oi găsi, că eu nu-s în stare să vă suport pe-amândoi, pe mă-ta şi pe tine… Mi-ajunge Onglița! Şi încă-i prea mult…

În afară de faptul că-mi zicea, alintându-mă, tot „ciociule”, restul era absolut inedit. Aflam că maică-mea-i era povară, că eu eram de prisos, că Octav era supus unor mutaţii lesne sesizabile. De-aia vorbea numai tâmpenii. Acuma mă lămurisem. Dacă Onglița se

refugiase la Maica-Mare, însemna că se deteriorase ceva în relaţiile lor.

— Bine, „tăticule”! – i-am surâs şi eu parşiv. Dar să nu-ţi pară rău cândva… Când ai să fii mai bolnav decât eşti acum, cine o să-ţi deie un pahar cu apă? Te-ai gândit şi la eventualitatea asta?

Încruntat, Octav m-a împins spre uşă, declarându-mi cu răutate:

— Lasă-te de goange, ciociule, că nu mai beau apă de-un an, de când ai fugit de-acasă… Numai vinul mă ţine-n puteri! Nu-s poet ca tine, să-mi astâmpăr setea cu zeamă de la cişmea…

Mai târziu, îmi era dat să aud că „taică-meu” căzuse în darul beţiei. În aşa hal, încât fusese cât pe ce să fie debarcat de la conducerea agenţiei. Tot a bătrână îl salvase, preluând, cu acordul lui Gâlcă, şefia filialei de la Craiova.

Disperat, dar nu cine ştie ce, peste vreun ceas şi ceva băteam la poarta lui Nicky Bădescu. M-a întâmpinat maică-sa, niţel mai îmbătrânită, m-a poftit în casă şi mi-a oferit o dulceaţă de cireşe amare, până avea să se trezească fiu-său. Când s-a sculat şi-a intrat în sufragerie, m-a zărit imediat. Un zâmbet larg i-a înflorit pe faţă, şi mi-a spus încântat, chiar în exces parcă:

— Marincule, Dumnezeu mi te-a adus în casă!… Dacă ai şti de când te caut… Ce zici, te-ntorci la librărie?

— Domnu’ Nicky – i-am mărturisit deschis, la librărie nu mai vreau să lucrez! Nu-i de mine… Dar nici de matale. Altceva am în cap! Vrei să m-asculţi, niţel?

— De ce nu? Hai, dă-i drumu’!…

După ce i-am povestit tot ce păţisem prin Bucureşti, câte aflasem şi învăţasem, şi că intenţionam să mă dedic numai literaturii şi activităţii editoriale, aducând cu mine o boccea plină cu cărţi demne de tradus şi tipărit, Bădescu m-a pupat pe ambii obraji.

— Tot la asta mă gândeam şi eu… Să transformăm librăria „Academica” în editură! Am strâns ceva bănuţi, cât ai lipsit tu, şi, dacă eşti alături de mine, sunt gata să te-ajut şi eu. Unde locuieşti acum?

— Nicăieri! – i-am răspuns cu glas întristat. Nu mai am familie…

— Zău? – s-a mirat librarul. Nu-i nimic! Până mâine ai să dormi la noi, iar după aceea o să-ţi închiriez o cameră mobilată la familia de peste drum, nişte ovrei tare de treabă… Acum, Marincule, hai să mâncăm ceva, că s-a lăsat noaptea de când tot stăm la palavre. Are mămiţica, puse la cald, o grămadă de şniţele din carne de viţel!…

În seara aceea, până-n jur de miezul nopţii, mai c-un şniţel, mai c-un păhărel de Segarcea (Sauvignon gris), mai cu nişte „minciunele”, specialitatea bătrânicii, împreună cu Nicky Bădescu am pus bazele editurii „ABC”. Deşi ar fi dorit să-i zică „Editura Academica”, l-am convins că nu era nimerit, deoarece riscam să ne confunde lumea cu tiparniţa ce scotea pe piaţă cărţile „Academiei Române”. Care, fie vorba între noi, numai romane de dragoste nu erau. Pe când noi, adică mai mult eu, aveam de gând să edităm în primul rând „şi mai înainte de toate” „Doamna cu garoafe”, cartea lui A.J. Cronin pe care-o adusesem cu mine de la Bucureşti. În franceză. „La dame aux oeillettes”, „Edition du milieu du monde” – Genève, Suisse. Până la data aceea, cred c-o citisem de cel puţin patru ori, astfel încât aproape o ştiam pe dinafară. Un singur lucru mă neliniştea, de ce romanul lui Cronin n-apăruse în Franţa, tot aşa cum, după cum aflasem de la unii mai deştepţi şi mai informaţi decât mine, nu exista nicio versiune originală, în engleză. Să fi ştiut atât de bine franţuzeşte romancierul anglo-saxon, şi s-o fi scris de-a dreptul pre limba lui Maurice Dekobra? Mister, mare mister!

După o săptămână, mutat în casa doamnei Zuckermann, văduvă şi mamă a doi copii, de fapt nişte vlăjgani reprezentativi, băieţi serioşi şi cuminţi, care, pe timpurile acelea, când nu le era atât de uşor ovreilor, lucrau amândoi, la un atelier, învăţând mecanica şi lăcătuşeria, băteam la maşină, de dimineaţa şi până seara, cu lacrimi în ochi, emoţionat de drama „doamnei cu garoafe”, versiunea românească a cărţii cu acelaşi titlu. În dubla mea calitate, de traducător şi secretar al editurii „ABC”, eram dator să întreprind şi investigaţiile de rigoare, pentru obţinerea „copyright”-ului. Adică drepturile de traducere. Însă aici, cam încurcasem borcanele.

La ora aceea, relaţiile noastre cu Marea Britanie fiind cam deteriorate, nu-mi puteam permite o corespondenţă cu Londra. Dar nici să procedez ca Lăzărescu, nu-mi convenea. Deci, în disperare de cauză, i-am propus lui Bădescu:

— Domnu' Nicky, aş zice c-ar fi cazul să tragem o fugă până la Bucureşti, să ne consultăm cu domnul inginer Ştefan Georgescu-Gorjan… Dânsul se pricepe straşnic la chestiile astea. Dacă edităm romanul lui Cronin, trebuie să-l plătim. Mai înainte de orice. Unde-i lege, nu-i tocmeală. Adică, pe englezeşte, „copyright”-ul e „copyright”!…

Librarul, tot librar. S-a scărpinat după ureche, m-a interogat strâns, dorind să afle ce-i aia „copyright”, şi-abia după ce-a purces să-nţeleagă vagamente despre ce-i vorba, mi-a precizat opţiunea sa:

— Marincule, fii serios! De-asta ne-arde nouă acum? Englejii dau bir cu fugiţii, sunt gata să piardă războiul, iar noi să le mai şi trimitem parale?… Mai aşteptăm. Până termini traducerea poate se termină şi cu englejii…

După două săptămâni, isprăvisem totul. Şi traducerea, şi problema englejilor. Britanicii se ţineau

ţepeni, iar nemţii nu reuşeau să debarce la Dover, şi nici altundeva în Anglia.

Până să se hotărască Bădescu ce-i facem, în săptămâna următoare i-am prezentat şi întâia mea operă din genul literaturii pentru copii şi tineret. Scrisă dintr-un foc. „Bobby Felix Făt-Frumos şi motocicleta BMW”.

— Vine Crăciunul, domnu’ Nicky, şi-ar fi formidabil să ieşim pe piaţă cu o carte pentru cadourile de sărbători…

Tip operativ, editor pur-sânge, Bădescu a citit-o imediat. De fapt, numai titlul de pe prima pagină. Şi mi-a aprobat s-o dau la tipar.

— E bună, Marincule! mai ales chestia cu BMW-ul îmi place… Asta-i motocicletă nemţească. Ne punem bine cu ei, şi poate iese şi cu ceva bănuţi reprezentantul pentru România al maşinii! Mâine plecăm la Bucureşti, să discutăm cu fraţii Tanaşoca, cei care vând BMW-urile la noi, şi să rezolvăm şi chestia aia cu englezu! Că nu-i bine, zic eu, să ne punem rău nici cu ăştia… Roata morii se-nvârteşte, ştiu asta de la mama, care-a rămas văduvă din primul război mondial! Iar tata, dat dispărut, nici astăzi nu se ştie pe unde umblă… Pe front n-a fost în niciun caz… Era scutit de serviciul militar, din motive de miopie alcoolică!

La Bucureşti, odată traşi la hotelul „Union”, în aceeaşi seară ne-am omenit şi noi. La „Capşa”. Despre care-i povestisem o sumedenie de minunăţii lui Bădescu. I-a plăcut atât de mult localul, încât, fiind şi-n bani, a cerut să fim serviţi la „separe”. Unde, într-un salonaş pentru şase persoane, am mâncat numai noi doi „Cârnaţi de casă pe fasole sleită”. În realitate, aşa suna, în traducerea mea, liberă, preparatul cu denumire franţuzească din lista de bucate. Rămas de la prânz. În zadar a ţinut şeful de sală să-i explice că seara, îndeobşte, servesc numai grătar, că nu i-a mers. Şi, la

insistenţele lui Bădescu, a făcut ce-a făcut, şi ne-a mai adus câte o porţie. Că şi patronul meu, proprietarul editurii „ABC”, era un mâncău de clasă.

A doua zi, dis de dimineaţă, ne-am dus în vizită la inginerul Gorjan. Să-l consultăm în privinţa lui Cronin. Când m-a văzut, a făcut ochi mari, nevenindu-i să creadă că-mi reuşise pasienţa şi-nfiinţasem o editură la Craiova. I-am spus ce ne frământa, iar dânsul s-a pronunţat:

— Domnule Bădescu, să ştii c-ai făcut o afacere bună luându-l lângă matale pe băiatul ăsta. Dacă nu te-asaltează cu volume de versuri, o să fie bine… În privinţa cărţii englezului, plutim în mister. Aş fi dorit s-o tipăresc şi eu, însă n-am dat de versiunea originală. Unii zic că nici n-ar exista. Preferabil ar fi să-l căutaţi pe Jul. Giurgea, omul care-a tradus cele mai multe cărţi de succes din literatura anglo-saxonă la noi. În plus de-asta, deţine şi-o mulţime de „copyright”-uri. Cel puţin aşa pretinde, că-i reprezintă pe W. Somerset Maugham, Mazo de la Roche, Pearl Buck, Aldous Huxley şi-încă mulţi alţii. În consecinţă, după mine, ideal ar fi să luaţi legătura cu Giurgea!

Plecând de la Gorjan, Bădescu arăta lejer indispus. Pe stradă, oprindu-se-n loc, mi-a mărturisit motivul:

— Marincule, situaţia-i cam cotoioasă… Eu sunt librar şi om de afaceri, însă de discutat cu scriitorii n-am mai avut ocazia. Deci, facem aşa, te duci şi-l cauţi pe Giurgiu ăla, de care ne-a pomenit inginerul tău, iar eu am să-ncerc chestia cu motocicleta, să văd dacă putem obţine nişte parale… Dacă le băgăm numele, şi încă pe coperta cărţii tale, înseamnă că le facem reclamă, şi-i musai să iasă cu nişte piţule! E clar?

— Bine, domnu’ Nicky! – l-am aprobat eu, încântat că mi se oferea prilejul să-l cunosc personal pe Jul. Giurgea. Pentru mine, începător într-ale meseriei, şi de scriitor şi de editor, era mare. Pentru că-mi pusese în

mână cărţi de neuitat. De sub peana lui apăruseră, în româneşte, „Casa de lut”, „Luna şi doi bani jumate”, „Un petic de pământ”, „Gran Canaria”, „Castelul pălărierului”, „Jalna”, „Contrapunct”, „Casuarina”, „A tremurat o frunză”, „Leagănul pisicii”, „Daphne Adeane” şi multe, foarte multe altele.

Într-atât eram de curios să-l văd la faţă, să aflu cum lucrează şi cum a făcut de-a reuşit, într-un interval de timp destul de scurt, să transpună pe limba noastră atâtea cărţi minunate, încât, neştiind de unde să-l iau, m-am dus de-a dreptul la poliţie. Chiar la Prefectura poliţiei. Unde-am întrebat de comisarul Matei Alexandrescu. Spre norocul meu, deşi nu lucra acolo, dintr-o pură întâmplare am dat de dânsul. Venise la sediu să prezinte un raport oarecare. Şi mulţumit că mă poate ajuta, mi-a dat adresa lui Jul. Giurgea. Pe care, de altfel, îl şi cunoştea foarte bine.

Înarmat cu o scrisoare din partea poetului-comisar, peste vreun ceas sunam la etajul al doilea, dintr-un bloc în apropiere de bulevardul (astăzi) Republicii.

Mi-a deschis o doamnă în vârstă, care m-a întrebat ce vreau. Când i-am spus că doresc să stau de vorbă cu domnul Giurgea, arătându-i şi scrisoarea de recomandaţie, m-a rugat s-aştept în faţa uşii.

— Tinere dragă, bărbatu-meu lucrează numai dimineţile… Bate la maşină, încă din zori. Mă duc să-l întreb, dacă te poate primi!

A reapărut după două minute, şi m-a poftit în biroul maestrului. Neuitând să-mi atragă atenţia:

— Să nu-l ţii de la lucru, dragule! Iar dacă te invită la o cafea, ai grijă şi nu-l refuza. În felul ăsta, îi sari în ajutor, mai reducându-i din raţie. M-a speriat câtă cafea bea în neştire…

Când am pătruns în cabinetul de lucru al lui Jul. Giurgea, am rămas stană de piatră. În locul bărbatului

tânăr pe care mă aşteptam să-l întâlnesc, dădeam peste un om la o oarecare vârstă, cărunt bine, chiar argintiu la păr, care, într-o haină de casă, şedea în faţa unei maşini de scris „Corona”, adăstând să-mi fac apariţia. Sesizând stadiul de hăbăuceală în care mă aflam, Jul. Giurgea m-a poftit să iau loc, indicându-mi cu mâna un fotoliu dinaintea biroului său, pentru ca apoi să mă întrebe:

— Cu cine am onoarea?…

Când l-am auzit adresându-mi-se astfel, mie, care eram un mucos, i-am debitat precipitat:

— Meştere; pardon, maestre Giurgea, mă cheamă Vlad Muşatescu şi sunt secretarul editurii „ABC”, de la Craiova… În această calitate m-am înfăţişat la dumneavoastră pentru a-mi acorda o consultaţie de specialitate!

Bătrânul, care, de fapt, nici nu era chiar atât de bătrân, deoarece se ţinea ţeapăn şi-arăta ca un lord (chiar lord englez, dacă se poate spune şi-aşa), proaspăt ras, tuns şi frezat, cu cravată la gât, deşi era la el acasă, în orele de lucru, iar ochii îi străluceau extrem de vioi, cercetându-mă cu atenţie, a zâmbit subţire. Apoi, aprinzându-şi o ţigară extrasă din maldărul de cutii de „Tomis” ce-i stăteau pe birou, s-a arătat plăcut surprins de solicitarea mea, declarându-mi:

— Ce pungăşie aţi mai făcut, oameni buni? Iar v-aţi înfipt la vreun autor anglo-saxon, fără să fi cerut „copyright”-ul, şi-acuma daţi din colţ în colţ, neştiind pe unde să scoateţi cămaşa?… Când a mai apărut şi editura asta, că n-am auzit de ea?

O cam sfeclisem. Însă, deocamdată, eram sigur pe poziţiile mele, întrucât n-apucasem să „ne-nfigem”, după cum se exprimase Giurgea, la drepturile lui A.J. Cronin. Aşa că l-am informat:

— Maestre Giurgea, suntem o editură foarte nouă, care nici n-am purces să tipărim ceva. Dar veţi auzi de

noi, vă asigur!… Avem planuri mari. Dacă ne veţi da o mână de ajutor, le vom realiza chiar anul acesta. Fără să pungăşim pe nimeni. Cum să procedăm, ca să obţinem drepturile de traducere pentru romanul „Doamna cu garoafe” al lui Cronin? Asta-i problema ce ne frământă la ora actuală… Traducerea o avem gata, ne lipseşte numai „copyright”-ul. De-aceea am venit la dumneavoastră! Se spune că-l reprezentaţi în România pe Cronin…

Ardelean dintr-o bucată, Jul. Giurgea m-a lămurit. Însă, mai întâi, a preparat nişte cafeluţe, pe-o spirtieră, şi-abia după aceea, trăgând ca un turc din ţigară, mi-a explicat situaţia. Nu reprezenta pe nimeni. Acesta era adevărul. Avea totuşi, pentru un anumit număr de titluri, nişte „copyright”-uri achiziţionate dinainte de război. Lucrase o viaţă întreagă la „Astra-Română”, o societate petrolieră, aparţinând lui Deterding, de la „Royal Dutch”, iar când ieşise la pensie, cu bănuţii adunaţi în decursul anilor, cumpărase o serie de drepturi de traducere. Şi-n fiece an scosese câte două sau trei romane de sub tipar, făcându-i cunoscuţi la noi pe un mare scriitor ca Huxley, dar şi pe Maugham, Baring, Cronin şi alţii. Îmbogăţindu-i pe Steinberg, de la „Cultura românească”, pe Mecu, de la „Naţional-Gh. Mecu”, şi-acum pe Roger, de la „Contemporana”, o filială a trustului francez „Hachette”.

— Domnule, şnapanii ăştia-s ceva de spaimă! Fură ca-n codru, încât am ajuns să semnez fiece volum cu mâna mea, pentru a nu constata, aşa cum am avut prilejul cu Steinberg, că nemernicul îmi plătea trei mii de exemplare, şi trăgea peste şase mii… În orice caz, am fost primul traducător român care-am pus ordine în sistemul de plată a drepturilor de autor. Până la mine, traducătorii erau plătiţi cu grămada, forfetar… De când s-au văzut siliţi, prin contract, să-mi deie zece la sută din preţul de vânzare al cărţii, au înnebunit cu toţii. Au încercat să mă fure, tipărind mai mult decât era

specificat în acte, iar când n-au mai avut încotro, au răspândit zvonul că nu traduc eu, ci lucrez cu negrii…

— Nu se poate! – am exclamat eu, cuprins de-o sfântă indignare. V-am citit toate cărţile… Peste tot, oriunde era vorba de vreun heleşteu, dumneavoastră aţi tradus prin dulbină, un regionalism ardelenesc. Plus alte expresii ce vă sunt caracteristice… Aşa că nu ţine acuzaţia infamă ce vi s-a adus!

Încântat, Jul. Giurgea m-a şi felicitat:

— Bravo, domnul meu, dar ştii că ai simţul limbii?… Mă bucură nespus!

După care, mai turnând nişte cafea în ceştile noastre, mi-a spus în continuare:

— Din păcate, bârfele editorilor mei au prins… Chiar ieri, pe când mă găseam la debitul de pe Moşilor, să-mi cumpăr nişte „Tomis”, am auzit cea mai cumplită minciună din viaţa mea. Din gura unei fâţe, o domnişoară ce se lăuda că-i studentă la filologie, specialitatea engleză, şi că-i extrem de ocupată, deoarece-i traduce lui Giurgea un roman de Maugham!… Ce zici de asta?

— Eu n-am ce să zic! Dar ce i-aţi zis dumneavoastră?…

— Nimic! Am tăcut, ruşinat de ruşinea ei… Şi m-am întors la munca mea. Domnule dragă, eu lucrez cu program, bătând la maşina de scris aproape opt ore pe zi… Numai aşa am reuşit să scot atâtea cărţi. De cinci ani trudesc astfel. Nu-i exclus ca traducerile mele să fie uneori neglijente. Iar maestru, cum îmi spuneai, nu sunt. Şi mă grăbesc. Sunt şi eu la o anumită vârstă, şi timpul nu mă mai aşteaptă… În ce priveşte „Doamna cu garoafe”, până acum n-am dat de versiunea originală, în engleză. Nu pricep cum de-a apărut numai în franceză. Însă, pe timpurile astea, orice corespondenţă cu Anglia este absolut imposibilă, şi n-am avut cum să aflu care-i situaţia… Şi mai există o posibilitate ca romanul să fie un

fals. După mine, cel mai sănătos ar fi să nu-l editaţi, ca să nu daţi de vreun necaz, după ce se va încheia războiul, şi să-l plătiţi atât cât nu face!… Dacă nu vă rabdă inima şi-l veţi tipări totuşi, o faceţi pe riscul vostru…

După aproape trei ceasuri de conversaţie, mi-am luat rămas bun de la Jul. Giurgea. Mai nedumerit decât atunci când sosisem la dânsul. Însă fericit că-l cunoscusem. Maestru sau nu, era un bărbat!…

Bădescu, luând cunoştinţă de rezultatele întrevederii, a decis imediat, ca un autentic editor de viţă nouă:

— Marincule, îi dăm drumu'! Ce-o fi după aceea, om trăi şi-om vedea, că n-or să ne ieie caii de la bicicletă… Plecăm chiar astăzi acasă, la Craiova!

— Domnu' Nicky – mi-am adus aminte să-l întreb, dar ce-ai făcut la Tanaşoca?… Iese cu ceva?

— Nici aici, dănacule, n-am făcut mare brânză! Ne-a mulţumit pentru reclamă, şi s-a oferit să ne vândă o motocicletă „BMW" la preţ redus… Ce să facem cu ea?…

Ajunşi acasă, amintindu-mi de exemplul oferit de Jul. Giurgea, m-am apucat serios de treabă. „Doamna cu garoafe" a fost dată la cules, iar eu am purces la traducerea altor două romane anglo-saxone, „Cheile împărăţiei", tot de Cronin, şi „Se lasă noaptea", aparţinând lui Rudyard Kipling. Amândouă direct din franceză. Din limba britanicilor, spre dezolarea mea, nu cunoşteam o boabă, în afară de „How de you de" şi „Good bye" Ceea ce era insuficient.

Lucram ca un disperat, din zori şi până-n noapte, de curgeau năduşelile de pe mine, ca apa din cişmea. Dar aveam şi rezultate. În mai puţin de-un an, dasem gata, peste cărţile mai sus citate, şi-un roman de Jack London („Temniţa profesorului", şi care în franceză se chema „Vagabondul stelelor") şi „A sosit o corabie în port", de A.N. Thomas.

Ca să fiu mai aproape de sediul editurii, mă mutasem la o altă gazdă, pe Lipscani, care-mi oferise o cameră mobilată lux a-ntâia. Mai scumpă, ce-i drept, dar şi mai la îndemână. Aveam şi ceva bănuţi, din munculiţa mea, şi-aveam şi unele avantaje de altă natură. Căci, Mariana, dactilografa lui Bădescu, care se iubea cu patronul în afara orelor de serviciu, spre disperarea doamnei Bădescu-mama, alergică la vederea vampei, îşi pusese ochii pe mine. De câştigat câştigam bine, tânăr eram, muncitor, ce să mai spui, devenisem o „partidă” de excepţie. Aşa că, făcându-şi socotelile, îmi oferise trei variante. De căsătorie.

Una era soră-sa, Silly, a doua, Anişoara, o vecină de-a soră-sii, iar cea de-a treia, sper că şi ultima, în persoana dânsei.

Dumnezeule, în ce belele mă băgasem!

Bădescu, încurcat zdravăn cu Mariana, care mai avea şi-un copil de sorginte necunoscută, tip floricultură, ar fi dorit, dintr-un anumit punct de vedere, s-o iau de nevastă pe dactilografă şi să-i înfiez şi băieţelul. Astfel scăpa de gura maică-sii. Dar şi de obligaţiile ce i-ar fi revenit, în calitate de posibil viitor soţ al Marianei. Care, bineînţeles, date fiind veniturile, între mine şi patron, îl prefera pe Nicky. El însă prefera să rămână burlac.

De la camera asta de lux, de pe Lipscani, mi s-au tras o sumedenie de necazuri. În orele când eram ceva mai liber, mă pomeneam asaltat de tustrele candidatele. Mariana mi le-aducea pe cap, sperând să-şi realizeze planurile. Foarte neclare, şi-n mintea ei. Deoarece, nici ea nu ştia pentru ce anume să opteze.

— Marincule – mă anunţa, după-amiază suntem la tine. Pune-o pe vaca aia de madam Flaier să-ţi facă un ştrudel de mere, s-avem ce gusta la cafele!… Vin cu Silly şi cu Anişoara, să vedem ce-i de făcut!…

— Dar ştii prea bine, Mariano, care-i părerea mea! –

îi declaram eu. Lasă-te de Bădescu şi vino să stai cu mine… Te iubesc ca un nebun, de când te-am cunoscut. Îţi iert tot ce-a fost între tine şi şefu’, şi n-am să-ţi reproşez nimic, niciodată!…

— Mă iei de nevastă? – lansa Mariana undiţa.

— Cum s-o fac, măi fată, de vreme ce-s minor, iar fiu-tu îi mai mic decât mine doar cu zece ani?…

— Atunci, ia-o pe sor-mea!…

— De ce ţii s-o iau neapărat?

— Ca s-o scap de gura lu’ tăticu’! A prins-o cu aviatoru, şi-o bate de trei ori pe zi…

Bestia de Silly nu-mi suflase o vorbă despre propensiunile ei aviatice. Venea la mine, mânca plăcinte, budinci şi ştrudele ca o spartă, punându-mă să-i fierb oale de cafea, şi stătea culcată pe sofa ore de-a rândul, oferindu-şi privirilor mele înfometate pulpele.

— Ascultă, Mariano, renunţă la ideea asta idioată, cu sor-ta, că n-o vreau nici moartă! În viaţa mea n-am zburat c-un avion…

— Zău? Dar cu Anişoara de ce te-ai încuiat în odaie? … C-a venit la librărie, dârdâind de fericire, roşie la faţă ca o sfeclă coaptă. Că Silly, de fapt, de la ea s-a pricopsit cu pilotul!

Ce mai păţisem şi cu isterica aia, Doamne Dumnezeule! Venise la mine pe neanunţate, şi imediat se interesase unde-i Silly. Am convins-o că nu-i nicăieri, abia după ce-am deschis uşile şifonierului. Atunci, pretextând că-i încinsă, din pricina căldurii de-afară, se despuiase în doi timpi şi trei mişcări, rămânând numai într-o cămăşuţă scurtă.

În aceeaşi clipă pătrunsese în odaie madam Flaier, gazda, care-mi aducea o nouă tavă de ştrudel cu mere. Când o zărise pe Anişoara ţipase:

— Afară din casa mea, nefericito!…

Iar în secunda următoare înhăţase mătura cu coadă,

şi-o croise pe Anişoara ca la carte. Când am rămas singuri, eu şi cu madam Flaier, am servit liniştit vreo patru ştrudele, complet deconectat. Iar gazda mi-a sugerat:

— Măi băiete, de ce nu ţi-or fi plăcând ţie femeile mai coapte şi te ţii după mânzoaice dintr-astea aiurite?… Se pricep ele să-ţi facă ştrudele ca ale mele?…

Săracul de mine. Tocmai intenţionam să iau şi-un al cincilea ştrudel. Am renunţat bucuros, numai la gândul că pot deveni victima sigură a doamnei Flaier. Nu că n-ar fi fost drăguţă şi valoroasă, că era sărmănica de ea, nefiind trecută de vreo treizeci şi cinci de anişori, dar ar fi însemnat să-mi tai singur cracul de sub picioare, după cum obişnuia să spună chiar dânsa.

Când i-am explicat Marianei ce se-ntâmplase în realitate cu Anişoara, dactilografa m-a informat:

— Tocmai de-aia ar fi bine să lămurim lucrurile! Pe la cinci sosesc cu fetele… Ai grijă de ştrudel!

În după-amiaza aceea, nu s-a lămurit nimic. Decât că Silly a-nfulecat o jumătate din tava cu ştrudel, iar Mariana şi Ani restul. Eu m-am mulţumit doar cu cafea.

Somat să-mi declar opţiunea, am fost nevoit să le spun:

— Fetelor, deşi vă iubesc pe toate, trebuie să recunoaşteţi că nu m-am atins de niciuna din voi! Deci, n-am nicio obligaţie. Una la mână. Dacă ar fi să mă căsătoresc, aş lua-o numai pe Mariana. Dar mai târziu, când am să devin major… Şi, două la mână, până atunci, va trebui să mă mut de-aici, deoarece madam Flaier şi-a făcut oarece planuri în privinţa mea… N-aţi văzut ce ştrudel ne-a oferit?

În acelaşi moment, de-afară, de dincolo de uşă, s-a auzit o bubuitură cumplită, ca şi cum s-ar fi prăbuşit cazanul din baie. Un zgomot metalic, plus un răcnet de femeie.

Când am deschis, madam Flaier, cu lacrimi în ochi, aduna de pe duşumea bucăţile de plăcintă de brânză ce-i căzuseră din tava în care le adusese. Privind la mine mânioasă şi plină de reproşuri, mi-a spus bâiguindu-se:

— Ticălosule! Mă faci de ocară faţă de putorile astea, pe care le ştie tot oraşul… Pe mine, care tocmai îţi adusesem o tingire cu plăcinţele, ca să-ţi fiu pe plac! Diseară să nu te mai găsesc aici, stricatule… Să-ţi iei boarfele şi să te duci unde-oi vedea cu ochii!

Fetele, Mariana, Silly şi Anişoara, supărate foc, m-au părăsit numaidecât, lăsându-mă pe mâinile doamnei Flaier, care, înduioşată de afrontul pe care mi-l aduseseră „putorile”, a intrat la mine-n odaie şi m-a invitat să-mpart cu dânsa plăcinţelele culese de pe jos.

La a patra plăcintă, a adus din cămară şi-o sticlă de trăscău, un fel prăştină trasă de două ori la cazan. Din care, servindu-se copios, într-un pahar mare, de apă, în vreo câteva rânduri, mi-a turnat şi mie un păhărel. Când am gustat, am crezut că-mi ia foc cerul gurii. Odată golită şi tingirea, madam Flaier era deja culcată în patul meu. Însă atât de beată, încât nici n-am înţeles cum de-a mai fost în stare să-şi dea jos rochia de pe dânsa. Peste o clipă a purces să pufăie şi să sforăie zgomotos.

Profitând de prilejul ivit, mi-am adunat catrafusele şi m-am cărat urgent, cu valiza într-o mână. De-a dreptul la hotelul „Negulescu”, din capătul Căii Bucureştiului, la ieşirea din piaţă.

A doua zi, proprietarul hotelului mi-a închiriat o chiţimie din curtea aflată în spatele clădirii. Bădescu, alertat de Mariana, m-a vizitat în după-amiaza aceleiaşi zile, să vadă ce-am păţit. Declarându-se de acord cu alegerea făcută, m-a întrebat:

— Marincule, crezi c-ai să poţi lucra în cămăruţa asta?… Mai ai de tradus încă două romane!

— Nicio grijă, domnu’ Nicky! Aici am să fiu liniştit.

Am scăpat de fete, am scăpat şi de madam Flaier…

— Da, tu te-ai aranjat, dar eu ce-i fac cu Mariana? Dacă o duc la mine acasă, o opăreşte maică-mea cu sodă de rufe… N-aş putea apela la camera ta?

— Ferească Dumnezeu!… Vrei să rămâi cu editura în pom? Când să mai lucrez, dacă am să stau mai mult pe la cinema!… Nici să n-aud de Mariana la mine-n casă… Şi-aşa, am unele sentimente neclare, de origine hormonală pesemne, faţă de ea! Să n-o mai văd în ochi…

O săptămână, nici nu m-am mai dus pe la Bădescu. Aveam şi enorm de lucru. Traduceam şi scriam. Traduceam un roman de Paul Morand şi scriam o carte pentru copii, în secret dedicată Marianei, care se intitula „Magdalena şi Târţoi”. O aventură plină de gingăşie, a doi copii îndrăgostiţi. Întocmai ca şi noi. Mariana era Magdalena, iar eu Târţoi.

Sâmbătă, pe seară, când îmi încheiam povestea cu plânsul în nas, emoţionat de păţaniile Magdalenei-Mariana, pe care începusem brusc s-o iubesc demenţial, bineînţeles pe cea reală, din viaţă, m-am pomenit că-mi bate la fereastră chiar Mariana Postescu, dragostea mea neîmplinită. Să nu-ţi vină să crezi în darurile oculte ale literaturii?…

Cu inima cât o gămălie de ac, mai ales văzând-o singură, am poftit-o în mizera mea cămăruţă. Tăcând mâlc, neîndrăznind s-o întreb de ce venise. Însă mi-a spus singură:

— Marincule, sunt atât de tristă şi amărâtă, încât m-am gândit să trec pe la tine, să văd ce mai faci şi să mai stăm şi noi de vorbă… Căci tu eşti bun şi-nţelegător, nu ca Bădescu. Mă, ăsta nu-i om, ci fiară. A lăsat-o pe mă-sa să mă deie afară din casă, răcnind la mine că-s târfa lu’ fiu-su, şi că n-am ce căta în ograda ei… Ce zici? L-am lăsat pe Nicky, Marincule, şi nu mai vreau să ştiu de el! Tu eşti singurul care-mi poţi înţelege sufletul rătăcit… Ce

contează că-s mai mare decât tine? Totul este dragostea… Dacă-i adevărat că mă iubeşti, îngăduie-mă câteva zile la tine!… Însă va trebui să fim cuminţi, cel puţin până cădem la o-nvoială. Nu ştiu ce-am să mă fac… Tăticu' m-a alungat din casa părintească, tot din pricina lu' Bădescu, n-am pe nimeni pe lumea asta, şi doar tu îmi poţi fi prieten, dacă nu şi soţ!…

Când am auzit-o vorbind atât de patetic, totul mi s-a învârtit în cap, m-a cuprins o dulce ameţeală şi-am asigurat-o urgent:

— Mariano, al tău sunt, şi prieten, şi soţ, dacă mă mai vrei, şi tată, pentru băieţelul tău, bineînţeles, căruia am să-i fiu şi mamă, de va fi nevoie, şi nu numai câteva zile, cum ai zis tu, ci-o viaţă întreagă… Hai, aşază-te pe pat, să-ţi fac ceva de mâncare. Nici nu ştii cum alungă supărarea, mai ales dacă ţi-i foame!…

Mariana, tot atât de superbă ca şi mai înainte, în pofida necazurilor ce se abătuseră asupră-i, a luat loc pe marginea patului, iar eu m-am apucat să-i gătesc ceva, din merindele avute la îndemână. În timp ce tocam ceapa, cu lacrimi în ochi, o mâncam din priviri. Semăna nemaipomenit cu Marlene Dietrich. Iar acuma, când se uita curioasă la îndeletnicirile mele, absolut cazaniere, arăta şi mai aproape de model, încât ai fi zis că-i scoasă din „Îngerul albastru".

Iar când i-am servit întristatului meu înger jumările cu ceapă, confecţionate din cinci ouă, şi-am asistat la dispariţia instantanee a acestora, m-am considerat cel mai fericit dintre muritori. Dar şi flămând. Mâncase totul, fără să se gândească şi la mine.

Mariana, sătulă bine, s-a tolănit de-a lungul patului, demonstrându-mi cu brio anvergura de excepţie a trupului ei de cadână, m-a privit adânc în ochi şi mi-a zâmbit galeş, spunându-mi:

— Marincule, ştii ce-mi doreşte inima acuşi?…

Tremurând de emoţie, bănuind că avea să mă invite la o discuţie ceva mai intimă, prima de când ne cunoscusem, am întrebat-o mai mult de formă:

— Spune, Mariano, nu te jena!... Ce anume?

— Aş vrea să dai o fugă până la farmacie, şi să-mi cumperi nişte aspiridon!... Mă cam doare capul, de-atâta suferinţă...

— Aspiridon? Ce-i aia?...

— Tablete pentru migrene! Ceva în genul ăsta, că nu ştiu prea bine cum li se spune în limbaj medical-farmaceutic...

— Poate aspirină! Sau piramidon? Care din ele?...

— Amândouă, Marincule, amândouă... Că mi-i capul ca o ghiulea.

Bineînţeles, având tot interesul să-i treacă durerea de cap cât mai urgent, pentru a putea „discuta” lejer şi deconectaţi, am fugit numaidecât, ca din puşcă. Era o farmacie pe-aproape. Peste drum de Palatul Justiţiei. La vreo doi kilometri.

Când m-am întors, gâfâind ca un motocompresor, din cele în doi timpi, şi-am pătruns în chiţimia mea cu „aspiridonul” în mână, am crezut că mor pe loc. Mariana, de-astă dată de-a latul patului, cu mâna stângă atârnându-i deasupra ligheanului meu, luat de pe lavoar şi pus pe duşumea, şi care acuma era plin de sânge, pe puţin o vadră, se omorâse tăindu-şi vinele sau degetele, asta n-am mai avut de unde şti, ţinând seamă de becul chior din odaie. Lângă lighean, toporişca de mărunţit gătejele, maşina mea de bărbierit şi fierăstrăul cu care-mi tăiam lemnele de foc. Nenorocita! Să le fi folosit oare pe toate?

Disperat, i-am tras două palme, să văd dacă mai trăieşte. Nedând niciun semn de viaţă, am dedus imediat că era moartă de tot. Şi încă bine.

Deoarece fusese întreţinuta lui Bădescu, eu

nemaiapucând să-i intru în graţii, am alergat rapid la telefonul din holul hotelului. Şi l-am sunat pe librar. Când i-am recunoscut vocea, i-am spus doar atât, cât mai încifrat:

— Domnu’ Nicky, ai rupt-o-n fericire! Vino numaidecât la mine, că-i lată rău…

— Cine, Marincule? – s-a interesat curios Bădescu.

— Cum adică cine?

— Cine-i lată?

— Aha! Păi, nu pot să-ţi spun, că m-aude lumea de-aici… În orice caz, adu cu matale şi-un medic legist. E vorba de Ma… Pricepi? De Ma…

Când s-a înfiinţat şi Bădescu, însoţit de-un prieten, medic militar veterinar, Mariana îşi revenise. Sângele din lighean era, de fapt, apă colorată cu fucsină. Nu-şi tăiase decât un deget, apelând la maşina mea de bărbierit. Speriat, patronul m-a rugat s-o adăpostesc pe Postească la mine. Şi, trăgându-mă afară din cămăruţă, mi-a spus în şoaptă:

— Dacă află mama, mă omoară! Ţine-o aici, până-i fac rost de-o gazdă… N-am să te uit niciodată, dacă-mi faci binele ăsta. În definitiv, tot o iubeşti, şi s-ar putea s-o iei şi de nevastă!…

— Ferească sfântu! – i-am declarat eu. Nu-s eu destul de nebun, să mai iau şi-un altul în casă?… Mă rog, te descurci şi matale cum ştii. În noaptea asta, haide, treacă de la mine, n-are decât să doarmă aici, însă mâine îmi eliberezi spaţiul!

După ce-au plecat, Bădescu şi veterinarul, şi-am rămas singur cu Postească, vampa mi-a mărturisit, plângând ca o vacă, cu lacrimi cât bobul de fasule, că intenţionase să-l convingă pe librar de profunzimea sentimentelor ei. Şi-şi încheiase depoziţia:

— Dacă nici acum nu mă ia de nevastă, atunci îl omor, îi omor pe-amândoi, şi pe el, şi pe guşteriţa de mă-

sa!… După aia, am să văd ce-i de făcut… Poate mă mărit cu tine, că prea eşti bun şi bleguţ!

În ceasurile următoare, pe când Mariana se refăcea de pe urma experimentului „sinucidere”, am dereticat prin odăiţă, am spălat duşumeaua de vopsea, am aprins focul în godin şi m-am culcat pe scaun. Deşi, în pofida tragicelor evenimente, tare aş fi dorit să mă întind lângă dactilografă. Am preferat „godinul”.

Până în primăvară, mi-am terminat toate lucrările. Apoi, lună de lună, au pornit să iasă de sub tipar şi „Doamna cu garoafe”, şi „Se lasă noaptea”, şi „Bobby Felix Făt-frumos şi motocicleta BMW”, şi toate celelalte cărţi la care robotisem ca o vită de povară.

În ziua când am fost încorporat, la regimentul „1 Artilerie grea”, se încheia şi prima mea fază editorială de la „ABC”. Terminasem şi cu Mariana, care continua să se iubească cu Bădescu, şi cu celelalte complicaţii adiacente. Adică, mă refer la Silly şi Anişoara. Nu erau de mine, şi nici eu nu eram de ele. Mai ales că, încă de când recrutasem, nu mă repartizaseră la aviaţie. Mai bine. Altminteri, cine ştie, aş fi avut necazuri cu pilotul ambelor fete. Dacă mi-l dădeau ca instructor de zbor? Ar fi fost în stare să m-arunce din carlingă, văzându-mă mai tânăr şi mai frumos decât el. Cu artileria, n-aveam probleme!

PATRU ANI DE NEUITAT...

La regiment („1 Artilerie grea”) am fost condus cu surle şi trâmbiţe. De bunii mei prieteni, Nicky şi Mariana. Cu taxiul. Patronul avea oarece relaţii printre coloneii, căpitanii şi majurii de-acolo şi spera să mă scape de armată. Avea nevoie de mine. Şi la editură, care-şi începuse glorioasa ei carieră, şi-n viaţa lui personală, tot trăgând nădejde să mi-o paseze pe Postească.

Din nefericire, lucrurile au ieşit cu totul pe dos.

După ce mi-am predat hainele de civilie, lăsându-le în păstrare, la magazie, majurul nostru, un băiat tare cumsecade, prieten şi vecin cu Nicky, m-a îmbrăcat într-o uniformă kaki ce-abia mă-ncăprea, fiind şi eu cam grăsuţ, şi mi-a făcut rost şi de-o pereche de opinci pe măsură. Aşa era pe-atunci, pentru perioada de instrucţie, soldaţii utilizau încălţări tradiţionale. Nici bocanci nu prea erau, deoarece trebuiau trimişi celor de pe front. Iar majurul, din dorinţa de-a mă ajuta şi a-l servi pe Bădescu, chiar din prima zi de armată m-a repartizat la vidanjare. Astfel, îşi imagina dânsul, mă scutea de penibilele exerciţii de gimnastică militară („Drepţi – culcat", „în pas alergător, fuga marş", „prezentaţi arm!" şi multe ale comenzi militare).

— Ascultă la mine, băiete, haznaua-i floare la ureche, pe lângă instrucţia pe care-o faci cu serjentu!… Cam pute, dar scapi cu oasele tefere şi cu fălcile nemutate din loc de palmele instructorului…

L-am ascultat. Şi vreo trei zile am trudit la golirea haznalelor. Numai astfel s-a adeverit presimţirea mea, că n-o să am probleme cu artileria. Mai ales că, de săptămâna viitoare aveam să fiu trecut la grajduri… Altă viaţă!

Deocamdată, mă voi limita la enumerarea câtorva stadii intermediare, până am ajuns să lucrez iarăşi în munca mea preferată, editura. Care, abia când am fost angajat la „Editura de Stat", s-a dovedit a fi ceea ce ar fi trebuit să fie, încă de la început. Adică, editură. Cu „E" mare.

Deci, după ce-am terminat eu armata, m-am reîntors la „ABC", prin 1944. Şi-am scris „La sud de lacul Nairobi", un roman pentru tineret, ce s-a bucurat de două ediţii. Bădescu, în răstimpul cât lipsisem, izbutise să ducă de râpă editura, optând pentru tipărirea şi editarea unor partituri penibile, cuprinzând seria

tangourilor compuse de el. Le fluiera unui lăutar, ce se pricepea să le transpună pe note, şi-apoi le dădea la imprimat, nădăjduind s-ajungă o celebritate. N-a ajuns, săracul. Praful s-a ales. Şi de „ABC”, şi de muzica lui. Când am văzut că partiturile nefericitului erau utilizate la ambalarea ultimelor cărţi aflate în depozit, m-am dus şi i-am mărturisit cinstit:

— Domnu’ Nicky, nu mai ţine!… Trăim alte timpuri, ne trebuie cărţi…

— Hai, măi Marincule, fii serios! – mi-a declarat el, fals şi forţat optimist. Păi, dănacule, ştii tu ce planuri am eu în cap?… Când vin americanii, fac rost de capital, construiesc o tipografie ultramodernă, în care voi tipări numai cărţile noastre, şi, cu banii câştigaţi, întemeiez cea mai mare orchestră simfonică din Craiova noastră. Vom organiza nişte concerte monstre, în care tangourile mele se vor executa alături de compoziţiile celorlalţi muzicieni de valoare, ca de-alde Betovăn, Şopăn şi Vagnăr… Să aibă şi ei un bănuţ! Ce zici?

Uluit de elucubraţiile bietului librar, nu i-am mai spus ce gândeam în realitate, ci doar l-am anunţat:

— Domnu’ Nicky, până-ţi vin americanii matale, eu mă duc la ziarul „Situaţia”, al lui Sandu Dumitrescu. E singur şi-are nevoie de-un redactor… Are şi-o pagină culturală, de care-am să mă ocup numai eu… Îmi pare rău că ne despărţim, dar n-am ce face!

De la „Situaţia”, în paginile căreia m-am „distins” prin cronichetele publicate zi de zi, am fost luat în redacţia ziarului „Înainte”, organ al Regionalei P.C.R. Oltenia. Unde-am lucrat aproape o jumătate de an. De-aici, remarcat de-un factor cultural de la Bucureşti, m-am pomenit numit şeful editurii „Europolis”. În orice caz, o editură cu cântec.

CARTEA CU JUCĂRII”.

PUŞCĂRIAŞII

În plină vară a lui 1945, pe-o căldură toridă, tropicală, dacă nu cumva ecuatorială, de mi se lipea asfaltul pe tălpi ca halviţa, mi-a fost dat să-l întâlnesc pentru întâia oară pe Tudor Arghezi. La Văcăreşti. Da, chiar la puşcărie!

După câte mai citisem prin cărţi şi reviste, dânsul era un vechi muşteriu al stabilimentului, în care mai fusese internat cândva, aproape doi ani, pare-mi-se prin 1918 – 1919. Eu, în schimb, eram client nou, proaspăt, abia sosit la celebrul pension (mixt, fete şi băieţi).

De fapt, totul mi se trăgea de la înfiinţarea librăriei regionalei Oltenia. Eu mă ocupam de ea. De aceea mă poftise Mihail Roşianu, unul din cei mai fermecători oameni pe care avusesem ocazia să-i cunosc până atunci, ca să-mi transmită unele îndrumări (fără de care n-aş fi ajuns la închisoare). Şi-mi spusese:

— Măi, uite ce-i, ştim una şi bună, n-acceptăm sub niciun motiv să ne-aprovizionăm de la angrosişti… N-avem bani! Aşa că te duci la Bucureşti şi-l cauţi pe Bazavan, un prieten de-al nostru… El o să te ajute în problema articolelor de papetărie, să le obţii la un preţ mai scăzut, de fabrică…

După ce l-am contactat pe Bazavan, sau Băzălan, că nu-mi mai amintesc prea bine numele personajului, m-am pomenit în mai puţin de-o oră la Văcăreşti.

Bineînţeles, nu ca deţinut, ferească Dumnezeu, ci în calitate de recomandat al suscitatului. Care nu era altcineva decât directorul general al penitenciarelor statului. Şi-mi înlesnise, astfel, o legătură cu atelierul de imprimerie al puşcăriei, unde se confecţionau tot soiul de produse de librărie. Oameni de cultură, şi ei, întemniţaţii lucrau pentru reducerea timpului de detenţie.

Nici Arghezi nu era, la data aceea, decât tot un vizitator. Venise la temniţă din proprie iniţiativă, iar nu

„săltat”, într-un fel de schimb de experienţă. De altfel, după cum am dedus din conversaţia ce-o întreţinea cu maistrul legătoriei, se consulta cu acesta în privinţa modalităţii de broşare a unei cărţulii.

Am aflat abia mai târziu, când deja părăsise secţia, cine era bărbatul acela ţeapăn şi îndesat, destul de împlinit, trecut de şaizeci, cu bătaie, având chipul rotund ca o tipsie şi sănătos pigmentat, secţionat de-o mustaţă tunsă scurt, încărunţită bine, înarmat c-un baston zdravăn, tip bâtă, şi cu care cerceta totul, pe creştet purtând o beretă bleumarin, pusă câş, de sub care iscodeau nişte ochi pătrunzători şi vioi, ea nişte mărgici metalice scânteietoare, în pofida ochelarilor cu multe dioptrii şi rame cât degetul, şi care fuma incontinent, ţigară după ţigară. Intrigat de tremuriciul ce-i scutura arar sesizabil capul, îl întrebasem pe maistrul legătoriei:

— Cine a fost domnul care-a plecat, vreun coleg de breaslă?…

— Tudor Arghezi?… Dar bineînţeles, suntem colegi de-o viaţă. Are chiar şi carte de meşter-tipograf. Însă meseria de bază a domniei sale este poezia! Stă peste drum de noi, pe Mărţişor, dincolo de văgăuna Văcăreştilor, unde este proprietar… Grădină şi livadă ca a dumisale nu mai găseşti nicăiurea, e ceva ca-n basme. Acolo trăieşte şi scrie. Ne cunoaştem de mult. Acuma vrea să-şi tipărească un volumaş, în tipografia dumnealui, o gâgâlice de atelier, c-un „Boston” şi câteva regaluri de literă. Mereu vine pe la puşcăria noastră, să mai mă-ntrebe de una, de alta. Om mare, dom’le dragă, şi nicicând nu calcă pe-aici cu mâna goală… Ba câteva pachete de „naţionale”, că şi dânsul le fumează de le stinge, nu altceva, ba o paporniţă plină cu cireşe sau piersice… Le culege cu mâna dumnealui, că tare-i place să grijească de pomii din livadă!… Şi nici nu se ruşinează să vânză, la stradă, lângă portiţă, cireşe sau alte poame,

cu cântarul şi greutăţile alăturea. Pesemne, nu poate lega capetele numai cu bănuţii câştigaţi din poezie!

Februarie 1946. Iarăşi devenisem bucureştean, după o scurtă şi repetată (a treia) încercare de stabilire în cetatea banilor. Din care însă, cu prima ocazie, evadasem ca din puşcă, direcţia Bucureşti, unde fusesem adus să pun pe picioare editura „Europolis”.

La început, editura a mers cam şontâc. Bani ioc, manuscrise aşijderea. Şefii mei – legătura superioară – Ilka Melinescu şi Grişa Naum, oameni de omenie, mi-au atras atenţia că n-ar fi rău să fie bine.

Încântat de idee, fiind preocupat şi de rentabilizarea cât mai urgentă şi eficientă a editurii, le-am demonstrat şi eu bruma mea de orientare politică.

— Ce-aţi zice s-atragem vreo câţiva scriitori mai reprezentativi, cu nume şi vad la vânzare, pe făgaşul unei literaturi, cerute de noile vremi?… Bunăoară, Cezar Petrescu şi Tudor Arghezi!… Romancierul a publicat romanul răscoalelor de la 1907, în trei volume, iar poetul a făcut şi ceva lagăr, la Târgu-Jiu, când s-a luat de Killinger, baronul şi ambasadorul hitleriştilor în România. Deci, ce mai tura-vura, amândoi sunt fier-beton, din punct de vedere dosar! Dacă-i convingem să treacă la editura noastră, cu toate cărţile lor, vechi şi noi, ne umplem de parale. Bineînţeles, va trebui să organizăm o campanie publicitară corespunzătoare, ceva bombă, de tip american… De pildă, anunţând pe prima pagină a unor ziare de scandal: „Marii scriitori Arghezi şi Cezar Petrescu şi, în curând, alţi fruntaşi ai literaturii, optează pentru „Europolis”, singura editură progresistă din zilele noastre!”… E bine?…

— Sigur că nu! – mi-a tăiat macaroana Ilka Melinescu. Mai întâi, va fi nevoie să ne interesăm la tovarăşul Ioşka, să aflăm care-i situaţia ăstora, şi-n al doilea rând, ia-o mai încet cu presa de scandal şi

publicitatea, că nu suntem în capitalism!…

— Mă rog, dacă zici matale! Dar deocamdată, până lichidăm editurile burgheze şi cosmopolite, cum să le-o luăm înainte?… Nu luptând cu armele lor, furându-le autorii?

— Să vedem! – a lăsat-o mai moale Melineasca. Treci diseară pe la noi, când vom avea un răspuns de la for!…

TRATATIVE ÎN „FOIŞOR".

L-am avut mai devreme. Pe la şase după-amiază, când Ilka m-a convocat de urgenţă să-mi comunice aprobarea de sus. Limitată, până la noi dispoziţii, numai în ceea ce-i privea pe Arghezi şi Cezar Petrescu. Totodată, căpătam cale liberă, să-i vizitez în vederea antamării tratativelor.

În aceeaşi seară, am telefonat la reşedinţa din Mărţişor, unde locuia poetul „Florilor de mucegai". Mi-a răspuns Arghezi în persoană. Cu o voce nefiresc de tărăgănată, parcă afectat bătrânicioasă. Când i-am comunicat că reprezint editura „Europolis", poetul mi-a spus lejer băşcălios:

— N-am mai auzit şi de taraba asta!… Puiesc editurile, domnule director (aşa mă recomandasem), ca lindenii păduchilor… Mâine dimineaţă, te aştept totuşi, cam pe la zece…

A doua zi, apelând la un taxi particular, pe-atunci neexistând încă minunatul nostru „Getax", de astăzi, la zece fix mă aflam în faţa portiţei de la ograda maestrului. După ce-am dat liber maşinii, am rămas singur. În zăpadă. Până la genunchi. Să mă descurc cum oi şti. Eram în februarie. Ninsese vreo câteva zile la rând, şi-acum geruia bestial. De la gard şi până la casa poetului era o oarecare distanţă. Am vrut să sun. Dispozitivul respectiv absenta. Am strigat. Zadarnic. Dârdâind de frig, am pornit să bat în portiţă c-un bolovan de gheaţă.

În sfârşit, parcă a răspuns cineva. Un dulău, sau mai mulţi, au pornit să mă latre fioros, repezindu-se să mă sfâşie. Noroc că era între noi palanul. Plus o sensibilă deosebire de vederi. Mie mi-era o frică nemaipomenită, lor nu, ba chiar invers. Nici n-am mai băgat de seamă dacă era o haită, ori numai un singur exemplar. În orice caz, hămăia atât de eficient, încât peste câteva minute a ieşit din casă chiar Tudor Arghezi. Încotoşmănit într-o scurtă de dimie, având pe cap o căciulă flocănoasă şi ţinând în mână bâta sa de baston, acelaşi pe care i-l cunoşteam de la Văcăreşti.

— De ce n-ai sunat, domnule director?… N-ai văzut mânerul clopotului?… Poftim de intră, şi cinsteşte-mi bătătura şi casa!…

— Maestre…

— Ei, păi dacă mă iei cu maestre, n-o să ne-nţelegem!

— Maestre, pardon, domnule Arghezi – am întors-o eu ca la Ploieşti, mortificat de ruşine, iertaţi-mă că v-am silit să ieşiţi din casă, şi încă pe-o asemenea vreme, însă n-am observat clopotul!…

De fapt, nu mai ţin bine minte dacă era vorba de-un clopot sau alt agregat, dar s-o lăsăm aşa.

— Nu face nimic – m-a liniştit poetul, au mai fost şi alţii cu orbul găinilor! Nu ţin să te jignesc neapărat, însă tineretul de astăzi nu prea cască ochii… Haide, intră!

— Aş intra, mae… pardon, domnule Arghezi, dar ce mă fac cu dulăul?…

— Care dulău? – s-a mirat maliţios magistrul. Ăsta-i o zdreanţă de căţel, nu se dă la om!… Decât de la caz la caz, în funcţie de om… dacă-i şi-acesta câine…

În timp ce păşeam prin zăpadă, alături de maestru, priveam fascinat la casa cu etaj şi-un soi de foişor, la ograda uriaşă. Când am ajuns în faţa intrării, poetul m-a rugat să zăbovesc o clipă. A adus din vestibul o mătură,

şi-a purces să-mi cureţe şoşonii de zăpadă. Nevenindu-mi a crede ochilor, am dat să-i iau mătura din mină. Gazda însă nu s-a lăsat, până nu mi-a făcut „dunlopii” lună. În vestibul, a trebui să-mi scot şi pantofii, nu numai şoşonii, şi să încalţ nişte papuci de casă. Cred că erau acolo, în mica încăpere, pe puţin vreo şase perechi.

— Neveste-mii nu-i place jegul, de orice fel ar fi, mai ales sufletesc... E bucovineancă get-beget, şi cu ăştia nu te pui, că tot n-ai cum s-o scoţi la capăt! – mi-a explicat gazda rostul ritualului la care fusesem supus. Imediat ai s-o cunoşti şi pe Paraschiva mea...

Pe când încercam să-mi ascund cât mai degrabă ciorapii mei de „director”, prevăzuţi şi cu unele cârpeli, vârându-mi labele picioarelor adânc în papuci, poetul a strigat spre uşa cea mai apropiată:

— Puică dragă, pune de nişte cafele, şi vină cu copiii în foişor, să vă prezint un editor de vreme nouă...

Ghidat de maestru, am urcat treptele scării interioare din lemn masiv, probabil stejar, şi-am pătruns într-o odăiţă destul de modestă. Acolo se aflau o masă simplă, în faţa ferestrei, un pat de metal, vopsit parcă în alb, cum sunt cele de spital, câteva cărţi dispuse pe tăblia mesei, lângă o filă de hârtie şi nişte creioane gata ascuţite, pregătite pentru scris, plus o călimară cu cerneală neagră şi câteva tocuri cu peniţă.

Dându-şi seama că eram mirat de sărăcia voită a odăii, în care mă aşteptasem să găsesc mii de cărţi, maestrul m-a poftit să iau loc lângă masă, pe-un scaun obişnuit, după care m-a lămurit:

— Domnule editor, că nu ţi-am reţinut bine numele, de când mă ştiu, numai în chilii dintr-astea mi-a plăcut să potrivesc cuvintele... Ăsta este foişorul meu, de unde privesc lumea toată, şi-n care n-am nevoie de nimic, în afară de hârtie şi sculele pentru scris, precum şi de-un pătuţ pentru odihnă... Biblioteca se află jos, lângă

sufragerie… Ascultă!… Vine Paraschiva, doamna mea de-o viaţă, cu cafelele… Discutăm după aceea!

Peste o clipă, a pătruns în chilie o femeie zdravănă, radiind o sănătate explozivă, îmbrăcată nespus de simplu. Atât de simplu, încât ai fi zis că-i o ţărancă din tablourile lui Loewendal, adusă la oraş. Deschisese singură uşa, cu cotul, purtând o tavă cu cafele şi dulceţuri. M-am ridicat numaidecât, zvâcnind surprins, şi m-am repezit să-i sărut mâna. Întrucât operaţiunea părea de domeniul „science-fiction”-ului, mâinile fiindu-i ocupate, m-am fâstâcit cumplit şi i-am smuls tava din braţe. Năucit, am depus-o în mâinile poetului. Realizând gafa ce ameninţa să capete amploare, şi nemaiştiind ce fac, i-am retras maestrului dispozitivul cu cafele şi dulceţuri, pentru a-l returna doamnei sale, şi-am purces să-i sărut mâinile lui Arghezi. Cu-atâta înfocare, încât amândoi soţii au izbucnit în râs, hohotind cu infinită poftă. Văzându-mă virând spre apoplexie, maestrul a ţinut să mă liniştească:

— Hai, că mi-ai plăcut, directore!… Şi-aşa, Paraschivei mele nu-i vine să-şi lase mâna sărutată… Numai mie mi se îngăduie, şi-ncă destul de rar. Păcat că nu văzură şi copiii scena!

Chiar atunci, din pragul uşii, răsunară câteva salve de chicote de râs. Mi-am întors speriat şi stânjenit capul. O domnişoară şi-un tânăr, foc de frumoşi şi tare tăciunoşi, îmi zâmbeau prietenos, privindu-mă amuzaţi şi străduindu-se să-şi curme icnelile.

— Dânsu-i directorul de editură ce m-a sunat aseară… După cum vedeţi, însă-i mult prea tânăr ca să şi îl devenit potlogar şi abil, ca ceilalţi târgoveţi şi precupeţi pe care i-am mai cunoscut!

Apoi mi-a prezentat copiii.

Când am rămas singuri, după plecarea familiei Arghezi, care încă se-auzea chicotind pe treptele scării,

magistrul m-a rugat:

— Ia şi gustă din dulceaţa Paraschivei… E nemaipomenită! Din cireşul nostru amar, de la hotarul livezii. Şi simte-te la îndemână, doar nu s-a întâmplat nimic ruşinos. De câte ori nu m-am găsit şi eu în situaţii asemănătoare. Sufletul să-ţi fie fără pată, că timp ai destul să ţi-l mânjeşti… Spune-mi, de unde ai avut bani să-ţi încropeşti dugheana?…

În clipa aceea mi-a înţepenit mâna. În care se afla linguriţa cu dulceaţă. Ca să câştig timp, deoarece trebuia să-i torn o minciună din cele mai gogonate, pentru a nu deconspira manevra noastră, a mea şi a şefilor mei, am înghiţit totuşi amarele bobiţe. Cu noduri. Apoi i-am relatat maestrului cum devine chestia cu editura, bineînţeles într-o versiune ultramistificatorie:

— Nu-i proprietatea mea, maes… pardon, domnule Arghezi, eu sunt doar directorul firmei, mai precis: preşedinte director-general. Ales şi instalat de consiliul de administraţie al societăţii anonime pe acţiuni „Europolis” aşa cum puteţi citi şi-n „Monitorul Oficial” pe care vi l-am adus să-l vedeţi, pentru încredinţare…

— Păi eşti mare, domnule! La vârsta asta?… Şi cine-s acţionarii?… De unde s-au adunat atâţia piţigoi împopistraţi, c-altminteri nu pot fi numiţi, care să-şi zvârle banii, şi tocmai în zilele de-acum, pe nişte biete tipărituri?… Ce-ai făcut şi ce-ai învârtit de te-au uns, atât de crud şi necopt, în fruntea unei edituri?… Ei? Ascult, că m-ai făcut curios! Ia spune-mi…

Atunci, pe loc, am inventat cea mai sinistră şi abracadabrantă gogoaşă posibilă. Mă rog, atâta mă ajutase mintea. La vârsta aceea, vorba magistrului, la ce te-ai fi putut aştepta? Încă n-apucase să se coacă. Şi, poate, nici astăzi… Fără pic de jenă, i-am furnizat informaţia solicitată:

— Domnule Arghezi, că tot nu vă place maestre,

acţionarii-s un grup de comercianţi serioşi, negustori de covoare persane… Simţind dincotro bate vântul, au considerat că-i cazul să investească într-o afacere culturală, să binemerite şi ei de la ţara asta! Şi, deoarece eu le-am sugerat ideea cu editura, tot pe mine m-au propus pentru conducerea ei!…

Maestrul fuma intens, ţigară după ţigară, privindu-mă amuzat. Ochii îi scânteiau bizar, parcă străbătuţi de fulgere blajin-estompate. Când mi-am încheiat penibila operaţie de intoxicare, s-a mai uitat o dată la mine şi mi-a declarat surâzând:

— Ca să vezi şi să nu crezi!… Negustori de covoare?… Buni şi ăştia, mai ales dacă-s în bani. La urma urmei, nu mă interesează cine sunt editorii mei… Am lucrat cu-atâţia aristocraţi şi industriaşi ai genului, încât nu mă deranjează să-i încerc şi pe finanţatorii dumitale! Să trecem la treabă… Deocamdată, directore, pentru matale n-am nicio carte nouă. Aş dori însă să reeditez, într-o versiune oarecum îmbunătăţită, „Cartea cu jucării”… Dar ilustrată de Mitzura. Dacă eşti amator, mâine vii cu banii toţi, fiindcă nu mă aranjează o fărâmă de arvună, şi-ţi dau… jucăriile. Am un exemplar din prima ediţie, gata corectat. Ilustraţiile ţi le face Mitzura în mai puţin de-o lună… Ce zici?

— Nimic! – am bâiguit eu.

Şi din pricina emoţiei, dar şi datorită manierei cu care maestrul înghiţise, chiar cu dezinvoltură, gogoaşa mea unsă cu magiun lesne identificabil. Am continuat aiuritor:

— Nimic, deocamdată! Trebuie să mă consult cu consiliul de administraţie… Diseară vă telefonez rezultatul, se poate?

— Ce nu se poate pe lumea asta? – mi-a răspuns magul cuvintelor în doi peri, zâmbind mânzeşte.

Beat (de fericire), am zburat din Mărţişor de-a

dreptul la Ilka şi Grişa Naum, să le comunic succesul. Zburat e doar un fel de-a vorbi, deoarece am fost nevoit să merg pe jos, neexistând niciun mijloc de transport prin zonă, rătăcind prin străduţele, hudiţele şi fundăturile din dosul Căii Văcăreştilor, până am răzbit, într-un sfârşit, pe cheiul Dâmboviţei.

Pe la nouă seara, i-am telefonat lui Arghezi.

— Maestre, domnule Arghezi, iertaţi-mă că deranjez la ora asta, vă pot vizita mâine în privinţa „Cărţii cu jucării”?… Suntem gata să semnăm contractul!

— Deranjează-mă, directore generale şi preşedinte, deranjează-mă! Şi nu-i nevoie de niciun contract, de vreme ce-mi achiţi integral drepturile. Vorba precupeţilor din Obor: „Ochii ţi-au văzut, ochii ţi-au sărit!”… Te-aştept mâine după-masă, în jur de şase… Era să uit, bată-mă cucu, nu ţi-am spus cât datorezi: treizeci de milioane! Atâta face, directore, la preţurile de azi… Ce părere ai?

— Excelentă!…

Mai mult n-am fost capabil să rostesc. Nu mă uluise suma. Pentru perioada aceea, de inflaţie ascendentă, nu era chiar exagerată. Însă mă făcuse praf acurateţea cu care opera magistrul. Fără contract, fără tocmeli!

A doua zi, de astă dată rugându-l pe taximetrist să m-aştepte, am tras de clopotul Mărţişorului. Cu mâna dreaptă, de vreme ce-n stânga aveam geamantănaşul. Cu bani. Numai hârtii, nou nouţe.

Maestrul m-a întâmpinat prietenos, supunându-mă aceluiaşi ritual, ca-n rândul trecut. Apoi m-a poftit în foişor. Aici, după ce mi-a arătat exemplarul cu pricina al „Cărţii de jucării”, m-a invitat iarăşi la o cafeluţă şi-o dulceaţă. Tot de cireşe amare.

M-am grăbit, spre amuzamentul poetului, să mă opăresc cu cafeaua. Nu de-altceva, însă m-aştepta taxiul la poartă. Şi taxa, nu glumă. Iar maestrul servea nişte

cafele, de pomină! Dar şi dulceaţa doamnei Paraschiva!

— Domnule Arghezi, vă mulţumesc mult pentru trataţie... Vă rog însă, îngăduiţi-mi să vă număr banii...

— Care bani?... Banii mei din casă? – a râs poetul.

— Banii pentru carte! – am lămurit eu confuzia.

— A, drepturile mele de autor, vrei să spui!... Păi, numără-i, directore! Voie, ca la banul Ghica... S-o văz şi pe-asta, un editor muindu-şi degetele cu scuipat, ca să-i facă autorului un hatâr...

— Maestre, adică, pardon, domnule Arghezi, oare nu-i normal aşa? Grecu e băiat cinstit, n-are bani, nu pune mâna!...

— Directore, directore, multe am văzut la viaţa mea, şi ştiu şi altele... Dar ca matale, mai rar. Ascultă la mine, nu-ţi prezic un viitor de aur... Dacă n-ai dat în darul şmecheriilor şi-al găinăriilor, n-ai să faci pureci mulţi în editură!...

Trei ceasuri încheiate a durat număratul celor treizeci de milioane. Curgeau sudorile de pe mine ca dintr-un burete. Nu fiindcă aş fi obosit, dar mă frământa gândul taxiului din stradă.

Arghezi fuma calm şi cu abnegaţie, privindu-mă. Când depusesem pe masă şi cel de al treizecilea milion, a zbârnâit telefonul.

Şi-a urmat, după aceea, încă un ceas de groază. Ceva de nebunia lumii, nu altceva. Maestrul conversa c-un personaj – real! – din piesa ce i se juca atunci pe scena Naţionalului

(„Seringa”). Necunoscutul se ruga, implora, ameninţa. Din câte mi-am putut da seama, dorea neapărat să fie scos din galeria infamelor creaturi existente în lucrarea dramatică a poetului.

— De ce, mă doctore? De ce, mă felcer nenorocit, ca să nu-ţi zic altfel... De ce? Cum să te scot?... Tu ţi-ai scos sculele, scalpelul şi bisturiul pe care le-ai uitat în burta

nefericitului care s-a lăsat operat de mâna ta?…

Individul de la celălalt capăt al firului stăruia, maestrul îi da mereu peste bot, eu ascultam înmărmurit, şi-a ţinut tot aşa, până s-a înnoptat de-a binelea. În sfârşit, scârbit probabil de cele debitate de interlocutor, Arghezi i-a zis-o mai pe româneşte. După ce-a trântit receptorul în furcă, poetul şi-a aprins o nouă ţigară, m-a privit prefăcut furios, şi-a izbucnit deodată în hohote de râs.

— Auzi, directore, ce spune potlogarul ăsta… C-o să-mi scoată piesa de pe afiş? Ei, şi? Mă doare-n cot… Dar din istoria literaturii cum are s-o scoată, asta vreau să văd!… Să trecem la treburile noastre. Va să zică, aşa rămâne, matale dai la cules cartea, faci primele două corecturi, apoi îmi aduci aici paginile pentru „bun de tipar”… Peste două sau trei săptămâni, primeşti şi ilustraţiile Mitzurei!

— Şi nu doriţi să verificaţi numărătoarea banilor?

— Vezi-ţi de treabă! Mi-am dat seama câte parale îţi face pielea, directore… Nu eşti dintr-ăia! Aparţii tagmei păguboşilor…

RELAŢII NECLARE

Taximetristul aţipise la volan, legănat de tic-tacul aparatului de marcat. 9.000 de lei înregistrase! Geamantanul era gol, alţi bani nu mai aveam, şi-am fost nevoit, când am ajuns acasă, pe Prelungirea Mătăsari, s-o trezesc pe nevastă-mea şi s-o rog să-mi împrumute zece mii de lei. Din economiile noastre. Anume puse deoparte. Pentru confecţionarea unui costum nou, de comandă. Că de gata tot nu găseam, dat fiind gabaritul subsemnatului. Şi ce mai costum îmi visasem… De director. Director fleţ şi păgubos, aşa cum afirmase şi Arghezi.

Şi deloc nu greşise.

Când a apărut „Cartea cu jucării”, şi m-am înfăţişat

cu exemplarul de semnal la maestru, acesta m-a sărutat pe ambii obraji, m-a poftit în foişor, la cafele şi dulceţuri, şi-a chemat soţia şi copiii să-i admire noua ediţie, pentru ca apoi să mă-ntrebe neliniştit:

— Ilustraţiile Mitzurei, originalele, le-ai adus?…

În clipa aceea, am crezut că mi se dezintegrează ţeasta. Cu glasul îngheţat de spaimă şi ruşine, i-am mărturisit dezastrul:

— S-au pierdut în tipografie, maestre! Au răscolit ăia prin toate atelierele…

— Mint, directore, mint!… Le-au pitit, ca să-ţi mai jumulească nişte bani. Dă-le cât or vrea, numai să-ţi înapoieze desenele fetei. Dă-le, şi-apoi ne-om socoti noi, să nu fii în pierdere!

La plecare, târziu în noapte, de astă dată venisem fără taxi, ca să nu mai păţesc ce-am păţit, maestrul şi doamna Paraschiva m-au încărcat cu daruri. Un coşuleţ plin cu borcane de dulceaţă şi poame de iarnă, mere şi pere, plus un volum intitulat „Poveste de Crăciun”. Scris de Tudor Arghezi, ilustrat de Mitzura Arghezi. Tipărit în minuscula lor tipografie. 16 pagini, broşat neîndemânatec, imprimat pe hârtie simplă, într-un tiraj extrem de redus. O adevărată bijuterie bibliofilă. Iar dedicaţia scrisă de mâna maestrului, cred că acum valorează o avere.

Eram atât de fericit şi bucuros, atât de mândru de izbânda mea editorială, în ciuda enigmaticei dispariţii a desenelor, încât am parcurs drumul spre casă în numai două ore. Pe jos. Ca un crosist. Fără cronometru… Aproape alergând şi legănând coşniţa, dându-mă pe gheaţă, mai şi căzând din când în când. Ajuns în Mătăsari, la domiciliul personal, nevastă-mea nu s-a mai putut dezlipi de mine. Eram tot numai o dulceaţă. De cireşe amare. De sus şi până jos!… Noroc că numai mai făcusem costumul atât de mult visat.

Peste vreo zece zile, am primit primul telefon al magistrului. În legătură cu ilustraţiile. Şi tot aşa, din două în două săptămâni, până ce s-a săturat de bălmăjelile mele. Desenele, pur şi simplu, dar şi inexplicabil, dispăruseră. N-aveam la îndemână atâţia pereţi, de câţi aş fi vrut să mă dau cu capul!

Când l-am reîntâlnit pe Tudor Arghezi, peste vreo trei ani, la „Editura de Stat”, am crezut că intru în pământ de ruşine. Însă poetul, mare domn, s-a arătat încântat de faptul că eu eram cel care avea să se ocupe de volumul ce trebuia să-i apară la noi („101 poeme”).

— Ia te uită pe cine văd!… Ei, directore, acuma nădăjduiesc să nu-mi mai fure cineva cartea, aşa cum am păţit-o cu ilustraţiile Mitzurei…

— Nu mai sunt director, maestre!…

— fără mă iei cu maestre?

— Iertaţi-mă…

— Văd că te-au iertat alţii… Că nici pe-atunci nu păreai director de-adevăratelea! Te păcăliră persanii, nu-i aşa? Sau voiau să mă păcălească pe mine… Ei, să lăsăm chestiile astea… Când vii la noi, în Mărţişor, cu primele exemplare?…

— Cât mai urgent, domnule Arghezi. În maximum zece zile!

N-am mai îndrăznit să-l vizitez. De unde era să ştiu că „101 poeme”, după ce fuseseră trase în trei mii de exemplare, aveau să fie stopate. Ce-i drept, apăruse şi articolul acela cu „putrefacţia”!… Şi dacă tot era ceva putred în Danemarca, de ce să nu fi fost duse lucrurile până la capăt?!

M-a găsit dânsul pe mine. După un deceniu. La „Capşa”. Unde intenţionam să mă pitesc în bucătărie, când îl zărisem intrând în local. M-a arătat cu bastonul, spunându-i soţiei:

— Uite-l, puică, pe directorul nostru… Ce facem, îl

poftim la o cafeluţă?…

Aşezat între cei doi sfinţi bătrânei, ca un tâlhar, am fost nevoit să servesc şi cafea, şi două profiterole, cu frişcă multă, şi-un păhărel de „Hennessy”. Plus o ţigară domnească. Din pachetul maestrului. Fuma „Kent”. Supravegheat de bucovineanca de nevastă-sa, să nu tragă fumul în piept.

— Doar mă prefac că fumez, directore, mă prefac… Aşa cum şi matale te-ai prefăcut de-atâtea ori. Ţi-am mai spus eu cândva: nu-i deloc uşoară soarta editorilor de calibrul dumitale!…

La plecare, mi-a dăruit pacheştul de „Kent” (scurt), declarând răsunător (să-l înregistreze nevasta):

— Ia-l de-aici, să nu-l mai văd… În curând mă las de fumat!

S-a lăsat! Prin iulie 1967. Când a plecat după Paraschiva domniei sale. Pe cele toloace ale raiului (de la Mărţişor). Unde-a şi fost înţărânat. Din când în când îl mai vizitez, sperând să-mi ierte pocinoagele pricinuite. După cum se prefiră fuioarele fumului de ţigară, pe care totdeauna o aprind lângă veşnicia poetului, am impresia că iarăşi i-ar surâde un pac de tutun. Şi parcă nici n-ar mai avea vreo râcă împotriva păcătosului de… „editor”!

DIRECTORI ŞI DIRECTORI

EU, „MANAGER”-UL ŞI TOMA NEÎNCREZĂTORUL

Primul director de editură, la care am ţinut enorm, a fost cel de la „Europolis”. Numai editura n-a ţinut. Decât doi ani. Şi nici aceia împliniţi. Era împătimit de munca pe care o îndeplinea, editarea de carte având-o în sânge. Din fragedă tinereţe.

Individul părea dotat în branşă, posedând la activ şi-o oarecare vagă notorietate literară – poet şi prozator cvasianonim – şi-n mai puţin de-o săptămână s-a şi pomenit numit preşedinte-director general al consiliului

de administraţie al societăţii anonime române pe acţiuni „Europolis”, conform actului de constituire publicat în „Monitorul oficial”. Când şi-a văzut numele în gazeta statului, întâia acţiune notabilă pe care a întreprins-o a fost să dea la imprimat plicurile şi hârtia pentru corespondenţă. Cu „en-tête”. În două versiuni – română şi engleză. Fără „en-tête”-ul respectiv, orice relaţii cu agenţiile literare străine ar fi stat sub semnul lipsei de seriozitate şi prestanţă.

Parcă şi-acuma văd textul acela de pomină: „Europolis – Publishing House, Cristal Palace, Domnitza Anastasia, 6. P.D.G.

— Vlad Muşatescu”. Căci eu eram directorul pe care-l admiram nemărginit. Ferm decis să cuceresc piaţa bucureşteană a cărţii!

„Cristal Palace” suna impresionant, însă editura mea îşi avea sediul (birourile şi magazia) la subsolul blocului cu numele de mai sus. Iar personalitatea subsemnatului îndeplinea funcţii multiple, fiind, totodată, şi preşedinte-director general, dar şi magazioner, femeie de serviciu, facturier, ambalator, corector şi lector. Consiliul de administraţie nu exista decât în „Monitorul oficial”, la fel ca şi acţionarii imaginari, totul reprezentând doar o manevră de conspirare „comercială” a unei edituri pentru lansarea literaturii noilor vremuri.

Ca orice vis frumos, n-a dăinuit prea mult. Am fost diriginte de editură doar douăzeci de luni. După care „Europolis”-ul a fost desfiinţat, ca nerentabil, de-un alt director, mai real decât mine, cu care mă şi luasem în beţe, unul Jack M. (ulterior Podoleanu).

Drept e că, tipărind doar „Zbucium” de C. Streia, „Au fost trei plute, trei”, de nu mai ţin minte cine, nu mai era mult până la declararea editurii în stare de faliment. Am fost salvat, parţial, de „Pogonul lui Dumnezeu” al lui Erskine Caldwel şi de „Oameni la pândă”, scris de

Bratoloveanu. Doamne, şi când te gândeşti că primisem scrisori, în legătură cu diverse „copyright”-uri, de la Sinclair Lewis, Margaret Mitchell şi Walt Disney. Dacă nu se vâra Jack, aş fi realizat milioanele necesare pentru editarea „nevandabililor”. M-a transferat la „Editura de Stat”, recent pusă pe picioare, mai mult pentru a se vedea izbăvit de mutra mea antipatică.

Aici însă mi-a fost dat să cunosc ce-nseamnă un adevărat director de editură. În cel mai nou sens al cuvântului. Cel dintâi „manager” al unei unităţi de stat culturale. Un om de mare omenie şi de aleasă spiţă intelectuală. În mai puţin de-un an, izbutise s-adune în jurul său forţe spirituale eminente, pe-atunci nume mai mult sau mai puţin cunoscute, dar astăzi de rezonanţă majoră. Deocamdată, pentru „suspense”, nu vi-l dezvălui.

În privinţa directorului, n-am să-l numesc decât prescurtat. Să mă explic. De când am purces la scrierea acestor „aventuri aproximative”, mereu m-a frământat problema oamenilor care le populează. Ce să fac, să-i fac cunoscuţi cititorilor pe numele lor, sau să li-l codez (apelând la iniţiale, sau la nume imaginare)? Apoi, şi cu aventurile astea-i o chestie încurcată. Despre mulţi oameni şi fapte nu-mi mai amintesc clar, iar despre unii indivizi şi-anumite întâmplări nu vreau, îmi repugnă. Pesemne, mă aflu în posesia unei memorii afective. În cele din urmă m-am decis: treizeci de ani, cât voi mai fi pe-aici, pe-acest dulce pământ, pe cei în viaţă îi voi cita aleatoriu. Pe ceilalţi, de la caz la caz. Mai sunt şi moştenitorii. După trecerea mea în eternitate, care nu se ştie precis cât durează, am să las Muzeului de literatură misiunea să completeze datele reale.

Cu Petru N., directorul „Editurii de Stat” m-am înţeles excelent. După ce m-a instalat în fruntea serviciului, nou creat, de tehnoredactare, m-a ajutat nespus, editându-mi scrierile pentru copii şi tineret, plus

câteva traduceri. Numai astfel am fost în stare să-mi cumpăr şi eu mobilă în casă, şi să nu mai fiu nevoit să dorm pe canapelele proprietarilor ce-nchiriau camere mobilate (infam).

Ca responsabil cu vestimentaţia cărţii, am avut prilejul să fiu în permanent contact cu redactorii cărţilor ce mi se încredinţau spre a vedea lumina tiparului. Şi toţi erau valoroşi – unul şi unul: Eugen Schileru, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Silvian Iosifescu. Ricu Gulian, ca să nu-l mai pomenesc pe Constantin Ţoiu, surpriza de mai târziu, deoarece pe-atunci nici nu visa la proza pe care-o scrie acum.

Era formidabil! Când am fost nevoit să retrag din tipografie „bunul de tipar” al romanului „Furtuna” (Ilya Ehrenburg), datorită traducerii ce se constatase a fi catastrofică, gingaşul „Costaş” l-a făcut demn de apariţie în mai puţin de două săptămâni. Şi erau vreo 800 de pagini, sau pe-aproape. Au fost două săptămâni memorabile, de groază, când, ţintuit pe scaun, lângă dactilografă, a dictat „în direct” noua formulă a scriiturii (acuma de-aleasă ţinută artistică) a romanului devenit, abia după aceea, „comestibil”. Zi de zi îl băteam la cap să-mi dea materie la cules, zi de zi eram bătut şi eu, tot la cap, de marele nostru luptător pentru puritatea stilistică a lucrărilor ce-apăreau la „Editura de Stat”.

Îl cunoscusem doar la vreo şase luni după ce intrasem în pâine. Nici nu ştiusem, până atunci, de existenţa acestui personaj discret, ţinut la păstrare, în umbră.

Mă chemase Petru N., la dânsul în birou, şi, zâmbind mânzeşte, mă anunţase prevenitor:

— Vezi, că vrea să te vadă directorul!

— Care director?

— Directorul nostru general, poetul A. Toma!…

— Poet?… N-am auzit! Cel puţin până adinioarea! Şi,

slavă Domnului, am citit vagoane întregi de poezie, că şi eu mi-am încercat norocul în branşă…

— Sunt sigur că nici nenea Sandu n-a auzit de tine! – m-a asigurat Petru N. Nici ca poet, şi nici ca tehnoredactor. Însă, ca traducător de literatură pentru copii, te ştie foarte bine. S-a plâns chiar de unele improprietăţi de stil din „Apa vie”, care ţi-a apărut la noi, săptămâna trecută… Mă rog, nu mă bag, stilul este domeniul bătrânului! Totuşi, ai grijă să nu-l superi… Du-te, că te-aşteaptă!…

Când am pătruns în magnificul cabinet, cât sala de aşteptare a unui aeroport internaţional, abia l-am depistat pe moşneguţul ce sta pitit în fotoliul directorial. Era un bătrânel costeliv şi plăpând, cu părul coliliu, ghemuit cu coatele pe tăblia biroului din nuc masiv.

Nu-i auzisem glasul, atunci când bătusem destul de puternic în uşă. Apropiindu-mă, contrariat şi intimidat de strania făptură din fotoliu, mi-am dat seama că aţipise. Şi încă destul de adânc. Mai precis spus, chiar le dormea. Le dormea de le buşea. Avea lângă braţul stâng un exemplar din „Apa vie”, traducerea mea, şi-un recipient, de vreo jumătate de litru, cu un lichid alb, probabil lapte sau iaurt. Gin-fizz, în niciun caz.

Curios, vrând să identific conţinutul garafei, am dat să păşesc cât mai lângă birou. Fără să observ că, sprijinit de fotoliul pentru oaspeţi, se afla un baston cafeniu, elegant şi suficient de gros. Am constatat asta abia după ce m-am împiedicat de el, şi m-am lăţit ca o plăcintă sub biroul directorului şi poetului general. De fapt, în spaţiul dintre cele două uriaşe piedestale ale agregatului, prevăzute cu zeci de sertare.

De la cel mai de jos nivel, am desluşit, în sfârşit, vocea speriată şi piţigăiată a bătrânului:

— E cineva pe-aici?…

— Este, tovarăşe director!

— Unde eşti, şi ce vrei de la mine?…

— Sunt traducătorul volumului de pe biroul dumneavoastră, şi mi-a comunicat tovarăşul N. că vreţi să mă vedeţi!

— Păi unde te-ai ascuns, că nu te văd deloc?

— Sunt la picioarele dumneavoastră!

— Ridică-te, omule! Mie nu-mi place servilismul, ai uitat că trăim într-o altă eră?… O eră nouă, plină de făgăduinţe, aşa cum am scris în poezia mea din ziarul de ieri…

După ce mi-a vorbit vreo jumătate de oră despre artă, stil şi poezie, de mi se făcuse capul ciutură, bătrânul mi-a recomandat să-i citesc lucrarea sa închinată improprietăţilor de stil. Apoi a încheiat convorbirea noastră, în care n-apucasem să emit decât interjecţii, la modul aforistic:

— Dragă tovarăşe, văd că eşti tânăr încă, deşi cam grăsun, nu te grăbi cu scrisul… Află de la mine un vechi dicton de-al strămoşilor noştri daco-romani: „ars longa, vita brevis!”…

Ajuns la mine-n birou, am căutat imediat un „Larousse”, să-mi dau seama ce-a vrut să insinueze A. Toma, poetul şi directorul meu general. Mereu corigent la latină, cu abnegaţie, an de an, nu pricepusem aluzia cu vita… Deşi, părând atât de blajin şi astenic, nu putea fi omul care să mă facă vită chiar de-a dreptul. Probabil, de-aia o luase pe după leuştean, şi se referise la strămoşii noştri. Când am găsit în paginile roz ale ilustrului dicţionar dictonul în cauză, mi s-a luat o piatră de pe inimă.

Impresionat de respectul pe care i-l purta N., am căutat volumele de poezie ale bătrânului. Am găsit numai unul, cu greu, apărut la „Cultura Naţională”, editura bancherului Marmorosh Blank.

După ce l-am citit, dintr-o suflare, directorul meu

general îmi devenise simpatic. N-aveam organ pentru versurile sale. Însă părea om cumsecade, nu se amesteca prea mult în treburile editurii, şi nici nu zăbovea excesiv în cabinetul său. Unde, nici de dormit, nu dormea prea mult. Nimic nu făcea „prea mult”. Se ocupau alţii totuşi să-i tipărească volume după volume (majoritatea culegeri şi reeditări). De data asta, într-adevăr prea mult.

Şoferul editurii, care fusese dotată cu nişte „Ford”-uri ultimul tip, 1945, de către ministerul tutelar, era singurul ce părea pornit, şi încă rău de tot, împotriva bătrânul A. Toma. Zilnic se plângea că-i deteriorează tapiţeria, că-i desfundă arcurile banchetelor, trântindu-se cu năduf pe ele, ba mai şi găurind cu botul bastonului îmbrăcămintea acestora. Bineînţeles, nu exista nicio intenţie vandalică din partea directorului general, însă avea dificultăţi serioase cu unul din picioare.

Altminteri, cât am lucrat la „Editura de Stat”, relaţiile noastre au fost din cele mai plăcute. Ne vedeam din an în paşti. În ultima vreme, nici nu mai părea interesat de cărţile ce-apăreau şuvoi, câte patru, cinci pe zi, şi pe care i le trimiteam prin curier.

Odată, prin preajma Anului nou, vrând să-i fac o bucurie, i-am dus în dar o raritate bibliofilă. Găsisem la un anticar particular, unul Mişu Pach, un volum de versuri apărut prin 1910 (parcă). Mai bine aş fi stat liniştit în banca mea. Prost ca noaptea, îi oferisem ceea ce nu s-ar fi cuvenit. Pe coperta cărţii sta scris: „Carmen Sylva – Poesii”. Traducerea aparţinea lui A. Toma.

De unde să fi ştiut, zevzec şi crud la minte cum eram, ba şi incult, că autoarea fusese cineva la viaţa ei, scrisese numai în germană, iar în timpul liber activase şi ca regina Elizabeta.

Vorba lui A. Toma, altă eră, alt tip de reverenţe. Nu cum procedasem eu, care îi căzusem bătrânului la picioare. De altfel, nu era om rău. Ba dimpotrivă. Alţii i-

au feştelit numele!

Însă, la „Editura de Stat”, chiar din primul an, cea mai fantastică întâlnire am avut-o cu „desculţul”. Omul pe care nu-l pot uita nici astăzi. Fiindcă, orice s-ar spune, OM a fost!…

UN DESCULŢ, DOI DESCULŢI

„BUNUL DE TIPAR”.

Pe la sfârşitul lui iunie 1948, după naţionalizare, secretara de cabinet a directorului, doamna Popescu, mi-a telefonat să mă prezint de urgenţă la Petru N., conducătorul real şi operaţional al „Editurii de Stat”, care, după cum am arătat mai înainte, mai avea un director, dar general, în persoana fragilului şi blajinului A. Toma (mai mult pentru prestigiul firmei, poate şi-al respectivului).

Am coborât etajele – şase la număr – ca o rachetă aer-sol. În pofida kilogramelor mele supranormative. Şi nu prăbuşindu-mă cu liftul, ci gonind ca apucatul pe scările uriaşului bloc al „Univers”-ului, de se cutremura clădirea până la subsol. Acuma, pentru a nu exagera, deoarece cam sufăr de boala asta, şi-mi place, era posibil ca fenomenul să fi avut loc numai în organele şi măruntaiele mele zgâlţâite din răsputeri de precipitata descindere a treptelor.

Am intrat în cabinet gâfâind. Lejer, fiindcă eram tânăr pe-atunci. Directorul răsfoia un dosar. Numaidecât şi-a ridicat privirea şi mi-a spus cu glas stins:

— Ia loc şi-ascultă-mă atent!… Preluăm nişte cărţi de la „Forum”, editura lui Ocneanu. Mergi acolo şi vezi în ce stadiu se află lucrările din tabelul acesta. Mă interesează în special cartea lui Zaharia Stancu, directorul Naţionalului. Adineauri mi-a telefonat… Se teme să nu-i topească tipografia zaţul. Până la prânz, să fii aici cu toate datele. Întinde-o, şi nu mai sta ca un popândău!…

Avea umor şeful meu. Ba chiar mă „flatula”. Care popândău bate la peste suta de ocale?

Forum”-ul se afla chiar lângă noi, pe Sărindar. Îl cunoşteam pe Ocneanu şi ştiam ce-i poate pielea; mă-ntâlnisem cu el de mai multe ori, în perioada când fusesem secretarul asociaţiei editorilor români, ca „preşedinte-director general” al editurii „Europolis”.

L-am găsit pe versatilul personaj, o ocnă de om în materie de negoţ editorial, aşteptându-mă în biroul său de recent fost patron. Congestionat, pletoric şi rubicond bine, mi-a declarat plin de optimism:

— După ce că-mi luaţi editura, acum vreţi şi manuscrisele autorilor lansaţi de mine?… Mă rog, dar o să ne mai întâlnim noi!…

Avea dreptate. Aşa a şi fost. Peste ani, ne-am întâlnit din nou, la un centru de… Loto-Pronosport. Marele editor vindea lozuri în plic. Parcă şi editarea unei cărţi nu era, pe-atunci, o tragere la loterie?… Rămăsese în meserie, şi-arăta la fel de rotofei şi cianotic. Oare nu cumpărase, imediat după război, de la Eugen Schileru o grămadă de traduceri, plătindu-i-le „la ochi”, cu ghiotura? Bietul Ninel se-alesese cu toba (plus praful de pe ea), iar Ocneanu cu câştigul. Trăsese lozul cel mare, editând „Cui îi bate ceasul” (şi alte câteva mari succese de librărie), ascultând de sfaturile rafinatului om de artă.

În mai puţin de-o oră, încheiam socotelile cu „Forum”-ul. Preluasem, printre altele, şi romanul „Desculţ”, al lui Zaharia Stancu. În cea mai înaintată fază. La corectura a doua, pentru „bun de tipar”, gata paginată. Când m-am înfăţişat victorios la Petru N., acesta m-a întrebat:

— La tipografie ai telefonat, să afli ce-i cu zaţul?…

— Nu! M-am dus direct la „Cartea de Aur”, naţionalizată şi asta, şi totul e-n regulă!

— Perfect… Mâine dimineaţă îl vizitezi pe Stancu, la

Naţional, cu „bunul de tipar” la tine, să ţi-l semneze… Apoi, imediat dai drumul la imprimare. Am vorbit cu Samitca, să expedieze hârtia!…

N-a fost deloc perfect. Şi nici în regulă.

Birourile direcţiei Teatrului Naţional se găseau oarecum în spatele locului unde fusese, înainte de-a fi bombardat, edificiul bătrânului lăcaş de cultură. Urcând o scară întortocheată, la etajul prim, dădeai peste un coridor larg, podit cu scândură vopsită, întreţinută cu bradolină. La dreapta, mai multe uşi. Ghidat de omul de serviciu, care avea să mă întâmpine, după aceea, de fiece dată când îl vizitam pe Zaharia Stancu, şi care părea să fie un soi de om de încredere, am fost introdus în anticameră. Aici mitralia frenetic dactilografa şi secretara directorului, o făptură minionă, bine îndesată, cu nişte ochi verzi fantastici, scăpărând dezintegrări atomice. Adânc tulburat, până-n cele mai intime fibre (inclusiv morale), i-am dezvăluit identitatea subsemnatului. N-a fost deloc mortal impresionată. Mi-a spus să mai adăst niţel, până vin filtrele.

Bănuind că-i vorba de niscaiva cafele, şi nu de filtre pentru reflectoare, m-am resemnat s-aştept, cuprins de-o plăcută stare de „auto-importanţă”. Nu mai băusem până atunci „café-filtre”. Dacă maestrul Stancu mă primea la acest nivel, însemna că ţinea să sublinieze o valoare. Mai curând a romanului pe care-l adusesem cu mine în servietă, şi mai puţin a ilustrului necunoscut care eram.

Când a sosit femeia de serviciu cu filtrele (nişte dispozitive enigmatice, din ceramică brună, cu două etaje), plus ceştile respective, dactilografa ne-a poftit să pătrundem în cabinetul scriitorului. Uşa înaltă, capitonată cu piele bătută în ţinte, probabil pentru izolarea fonică, n-a binevoit să se lase însă deschisă. Ori nu mă pricepeam eu s-o manevrez. Fapt e că, vrând să-i fac loc mai întâi femeii cu tava, am tras cam tare de

clanţă. Poate chiar excesiv. Altminteri, nu-mi explic cum de-am reuşit s-o extrag cu totul din lăcaş, dar s-o şi izbesc cu mânerul ei pe purtătoarea filtrelor. Femeia a orăcăit speriată, uşa s-a deschis automat, de la sine, şi fără clanţă, iar dinăuntru s-a auzit un glas oarecum tărăgănat, parcă indispus:

— Ce faceţi acolo, Nelly, nu vă e bine?… Daţi buzna ca turcii, dărâmând totul?… Ca turcii daţi buzna!…

Paralizat o clipă, am intenţionat apoi să păşesc înăuntru, din dorinţa de-a răspunde în locul celei admonestate. Cavaler am fost totdeauna. Şi-am şi rămas. Cavaler tomnatec! Buni şi-ăştia…

Din sensul opus a apărut însă un bărbat înalt, superb, elegant îmbrăcat, într-un costum din stofă englezească „sare şi piper”, care m-a ţintuit interzis, cu privirea ochilor săi de culoarea navelor Flotei a VI-a. Fâstâcindu-mă şi mai abitir, mi-am continuat cursa. Până ce m-am proţăpit în stomacul maestrului, de era să-l dobor la pământ. Bravând, am luat tava din mâinile femeii, care înlemnise în spatele meu, şi-am bălmăjit aiuritor:

— V-am adus romul şi cafeaua, adică, pardon, romanul şi caf… nu, romanul fără cafea… Ba invers!…

— Ce vorbeşti, dom’le? De când te-au angajat ăia la „Capşa”, de când?… Sau eşti cumva de la editură… De la editură, nu?…

— Exact! M-a trimis tovarăşul director, să-mi semnaţi „bunul de tipar”…

— Hai înăuntru, să bem o cafea şi să mai stăm niţel de vorbă… Să vedem, da, să vedem ce-i cu semnătura pe care mi-o ceri!

După ce m-a instalat într-un fotoliu de piele, maestrul m-a poftit să-mi servesc filtrul. Am înşfăcat recipientul de ceramică şi-am dat să torn. Nu curgea nimic. Vasul era golit de orice conţinut. Zaharia Stancu,

dându-şi seama că-s la ananghie, m-a instrumentat zâmbind blajin:

— Asta nu-i cafea turcească, nu-i turcească, e filtru boieresc! Iei cănuţa aia de argint, în care-i apă fierbinte, şi torni peste strecurătoare, bineînţeles, după ce-i ridici mai întâi capacul... Capacul, mă-nţelegi... Nu te ruşina, că nici eu n-am băut aşa ceva, la noi acasă, în Salcia Teleormanului...

Până să izbutesc a duce la bun sfârşit complicata manevră indicată de distinsa gazdă, aceasta apucase să-şi umple o a doua ceaşcă şi să-şi aprindă altă ţigară. Fuma ca un turc. „Tomis”, o ţigară domnească, din care mai avea vreo trei pachete pe birou. Abia peste ani avea să treacă la „Kent”. Iar către sfârşitul vieţii, la Tâncăbeşti, unde mă vizita adeseori, îmi explica pe larg cum să te laşi de fumat:

— Eram la clinica de la Otopeni, şi mi se interzisese ţigara. Dar aveam în buzunarele halatului, da, acolo le aveam, în buzunare, câte trei pachete de „Kent”... Îmi ardea buza, buza îmi ardea după o ţigară, dar nu m-am atins de ele... Nu m-am! atins!...

În vreme ce-mi sorbeam filtrul (diabolică licoare!), Stancu răsfoia încruntat paginile „bunului de tipar”. La a treia ceaşcă, în clipa când începusem să simt cum îmi fâlfâie cordul, m-a privit drept în ochi şi mi-a grăit întărâtat:

— Nu semnez nimic... Nimic nu semnez! Culegerea-i infernală... Plină de greşeli. Neapărat trebuie să recitesc totul... Totul. Laşi aici „bunul de tipar” şi-i spui lui Petru N. că cer un răgaz pentru corectură... Mâine, mâine să zicem, după-amiază, după-amiază-i mai bine, vii să discutăm situaţia... Mai ia o ţigară, ia-ţi un pachet, ia-ţi două, să mai slăbeşti, că prea eşti buflea!...

Eu mi-am luat „Tomis”-ul, iar dânsului i-am lăsat „Desculţ-ul. 248 de pagini reprezenta prima ediţie (care

n-a apărut niciodată, în această formă) a romanului. Un teanc de pagini trase la presă, niţel cam afânate, gălbejite şi flendurite pe canturi.

„CORECTURA”.

A doua zi, pe la şase seara, eram la Zaharia Stancu.

— E cineva la maestru? – am întrebat-o pe secretara-dactilografă, cercetându-i ochii de felină extraterestră.

Nelly Arsenescu şi-a întrerupt o clipă lucrul, căci bătea îndârjită şi mânioasă la o maşină de scris uriaşă, atât de rapid şi puternic, încât trepida podeaua anticamerei, m-a privit câş şi mi-a spus zâmbindu-mi c-un oarecare tâlc:

— Este! Dar n-are importanţă... Îl ţine de la treburi. Dacă intri acum, îl scapi de beleaua care i-a căzut pe cap... De altfel, eşti aşteptat!...

Cabinetul lui Zaharia Stancu era elegant, sobru, învăluit de penumbre catifelate. Pe birou se afla o lampă gigant cu abajur metalic, în dreapta mapei de lucru. Mai târziu, mi-a mărturisit că bătaia luminii din partea aceia îi este prielnică. Deşi ştia că medicii oftalmologi recomandă pe dos. Maestrul era angajat într-o discuţie cu o doamnă bizară, fermecătoare prin vaga ei urâţenie, însă care iradia ceva neobişnuit, ca un soi de flux magnetic. Şedeau pe canapeaua de lângă peretele din fundul încăperii. Când am intrat, scriitorul s-a ridicat grăbit şi m-a întâmpinat jenat, strângându-mi mâna de mai multe ori. Cu-acel prilej am observat că păşea dificultos, având mersul puţin târşit.

— Dânsul e băiatul de la editură, dragă Sorana!... Trebuie să-i predau corectura cărţii. Trebuie, dar om mai vedea, om mai vedea dacă trebuie...

Apoi a condus-o pe femeia aceea halucinantă, bătând-o prieteneşte pe umăr, după care i-a sărutat mânuţa firavă. Ca un domn. Spre surprinderea mea, şi strania doamnă şchiopăta. Chiar zdravăn.

— Mare scriitoare, află de la mine, scriitoare mare, şi-o să mai auzi de ea… Sorana Gurian, pe care-a editat-o tot Ocneanu…

I-am citit romanul chiar în săptămâna aceea. Dar de auzit de dânsa, n-am mai auzit. Decât vorbe… Păcat, scrisese o carte tulburătoare.

— Aţi terminat corectura, maestre? – l-am chestionat pe Stancu, în clipa când l-am văzut aşezându-se în fotoliul biroului.

— Mai întâi să ne-aducă Nelly filtrele comandate la „Capşa”, şi-apoi discutăm!…

Două luni de zile am tot băut cafele. Două luni şi ceva. Zi de zi. De discutat, mai puţin. Pentru că Zaharia Stancu, sau „nea Za aria”, cum îmi îngăduise să-i spun, chiar insistând la un moment dat, copleşindu-mă, nu-şi mai iubea prima formă a cărţii şi se-apucase s-o rescrie.

Mai întâi mă rugase, atunci când băusem cele dintâi filtre, în după-amiaza aceea, când îl surprinsesem conversând cu romanciera beteagă de picior, să lipesc paginile „Desculţ”-ului, cele 248, fiecare pe câte-o filă de hârtie velină de dimensiuni speciale (35 X 50 cm).

Când am văzut, a treia zi, pentru ce-avusese nevoie de-această operaţie, am simţit cum mă ia cu leşin. Numai filtrele furnizate de Nelly, spontan şi în proporţie de masă, m-au mai refăcut niţel, redându-mi o oarecare priză cu realitatea înconjurătoare şi imediată.

Priveam uriaşele pagini şi nu-mi venea a crede ochilor. Nea Za aria umpluse ramele albe ale filelor (în jurul vechiului text, pe care i-l lipisem), cu sute şi sute de rânduri, scrise de mână, mărunt şi îndesat, completând (cel puţin) 200% „bunul de tipar” preluat de la editura „Forum”.

— Aoleu! – mi-a scăpat involuntar de pe buze.

— De ce, mă grasone? – a zâmbit Zaharia Stancu. De ce? Ăsta-i doar începutul… Ceea ce urmează, da, o să fie

şi mai şi… Da, o să fie şi mai şi, ceea ce urmează!… Că ăsta-i roman, grasone, roman, nu rahat, ca să nu-i zic altfel, mai pe româneşte!… Pricepi?…

— Eu aş pricepe, nea Za ario, dar pricep şi ăia de la editură?… Precis mă dau afară, când or vedea asemenea corectură! Ce mă fac?…

— Las că fac eu, eu am să fac… Tu să-mi găseşti, la voi în tipografie, un rest de sul de rotativă, cât să-ncapă în maşina de scris a lui Nelly, şi-o să transcriem totul pe curat… Pe curat o să transcriem!… Eu şi Nelly… Personal am să-i dictez, da…

— Şi „bunul de tipar”, ăl vechi?…

— Pune-l deoparte, şi păstrează-l pentru viitor! Hai să mai bem un filtru… Ia şi-o ţigară domnească!

Din zilele acelea, n-am mai reuşit să mă las de fumat. Decât rareori, câte o săptămână sau două. Dar nu în perioada în care Zaharia Stancu şi-a transcris „Desculţ”-ul. Pe-atunci, trebuia să-l vizitez zilnic, să-mi preiau porţia de material pentru tipografie.

Spre nedumerirea mea, directorul editurii a acceptat situaţia. Ba chiar mi-a spus să discut cu J.P. şi să-i comand ilustrarea volumului.

Când soseam la Teatrul Naţional, ţăcănitul mitralierei de pe măsuţa secretarei şi glasul maestrului se-auzeau încă din coridorul de la etaj. Îi găseam împreună. Cu filtrul şi „Tomis” urile lângă ei. Nelly la maşina de scris, în care introdusese hârtia de pe sulul de rotativă aşternut pe duşumea, iar Zaharia Stancu în picioare, iar alteori pe-un scaun, dictând cu glas monoton, sacadat şi niciodată obosit, cu paginile fostului text în mână. Când mă zărea, nea Za aria îmi făcea semn, încruntându-se urât la mine, să iau o ceaşcă şi-o ţigară, şi să aştept până-şi termină dicteul.

De multe ori, mă prindea noaptea acolo. Până ce-mi căpătam raţia de material pentru tipografie. Însă nu mai

înainte ca scriitorul să-şi recitească, o dată sau de două ori, ceea ce ieşise din maşina dactilografei.

După vreo două luni, când am primit ultimele şase pagini, nişte „papirusuri” sui-generis, lungi de vreo şaptezeci de centimetri şi late de patruzeci, m-am considerat izbăvit. Aiurea!

— Grasone – m-a somat nea Za aria, cum o s-arate coperta?… Ai aranjat ceva?… Era clar. Nu scăpasem. Dar pe loc mi-a venit o idee de milioane.

— Am ceva în cap, maestre!

— Nu se poate! – a decis Zaharia Stancu, zâmbind mânzeşte. Să mai fi rămas ceva, după cât te-am chinuit?… Ca pe hoţii de cai te-am chinuit!… Ei, ce-ţi trece prin cap, ce-ţi trece?

— Să-i tragem o copertă di granda, lux a-ntâia!

— Lux a-ntâia de vacă… Hai, că eşti nebun!

— Mai rău! Mă gândesc la o copertă fotografică… Mă duc la Aurel Bauh, şi pornim să căutăm nişte picioare desculţe…

— Măi grasone, ştii că nu eşti prost? – a izbucnit Zaharia Stancu. Deloc nu eşti prost…

— Dar bineînţeles, nea Za ario! Ştiu asta din fragedă pruncie.

— Atunci e bine, că nici eu nu mi-s de la Cuca-Măcăii! Nu mi-s de-acolo… Ia priveşte la chestia asta!

Directorul Naţionalului a scotocit prin sertarul biroului, de unde a scos un plic albastru supradimensionat. După ce mi l-a înmânat, l-am desfăcut şi-am scos dinăuntru o… fotografie! Care înfăţişa nişte picioare desculţe, aspre şi crăpate de arşiţă, bătute de fierbinţeala şi glodul pământului. O imagine dantescă, fantastică, de-o cruzime şi putere de evocare nemaipomenite!

— Bauh e prietenul meu, grasone… Lucrează de mult la teatru… Ţi-am luat-o înainte, este?… Înainte ţi-

am luat-o! Lux a-ntâia, ai?…

TREC ANII ÎN GOANĂ…

Până la apariţia „Desculţ”-ului, pesemne ca să-mi revin de pe urma celor păţite, Zaharia Stancu m-a îndemnat să-i traduc „Trenul blindat”, piesa lui Vsevolod Ivanov. N-a apucat să mi-o reprezinte, deoarece părăsise Naţionalul, şi l-a rugat pe Finţi, de la „Teatrul Armatei”, s-o joace acolo. Evenimentul a avut loc la multă vreme după întâmplările de mai sus. Piesa s-a jucat cu sălile pline. George Vraca în rolul principal. Spectatorii erau mai toţi militari. În termen. Neplătitori. Iar drepturile mi se calculau pe baza biletelor vândute. În orice caz, m-am ales cu succesul de stimă.

La fel s-a întâmplat şi mai târziu, când „blindatul” s-a reluat de către „Teatrul de regiune”, al Bucureştiului. Cu Victor Rebengiuc pe post de Vraca. Lume buluc. La intrare. Căutând „n-aveţi un bilet în plus”. Ei bine, era invers. Vindea biletele. Primite prin sindicate, ca să-şi cumpere altele, la „Tănase”. Încă un succes de stimă, ca ăsta, şi deveneam celebru. Totuşi era aglomeraţie la teatru. Vreo 80 – 90 de actori şi figuranţi pe scenă, plus zece, cincisprezece spectatori în sale. Nu mă puteam plânge de lipsă de participare…

Prin 1972, când împlinea 70 de ani, m-am dus la Zaharia Stancu să-l felicit şi să-i urez viaţă lungă şi îmbelşugată. Era preşedintele Uniunii Scriitorilor. Atunci i-am dăruit prima ediţie a „Desculţ”-ului, cea care nu apăruse niciodată.

Răsfoind emoţionat teancul celor 248 de pagini (fostul „bun de tipar”, din care păstrasem un duplicat), frumosul şi vigurosul bărbat, deloc bătrân, a vrut să mă îmbrăţişeze. A fost nevoit să renunţe. Din pricina volumului. Nu a volumului ce apăruse sub îngrijirea mea, şi pe care-l adusesem autorului, pentru a-şi revedea dedicaţia ce mi-o ticluise, ci a volumului meu, proprietate

personală, de supraponderal.

A preferat să citească dedicaţia, cu glas tare:

— „Tovarăşului Vlad Muşatescu, care, printr-o stăruinţă diabolică, dusă zi de zi, a făcut cu putinţă scrierea şi apariţia acestei cărţi în forma de faţă – mulţumirea, dragostea şi prietenia lui Zaharia Stancu. 10. I. 1949”…

Apoi a adăugat, privindu-mi înceţoşat figura năucă, de permanent îndrăgostit (de carte şi de scriitori):

— Ia te uită, grasone, ia te uită! Ai păstrat asta aproape un sfert de veac?… Un sfert de veac aproape!… De ce?…

— Pentru viitor, maestre, că doar tălică mi-ai zis aşa!

— Şi-acuma ce vrei?

— O dedicaţie, pe vechiul „Desculţ”… Să am şi eu, vorba aia, un „desculţ”, doi „desculţi”!…

— Acuma nu mai scriu prostii, nu mai scriu… Îmi laşi mie hârtiile astea prăfuite, vechiul meu „Desculţ”, iar ţie am să-ţi dau un autograf… Fă o cerere de documentare, de 2000 de lei, să ţi-o semnez!

De fapt, din 1949 şi până-n 1974, când s-a fost petrecut din viaţă, mă reîntâlnisem de nenumărate ori cu „nea Za aria”! Ţinea la personalitatea subsemnatului. Într-un anume fel. La „Gazeta literară”, mă beştelea. La „Capşa”, mă îndemna să scot din servietă lipia fierbinte pe care-o aveam totdeauna acolo (fiind la regim), şi să-i ofer şi dânsului un dărab. Nu i se îngăduia nici lui pâinea, având ca şi mine un diabet sănătos şi zdravăn. La Tâncăbeşti, mă vizita adeseori, intenţionând să-şi cumpere o casă la ţară, unde să lucreze liniştit.

Când m-am dus la Uniune, să-i comunic vestea cea mare – făcusem rost de-o casă cu grădină, scoasă la vânzare de rudele unui vecin recent decedat – mi-a spus ricanând:

— Acuma, grasone, acuma?… E târziu acuma… Nu

mă mai lasă doctorii, nu mă lasă!… Mai curând plec să tăinuiesc cu vecinul ăla al tău…

Eram cu plânsul în nas, şi-am vrut s-o-ntorc pe glumă:

— Ehei, maestre, păi când o fi să fie, vin şi eu, şi-aduc şi-o lipie fierbinte, de casă…

— Vii pe dracu'! Nu mai am timp să te-aştept, nu mai am!… Dar ce-i cu tine, nu-mi mai zici „nea Za aria"? M-ai şi trecut printre maeştri?… Printre maeştri m-ai trecut?… Ce s-a întâmplat?…

— Nimic, nea Za aria! Vorbe goale… Că bine zicea nea Tudorică Muşatescu, unchiul meu de-al nu ştiu câtelea şi prietenul matale: „Totu-i soartă şi destin, restul e fatalitate!"…

— Te-ai tâmpit de tot… De tot te-ai tâmpit, măi grasone!

— Aşa-i, nea Za aria!… Ai perfectă dreptate!

Realitatea este că nu mai ţin bine minte dacă a fost totul chiar aşa. Adică, dacă s-au rostit întocmai cuvintele de mai sus, sau dacă mă tâmpisem de tot. Esenţialul era altul: că mult l-am iubit!

Toate celelalte, nu-s decât tăcere şi… (să-i zicem) literatură…

ÎNTÂLNIRI MEMORABILE

CITITORI DE EXCEPŢIE, DAR ŞI SCRIITORI CORESPUNZĂTORI

Răscolind prin geamantanele, lăzile de zestre şi „canistrele" mele burduşite cu tot soiul de notiţe – fişe documentare pentru realizarea unor viitoare capodopere – am dat peste o sumedenie de însemnări privitoare la deplasările subsemnatului prin ţară, realizate cu prilejul diverselor întâlniri cu cititorii (acei oameni minunaţi şi cărţile lor zburătoare, de tip OZN şi negăsibile).

Mi-am zis încântat, cuprins de-un entuziasm inexplicabil:

— Ia te uită ce mai bombă! Cu explozie întârziată… Abia acum, după ani, se va produce deflagraţia!

Cu câtva timp în urmă, doi sau trei ani, fuseserăm invitaţi în Moldova. Câţiva scriitori reprezentativi. Unul şi unul. Iar doi dintre noi, chiar cât doi. Eu şi cu Stepan Tcaciuc, cântăream peste două chintale şi jumătate (carne, fără os). Restul, aproape normali, Al. Papilian, Iosif Naghiu şi Adrian Cernescu, la un loc socotindu-i, reprezentau circa 1/2 din greutatea formaţiei noastre (nu ca valoare).

Am plecat cu trenul, în zori, avionul fiindu-mi total antipatic. De altfel, nici nu ştiu dacă târgul respectiv avea aeroport. Şi chiar de-ar fi avut, eu unul nu mă urc în avion nici mort. Nu că mi-ar fi frică, dar mă enervează stewardesa, cu insistenţa ei de a-mi monta centura de siguranţă. Ca şi cum nu şi-ar da şi singură seama că dispozitivul respectiv nu mă poate cuprinde. Şi-apoi, de ce să pic de la 3.000 de metri, când o pot face, foarte comod, de la un metru şi ceva! Şi mai mă supără un lucru – avioanele n-au vagon restaurant.

Eram tuscinci în compartiment. Dispuşi să aţipim şi să cucăim oleacă, până la sosirea noastră în localitatea cu pricina.

Aiurea! Cinci eram, cinci ceasuri am tot sporovăit. Incontinent, fără pauză de masă. Şi tare-aş fi servit un mini-dejun de dimineaţă. Noroc că-l aveam pe Tcaciuc cu noi, căruia îi dăduse nevastă-sa câteva sandvişuri, să le aibă la drum. Din păcate, dietetice şi ălea.

În orice caz, am debarcat cu bine în gara P.N., unde ne aştepta un reprezentant al Comitetului pentru cultură, care l-a scuzat pe şeful său suprem, acesta fiind prins de faza judeţeană a „Cântării…”, şi care s-a recomandat: Dim. Pristoche, bibliotecar municipal, metodist şi poet, debutat de „Luceafărul”, la „poşta redacţiei”. Prima informaţie pe care i-am solicitat-o a

fost:

— Hotelul la care vom fi cazaţi are şi dependinţele necesare pentru reîmprospătarea călătorilor?…

— Dar bineînţeles! – ne-a răspuns cavalerul însoţitor. La ce vă gândiţi: toaletă sau restaurant?

— Invers, iubitule, invers! Haidem, cât mai urgent, la ultima problema pe care ai pomenit-o, cu gură de aur!… – l-am mobilizat eu.

— Să nu ne grăbim, maestre! – m-a temperat Pristoche. Intrăm în cazare, conform regulamentelor hoteliere, abia de la ora prânzului în sus…

— Şi-n jos, ce-i facem? – s-a interesat Stepan Tcaciuc pe care-l sărăcisem de merindea de-acasă.

— Am putea să ne interesăm! – ne-a declarat poetul local.

Cu bagajele după noi, am pătruns în restaurantul hotelului. Ţipenie de om. Nici clienţi, nici ospătari. Era trecut de zece (ante meridian). Într-un târziu, s-a ivit totuşi un ajutor de debarasor, care s-a răstit corespunzător la noi:

— Ce vreţi?…

— Câte un ceai şi celelalte! – a precizat Adrian Cernescu.

— La ora asta?… N-avem!

— Atunci, fă-ne nişte ochiuri la capac…

— Nu se poate… ouăle sunt la responsabil, iar tovarăşu’ e-n şedinţă!

Demoralizaţi, am băut câte un „pepsi”, avânt şi energie, la chioşcul de răcoritoare calde (din lipsă de gheaţă). Plus nişte „eugenii”. Atât de dure, încât simţeam cum îmi umblă prin gură măselele mele de jumătate oltean.

Pristoche, probabil din compasiune, mesteca şi el, cu abnegaţie.

După ce ne-am preluat camerele şi ne-am spălat de

oboseala drumului, am coborât în hol. Unde ne aştepta însoţitorul. Lejer indispus, ne-a comunicat că suntem aşteptaţi de peste 600 de cititori, în comuna Marcina, din apropierea oraşului, şi care cu greu putuseră fi adunaţi. Tot din pricina fazei judeţene.

— Dar e-aproape unu, nu gustăm nimic? – l-am chestionat pe poet.

— Nu! Sper să fi organizat cei de la Marcina ceva…

În Marcina am ajuns, cu chiu cu vai, bine sănătoşi. Însă măcinaţi de îndoieli şi foame (mai ales). În faţa căminului cultural, oficialităţile locale ne-au întâmpinat călduros. In corpore. Doi oameni.

— Toată lumea-i în sală, abia aşteaptă să vă vadă şi să v-asculte!

Nici astăzi nu ştim care din cei doi tovarăşi era primarul şi care directorul şcolii. Dar cel care ne-a transmis informaţia de mai sus arăta precis a primar. Prea era îngrijorat de desfăşurarea acţiunii.

Când am intrat în sala de festivităţi, plină de lume, am rămas înlemniţi. Sutele de cititori, care ne mâncau din ochi, erau şcolari. Între 7 şi 12 ani. Ce-i drept, se mai găseau acolo şi vreo cincizeci de maturi, probabil părinţii copiilor. Oricum, frumoasă primire. Minute în şir ne-au aplaudat, asistând la exerciţiile noastre echilibristice, de urcare pe podiumul scenei.

După ce ne-am aşezat în dosul unei mese împodobite cu flori, poetul Pristoche ne-a prezentat publicului, ţinând o mică alocuţiune eseistică, de vreo jumătate de oră, bine documentată din dicţionarul lui Marian Popa (ediţia I, în care eu nu figuram).

Apoi am fost invitaţi să ne „producem”. Dar ce să citească Papilian unor copii? Fragmente din „Micelii”?… Sau Naghiu, vreun act din „Misterul Agamemnon”?

Ne-a salvat Alex. Papilian, care-a avut o inspiraţie de geniu, propunând să cântăm cu toţii, în cor, prezidiu şi

spectatori, datorită stării meteo de-afară: „Vine, vine, primăvara, floricele pe câmpii, hai să le-adunăm, copii! …”

A fost nevoie de intervenţia lui Pristoche, pentru a îmbuna copiii să renunţe la bucuriile muzicii. Dacă ar fi fost după ei, am fi ţinut-o tot aşa, până-n seară.

Apoi, a citit Stepan Tcaciuc. Câteva strofe din „Luceafărul”. De Mihai Eminescu. În ucraineană. Traduse de domnia sa. Deşi nimeni, poate exceptându-l pe Tcaciuc, nu-nţelegea nimic, aplauzele au fost furtunoase. Probabil, pentru a-l convinge să nu declame întregul poem.

Adrian Cernescu, alt succes, alte aplauze. Naghiu, dramaturg de idei, a citit o schiţă umoristică. O proză aspră, tăioasă şi rea. Copiii, buni însă, l-au ovaţionat frenetic. Bucuroşi că nu le citise vreo piesă în trei acte…

Eu unul, orientându-mă pe loc, am renunţat la ideea de-a citi un fragment din „Extravagantul Conan Doi”, total inedit, deoarece nu mai încăpuse în corpusul celor două volume. Am spus o snoavă. Pentru copii şi cu copii. Am fost cel mai aplaudat. Era şi normal. Îi depăşeam pe toţi. Şi ca volum, şi ca durată (un minut şi ceva). Deşi nu era exclus să fi fost confundat cu Tudor Muşatescu. Nu era pentru prima oară, când mi s-ar fi întâmplat asta. Odată, la Bacău, cineva mi-a spus Vals Muşatescu, pesemne de la „Titanic”, aşa cum, la T., s-a anunţat, cu alt prilej, că vor citi Mircea Horia Lovinescu şi Platon Pârdon.

Întrucât se făcuse de trei, am coborât cu toţii de pe scenă, în aplauzele generale ale publicului, sperând să mergem la masa promisă de Pristoche. Însă poetul ne-a rugat să luăm loc, în fotoliile de orchestră, nişte scaune labile şi scârţâitoare, gazdele intenţionând să ne ofere un mic spectacol.

Onoraţi, am înghiţit în sec. Şi-abia atunci am realizat

de ce toată lumea era în costume naţionale. O treime din sală s-a urcat pe scenă. Era corul de copii al comunei. Care ne-a cântat îngereşte, vreo jumătate de oră. După aceea, au venit la rând tinerii. Altă jumătate de ceas. Iar la urmă bătrânii, cei pe care-i crezuserăm a fi părinţii năpârstocilor. Trei coruri avea Marcina. Dar şi trei echipe de dansuri. Tot pe vârste. Care s-au succedat pe scenă într-un timp record, contra cronometru. Maximum o oră.

În sfârşit, pe la patru şi jumătate, primarul (sau directorul) ne-a poftit să vizităm şcoala. Până avea să se-ntoarcă autobuzul nostru, care plecase la oraş cu echipele de dansuri şi corurile.

La faza judeţeană din P.N. Ceea ce văzuserăm, de fapt fusese o repetiţie generală, de verificare.

Pentru a-l salva pe Pristoche, mai din milă, mai din silă, în cabinetul directorului ni se întinsese o masă, ca la botul calului, compusă din ce-apucaseră s-aducă de-acasă gazdele noastre. În pripă, bineînţeles. Câteva ouă fierte, o bucată de slănină afumată, trei conserve de peşte chinezesc şi patru sticle de vin negru (bulgăresc). Deşi umblă vorba că-s mare mâncău, ei bine, abia de-am atins bucatele bieţilor oameni. De ruşine, îmi paralizaseră reflexele foamei.

Când am ajuns la hotel, restaurantul era închis. Până la orele 8. Când urma să aibă loc o nuntă. Dacă mai rămânea vreo masă liberă, avea să se servească şi pentru noi cevaşilea de-ale gurii.

S-a găsit. Şi masă, şi-o mixtură de cărnuri fripte. Probabil din prisoasele sărbătorescului eveniment. Frânţi de oboseală, nedormiţi şi flămânzi, am masticat ca nişte somnambuli. Asta când orchestra nuntaşilor mai făcea câte o pauză, şi ne-auzeau ospătarii. Altminteri, ar fi trebuit să mâncăm fără furculiţe şi cuţite.

Am adormit pe la miezul nopţii, în camerele noastre,

legănaţi de bubuiturile grupului ritmic al formaţiei orchestrale de rock and roll. Până s-a crăpat de ziuă.

La nouă dimineaţa, trebuia să vină Pristoche, cu biletele pentru accelerat, să ne expedieze la Bucureşti. De aceea, la opt fără un sfert, eram cu toţii în sala restaurantului. Unde se făcea curăţenie generală. Speram să bem şi noi o cană fierbinte de ceai.

— Ceai?… La ora asta, după nunta de-astă noapte?… N-avem… Iar ouăle sunt tot la responsabil! mai aşteptaţi şi dumneavoastră, până la prânz, când se deschid celelalte localuri. Noi închidem…

Tcaciuc l-a lămurit imediat pe-atât de amabilul ajutor de debarasor, acelaşi care ne primise cu o zi înainte:

— Prânzul o să-l luăm în vagonul restaurant! La 9, 13 plecăm. Cu acceleratul!…

— Îndoi-m-aş şi n-am cui! – s-a mulţumit să-i răspundă bălanul oficiant. De două luni e suspendat. Aveţi la patru un personal… Bun şi ăla, că altul nu există…

Dim. Pristoche n-a mai apărut. Deloc. Nici la nouă, nici la prânz, nici la patru. Papilian, cu o ocazie, a decolat spre Iaşi. Tcaciuc, mare inspector pe la C.F.R., a plecat cu o locomotivă „Diesel”, lângă mecanic. Vai de mama lui! A mecanicului. Noi, ceilalţi, neavând pe nimeni la căile ferate, ne-am plimbat prin oraş. Ore de-a rândul. Nădăjduind să dăm peste Pristoche. N-am dat. Am dat, în schimb, peste un local senzaţional, curat şi frumos amenajat. Cu ciorbă de burtă şi tuslamale.

Până ce Naghiu şi Cernescu şi-au lichidat porţiile (că luaseră câte două, ceea ce nu m-aş fi aşteptat din partea lor), până ce mi-am terminat şi eu ultima ciorbă rămasă, tuslamaua se evaporase. Fusese transportată peste drum, la sediul unde funcţiona juriul fazei judeţene. Tot oameni, şi-aceia.

În Gara de Nord, pe când ne luam rămas bun, Naghiu a ţinut să-mi strângă mâna. Bărbăteşte. Ca un halterofil. De era să-mi zobească falangele de dreapta. Eu fusesem cel care-l îmbiasem să se-alăture formaţiei. Adrian Cernescu, aşijderea, nici el nu m-a iertat. M-a îmbrăţişat prieteneşte. Atât de ţeapăn, încât am crezut că-mi dau sufletul.

Am priceput imediat frământările lor. Şi le-am declarat ritos:

— Dragii mei, l-am chestionat şi eu pe Pristoche, în coşmarul pe care l-am avut astă-noapte în tren, despre folosul unor asemenea întâlniri cu cititorii… Dar n-a mai apucat să-mi răspundă. Dispăruse şi din vis, întocmai cum a dispărut din localitatea pe care-am vizitat-o. Am să-i dau însă un telefon, căci mi-a lăsat, parcă, un număr…

— Hai să fim serioşi! – a grăit zâmbind amar unul din colegii mei de breaslă, nu mai ţin minte care. După cum ne-a petrecut la plecare, cred că-i numărul vreunui post telefonic desfiinţat… La revedere, şi să nu te mai văd în ochii mei. Cel puţin trei luni!

Pe vremea tinereţelor mele, când soseau, la Craiova, Ionel Teodoreanu şi Ion Minulescu, să ne citească din cărţile lor, dădeam năvală ca turcii la casieria teatrului din localitate. Fără să fim mobilizaţi, împreună cu copiii oraşului. Ba mai şi plăteam bilet de intrare!

Teodoreanu era în stare să conferenţieze liber, fără text, ore în şir. Iar lumea îl asculta cu răsuflarea tăiată. Poetul Minulescu, mare actor, ridica în picioare o sală de-o mie de oameni. Când recita „În oraşu-n care plouă…” (fără acompaniament de muzică folk) ne îngheţa zâmbetul pe buze.

Mesageri ai literaturii nu-şi cruţau eforturile. Vizitau zeci de oraşe. Şi nu-şi făceau probleme cu de-alde Pristoche! Nici n-aveau nevoie să fie prezentaţi…

Iar astăzi, lumea citeşte şi mai mult, enorm!

„SUPERBOMBIŢA”.

MOTORUL ŞI BENZINA ÎN VIAŢA CONDEIERULUI

Tare scumpă mi-a fost „superbombiţa”! Şi la propriu, şi la figurat, fiindcă o cumpărasem de la o a doua mână (cumplit de rapace). Şi-apoi, pentru că mă îndrăgostisem nebuneşte de ea. Chiar în exces. La urma urmei, bombiţele simple, fără „A” şi fără „H”, costă o avere. Darămite una „super”? Însă cea pe care mi-o achiziţionasem nu era câtuşi de puţin un dispozitiv exploziv (deşi avea în măruntaiele ei şi ceva detonant). Ci o jucărie pentru maturi. Un automobil, dacă i se poate spune şi-aşa, „Fiat” 600.

Prietenii chiar se mirau, zâmbind în varii culori, de la verde până la galben, în funcţie de sinceritatea afectului, că încăpeam în el, cu cele o sută de ocale proprietate personală. Spre încântarea şi surprinderea multora, tabla-i lucea ca o cratiţă de aluminiu, cu pete, pe ici pe colo. Bâzdâgania avea şi motor, şi faruri. Mă rog, pentru mine semăna cu o rachetă sol-sol pe patru roţi, plus una de rezervă, lejer defectă, încălţate în anvelope originale, Pirelli, uzură 65%. Şi se putea afirma, fără putinţă de tăgadă, că era şi-o maşină de tip „sport”. Deoarece nu pornea niciodată decât în stilul „împins”. Şi încă zdravăn. De patru bărbaţi bine dezvoltaţi.

Totuşi o botezasem, alintând-o, „superbombiţa”. Pentru că, în prima săptămână, demarase numai în trombă, ca un proiectil (dacă-mi reuşea figura cu aprinderea sportivă a motorului). Mai târziu, s-a dovedit a fi cam bleagă şi puturoasă. O iubeam însă atât de intensiv, încât, în pofida lipsurilor menţionate mai sus, i-am păstrat numele iniţial.

Prin 1966, când mă pricopsisem cu ea, devenind „scriitor motorizat”, eram şi eu, de altfel, suficient de

lent şi împiedicat la inspiraţie. Numai „superbombiţa” m-a dinamizat şi m-a făcut „om”, îmboldindu-mă la scrierea romanelor care au urmat.

Totul a început cu întâia expediţie. Având-u-i la bord pe Alecu Ivan Ghilia şi Octav Pancu-Iaşi.

Tustrei ne socoteam mari pescari amatori. Fiecare însă în chipul său. Alecu susţinea că-i un autentic as. Subsemnatul, mai modest, mă consideram imbatabil la caras. Numai bietul Octav, zis şi Ţuţu, candida la categoria „tămâie”, neinteresându-l decât peştele sub aspectul de saramură (cu mujdei).

La instigaţia lui Ghilia, care ne organizase o primire triumfală pe bălţile din Valea Argovei, am pornit în zori. Nemâncaţi, nedormiţi şi înnebuniţi de-a binelea de perspectiva celui mai fantastic pescuit din viaţa noastră (apud A.I. Ghilia). Ne-am înapoiat la Bucureşti după miezul nopţii. Cu doi crăpceni. Între 400 – 500 grame. De căpătat, şi-aceia. Numai amortizorul rupt nu mi l-a dăruit nimeni. Bătusem 600 de kilometri de pomană. Omul lui Ghilia absentase cu desăvârşire, bălţile fuseseră golite de orice conţinut (ca peşte vorbind), iar şoseaua, în viziunea romancierului, recent asfaltată, se dovedise a fi doar un şleau desfundat. În orice caz, a fost o călătorie de neuitat. Octav Pancu Iaşi n-a mai vorbit cu noi vreo două luni iar Ghilia s-a refugiat, indignat, prin lacurile de la Crevedia. Avea şi-acolo pe cineva.

Îndârjit de insucces, sigur însă de steaua mea (pescărească), a doua zi am plecat urgent în Deltă. Cu „Fiat”-ul. La mila 23. Unde, din lipsă de drumuri pe uscat, am ajuns cu o şalupă, lăsându-mi „superbombiţa” la Tulcea. În ograda unui cetăţean binevoitor. Contra cost. Şi cât am mai umblat, până l-am găsit, la întoarcere. Îi uitasem adresa.

La Mila 23, am petrecut o săptămână de vis. Urât. Găzduit de-un lipovean pescar profesionist, am mânat

lotca omului prin toate gârliţele şi cotloanele, încercând să prind ştiuca cea mare. N-am prins-o! M-a hrănit însă deadea Stiopka: borş pescăresc, preparat la cazanul de rufe, cu apă din Dunărea veche, chifteluţe şi ştiucă, raci fierţi şi bibănei prăjiţi. Am mâncat ca-n poveşti. Şi m-au mâncat şi pe mine miriadele de ţânţari şi purici din zonă. În aşa hal, încât la plecare arătam cu totul altfel decât la sosire. Parcă-mi umflase cineva obrajii cu pompa.

După experienţele de mai sus, în care „superbombiţa" a jucat un rol decisiv (documentaristic vorbind), am purces să scriu romanul „De-a v-aţi ascunselea", a cărui acţiune se desfăşoară chiar la Mila 23.

Mulţi scriitori contemporani, dintre cei mai importanţi, mi-au onorat pragurile „superbombiţei". Pe post de pasageri. Marin Preda, Teodor Mazilu, Nicolae Valea, Vintilă Ornaru, Iulian Neacşu, Dumitru Dinulescu şi încă şi încă. Oameni mari, unul şi unul.

Numai astfel am aflat o mulţime din tainele meseriei, şi-am primit şi-o sumedenie de sfaturi preţioase.

Odată, aducându-l pe Fănuş Neagu la Bucureşti, bineînţeles de la Sinaia-Cumpătu (moment notabil, amândoi însumând 1/4 tonă), am poposit la bufetul de la „Paralela 45". Unde Fănuş Neagu m-a poftit să ascult unele poveţe literare, dar şi să consumăm nişte formidabile chifteluţe fierbinţi, abia scoase din tigaie. Ulterior, am aflat că abuzasem, „folosind" peste 24 de chiftele. Curat bârfă literară. De fapt, răsesem numai 18. Iar Fănuş nu băuse nimic. Şi-atunci, de necaz, am „compus" romanul „De-a puia-gaia", în care pomenesc şi „Paralela 45".

Alt prozator, oarecum constănţean de-al subsemnatului, imaginativul Costică Georgescu, mi-a prilejuit o extrem de utilă călătorie, la Proviţa. Pur

documentară. Localnicii m-au bănuit a fi protopopul sectorului, care se-ncropise, cumpărându-şi maşină. Dar m-am încropit şi eu, cu subiectul pentru „De-a baba-oarba”. Dedicat unor întâmplări din regiunea respectivă. M-a intrigat totuşi un anumit lucru. În „superbombiţă” se mai aflau şi părintele, genitorul romancierului, şi mama sa, şi Marilena, sora lui Costel. Părintele poseda ceva barbă. Eu, nu. Pe vremea aceea, mă rădeam de două ori pe zi. De ce m-or fi crezut cadru superior bisericesc? Numai pentru că eram ceva mai dezvoltat? Mari mai sunt şi grădinile Domnului!… Şi cum de-o fi rezistat bietul „Fiat”? Fuseserăm patru inşi în maşină. Cu personalitatea subsemnatului, şase.

A fi „taxi driver” de scriitori, a devenit pentru mine o adevărată pasiune. În ultima vreme, i-am transportat de la Snagov, unde zăboviseră câteva dulci ceasuri la romancierul Anatolie Paniş, pe de-alde Petre Stoica şi Gheorghe Pituţ, aflaţi într-o stare de înaltă tensiune lirică. Mare bucurie am avut. Mai ales că mi-au împărtăşit din vasta lor experienţă creatrice.

Dar pe Geo Dumitrescu, plus Sandu Cociaşu (doctor specializat în scriitori), nu i-am cărat pe coclaurile Azugăi şi Râşnoavei, cu ani în urmă, în căutarea unei oaze de linişte? Pe care-am şi depistat-o, ba chiar i-am dat şi-un nume „Samigevla” (de la Sandu, Geo şi Vlad). Din nu ştiu ce motive, am renunţat prea rapid să ne instalăm acolo. Şi ce visuri ne făcusem! Era un loc de-o frumuseţe dumnezeiască. Ce-i drept, regiunea arăta cam sălbatică. Fără apă curentă, fără pic de confort unu sporit, fără jocuri mecanice. Dar a fost nemaipomenit. De neuitat. În primul rând, pentru c-am scăpat cu viaţă. „Superbombiţa”, la întoarcere, rulase fără frâne, dar şi fără motor.

Prietenul meu de nădejde, „superbombiţa”, a devenit, după cum merita, şi personaj de roman. Este

prezentă în toate cărţile mele. De când fac şi sport, împingând din ce în ce mai des la maşină, ca să pornească, am slăbit sensibil. Am toate şansele s-ajung la o valoare normală. Şi ca fizic, şi ca scriitor. Conform cunoscutului adagiu latino-sanitar: „Mens sana in corpore sano”. Sau, mai pre limba noastră: „cine-mpinge, departe ajunge!”… N-aş vrea totuşi să fiu greşit înţeles. Mă refer la „Superbombiţă”, nu la alte bazaconii.

PRIETEN DRAG, DAR ŞI SCUMP

De câtva timp, ani să le zicem, trudesc din greu. La munca de jos. Asupra acestui roman de aventuri… literare, non-stop şi non-fiction. Vreo cinci catastife am umplut până acum. Şi dacă mă încăpăţânez să mai trăiesc câteva decenii, precis voi depăşi duzina (de catastife).

L-am intitulat „aventuri aproximative”. Deoarece pomenesc despre viaţa mea, care-i un adevărat roman humoristic, despre oameni şi evenimente ce nu-mi mai sunt atât de limpezi. Fie din pricina ceţii care, uneori, îmi învăluie neuronii însărcinaţi cu ţinerea de minte, fie că, alteori, nu-mi place să-mi amintesc de mutrele unor indivizi suspecţi (în materie de caracter), sau de păţanii amare şi triste.

Bineînţeles, când zic „indivizi suspecţi”, mă refer la acei câţiva, puţini la număr, ce-au circulat şontâc şi şui prin biografia mea literară. Aşijderea şi-n privinţa întâmplărilor păguboase, la care a contribuit esenţial şi firea mea sentimental-bovină.

De aceea, odată, l-am consultat pe-un eminent critic de branşă:

— Maestre, ce zici, pot pomeni în romanul meu şi pe-aceia ce încă mai continuă să trăiască?… Văd că alţi „trecutologi”, apelează numai la decedaţi!… Ce mă fac cu viii?

— Fii serios, dom’le, nu-i asta problema! Principalul

e ca, morţi sau în viaţă, oameni să fi fost sau să fie…

Ca o culme, eroul despre care vorbesc, unul din cei mai buni prieteni, drag inimii mele (sau cord, cum i se mai spune pătlăgicii intercostale), nu-i om!

E maşină! Automobilul, miniturismul meu proprietate personală. Care, după cum am arătat, m-a ajutat enorm în literatura pe care am scris-o. Aici însă, voi insista asupra laturii tehnico-umane, dacă-i posibil să mă exprim astfel, a legăturilor noastre de amiciţie. Care, fie vorba între noi, nu-s de ici de colo.

Deci, s-o luăm de la început, cronologic şi cronofagic. Mi-am cumpărat „Fiat”-ul, devenit ulterior „bombiţa” iar mai târziu „superbombiţa”, de la un cetăţean suspect de simpatic. Dar, totodată, şi ciudat. Ca să nu zic chiar bizar. Pentru că, lucrând individul într-o unitate de import-export, a activat mult mai intens la „export”, uitând să se mai autoimporte în ţară. Mă rog, fiecare şi-o face cu mâna lui.

Vorba lui Tatapetre, bunicu-meu: „Cum îţi întinzi, aşa ai să dormi”. Chisnovată observaţie psihosocială. Însă plină de tâlcuri ascunse. Dovadă? Vânzătorul, la propriu şi la figurat, a-ntins-o! Numai Dumnezeu, săracu’, mai ştie cum i-o fi somnul.

O fi avut el ceva pe conştiinţa sa nedată la „Nufărul”, deoarece, deşi mă asigurase că maşinuţa-i nou-nouţă, cumpărată de el şi rodată cu mânuţele sale, după nici două luni m-am trezit convocat la miliţie, departamentul circulaţie.

Şi-astfel am aflat că „Fiat”-ul avea o autobiografie cam deocheată. Trecuse prin mai multe mâini şi notariate. Nici nu mai era clar dacă nu cumva fusese şi furat.

Totuşi, întrucât eram în posesia unor acte de cumpărare în regulă, tovarăşul alb-albastru mi-a lăsat-o mie. Urmând să ancheteze mai departe provenienţa

„Superbombiţei”.

Şi astăzi, după vreun deceniu şi jumătate, tot a mea este. La figurat vorbind. Căci am vândut-o legal. Deci, n-avea bube la dosar.

Chiar din ziua când am cazat-o în curtea noastră, de pe Calea Moşilor 172, simţeam că-s un conducător auto înnăscut. Mereu ieşeam din casă şi mă instalam la volan. Porneam motorul, îl ascultam înduioşat, ba mai şi încercam să rulez câţiva metri prin ogradă. Aveam talent, nu? Am încercat s-o iniţiez şi pe nevastă-mea. În arta şofatului. Deoarece nu asimila însă atât de rapid pe cât aş fi dorit, i-am demonstrat personal cum stă chestia cu marşarierul. Accelerând în exces. Noroc că „Fiat”-ul s-a oprit în teiul de lângă poartă. Altminteri, nu se ştie unde puteam s-ajung. Posibil şi-n stradă. Prin gard. Riscant însă, deoarece încă nu posedam carnet. Fundul „Bombiţei”, la o primă vedere, arăta jalnic. Lejer turtit, şi total inestetic.

Instructorul meu de conducere auto a fost un om minunat, Emil, pre numele său, oarecum şofer de profesie. Când i-am făgăduit (recompensă) un costum de haine, m-a declarat apt de-a mă prezenta la examen. După mai puţin de-o săptămână. O săptămână de groaza lumii. În care am stat încleştat de volan, scăldat de toate sudorile iadului, câte şase ore pe zi. De era scaunul sub mine ud leoarcă. Nici materialele astea sintetice nu-s prea de soi. Asudă mai dihai ca pielea de om natural.

Odată, pe şoseaua ce duce la Snagov (bine că nu la Vaslui), i-am arătat lui Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, ce-nseamnă o frână pusă la timp. Când a intrat, plină de abnegaţie, cu capul în parbriz. Nu s-au spart. Nici parbrizul, nici ţeasta neveste-mii. Numai Emil, aflat pe bancheta din spate, a nimerit nu se ştie cum şi de ce, între cele două scaune din faţă. Abia l-am extras din maşină. Pe rând… Mai întâi picioarele, apoi braţele, însă

unul câte unul, că era cam dezvoltat. Mai rămăsese de rezolvat problema capului. S-a făcut şi asta. Dar numai demontând scaunele. În schimb, Emil era salvat. Şi năuc. Motiv pentru care n-a mai reuşit să pună la loc scaunele.

Numai astfel am ajuns acasă, pe Moşilor, cu Emil la volan, însă conducând într-o poziţie din cele mai insolite. Stând pe ciuci. Şi apăsând pedala de ambreiaj, cu mâna stângă, iar pe cea de frână cu cotul drept. Oricine ar fi văzut atunci maşina pe şosea, putea afirma liniştit că asistase la sosirea primului turism extraterestru. Fără şofer. Singura fiinţă vizibilă, ca şi nepământeană, de palidă ce era, crispată de frică, putea fi numai nevastă-mea. Pe bancheta din spate. Eu însă, lungit pe podea, îl ajutam pe Emil la schimbarea vitezelor, el nemaiavând mâini libere.

— De ce-ai frânat în halul ăla, măiestrică? – m-a întrebat acasă bulgăroaica, mânioasă foc.

— Pentru a evita orice pericol! – i-am răspuns ritos. Dacă dădeam peste porc?... Ştii ce reprezintă, la rezistenţa materialelor, animalul respectiv?

— Care porc?... Şoseaua era liberă, goală, pustie... De unde l-ai mai scos şi pe-ăsta?

— Un viitor automobilist de excepţie trebuie să-şi imagineze orice situaţie posibilă!

— Aiurea, măiestrică! Cred că-ţi imaginezi râmătorul sub formă de muşchiuleţ, cotlete sau fleiculiţe, şi încă la grătar... Lasă, că te ştiu eu pe tălică!

EXAMENE CU PILE

Examenul l-am dat la IMGB. Nu la „Capitală”, unde existau serioase şanse de „cădere”. Pusese o vorbă bună nea Tudorică Muşatescu, unchiu-meu de-al doilea, eventual de-al treilea, la colonelul Vlăsceanu.

Lordul, căci ca un lord arăta, chiar unul englez, m-a primit zâmbind foarte subţire.

— Dacă eşti bine pregătit, iei carnetul pe loc...

Mergi la grasu, c-a primit instrucţiunile de rigoare!

Care gras? Mă lua peste picior, deoarece umblasem cu pile?

— Domnule colonel, aveţi şi dumneavoastră graşi, pe la Miliţie?

— Dar bineînţeles… Maiorul Grasu, cel cu care vei da examenul!

Maiorul, un tip simpatic, deşi cam slăbuţ, m-a chinuit ca pe „hoţul de cal”. Plimbându-mă prin tot Bucureştiul, pe la toate barierele periferiei. Am depăşit maşini, camioane, autobuze, am frânat, am virat, când la stânga, când la dreapta. Grasu nimic. Stană de piatră. Şase ceasuri a durat calvarul. Când am coborât din „Bombiţă”, mă clătinam pe picioare. Slăbisem. Pe puţin patru ocale.

A doua zi, înmânându-mi carnetul de conducere, Grasu mi-a declarat:

— Eşti destul de bine instruit! Dacă dădeai la „Capitală”, luai permisul într-un sfert de ceas… La noi, a mers ceva mai greu, că-i sătul colonelul de toţi cei care-l iau la sentiment!…

Mai târziu, când l-am reîntâlnit pe colonel, la o recepţie AER, mi-a surâs sibilinic, chestionându-mă afabil:

— Ce mai face grasu?…

— Dacă-i vorba despre subsemnatul, fac bine. Conduc ca un Dumnezeu, şi-am cea mai bună părere despre omonimul meu, maiorul căruia i-aţi sugerat direct, ca de la om la tovarăş, să aibă grijă de candidatul lui nea Tudorică… Oare nu-i aşa?

— Dar matale cum ţi-ai fi închipuit?

— Pe-atunci, în fel şi chip. Acum, când am depăşit faza critică, nu-mi mai închipui nimic… Totu-i posibil pe lumea asta.

După ce l-am înţolit pe Emil, de arăta ca un domn,

am rămas buni prieteni. De-aceea mi-a recomandat şi-un mecanic fantastic, care să se ocupe de „Fieţelul” meu. Cum Dumnezeu l-o fi chemat, asta nu mai ţin minte. Însă mi-amintesc perfect de urmările intervenţiilor sale.

Din primele săptămâni, de când începusem să circul intens cu „Bombiţa”, m-a tot pisat la cap să procedez la o revizie generală a maşinii. Nu-i plăcea cum toarce motorul, frânele îl nemulţumeau, mereu găsea ulei sub baie, totdeauna îmi suspecta direcţia „Bombiţei”, a mea satisfăcându-l totuşi parţial.

Fiind extrem de ocupat, mai ales că manifesta o propensiune deosebită pentru alcoolurile slabe, de tip „cărţălău” (vin de sorginte rurală), accepta destul de anevoie, şi numai la insistenţe concrete (sub formă de hârtii mari), să-mi remedieze defectele imaginate de mintea lui aburită.

Procurându-mi personal piesele necesare, a schimbat simeringurile, saboţii, cilindrii receptori de frână, levierul, două jante, aproape tot. Însă mersul motorului tot nu-i plăcea. Priceput mecanic. De milioane, chit că mă costase doar câteva mii de lei. Şi-avea şi dreptate. Clonţănea ceva la motor, de nu mai dormeam noaptea.

Abia după vreo săptămâna, când, disperat, l-am abandonat şi m-am dus la un autoservice, s-a descoperit grava defecţiune. Care putea să mă coste. Nu viaţa, ci întreg sistemul nervos. Pentru că, pe bune, simţeam c-o iau razna.

În capacele roţilor din spate, în apropierea motorului (pe care era cât pe ce să-l schimb), s-au găsit câte patru castane. Ar fi fost prea de tot să mi le fi pus acolo mecanicul lui Emil. Nu-i posibil. Dar cine atunci?

VIEŢI PARALELE – OMUL ŞI MAŞINA!

După cum era şi normal, în primul an am avut o serie de accidente.

Mai notabil mi s-a părut cel de pe şoseaua Kiseleff. În plină iarnă, pe-o zăpadă de cinci degete, am derapat spectaculos, învârtindu-mă pe loc ca o piruetă. Cu care prilej am făcut zob un „IMS”.

Întrucât leşinasem niţel, preţ de-o jumătate de ceas, n-am ştiut de ce fusesem capabili, eu şi „Bombiţa”. La procesul pe care mi l-a intentat o întreprindere din Ploieşti, căruia nu-i dezvălui numele, dar se ocupa de fabricarea prafurilor pentru spălatul rufelor în familie, am aflat că tot eu sunt bun de plată. Pentru strâmbarea direcţiei „IMS”-ului, pentru trei roţi dezechilibrate, plus cea de rezervă, pentru ovalizarea volanului, pentru rezervorul de benzină (inclusiv conţinutul), pentru tot ce-avea nevoie întreprinderea cu pricina ca să-şi transforme harabaua într-o limuzină.

Indignat, m-am apărat singur. Nu credeam să fiu un pledant atât de dotat. Şi-am reuşit. Contra sumei de lei 2376. Pe care i-am plătit, până la sfanţ. Comisia tehnică de expertiză, constituită de fabrica respectiva, convinsese mai pregnant. Cu acte. Mă rog, unde-i lege, nu-i tocmeală.

Mai scumpă, chiar mult mai, a fost reparaţia „Bombiţei”, bestia care distrusese goliatul. M-a costat cât 1/3 din preţul pe care-l plătisem fostului proprietar. Dar ce tinichigii şi mecanici de valoare avusesem! Unul şi unul, că doi erau. Abia ieşiţi de la studii. Întreprinse la un stabiliment de circuit închis, cu tunsoare obligatorie, unde, precis, exista şi-un atelier auto, de şcolarizare.

Când am isprăvit cu belelele, prin vara lui 1967, m-a invitat Tom (prietenul şi poetul), să-l vizitez, împreună cu nevastă-mea, la casa de creaţie. La Bălceşti.

— Măi nea Vlăduţ – mi-a zis Tomozei, drumul este dumnezeiesc, castelul ca-n basme, iar mâncarea de-acolo, taman pentru gabaritul matale!…

Am greşit amarnic, neîncrezându-mă în afirmaţiile

poetului. Considerasem că grăieşte metaforic, în exces. De aceea, la motelul de la Valea Ursului, după ce-am ieşit din Piteşti, mi-am făcut plinul, pe vremea aceea respectând destul de aleatoriu dieta prescrisă de amicii de la „Parhon”.

Cred că de-acolo mi s-a tras pana de la Drăganu. Tocmai când o luasem pe serpentine, la deal, „Bombiţa” n-a mai tras. Motorul mergea, în toate regimurile, şi ambalat, şi-n ralantiu. Numai roţile nu voiau să se-nvârtească.

— E discul de ambreiaj! – m-a asigurat un alt posesor de „Fiat”. Chestie de două ore. Orice camionagiu vi-l face pentru o bere…

Bere era, camioane nu. În zilele acelea, n-aveau voie să circule.

În disperare de cauză, mi-am găzduit maşina în curtea unui om tare cumsecade (100 de lei şi-un litru de ţuică, pe care mi l-au vândut nepoţii acestuia, dar din butoiul unchiului). Şi-am plecat cu nevastă-mea în direcţia Piteştilor. Pe jos.

Toate maşinile mergeau la deal, numai noi la vale. Totuşi, s-a găsit un buldozer în retragere, care ne-a dus până la marginea oraşului.

Municipiul era în sărbătoare. August, în jur de 23. Miroseau străzile numai a mititei şi cârnaţi prăjiţi. La autoservice, nu mirosea a nimic. Era sigilat. L-am găsit pe şef acasă. Om de treabă. A acceptat să-mi parcheze „Bombiţa” în curtea sa, dacă reuşesc s-o tractez până în Piteşti. Ceea ce nu credea că-i posibil.

Totuşi a fost. M-a remorcat un „Fiat”. Topolino 500.

După ce mi-am expediat bulgăroaica la Bucureşti, am rămas s-aştept verdictul şefului de la autoservice. Care, după ce ne-am ospătat sărbătoreşte prin mai multe locante, mi-a spus că, la prima vedere, axele planetare sunt de vină. Cele pe care mi le înlocuise mecanicul lui

Emil. Roase de rugină. Până peste poate.

Aşteptând deschiderea unităţii, două zile am vizitat oraşul, în care mă şi născusem. N-am mai găsit nici strada unde văzusem lumina zilei, nici vreun neam în viaţă. Erau la odihnă, la cimitirul de pe Exerciţiului.

Odihnit bine, peste o săptămână ajungeam acasă. La volanul „Bombiţei”.

Pe nevastă-mea am împăcat-o, plimbând-o apoi la Giurgiu. Într-o expediţie culinar-piscicolă. Unde am tratat-o, chiar la restaurantul din port, cu nişte sardele în ulei. Formidabile. „Made in Portugalia”.

N-a fost călătorie, de dimensiuni ceva mai mari, în care să nu păţesc ceva cu „Bombiţa”. Iar când am avansat-o la rangul de „Superbombiţă”, belelele au purces să curgă gârlă, şi mai dihai. Defecţiuni specifice şi nespecifice, tumbăceli şi pupături în bot cu alte maşini, pane de caucioace, mări Doamne, că nu se mai isprăveau.

Odată, la Braşov, am şi pierdut-o. Uitasem unde o parcasem. Altă dată, i-am blocat portierele, lăsând la bord cheile de contact, dar cu motorul în mers. Şi care s-a oprit, odată cu terminarea carburantului. A doua zi.

Cândva adusesem un frigider, taman de la Piatra Neamţ, pe portbagajul montat pe acoperişul turismului. Era să mor strivit. Pornise „Fram”-ul să transforme „Fiat”-ul într-o „Doxa” (ceasul acela extraplat).

Iar când m-am întors din munţii Haţegului, cu un butoiaş de vreo cincizeci de litri, din lemn de dud, plin cu palincă de caise, la un hop mai zdravăn i-a sărit dopul. Polobocului, nu „Bombiţei”. Şi m-am îmbătat crunt, fără să beau nimic.

O vreme, realizam câte cinci explozii de cauciuc la un drum. Până mi-am cumpărat trei roţi de rezervă. După aceea, n-am mai reuşit să iau niciun cuişor. Ani de-a rândul. Când căram în maşină, degeaba, ditamai

anvelopele, gata montate pe jante.

În ciuda celor de mai sus, „Superbombiţa” mi-a fost cel mai bun şi „scump” tovarăş de drum. Din păcate, îmbătrâneşte şi ea. Ca şi mine. Şi, ca o curiozitate, îmbătrânim la fel. În aceeaşi ordine de uzare a pieselor noastre componente. O lasă pe ea, mai întâi şi-ntâi, toba de eşapament, mă lasă pe mine. I se descarcă bateria, mi se descarcă şi mie cortexul. De i se turteşte o jantă, eu fac o entorsă. Ferească sfântu să aibă ceva mai serios la motor, c-atunci am rupt-o-n fericire! Nici aşa nu stau prea bine cu inima. Dar destui scriitori au fost cardiaci, şi-au şi vieţuit îndelung. Mă rog, om trăi şi-om vedea! Că timpu-i înaintea noastră.

Dar timpul trăit până acum? În orice caz, nu l-am risipit în zadar. De fapt, dacă stau şi mă gândesc mai bine, şi bătrânul Vercea, mârţoaga de la şareta bunică-mii, fusese şi el un fel de premergător al „superbombiţei”. Încă de pe atunci, de când îl utilizam pentru deplasările la via dintre dafini. Ehei!…

ÎN CĂUTAREA TIMPULUI…

CĂ-MI AMINTII DE VIA DINTRE DAFINI!

Când am fost, pentru ultima oară. la via bunică-mii, pare-mi-se prin 1940, deci acum vreo patruzeci şi patru de ani, o viaţă de om, întreprinsesem deplasarea de unul singur. Era prin toamnă, iar Maică-mare culesese încă de la începutul lui septembrie poama. Mustul fierbea în poloboace, şi bătrâna îl supraveghea îndeaproape, să nu dea pe dinafară.

Aşa că, dânsa având treburi, l-am înhămat pe Vercea la şaretă, şi, presimţind că n-am să mai văd niciodată peticul de vie din pădurea de dafini dinspre Catane, am dat să plec pe poarta cea mare a ogrăzii, pe care avusesem grijă s-o deschid mai dinainte, să nu mă observe bunică-mea c-o întind.

Dar, tocmai când intenţionam să trag la loc

lăturoaiele porţii, m-am auzit strigat:

— Unde plecaşi, maică? Iar te duci la Golenţi, după muşterii, să-mi omori armăsarul?…

Maică-Mare, c-un tâlv în mână, utilizat pesemne la degustarea cominei abia aduse de la cazan, privea la mine zâmbind blajin. Avea ochii niţel lăcrimoşi, probabil din pricina frunţii de comină. Că tare-i mai plăcea! O folosea intensiv, la orice. Şi la frecţionarea şalelor măcinate de artroze, şi la stăvilirea pântecariţei, dar şi până să se-aşeze la masă, pretextând că, fără un strop de comină, în special de frunte, nu-i funcţionează ca lumea stomacul.

I-am mărturisit adevărul:

— Maică-Mare, mi-e dor să mai văd via matale! Că nu se ştie când oi mai putea… Şi nu-ţi face griji în privinţa lui Vercea! Am să-l mân cu duhul blândeţii, că-i şi el bătrân, ca şi tălică…

— Deh, maică, aşa o fi! Dacă am ajuns să mă asemui cu mârţoaga, înseamnă că mi-i coasa aproape… Mă, beşondritule, mi-s ţeapănă şi nu mă dau cu una cu două! Dacă te mai auz o dată că mă faci gloabă bătrână, îţi rup ţurloaiele cu bastonu lu’ Tac-tu Sima, aşa să ştii!… Hai, nu mai căsca ochii la mine, ca viţelu la poarta nouă… Du-te, că şi mie mi se face câteodată dor de frunza dafinilor ce-nconjoară via! Habar n-ai de-o mulţime de lucruri… Când mergeam cu Sima acolo, a noastră era lumea! Ei, Doamne! Fugi, nu mai zăbovi, şi să-mi aduci şi mie o creacă de dafin…

M-am suit în şaretă şi n-am mai stat. Vercea a pornit numaidecât, fără a mai fi nevoit să-l îndemn. Şi, ca şi cum ar fi ştiut încotro mă trăgea inima, s-a îndreptat către şleaul ce duce spre Pisc. Căci pe-acolo era drumul la vie.

După ce-am trecut prin Tunari şi Catane, bătut în spate de soarele blând al acelei toamne, am luat-o apoi

pe rila dintre dâmburile nisipoase pe care creştea pădurea salcâmilor ghimpoşi. Când am ajuns în dreptul puţului cu cumpănă şi ciutură spartă, deodată am fost învăluiţi de-o pâclă bizară, inexplicabilă pentru acea oră, de nămiază. Vercea s-a oprit brusc, fornăind speriat. Oricât am tras de hăţuri şi l-am rugat să meargă mai departe, nu s-a mişcat din loc.

Atunci, din inima pâclelor, m-am auzit chemat:

— Ei, dănacule, nu mă iei şi pe mine?…

În aceeaşi secundă, trâmbele de ceaţă s-au risipit. Şi n-am zărit pe nimeni. M-aşteptam ca omul ce-mi ceruse să-l urc în şaretă să fie chiar lângă mine, atât de-aproape îi răsunase glasul. Dar nu era. Vercea a purces iarăşi să tragă, urcând din greu dâmbul, în vreme ce şareta abia îşi învârtea roţile prin nisipulrilei. Când am răzbit pe cuşma muncelului, l-am depistat pe solicitant. Era departe, la vreo jumătate de kilometru, păşind anevoie înaintea noastră. L-am strigat:

— Moşule, hai de urcă-n şaretă! Stai, aşteaptă niţel?

Nu ştiu de ce mi-a venit să-i zic moş, mai ales că nici nu-l desluşeam prea bine. Cred totuşi c-am făcut-o din pricina vocii, al cărei timbru, lejer răguşit şi ostenit, aducea a glas de bătrân. Moşul, auzindu-mă, s-a oprit şi s-a întors cu faţa spre mine.

Atunci, spre mirarea mea, totul s-a limpezit, brusc, şi i-am putut distinge şi chipul, şi statura şi îmbrăcămintea. Arăta a târgoveţ, un bărbat la vreo şaptezeci de ani, cu părul alb învolvorat, purtând haine orăşeneşti, şi-având în mâna dreaptă, un baston. Întocmai ca acela rămas de la Tata Sima, bunicu-meu pe care nu-l apucasem în viaţă. În clipa următoare, privindu-l mai atent, am simţit că înlemnesc de spaimă. Moşul semăna nemaipomenit cu Tata Sima, aşa cum îl ştiam din uriaşa fotografie înrămată ce se afla pe peretele din odaia mare. Convins că halucinez, mi-am dus mâna la

ochi, de parcă aş fi vrut să mi-i şterg. Când mi-am dezlipit palmele de pe pleoape, bătrânul pierise.

Neliniştit, deoarece mă temeam să nu fi făcut vreo insolaţie, deşi soarele de septembrie nu prea ardea, am pornit mai departe. Când am ajuns la vie, unde-am scos apă proaspătă din fântâna aflată acolo, şi-am băut-o încetişor, sorbind-o de-a dreptul din ciutură, mârţoaga de Vercea s-a apropiat de capul meu şi şi-a vârât şi el botul în oglinda apei. Şi-am avut impresia că-mi şopteşte:

— Nu-ţi fie teamă, bunicu-tău a vrut să-ţi deie un semn că te veghează, de-acolo de unde se găseşte acum! …

De fapt, Vercea fornăia zgomotos, adăpându-se în continuare.

Asta ar mai fi lipsit, să-mi vorbească şi calul. Însă totul se petrecuse numai în imaginaţia mea înfierbântată. De vreo câteva zile, ştiind că trebuie să mă-ntorc la Craiova, eram cuprins de-o infinită tristeţe. Şi-aveam şi motive. În primul rând, Fiţa. Fata majurului Costea lu' Sârbu, fostul şef al pichetului de grăniceri de la Calafat, acuma scos la pensie, încă înainte de vreme. Iar Fiţa asta, al cărei nume întreg era Sofia, pur şi simplu îmi mânca sufletul. Mă înnebunise, nu altceva.

Am stat la via dintre dafini cam multişor, până a dat s-apună soarele. Răstimp în care mi-am pescuit nişte caraşi, din balta aflată în fundul viei, şi i-am fript pe cărbunii rezultaţi din focul aprins cu corzile şi curpenii de viţă rămaşi de la tăierile din primăvară. Apoi, după ce-aţipisem binişorel la umbra foişorului de pândă, m-am plimbat ceasuri de-a rândul prin pădurea din preajmă. Tot nădăjduind să-l reîntâlnesc pe moşul dintre dâmburile de nisip. Şi asta, în ciuda faptului că eram încredinţat c-avusesem vedenii.

Când am ajuns acasă, niţel obosit şi sleit de straniile mele păţanii, le-am găsit pe Maica-Mare şi pe Mama

Lena în bucătărie. Laolaltă cu fina Frusina şi fina Mariţa, cu ţaţa Catariţa, vecina de peste drum, şi ciciu Todor, un neam îndepărtat de-al bunică-mii. Beau samatoc, şi ronţăiau nuci murate. Intrând peste dânsele, Maică-Mare s-a prins imediat că mi se întâmplase ceva neobişnuit. Şi, numaidecât, s-a şi interesat:

— Ce-i, maică, întâlnişi pe cineva?…

Intrigat de întrebare, i-am dezvăluit totuşi adevărul:

— S-ar părea că l-am întâlnit pe Tata Sima! Năuceală, bineînţeles. Căci bunicu-i dus de mult…

— Ştiam c-o să-l vezi, Vladule maică – mi-a spus bătrâna, aproape în şoaptă, l-am visat az-noapte, şi mi-a zis c-o să te caute!…

Fina Frusina, un monument de femeie, bălaie şi mătăhăloasă, cu ochi sfredelitori, a privit ciudat la bunică-mea. Apoi, din senin, s-a apucat să povestească despre nişte întâmplări de demult, cu strigoi şi moroi. Ţaţa Catariţa, ajutată de fina Mariţa, a pornit şi dânsa să-mi împuieze capul. Că bărbatu-său, mort în război, o vizitează mai în fiece noapte, şi-o povăţuieşte cum să-şi chivernisească gospodăria, când să iasă la cules, la secerat, la adunat porumbul. Fina Mariţa, fără să scoată o vorbă, dădea mereu din cap, pentru a-i întări spusele, ca şi cum ar fi asistat la întâlnirile dintre cei doi.

În noaptea aceea, n-am izbutit s-adorm decât cu greu. Dacă n-ar fi fost Domnica şi Vetuţa, fetele finei Frusina, care, urmând să fie înzestrate de Maica-Mare, o ajutau în gospodărie, până la măritiş, cred că înnebuneam de spaimă. Întrucât dormeau în odaia de lângă bucătărie, iar eu mă zvârcoleam în camera alăturată, în aşa hal, încât la un moment dat am şi căzut din pat, doborând totodată şi ligheanul de pe lavoar, fetele au năvălit peste mine speriate, să vadă ce-am păţit.

Le-am relatat şi lor ce mi se întâmplase la vie,

precum şi ce povestiseră fina Frusina şi ţaţa Catariţa.

— Bă, năşicule, te iei şi tălică după gura lor? – s-a mirat Domnica, încercând să mă liniştească. Îţi fierbe sângele-n vine, că eşti tânăr şi buiac, şi de-aia ţi s-a părut la vie că l-ai văzut pe naşu ăl bătrân…

Vetuţa, mai mică şi mai nevinovată, i-a propus soră-sii:

— Hai, fă Domnico, să-l luăm pe năşicu să se culce lângă noi… Poate-i trece spaima!

Domnica, semănându-i maică-sii, din toate punctele de vedere, şi la chip şi la trup, nu însă şi la minte, nu s-a lăsat prea mult îndemnată. Aflată numai în cămaşă de noapte, dintr-o pânză de casă suficient de transparentă, m-a tras din pat şi m-a vârât în culcuşul lor, între ea şi Vetuţa.

Finuţele dracului, m-au întărâtat şi mai rău. Spaima îmi trecuse, însă m-apucaseră toată năbădăile. Aflaţi tustrei sub macatul subţire, tot frământându-ne să ne găsim locul, că nopţile încă erau calde, cămăşile de noapte ni se sumeseseră până la buric. Prefăcându-se adormite, Domnica şi Vetuţa se tot împingeau în mine, cu cărnurile lor pietroase şi încinse. Le ardea de joacă. De fapt, cam acesta era obiceiul locului. Fetele, la gheluş, hora de la răspântia liniilor, cum li se spunea la Poiana uliţelor satului, când pornea să se-nnopteze, trăgeau dănacii pe lângă garduri, şi-i întărâtau. Bineînţeles, mai înainte de nuntă, nu se petrecea nimic. Acuma însă, nu-nţelegeam ce urmăreau finuţele. Că doar nu era să mă căsătoresc cu ele, şi încă cu-amândouă.

Nemaiputând rezista, am fugit afară, în ogradă. Numai în cămaşă de noapte. Fericit că scăpasem de ispita diavolului, am rătăcit până spre zori, încercând să-mi răcoresc nervii. Uitasem de strania întâlnire dintre dâmburile de nisip, uitasem şi de moroii şi strigoii finei Frusina. Din păcate, Domnica şi Vetuţa, cu nebuniile lor,

îmi amintiseră de Fiţa, fata majurului. De fapt, din pricina ei plecasem la vie, dorind să uit de toate şi de tot. Peste trei zile, trebuia să părăsesc Poiana. Şi nu-mi convenea deloc.

DOMNIŞOARA MARUCA SCHIAVONI".

Pe Fiţa lu' Costea lu' Sârbu o cunoscusem la balul de Sfânta Marie-Mică, pe opt septembrie. Când, în sala berăriei din centru, tineretul intelectual al satului petrecuse o noapte de pomină. Totul fusese organizat de nea Chiţu Marincu, învăţătorul cel mai vechi din comună, poreclit şi „Ţui", din pricina propensiunilor sale către preparatul din prune. Dânsul angajase şi „orchestra", în realitate formaţia instrumentală a satului, care cânta la înmormântări, nunţi şi gheluşuri, şi alcătuită doar din două clarinete, o tobă şi-o goarnă.

Iar când Fiţa se produsese cu „Piatra, piatră de e piatră…", pur şi simplu îmi pierdusem minţile. Până atunci, nu numai că nu întâlnisem o asemenea frumuseţe de fată, dar nici nu-mi fusese dat s-aud o voce atât de bine impozată, penetrantă şi cu totul neobişnuită. Avea o emisie specifică, tinzând spre registrele joase, în stare să mişte şi inimile cele mai nesimţitoare. Tulburat, imediat după ce-şi terminase „numărul", mă dusesem de-a dreptul la nea Chiţu, şi-l rugasem:

— Prezintă-mă fetei ăsteia, c-altminteri nu ştiu ce-o să se-ntâmple!…

— Bă nepoate, eu te prezint, dar bagă de seamă ce faci, că-i fată de militar, şi dacă te prinde tac'su cu ea, o să fie vai şi-amar de oasele tale! mai sunt vreo doi dănaci băgaţi în spital, la Băileşti!…

După ce ne făcuse cunoştinţă, nea Chiţu Marincu, neam de-al nostru, ceva mai îndepărtat, ne lăsase singuri şi se cărase la bufet. Unde-l aşteptau sticlele cu ţuică, puse la gheaţă, şi castraveţii muraţi…

Iar eu şi cu Fiţa, intimidaţi oarecum, mai ales de

când îi mărturisisem că sunt poet, iar ea – mi spusese că vrea să se facă „artistă populară”, ca Maria Tănase, ne-am luat de mână şi ne-am retras în curtea din dosul berăriei.

Acolo, scăldaţi de lumina palidă a unicului felinar de lângă gard, i-am recitat din Eminescu, „Pe lângă plopii fără soţ” şi „Atât de fragedă te-asemeni / cu floarea albă de cireş”. Iar Fiţa, adânc zguduită de versurile ascultate, mi-a cântat „în sotto voce”, numai pentru sufleţelul meu, „Ciobănaş la oi m-aş duce”. Spre ziuă, după ce-ajunsesem şi la un schimb de sărutări nevinovate, de mă trecuseră tot soiul de curenţi electrici pe şira spinării, ne-am declarat reciproc dragostea. Exact ca-n filme. Amor la prima vedere.

Şi-a urmat şi-o a doua vedere. Şi-a treia, şi-a patra, şi toate celelalte. Când, după ce se lăsa noaptea, ne-ntâlneam, ferindu-ne de ochiul vigilent al grănicerului (fost), pe malul bălţii din grădina lui Stănoiu. Era, mai curând, un fel de băltoacă, ceva mai mare totuşi, din care zarzavagiul îşi scotea apa pentru udatul produselor sale agroalimentare. O apă destul de suspectă, deloc limpede, fiind îmbâcsită de lintiţă şi alte impurităţi vegetale, ca mătasea broaştei, cotoare de ardei gras, coji de lubeniţe şi pepenoaice.

O săptămână dăinuise poemul nostru de amor. Pur artistic. Un autentic recital de poezie şi muzică. Eu îi dădeam înainte cu Eminescu, ba îmi sporisem repertoriul abordându-l şi pe Minulescu, iar Fiţa îmi cânta numai „Piatra, piatră, de e piatră…” Chestia cu „Ciobănaşul” o abandonase, Poiana fiind un sat eminamente „arabil”.

Însă, în cea de-a opta zi, se produsese catastrofa. Care şi-acum punea sub semnul întrebării viitoarea noastră întâlnire, stabilită, de altfel, încă din seara balului. Nu era vorba de-o întâlnire obişnuită. Căci, slavă Domnului, dintr-astea aveam şi câte două pe zi. Nu, ci

de-o întâlnire a majorităţii tineretului şcolar dezvoltat, care dorea să-l sărbătorească pe nea Chiţu Mărincu, la dânsu acasă, cu prilejul zilei sale de naştere. Când avea să fie tămbălău mare. Cu muzică şi dans, recitări şi alte numere spectaculare.

De n-ar fi fost ideea aceea sinistră, a Fiţei, de-a se plimba pe malul băltoacei, în loc să stea liniştită sub roata de apă, unde ne pupam intensiv, de mama focului, nu s-ar fi întâmplat nimic grav. Însă Fiţa insistase:

— Hai, mă Adu-le, nu te lăsa atâta rugat, zău aşa! Vrei să-ţi cad în genunchi, ca să mergi cu mine pe malul înverzit al lacului?... Deşi mă enerva cumplit şi mă scotea din balamale diminutivul pe care mi-l administra Fiţa, nu-mi plăcea nici metafora exagerată cu „malul înverzit al lacului”. Care lac?... Şi-apoi, chiar dacă era înverzit, din pricina mătăsii broaştei, ce se întinsese până şi pe pământ, mal era ăla? De unde şi până unde... Mai curând, se putea spune că-i un soi de mocirlă chiftoasă, ceva mai groasă ca o mămăligă. Şi care nu se ştia niciodată de unde începea şi unde se termina.

Fiţa, în seara aceea, îmbrăcase o rochiţă, drăguţă, dintr-un gaz subţire, ca un tifon, albă şi plină de volănaşe. Era convinsă că-mi va rupe gura. De unde să ştie, nefericita, că lucrurile aveau să se petreacă pe dos?

Nici n-apucase să facă vreo doi, trei paşi pe „malul înverzit”, după ce mă rugase s-o iau de mijloc, ca totul să decurgă cât mai romantic, şi Fiţa a dispărut brusc din câmpul meu vizual. Prăbuşindu-se în văgăuna săpată de Stănoiu, în „malul” acela afurisit, pentru captarea apei utilizate la irigarea fitaralelor de ceapă, gogoşari şi ciuşti. Pitită sub plapuma de mătasea broaştei, n-o văzusem nici eu, şi nici Fiţa. Şi nici n-am fi avut cum. Ea privea spre lună, transportată, iar eu la sânii divei pe care-o înlănţuisem de talie, examinându-i mugurii ce împungeau pânza subţirică a rochiţei.

— Fiiţooo! – am răcnit eu disperat, dar absolut inutil, deoarece capul fetei se afla la vreo zece centimetri sub nivelul apei.

Apoi, dându-mi seama că Fiţa avea toate şansele să nu mai reapară la suprafaţă, m-am azvârlit vitejeşte în tău. Nu era o problemă, cu-atât mai mult cu cât, de fapt, am căzut, fără să vreau. De ce să mă laud? Văgăuna era lângă mine, iar eu fusesem lângă Fiţa.

Gropanul avea vreo trei metri în diametru, iar ca adâncime maximum doi. Deci, n-am avut dificultăţi cu extragerea Fiţei din apa mocirloasă şi împuţită. Apucând-o zdravăn de umerii rochiţei, am scos-o imediat. Rochiţa. Apoi, a urmat şi Fiţa. Absolut nudă. Nici pantalonaşii nu-i avea pe ea. Sau poate, nici nu-i avusese. La Poiana, nu se prea purtau. Ca să nu se simtă stresată, i-am strigat în timpan, după ce-am întins-o pe-un pământ mai ferm.

— N-ai motive să te ruşinezi, Fiţo, draga mea, că eşti toată îmbrăcată... Într-un veşmânt de mătase. De mătasea broaştei. Şi nu se vede nimic!

De fapt, n-o minţeam. Chiar că nu se vedea nimic. Atât era de gros stratul de depuneri vegetale.

După ce s-a spălat de mâzga verzuie, sub apa roţii aflată în dotarea grădinii, pe care-am învârtit-o stând cu spatele la Fiţa, am fost nevoit să-i cedez pantalonii mei (foşti) albi, acuma verzi. Căci, din păcate, rochiţa Fiţei, confecţionată dintr-un material modern, de celofibră, sub acţiunea apei se dezintegrase, dizolvându-se complet. Ce-i drept, mai rămăsese ceva, ca o grămăjoară de cocă. Dar nu se putea folosi. Decât, eventual, sub formă de pap.

Întrucât Fiţa îmi înapoiase pantalonii, spălaţi şi călcaţi, prin intermediul lui nea Chiţu Marincu, care mi-i adusese în seara zilei următoare, ca să nu-l vadă Maică-Mare şi să-l ia la trei păzeşte, fiindcă făcea pe mijlocitorul, căpătasem convingerea că nu-i supărată pe

mine şi nu-mi purta pică.

Aşa că, întărâtat de acţiunea „liniştitoare” întreprinsă de Domnica şi Vetuţa, în noaptea aceea furtunoasă, mă gândeam acum la apropiata petrecere, când aveam să mă revăd cu fata majurului.

Petrecerea s-a desfăşurat în cele mai optime condiţii. Nea Chiţu s-a îmbătat cui, iar tineretul a dansat înfierbântat tot felul de dansuri moderne şi jocuri populare locale. Rustemul şi răciniţa, în special. Eu, aşteptând apariţia Fiţei, am stat în banca mea. N-am băut, n-am dansat. Ci m-am rezumat să gust câte ceva din preparatele servite de cina Măriuţa, mătuşă-mea, nevasta lui nea Chiţu.

Spre dimineaţă, când petrecerease-ncinsese, iar eu dârdâiam de enervare, tot aşteptând-o pe Fiţa, s-a aflat şi vestea cea mare. Majurul o bătuse măr pe fie-sa, cerându-i să dezvăluie misterul dispariţiei rochiţei din gaz, iar diva, fără să-i mărturisească adevărul, fugise din sat. Împreună cu unul din băieţii lui Enuică. Proaspăt absolvent al şcolii de ofiţeri de intendenţă. Acuma, după cum m-a informat Ducă, cel care adusese senzaţionala ştire, fostul grănicer umbla după mine să-i spun tot ce ştiam despre fie-sa, rochie şi Enuică.

Distrus şi demolat sufleteşte, n-am mai plecat la Craiova. Ci, ascuns în odaia de lângă grajd, o săptămână întreagă am stat şi-am lucrat ca un câine. Scriind nuvela „Domnişoara Maruca Schiavoni”. Pe care am aşternut-o dintr-un foc pe hârtie igienică, din aceea dreptunghiulară.

Fusesem trădat! În loc de altă răzbunare, îi rezervasem Fiţei soarta eroinei mele. De fapt, o şi merita. Cu-atât mai mult cu cât dânsa îmi inspirase subiectul. Oarecum, totuşi. Chiar şi astăzi mă mir, recitindu-mi nuvela, cum de-ajunsesem la destinul bizar al Marucăi mele, pornind de la Fiţa. Mari sunt misterele

„creaţiei” literare.

După ce-am bătut-o, la maşină, bineînţeles, pe domnişoara Schiavoni, am expediat-o la „Universul literar”. Unde, spre surprinderea mea, a apărut pe-aproape o pagină întreagă. În 1942. Sunt patruzeci şi doi de ani de-atunci. Era începutul. Şi cu asta ar trebui să sfârşesc. Dar stau pe gânduri şi mă tot întreb: cât de strânsă e legătura între viaţa unui scriitor, cu întâmplările pe care le-a trăit şi oamenii pe care i-a cunoscut, şi cărţile sale?

În ce mă priveşte, nefiind dăruit cu harul plăsmuirii, mai tot ce-am scris, până astăzi, se trage numai din ceea ce-am văzut direct şi personal. I-am vârât în cărţile mele, sub o formă sau alta, pe toţi cei dragi, sau mai puţin dragi, întâlniţi în lungul drum al zilei către noapte. Şi pe bunicu-meu, Tatapetre, şi pe tanti Raliţa, personaje existente în romanele „Extravagantul Conan Doi” şi „Contratimp”, şi pe cei străini de neamul meu, dar care mi-au fost aproape de suflet.

Căci, după cum spunea diriginta Moira Ghergidap, din „De-a v-aţi ascunselea”, în prostie, bineînţeles, „orice viaţă-i un roman, şi orice roman e-o viaţă!”

Curată prostie… Însă cuprinde şi-o fărâmă de adevăr.

Totul este cum o suceşti şi-o învârteşti. Literaturiceşte vorbind.

Deci, cu bine, pe curând!

SFÂRŞIT

(provizoriu)

Lector: FLORIN MUGUR

Tehnoredactor: CONSTANŢA VULCĂNESCU

Apărut: 1984. Bun de tipar 20.06.1984.

Format 16/61 x86. Coli tipo 29.

Comanda nr. 40 255

Combinatul poligrafic „Casa Scânteii”.

Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România

Lei 22,50